© 2010 by Editura POLIROM, pentru prezenta ediţie
www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, el. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1 – 728, 030174
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
ANANIA, VALERIU
Străinii din Kipukua / Valeriu Anania; pref. de Aurel Sasu; cronologie de Ştefan
Iloaie.
— Iaşi: Polirom, 2010
ISBN 978 – 973 – 46 – 1681 – 7
I. Sasu, Aurel (pref.)
II. Iloaie, Ştefan
821.135.1 – 31
Printed in ROMÂNIA
V\LERiu ANANIA
SMuoU du/\j AjpijUOB roman
Prefaţă de Aurel Sasu
Cronologie de Ştefan Iloaie
POLIROM
2010

Cine sunt eu?

Un istorisitor, pe care nimeni nu-l întreabă cine este şi cum îl cheamă, relatează, în roman, mai multe întâmplări ce sugerează existenţa „unei alte realităţi decât aceea la care participă prin existenţa sa de zi cu zi". Concret, există în seria de povestiri (şaptesprezece) o „ruptură de nivel" ce permite comunicarea cu cealaltă lume, transcendentă, sacră şi eternă. A le rezuma este şi inutil, şi imposibil, fiindcă ceea ce doreşte autorul şi reuşeşte exemplar este nu apologia „rigurosului ritm al gândirii", ci argheziana vedere cu un ochi închis a cuvântului aprins pe dedesubt. Altfel spus, romanul este, în esenţa sa, un pur exerciţiu spiritual în bună tradiţie a lui Mircea Eliade ori, mai exact, un extrem de subtil exerciţiu împotriva evanescenţei spirituale.

Aparent, problema cărţii e una a identităţii (pierdere, redobândire, întoarcere la rădăcini – într-un cuvânt, identitatea de împrumut) în condiţiile nomadismului politic al sfârşitului de secol XX.

Fiindcă exilul dintotdeauna (economic, cultural sau de altă natură) a fost şi „o singurătate liber consimţită" (Titu

Popescu), şi o experienţă a alienării, şi o existenţă „întemeiată pe un gol".

(Andrei Codrescu), şi o condamnare la moarte (A. Liehm). Sunt proprii exilului, citim în roman atât „tristeţea rădăcinilor primare", cât şi „nepacea lăuntrică".

a fiinţei. Perfectă radiografie a unui fenomen cu grave implicaţii istorice. Dar despre ce exil să fie vorba şi despre ce identitate incertă, din moment ce întoarcerea e „dincolo de timp şi de hotare?" Orice nume este purtător de libertate. Pribegia, rătăcirea, căutarea şi răzvrătirea încep odată cu pierderea lui. Ne căutăm rădăcinile! Dar unde sunt ele? Unde şi care ne este patria (se confundă ea numai cu limba pe care o locuim, cum credea E. Cioran)? De unde vin puterile magice ale iubirii? Şi prin ce misterioase punţi suntem legaţi de nemurire? De ce toţi străinii care soseau în Hawaii doreau să vadă Insula

Interzisă (camuflare a transcendentului în concret şi a realului în ireal)?

Istorisitorul din roman îşi caută prietenul (pe David Stevenson) şi poartă, până la un punct, cu el tristeţea drumului fără ţintă. Dar aventura e pură convenţie literară a descoperirii de sine. Cu finalul apoteotic al trezirii fiinţei lăuntrice, a celei din adânc, a Totului în aşteptare. Dialogul îndrăgostit, zice

Cine sunt eu?

un personaj, „e strigătul puternic al Totului din mine către Totul dumitale..."

Nu există în lume întâmplare şi nu întâmplările se răstoarnă în lume, ci adevărurile. Adevărurile lumii, nu cele ce ating „aripa visului germinai" şi „iadul dezlănţuit" al cunoaşterii (a deveni propria ta operă şi a te clădi pe tine însuţi, iată un alt mod, sublim, de a pune problema identităţii).

Să observăm mai întâi că romanul e construit dintr-o serie de identităţi fără nume, de „înviaţi din moarte": naratorul după ce-şi acceptă decesul, Diana după ce renunţă la muzică, omul de ştiinţă Martin când revine, după şapte ani de aventuri, la preocupările lui de matematică etc. Exemplele sunt puţin importante. Capitală e afirmaţia că avem cu toţii nevoie de „un spaţiu al învierii", de risipirea în spaime

şi de „teroarea sublimului”. Acea „teroare sacră pe care trebuie s-o fi avut Moise pe muntele Sinai”, când, împreună cu bătrânii lui Israel, a văzut slava lui Dumnezeu. Paginile cărţii ne scot din timpul realului şi ne apropie de cutremurătorul ţinut al sacrului prin superba metaforă a reintegrării cosmice. A reintegrării în pământul patriei divine, a întoarcerii la cifra Unu, cea neîmpărţită şi nedespărţită. Iată epitomul întregii problematici a identităţii. Discursul epic nu e nici despre „hrănirea zilnică a văzului cu nemaivăzutul şi a auzului cu nemaiauzitul” (mulţimea de legende Hawaiene), nici despre antropomorfismul cultural al insulei, ci despre acest miracol şi această dorinţă a omului de a se întoarce la singura identitate care nu cunoaşte captivitatea.

A te clădi pe tine însuţi – în iubire, în dragoste şi în sfinţenie – înseamnă a participa la recrearea lumii, a te întoarce la clipa desăvârşită, a avea nostalgia Fiinţei într-un timp care nu este al realului şi într-un imperiu al sacrului reprezentând realul însuşi. Străinii din Kipukua este mai mult, infinit mai mult decât un joc de planuri alternative: real/imaginar, liminal/subliminal etc. Romanul evocă acel moment de extaz când devenim ceva fără să putem fixa în timp schimbarea, acel moment în care viaţa şi moartea sunt un tot şi totul se numeşte binecuvântare. Un posibil model (ideea ca model al ideii) de ieşire din noi şi intrare în trupul mistic al iubirii ar putea fi Nunta în cer de

Mircea Eliade. Înţeleasă teologic, îmbrăţişarea e semnul desăvârşitei integrări.

Integrare într-un timp originar („mereu recuperabil şi repetabil la nesfârşit”), primordial („readus în prezent”) şi neprecedat de alt timp (fiind el însuşi un

„Tot întreg”). Există şi în romanul lui Valeriu Anania o discuţie între istorisitor

(narator) şi matematicianul Martin: „Nu există un timp Omega. Există numai un timp Alfa. Omega e doar cenuşa timpului”. Dar, proiectându-şi omul în spaţiul sacru, autorul îşi trădează implicit mesajul ultim al cărţii: adevărul, cum ar spune Sartre, ca „dezvăluire treptată a Fiinţei”, altfel spus, ca Fiinţă iluminată, chiar când mulţimea întrebărilor aduse în lume rămân fără răspuns.

Omul întrebărilor esenţiale este omul religios. Străinii din Kipukua ar fi, prin urmare, cei ce nu ştiu, nu posedă arta şi nu cred că

se poate trăi din „setea ontologică nepotolită" a întoarcerii la rădăcini. Ei rămân străini atâta timp cât nu ştiu con-sacra spaţiul în care se află, atâta timp cât n-au puterea deschiderii spre cer şi atâta timp cât n-au puterea „alegerii existenţiale". Cu alte cuvinte, nu pot întemeia o lume. Fiind o apologie a sacrului, cartea este şi o apologie a omului religios, „însetat de fiinţă" (Mircea Eliade), chiar dacă fiinţa este noapte (în accepţia lui J.P. Sartre). Este o pledoarie nu pentru oamenii vii, ci pentru oamenii înviaţi prin puterea şi prin credinţa lor. Căci învierea e un adevăr mai puternic decât adevărul vieţii. Sacrul coboară în istorie prin Iisus

Hristos. Iar parabola finalului de roman e cât se poate de transparentă: mirele

Lohiau, cel mort şi înviat, este invitat să se aşeze în casa miresei, identificată cu Arborele de Pâine (ulu), rădăcină ultimă a vieţii şi a adevărului ca dar

(iubirea Totului întreg de dragul Totului în aşteptare!). Regăsim, altfel spus, sacrul în pâinea ca jertfă, ca hrană spirituală şi cuvânt al lui Dumnezeu, în pâinea dată spre fiinţă, invocată de Mântuitor („Eu sunt pâinea cea vie care s-a coborât din cer"). Răspunsul la întrebarea: „Cine sunt eu?" este, aşadar, comuniunea cu trupul euharistie al Celui veşnic. Aşa încât romanul lui Valeriu

Anania poate fi considerat o teodicee a răscumpărării noastre în lumina sfinţeniei originare.

Aurel Sasu

Cronologie

1921 La 18 martie, în localitatea Glăvile, judeţul Vâlcea, se naşte Valeriu

Anania, fiul lui Vasile şi al Anei, născută Mărgăritărescu.

1927 – 1933 Urmează şcoala primară în comună natală.

1933 – 1941 Este elev al Seminarului Central din Bucureşti.

În clasa a doua de seminar are loc întâlnirea cu Anton Holban, profesor de limba română, în care va găsi sprijinul şi îndrumarea necesare pentru formarea viitorului scriitor şi om de cultură.

1935 Debutează, poetic, cu versurile „Pământ şi cer", în revista teologică

Ortodoxia. Va colabora, în decursul vremii, la diferite reviste de teologie: Biserica Ortodoxă Română, Studii Teologice, Mitropolia

Olteniei (Craiova), Glasul Bisericii, Telegraful Român (Sibiu),

almanahul şi revista Credinţa (Detroit), Renaşterea (Cluj-Napoca), Vestitorul Ortodoxiei, Deisis (Regensburg), Candela Moldovei (Iaşi) ş.a.

1937 Debutează, publicistic, cu articolul „Camaradul Anton", în revistă

Vremea. Mai târziu va colabora şi la alte reviste de cultură: Dacia rediviva, Convorbiri literare, Gazeta literară, Gândirea, Tribuna, Amfiteatru, Caiete critice, Ateneu, Albina, Luceafărul, Magazin istoric.

Destin (Madrid), Revista de istorie şi teorie literară, Vatră, Steaua.

Scara ş.a.

1938 La 26 noiembrie debutează în dramaturgie cu scenariul radiofonic în versuri Jocul fulgilor, în regia lui Atanasie Mitric. Aceeaşi piesă, adaptată pentru decor de Eugenia Brebenaru, e reprezentată pe scena

Operei Române în februarie 1939. Piesă nepublicată.

1939 La 11 mai, cu concursul lui Nicolae Iorga, o trupă de amatori îi joacă piesă în versuri la furcărie, pe scena Teatrului Ligii Culturale, în regia autorului. Piesă nepublicată.

1940 în lună martie, Teatrul „Studio Naţional" din Bucureşti îi reprezintă poemul dramatic Dochia, în regia lui Nicolae Kirilov. Piesă nepublicată.

1942 La 2 februarie intră în monahism la Mănăstirea Antim din Bucureşti, primind numele Bartolomeu.

La 15 februarie este hirotonit ierodiacon; în peregrinările prin ţară, va fi ierodiacon la mănăstirile Polovragi şi Baia de Arieş.

Cronologie îl cunoaşte pe Tudor Arghezi, căruia îi va fi apropiat vreme de un sfert de secol.

1942 – 1943 Urmează cursuri de diferenţă şi îşi ia bacalaureatul la liceele „Dimitrie

Cantemir" şi „Mihai Viteazul".

1943 în luna iulie, la Sibiu, îl cunoaşte pe Victor Papilian.

1941 – 1948 Urmează studii superioare de teologie la Bucureşti, Cluj şi Sibiu.

Este absolvent al Academiei Teologice „Andreiane" din Sibiu.

1945 – 1946 Studii incomplete de medicină la Sibiu şi Cluj şi de muzică instrumentală la Cluj. Aici, frecventează şi participă activ la cenaclul literar al lui Victor Papilian, reactivat – după întoarcerea din pribegie a

Universităţii clujene – în casa protopopului ortodox Florea Mureşanu;

Îl cunoaşte pe dramaturgul Ion Luca, de care va fi foarte apropiat între anii 1951 şi 1955, în perioada când Ion Luca locuia la Vatră Dornei.

1946 în Cluj, la o şezătoare literară, îl ascultă pe Gala Galaction – preotul

Grigore Pişculescu –, pe care îl va reîntâlni ceva mai târziu la Bucureşti, în iunie, ca student al Universităţii din Cluj şi preşedinte al Centrului

Studenţesc „Petru Maior", conduce greva studenţească antirevizionistă şi anticomunistă. Urmează un lung şir de arestări.

Este expulzat din Cluj.

1947 în perioada iulie-decembrie este stareţ al Mănăstirii Topliţa.

Iarna, la Cluj, îl cunoaşte pe Lucian Blaga.

1948 în toamnă, la Mănăstirea Bistriţa vâlceană, îl cunoaşte pe patriarhul

Justinian, căruia îi va fi colaborator apropiat timp de peste 25 de ani.

1948 – 1949 Ocupă funcţia de intendent al palatului patriarhal.

1949 – 1950 Este inspector patriarhal pentru învăţământul bisericesc.

1950 – 1951 Este asistent al profesorului Teodor M. Popescu, la Catedra de Istorie

Bisericească Universală din cadrul Institutului Teologic Universitar din Bucureşti.

1951 – 1952 Este decan al Centrului de îndrumare Misionară şi Socială a Clerului, la Curtea de Argeş, unde predă cursuri de istorie bisericească şi omiletică.

1952 îl cunoaşte pe Vasile Voiculescu.

1952 – 1958 Este director al bibliotecii patriarhale.

1956 La 14 august moare Victor Papilian.

1958 Este condamnat politic la 25 de ani de muncă silnică, pentru „uneltire contra ordinii sociale"; închis la Securitate, Jilava, Piteşti şi Aiud;

eliberat după şase ani şi două luni, în 1964, prin decret general de graţiere.

1962 – 1964 în detenţie, la Aiud, sub prohibiţia hârtiei şi creionului, „scrie pe creier" şi îşi fixează în memorie piesele de teatru Steaua Zimbrului şi Meşterul Manole, precum şi numeroase poezii, însumând peste zece mii de versuri.

1963 La 26 aprilie moare Vasile Voiculescu.

1964 – 1965 Este numit din nou director al bibliotecii patriarhale.

1965 – 1976 în cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America, funcţionează ca secretar eparhial, consilier cultural, secretar general al Congresului bisericesc, director al Cancelariei eparhiale, director al Departamentului Publicaţiilor, reprezentant al relaţiilor interbisericeşti. Este membru în două comisii ale Conferinţei Permanente

Cronologie a Episcopilor Ortodocşi din America de Nord şi de Sud: Comisia

Ecumenică şi Comisia de Studii şi Proiecte. Susţine conferinţe la

Detroit, Chicago, Windsor şi Honolulu. Redactor al revistei şi almanahului Credinţa şi al casetei de literatură Noi.

1966 Debutează editorial cu poemul dramatic Mioriţa (Editura pentru

Literatură, Bucureşti); volumul apare cu o „Predoslovie" de Tudor

Arghezi.

1967 La 14 iulie moare Tudor Arghezi.

La 29 octombrie primeşte harul preoţiei, fiind hirotonit de episcopul

Victorin al Americii; ceva mai târziu, Sfântul Sinod al Bisericii

Ortodoxe Române îi acordă rangul de arhimandrit. Ulterior, este distins – pe linie bisericească – cu „Crucea patriarhală", „Ordinul

Sfântului Mormânt" al Patriarhiei Ierusalimului, „Ordinul Sfinţilor

Apostoli Petru şi Pavel" al Patriarhiei Antiohiei.

1967 – 1968 Teatrul „Barbu Delavrancea" din Bucureşti îi pune în scenă poemul dramatic Mioriţa, regia şi scenografia fiind semnate de Marietta

Sadova, Mircea Marosin şi Zoe Anghel-Stanca.

1968 Apare poemul dramatic în versuri Meşterul Manole (Editura pentru

Literatură, Bucureşti).

1969 în ianuarie, poemul dramatic Mioriţa este transmis de Televiziunea

Română.

La 30 martie, la Teatrul „Al. Davila" din Piteşti are loc premiera poemului dramatic Meşterul Manole, în regia Mariettei Sadova; partitura muzicală e interpretată de Corul Madrigal. În turneu, piesa este jucată şi pe scene dramatice din Polonia.

Poemul Meşterul Manole este jucat la Teatrul „Casandra", de către promoţia clasei Ion Olteanu a Institutului de Artă Teatrală şi Cinematografică din Bucureşti.

Poemul dramatic Du-te vreme, vino vreme! apare la Editura Tineretului.

Este publicat volumul Păhărelul cu nectar, fantezie dramatică în versuri pentru copii (Editura Ion Creangă, Bucureşti).

Este membru în delegaţia Bisericii Ortodoxe Române care vizitează

Bisericile Vechi Orientale din Egipt, Etiopia şi India.

1970 în aprilie, la Teatrul „Al. Davila" din Piteşti este reprezentat poemul dramatic Mioriţa, în regia lui Constantin Dinischiotu.

1971 Volumul de versuri Geneze este publicat de Editura Cartea Românească.

Apare poemul dramatic Steaua Zimbrului (Editura Eminescu, Bucureşti).

1972 La 30 ianuarie, moare dramaturgul Ion Luca.

Editura Cartea Românească îi publică volumul de teatru Poeme cu măşti, ediţie definitivă.

1973 – 1974 Teatrul Dramatic din Baia Mare îi pune în scenă poemul dramatic

Steaua Zimbrului.

1975 în luna noiembrie, poemul dramatic Steaua Zimbrului este transmis de Televiziunea Română.

1976 Apare volumul File de acatist (versuri), colecţia caietelor Noi, ediţie bibliofilă, horş commerce, Detroit.

Este publicat volumul Istorii agrippine (versuri) (Cartea Românească.

Bucureşti).

Cronologie
1976 – 1982
1977
1978
1979
1981
1982
1983
1984
1989
1990
1991
1992
1993

Este director al Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe

Române din Bucureşti.

La 26 martie moare patriarhul Justinian Marina.

Devine membru al Uniunii Scriitorilor din România.

La Editura Cartea Românească apare romanul Străinii din Kipukua.

Apare ediţia a doua a volumului de versuri File de acatist (Editură

Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti).

La Editura Eminescu, în seria „Teatru comentat", apare Greul pământului, o pentalogie a mitului românesc, în două volume, care primeşte

Premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România.

Se pensionează şi se retrage la Mănăstirea Văratic.

Apare volumul de memorii Rotonda plopilor aprinşi (Cartea Românească.

Bucureşti).

Este publicat volumul Anamneze (versuri) (Editura Eminescu, Bucureşti).

Radiodifuziunea Română îi înregistrează amplul poem Imn Eminescului, dar cenzura interzice difuzarea, care va avea loc la 16 ianuarie 1990.

Apare volumul de istorie şi exegeză iconografică Cerurile Oltului.

Şcoliile arhimandritului Bartolomeu la imaginile fotografice ale lui

Dumitru F. Dumitru (Editura Episcopiei Râmnicului şi Argeşului), cu versiuni în limbile română, franceză şi engleză.

La Editura Cartea Românească apare volumul de nuvele şi povestiri fantastice Amintirile peregrinului apter.

La 24 decembrie, Ajunul Crăciunului, începe munca de revizuire în limba română şi de comentare a Bibliei, începând cu textul Noului

Testament, acţiune extinsă ulterior asupra întregii Sfinte Scripturi, pe o perioadă de unsprezece ani.

Este ales preşedinte de onoare al Fundaţiei „Sf. Antim Ivireanul" din

Râmnicu-Vâlcea.

Refuză calitatea de „membru de onoare" al Academiei Române.

Colaborează la Universitatea Radio cu patru prelegeri despre Poezia religioasă română modernă.

Apare volumul Pro memoria. Acţiunea catolicismului în România interbelică

(Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Bucureşti).

Imn Eminescului, poem în stil bizantin, este publicat la Editură

Cartea Românească.

La 21 ianuarie, Colegiul Electoral Bisericesc îl alege pe arhimandritul

Bartolomeu Anania pentru scaunul de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului.

La 7 februarie, în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, este hirotonit şi instalat arhiereu. Ca arhiepiscop al Clujului, va urmări şi va lupta pentru dinamizarea activităţii pastorale a clerului şi pentru diversificarea ei în funcţie de cerinţele actuale ale societăţii, pentru implicarea Bisericii în acţiunile de asistenţă socială organizate, pentru refacerea legăturilor dintre Biserică şi cultură, pentru îndrumarea expresă a tineretului – de la amvon şi prin diverse întâlniri –, pentru dezvoltarea relaţiilor ecumenice practice prin păstrarea identităţii proprii.

Noul Testament. Versiune revizuită, redactată şi comentată de Bartolomeu

Valeriu Anania apare la Editura Institutului Biblic şi de Misiune al

Bisericii Ortodoxe Române.

Cronologie

La aproape cinci decenii de la scriere, apare piesa de teatru Hoţul de mărgăritare (parabolă în patru acte) la Casa de Editură Dokia din

Cluj-Napoca, jucată public pentru prima dată în 1992 pe scena teatrului din Turda. În anii următori, piesa se bucură de un succes deosebit pe scenele din întreaga ţară.

I se acordă titlul de membru de onoare al Senatului Universităţii de

Medicină şi Farmacie „Iuliu Haţieganu" din Cluj-Napoca.

Este ales preşedinte de onoare al Fundaţiei „N. Steinhardt".

1995 Apare ediţia a doua a Noului Testament... la Editura Institutului

Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Volumul de eseuri teologice şi culturale Din spumele mării. Pagini despre religie şi cultură apare, sub îngrijirea şi cu postfaţa lui Sandu

Frunză, la Editura Dacia din Cluj-Napoca.

Este publicat volumul de articole şi studii Pledoarie pentru Biserica neamului (Editura Omniscop, Craiova), ediţie îngrijită şi postfaţată de Sandu Frunză.

Apare ediţia a doua a volumului de memorialistică Rotonda plopilor aprinşi (Editura Florile Dalbe, Bucureşti).

La Salonul de carte de la Oradea, primeşte Premiul special pentru volumul Din spumele mării.

1996 Apare Cartea lui Iov. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Anastasia, Bucureşti).

Volumul de memorii Clujul universitar al generaţiei 1946 în memoriile lui Valeriu Anania este publicat de Editura Arhidiecezană din

Cluj-Napoca.

Apare ediţia a treia a volumului în versuri File de acatist

(Editură
Arhidiecezană, Cluj-Napoca).
Primeşte titlul de „Cetăţean de onoare" al municipiului Cluj-Napoca.
Este ales Senator de onoare şi membru al Marelui Senat al Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca.
La Salonul Naţional de Carte din Cluj-Napoca, primeşte Premiul
„Cartea anului" pentru volumul Din spumele mării.
1997 Apare Pentateuhul sau Cele cinci cărţi ale lui Moise. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania
(Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
Bucureşti).
1998 Cartea Psalmilor sau Psaltirea profetului şi regelui David. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu
Valeriu Anania (Editura Arhidiecezană, Cluj-Napoca).
Cântarea Cântărilor. Versiune revizuită, redactată şi comentată de
Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Anastasia, Bucureşti).
Apare volumul Poeme alese (Editura Dacia, Cluj-Napoca), cu o prefaţă de Liviu Petrescu.
Ediţia a doua a volumului Cerurile Oltului (Editura Pro, Bucureşti).
Editura Kălvin János a Bisericii Reformate din Ungaria publică, în ediţie bilingvă româno-maghiară, Noul Testament, varianta redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania.
1999 Cartea Profetului Isaia. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Anastasia.
Bucureşti).
Cartea Profetului Ieremia. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Anastasia, Bucureşti).
Apare volumul de studii şi conferinţe Atitudini (Editura Arhidiecezană, Cluj-Napoca).
Ediţia a patra a poemului dramatic Mioriţa (Editura Dacia,

Cluj-Napoca), cu o „Predoslovie" de Tudor Arghezi şi „Postfaţă" de Liviu Petrescu.

Primeşte Marele Premiu pentru poezie al Festivalului Internaţional de Poezie „Lucian Blaga", Cluj-Napoca.

2000 Apare volumul Poezia Vechiului Testament: Cartea lui Iov, Psaltirea.

Proverbele lui Solomon, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor, Plângerile lui Ieremia. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti).

Cartea Profetului Iezechiel. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Anastasia, Bucureşti).

Cartea Profetului Daniel şi ale celor doisprezece profeţi mici. Versiune revizuită după Septiiaginta, redactată şi comentată de Bartolomeu

Valeriu Anania (Editura Anastasia, Bucureşti).

Apare ediţia a doua a volumului de nuvele şi povestiri fantastice

Amintirile peregrinului apter (Editura Paralelă 45, Cluj-Napoca).

De dincolo de ape, pagini de jurnal şi alte texte (Editura Dacia.

Cluj-Napoca).

Primeşte diploma şi medalia Academiei de Artă, Cultură şi Istorie din Brazilia.

Preşedinţia României îi înmânează Medalia jubiliară „Mihai Eminescu".

şi Ordinul Naţional pentru Merit în gradul de Mare Cruce.

2001 La 18 martie este sărbătorit la împlinirea a 80 de ani, moment marcat prin volumul omagial Logos – ediţie îngrijită de arhid. Ştefan

Iloaie –, CD-ul Arhiepiscopul – realizator: Radu Preda – şi un spectacol aniversar pe scena Teatrului Naţional din Cluj-Napoca.

Apare Apocalipsa Sfântului Ioan. Traducere, introducere şi note de

Bartolomeu Valeriu Anania (Editura Paralelă 45, Cluj-Napoca), cu ilustraţii de Albrecht Dürer.

Ediţia a doua a piesei de teatru Hoţul de mărgăritare (Editura Renaşterea.

Cluj-Napoca).

La Editura Renaşterea apar volumul Bartolomeu Valeriu Anania. In honorem şi lucrarea Introducere în citirea Sfintei Scripturi.

Este publicată Biblia sau Sfânta Scriptură, ediţie jubiliară a Sfântului

Sinod, versiune diortosită după Septiiaginta, redactată şi adnotată de

Bartolomeu Valeriu Anania, arhiepiscopul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli. Lucrarea, tipărită deja în mai multe tiraje, se bucură de un interes deosebit din partea specialiştilor, dar nu mai puţin din partea credincioşilor, pentru noutatea de ordin teologic şi filologic pe care o aduce faţă de variantele româneşti precedente, pentru aşezarea textului într-o limbă română actuală şi mai ales pentru utilitatea celor peste 8.000 de note subsidiare menite să-i ofere cititorului căi de acces spre adevărul textului; în spaţiul Ortodoxiei româneşti, ediţia jubiliară a Bibliei este prima versiune adnotată.

Activitatea de revizuire depusă de arhiepiscopul Bartolomeu este evaluată de către specialişti în întâlnirile ocazionate de prezentarea lucrării către publicul din Bucureşti – la Patriarhie şi Academia

Română Râmnicu-Vâlcea, Bistriţa, Oradea, Cluj-Napoca; la Craiova, în 2003.

Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca îi acordă titlul de „Doctor

Honoris Causa".

Primeşte titlul de „Cetăţean de onoare" din partea consiliilor locale

Bistriţa, Râmnicu-Vâlcea, Glăvile (jud. Vâlcea) ş.a.

Premiul pentru opera omnia al Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj-Napoca.

2002 Este publicat volumul Apa cea vie a Ortodoxiei (Editura Renaşterea.

Cluj-Napoca), ce cuprinde cuvântări, articole şi scrisorile pastorale din anii 1993 – 2001 emise ca arhiepiscop al Clujului; ediţie îngrijită de Nicoleta Pălimaru şi Maria-Elena Ganciu.

Broşura Icoana patriei vâlcene este publicată de Editura Almarom din Râmnicu-Vâlcea.

Exegeza iconografică, parte a volumului Cerurile Oltului, este

publicată în Germania, de Franz u. Sternberg Verlag, sub titlul Bilder vom

Reich Gottes. Ikonen und Fresken rumänischer Klöster.

I se acordă titlul de „Doctor Honoris Causa" al Universităţii din Oradea.

2003 Apare lucrarea Atelier biblic. Caiete de lucru (Editura Renaşterea.

Cluj-Napoca), reprezentând munca de analiză şi comparare, la Noul

Testament, a diferitelor variante de text, din care a rezultat versiunea publicată în ediţia jubiliară a Bibliei.

Cele mai importante puncte de vedere referitoare la ultima ediţie din

Sfânta Scriptură sunt cuprinse în volumul Primele mărturii despre

Biblia jubiliară 2001, versiunea Arhiepiscopului Bartolomeu Valeriu

Anania, ediţie îngrijită de arhid. Ştefan Iloaie (Editura Renaşterea.

Cluj-Napoca).

Prin poetul Mircea Petean, Editura Limes din Cluj-Napoca iniţiază proiectul de publicare a integralei literare Valeriu Anania; apare primul volum din seria „Operă literară": Străinii din Kipukua, cu o prefaţă de Aurel Sasu.

Primeşte titlul de „Doctor Honoris Causa" al Universităţii din Craiova.

2004 Apare lucrarea Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul, în diortosirea arhiepiscopului Bartolomeu.

Ediţia jubiliară a Sfintei Scripturi, în format electronic, pe CD, apare cu sprijinul tehnic al Institutului pentru Tehnică de Calcul din Bucureşti.

La Editura Limes apare al doilea volum din seria „Operă literară":

Amintirile peregrinului apter, cu prefaţa scriitorului Mircea Muthu

2005 Primeşte titlul de cetăţean de onoare din partea Consiliului local

Dej.

În biserica stefaniană, primeşte titlul de „Cetăţean de onoare” al localităţii văd, judeţul Cluj.

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române îi publică volumul consistent de exegeză – pasaj cu pasaj – a Liturghiei ortodoxe, sub titlul Cartea deschisă a împărăţiei. O însoţire liturgică pentru preoţi şi mireni.

La Editura Limes apare al treilea volum din seria „Operă literară”:

Rotonda plopilor aprinşi, cu prefaţa lui Dan C. Mihăilescu.

La Editura Renaşterea sunt reeditate volumele Apa cea vie a Ortodoxiei şi Pro memoria. Acţiunea catolicismului în România interbelică.

2006 în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din

4 noiembrie 2005 de înfiinţare a unei Mitropolii la Cluj, iniţiativă validată de Adunarea Naţională Bisericească la 1 martie 2006, Bartolomeu

Anania este instalat – la 25 martie, praznicul Bunei Vestiri –, de către Patriarhul Teoctist al României, Mitropolit al Clujului, Albei.

Crişanei şi Maramureşului. În lunile imediat următoare, Mitropolitul se implică concret în activitatea de dinamizare a vieţii religioase din nouă structură bisericească.

La Editura Renaşterea apare volumul Sfintele Evanghelii după Matei.

Marcu, Luca şi Ioan, versiune diortosită, redactată şi adnotată de

Bartolomeu Valeriu Anania, sprijinit pe numeroase alte osteneli.

La Editura Limes apare al patrulea volum din seria „Operă literară”:

Poeme, prefaţat de Petru Poantă.

Primeşte titlul de „Cetăţean de onoare” al comunei fără.

2007 Primeşte, din partea redacţiei săptămânalului Clujeanul, titlul şi diploma „Clujeanul anului 2006”.

Editura Limes îi publică piesele de teatru, care constituie volumele

5, 6 şi 7 ale seriei „Operă literară”.

Primeşte titlul de „Cetăţean de onoare” al comunei Spermezeu.

2008 Pe scena Teatrului Naţional din Cluj-Napoca are loc Gala inaugurală a Fundaţiei „Mitropolitul Bartolomeu”, instituţie ce are

drept scop conferirea de burse de studiu, în ţară sau străinătate, tinerilor merituoşi, cu rezultate deosebite la învăţătură şi posibilităţi materiale reduse.

I se acordă titlul de „Doctor Honoris Causa" al Universităţii „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia.

Volumul omagial Rotonda unui suflet aprins pentru Dumnezeu şi

Neam (Editura Reîntregirea, Alba Iulia) reuneşte comunicările şi referatele ştiinţifice prezentate la simpozionul naţional „Universul spiritual românesc oglindit în operă Mitropolitului Bartolomeu Anania".

La Editura Limes apar volumele 8 şi 9 din seria „Operă literară", care cuprind publicistica şi sunt prefaţate de Ovidiu Pecican.

La Editura Polirom apare volumul Memorii.

2009 I se acordă titlul de „Doctor Honoris Causa" al Universităţii de

Medicină şi Farmacie „Gr. T. Popa" din Iaşi.

La Editura Renaşterea apare volumul Cuvinte de învăţătură.

La Editura Polirom apar volumele Amintirile peregrinului apter şi

Rotonda plopilor aprinşi. De dincolo de ape.

Primeşte Premiul special al Uniunii Scriitorilor din România pentru volumul Memorii.

Ştefan Iloaie

Capitolul I

Deseori mi s-a întâmplat că în drumurile mele să întâlnesc oameni deosebiţi, care mi-au oferit nu numai o carte de vizită, o adresă sau un număr de telefon, ci şi făgăduinţa prieteniei. Recunosc că în păstrarea unor astfel de legături nu întotdeauna am făcut selecţia cea mai bună.

A fost chiar un timp când în urma unei călătorii aruncam la coş toate hârtiuţele de acest fel, sâcâit de gândul că relaţiile mele sociale, înmugurite tentacular pe zilele unui om cu vocaţia singurătăţii, se vor înmulţi în aşa măsură, încât va trebui să-mi cheltuiesc mai toată vremea răspunzând politicos la scrisori plicticoase sau cerându-mi iertare că nu pot merge în vizită la prietenii prietenilor mei. Mai târziu mi-a părut rău. În ceasuri de linişte sau la răscruci de viaţă îmi aduceam aminte că insul cutare sau cutare ar fi putut să mă intereseze

– mai mult, să-mi trebuiască – şi nu-mi iertam vina de a nu-i fi păstrat urma.

— Alo! Casa Stevenson?

— Da.

— Vă rog frumos, aş putea vorbi cu David?… Vreau să spun, cu domnul Stevenson?

— Îmi pare rău, domnule, soţul meu nu este acasă. Dacă-mi lăsaţi numele dumneavoastră şi un număr de telefon, vă poate chema el, ceva mai târziu.

— Nu am telefon acasă, folosesc telefonul public.

— Atunci, sunaţi din nou, mai spre seară.

— Desigur, mulţumesc!… Dar, cum să vă spun, aş dori să ştiu mai întâi dacă soţul dumneavoastră… ştiţi, doamnă, de fapt eu îmi caut un prieten de demult… aş vrea să ştiu dacă soţul dumneavoastră a fost acum vreo paisprezece ani prin California, vreau să spun la San Diego…

— Soţul meu călătoreşte foarte mult, domnule, şi s-ar putea să fi trecut şi prin San Diego.

— Ar fi grozav! Prietenul meu avea două fetiţe, fetiţele lui erau cu el… Pe cea mai mare o chema Unauna.

— Îmi pare rău, domnule, dar David Stevenson de aici nu este omul pe care-l căutaţi.

Telefonul se închise rece. Agăţai receptorul în furcă şi abia acum băgai de seamă că în spatele meu erau câteva persoane care-şi aşteptau rândul.

— Scuzaţi! Vă rog, poftiţi! zisei făcându-i loc filipinezului cu bluză albastră, care se şi grăbi să arunce monedă în aparat.

Aşadar, îmi ziceam depărtându-mă printre palmieri, nici acum nu l-am nimerit. De peste două săptămâni, cam acesta era dialogul meu cu numeroşii Stevensoni ai oraşului Honolulu, culeşi de prin toate cărţile de telefon, mai vechi şi mai noi, şi cam acesta era ultimul răspuns: îmi pare rău, domnule, dar nu aici e omul pe care îl căutaţi!

Şi totuşi, îl căutam pe David cu insistenţă, fără să-mi dau bine seamă dacă-l doream sau aveam nevoie de el. Ne împrieteniserăm repede, dar tot atât de repede ne şi despărţiserăm, fără accente dramatice, făgăduindu-ne doar să ne căutăm unul pe altul atunci când o împrejurare oarecare ne-ar aduce prin vecinătate. Mă gândeam la el din când în când, şi mai ales la Unauna, fetiţa aceea stranie de pe plajă de la Sin

Diego, pe care acum, după paisprezece ani, nu mi-o mai puteam închipui făcând glume cu mine prin mijlocirea acelor inexplicabile puteri lăuntrice.

Sau poate tocmai pe ea o căutam? Mai precis, explicaţia pe care nu o avusesem atunci?... Altfel, practic vorbind, David nu mi-ar fi fost de mare folos, mai ales după ce izbutisem să închiriez, pe mai nimic, coliba de lemn din grădina domnului Gorgas şi s-o curăţ bine de rămăşiţele termitelor. Oricum, în această lume necunoscută mă descurcam destul de bine, iar liniştitoarea climă a arhipelagului avea o influenţă binefăcătoare asupra asteniei mele nervoase pentru care, de altfel, venisem acolo, sfătuit de medici.

Mai ales de când descoperisem comunitatea de pe muntele Pali mă simţeam mai puţin malihini şi băgasem de seamă că a fi singur nu înseamnă neapărat a te izola de oameni. Dimpotrivă, simţeam o irezistibilă ispită de a descoperi lumea în care mă aflam, poate mai puţin Hawaiul, pe care-l prefiram hoinărind zilnic din Waikiki până-n Tantalus ori sărind cu şalupa de pe o insulă pe alta, şi mai mult pe Hawaieni, pe aceşti oameni care, în ciuda iscodirilor mele, refuzau să mi se arate. Nu mă interesa, desigur, viitura de neamuri asiatice, şi nici americanii care făceau din Honolulu o îngrămădeală de hoteluri şi automobile. Nu mă interesau nici măcar acei băştinaşi pe care-i descifram de-a lungul trotuarelor împletind pentru turişti pălării din frunze de lauhala sau lungi ghirlande de orhidee. Nu însemnau mare lucru nici cei ce jucau hula în parcul Kapiolani, sub auspiciile comerciale ale firmei Kodak, sau servind, tot comercial, o ciozvârtă de luau pe o frunză de ţaro. îi căutam pe Hawaienii înşişi, stăpânii primari ai insulelor, aşa cum îi intuisem din puterile nebănuite ale fetiţei Unauna, acum paisprezece ani, pe plajă de la San Diego. Nu încăpea îndoială, de aceea umblam cu telefonul după David şi mă căzneam să-i descopăr chipul prin mozaicul de măşti al pieţelor publice şi serbărilor populare.

Pornii spre casă, strecurându-mă prin mulţimea de turişti ce se opreau din vitrină în vitrină şi-şi îngrămădeau privirile pe idoli. În parc mă lăsai pe o bancă şi urmării o vreme ciurda de copii cu ochi oblici hârjonindu-se printre rădăcinile aeriene ale unui uriaş banyan. Sprijinit în câteva zeci de cârje, copacul părea un ciclop bătrân care-şi ocroteşte, abătut şi patern, puita degenerată. Îmi veniră iarăşi în minte copilele lui David, şi mai ales Unauna, cu acel râs batjocoritor, de

diavol deghizat, care mă umilise.

„Trebuie neapărat să-l găsesc", îmi zisei răsturnându-mă pe bancă şi lăsându-mi ochii în voia cerului…

Aş fi vrut să ignor adevăratul motiv pentru care-mi căutam prietenul şi-mi dădeam tot mai mult seama că inventam altele. La urma urmelor, pe adevăraţii băştinaşi i-aş putea dibui şi fără mijlocirea lui David.

Aveam ceva legături printre misionarii mormoni, care cunoşteau bine obiceiurile vechiului pământ şi se strecurau până-n colţurile cele mai tainice ale populaţiei. La uşa colibei mele veneau aproape zilnic câte doi-trei nepoftiţi din aceştia, gata să-şi lase sandalele la prag. Nimic mai simplu decât să te laşi agăţat la vorbă. De obicei le făceam un semn politicos să încerce pe la vecini.

Urmărind câteva scame de nori pe acel imens albastru tropical, trebuii să admit, o dată mai mult, că în realitate sforţarea mea de a-l găsi pe David venea mai de la adânc. Bănuiala o aveam de mult, dar numai atunci şi acolo, în acel univers în care nimic nu mai semăna cu ceea ce lăsasem în urmă, certitudinea se rotunjea din neliniştea Pacificului, agresivă pe ţărmuri.

Totul pornea de la chipul neînţeles în care rămăsesem fără adresă lui David. Nici n-o aruncasem, ca pe altele, nici n-o pierdusem. El mi-o lăsase la despărţire, scrisă cu creionul în josul unei dedicaţii, pe spatele fotografiei care-l înfăţişa, ceva mai tânăr, în uniformă de cavaler Hawaian, cu pampon la chivără şi fibulă de bambus la încheietura din umăr a tunicii. Când am ajuns acasă mi-am triat hârtiile, pe cele fără însemnătate le-am azvârlit la coş, iar fotografia mi-am pus-o chiar în portofel, laolaltă cu actele mele importante, ştiind că în felul acesta nu o voi rătăci. Aveam de gând să întreprind o corespondenţă cu David, dar numai după ce-mi voi fi limpezit întrucâtva tulburătoarea imagine a micuţei Unauna.

La scurtă vreme după aceea, amicul Kenneth m-a rugat, printr-o scrisoare, să-i suplinesc pentru două luni catedra de istorie şi dirigenţia la o şcoală din orăşelul Bloomfield, în nordul Minnesotei, el având a limpezi un lung şi greu proces de moştenire în Vermont. Aveam să locuiesc chiar în casa şcolii, pe care el o ocupa de mulţi ani, dar trebuia să-mi folosesc automobilul propriu, întrucât el şi-l luă pe al lui cu sine.

Am acceptat cu plăcere şi m-am instalat confortabil în noua mea

locuinţă temporară, care, de altfel, nu era departe de şcoală.

„Trebuie să te previn, mi-a spus el înainte de plecare, că în timpul nopţii vei auzi nişte explozii de care te sfătuiesc să nu te sperii. Ştii ce e un ger de crapă lemnele? Aici este, şi acum, în decembrie şi ianuarie.

Avem păduri împrejur şi copacii plesnesc cu detunături, mai ales după miezul nopţii, spre ziuă. Ai să te obişnuieşti".

„Sunt de-a dreptul încântat", i-am răspuns dornic de noutăţi.

„În al doilea rând, a continuat el, îţi încredinţez cheile de la garaj".

Şi mi-a pus în palmă două tabachere de material plastic, cu butoane.

„Cred că ştiu despre ce e vorba, am zâmbit eu. Am auzit de existenţa acestui fel de «chei» cu care deschizi şi închizi garajul de la distanţă, prin unde, chiar din automobil".

„Şi chiar din casă, prin perete sau fereastră, a adăugat el cu uimire încă proaspătă. E un mecanism foarte ingenios şi încă nu am găsit pe cineva care să mi-l explice. Eu, ştii, nu mă pricep la treburi d-astea. De fapt, nici nu am căutat. Tocmai misterul mecanismului este cel care mă amuză, ca într-o poveste orientală. Uneori stau după perdea şi râd de uluirea trecătorilor neiniţiaţi cărora li se năzare că uşa garajului meu se deschide singură, pe jumătate, şi se lasă la loc, ca un oblon apucat de dambla. Elevii mei m-au şi poreclit «Sesamitul»".

După plecarea lui Kenneth m-am amuzat şi eu, de multe ori, pe seama trecătorilor încă neiniţiaţi, dar nu cred că aceasta ar fi fost pricina pentru care, într-o dimineaţă a acelui început de ianuarie, uşa garajului nu s-a mai putut ridica decât până la o jumătate de metru.

Am mişcat eu butoanele şi am sucit în fel şi chip direcţia „tabacherei", dar maşina tot n-am putut-o scoate din garaj, aşa încât mergeam la şcoală pe jos. Tot mai multe erau detunăturile pădurii şi tot mai amarnic scârţâia zăpada sub paşi, iar eu nu mă hotărâsem să-mi cumpăr o pereche de pâslari, din aceia butucănoşi, lungi până sub genunchi, pe care toţi Minnesotanii îi poartă pe o asemenea vreme. Se apropia totuşi timpul să umblu pe la casele elevilor mei, aşa cum îmi cerea datoria de diriginte, şi aveam nevoie de maşină. Nu cunoşteam pe nimeni primprejur şi m-am hotărât să chem la întâmplare un mecanic care să dreagă uşa blocată. Dar toate atelierele pe care le chemăm la telefon îmi răspundeau că sunt foarte aglomerate cu lucrări

şi că nu-mi vor putea trimite un om mai devreme de două sau trei săptămâni. Aşa se face că, până la urmă, m-am înţeles cu îngrijitorul de la şcoală, pe care-l chema Phil, să mă ducă cu maşina lui, bineînţeles contra plată. Aranjamentul era bun şi pentru aceea că Phil cunoştea bine oraşul, ca unul ce se născuse acolo. Cu el umblam numai după-amiază, spre seară, când părinţii elevilor veneau de la lucru şi puteam să stau de vorbă cu ei. În restul zilei îmi făceam programul obişnuit şi mă duceam la şcoală pe jos. Dar nu cred că acesta să fi fost motivul pentru care l-am cunoscut, la numai câteva zile, pe omul meu fatal.

M-am pomenit cu el acasă, pe la vremea prânzului, şi n-a avut nevoie să-mi spună numele.

„Dumneata eşti Paciorek", i-am spus poftindu-l pe un scaun.

„N-am bănuit că mă cunoaşteţi, a răspuns el neîndrăznind să şadă.

Dumneavoastră sunteţi nou-venit în orăşelul nostru şi n-aţi avut cum să-mi aflaţi numele".

„Mai simplu decât crezi, i-am răspuns râzând şi îmbiindu-i un pahar de whisky. De-abia acum îţi dai seama cât de mult semănăm unul cu altul? Atât de mult, încât din prima zi de cursuri elevii din a şaptea m-au poreclit Paciorek. Cred că, în afară de director, nimeni nu-mi cunoaşte alt nume".

Musafirul de-abia apucase să se aşeze.

„Vai, domnule, vă rog să mă iertaţi", a zis el ridicându-se.

Chipul lui bărbătesc, puternic brăzdat, luase aerul unui obraz de copil prins cu ocaua mică. L-am împins înapoi pe scaun şi am ciocnit paharele.

„N-am de ce să te iert. La vremea când eram la liceu, în ţara mea de rădăcină, din clasa întâia până într-a patra am avut un profesor despre care am ştiut, tot timpul, că-l cheamă Chenae. Numele acesta l-am spus şi când un dascăl mai nou, de literatură, m-a întrebat cu cine învăţ latineşte. Clasa a izbucnit în hohote şi numai atunci am aflat că-l chema Damian. Porecla înfruntase multe generaţii de şcolari şi profesorul i-o datora defectului de a nu putea să pronunţe litera r: «nu mai desenaţi chena e pe foile de extempo al», îşi cicălea el elevii. Şi Chenae a rămas până la moarte".

Musafirul se însenină puţin şi îndrăzni:

„Vai, domnule, acum pricep eu de ce câţiva ştrengari mă salută a

batjocură spunându-mi: Servus, Dascăle!... Adică, nu vreau să spun a batjocură, fiindcă, oricum, Dascăle e un nume de cinste... Numai că nu-i pentru mine, un amărât ca mine... Mai degrabă pe dumneavoastră vă batjocoresc... adică nu vă batjocoresc... ce zic eu..."

Valeriu Anania

Pierdut de tot, Paciorek a dat paharul pe gât dintr-o sorbitură.

Aşa am intrat în vorbă cu omul al cărui nume îl purtam fără voie şi care-mi împrumutase, tot fără voie, blazonul. Vorbea greoi, alegându-şi cuvintele şi împiedicându-se în ele, ca orice emigrant care venise – se cunoştea cât de colo – de numai câţiva ani. Polacul mergea însă drept la obiect şi, fără prea multe ocolişuri, s-a oferit să-mi repare uşa garajului.

„Te pricepi? am întrebat eu bucuros. Ştii că are un mecanism special".

„Se poate, domnule, să nu mă pricep? m-a încredinţat el cu un aer de superioritate. Nici nu e prea greu. Pe geruri ca acesta, se întâmplă.

V-o repar în câteva ceasuri şi vă puteţi folosi maşina".

„Adică, completai eu, o s-o duc mai întâi la un atelier. Are ceva la carburator".

„Vă fac eu şi carburatorul".

„Te pricepi?"

„Se poate, domnule?"

„Perfect, am exclamat eu frecându-mi mâinile de mulţumire, îmi spui cât face şi plătesc cinstit".

„Se poate, domnule? a râs Paciorek, de data aceasta ca să mă descurajeze. Fac pentru dumneavoastră! Se poate?..."

„Nu, nu, plătesc cât face", am protestat eu în faţa acelui neamerican obişnuit cu mişmaşurile orientale.

„Las că ne-nţelegem noi, a cedat el fără prea multă convingere.

Mâine repar mecanismul".

I-am dat una din cele două „chei" din casă, spunându-i că o a treia era în maşină, şi ne-am despărţit prieteneşte.

A doua zi după-amiază, când m-am întors de la şcoală, am încercat, din casă, prin fereastra din spate, uşa garajului. Se deschidea şi se închidea fără cusur, promptă pe butoanele tabacherei, ca o marionetă placidă. „Se pricepe polacul!", am murmurat cu admiraţie. Şi mi-am văzut de treburi. A doua zi Paciorek nu s-a arătat.

„Se pricepe polacul! am exclamat şi către Phil în timp ce mă ducea cu maşina în cartierul de nord. Şi s-ar putea să nu fie nici scump".

„N-o să vă ia nimic, domnule", a răspuns Phil cu oarecare înţeles.

„Cum adică?"

„Vrea să vă ceară în schimb un serviciu". Şi am aflat cu stupoare că

Paciorek era tatăl Dianei, eleva dintr-a zecea, despre care se vorbea că e o stricată şi că ar trebui eliminată din şcoală.

„Bine, dar pe Diana o cheamă Kowalski!"

„E numele de fată al maică-sii, care încă nu o născuse când a divorţat de Paciorek. Mai pe urmă maică-sa a fugit cu unul şi s-a pierdut în lume, abandonându-şi fetiţa, iar Paciorek a luat-o pe micuţă, a crescut-o şi a venit cu ea în Bloomfield. Se vede însă că fata sare repede pe urmele mă-sii. S-a înhăitat cu un golan, şi dădea tot mai rar pe acasă.

Paciorek a snopit-o în bătăi, iar fata a plecat de tot".

„Şi nu stă cu el?"

„Nu mai stă de mult".

„Dar unde?"

„Cu golanul, unde să stea?", a rânjit Phil cu tristeţe.

„Şi Paciorek ce vrea?"

„Să-l ajutaţi să-şi aducă fata înapoi. Adică s-o convingeţi dumneavoastră să vină acasă".

„De ce n-a adus-o cu poliţia?"

„Hm! Nu ştiţi cum e la noi? Diana crede că la vârsta ei poate să facă ce poftеşte... Hm! Cu poliţia? Asta e altă chestie... Paciorek vorbeşte de forţa morală, că numai forţa morală îi poate aduce fata acasă. Domnul

Kenneth a încercat ceva, dar fără izbândă. Paciorek are multă încredere în dumneavoastră".

Situaţia mă punea oarecum pe gânduri. Nu ştiam prea multe despre eleva Diana Kowalski, dar a sta cu ea de vorbă şi a încerca s-o redau tatălui ei făcea parte din obligaţiile mele profesionale, pentru care eram plătit. De ce nu mi s-a adresat Paciorek de-a dreptul? Nimic nu era mai simplu decât să-mi istorisească totul şi să-mi ceară sprijin. De ce trebuia să mă „oblige" prin oferta de a-mi repara garajul şi maşina?...

M-am hotărât ca la sfârşitul lucrului să-i plătesc chiar mai mult decât ar fi trebuit, să-i vâr banii în palmă, să i-i îndes în buzunar şi numai după aceea să stau de vorbă despre ceea ce aflasem că-l durea.

În dimineaţa zilei următoare mergeam spre şcoală şi mi-am încrucişat drumul cu Paciorek. Ningea de cu noapte, cu fulgi mari şi spornici, iar el îşi conducea cu greu Mustang-ul vechi şi cam prăpădit, ferind nămeţii de pe marginea străzii. M-a zărit printre ştergătoare, a încetinit pe cât îi îngăduia alunecuşul şi a scos mâna pe geam, arătându-mi tabachera.

„Succes!", i-am strigat din mers, înţelegând că se duce să-mi repare carburatorul.

În pauza de la prânz, eleva Kowalski Diana a dorit să mă vadă. Era pentru prima oară când vorbeam cu ea şi ceea ce m-a izbit mai întâi a fost privirea ei de sălbăticiune rănită, izvorâtă din nişte ochi mari şi negri, cu adâncimi de pădure. Nimic în făptura ei nu trăda frivolitate, şi cu atât mai puţin viciu sau răzvrătire.

„Ştiu că tata vă repară garajul, mi-a zis ea cu voce uşor tremurătoare.

Vă rog mult, vă rog cu disperare, nu mă sfătuiţi şi nu mă constrângeţi să mă întorc la el. Nu mă întorc în ruptul capului. Nu mă întorc. Dacă aţi face-o şi v-aş asculta, ar însemna să deveniţi părtaş la o crimă".

Am întrebat-o de ce nu vrea să se întoarcă. Mi-a răspuns cu o simplitate menită să descumpănească:

„Tata vrea să mă omoare".

„De unde ştii dumneata că vrea să te omoare? am întrebat eu stupefiat.

Cum poţi crede una ca asta?... Ai destule temeiuri?... Mi le poţi spune?"

„Temeiuri am, a zis fata cu glasul ceva mai scăzut. Numai că ele nu se pot pricepe oricum".

„Bine, bine, aş putea să încerc", am îndemnat-o eu aprinzându-mi o ţigară şi arătându-i prin aceasta că am timp s-o ascult.

„Totul a pornit de la o partidă de şah, începu ea împreunându-şi palmele în unghi, din vârfurile degetelor, ca şi cum ar fi vrut să adune în ele tăria care le-ar fi lipsit cuvintelor. Tatălui meu îi plăcea să joace şah, dar numai acasă. Nu mergea niciodată la club şi nici în adunări de acest fel. El e un om mai degrabă ursuz, munceşte mult, pune preţ pe

câştig, seara se culcă devreme. Dar în orele lui libere îi place să joace şah. Or, vedeţi dumneavoastră, acasă nu putea să joace decât cu mine…"

„De obicei, fetele nu joacă şah", o întrerupsei eu, nu fără gândul de a o derută puţin.

„Tocmai de aceea l-am şi învăţat, răspunse ea cu repeziciune. Am mai auzit spunându-se asta, de la nişte colegi de ai mei, în cuvinte mai aspre. L-am învăţat din ambiţie, în clubul şcolii, şi destul de bine ca să-i fac «mat» pe cei ce încercaseră să mă umilească. Şi pe tata îl «băteam»

uneori, dar mai rar, cu toate că el cunoştea un şah cam… cum să spun…

cam elementar, de la nişte marinari naufragiaţi în grădinărit".

„Aşa, şi?"

„În seara de care vreau să vă vorbesc pierdusem câteva partide şi începusem o alta, cu gândul s-o câştig. Eram hotărâtă s-o câştig, mă concentrasem îndeajuns, dar vă spun încă o dată că tata câştigase şi nu avea motive să fie nervos. Jocul înaintase destul, poziţiile pieselor erau limpezi, când tata a început să mute anapoda. Cum să vă spun? Uite-aşa, muta turnul în diagonală, calul în linie dreaptă, regină în sărituri. Dar asta nu a fost totul, în acelaşi timp el susţinea că turnul nu e turn, ci nebun, că regina nu e regină, ci cal, că nici calul nu e cal, ci turn.

Uimirea şi protestele mele n-au folosit. Culmea era că, pentru el, piesele mele continuau să rămână la fel. Aş fi vrut ca, aşa, de dragul acelei pozne, să împrumut şi cailor mei atribuţii de turnuri, unuia din pioni oficiul de rege şi aşa mai departe. Dar nu a fost chip. Taică-meu susţinea cu seninătate că turnul lui e nebun, dar al meu e turn. După alte câteva mişcări, câmpul de şah devenise un mare câmp de confuzie, careurile se îmbucau acum unele pe altele, se strâmbau unele la altele şi toate la mine, ca nişte romburi, ca nişte triunghiuri, ca nişte sfere, aşa încât piesele îşi pierduseră echilibrul şi se clătinau încoace şi încolo, ca la carnaval. Închipuiţi-vă ce putea să însemne asta pentru societatea unor piese de şah, organizată – cum mi se spunea la şcoala – pe funcţiuni precise şi pe un riguros ritm al gândirii. I-am spus tatii că în aceste condiţii nu pot continua partida. El a insistat s-o continuăm. M-am ridicat de la masă. I-am spus că mă dau învinsă. Atunci el s-a năpustit asupra mea cu palmele şi cu pumnii, înjurându-mă şi

învinuindu-mă de vrăjitorie. Tata e un catolic aprins. De vrăjitorie mă învinuia şi mă bătea ca un nebun, iar eu mă căzneam să scap dintre palmele lui şi-mi dădeam seama că în el se petrecuse ceva anormal, ceva anume foarte anormal, de vreme ce pentru el turnul lui devenise nebun, dar al meu continua să rămână turn. Atunci mi-a fost frică şi am fugit de acasă.

Când am revenit, iarăşi m-a bătut, dar pentru că fugisem. Şi am fugit din nou. Şi iarăşi de câteva ori, până ce am plecat de tot".

Am rămas pe gânduri, cu ochii pe fereastră. Continua să ningă bogat, pomii se îngreuiaseră de zăpadă şi pluteau, aerieni, printre fulgi.

Fata asta are imaginaţie, mă gândeam, şi şi-a construit o poveste interesantă, dacă nu cumva a împrumutat-o de undeva. Mai degrabă a împrumutat-o, căci e cam „făcută" şi nu se prea lipeşte de ceea ce ar vrea ea să demonstreze.

„Bine, bine, i-am zis în cele din urmă, dar cu asta nu m-ai convins că tatăl dumitale vrea să te ucidă. Şi încă pentru… vrăjitorie!"

„Mi-a spus-o clar ultima oară, se repezi ea. M-a prins cu degetele lui puternice şi a încercat să mă închidă în cutia de şah. O pusese la picioarele Sfintei Fecioare şi aşezase peste ea un crucifix. În timp ce mă chinuia, necheza ca un rege şi râdea ca un turn şi aruncase crucifixul pe podea şi căsca larg cutia de şah, clămpănind-o, şi zicea că o să mor acolo, zdrobită de copitele cailor cu sceptru".

Pauza se isprăvise, începeau orele de după-amiază.

„Voi sta de vorbă şi cu tatăl dumitale, i-am zis ridicându-mă, voi sta de vorbă şi cu el. Să văd ce spune. Oricum, în principiu, orice copil cuminte trebuie să stea acasă, cu părinţii lui, şi voi face tot ce e posibil pentru restabilirea ordinii".

„La el nu mă mai întorc! a zis fata cu o lucire stranie în ochii sălbatici. De atunci el nu a mai deschis niciodată cutia de şah. Mă aşteaptă pe mine, să reluăm jocul. Vă închipuiţi ce iad trebuie să fie înăuntru. Piesele nu se mai recunosc unele pe altele, se neagă unele pe altele, se bat ca într-un balamuc, în timp ce careurile de pe dinafară s-au liniştit şi par a te invita la o nouă partidă. Vai, ce iad trebuie să fie înăuntru!…", a adăugat ea îndepărtându-se cu faţa în palme.

La lecţia de istorie trebuia să vorbesc despre Ioana d'Arc. M-am concentrat asupra episodului eroic, amânând procesul pentru lecţia următoare.

Mă înţelesesem cu Phil ca pe la patru şi jumătate să continuăm

vizitele în oraş. Ninsoarea stătuse, plugurile alergau pe străzi, camioanele primăriei cerneau din abundenţă sare verde. Odată cu seara se lăsa şi gerul. De cum am ajuns acasă, am văzut zăpada imaculată între stradă şi garaj şi mi-am zis că Paciorek mă păcălise ori eu nu înţelesesem ce a voit să spună arătându-mi tabachera. Totuşi, mai mult din curiozitate, sau ca să mă amuz, am încercat prin fereastră uşa garajului. Nu s-a mai mişcat. Nici măcar nu a tresărit. „Nu se prea pricepe polacul, mi-am zis. A reparat-o, dar n-a ţinut". Şi mi-am îmbrăcat paltonul.

Phil venise între timp şi mă aştepta afară.

„Nu se prea ţine de vorbă amicul dumitale", i-am zis pregătindu-mă să mă urc în maşină.

„Mă mir, a răspuns el contrariat, Paciorek e om de cuvânt. I-au trebuit pesemne ceva piese de schimb şi s-a dus să le caute. A continuat să ningă şi zăpada i-a acoperit urmele".

„S-ar putea", m-am lăsat convins.

În clipa următoare Phil m-a prins uşor de umăr:

„Domnule, maşina aceea e a lui Paciorek..."

De sub o movilă de zăpadă, în parkingul pustiu de alături, se ghicea şoldul unui Mustang.

„Acum pricep, a continuat el gătindu-se să se urce la volan, înseamnă că maşina dumneavoastră a trebuit să fie ridicată pe cricuri hidraulice.

A dus-o la un atelier şi a lăsat-o pe a lui aici. Până ne întoarcem, el va fi înapoi. Numai nu ştiu cum o să se descurce cu bunătatea asta de zăpadă".

Am simţit că nu pot crede în presupunerea lui Phil. Ştiam că maşina are ceva numai la carburator. Înotând prin zăpada pufoasă, care începea să prindă pojghiţă, m-am apropiat de uşa garajului să mă conving dacă maşina nu mai era într-adevăr înăuntru. Am privit prin una din cele două ferestruici şi tot sufletul mi s-a tulburat. De obicei, ţineam maşina cu botul către fundul garajului şi cu spatele la uşă. Acum ea era întoarsă, cu capota ridicată şi motorul la vedere. Pe aripa stângă, câteva scule.

Şi nicio mişcare, niciun zgomot.

„Phil, vino repede, că nu-i lucru curat!"

Omul a alergat cu sufletul la gură. Am împrăştiat cu picioarele zăpada de pe lângă prag, ne-am proptit umerii în uşă, trăgând de

mâner, şi am izbutit s-o forţăm. Paciorek zăcea ghemuit lângă roata din faţă, cu capul rezemat de cauciuc, cu şapca uşor lăsată într-o parte. Un cleşte îi căzuse din mână şi se risipise pe podea. Phil a îngenuncheat lângă Paciorek şi l-a zgâlţâit.

„Doamne mare, e mort", a exclamat el ridicându-se alb.

Terifiat, am dat fuga în casă şi am telefonat la poliţie. Am văzut apoi ca prin ceaţă mai multe maşini îngrămădite în semicerc, oameni în uniformă şi detectivi în civil foind prin garaj, cu lanterne, aparate de fotografiat şi carneţele, şi tot ca prin ceaţă am răspuns câtorva întrebări.

Cu toate acestea, mă căzneam să pricep ce notează, ce spun şi mai ales ce cred oamenii aceia, mă întrebam dacă aş putea în vreun fel să fiu acuzat de moartea lui Paciorek.

Întrebări de felul acesta mi-am pus şi după ce, odată cu amurgul, poliţiştii au sigilat garajul şi au plecat, lăsând mortul îngheţat înăuntru.

Ce întâmplare, Doamne, ce întâmplare nenorocită! îl auzisem pe Phil mormăind în timp ce se gătea să plece: „De atâtea ori i-am spus să nu mai lucreze cu uşa închisă. Acum i s-a-nfundat!". Trebuia să înţeleg deci că e vina lui Paciorek. Dar dacă acesta-i era obiceiul şi, dacă odată şi odată tot trebuia să i se înfunde, de ce tocmai la mine? Şi de ce tocmai azi, când Diana afirmase cu toată tăria că niciodată nu se va mai întoarce la el? Rememoram vorbele fetei, şi mai ales tonul cu care le spusese şi expresia chipului ei, şi înţelegeam că ele erau mai mult decât o hotărâre, mai mult chiar decât un jurământ: erau confirmarea unei stări de fapt, ca şi când ar fi ştiut că tatăl ei murise şi că o întoarcere la el nu mai era posibilă. Aceasta se întâmplase pe la vremea prânzului.

Se putea oare şti când anume murise Paciorek? făcuseră poliţiştii vreo investigaţie în acest sens?

De unde ştia fata că tatăl ei îmi repară maşina? Ea ajunsese la şcoală înaintea mea şi înainte ca omul să fi început lucrul. Ninsese toată ziua. Evident, Paciorek scosese maşina din garaj şi o întorsese cu botul spre uşă, spre a avea mai multă lumină la motor. Zăpada acoperise apoi urmele, iar el închisese uşa pe dinlăuntru. Dar uşa se putea deschide şi de dinlăuntru, fie cu tabachera, fie printr-un buton de lângă pervaz. De ce însă uşa nu se mişcase atunci când am încercat eu s-o deschid? Era Paciorek înăuntru sau nu era? Ştia oare şi Diana că tatăl ei avea obiceiul să lucreze cu uşa garajului închisă? Ştia şi ea că

odată şi odată trebuia să i se înfunde? Ştia că i se înfundase tocmai la omul pe care el sconta să-i aducă fata acasă?

A fost o noapte teribilă, de nesomn şi coşmar, şi auzeam copacii cum detunau în pădure, desfigurându-se de ger, şi mă gândeam la piesele anarhice din cutia de şah. „Vai, ce iad trebuie să fie înăuntru!" Şi nu îndrăzneam să mă uit la garaj prin fereastră, de teamă să nu văd ce se petrece în el…

A doua zi pe la prânz poliţia a deschis garajul şi a trimis cadavrul la morgă. Ancheta stabilise că înăuntru nu era nicio priză electrică şi că omul, având nevoie de lumină la motor, deconectase mecanismul de la grindă al uşii şi-şi conectase lampa de mână. Cheia maşinii fusese găsită în poziţia de pornire, iar peretele din fund al garajului era înnegrit de fum în dreptul ţevii de eşapament. Motorul mersese cât mersese şi se singur. Moarte prin imprudenţă, accident prin asfixiere cu monoxid de carbon.

Spre seară am fost chemat la morgă, pentru recunoaşterea cadavrului, între timp însă mă simţisem obligat moral să mă ocup de înmormântarea lui Paciorek şi avansasem banii de trebuinţă unei case de pompe funebre. Dădusem în treacăt şi pe la şcoală. Diana lipsea, nu-i cunoşteam adresa reală şi nici vreun număr de telefon la care aş fi putut-o găsi.

La morgă l-am cunoscut pe şeful poliţiei, care mi s-a prezentat politicos, cu aerul că participă la durerea mea şi că e gata să facă tot ce poate ca să mi-o aline. Nu-mi aminteam să-l fi văzut printre cei ce făcuseră investigaţia la garaj. Era un „gentleman" bine făcut, îmbrăcat în civil, cu mustaţa lăsată peste cheotorile gurii şi favoriţi bogaţi, cu marginea tăiată oblic. Paciorek, de-abia scos din cuşca rece, era tot îngheţat, cu faţa dezvelită de sub cearşaful alb. Semăna grozav cu mine, mai ales în ziua aceea, când barba îi crescuse, aspră, şi brazdele chipului i se adânciseră. Cred însă că nu aceasta a fost pricina pentru care aveam să mă confrunt cu o situaţie menită să mă zdruncine până-n temeliile sufleteşti. O presimţire am avut-o în clipa când, uitându-mă împrejur, am băgat de seamă că fiica mortului nu era acolo. Phil mă adusese cu maşina şi rămăsese în holul de lângă intrare şi nu pricepeam de ce nu mă urmase. Ofiţerul de serviciu al morgii's – apropiat cu o fişă într-o mână şi cu tocul în alta.

„Recunoaşteţi cadavrul acesta?", m-a întrebat el, cu aerul că eu aş fi singurul de pe lume în măsură să depun o astfel de mărturie.

„Îl recunosc, am răspuns liniştit, e Paciorek".

Ofiţerul nu s-a grăbit să scrie.

„Şi numele celălalt? Prenumele?"

Nu-l ştiam, nu-l ştiusem niciodată. Am ridicat din umeri, fâstâcit.

„Nu cumva faceţi o confuzie?", a întrebat ofiţerul cu tocul în aer.

Şi mi se părea că într-adins ţine tocul cu vârful îndreptat către mine.

„Nu fac nicio confuzie, domnule, am răspuns eu, sigur de mine. îl cunosc doar de două zile, dar ştiu bine că-l cheamă Paciorek şi e mecanicul care a murit ieri în garajul meu. Şi m-am grăbit să adaug: Mort prin accident, intoxicat cu monoxid de carbon".

„Nu sunteţi aici pentru a determina cauzele morţii, mi-a retezat-o scurt ofiţerul, ci doar pentru identificarea cadavrului. Noi avem indicaţii precise că numele mortului este…"

Am rămas împietrit, cu ultimele cuvinte sunându-mi în urechi ca un clopot de noapte. Ofiţerul rostise numele meu. Auzisem bine, nu mă înşelam, numele meu întreg îl rostise, pare-se că-l şi citise de pe fişă.

„Dumneavoastră, domnule, faceţi o confuzie, l-am corectat eu. Numele acesta e al meu, nu al mortului".

„Asta nu cred că are prea mare importanţă, a răspuns el zâmbind subţire. V-am spus că avem indicaţii precise".

„Ce indicaţii, domnule? am început eu să mă agit. Ce indicaţii? De unde indicaţii?"

„Chiar şi de la casa de pompe funebre. Există acolo fişa mortului, după care se face şi inscripţia pe placa de bronz. De altfel, carul funebru e la poartă şi aşteaptă un mort cu acest nume".

„Aha, am răsuflat eu bătându-mă cu palma peste frunte. Acum pricep. De acolo vine confuzia. Chitanţa e pe numele meu. Şi ei au luat numele de pe chitanţă şi l-au trecut, din greşeală, pe fişă. Amuzant, nu?"

Ofiţerul însă devenise sever.

„De ce este chitanţa pe numele dumitale?"

„Fiindcă eu am plătit".

„Aş putea să ştiu, mă rog, pentru ce ai plătit dumneata? Eşti rudă cu mortul?"

„Nu".

„Ai avut o împuternicire în acest sens?"

„Nu, n-am avut. Simplă obligaţie morală".

Ofiţerul a îndreptat asupră-mi nişte ochi de sticlă:

„Ţi-ai simţit deci obligaţia de a te răscumpăra în acest fel faţă de mort?”

Întrebarea era mai mult decât insinuantă, tonul ei reţinut avea în el ceva atât de agresiv, încât am intrat instinctiv în apărare:

„Crezi dumneata, domnule, că accept o anchetă penală de la un ofiţer de morgă?... Fii serios, domnule ofiţer de morgă! Dacă ai de gând să continui, voi protesta”.

Spunând ultimele cuvinte, mă uitasem la şeful poliţiei, care asculta dialogul aproape cu indiferenţă. El a devenit deodată interesat şi m-a tras deoparte.

„De ce nu vrei să recunoşti?”, mi-a zis el cu voce scăzută, pe un ton de confidenţă amicală.

„Ce să recunosc, domnule?”, m-am zbârlit eu.

„Simplu: că mortul eşti dumneata”.

Cred că am rânjit, cu o poftă nebună de a face haz:

„Domnule şef de poliţie, pe dumneata te plăteşte primăria ca să-ţi baţi joc de oameni?”

„Nicidecum, mi-a răspuns el calm. De altfel, nici nu dau prea mulţi bani pe leafa primăriei. Sunt un om foarte bogat şi fac poliţie numai din pasiune”.

„Şi printre pasiunile dumitale se numără şi aceea de a tolera mistificările de acest fel?”

„Aceea de a-i pune pe oameni la adăpost de viitoare neplăceri, de a preveni nenorocirile”, mi-a şuierat el în ureche.

„Ce nenorocire, domnule?... Ancheta a stabilit că omul e victima unui accident prin imprudenţă”.

„Da, a zâmbit el subţire, dar atunci când s-a ajuns la această concluzie se ştia cine e mortul. Altfel, el putea să fi fost şi victimă unui asasinat”.

„Asasinat?”, am şoptit eu cu o sudoare rece pe şira spinării.

„Există probe că pe la vremea prânzului, şi anume în jurul orei unu, aţi fost acasă, singur, în timp ce omul se afla în garaj. Apoi v-aţi întors la şcoală. Ningea grozav la ora aceea, cu fulgi mari, care acopereau repede orice urmă. Nu acopereau însă şi memoria oamenilor”.

Simţeam că mă întunec.

„Domnule, o asemenea bănuială nu e cu putinţă. Nu am fost

acasă la vremea prânzului. Am plecat de dimineaţă şi m-am întors spre seară.

Pot dovedi. La vremea prânzului am stat de vorbă cu Diana, cu fiica mortului".

„Sigur?"

„Absolut sigur. La şcoală, între orele douăsprezece şi unu. După aceea am intrat la curs".

Şeful a făcut un schimb de priviri cu ofiţerul de morgă, apoi m-a întrebat: „Accepţi o confruntare cu Diana?"

„Cum să nu? m-am grăbit să răspund. De ce să nu accept? Chiar vă rog!"

Ofiţerul a dispărut printr-o uşă laterală. Aşadar, Diana era acolo!

Nu cumva se pusese la cale o conspiraţie? Sau era vorba doar de o glumă sinistră? La început mă bucurasem de ideea unei confruntări, dar îndată după aceea am simţit că ceva şovăie în mine, mă întrebam dacă nu cumva fata va tăgădui că am stat de vorbă cu ea. Bucuria mi se prăbuşea ca un nisip fin printr-o pâlnie subţire.

Diana s-a ivit la braţul unui tânăr înalt şi blond, cu plete mai lungi decât ale ei şi cu înfăţişarea unui bărbat cumsecade. Era îmbrăcată obişnuit, fără niciun semn că s-ar fi aflat în doliu. M-a salutat uşor din cap, apoi a ascultat atentă întrebarea şefului. Ofiţerul de morgă revenise şi nu lăsa nici fişa din mâna stângă, nici tocul din cea dreaptă.

„Ieri la vremea prânzului, a răspuns fata cu naturaleţe, domnul a stat de vorbă cu mine la şcoală. Cam o oră, între douăsprezece şi unu.

Apoi a intrat la curs".

„Ei?", am exclamat triumfător către şeful poliţiei.

„Mulţumesc, Diana", i-a zis el fără să se tulbure.

„Ei?", l-am provocat eu să-şi recunoască eroarea.

Fără să pară impresionat de triumful meu, şeful l-a poftit din ochi pe ofiţerul de morgă să reintre în exerciţiul funcţiunii lui. Acesta şi-a îndreptat privirea spre Diana:

„Domnişoară, acest domn ne face dificultăţi în identificarea acestui cadavru. Dumneata recunoşti pe mortul care se află în faţa dumitale?"

Undeva, într-un colţ semiobscur al sălii imense, câţiva inşi se aplecau a upra unui alt cadavru şi un bărbat se trăgea înapoi, cu palmele peste ochi. Lângă mine, Diana era foarte liniştită şi a răspuns

calm, dar cu ochii în pământ şi vocea foarte scăzută:

„Îl recunosc. Este…”

Şi iarăşi am împietrit, şi iarăşi ultimele cuvinte îmi sunau în urechi ca un clopot de noapte, de data aceasta amplificat, ciopârţit, risipit în ecouri haotice, prăvălite-n prăpăstii. Diana rostise numele meu. Îl rostise întreg şi limpede, cu indiferenţa profesională a unui grefier de tribunal.

Atunci am simţit că mintea mi se clatină, că mă îndoiesc de mine însumi şi, prin mine, de realitatea lumii, şi mă uitam la bietul Paciorek şi-mi era milă de mine că ajunsesem în aşa hal încât nu mă mai recunoşteam. În clipele următoare l-am văzut şi pe Phil în faţa mortului şi am auzit cum el, Phil, care fusese de faţă la descoperirea morţii lui

Paciorek, el, care mă adusese la morgă cu maşina lui, îmi rostea numele, şi el, pe seama cadavrului…

M-am scuturat ca din moarte, m-am scuturat lăuntric, hotărât să nu accept a fi victima unui complot. Dar şeful poliţiei nu mi-a dat răgaz.

„Ei? mi-a întors el întrebarea, în timp ce ofiţerul de la morgă îndrepta iarăşi vârful tocului către mine. Ei?”

„Înainte aveam doar indicaţii, a zis ofiţerul de la morgă, acum avem evidenţe”.

„Domnilor, am zis eu agăţându-mă de logica lucrurilor, singura care mai putea să mă salveze, situaţia e de-a dreptul ridicolă, absurdă. Dacă eu aş fi mortul, când dracul am murit?”

Şeful s-a simţit obligat să mă lămurească:

„Nimeni nu afirmă că dumneata ai murit, ci doar că dumneata eşti mortul. Asta-i tot. Şi ce te costă să recunoşti?”

Argumentul mă amuza:

„Parcă-i vorba de cost?”

„Sigur că da, a răspuns el cu seriozitate. Dacă mortul nu eşti dumneata, atunci el e altcineva, care a murit în garajul dumitale, reparându-ţi maşina…”

„Accident prin imprudenţă! am intervenit eu. Intoxicaţie cu monoxid de carbon. Concluzia anchetei. Confirmată, bănuiesc, şi de autopsie”.

„De autopsie n-a mai fost nev. oie, căci evidenţele erau suficiente.

Cadavrul se află aici doar pentru procedură. Dar, în caz că

mortul nu eşti dumneata, dumneata nu eşti scutit de consecinţele penale”.

„Cum adică?”, am asudat eu din nou.

„După lege, dumneata erai obligat să angajezi numai un mecanic de profesie – vreau să fiu bine înţeles: de profesie – cu patalama la mână, care ştie şi e obligat să aplice regula de aur că niciodată nu porneşti motorul într-un garaj închis. Or, dumneata ai angajat pe cineva care se putea pricepe la o reparaţie, dar nu era de profesie. În cazul unui profesionist, de accident răspunde el, adică mortul, adică nimeni. În cazul unui amator, răspunde cel care l-a angajat, adică cineva. E clar?”

Tăceam.

„Iată de ce, a continuat el, e bine să nu mai stai pe poziţii de duşmănie faţă de propriile dumitale interese. La urma urmelor, ce mare lucru?

Ai încercat să-ţi repari marină, nu te-ai priceput îndeajuns, s-a întâmplat ce s-a întâmplat. Ei, şi? în oraş eşti un necunoscut, nu se sinchiseşte nimeni. În ce te priveşte, nu vei putea să te mustri de moartea dumitale.

Nu vei tresări noaptea din somn, nu vei auzi paşii mortului de-a lungul pereţilor, nu ţi se va părea că acel câine negru ce-ţi trece seara prin curte e sufletul lui rătăcitor… Vei fi un om cu conştiinţa împăcată…”

„Şi cu câmpul de şah în completă anarhie”, am zis eu uitându-mă la

Diana.

„Cutia e închisă, piesele sunt înăuntru, a răspuns ea în şoaptă. Doar câmpul e pe dinafară şi e atât de limpede, atât de liniştit!”

Trebuie să recunosc că, deşi sunt o fire echilibrată, uneori nu-mi displace spiritul de aventură. Aş crede că tocmai acest spirit – şi nu vreo oarecare teroare lăuntrică – m-a făcut să abandonez deodată logica lucrurilor şi să mă uit cu mai mult interes prin acea imensă sală a morţilor. Se aglomerase cu umbre posomorâte ce se mişcau încet ori încremeneau lângă tot mai multele cadavre scoase din cuştile de beton şi aşternute pe mese de piatră. Era frig, foarte frig, şi umbrele-şi ridicau gulerele îmblănite şi suflau abur peste morţii goi şi îngheţaţi, acei morţi cu gura strâmbă, cu ochii holbaţi, cu obrajii în convulsie, aşa cum îi găsise, cine ştie pe unde, o moarte năprasnică. Numai Paciorek

dormea liniştit. Era cel mai frumos dintre morţii aceia. Cred însă că nu acesta a fost motivul pentru care m-am apropiat de ofiţerul de serviciu.

„Recunoaşteţi cadavrul?", m-a întrebat el.

„Da, îl recunosc", am răspuns cu ochii ţintă la bietul Paciorek.

Şi mi-am rostit numele.

Înmormântarea s-a făcut repede, tot atunci, şi a fost foarte simplă.

Coşciugul de lemn, vârât în carul mortuar, era precedat de şeful poliţiei, singur la volanul automobilului oficial, şi de maşina lui Phil în care şedeam, tăcând, eu, Diana şi tânărul pletos. Se lăsa o seară cu ger năprasnic, ştergătoarele mai mult zgâriau gheaţa de pe parbriz, vedeam lumea ca printr-o pânză de apă tulbure şi mă obişnuiam cu gândul că particip la propria mea înmormântare. Pe măsură ce ne apropiam de cimitir, alte care mortuare se iveau de pe străzi lăturalnice şi-şi aşteptau rândul la poartă, cu steguleţele ţepene pe aripi. Aproape de capelă am coborât. Un preot catolic îşi instalase o gheretă de lemn la marginea aleii şi ne aştepta prin ferestruică, gata să-şi facă serviciul. Am înţeles apoi că de o săptămână groparii erau în grevă (cereau mărirea salariilor)

şi niciun mort nu mai intra în pământ. Capela se umpluse de coşciuge, aşezate stivă până la tavan, iar administraţia cimitirului golise o magazie veche, de bârne, şi o pusese la dispoziţia nou-veniţilor. Preotul, aproape rebegit, a zis câteva rugăciuni în latineşte şi a stropit cu apă sfinţită, dar picăturile îngheţau în aer şi cădeau pe coşciug cu un zgomot sec, ca nişte boabe de mazăre. Aşa mi-am lăsat trupul în magazia cimitirului, aruncat de câţiva oameni deasupra altor coşciuge, îngrămădite unele peste altele şi în destulă neorânduială, căci gerul se făcea mai puternic şi oamenii nu mai aveau răbdare şi se grăbeau şi suflau în mănuşi şi de-abia aveau vreme să atârne de sicriu, ca de o ladă de campanie, eticheta cu numele mortului.

Din momentul în care-mi recunoscusem decesul mă cuprinsese o linişte binefăcătoare, de parcă m-aş fi eliberat de o povară purtată cu greu şi fără să ştiu de ce. Ajuns acasă, nu mi-am mai dat niciun fel de osteneală să-mi pun întrebări. Nu pentru că ele mi-ar fi părut inutile, nu pentru că-şi refuzau răspunsurile, ci pentru că nu mă mai interesau.

Ce interes a avut Paciorek să-mi repare garajul? Treaba lui! Ce-au urmărit ăia presându-mă să mă recunosc mort? îi priveşte! De ce

tăcuse

Phil? N-avea nicio importanţă. Nimic nu mai avea importanţă pentru mine. Totul aparţinea unei alte lumi pe care o părăsisem de-a binelea şi la care mă gândeam de departe, ca prin abur. M-am culcat devreme şi am dormit toată noaptea.

A doua zi am trecut pe la şcoală, în timpul pauzei celei mari. Elevii se băteau cu bulgări de zăpadă în curte. Nu m-a luat nimeni în seamă, în clasă nu era nimeni. Pe tablă, cineva scrisese cu cretă: „Lui Paciorek, regrete eterne”… Am alergat acasă, mi-am făcut în grabă geamantanul, i-am lăsat lui Kenneth un bilet de adio (semnând cu cruce înaintea numelui), am luat un taxi până la gară şi m-am aruncat în trenul care tocmai dădea semnalul de plecare.

De-abia avusesem timp să cumpăr un ziar şi l-am desfăcut târziu, după ce mă uitasem îndelung la vastele câmpii de un alb strălucitor, prin care sufletul meu despătimit alerga spre o ţintă necunoscută. Nu aveam sentimentul nici că plecasem de undeva şi nici că mă îndreptam încotrova, ci doar că eram liber, foarte liber, şi creşteam în dimensiuni rarefiate, ca aburul Niagarei. Din ziarul acela însă aveam să aflu cu stupoare şi unele date asupra biografiei mele postume. Reportajul se întemeia pe mărturia paznicilor cimitirului. Puţin după miezul nopţii, aceştia începuseră să priceapă că nu numai copacii din pădure trosneau de ger, ci şi multe din coşciugele îngrămădite în magazie, făcute în grabă şi ieftin, din lemn verde, şi că din această pricină stiva se clătinase de pe la mijloc şi se prăbuşise. Când au deschis magazia, au descoperit un fel de cataclism grotesc, al sicrielor crăpate de ger sau sparte prin rostogolire, al morţilor scăpaţi din strânsoare şi amestecaţi între ei, unii întinşi pe podea, alţii încă atârnând de lăzile de deasupra care, şi ele, începeau să trosnească, îngânând pădurea. Problemă urgentă a paznicilor a fost aceea de a identifica fiecare mort în parte şi a-l întoarce la etichetă lui de pe sicriu, căci numai aşa putea merge şi la groapa lui adevărată, atunci când se va isprăvi greva săpătorilor. Treaba nu era uşoară. Au început să scotocească prin buzunarele cadavrelor, în căutarea unei indicaţii cât de vagi, ştiut fiind că membrii familiei obişnuiesc uneori să le pună morţilor bileţele de dragoste eternă. Nu au avut – spunea reportajul – niciun succes, în afară de un singur caz: în buzunarul de la piept al unuia dintre morţi au găsit fotografia unui oarecare

David Stevenson, cu o dedicaţie pentru un prieten al său care,

fără îndoială, nu putea să fie decât mortul.

Electrizat, am scos repede portofelul. Fotografia lui David nu mai era acolo. Îi ştiam bine locul, în ţipla dintre carnetul de conducere şi fişa de asigurări sociale, dar ţipla era goală şi ştiam că de multă vreme nu mai umblasem în portofel – unde ţineam numai acte, nu şi bani – şi nu-mi explicam cum şi când dispăruse fotografia şi cum ajunsese ea în buzunarul mortului, adică al lui Paciorek, adică al meu… şi piesele de şah ale Dianei ţopăiau pe întinsul zăpezii imaculate.

Din ziar mai aflăm că, în timp ce unul din paznici compara numele de pe coşciug cu cel de pe fotografie, l-a rostit tare, l-a strigat în aşa fel încât ceilalţi să-l audă printre detunături, şi atunci eu am tresărit şi m-am ridicat şi am luat-o la fugă cu atâta putere, încât oamenii, şi aşa înlemniţi de frică, nu au fost în stare să mă prindă. Chemat la telefon, şeful poliţiei s-a dus la faţa locului, a intrat în posesia fotografiei şi a refuzat să comenteze cazul. Dar, în dimineaţa aceleiaşi zile, cu puţin înainte de închiderea ediţiei, reporterul aflase, printr-o indiscreţie a unui funcţionar de poliţie, că şeful pusese fotografia într-un plic şi o expediase acelui David Stevenson, la adresa indicată în josul dedicaţiei.

Ziarul făgăduia să urmărească evoluţia şi detaliile acestui caz „senzaţional prin circumstanţele aparenţe şi misterul intrinsec”.

Pe cât de liniştit fusesem până atunci, pe atât de tulburat m-am simţit în tot restul călătoriei şi apoi acasă. Luni întregi nu am fost în stare să citesc un ziar, nici să deschid aparatul de radio sau televizorul.

Şedeam mai mult în casă, mă strecuram printre oameni ca unul din neamul lor şi aşteptam. Bănuiam că va veni ceva, dar voiam ca acel ceva să mă surprindă nepregătit, să răspund la întrebări cu ceea ce mi se va năzări atunci în minte, să evit orice construcţie şi orice artificiu în faţa oricărui fel de surpriză.

Trecuseră de atunci peste treisprezece ani şi nu se întâmplase nimic.

Ca şi cum n-aş fi existat. Vai, şi câte s-ar fi putut întâmpla! David mi-ar fi cerut explicaţii asupra înapoierii fotografiei, Kenneth m-ar fi întrebat ce trebuie să facă cu maşina mea rămasă în garajul lui, poliţia sau procurorul ar fi făcut o cercetare bazată pe prezumţia că eu pusesem fotografia în buzunarul lui Paciorek după ce l-am omorât, Phil m-ar fi asigurat că mecanicul meu e bine-mersi şi că tot ar mai vrea să joace şah cu fiică-sa, Diana mi-ar fi trimis o invitaţie ironică la nunta ei

cu tânărul pletos… Nimeni nu-şi mai aducea aminte de mine, parcă n-aş fi murit niciodată şi numele meu nu trebuia pomenit pe pământ şi eu tot nu ştiam de ce şi cum rămăsesem fără adresă lui David. Dar nici eu nu încercasem nimic, nu scrisesem nimănui, nu pusesem nicio întrebare, nu numai spre a evita orice construcţie sau artificiu, ci şi de teamă că nu cumva ea, surpriza, să-mi dovedească în vreun fel că toate cele petrecute atunci în nordul îngheţat al Minnesotei fuseseră şi adevărate. Şi totuşi, îl căutam cu disperare pe David.

Sării de pe bancă, aducându-mi aminte de candela pierdută pe plajă de la Makanoe. Ce-ar fi s-o caut?

Capitolul II

Nu se mai nasc poveşti pe lume, îmi ziceam mergând pe Calea Ilikai şi îndreptându-mă spre ocean. Poveştile se coc pe-ndelete, la soare potolit, şi au gustul bun al strugurilor târzii. Omul a devenit cărturar, născocirile lui sunt arderi năprasnice, nu mai au timp să se dospească.

Ce ne vom face, Doamne, ce ne vom face?

Ziua se pleca-n după-amiază şi aburea apele cu purpură şi nu ştiam ce-mi venise să mă gândesc la opaiţul meu pierdut. Îl crezusem uitat, îngropat acolo, în plajă de la Makanoe, printre atâtea alte jucării copilăreşti. Cum va fi arătând? Trebuie că are vinişoare portocalii şi violete, în felul acelui norişor de deasupra portului…

Frumoasă fusese după-amiaza aceea duminicală, când mă cunoscusem cu Niniko şi prietenii lui. Eu şedeam singuratic la marginea plajei şi mă uitam la ei cum îşi petrec timpul făcând opaiţe de ceară colorată, turnate de-a dreptul în nisip. La început nu mă dumiream de ce bărbaţii aceia vânjoşi, cu trupuri atletice, iau cu pumnii apă din mare şi o toarnă pe plajă, din loc în loc, udând bine nisipul pe o arie cam cât un fund de căldare. O făceau cu seriozitate şi convingere, asemenea copiilor care cred că pot muta marea într-o gropiţă. În acest timp Niniko scosese dintr-un coş o mulţime de cutii goale de conserve şi turnă în ele coloranţi de tot felul. Într-o cutie mai mare, cuburi de ceară albă se topeau la foc mărunt.

„Te interesează? mi-a strigat el ca şi când ne-am fi cunoscut de când lumea. Dacă da, vino şi ajută!”

M-am pomenit între ei în chipul cel mai firesc, fără prezentări sau semne de mirare. Pe Niniko ştiam cum îl cheamă numai pentru că aşa îl strigau ceilalţi. M-au poftit să ţin şi eu o cutie la foc, cu două beţe

lungi de metal, şi să amestec doi sau trei coloranţi, spre a obţine o nuanţă nouă. Am cărat cu pumnii, ca şi ei, apă din mare, după ce mi-am ales pe plajă câteva locuri potrivite, unde mi se părea că prundul e mai puţin afânat. Toată ştiinţa era să scobeşti în nisip forma opaiţului, cât mai adânc şi cu cât mai multă fantezie, şi să torni apoi ceara topită, încropind-o cu amestecuri de culoare în aşa fel încât vinişoarele să nu fie nici prea aproape şi nici prea departe de fitil.

„Meşteşugul acesta e mai mult un joc al întâmplării, îmi explica Niniko, căci niciodată nu ştii dinainte ce-o să-ţi iasă. Revelaţia o ai numai după vreo jumătate de ceas, când trebuie să-ţi despresori opera cu mare grijă şi să păstrezi pe marginile opaiţului numai atâta nisip cât să-i dea la ardere o transparenţă feerică".

Redevenisem copil şi trăiam bucuria olarului. După două încercări izbutite pe jumătate, m-am pomenit ambiţios şi am semănat pe plajă un al treilea rând de opaiţe, dintre care unul mi se părea a-mi făgădui un succes desăvârşit. M-am întins apoi pe iarbă, la umbra unui ficus, am închis ochii şi am visat îndelung la drumurile mele atât de lungi şi întortocheate, care mă aduseseră până aici, în această răscruce de lume şi de viaţă, unde până şi punctele cardinale se răzvrăteau împotriva a tot ceea ce ştiam. Cu câteva zile în urmă hoinărisem prin port şi auzeam oameni spunând că vin de pe Coasta de Vest, când în realitate vaporul lor se arătase dinspre răsărit şi alţii care spuneau că pleacă în Extremul

Orient şi luau în piept vântul dinspre apus. Acum deschideam ochii din când în când şi priveam cerul printre frunzele obeze, doldora de soare, şi întrebam norii de unde vin şi unde se duc şi ce chipuri au de gând să-şi mai împrumute, ale sufletelor tânjind de desprinderi…

Am auzit strigătul tovarăşilor mei şi am sărit ca un arc. Erau consternaţi. Un val rătăcit venise din larg, puternic, împinsese nisipul către coama plajei şi-l aşternuse apoi, ca o grapă, peste semnele noastre, spălând într-o clipă orice urmă de ambiţie omenească. Cum era să mai aflăm fostele noastre gropi, fără niciun punct de sprijin? Am arat cu ghearele cât am putut. Niniko şi prietenii lui şi-au găsit toate opaiţele, le-au pus cu grijă în coşurile de nuiele şi au plecat fluturându-mi cu mâinile un semn de rămas-bun. Eu am izbutit să aflu şase din cele şapte câte turnasem. Dar, vai! tocmai pe acela ce mi se părea a fi capodopera mea de meşter lumânărar nu l-am găsit. N-a fost chip să-l mai aflu şi l-am părăsit acolo, aşa cum cândva îmi părăsisem

trupul într-o magazie funerară din nordul Minnesotei.

Aşa mă trezii, purtat de amintire, pe plajă de la Makanoe. N-o mai văzusem de atunci şi o găsii banală ca oricare alta, cu trupuri risipite de-a valma şi mucuri de ţigară îngropate pe sfert. Gândul de a-mi găsi opaiţul pierdut mi se păru năzdrăvan şi m-aş fi prins să mă plimb pe plajă şi să scobesc nisipul din loc în loc, mai întâi cu piciorul, apoi cu mâinile, în acea căutare fără de nădejde a unui obiect pe care ştii bine că nu ai cum să-l afli. Dar era lume primprejur şi mă puteam face de râs, asemenea veveriţelor care uită unde şi-au îngropat nucile şi scormonesc iarba zadarnic. Îmi trântii rogojina pe nisip şi mă culcai cu faţa-n jos, parcă ruşinat, şi deodată mi se făcu dor de insula Niihau, pe care n-o mai văzusem din vremuri imemoriale, când poposisem pe ea, minuscul, împreună cu zeiţa Pele, doamna de mai târziu a focului vulcanic.

Nu se mai poate şti cum ajunsesem eu în preajma zeului Wakea, cel cu ochii şi visele pururea tulburi, undeva, acolo, în împărăţia Pacificului, cam la hotarul unde apele se îngână cu lumina. Cumplit era bătrânul acela, care nu se bucura nici de seninul cerului şi nici de liniştea mării, ci mai vârtos îşi dorea stihiile pornite pe încleştări şi războaie. Veghea lui era ca o pândă la porţile furtunii, somnul i se bântuia de strigoii acelor îndepărtate începuturi când totul în lume fusese răsturnare şi primenire. Doar fum rămăsese din amintirea nevestei lui, Haumeea, mumă a pământului şi născătoare a lucrurilor statornice.

Pele îi semăna lui. Crescuse cu ochii plutind pe nesfârşitul apelor, necontenit întrebându-se ce va fi fiind dincolo de zare. Un amarnic dor de ducă îi copleşea toată făptura, gândul îi rătăcea în neştire şi se ispitea să-şi închipuie lumea şi altfel decât cer şi apă, apă şi cer. Ştiam şi eu ce înseamnă neîndurarea unui astfel de vis şi de aceea nu m-am mirat când, într-o bună zi, am văzut-o ridicându-se cu hotărâre pe două trepte de mărgean şi spunându-i tatălui ei:

„Dă-mi drumul să mă duc!”

Zeul a surâs ştirb într-o barbă de alge:

„Bine, dar ce-ai să faci cu oul? O să-l spargi pe drum”.

Fata a rămas puţin pe gânduri.

„Bine, a zis ea, mai rămân doar atât cât ai să vezi ce-am să fac cu el”.

Îl moştenise de la maică-sa şi se jucase cu el când era mică.

Acum îl păstra în găvanul unei scoici sidefii, cu tot frământul mării încremenit pe pereţi. Fata şi-a vârât oul în sân şi l-a purtat aşa, cu fereală şi gingăşie, ca într-o spumă caldă, şi parcă nu se mai simţea atât de singură şi-i venea să cânte. Cânta pesemne şi atunci când înota pe spate în unda mătăsoasă şi s-a pomenit pe piept cu o copilă fragedă, pe care i-a înfăţişat-o lui Wakea:

„Aceasta e carne din carnea ta şi suflet din sufletul mamei şi soartă din soarta mea şi numele ei este Hiiaka şi ea mă va însoţi în lunga mea pribegie".

Luntrea dăruită de zeu era mult prea mică pentru un asemenea drum şi, măcar că ne ducea limpede pe faţa oceanului, mersul ei era mult prea încet faţă de dorul nostru de ducă. Pele m-a rugat atunci să mă reped la Kamoho, regele rechinilor, şi să-l vestesc că sora lui plutește pe ape şi că puterea vâslelor ei se sleieşte. Întru întâmpinarea fetei, doi rechini săgetară largul, se aduseră din aripi către spatele luntrii şi prinseră a o împinge cu boturile lor puternice. Pluteam printre dinţii lor grozavi şi nu simţeam niciun fel de spaimă şi mă amestecam zburdalnic cu neamurile de dihănii ce ieşiseră de prin ascunzişurile apelor şi le făceau zeiţelor alai fremătător. Delfinii scriau zbenghiuri prin văluri şi tumbe la faţa soarelui, în timp ce micuţa Hiiaka râdea pe marginea luntrii şi bătea din palme.

„Şi unde vrei să te duci?", a întrebat-o Kamoho în cele din urmă.

„Unde mă va duce valul, a răspuns Pele tremurându-şi în ochi o undă de răzvrătire. Undeva trebuie să ajung".

„Nimic pe lume nu-i mai trist ca drumul fără ţintă, s-a împotrivit el.

Trebuie să te vindeci de tristeţe, nu să ţi-o sporeşti. Nu te voi ajuta până nu-mi vei spune lămurit încotro anume ai să te îndrepţi".

În acest timp Hiiaka se juca cu mânuţele prin apă, şi un peşte cu botul trandafiriu i-a pus în palmă o scoică, iar ea s-a grăbit să i-o aducă soră-sii. Pele a deschis scoică şi a scos dintr-însa un mărgăritar pe care

I-a ridicat în bătaia soarelui şi a văzut că are o ferestruică şi a prins a se uita prin ea. „Aici mi se arată drumul şi ţintele lui, l-a îmbiat ea pe Kamoho să privească. Iată, în zarea acelui albastru nehotărât se înfiripă cioporul de insule al Hawaiului, despre care vorbesc cântecele cele noi din Tahiti. Mă voi opri mai întâi pe ţărmul celei mai mici.

Niihau, unde am să mă întâlnesc cu regina Kaoahi. Atunci şi acolo va începe viaţa mea cea nouă. Găteşte-mi vas de plutire lungă şi

nu mă lăsa doar în grija jivinelor mării, căci puterile lor sunt mărginite”.

Kamoho ne-a dat o canoe puternică şi largă, cu pânze de rogojină şi hrană pentru multe săptămâni. Trei din verii lui mai apropiaţi ne însoţeau în larg, slujindu-ne cu credinţă. Pe Keauka îl poreclisem Legănel, căci el era cel ce ţinea apele în nelinişte dezmierdată, doar atât cât pintenul vasului să aibă adâncime. Nesfârşirea oceanului ne-a cuprins dulce, ca un somn luminat înăuntru-i. Tânăra canoe avea pânze largi şi neastâmpăratul Kane le făcea să tremure şi să cânte, fapt pentru care eu i-am zis Mâncă-Nori. Zilele alergau după nopţi şi nopţile după zile, Pele mergea împotrivă-le şi se simţea tot mai pătrunsă de focul chemării. Şi cum suflarea lui Kane nu se dovedea îndeajuns de puternică, ne veni într-ajutor Keaumiki, pe care-l botezasem Vântură-Lume, cel ce era el însuşi drum de apă prin câmpuri de ape, râu curgător prin văluri stătătoare, şarpe odrăslit în pântecul oceanului şi călătorit pe rotunjimile lui. Lung aşternut la-ndemnuri zeieşti, el prinse canoea pe grumaz şi începu s-o poarte aşa, ca pe o scoică lunatecă, spre îndepărtatul Niihau…

O umbră trecu peste mine. Câte oare mai trecuseră, ale celor ce se plimbau pe plajă? Pe aceasta o simţisem de-a lungul vertebrelor, rece şi aspră, ca o lună polară într-un râu de gheaţă. Sării drept în picioare şi privii uluit la femeia ce întorsese capul, oprită locului.

— Te-am văzut din maşină pe Calea Ilikai, îmi zise ea învăluindu-mă într-o privire ambiguă. Bănuiam că eşti aici. De ce te uiţi atât de uluit?

Vrei să spui că nu mă mai cunoşti? E adevărat, au trecut mulţi ani, văd că ai încărunţit. Şi eu m-am schimbat. Dar asta nu înseamnă…

Deschisesem gura şi mă căzneam să nu fac o gafă. Hotărât, o cunoşteam pe femeia aceasta şi nu mai ştiam de unde să-i pescuiesc amintirea.

— Diana! exclamai convins numai pe jumătate.

— Niaulani, mă corectă ea cu un surâs ironic. Numele meu e Niaulani.

Acum recunoşteam bine ochii aceia de sălbăticiune rănită.

— Chiar dacă ţi-ai schimbat numele, zisei apropiindu-mă, pentru mine eşti Diana. Diana de atunci, fiica lui Paciorek.

— De ce neapărat a lui Paciorek? întrebă ea alungindu-şi buza de jos. Nu mai ştii nimic. Ne-ai părăsit şi te-ai dus. Ca orice înviat din

morţi, te-ai simţit obligat să te faci nevăzut. Nu cumva te-ai înălţat şi la cer? râse ea cu destulă bună-cuviinţă.

Era mai oacheşă decât înainte, faţa măslinie şi palidă purta surâsul unui triumf dureros. Părea distinsă, foarte distinsă, o anume nobleţe a spiritului se logodea suav cu şalul de spumă de azur, aruncat pe după gât şi căzut în falduri, sobru sub respiraţia mării.

— Nu te-ai mai dus nici măcar în treacăt pe la Bloomfâeld, continuă ea cu privirea abătută într-o parte, nici măcar să-ţi vezi mormântul. Nu ştiai că ai acolo şi mormânt? După ce s-a isprăvit grevă, administraţia cimitirului a găsit că plata înmormântării fusese făcută în întregime şi nu mai avea cui să restituie diferenţa, aşa încât groparii şi-au făcut datoria, au înmormântat sicriul gol şi au pus deasupra placa de bronz.

Mormântul a devenit locul de pelerinaj al candidaţilor la înviere. De atunci însă nu a mai înviat nimeni şi oamenii continuă să se pogoare în pământ, unul câte unul sau mai mulţi deodată, după cum apucă.

— Toată povestea aceea, zisei eu, a fost atât de absurdă, încât are toate şansele să fie şi adevărată.

Femeia îşi adună şalul pe trup şi se aşeză pe nisip, cu genunchii culcaţi în palma stângă.

— Şezi, îmi zise cu vorba între rugăminte şi poruncă.

Mă aşezai, stingherit şi parcă fără chef de vorbă.

— Nu zâmbi niciodată când vorbeşti de lucruri serioase, continuă ea.

Noi, Hawaienii, numim o poveste imaginară kaao, iar uneia despre un fapt adevărat, istoric, îi spunem moolelo. Povestirile noastre despre zei, de pildă, sunt moolelo, căci ele istorisesc întâmplări adevărate despre fiinţe reale. Ceea ce ţi s-a întâmplat dumitale în Bloomfâeld e o moolelo, fii sigur.

— Dar numele dumitale, Diana, de ce se ţine?

— Ţi-am mai spus că mă cheamă Niaulani.

— De ce ţi-ai schimbat numele?

— Nu mi l-am schimbat, răspunse ea cu multă siguranţă. Celălalt era un nume de împrumut. De ce te miri că era un nume de împrumut?

Oare nu trăim toţi din astfel de împrumuturi? Atâţia oameni de pe glob năvălesc în America, câştigă bani şi-şi pierd identitatea, în cele din urmă o caută şi se trezesc că nu au strâns atâţia bani ca să şi-o

redobândească. Şi se mulţumesc cu una mai ieftină, luată cu chirie. Toţi facem la fel. Iar asta, luată cu chirie, ne devine povară şi nu ştim cum să ne scuturăm de ea…

— Şi să ne întoarcem la rădăcini, intervenii eu pe un gând care nici mie nu-mi era străin.

— Desigur, să ne întoarcem la rădăcini, confirmă ea. Dacă mai e posibil.

— De ce să nu fie?

— Dacă rădăcinile ne mai primesc. Sau dacă noi mai avem tăria întoarcerii.

Ştiam acum că femeia aceasta nu e deloc banală, nu numai prin ce spune, ci mai ales prin ceea ce ar putea să spună. Nu se schimbase prea mult, numai că eu o vedeam de data aceasta ca alţi ochi, probabil prin filtrul numelui nou despre care ea spunea că e cel vechi. Pe vremea când o cunoscusem în Minnesota, ca şcolăriţă, nu aveam cum să bănuiesc că ea ar fi altceva decât ceea ce-i spunea numele: o poloneză sau oarecare corcitură. E adevărat însă că pe atunci ea – şi purta părul revărsat pe spate, cu o tinerească neglijenţă care-i şedea bine, pe când acum îl avea pieptănat strâns şi adunat la spate într-un coc bogat. Rochia muumuu, lungă până-n pământ, cu volănaşe brodate, întregea imaginea unei băştinaşe autentice.

— Vrei să spui aşadar că eşti o Hawaiancă pursânge? o întrebai cu vădit interes.

— E de ajuns să-ţi spun că m-am născut pe Insula Interzisă. Ştii ce e Insula Interzisă?

— Niihau, desigur.

— Sigur că ştii. Nu se putea să nu ştii. Toţi străinii care vin în

Hawaii, mai ales cei din plămada dumitale, ar vrea să vadă insula

Niihau.

— Am auzit că un cap încoronat s-a dus special pe Kauai şi i-a oferit proprietarului o donaţie de un milion, numai să obţină permisiunea de a pune piciorul pe ţărmul Niihaului.

— Şi n-a căpătat-o, zâmbi ea.

— Ce să mă mai gândesc la mine? ridicai eu din umeri.

— Bunicii mei, care trăiseră pe Oahu, s-au strămutat pe Niihau de îndată ce insulă a devenit refugiul băştinaşilor habotnici, cu viaţa spânzurată de netimp. Viaţa aceea am apucat-o şi eu, a celor ce

pescuiau din sampane şi-şi cântau aleanurile în pacea privegherilor târzii. Îmi aduc bine aminte cum seara, adunaţi la focuri de-a lungul ţărmurilor dulci, se întâlneau cu zeii în viersul vechilor balade şi trăiau cu ei laolaltă, dincolo de timp şi hotare. Taică-meu murise la scurtă vreme după naşterea mea. Aveam vreo cinci ani când maică-mea, căzută sub blestemul preoţilor, a fost alungată de pe insulă. Şi-a pierdut urma, căci nimeni din cei plecaţi de pe Niihau nu se mai poate întoarce, nici măcar în amintire. Am rămas pe seama obştii şi eram destul de răsfăţată, mai ales că învăţasem să cânt frumos la ukulele.

— E foarte dureros să te ştii alungat de pe pământul strămoşilor, zisei eu pe o rămăşiţă de gând.

— În ce-o priveşte pe mama, nu cred. De-ar fi fost după voia sau în puterea ei, ea niciodată n-ar fi încurajat-o pe doamna Sinclair să facă din Niihau o rezervaţie voluntară a Hawaienilor. Ea era făcută pentru altfel de viaţă. Văduvia şi blestemul i-au fost o adevărată binecuvântare.

Putea părăsi insulă fără păcatul de a o fi părăsit.

— De ce nu şi-a luat şi copilul?

— Tocmai de aceea, ca să se simtă liberă. Dar de aceasta eu nu puteam să-mi dau seama la vârsta de cinci ani.

— Şi?

— Nu mi-am dat seama nici la doisprezece, când răzvrătirile mamei au prins a tresări în mine. Ştiam că trebuie să plec şi nu-mi trecea prin cap că aceasta ar fi un păcat. Mă gândeam la zeiţa Pele, care, şi ea, îşi părăsise tatăl şi pornise la drum fără ţintă.

— În fapt, intervenii eu, ea avea o ţintă, numai că aceasta nu se rostea la faţa gândului.

— Ştiu, răspunse ea, în realitate voia să se descopere pe sine. De aci, sentimentul neîmplinirii.

— Sentiment care nu a părăsit-o nici după ce a ajuns pe Niihau.

— Îţi aminteşti cu câtă strălucire a primit-o regina Kaoahi?

— Regina ştia că pe întâiul ţărm al Hawaiului poposise o zeiţă.

— Da, dar aceasta nu a încântat-o pe Pele. O voce tainică îi şoptea pesemne că o zeitate ca ea nu trebuie adorată, ci temută.

— Sau, dacă vrei, adorată prin frică.

Femeia aruncă o privire stăruitoare spre Craterul de Diamant şi întrebă:

— Spune drept, te-ai temut vreodată de Pele?

— Nu cred, răspunsei uitându-mă, la rându-mi, spre imensitatea oceanului. Mai degrabă mi-ar fi frică de soră-sa.

— În niciun caz de Hiiaka, râse femeia.

— Asta, sigur. Mă gândeam la Naumaka.

Zumzetul plajei se potolise, multe trupuri se ridicaseră şi, înşirate de-a lungul ţărmului, la strajă palmierilor ce-şi legănau pletele grele de atâta văzduh, urmăreau asfinţitul. Cerul se făcuse ca arama arsă şi arunca jerbe violete către coasta dinspre Waikiki. Femeia luase un beţigaş şi închipuia pe nisip linii ondulate, ca nişte portative zburătoare.

Le împungea apoi cu degetul, din loc în loc, într-un ritm care nu era nici al talazului, nici al palmierului. Soarele se pogorâse sub linia zării. Un altul, tot pe atât de adevărat la vedere, se întrupase deasupra şi se îngâna cu propria-i oglindire, fantastică pe flăcările apelor.

Nu bănuisem că pe Niihau o vom găsi pe Naumaka şi că întâlnirea dintre cele două surori va însemna începutul unor lupte pe viaţă şi pe moarte, ce aveau să zguduie stihiile Hawaiului. La început credeam că gâlceava va porni de la canoea cu care noi poposiserăm pe insulă şi care trebuia să plece îndărăt, mânată de şăgalnicii noştri însoţitori. Dar nu a început de acolo. E adevărat că Naumaka se uita pofticios la vasul ce înfruntase atâta noian de ape şi că privirea ei nu prevestea nimic bun.

Ea însă era nevasta vraciului Aukele, un bărbat trupeş şi plăcut la înfăţişare, bine zidit în toată făptura lui. Acesta era cunoscut în tot

Hawaiul şi se şoptea despre el că numai cu două-trei vorbe şi trei-patru semne putea să se înalţe în slava cerului, să plutească pe mare şi să alerge ca un şuier pe faţa pământului. După ce doi din fraţii lui fuseseră omorâţi, el a descoperit fântâna cu apă vie şi cu numai câţiva stropi i-a adus iarăşi la viaţă. Se povesteau multe despre el şi toate acestea ar fi putut să fie vorbe de clacă, dacă vraciul n-ar fi izbutit, chiar atunci, poate cea mai mare ispravă a lui. Şi aceasta nu cu cine ştie ce descântece, ci doar cu privirea aceea pătrunzătoare, pe care mai ales femeile o simţeau drept în ceafă şi apoi în toată şira spinării. De cum dădu cu ochii de cele două fecioare, Aukele pofti să şi le aibă de neveste, alături şi împreună cu aceea pe care o avea. Pele şi Hiiaka i se supuseră ca nişte răţuşte şi prinseră a-şi împărţi aşternutul cu el. Desigur, o asemenea blestemăţie nu putea să dureze mult. Cea dintâi se scutură Pele, nu atât din pricină că Naumaka dădea cumplite

semne de gelozie, ci pentru că focul coapselor ei, acum trezit de năprasnă, îi spunea că nu în sălaşul unui biet muritor, fie el şi vraci, trebuia să se cheltuiască. Alta era chemarea ei. Fără doar şi poate, alta îi era chemarea, dar încă n-o ştia nici în clipa când se hotărî să-l părăsească pe Aukele şi să-şi caute un cămin pe potriva clocotului dintr-însa.

„Voi merge cu tine oriunde, îi zise vraciul, şi voi sta cu tine acolo unde te vei aşeza. Am să te ajut, îţi voi căra munţii cu spinarea, cu spumele mării voi tencui pietrele".

Ea nu-l luă în seamă, ci-i râse peste umăr.

Atunci veni întâmplarea de care mă temusem.

„Vasul rămâne aici", zise Naumaka lăsându-şi sprâncenele peste ochii tulburi.

Pele era încă destul de naivă ca să priceapă provocarea.

„Nu se poate, soră, răspunse ea cu uimire, Kamoho mi-a dat canoea cu împrumut şi sunt îndatorată să i-o înapoiez".

Naumaka îşi făcu o statură de vârtej încremenit şi râse cu spume, ca şi cum ar fi spus: „Bine, încearcă!"

Pele îi făcu semn lui Kane să sufle-n pânze. Mâncă-Nori se roti de câteva ori în jurul catargului, apoi se propti cu umărul în pieptul canoei şi-i desprinse muchia din nisip. Vântură-Lume al meu o şi prinse pe grumaz, împingând-o spre larg. Dar Naumaka făcu un semn peste mare şi văzui cum apele încep să se învârtă ca într-o horă de valuri şi se prefăcură într-o pâlnie uriaşă, rotitoare, pe ale cărei râpi canoea se tot prăpăstui până ce nu se mai zări, înghiţită de sorb. Apoi apele se liniştiră, ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic.

Întâmplarea aceasta îi dădu zeiţei Pele de gândit. Ce fel de puteri avea ea să împotrivească soră-sii? Zile întregi se plimbă în susul şi în josul ţărmului, zgâriind nisipul cu trestia de paoa şi zadarnic întrebând tăcerile. Acolo, pe coasta de aur, rătăcind printre tufele de oleandru, o apucă acel asfinţit de soare ce avea să-i aducă, în sfârşit, suprema revelaţie. Lumina se înecase în apele oceanului, roşii, ca într-o vârşă.

Din loc în loc, coame de mărgean scriau dungi întunecate, apoi piereau şi ele în marea de sânge. Amurgul se cobora pe un aşternut de pârjol.

Şi se petrecu atunci o minune înaltă. Pe măsură ce soarele se afunda, lumina izbutea să se despotmolească din ape şi se ridica în văzduh, năboind cerul până-n adâncuri. Din potolită şi tremurătoare,

ea se făcu deodată volbură de flăcări grozave. Ardea în aer o prăpastie de trestie uscată, aprinsă din poate şi crescută până-n tării. Torţe mari se fugăreau prin văzduh şi lăsau în urmă-le vârtejuri de soare topit. Totul, cât vedeai cu ochii, era ardere şi uitare de sine.

Pele era în extaz. Simţi cum creşte dintr-însa o umbră roşie şi mare şi-şi văzu pletele arzând laolaltă cu norii. Izbi cu trestia-n pământ şi deodată se deschise o groapă din care ţâşni o fântână de flăcări. Asta era!... Alergă pe ţărmul dinspre miazănoapte şi mai izbi o dată. Din gura pământului, largă, foc şi lavă fierbinte se năpusteau spre cer.

Curând însă flăcările începură să şuiere, ca nişte şerpi aruncaţi pe jăratic, înecându-se într-un abur gros. Puteri potrivnice se dezlănţuiseră în adânc. Naumaka deschisese şi ea o hrubă între mare şi vulcan, prin care apa se năpustea şi tăia virtutea focului. Până la urmă, groapa aceea se făcu lac.

Însoţită de Hiiaka, Pele trebui să rătăcească multă vreme din loc în loc, până ce amândouă ajunseră pe marea insulă Hawaii şi se opriră la craterul Kelauea. În el însă îl găsiră pe Ailaau, zis Mâncă-Lemne, sălăşluit acolo de pe la începuturile acelei lumi. Pele îi băgă vină că se scobeşte între dinţi şi înghite apoi scobitorile, ceea ce e cu totul nepotrivit pentru demnitatea unui zeu. Se luară la harţă, ea dădu foc scobitorilor, iar el, în cele din urmă, fu nevoit să-i cedeze locul şi să plece, alungat de flăcări, spre a încerca să-şi trăiască un destin de împrumut.

— Nu pricep totuşi de ce la şcoală te chema Kowalski.

Diana netezi nisipul cu palma, uşor de tot, ca într-o mângâiere, şi şterse urma portativelor zburătoare.

— Şi acesta era un nume de împrumut, răspunse ea. Aşa-l chema pe bărbatul cu care mama s-a recăsătorit după ce se despărţise de Paciorek şi s-a stabilit în Oklahoma.

— Vrei să spui că mama dumitale te-a părăsit pentru a doua oară?

— Kowalski, care era un armator bogat, mi-a oferit cu plăcere numele lui. Nu şi-a dorit însă o nevastă cu copilul după ea.

— Ai rămas deci pe mâna lui Paciorek...

— Exact.

— Şi a jocului său de şah, adăugai cu intenţia de a provoca.

— În realitate, Paciorek era un bădăran şi n-am ştiut niciodată prin ce mijloace o atrăsese pe maică-mea în casa lui. În ce mă priveşte,

el voia ca în ochii societăţii să trec drept fiica lui – fie şi adoptivă –, dar în ochii mei el nu voia să-mi treacă drept tată.

Câteva clipe rămase pierdută în lumina vastă a acelui amurg ce se zbătea pe mare ca o uriaşă pasăre rănită.

— Aşa se explică, urmă ea, de ce am fost nevoită să contractez o căsătorie albă cu fiul şefului de poliţie.

Tresării:

— Şeful poliţiei era tatăl tânărului blond?

— La scurtă vreme însă amândoi au murit într-un groaznic accident de automobil şi iar am rămas singură pe lume. Atunci m-am hotărât ca din nou s-o caut pe mama şi am ajuns în Oklahoma, unde ea trăia împreună cu soacră-sa, o bătrână bună şi oarbă.

— Şi cu soţul ei, bineînţeles. Cum te-au primit?

— Kowalski era plecat pe câţiva ani în mările arabe, pentru nişte afaceri. Între timp însă el convenise cu mama să mă ia cu sine şi în acest sens îmi trimisese o scrisoare, pe care eu însă nu am primit-o.

Cred că mi-a fost oprită de Paciorek. Bănuiesc că lipsa soţului ei, în înţelesul că ea era lipsită de o anume tandreţe, a făcut-o pe maică-mea nu numai să mă primească cu multă căldură, ci chiar să mă copleşească cu o dragoste răscumpărătoare. M-a integrat în familie, m-a dat la şcoala cea mai bună a oraşului şi a făcut din mine o domnişoară în cel mai adevărat înţeles al cuvântului.

Diana oftă:

— Odată cu aceasta însă fiinţa mea lăuntrică a suferit o schimbare atât de adâncă, încât nu mă mai recunoşteam. Ca să-ţi spun drept, nici nu făceam eforturi să mă recunosc. Eram ca o plantă răsădită într-un pământ care nu era al ei, sufeream de o lingoare ce nu părea a veni de undeva.

Oftă a doua oară, subţire, ca un suspin albastru:

— Atunci mi s-a arătat el.

Femeia îşi ridică şalul pe cap. Avea acum înfăţişarea unei cariatide ostenite, copleşită sub povara cerului aprins.

— El venise şi eu nu l-am cunoscut, continuă ea. Şi cum l-aş fi putut cunoaşte? El era Totul întreg, eu, o biată fărâmă de om, leneşă la minte şi zăbavnică la cuget, trăind cam pe dinafara vieţii. Binecuvântată fie amintirea mamei mele! Ea era mânată de cele mai înalte dorinţe.

Amintindu-şi că fiica ei, micuţă fiind, cânta frumos la ukulele,

şi-a închipuit că poate să facă din ea o muzicantă, şi anume o pianistă celebră. Zadarnic îi spuneam că nu am talent şi că învăţasem să cânt la instrumentul acela simplu aşa cum învaţă mai toţi copiii de pe Niihau, maimuţărindu-i pe alţii. Ea se îndărătnicea să creadă că e ceva de capul meu şi, după ce mi-a asigurat lecţiile elementare cu o domnişoară bătrână, l-a angajat pe el. Nu aveam câtuşi de puţin impresia că aş fi făcut vreun progres. Luăm şi de la el lecţii cu regularitate şi făceam exerciţiile prescrise, dar de la un moment dat degetele mi se poticneau pe clape, nehotărâte între alb şi negru. Nu mă simţeam făcută pentru viaţă.

Ascultam povestirea fără să mă mai gândesc că scăpasem din mână dialogul, că ratasem momentul în care aş fi putut nădăjdui că Diana mi-ar fi spus ceva mai mult în legătură cu întâmplările din Minnesota.

Nu sunt sigur că i-aş fi pus întrebări, mai degrabă cred că nu i-aş fi pus, dar orice noutate despre existenţa mea anterioară mi-ar fi scuturat ceva din povară jerpelită cu care înaintam prin vreme. Eram ca un copac stingher, prins de iarnă cu desfrunzirea la jumătate.

— Cum s-o fi îndrăgostit de mine, continuă Diana, tocmai el, profesorul temut şi dirijorul unanim adorat? Venea în salon de două ori pe săptămână, mama îl cerceta din ochi şi implora un miracol care, după mai bine de un an, întârzia să se arate. Eu mă uitam la el ca la o curiozitate a naturii. îi mergea vorba că odată, la unul din concertele lui, orchestranţii au ieşit în pauză, lăsându-şi instrumentele pe scaune, şi au uitat să se mai întoarcă, furaţi pe terasă de cântecul unei privighetori. El a revenit la pupitru şi a continuat concertul, cu instrumentele singure.

Legenda aceasta o încredinţa pe mama că maestrul ar putea scoate din fiica ei o Pianistă, dar eu continuam ca în sinea mea să fac haz de această idee, căci nu mi-l puteam închipui făcând un concert cu scaunele…

De aceea mă şi miram că un om ca el, care nici măcar nu era copleşit cu bani, îşi pierdea vremea cu mine. Şi tocmai această încăpăţânare a lui, prostească, de a crede asupră-mi ceea ce eu însămi nu credeam mi-l micşora în stimă şi-l proiecta în ridicol. Nu e de mirare deci că am pufnit a batjocură atunci când bătrâna oarbă mi-a şoptit într-o seară că profesorul e îndrăgostit de mine. Eram gata să pufnesc şi ceva mai târziu, când, în fine, mi-a mărturisit-o chiar el,

după o lecţie atât de neizbutită, încât oricare alt dascăl de pe lume şi-ar fi pălmuit eleva şi ar fi spart pianul. Te iubesc, mi-a spus el, tocmai pentru că eu cunosc fiinţa dumitale cea mai din adânc, aceea a visului germinai. În fiecare arbore cântă o vioară posibilă, sufletul fiecărui om e un sălaş al Totului în aşteptare. Numai dragostea şi moartea sunt puterile în stare să ne trezească fiinţa lăuntrică. Sfinţii mai au una, miracolul, asemenea profetului care izbea piatra cu toiagul şi descătuşa izvoarele. Dar eu sunt un biet om, dragostea mea e strigătul puternic al Totului din mine către Totul dumitale: vino!… Eu ascultam toate aceste cuvinte – căci pentru mine nu erau decât cuvinte – şi icneam discret, închipuindu-mi un dirijor îndrăgostit de o piculină. Sufletul meu nu vibra la nimic, ajunsesem la o existenţă cenuşie, nu mă simţeam făcută pentru viaţă…

— Dar nici pentru moarte, o întrerupsei eu, văzând că femeia şovăie şi temându-mă că nu cumva povestirea ei să fi obosit.

— E greu de bănuit că cineva ar putea să aibă vocaţia morţii, răspunse ea zâmbind cu acel aer de superioritate victorioasă care mă izbise de la început. O asemenea chemare n-ar putea fi pusă, cred, nici măcar pe seama muşchetarilor, a aventurierilor, a temerarilor de orice fel. Dacă totuşi ar exista, ea ar da vieţii însăşi un anumit sens, tocmai prin faptul că o tăgăduieşte. Dar a nu te simţi chemat nici pentru moarte, nici pentru viaţă, iată ceea ce poate fi mai rău decât infernul.

Mai rău, zic, nu prin suferinţă, ci prin incapacitatea de a suferi. Noroc că Dumnezeu m-a salvat la timp din acel infra-iad şi m-a redat durerii.

La scurtă vreme m-am îmbolnăvit. A trebuit să întrerup lecţiile. Pe el nu l-am mai văzut o vreme, apoi am aflat că plecase în America Centrală.

Nu am întrebat pentru ce. Nu mă interesa. Fusese şi continua să rămână în afara mea. La început boala îmi făcea bine, mă gândeam că maică-mea se va hotărî astfel să mă scutească de chinul muzicii. Dar suferinţa a stăruit asupră-mi. În câteva luni a făcut din mine o umbră omenească şi m-a aruncat într-o letargie din care spitalele şi doctorii nu m-au putut scoate. Mama m-a adus acasă, să mor cel puţin în patul

Străinii din Kipukua meu şi să mă îngroape în cavoul familiei Kowalski. Totul părea sfârşit.

Dar nu ştiam că mă aşteaptă miracolul.

Femeia zâmbi:

— Ah, nu te aştepta la cine ştie ce vindecare minunată, prin niscaiva rugăciuni sau vrăji sau, mai ştiu eu? o descoperire medicală de ultimă oră. Miracolul nu avea nimic în comun cu suferinţa mea fizică.

— Aş ghici mai degrabă că suferinţa dumitale fizică avea ceva în comun cu miracolul care avea să se întâmple.

— Mai degrabă, răspunse ea apăsându-şi palmele pe genunchi. Era seară când m-am trezit din letargie. De prin străzile învecinate răzbăteau strigăte de copii şi mi-am dat seama că e seara de Halloween şi am stat o vreme cu ochii închişi, să mă dezmeticesc. Aşteptam să vină o ceată şi la uşa noastră şi să strige Trick or treat! iar eu să le umplu traista cu bomboane şi să mă uit pe furiş la măştile lor de stafii împieliţate şi să mă fac că-mi este frică de coarnele lor diavoleşti. Dar vocile deveneau tot mai slabe prin grosimea perdelelor şi-mi ziceam că trebuie să fie târziu, de vreme ce copiii au prins a se trage pe la casele lor. M-am ridicat din aşternuturi. M-au mirat obiectele dimprejur, bătrânul orologiu mi se arăta incredibil de nou. Fila calendarului din perete arăta data de 1 noiembrie. Era târziu şi eram singură, nu mă veghea nimeni, pesemne toţi mă credeau pierdută. Am recunoscut repede fotoliul pe care bătrâna oarbă obişnuia să stea când venea la mine. M-am aşezat pe el şi numai atunci am dat cu ochii de pian. Ca niciodată, m-a năpădit o poftă nebună să cânt. Am aprins cele două lumânări, mi-am potrivit scaunul şi am început să mişc degetele pe clape. Le mişcăm cu uşurinţa unor aripi de ciocârlie, gâlgâitoare-n văzduh. Şi nu mă miram câtuşi de puţin, credeam, fără să mă întreb, că uşurinţa aceea o aveam de când lumea. Nu cântam o anume bucată, buchisită cândva şi învăţată disciplinat. Mai degrabă improvizam sau săream dintr-un opus în altul, într-un fel de nebunie a copiilor când se scaldă la gârlă. Am trezit toată casa şi n-am băgat de seamă că până şi din ochii bătrânei oarbe, uscaţi, se prelingeau picuri de lumină. Seara aceea a fost începutul vieţii mele celei adevărate.

— Mai ţii minte unde a concertat el în seara aceea? întrebai eu într-o doară.

— În México City, răspunse ea cu ochii pierduţi.

— Se zice că a fost extraordinar. Nimeni nu-l bănuise compozitor, nici măcar muzicologii avizaţi, şi tocmai de aceea a fost atât de mare surpriză acelei prime auziţii.

— Şi ultima, şopti femeia.

— Da, şi ultima, repetai eu ca un automat. Încărcat de glorie, s-a

dus în camera lui de hotel şi s-a împuşcat.

O pasăre a mării păşea pe ţărm şi veni până aproape. Femeia îi aruncă în treacăt câteva fire de nisip. Pasărea se feri în lături şi se duse-n văzduh, înecându-se în apele cerului violete.

— Cercetările, continuă ea, n-au putut lămuri pricina sinuciderii. Pe masa lui s-a găsit doar partitura compoziţiei pe care o dirijase, cu o dedicaţie adresată unei femei. Poliţia nu a aflat numele acelei femei printre hârtiile şi scrisorile lui, aşa încât ea nu a putut fi identificată.

Ancheta s-a isprăvit repede, autorităţile şi presa fiind ocupate, chiar de a doua zi, cu investigarea unor sinucideri tot atât de misterioase.

— Despre toate acestea, desigur, aveai să afli mult mai târziu.

— Foarte târziu.

— Când pianista Niaulani Namakana era deja o celebritate a continentului şi-şi răsfăţa numele pe afişele marilor săli de concert.

— M-ai ascultat vreodată? întrebă ea ridicând capul.

— Numai la radio, răspunsei eu dezolat.

Şi adăugai după câteva clipe:

— Ai bănuit cumva că el fusese cel ce te-a trezit din letargie?

— Nici prin minte nu mi-a trecut, răspunse ea. Ţi-am spus că el continua să rămână cu totul în afara vieţii mele, sau, mai precis acum, în afara a ceea ce puteam eu să-mi dau seama. Evenimentul din México

City l-am aflat mai mult întâmplător, la o şuetă de după un concert.

N-aş putea spune că nu mi-a reţinut atenţia, că nu mi-a strâns cât de cât inima. Cunoşteam numele eroului, oricum, fusese profesorul meu de pian, aflam deznodământul tragic al unui om care trecuse şi pe lângă un crâmpei din fosta mea viaţă, dar în niciun caz nu eram în stare să fac vreo legătură între el şi neaşteptata mea pasiune pentru muzică, între îndrăgostitul ridicol şi studiile mele de mai târziu.

— Un fapt divers.

— Nu chiar divers, dar aproape.

— L-ai şi uitat repede.

— Mai repede decât s-ar putea bănui. Nu crezi că celebritatea dezumanizează? Că renumele îţi ucide numele? Că a fi „cineva" înseamnă de fapt a deveni „nimeni"?

Acum mă gândeam că e momentul să prind din urmă

conversaţia, să înnod firul pe care-l scăpasem, să observ cu ironie că eu devenisem

„Cineva" de-abia după ce-mi îngropasem numele în cimitirul acela îngheţat din nordul Minnesotei… Dar ea nu-mi dădu răgaz şi adăugă mai mult în şoaptă:

— Noroc că m-am regăsit.

Ah, regăsirea, exclamai în sine-mi cu deznădejde, regăsirea, desigur, orice biografie dementă cere neapărat un „happy-end". Dar femeia îşi continuă povestirea ca şi cum eu i-aş fi pus o nouă întrebare, ca şi cum aş fi crăpat de curiozitate să aflu ce i s-a mai întâmplat:

lia Străinii din Kipukua 53

Îi – Iluminarea s-a petrecut în New Orleans. Era o zi cu burniţă, seara se aveam concert, ieşisem de la ultima repetiţie şi, plimbându-mă prin oraş, am intrat într-o anticărie cu gândul că aş putea găsi ceva care să mă intereseze. Firește, m-am oprit la secţia de muzică şi mi-am rotit privirea peste cotoarele miilor de partituri, mai mult sau mai puţin prăfuite, îndesate în rafturi. Aceasta însă a durat numai o clipă. Ochii mi s-au pironit dintr-odată pe un singur cotor, de doc cenuşiu, ca multe altele, în rândul de sub tavan. Am potrivit scara şi am scos partitura.

Era manuscrisul concertului pentru pian şi orchestră dirijat de el în

México City.

— Exemplarul cu dedicaţie, mă emoţionai eu.

— Nu sunt convinsă că trebuie să râzi. Inscripţia era datată cu ziua pe care mi-o arătase calendarul de perete în seara când mă trezeam din letargie.

Tăcu. Tăcui şi eu. Lumea de pe ţărm se mai risipise, liniştea se încropea cu freamătul mării, pe colinele dinspre craterul Punchbowl se aprindeau luminile, cerul îşi potolea văpaia. Femeia mai rosti o propoziţie pe care o găsii inutilă:

— Atunci am ştiut totul.

— Ar trebui să bănuiesc, zisei eu, din două urmări posibile, una: ori că în seara aceea ţi-ai modificat programul şi ai cântat partitura…

— Cum era s-o cânt fără orchestră? îşi râse ea de mine.

— Mă rog, încercai eu să mă descurc, de unde ştiai că un artist care concertase cu instrumentele singure nu ar fi dirijat din umbră nişte muzicanţi fără partituri? Ar fi fost deznodământul cel mai

verosimil.

— Din păcate, nu am cutezat, zise ea. Poate că ai dreptate. Ar fi trebuit să încerc. Adevărul este că am convocat imediat o conferinţă de presă şi am anunţat că îmi închei cariera. Fără explicaţii. Şi am părăsit oraşul.

— Nu însă înainte de a fi plătit despăgubirile, observai eu.

— De ce devii vulgar? mă mustră ea. Sigur că le-am plătit. De multă vreme sunt o femeie foarte bogată.

Se ridică mândră, apoi privi peste mare şi deodată se lăsă umbrită de umilinţă. Mă ridicai şi eu. De-abia atunci văzui o canoe cu pintenul priponit în ţărm.

— Fluxul e în creştere, zisei, coralii s-au îngropat mult sub faţa apei, valurile se ridică mai cu putere şi o pot desprinde cu uşurinţă.

— Ah, numai de s-ar îndura ei să mă primească! exclamă ea şi oftă lung, şi mi se păru că oftatul ei deschide o gură de jar pe spuza cerului de jos.

— Cât faci până pe Niihau? întrebai eu.

— Chiar până pe insulă, nu ştiu, răspunse ea.

Mă corectai:

— Vreau să spun, până în preajmă.

— Dacă vântul e bun, mai puţin de un ceas. Ajung la vremea când ei aprind focuri de-a lungul ţărmului şi pot asculta rugăciunile unei arătări plutitoare, ce nu aşteaptă decât un semn pentru ca să-şi împingă vasul la uscat şi să-l trimită apoi, deşert, spre apele lui Kamoho.

— Faci des încercarea aceasta?

— În fiecare seară.

— Un fel de penitenţă.

— Nu un fel, ci penitenţă. Numai de-ar fi cu adevărat.

— Bine, stăruii eu, dar aceasta înseamnă că ar putea sosi o vreme când nu te vei mai întoarce niciodată. Când ei îţi vor face semnul pe care-l aştepţi.

— Şi? ridică ea din umeri. Ce numeşti dumneata întoarcere? Drumul de-acolo până aici? Sau cel de-aici până acolo?

— Bine, admisei eu, dar crezi că marea dumitale întoarcere te va reda vieţii?

— Nu, răspunse ea rar, aştept ceva mai mult. Altfel, ce s-ar alege de mine? Numai atunci şi acolo, tot ce-ai auzit în seara aceasta nu va fi

o kaao, ci o moolelo. Acum înţelegi?

Deasupra uscatului, cerul se potolise de tot. Numai tăciunii stelelor sudice licăreau deasupra genunilor mari. Apele Pacificului crescuseră într-adevăr şi se învăluiau pe larg, încropindu-se cu noaptea. O corabie răsărită dinspre Keehi se legăna leneş, ca un delfin ostenit. Mă întrebam dacă am dreptul să tulbur acest sfârşit cu încă două-trei întrebări. În cele din urmă îndrăznii:

— Niaulani, eşti de mult pe Oahu?

— De aproape două luni.

— Ai auzit cumva de un oarecare David Stevenson?

— David Stevenson? păru ea că se gândeşte. Nu, n-am auzit. Dar cred că-l cunosc pe Moemoe.

Se repezi sprintenă la mal, desprinse canoea şi se aruncă în ea. O flacără de mătase înflori alb în susul catargului. Un val veni din umbră şi o smulse dulce. Şalul albastru se năluci câteva clipe pe coamele mării şi pieri.

Numai atunci băgai de seamă că acel val năvălise mai întâi pe plajă şi-mi spălase tălpile, făcându-mă să simt că mă afund. Alături, uşor răsărit din nisip, opaiţul meu pierdut se arătase vederii. Îi făcui cetate fragedă-mprejur, îi aprinsei feştila şi îl lăsai să ardă.

Capitolul III

A doua zi îmi adusei aminte că aveam să-l întâlnesc pe domnul Martin.

Oamenii care se adunau duminica pe muntele Pali îmi vorbiseră de câteva ori despre el şi erau de părere că ar trebui să-l caut. Oricum, ziceau ei, un est-european nu se vede prea des prin părţile acestea şi, socotind cumpăna depărtărilor, s-ar chema că vă este compatriot. În ce-l privea însă pe ins în sine, părerile erau împărţite. Unii îl credeau bolnav mintal, neînstare de o adevărată comunicare socială, alţii îl ţineau drept numai supărăcios şi ursuz, retras în sine, dar fără să-şi refuze o uitătură peste umăr.

Prin adunările lor – era adevărat – nu mai venise cam de mult şi ei se mirau cum de nu-i este lui dor de amiezile acelea răcoroase ale poienii de sub Kinapau, când ochii îi râdeau de fericire văzându-i pe copiii lor jucându-se cu iepuraşii de casă, încă pui, anume aduşi în cuşcă de bătrânul Kiholo. Iepuraşii nu erau de vânzare, dar moşul putea fi înduplecat şi la aşa ceva, numai dacă era încredinţat că acel copil e foarte cuminte şi nu-i va trece prin cap, la vreo toană, să

scurteze iepuraşul de urechi şi să-l lungească de coadă. Doritori erau destui, şi ni se rugau de bătrân cu lacrimi în ochi, şi-i făceau jurăminte dulci. Părinţii li se puneau martori şi stăteau cu banii în mână, dar moşul îşi avea şi jă el hachiţele lui şi, cumpănind animalul pe palmă, odată îl întreba pe or domnul Martin:

re „Dumneata ce zici?”

Şi ce zicea domnul Martin era sfânt. Copiii se uitau la el cu mare respect şi ţineau să şi-l facă prieten.

Într-o bună zi însă micuţa Kaiolani, care de-abia împlinise cinci anişori, a vrut să-l întrebe ceva. Era ceva foarte serios şi tainic, de

Valeriu Anania vreme ce ea l-a luat de mână şi l-a dus la marginea poienii, după ce maică-sa îl rugase:

„Numai dumneata, domnule Martin, ai putea s-o îmblânzeşti, că pe mine m-a înnebunit”.

„Ce vrei să mă întrebi?”, i-a zis el.

„Cine a făcut-o pe Haumeea?”, şi-a ridicat ea către el ochii negri, migdalaţi şi plini de nădejde.

„Dar ştii tu cine a fost Haumeea?”, a încercat el s-o intimideze.

„Cum să nu ştiu? a răspuns fetiţa ca o elevă care a învăţat bine lecţia. Haumeea este muma pământului şi născătoarea lucrurilor statornice”.

Spunând „este”, apăsase pe cuvânt ca şi cum ar fi vrut să-şi corecteze interlocutorul. Şi a adăugat:

„Ea e mumă a noastră a tuturor şi o altă mumă înainte de ea nu a fost. Atunci, pe ea cine a făcut-o?”

Domnul Martin ar fi vrut să-i spună: „Nimeni!”, dar acesta nu era un răspuns. „S-a făcut ea pe sine”, nici acesta nu putea fi un răspuns.

Totuşi, nu trebuia să se gândească prea mult.

„Pe asta numai ea o ştie”.

Fusese cât pe-aci să spună: „Noi nu putem şti”. Dar Kaiolani nu i-a dat pace:

„Şi noi de ce nu putem să ştim?”

„Fiindcă un lucru ca acesta îl ştie numai cel ce îl ştie şi niciodată cel ce întreabă”.

Fetiţa a făcut ochii şi mai mari:

„Cum vine asta?”

Şi aştepta răspunsul, iar domnul Martin se dădea de ceasul morţii să râu-i spună că ea e mică şi proastă, că să mai aştepte până s-o

face mare şi atunci va pricepe totul, şi alte asemenea minciuni ce li se spun cu seriozitate copiilor, ca şi cum ei ar fi gata să le şi creadă. I-a venit o idee. Şi-a scos inelul din deget şi l-a pus în mâna fetiţei:

„Spune-mi, te rog, a îndemnat-o el, spune-mi, unde începe şi unde se sfârşeşte acest inel?"

Fetiţei i-a plăcut grozav întrebarea, a învârtit inelul în toate chipurile, i-a dat ocol cu degetele, i-a pipăit bine luciul de pe dinlăuntru şi de pe dinafară.

„Nu ştiu, a ridicat din umeri. Dumneata ştii?"

„Numai cel ce l-a făcut ştie", a răspuns el evitând iarăşi negaţia.

Ochii fetiţei s-au umbrit:

„Cum vine asta?"

Atunci el a scos din buzunar un creion şi o hârtie:

„Ştii să desenezi?"

Străinii din Kipukua

„Îmi place foarte mult", a zis ea, bucuroasă de un joc nou.

„Desenează aici un inel!"

Kaiolani a înfipt bine vârful creionului pe hârtie şi a scris un cerc aproape perfect, dintr-o singură trăsătură.

„Foarte bine! a exclamat domnul Martin. Foarte bine! Acum spune-mi:

unde începe şi unde se sfârşeşte acest inel?"

„Aici!", a răspuns fetiţa fără ezitare, marcând punctul unde încheiase cercul.

„Vezi că ştii? a bătut-o el pe umăr. Vezi că ştii? Acum ai priceput?

Şi ştii numai pentru că acesta e inelul tău. Celălalt însă este al Haumeei", a încheiat el luând giuvaierul din mâna fetiţei şi punându-şi-l la loc pe deget.

Kaiolani însă nu părea bucuroasă de această ispravă. Se legăna din umeri şi privea lung oraşul ce se revărsa la poalele munţilor întru întâmpinarea neliniştitului Pacific, se legăna ca un copil nehotărât între două jocuri.

„Tu mă păcăleşti", a rostit ea în cele din urmă, continuând să se legene şi fără să-l privească.

„Cum adică te păcălesc?", i-a sărit lui inima.

„Inelul acela nu e al Haumeei, a răspuns fetiţa tot legănându-se. Eu m-am jucat odată cu inelul mamei şi l-am stricat. Ştii unde s-a rupt?

La piatră. Acolo fusese încheiat. Dacă mi-ai fi dat un inel cu

piatră, aş fi răspuns repede la întrebare. Dar ai vrut să mă păcăleşti şi mi-ai arătat unul otova. Acela nu poate fi inelul Haumeei".

„Da, dar de unde se poate şti că Haumeea trebuie să aibă neapărat un inel cu piatră? a întrebat el cu un soi de disperare, simţind că-l prinde tremurul. Crezi că Haumeea are neapărat o piatră pe inel?"

„N-o vezi cum străluceşte?", a zis ea cu o bucurie copilărească.

Se oprise din legănat şi-şi îndreptase degetul spre soarele în declin, al cărui chip se năpustea în mare ca un diamant în explozie.

Apoi fetiţa a prins a sări într-un picior şi s-a amestecat cu copiii ce se îngrămădiseră în jurul bătrânului Kiholo. Acesta legăna pe palmă un pui de iepure şi-i lăsa pe copii să-i alinte urechile şi spinarea, iar mama

Kaiolanei şedea cu banii în mână şi se rugă de bătrân să i-l vândă ei. Fetiţa uitase cu desăvârşire de gravele ei întrebări, se uită fascinată la micuţul animal şi-l implora din ochi şi mânuţe să-i vină în braţe. După obiceiul lui, Kiholo se lăsa greu. În cele din urmă l-a întrebat pe domnul Martin:

„Dumneata ce zici?"

Iar domnul Martin nu a zis nimic. A lăsat ochii în pământ, şi-a vârât mâinile în buzunarul pantalonilor şi a plecat încovoindu-se. De atunci nu l-a mai văzut nimeni pe muntele Pali.

Valeriu Anania îi trimisesem vorbă prin domnul Gorgas că aş vrea să ne cunoaştem şi-i dădusem întâlnire pentru ziua aceea, la patru după-amiază, pe ţărmul de lângă ăla Moaña.

— E un om interesant, îmi zise domnul Gorgas în timp ce plecam spre locul întâlnirii. Merită să-l cunoşti.

Proprietarul meu obişnuia să vorbească neîntrebat, însă mai întotdeauna îţi pică pe gând. Şedea şi acum la rădăcina aceluiaşi palmier unde-şi petrecea aproape toată vremea, cu spatele rezemat de trunchi, mai mult dereticându-şi pipa decât fumând. Îşi ţinea pălăria trasă peste ochi şi nu şi-o ridică nici atunci când se lega în vorbă, ceea ce de altfel se întâmpla destul de rar. Prezenţa lui era menită parcă să întregească pacea acelei imense grădini tropicale, sub a cărei vegetaţie debordantă se piteau cele câteva colibe de lemn, închiriate cu grijă numai bărbaţilor singuri sau perechilor fără copii. Domnul Gorgas ştia foarte multe lucruri şi te mirai de unde le ştie, el, care era văzut nu prea des în societate sau pe stradă. Atotştiinţa lui însă era mai mult bănuită, căci el avea meşteşugul de a te informa pe sărite, călcând cu

vorba doar pe noduri şi lăsându-te ca în rest să te descurci singur. Aşa aflasem, de pildă, că acest domn Martin, pe care n-ai fi dat multe parale, ascundea un savant în matematici, fizică nucleară, geodezie, aparate de măsurat lumina, şi că la sfârşitul războiului avea nu mai puţin de patru doctorate – „în Germania, domnule, la Charlottenburg!" – când a devenit profesor la Universitatea din Bruxelles.

— Dacă nu l-ar fi pescuit corsarii ăia sud-americani, ar fi ajuns departe, domnule, îşi continuă domnul Gorgas istoria pe care până aci o spusese în gând. L-ar fi căptuşit cu Premiul Nobel.

Îmi adusei aminte cum pe vremuri, când eram de-abia un copilandru la ţară şi citeam primele cărţi de ştiinţă popularizată, fixam luminile principale ale constelaţiilor şi mă căzneam apoi să desenez cu închipuirea liniile care să-mi adeverească un capricorn, un săgetător sau un peşte.

Uneori îmi ieşea şi altceva decât îşi imaginaseră anticii şi nu-mi era comod să mă întorc la canonul lor şi să-mi propun a crede că era vorba într-adevăr de un scorpion şi nu de o rădaşcă. Domnul Gorgas îşi chinuia pipa scobind-o cu unghia de metal şi scuturând-o de o cenuşă care devenise de mult imaginară.

— Vezi să nu întârzii, mai zise el, chiorându-se la soare pe sub marginea pălăriei.

Şi în timp ce mă îndreptam spre poartă, adăugă strigând:

— Dacă ai lăsat cumva o lumină aprinsă, asigură-te că ai închis bine uşa. Altfel, iar o păţeşti.

Proprietarul avea dreptate. Prin iarbă începuseră să mişune, cu sutele, acele şopârle Hawaiene, nu mai lungi decât un deget şi albe

Străinii din Kipukua ca un aluat de porţelan, cu ochii lor cuminţi pe direcţia colibelor, într-adevăr, o păţisem. Pe atunci nu ştiam că apariţia masivă a şopârliţelor, către sfârşitul zilei, prevesteşte o năvală tot atât de masivă a termitelor, care ies din pământ întraripate şi umplu văzduhul serii cu o roire dementială. Micuţele reptile, ştiind că insectele trag la lumină, se aşază din vreme şi aşteaptă pe sitele ferestrelor, unde se vor sătura din grămadă, fără niciun fel de efort. În ziua aceea, când „o păţisem", am plecat de acasă către sfârşitul după-amiezii, lăsând o lumină aprinsă pentru eventualitatea că m-aş întoarce târziu, şi, probabil încântat de prezenţa albelor bibelouri pe câmpul ferestrei, uitasem să trag bine uşa. La întoarcere mi-am găsit odaia invadată de termite. În câteva secunde îşi pierdeau aripile şi din

ele rămâneau nişte viermişori scârboşi, în refugiu bezmetic, şi straturi de pieliţe transparente, ca nişte solzi degeneraţi, prăfuind totul, din aşternuturi până-n podele. Două zile mi-au trebuit să curăţ casa de mizerie. De atunci m-am învăţat minte să trag bine uşa şi eram sigur că o făcusem şi acum, dar avertismentul domnului Gorgas şi al micuţelor de prin iarbă îmi întoarse paşii, să mai încerc o dată.

Domnul Martin era la uşa colibei mele şi avea aerul că mă aşteaptă, înalt, uscăţiv, purta o bluză atât de înflorată, încât de-abia se alegea dintre heliconii. Părea de o vârstă cu mine, cam pe la cincizeci de ani, şi avea privirea uşor melancolică, adiată de umbre.

— Iartă-mă, îmi zise el fără să-şi spună numele, dar ţi-aş propune să mergem într-un loc mai bun decât ăla Moaña, un loc unde e mai puţină lume şi mai mult cer. Ştii că golful Hanauma e universul abisal al Hawaiului? De ajuns să-ţi spun că e vorba de craterul unui vulcan ruinat de ape. Nu e prea aproape, dar am automobil şi putem lua drumul de-a lungul ţărmului, spre muntele Koko. Mă bucur că te cunosc.

Îmi întinse mâna şi ne urcarăm apoi în maşina ce aştepta lângă poarta cea mică a grădinii. Nu fusesem niciodată la Hanauma. Pe drum aveam să aflu nu numai că era un loc extrem de interesant, ci şi că domnul Martin mergea acolo cu regularitate, o dată pe săptămână, îşi punea masca de oxigen şi se afunda în apă, rătăcind câte un ceas şi două prin pădurile de corali. îl priveam pe furiş, cu admiraţie şi teamă.

Golful ne întâmpină cu o linişte rotundă. Un larg amfiteatru vegetal îl mărginea din trei laturi, ale cărui poate înfloreau pe alocuri în volănaşe de nisip. Câţiva cocotieri se oglindeau în apă ca nişte cumpene ostenite.

Oceanul fremăta dincolo de strâmtoare şi se vede că buza acesteia nu era prea adâncă, de îndată ce valurile se potoleau la prag şi împingeau în golf doar câteva semicercuri incerte, subţiate de atâta pace. De mult, din vremuri imemoriale, nu mai văzusem un crater la faţa mării, cu gura poticnită-n soare.

— Şi când te gândeşti, zise într-un târziu domnul Martin, că în găvanul acesta liniştit s-au războit cândva focul şi apa, în încleştări de proporţii cosmice. Inima pământului răbufnea aprinsă şi prindea cheag la faţa luminii, dar cutremurele adâncului înălţau apele cât

munţii şi le năpusteau în crater. Una şi aceeaşi forţă le întărâta pe amândouă stihiile şi le punea să se încaiere, aşa cum destinul ne zădărăşte nouă oamenilor cărările şi-şi râde de nefericirea noastră. Dar luptele giganţilor pregăteau aci o viaţă viitoare, a soarelui seminal, frumoasă pe tăria luminii. Am băgat de seamă cu peştii sunt cu atât mai hidoşi cu cât trăiesc mai la adânc. Să te uiţi însă la chipul delfinului, al acestui ştrengar parcă veşnic pus pe şotii. Fără doar şi poate, lumina este aceea care-i dă vieţii frumuseţe şi sens.

Domnul Martin mă invită la o partidă de înot. Avea un trup de atlet şi părea atât de familiar cu apa, încât nu m-ar fi mirat să aflu că se scufundă cu ceasurile fără să poarte mască de oxigen. Ne lungirăm apoi pe nisipul fierbinte.

— La ce te gândeşti? mă întrebă el într-un târziu.

— La Erasm.

— La cine? se răsuci el pe-o rână.

— De fapt, la spusele dumitale despre hidoşenia peştilor de adânc.

Cineva spunea că Erasm ar fi avut un craniu diform şi că aceasta era raţiunea pentru care şi-l ţinea tot timpul acoperit cu faimoasa lui bonetă. Eu m-am dus la Bruxelles în mod special, numai ca să văd craniul lui Erasm. Era foarte frumos.

Domnul Martin se îndreptă pe spate şi-şi puse mâinile sub cap.

— Eu am trăit mai mulţi ani la Bruxelles, zise el cu oarecare dezamăgire, şi habar n-am avut de existenţa acelui craniu.

— Nu mă surprinde lipsa dumitale de interes pentru umanism, răspunsei eu ca într-o doară. Un matematician ca dumneata…

Interlocutorul meu sări ca un arc şi-şi îngrămădi tălpile sub el.

— Nu sunt matematician! exclamă el cu o severitate care mă zgudui.

Nu sunt matematician!

— Scuză-mă, zisei pe un ton cât mai potolit, eu nu sunt un om de ştiinţă, dar îmi aduc aminte că ţi-am citit cândva numele pe nişte studii matematice în biblioteca unui coleg al meu.

— Nu sunt matematician! continuă el după ce se uită împrejur cu un fel de spaimă, ca şi cum eu i-aş fi deconspirat cine ştie ce mare secret şi l-aş fi pus în primejdie.

Şi începu să se lepede ritmic, obsesiv, ca un lozincar care urmăreşte să te convingă prin persuasiune:

— Nu ştiu matematici! Nu ştiu matematici! Nu ştiu să fac o adunare!

Nu ştiu o regulă de trei simplă! Nu ştiu matematici!…

Străinii din Kipukua

Se potoli numai după ce păru că i-a încredinţat pe toţi, pe toată lumea, că el nu ştie matematici. Apoi se lăsă din nou pe spate şi exclamă, cu ochii pironiţi în vârful cerului:

— Eu nu mai sunt acela.

Îmi trebui oarecare timp până să aflu, în sfârşit, că emisarul unui guvern sud-american l-a dibuit la Bruxelles şi l-a făcut să renunţe la catedra universitară printr-o ofertă care l-ar fi ispitit şi pe un rege.

— Eram prea liber pentru a-mi da seama că mi se întind lanţuri de aur, continuă el cu vocea puţin scăzută. Pentru o sumă enormă şi o vilă princiară am devenit prim-consilier prezidenţial în problemele de apărare naţională. Dar, vezi dumneata, eu eram totuşi un străin şi deţineam înalte secrete militare şi curând mi-am dat seama că fiece pas al meu e măsurat cu lentila şi supus unor analize mult mai perfide decât filtrele calculului infinitezimal. Toată viaţa am fost un om singur, şi nici acolo, în acea capitală toridă, nu aveam niciun fel de relaţii sociale, ceea ce ar fi fost îndeajuns să mă scutească de suspiciuni. Crezi că am fost scutit? E îngrozitor să afli că însăşi viaţa ta singuratică, de pustnic al cifrelor, e permanent confruntată cu o pupilă de mâţă la pândă, pe care o surprinzi în uşă, în fereastră, în perete, în tavan, în ceaşca de cafea…

Şi totuşi, nu aceasta a fost durerea mea cea mai mare.

Domnul Martin se opri. Nu-l întrebai nimic, ci mă mulţumii să mă răsucesc pe o rână, cu faţa spre el.

— La un moment dat, continuă el, mi s-a interzis să mai fac calcule matematice pe cont propriu. Imbecilii cu galon admiteau că, de pildă, unui pictor i se poate îngădui să tragă schiţe oricând şi oriunde, pe stradă, în tramvai, în cafenea sau în paraşută, dar un matematician – pe atunci îndrăgostit de teorema lui Fermat – nu-şi poate permite asemenea instantanee ale peisajului interior. Cifrele puteau fi scrise numai din călimara cabinetului oficial şi trebuia să aibă finalităţi explicite.

Orice calcul de dragul calculului era echivalent cu o crimă de înaltă trădare. Mi se luase hrana zilnică, oxigenul spiritului, deschiderea spre univers, raţiunea de a exista. Puţin mi-a lipsit să mă

sinucid. Am avut tăria să aştept până la şapte ani, când mi-a expirat contractul şi am simţit că înviez din moarte. Mi-am făcut valizele şi am plecat imediat în Statele Unite, cu gândul să mă aşez acolo.

— Îmi imaginez cât de repede te-ai aşezat, murmurai eu. Domnul

Martin nu prinse insinuarea şi răspunse lat:

— Da' de unde! Grăbit cum eram, intrasem cu o viză simplă, de vizitator, iar cei de la Emigrare n-au vrut în ruptul capului să mi-o schimbe pe una permanentă. N-am văzut funcţionari mai încuiaţi la cap. Toate argumentele – ce argumente? – toate probele mele n-au folosit. Le-am trântit pe masă diplome, certificate, memorii de activitate

Valeriu Anania ştiinţifică, brevete, mă rog, tot ce aveam şi cu ce eram în stare să arăt că pot fi un element folositor. Nu se poate, domnule, mi se spunea, legea e lege; îţi putem prelungi viza pe care o ai, dar când expiră şi aceea, trebuie să pleci. Mă pregăteam să plec îndărăt spre Europa, eram la

New York, cu bagajele făcute, când…

— Miracolul s-a întâmplat!

— Exact. S-a întâmplat un adevărat miracol. M-am pomenit cu cei de la Emigrare grămadă pe mine, la aeroport. A doua zi eram rezident permanent al Statelor Unite şi nu bănuiam că peste numai doi ani voi deveni cetăţean american, prin decret special. Am iscălit un contract, am plecat în Florida şi mă număr printre cei o sută patruzeci de oameni de ştiinţă care au deschis aripile zborului cosmic.

— Până la urmă, răsuflai eu uşurat, intuiţia americanilor s-a dovedit fără greş.

Domnul Martin luă un pumn de nisip şi-l presără printre degete.

Apoi îşi supse buzele şi scuipă sec:

— Nu dau doi bani pe intuiţia lor. Nu ea m-a reţinut în America.

— Dar cine? mă mirai eu cu sinceritate.

El se ridică într-un cot şi mă cuprinse într-o privire ciudată, ca o învăluire, repetându-mi întrebarea:

— Cine?

Apoi se lăsă din nou pe spate:

— Sputnik. Şi continuă după câteva clipe de tăcere: în fond, ai avut dreptate să mă întrebi „cine" şi nu „ce". Atunci când un obiect neînsufleţit intervine într-un moment crucial din viaţa ta şi-ţi

determină un destin, el încetează de a mai fi obiect şi devine persoană. Sputnik a apărut pe orbită exact când americanilor le trebuiau oameni ca mine.

— Şi când un om ca dumneata avea nevoie de un spaţiu al învierii.

Domnul Martin se slobozi într-un râs lăbărţat şi fără convingere:

— Spaţiu al învierii!... După ce-ai apucat să mori o dată, orice spaţiu al învierii e o amăgire spre o nouă moarte, o anticameră ceva mai împodobită şi cu ceva mai multă iluzie de fericire. Atâta vreme însă cât există iluzia, există şi fericirea prezumată, iar eu nu pot tăgădui că am avut-o în aşezământul de la Cape Kennedy, care era pe atunci instituţie militară, cu reguli aproape tot atât de severe ca şi acelea din America de Sud, m-am simţit totuşi liber şi m-am desfăşurat cu ardoare. De îndată însă ce ea a devenit întreprindere civilă şi a prins a zvârli rachete în serie, ca un prestidigitator mingile, a trecut şi faza de pionierat, creatoare, singura în stare să-mi nutrească pasiunea. Muncă s-a arătat a deveni rutină. Obişnuit cu febra începuturilor şi intrat acum în simple exerciţii de virtuozitate, ca o suită de variaţii pe temă, am părăsit

Florida şi, după o scurtă şedere în Texas, am intrat în serviciul Forţelor

Străinii din Kipukua

Navale – bineînţeles, ca civil, şi am venit în Honolulu. Aici îmi plăcea cu adevărat şi mă dădusem prins în ispita perpetuă a perspectivelor neexplorate. Ocupaţia mea era aceea de a stabili bazele matematice în virtutea cărora computerele dintr-un submarin în mişcare, la adânc, determină în fiece fracţiune de secundă poziţia vasului faţă de o rachetă aeriană, presupusă inamică. Îţi imaginezi că o asemenea temă, în care unul din termeni e necunoscut, îţi cucereşte pasiunea cu mult mai mult decât zborul la lună, calculat în funcţie de fixitatea uneia din traiectorii.

Reintrasem în magia cifrelor febrile, trăiam în ea cu toată fiinţa, cu creierul, cu inima, cu visele de noapte şi de zi, ca un îndrăgostit, ca un i iremediabil îndrăgostit.

Domnul Martin respiră adânc şi şopti:

t – Apoi a venit accidentul.

Accidentul domnului Martin, dar numai atât, faptul că avusese un accident, fusese unul din acele noduri din reţeaua de goluri a

domnului

Gorgas şi bănuiam că era vorba de un moment crucial. Acum îmi era teamă că omul de alături, întins pe nisipul fierbinte, se va strânge deodată în sine că o actinie sub atingere străină, şi nu încercai să-l o stârnesc în niciun chip, nici măcar printr-un gest. Mă felicitai auzindu-l continuând:

— Şi când te gândeşti că, aşa cum a fost, nici nu se putea numi un accident. Ieşisem de la serviciu şi mă îndreptam spre casă, cu autox mobilul. La o încrucişare, galbenul semaforului trecea pe roşu şi am

oprit firesc, fără să forţez frâna. Din urmă m-a lovit o maşină oarecare, probabil, mi-am zis, din neatenţia sau lipsă de experienţă a şoferului.

e dar m-a lovit atât de uşor, încât mă gândeam că nici nu e cazul să mă dau jos. Era una din acele ciocnituri banale, de care se întâmplă cu i. miile, mai ales prin locurile de parcare. Am coborât totuşi, mai mult din politeţe decât din curiozitate. Trasă un pas îndărăt, maşina din spate u şedea nemişcată şi din ea nu coborâse nimeni. Soarele bătea pieziş în

3 parbriz şi am zărit la volan un cap omenesc, dar l-am zărit aşa, ca it printr-un abur luminos, numai atât cât să-mi dau seama că era un cap în de femeie. O secundă, o singură secundă. Natural, nici prin minte nu-mi le trecea să aştept scuze. Ca să-mi dau seama dacă fusese o ciocnitură

a reală şi dacă se întâmplase vreo vătămare, mi-am aruncat ochii pe bară

e care mă lovise. O secundă, o altă secundă. Bara nu părea nici măcar

— Li zgâriată; la mijloc, placă cu numărul maşinii era dreaptă, cu cifrele în lti relief alb pe fond roşu-închis. Între timp semaforul se schimbase pe at verde, m-am urcat în automobil şi am uitat întâmplarea, le Chipul vecinului se crispă uşor, ca de o amintire dureroasă. Băgai de

It seamă că, povestind, săpase cu tălpile în prund şi-şi afundase picioarele or până spre genunchi. Îmi veniră în minte acele băi japoneze, de nisip

Valeriu Anania înfierbântat, în care oamenii stau îngropaţi în picioare, până la gât;

capetele lor, înşirate de-a lungul unui zid şi înfăşurate în

prosoape ude, păr ale unor turci decapitaţi, întoarse spre lume cu ochii deschişi.

— La două zile, continuă el, m-au năpădit nişte groaznice dureri de cap. M-au prins ameţeli. Peste alte două, mi-am pierdut simţul echilibrului.

Mergeam ca un om beat, nu mai eram sigur pe orientare. Am încăput pe mâna doctorilor, am prins a cutreiera spitalele, din Pearl Harbor până la Boston. Ce se întâmplase? Şocul acela minuscul, insignifiant, de-abia perceput de fierăria automobilului, îmi lunecase prin şira spinării şi se oprise, vătămător, în cerebel. Medicii n-au fost stare să explice cazul decât transferând în biologie fenomenul fizic zis de rezonanţă, prin care, îţi aminteşti, un pod de fier s-a putut prăbuşi sub cizmele în cadenţă ale câtorva soldaţi. Vezi dumneata, ceea ce e posibil numai o dată la un mileniu nu se mai poate chema întâmplare nenorocită. E, pur şi simplu, destin. Dacă le datorez ceva medicilor, este că mi-au redat numai atâta sănătate cât să mă pot resemna.

— Aşadar, trebuie să înţeleg că…

— Ce să înţelegi? păru el a se enerva. Ce poţi înţelege? Nu înţelegi nimic. Nu sunt matematician. Nu mă ocup matematici. Nu ţin în casa mea nici măcar o carte de algebră elementară, nici măcar un caiet de exerciţii. Nu ţin nimic. Poate să caute oricine, să scotocească oriunde ar pofti, nu va găsi cifre. Nici în capul meu nu va găsi cifre. Am lepădat totul! Chiar şi numărătoarea anilor pe care i-aş mai avea de trăit.

Domnul Martin se ridicase iarăşi din trunchi şi se scutura de cifre ca un copac de frunze, toamna, zgâlţâit de vânt. Apoi, ca şi cum ar fi întrecut o oarecare măsură, se potoli brusc.

— Şi forţele navale? întrebai eu ca dus uşor pe gânduri. Submarinele? Rachetele? Perspectivele neexplorate?

— Declarat incapabil de slujbă, am fost concediat, cu despăgubire minimă. Imaginează-ţi, nu fusesem accidentat nici în timpul şi nici în interesul serviciului! Nu eram deloc pregătit pentru o astfel de eventualitate. Sigur pe cariera mea, nu mă gândisem niciodată să pun ceva deoparte. Ceea ce putea să se cheme economie o cheltuisem pe la doctori.

Hidoasă, sărăcia mi-a rânjit pentru prima oară în viaţă. Şi a mai fost ceva: m-am trezit deodată singur, singur de tot, foarte singur, cu sufletul chircit într-un gol imens. De-a lungul unei vieţi avusesem o

singură dragoste, puternică, zilnică, întregitoare: matematica. Femeia trecuse prin mine cât o adiere de vară. Gândul de a-mi întemeia o familie nu mă încercase niciodată. Suprema mea voluptate era aceea de a logodi numere şi a le face să vorbească limba îngerilor. Matematica e ca extazul: la capătul ştiinţei începe poezia. Ştiinţa le-o dădeam oamenilor, în schimbul traiului şi numelui, poezia o păstram pentru mine şi o

să

Străinii din Kipukua purtam inefabil, într-o învăluire orgolioasă. Acum mi se luase totul.

Eram singur şi mi se făcuse urât.

Chipul domnului Martin se posomorâse, lumina piezişă a soarelui îi adâncea trăsăturile, şi aşa severe, cu care începusem să mă obişnuiesc.

După o scurtă tăcere, o lumină lăuntrică îi năpădi ochii şi se revărsă generos împrejur.

— Atunci s-a ivit ea, femeia. Şi anume, acea femeie care întotdeauna trebuie să se ivească la cumpăna nopţii. Nu mai ştiu cum a venit, nu mai ştiu de unde. Totul s-a petrecut repede, ca într-o magie furibundă, grăbită să n-o apuce cântătorii. Ne-am căsătorit repede, ne-am cumpărat o casă şi aşteptăm izgonirea dintr-un rău care se arată întotdeauna a fi de partea şarpelui.

Nu apucă domnul Martin să isprăvească ultimele vorbe şi avui deodată senzaţia că-mi fuge pământul de sub trup, că nisipul prindea să se lichefieze şi mă legăna pe nişte unde fierbinţi în care mi-ar fi fost peste putinţă să înot. Mai mult, toată plaja tremura sub jungla agăţată de rocile negre şi scotea la iveală sute de cucuie vii, ca atunci când puii de broască-ţestoasă se căznesc să iasă la lumină şi prefac nisipul în clocot.

Un vuiet surd venea din adâncuri, cerul se aburea cu o pâclă vânătă.

— Cutremur! strigai îngrozit şi sării ca un arc, drept în tălpi, sforţându-mă să-mi ţin echilibrul.

Amfiteatrul de piatră duduia de jur-împrejur, un val săltă peste buza strâmtorii şi pătrunse-n liniştea golfului ca un taur sălbatic. Oricât aş fi ştiut eu că un cutremur de pământ îmi oferă certitudinea integrării în cosmos, în acel moment îmi era frică, pur şi simplu frică, şi, la gândul că aş putea muri înghiţit de nisip sau strivit sub prăvălirea

stâncilor, nu-mi rămânea să mă apăr decât strigând un repetat nu protestatar.

Nu apucai însă să strig. Domnul Martin sărise şi el în picioare, dar cu o atât de senină vioiciune, încât ai fi crezut că e un atlet care a auzit întâiul semnal pentru start. Alergă la maşină, deschise portbagajul şi scoase două măşti de oxigen, cu tot harnaşamentul.

— Întotdeauna am una de rezervă, zise el agăţându-mi rezervorul în spinare şi împingându-mi pe călcâie lopeţile de cauciuc.

— Ce ai de gând? îl întrebai fără să mă opun şi asigurându-mi cureaua pe umărul drept.

— Nu pricepi? răspunse el tot printr-o întrebare.

Pricepeam, desigur, dar gândul afundării în craterul unui vulcan mi se părea mai mult decât straniu şi, dacă cu numai un ceas înainte avusesem pentru noul meu prieten un sentiment de admiraţie, acum, când temeritatea lui mă implica, eram gata să mă îndoiesc, asemenea oamenilor de pe muntele Păli, de sănătatea lui mintală. Totuşi, între nebunia omului şi aceea a pământului, care continua să-mi întărească re ai.

Valeriu Anania sentimentul nu numai al nesiguranţei, ci şi al unei dezintegrări absurde, nu avui de ales şi mă lăsai târât de mână spre buza plajei. Mă poticneam la fiecare pas şi nu ştiam dacă din pricina cutremurului sau a tălpilor de cauciuc, leap-leap pe nisipul mişcător.

— Când te ameninţă marea, zise domnul Martin, năzuieşti la uscat.

Când însă te ameninţă pământul, scăparea nu-i decât în mare.

Ca orice argument al disperării, acesta era convingător nu prin ceea ce ar fi fost în stare să demonstreze, ci prin aceea că exista. îl luai ca atare, dar nu mă putui stăpâni să nu exclam:

— Dar, pentru Dumnezeu, eu n-am fost niciodată scafandru!

— Eşti sigur? râse domnul Martin. Îţi vei aminti uşor. Nu ai nimic de făcut decât să te ţii de mine, să nu mă pierzi din ochi. Gata!

Pământul se zguduia amarnic, vuiete fremătau prin lianele junglei.

Sărirăm în apă şi deodată se făcu linişte.

Uităm că văzusem odată munţii clătinându-se de cutremur şi că nu mă gândisem ce se va fi petrecând atunci în inima mărilor. Aici parcă nu se întâmplase nimic şi o clipă îmi trecu prin minte că

neliniştea pământului fusese doar un pretext pentru că domnul Martin să-mi alunge o spaimă cu o alta mai mare şi mai imediată, spre a mă purta cu el în tenebrele visului germinai. Cobora oblic, zvâcnind din lopeţile de cauciuc, şi se strecura cu agilitate printre fantasticele crânguri de coral, al căror roşu violent era încă însângerat de lumina de deasupra.

Coborâm – şi coboram vertiginos – de-a lungul unui perete căptuşit cu anemone şi mi-ar fi plăcut să zăbovesc puţin şi să contemplu legănarea ritmică a actiniilor, asemenea unor holde bătute de vânt, prin care mii de peşti multicolori se jucau de-a v-aţi-ascunselea. Dar nu aveam timp de contemplaţie, domnul Martin se lăsa de-a dreptul cu capul în jos, cu mâinile întinse de-a lungul trupului, împingându-se din tălpi. Uneori îl pierdeam printre ieşiturile peretelui şi-l urmăream doar după dâra băşicilor de aer pe care o lăsa în urmă. Ca un ins fără experienţă, mă întrebam cât oare ne este permis să mai coborâm şi dacă nu cumva presiunea apei îmi va scoate sângele pe nas şi pe urechi. Dar nu simţeam niciun fel de apăsare, niciun fel de năduf, şi-l regăseam cu privirea pe domnul Martin şi mergeam după el într-o prăbuşire lunecoasă, nu lipsită de voluptatea în sine a căderii în gol. Lumina se subţia tot mai mult, peretele deveni negru, apoi nu se mai văzu. Senzaţia era aceea de imensitate, de ape fără margini şi fără fund, de univers tulbure care nu s-ar putea limpezi decât printr-o furtună cosmică. Un peşte mare trecu pe lângă mine, cu ochii foarte bulbucaţi şi cu boţ de câine mops. Dar nu el mă îngheţă de groază, ci faptul că-l zăream pe domnul Martin scoţându-şi masca de oxigen şi desfăcându-şi din curele rezervorul, lepădându-le ca pe o povară inutilă, prea mult tolerată până atunci.

Străinii din Kipukua

Deci e nebun, îmi ziceam, un nebun de tipul celor ce se sinucid spectaculos, cu martori, ca la Niagara. De aceea n-a ezitat să ne cunoaştem, îi trebuiam, eu mă aflu în ipostaza de martor, aceasta înseamnă că pot fi şi victimă. El ştie că mă pot întoarce şi singur la suprafaţă, ca să povestesc ce am văzut, el ştie că oxigenul din rezervor îmi este de ajuns pentru calea înapoi, chiar dacă pe aceasta o bănuiesc mai anevoioasă.

Nefericitul!

Domnul Martin însă nu-şi pierduse cumpătul mişcărilor şi se părea că nu are de gând să se înece. Îşi păstrase labele de cauciuc şi

continua să se împingă spre fundul oceanului. Această neobişnuită vitalitate, ca aceea a pescuitorilor de perle, mă făcu să-l urmăresc cu o curiozitate crescândă. Şi curiozitatea mea creştea cu atât mai mult cu cât el se afunda nu numai în apă, ci şi în întuneric şi, pe măsură ce se afunda în întuneric, împrumuta contururi nesigure, ale unei fantome în descompunere. De aceea zvâcneam şi eu cu toată tăria din labele mele de cauciuc şi căutam să respir mai rar şi mai scurt, spre a-mi prelungi rezerva de oxigen. Mă bănuiam la mulţi kilometri de la suprafaţa apei, se părea că părăsisem craterul şi intrasem în largul abisal.

În minutele următoare avui o revelaţie extraordinară. Din josul apei mijea o lumină subţire şi întinsă, ca un năvod fosforescent, şi deodată îmi dădui seama că trâmba aceea roşietică-albăstruie, care dădea căderii mele un punct de sprijin, nu era altceva decât fundul oceanului.

Mă oprii locului, plutind imponderabil ca un vas scufundat şi ajuns la linia de echilibru între gravitaţia pământului şi presiunea apei, mulţumindu-mă să urmăresc buimac cele ce se petreceau la o oarecare p depărtare. Domnul Martin poposise pe fundul mării, dar nu mai era cel

u dinainte. Aş bănui că apa interpusă între mine şi el, sub efectul acelei îl lumini irizate, funcţiona ca o imensă lentilă măritoare şi mi-l arăta pe

— A domnul Martin în dimensiuni gigantice, un munte de om sprijinit pe

a două labe de gâscă şi căutând cu mâinile un oarecare sprijin în văzduhul

— A lichid. Mii de monştri ai adâncului se treziseră de prin scorburi şi în mişunau împrejuru-i, ca o forfotă de curteni în preajma unui rege sosit pe pe neaşteptate la castel. Prundişul, cât îl cuprindeam cu ochii, prinse la a se mişca anarhic, în mii de tresăriri onctuoase, parcă scormonit de

Jt, soboli pe dedesubt; peştii de fund, lăbărţaţi pe el şi una cu stratul, îşi

¿e dezmorţeau aripile imense, ca nişte umbrele cu oasele moi, şi săltau la un faţa nisipului cu mişcări mai degrabă neputincioase, perpelindu-se ca

eu pe jăratic. Jăratic, într-adevăr, bănuiam că se făcuse acel fund de mare.

ar de îndată ce însuşi uriaşul se muta de pe un picior pe altul, apoi sărea ţin deodată pe amândouă tălpile şi iar juca pe călcâie, ţopăind ca într-un

— Ul, dans grotesc, în timp ce-şi bălăbănea mâinile pe deasupra capului şi se ici. apucă cu disperare de tentaculele unei caracatiţe ce-i luneca perfid

Valeriu Anania printre degete. Fără doar şi poate, domnul Martin se aventurase prea adânc în această încercare de sinucidere. Sau, mai degrabă, scontând pe cine ştie ce abilităţi de a-şi recupera masca de oxigen, voise doar să mă sperie cu o glumă sinistră de care, totuşi, numai un nebun era în stare. Eşecul era nu numai evident, ci şi tragic. Preopinentul îşi pierduse brusc facultatea de a înota, şi de aici această zbatere neputincioasă a insului care vrea să se salveze. Ce puteam face pentru el? Nu scăpasem niciodată un om de la înec, şi cu atât mai puţin un uriaş. Ar fi trebuit totuşi să încerc, dar în acele clipe domnul Martin juca grozav, cu mai puţină disperare şi mai multă voluptate, juca şi chiuia cât îl ţinea gura.

Nu-i auzeam chiuitul. Mă miram doar că fundul mării poate stârni ecou.

— Ailaau! Ailaau! răspundeau hăurile apelor, şi numele zeului făcea fundul mării să tremure mai abitir decât aripile peştilor şi parcă pătrundea în pământ şi ieşea din el ca un vuiet: Ailaau!

Sub tălpile ţopăitoare se făcu atunci o despicătură largă şi din ea ţâşni ceea ce mi se păru a fi o flacără, dar acum ce putea fi o flacără în apă? Flacăra era neagră şi ieşea cu mare putere din pământ şi se prefăcu într-un şuvoi de smoală ce împungea apa şi apoi se revărsa, sfârâind, pe ea însăşi. Ailaau juca acum cu tălpile pe coama şuvoiului şi se ridică odată cu el, mai mult şi tot mai mult, pe măsură ce şuvoiul se făcea colină şi deal şi munte şi continua să ţâşnească prin gura din mijloc. Eu îmi zvâcneam din când în când tălpile şi mă ridicam cu ceva deasupra fenomenului, păstrând atâta depărtare cât să mă simt în siguranţă. Eram fascinat de acel spectacol sublim şi nutream o invidie secretă pentru muntele submarin care se clădea pe sine însuşi. „Ce înseamnă, îmi ziceam, să devii propria ta operă şi să te descotoroseşti de obsesia destinului”. De această obsesie însă nu se puteau descotorosi şi dihăniile mării, arse şi îngropate de vii pe acel prund fosforescent. Se salvau numai câteva roiuri de melci şi scoici, prinzându-se în pletele răvăşite ale zeului şi năclăindu-le în încâlciri

cleioase. El se proptea cu tălpile pe buzele craterului şi creştea ca o statuie de fum. Apele se înfiorau de curgeri năprasnice. Focul se ciocnea cu marea şi o înjunghia în măruntaie, apoi se prăbuşea, greu, într-o învăluire de şuiere şi abur, ca un iad dezlănţuit. Totul se închega din pară şi topitură.

Cât o mai fi până la faţa apei? Nu mult, de îndată ce ea se arăta tot mai rară şi mai străvezie, năpădită de agerimea văzduhului. Năluci de gelatină mişunau prin unde, tufişuri fragede se legănau pe linişti, de-abia ghicite între umbră şi culoare. Mai jucai o dată apa şi mă trezii deasupra, inundat de soarele în declin.

La câteva secunde apăru şi domnul Martin, fără mască. Se aşternu pe spate şi respiră adânc de câteva ori, apoi înotă la mal şi se întinse pe plajă. Îmi scosei masca şi mă aşezai alături de el, în tiparul de nisip ia ea

Străinii din Kipukua 69

să în se

a

m

Iit iairă.

DU.

ea ea iră se care mă aştepta cuminte. O vreme nu vorbirăm nimic. El încercă să-şi şteargă părul cu un prosop, îşi trecu degetele prin plete şi desprinse, cu oarecare silă, câţiva melcişori pe care-i aruncă în apă. Îşi scoase tălpile de cauciuc, le zvârli cât colo şi se rezemă într-un cot. Părea incredibil de real.

— Ai văzut Insulă Mare? mă întrebă el într-un târziu.

— Mai mult în treacăt, dintr-o avionetă cu turişti.

— Ai zburat şi peste Kelauea?

— Chiar la foarte mică înălţime, mă grăbii să răspund. Avioneta era condusă de un pilot extraordinar, care făcea şi pe ghidul. Fusese comandant de zbor în aviaţia militară americană, întorcea avioneta ca pe o jucărie, când pe o parte, când pe alta, în suişuri şi coborâşuri vertiginoase.

Urmărea din zbor adâncurile prăpăstiilor şi piscurile munţilor. La Kelauea am văzut bine lavă, încă clocotind în crater. Aripile avionetei au trecut printr-o umbră de fum. Am fost teribil de emoţionat, ştiind că acolo este sălaşul zeiţei Pele.

— A Pe buzele domnului Martin înflori un zâmbet subţire:

— Închipuieşte-ţi, dragul meu, că la vremea când ai văzut ce-ai văzut, adineaori, Hawaiul nu avea pe el nicio zbârcitură, ci era aşternut la faţa oceanului ca o tipsie de verdeaţă. Pământul era neted şi blând, mângâiat pe ţărmuri de clipocitul valurilor lungi. Soarele tropicului se

transfigura ca prin farmec de cum se întâlnea cu întinsele păduri de vanilie şi eucalipt, prin desişurile cărora se întreţeseau largi păienjenişuri de liane. Câmpuri de trestie şi ananas se desfătau în bătaia vântului, mii de neamuri de orhidee îşi furau unele altora miresmele şi le nunteau în văzduh. Oamenii, goi şi fără prihană, leneveau pe nisipuri de aur şi-şi potoleau setea cu lapte de cocos, bucurându-se de priveliştea mării.

Era o linişte şi o pace de sfârşit de lume.

Un pescăruş scoase un ţipăt, îşi vârî capul în apă şi rămase aşa. Un câine care trecea pe plajă tresări deodată din urechi, încercă să scâncească şi se ascunse după nişte rădăcini de papaia. O umbră groasă se ridică din ocean şi tăie văzduhul în două.

— Oamenii se înfiorară de răcoare, continuă domnul Martin, dar nu-şi puteau închipui ce poate fi umbra aceea, aşa încât aproape nimeni nu băgă de seamă când ea întinse un pas peste ape şi sări pe insulă.

Umbra linse pământul şi se pierdu în pădure. Acolo, în inima hăţişurilor, găsi Ailaau un lac mare şi foarte adânc, în care se hotărî să-şi facă culcuş neodihnit. Lacul se chema Kelauea. De cum uriaşul se vârî în el, ca într-o puţină plină, apa se umflă de năprasnă şi năboi peste maluri cu atâta putere, încât dezgărdină copacii din rădăcini, tăvălindu-i prin potmol. Din toate împrejurimile se ridicară vuiete surde şi plutiră îndelung pe deasupra prăbuşirilor. Ailaau îşi aduse aminte – zeii au eşti roşi a cu e se shia bur.

O

Valeriu Anania memorie bună, hei, mai bună decât a noastră! – de cum crescuse el din fundul oceanului, călărind pe propriul său crater, îşi umflă bojocii şi suflă cu putere. O limbă de fum despică văzduhul, apoi o flacără mare îl săgetă până-n tării. Flacăra se sparse undeva, în înalt, şi se frânse în şuvoaie roşii ce se încovoiau peste zborul înnebunit al păsărilor. O

ciupercă de fum şi scântei se lăţi sub slăvi, marginile ei plouau de jur-împrejur smoală fierbinte. Pădurile gemură lung. Malurile lacului se înălţară repede. De pe ele începură să curgă în toate părţile

râuri de catran topit, cu spume purpurii şi violete, ca nişte balauri de pară.

Lianele trosneau, codrii se mistuiau de istov Oamenii fugiră spre ţărmuri.

Câţiva, mai zăbavnici sau poate mai somnoroşi, fură prinşi în gurile balaurilor şi se prăpădiră. Nişte pescari, care se întorceau din larg pe canoele lor uşoare, văzură de departe cum în mijlocul insulei creşte un munte viu, ale cărui pâraie de foc nimiceau pădurile. Acela trebuie să fie zeul Mâncă-Lemne, îşi ziseră ei. Şi aşa rămase numele lui Ailaau pentru totdeauna. Când, într-un târziu al veacului, zeul se opri din fierbere, Hawaiul îşi schimbase înfăţişarea. Insulă era acum o horă de munţi căpoşi şi dâlme rotate, cu poalele aşternute pe ţărmuri. Smoala se prinsese şi căpătase forme statornice. Coamele se răciră, vântul aduse şi semănă seminţe felurite, petice de verdeaţă se iviră şi se lăţeau pe înălţimi. Doar în josul văilor încă se mai scurgeau, domoale şi fumurii, râuleţe de lavă vâscoasă şi se vărsau în mare. Ierburile se căţărau repede pe ponoare noi şi priincioase. Dinspre laturile soarelui se ridicau păduri fragede şi îmbrăcau cetăţile de piatră până pe sub metereze.

Doar turnurile negre rămăseseră goale şi semeţe, ca nişte mărturii ale obârşiilor grozave. Cât despre Ailaau, în ziua lui cea de-a şaptea, se odihnea în craterul Kelauea. Acolo se afla el când Pele poposi pe insulă şi-l alungă. Pe vremea aceea, dragul meu, ne alungăm noi între noi.

Apoi s-au urcat oamenii şi ne-au alungat pe toţi.

Domnul Martin se slobozi într-un râs amar, amestecat cu tuse seacă, apoi se ridică scuturându-se de nisip. Mă ridicai şi eu.

— Soţia mea, zise el, va fi încântată să-ţi ofere o ceaşcă de ceai, mâine, pe la orele cinci. Nu stăm departe de dumneata, suntem aproape vecini, dar voi veni totuşi să te iau cu maşina. Acum dă-mi voie să te conduc.

Capitolul IV

Pe David îl cunoscusem, într-adevăr, la San Diego, cu prilejul unui colocviu de antropologie. Cel puţin aşa fusese anunţat colocviul, de antropologie, cu destulă publicitate în ziare şi prin afişierele universităţilor.

De cum am văzut însă lista subiectelor, mi-am dat seama că vor fi abordate mai mult probleme demografice, iar când discuţiile au

început să prindă aripi, totul se consuma în jurul etnologiei. Participanţii se revendicau drept exponenţi ai grupurilor etnice din care pretindeau că fac parte. Din fiecare american răsărea, la tribună sau pe scaun, un irlandez, un persan, un rus, un spaniol, şi aşa cu zecile şi peste sută.

Colocviul se petrecea la vremea când începuseră a prinde grai primele proteste împotriva principiului – devenit oarecum oficial – că America este sau trebuie să devină o „tigaie de topit" a naţionalităţilor care o alcătuiesc. Cum eu eram doar observator, puteam urmări fără patimă dezbaterile, nu însă şi fără părtinire, ca unul ce simţeam în mine zvâcnind rădăcinile de acasă. Vorbitorii erau americani de la a doua până la a zecea generaţie. La început erau prezentaţi doar prin nume şi mă exersam copios în a ghici câtă puritate etnică sau cât amestec era în fiecare din ei şi cam din ce viţă ar putea fi coborâtor. Deseori nimeream unde trebuie şi mă felicitam pentru intuiţiile mele, deşi, la drept vorbind, încă nu eram capabil să fac o deosebire promptă, după înfăţişare, între un chinez şi un nipon.

Când s-a anunţat că urmează la cuvânt domnul David Stevenson şi am văzut că se ridică bărbatul acela înalt, zvelt, cu părul blond şi mătăsos, am devenit foarte confuz. Eram confuz mai întâi pentru că insul nu avea ochi albaştri, cum s-ar fi căzut unui tip mai degrabă nordic, ci negri, foarte negri şi strălucitori, şi în al doilea rând pentru că purta bluză aloha, cu mâneci scurte şi cu desene geometrice atât de

Valeriu Anania colorate, încât îi împrumutau purtătorului un plus de virilitate masivă, în contrast cu linia elegantă a taliei. Confuzia mea a devenit stupoare atunci când vorbitorul, după o scurtă introducere, într-o limbă americană perfectă, a declarat că ia cuvântul în numele Hawaienilor şi că el, în calitate de Hawaian, va avea de spus lucruri mult mai cutremurătoare, decât ar avea, de pildă, pieile-roşii. Se pare că nu numai eu eram uluit, ci şi cele câteva sute de oameni ce umpluseră splendida sală de conferinţe a Clubului Rotarian. Fiecare se aşteptase ca exponentul Hawaienilor să fie, neapărat, unul dintre bărbaţii aceia exotici, cu trupul turnat în bronz, care populează albumele turistice şi cărţile poştale ilustrate, şi că numele lui să sune nu David Stevenson, ci cel puţin, să zicem, Kakuhihewa Hoomanawanui. De aceea nu puţini zâmbeau şi-şi dădeau coate ori de câte ori vorbitorul acela blondan spunea „noi, Hawaienii" sau „la noi, în Honolulu".

Am încercat să-l prind deoparte în una din pauze şi să intru în vorbă cu el, dar n-am izbutit. Nu eram singurul interesat în a mă întreţine cu acel aproape banal european care a izbutit să devină, în ochii tuturor, mult mai exotic decât un pur băştinaş al Hawaiului. În sală stârnise senzaţie prin agresivitatea cu care combătea dispariţia grupurilor naţionale, căreia i se spunea cu emfază „fenomenul american", „unicat al universului", „mozaic cultural". Ce fel de mozaic este acesta, zicea el, de vreme ce pietrele care-l alcătuiesc nu-şi mai păstrează structura proprie? I se răspundea dintr-o parte şi din alta, punctele de vedere erau foarte diferite şi deseori discuţiile ajungeau la un atât de mare impas, încât prezidentul suspenda şedinţa şi-i lăsa pe combatanţi să-şi continue argumentările în holuri, pe culoare, printre ceşti de cafea şi tartine cu unt. Domnea peste ei un fel de tristeţe a rădăcinilor primare, pe al căror trunchi se făcuseră prea multe altoiuri şi pe ale căror altoiuri crescuseră altele, aşa încât coroana de deasupra nu mai era în stare să exprime un anume soi de copac. Imaginea, care-i aparţinea unui american de origine arabă, se dovedise nepotrivită prin aceea că nu se putea vorbi de o singură rădăcină, ci de două şi de mai multe. Unii se refereau mai degrabă la încrucişarea dementă a mai multor specii animale sau vegetale, în a căror descendenţă nu mai poate fi recunoscută niciuna din speciile originare, şi cu atât mai puţin întâia pereche. „Atunci, ce sunt eu?", urla un ins care flutura o schemă de arbore genealogic al propriei lui familii.

Arborele arăta un amalgam de sânge japonez, unguresc, german, franţuzesc şi polinezian. De aci discuţiile au lunecat spre definirea noţiunii de etnicitate şi enumerarea fiecărui factor care ar putea-o determina:

sângele, limba, mediul, religia, istoria, tradiţia, aspiraţiile? Unii încercau să conchidă sarcastic prin a afirma că în realitate colocviul îşi pierduse lania

Străinii din Kipukua obiectul, întrucât noţiunea de „american" nu are nimic comun cu antropologia. „Domnilor, zicea unul, «american» înseamnă o cetăţenie orgolioasă a unei identităţi incerte". O bună parte a sălii a izbucnit în aplauze. Cu toate acestea, se ridicau destui cu probe că libertatea americană permite grupurilor etnice să-şi păstreze specificul lor naţional, să şi-l manifeste în limbă, religie, tradiţii şi folclor, că în realitate ele există şi trăiesc în cea mai deplină armonie.

„Domnilor, nu-mi vorbiţi de libertate, s-a ridicat un altul cu nişte şuviţe castanii veşnic neastâmpărate peste sprâncene, daţi-mi voie s-o suspectez". „Şi nici de armonie, domnilor, să nu-mi vorbiţi, s-a ridicat un altul care purta ochelari cu lentile foarte bombate, nu pacea grupurilor etnice mă interesează, ci nepacea propriei mele fiinţe". Atunci s-a ridicat

David: „Eu sunt întruparea nepăcii lăuntrice! Nu am decât o singură, gravă întrebare: Cine sunt eu? Cine sunt?..."

David îşi uriaşe întrebarea cu atâta putere, încât toţi cei din sală şi-au întors privirile spre el şi au prins şi ei să urle ca nişte apucaţi:

Cine sunt eu? cine sunt eu?... apoi să-şi scandeze întrebarea ca pe o lozincă de stradă: cine-sunt-eu? cine-sunt-eu? Se ridicaseră în picioare şi strigau aşa, cu pumnii în aer, până ce însuşi preşedintele şi cei câţiva din comitetul de organizare s-au contaminat de isteria sălii şi şi-au umflat guşile în unire cu acea întrebare fără de sfârşit şi fără de răspuns, care începuse prin a fi a unui individ şi sfârşea prin a fi devenit colectivă. Scena mi se părea de un tragism sfâşietor şi de-abia mă stăpâneam să nu îngroş şi eu gloata acelor americani care-i puneau

Americii o astfel de întrebare. În cele din urmă, manifestanţii s-au potolit brusc, ca la un semn, şi şi-au lăsat capetele în jos, parcă ruşinaţi de ceea ce făcuseră, sau poate cuprinşi de o imensă oboseală. „Domnilor, a zis preşedintele, suspend şedinţa până mâine dimineaţă la ora zece".

David era deja vedeta colocviului la vremea când mi s-a ivit neaşteptatul prilej de a-l cunoaşte personal. Eram în restaurantul hotelului şi l-am văzut intrând împreună cu o doamnă şi două fetiţe. S-au aşezat la o masă nu prea îndepărtată de a mea şi am putut să-mi dau seama repede că atât femeia, cât şi fetiţele reprezentau tipul Hawaian cel mai autentic, nu numai prin trăsături, ci şi prin îmbrăcăminte, în evident contrast cu cel ce părea a le fi soţ şi tată. Acelaşi păr negru şi lung, uşor afânat printr-o pieptănătură leneşă, aceeaşi piele de măslină în pârgă, aceiaşi tăciuni codaţi sub sprâncenele înalte, aceeaşi gură cărnoasă uşor umbrită de nări dilatate, aceeaşi bărbie rotundă, din care se desprindea linia generoasă a gâtului, aceeaşi rochie muumuu, puternic înflorată, strânsă-n subsuori şi pe mijloc, aceleaşi sandale simple, oarecum străine de nişte tălpi obişnuite a umbla mai mult desculţe. Fetiţele nu erau mai mari de patru ani una şi trei cealaltă; îşi apropiaseră

Valeriu Anania mult scaunele de masă şi mâncau liniştite, disciplinat, supravegheate îndeaproape de către mama lor. Aceasta se aşezase între ele, faţă-n faţă cu David, şi-şi făcea de lucru când în dreapta, când în stânga, descojind banane sau potrivind frişca pe feliile de îngheţată. Bărbatul n-o preocupa aproape deloc. El se servea singur sau accepta politicos viciile chelnerilor, vorbind arar şi fără să se uite la nimeni.

Îmi isprăvisem dejunul şi fumam agale, fără să am gând să mă ridic.

Pe fetiţa cea mai mică o aveam drept în faţă şi de la un moment dat am băgat de seamă că mă urmărea, la început cu un fel de curiozitate, apoi cu mirare amuzată. Ştiam că am darul de a mă împrieteni repede cu animalele şi cu copiii şi i-am zâmbit. Mi-a răspuns discret. Se legăna pe scaun şi întârzia să-şi înghită felia de portocală făcându-se că o suge.

Stingherit, m-am prefăcut că mă uit în altă parte, că nu-i mai dau atenţie, şi o urmăream cu coada ochiului. M-am pomenit cu ea lângă mine, mai precis în faţa mea, de cealaltă parte a mesei, învăluindu-mă cu nişte ochi de catifea neagră.

„Mai fă!”, a zis ea.

„Ce să fac?”, am întrebat-o eu nedumerit.

„Colaci de fum. Mai faci?”

De-abia atunci am priceput ce anume o amuzase.

„De dragul tău, sigur am să mai fac”, am răspuns aprinzându-mi o nouă ţigară şi începând a scoate, acum voluntar şi sistematic, rotocoale pe care mai înainte le slobozisem doar din obişnuinţă şi întâmplător, cercuri bine desenate, câte unul cu pauză după el sau mai multe în coloană. Jocul s-a prins repede. Fetiţa pândea colacii cu vârful degetului, îi împungea prin mijloc şi-i învârtea în jurul unghiei, luminându-se la faţă şi arătându-şi dinţii albi şi mărunţi. Un râs cristalin i se slobozea din guşa grăsuţă.

„Kaena, se poate să faci una ca asta?…”

David venise la ea şi o mustra părinteşte, cu mâna lui puternică pe umărul ei fragil, cerându-mi scuze din ochi.

„Nu trebuie s-o certaţi, domnule Stevenson, i-am zis ridicându-mă.

Sunt convins că fetiţa nu a intenţionat nimic altceva decât să mă prezinte celui mai interesant membru al colocviului de antropologie”.

I-am întins mâna.

„Sunteţi şi dumneavoastră delegat? mi-a surâs el. Nu-mi amintesc să vă fi văzut".

„Sunt doar observator".

„Mi-ar face plăcere să bem cafeaua împreună, la masa noastră", m-a îmbiat el.

Kaena s-a repezit înaintea noastră, a tras un scaun de alături, târându-l pe covor, şi mi-a făcut loc între ea şi taică-său. Era radioasă.

Străinii din Kipukua

„Nu m-ai aşezat bine, i-am zis. La cafea o să fumez o altă ţigară şi de aci nu vei putea să-mi urmăreşti colacii".

„Ba da", mi-a răspuns ea cu o sprinteneală atât de dulce, încât nici n-am simţit cum îmi sare pe genunchiul stâng, cu faţa spre mine, prefigurând cu degetul jocul pe care i-l făgăduiam.

Am cuprins-o cu braţul, ea mi s-a lăsat în poală. Eram prieteni.

Soră-sa se uita la noi cu o gelozie zăvorâtă în faţa severă. Hotărât, nu eram prieteni.

Aşa am aflat că pe fetiţa cea mai mare o chema Unauna şi că femeia nu era mama lor. Kuaana le creştea de mici. Mai mult, pe Kaena o alăptase de îndată ce soţia lui David murise. Din doică devenise guvernantă şi-şi dedica viaţa acestor copile ale unui om rămas singur şi decis să rămână singur, care făcea politică în Honolulu şi nici pe departe nu avea timp să se ocupe de familie. Le luase cu el la San Diego mai mult spre a le oferi emoţia unei călătorii cu vaporul şi a primului lor contact cu continentul. Mai descopeream că locuiau în acelaşi hotel cu mine, la etajul douăzeci şi patru, Kuaana împărţind cu fetiţele o cameră pe colţ, cu trei paturi, iar el ocupând o cameră mai mică pe latura centrală, lângă casa ascensoarelor. Ele nu păreau prea încântate de continent, cel puţin aşa cum îl întâlneau acolo, pe acea margine de Pacific, cu aproape aceiaşi palmieri şi cactuşi, cu acelaşi cer fierbinte, cu aceeaşi lume pestriţă, dar mult mai guralivă şi flecară. Îşi petreceau vremea mai mult singure, David fiind şi aici absorbit de treburile lui, despre care nu vorbea niciodată şi pentru care ele nu aveau niciun interes.

Singura mare emoţie le-o pricinuise, am aflat, întâlnirea cu şerpii din cuştile parcului zoologic. Vedeau pentru prima oară şerpi. M-am mirat foarte şi David a ţinut să-mi dea explicaţii:

„N-ai ştiut că în Hawaii şarpele e un animal necunoscut?"

„De neconceput, domnule Stevenson. Tocmai acolo, spre tropic?”

„Poţi să-mi spui David”, a zis el.

Eram prieteni.

„Chiar necunoscut?”, m-am îndoit eu.

„Absolut. Existenţa târâtoarelor în Hawaii nu e consemnată nici de vreo literatură, nici de memoria colectivă. Când pe ţărm e descoperit cadavrul unui şarpe de mare, aruncat de valuri, evenimentul stârneşte senzaţie şi despre el scriu ziarele”.

„Ar însemna, deci, că Hawaiul e singurul petic de pământ care s-a sustras blestemului biblic. Un paradis în supravieţuire”.

„De ce neapărat? a râs David. Avem indicaţii că din paradis au fost alungaţi oamenii, nu însă şi şarpele. Şi dacă se spune că femeia îi va zdrobi cândva capul, aceasta ar trebui să se întâmple numai după o

Valeriu Anania eventuală întoarcere a femeii în rai. Ceea ce e greu de presupus”, a adăugat el râzând.

„Se spune, totuşi, că Hawaiul e paradisul pe pământ”. David s-a uitat mai întâi în tavan, apoi în podea: „Este, dar nu-l putem duce”.

Ar fi fost momentul să încep cu el o discuţie mai amănunţită asupra unor probleme care fuseseră abordate în colocviu, dar rămăseseră spânzurate de acele izbucniri năprasnice ale celor ce se căutau pe ei înşişi.

David vorbise patetic despre Hawaieni şi adusese, într-adevăr, un element nou. „Domnilor, zicea el, cu excepţia indienilor, americanii nu sunt altceva decât viitura neamurilor de pe glob. Ei bine, din cele cincizeci de state ale Americii, Hawaiul este singurul stat etnic. Nu noi am venit în America, ci America a venit la noi. Suntem mândri de cetăţenia noastră, dar trişti că ne trezim străini pe propriul nostru pământ”.

Atunci cineva îi replicase că împuţinarea Hawaienilor pe insulele arhipelagului se întâmplase cu mult înainte ca ele să fi fost încorporate ca al cincizecilea stat american. „E drept, răspunsese David, dar nu e mai puţin adevărat că prezenţa politică a fost precedată de cea economică.

Americanii sunt cei ce au dezvoltat în Hawaii plantaţiile de ananas şi trestie de zahăr şi au chemat mână de lucru din afară, ageră şi ieftină.

Aşa s-a pomenit Hawaiul invadat de furnicare omeneşti aduse

din

Japonia, China, Filipine, Tahiti şi din mai toate arhipelagurile Pacificului, în acel context am aflat eu cum luase fiinţă rezervaţia voluntară a băştinaşilor. Voluntară, e un fel de a spune. Aceştia, din ce în ce mai strâmtoraţi de mulţimea seminţiilor străine şi tot mai ameninţaţi să piară în acea amestecătură de sânge şi credinţe, îşi căutau un loc de refugiu în ţara lor proprie şi nu izbuteau să se găsească laolaltă. Aceasta se întâmplase cu vreo sută de ani în urmă. De tristeţea lor a luat atunci cunoştinţă o scoţiană bogată, doamna Elizabeth Sinclair, care venise să-şi petreacă o iarnă în Hawaii. Ea a pus ochii pe mică insulă Niihau şi a cumpărat-o de la regele Kamehameha al IV-lea pe o sumă destul de mică, făcându-şi o proprietate personală şi poftindu-i pe băştinaşi s-o locuiască pe veci, câţi dintre ei se vor fi simţit chemaţi pentru viaţa lor de veacuri, cum o descoperiseră cândva căpitanul James Cook şi misionarii de după el. Câteva sute de familii s-au strămutat pe Niihau şi i-au tăiat insulei orice legătură cu restul lumii. Însăşi doamna Sinclair şi-a cumpărat o proprietate pe insula Kauai din vecinătate şi a rânduit ca nimeni să nu poată pătrunde pe Niihau fără încuviinţarea ei scrisă.

După cât se ştie, nimeni nu a beneficiat de acest privilegiu, nici din partea doamnei Sinclair, cât a trăit, nici din aceea a urmaşilor. De atunci Niihau răscoleşte imaginaţia tuturor curioşilor şi a devenit «Insula

Interzisă», «Insula Tăcerii», «Insula Depărtării» şi, mă rog, orice altceva menit s-o învăluie într-un mister şi mai adânc". David povestea că nu

Străinii din Kipukua demult un avion american care patrula Pacificul a pierit de pe ecranele radarului şi nu mai putea fi localizat cu niciun chip. De la baza din

Pearl Harbor a fost trimis atunci pe Niihau un porumbel călător cu întrebarea dacă nu cumva se afla pe insulă un pilot american, probabil într-o pană oarecare şi silit să coboare acolo. Porumbelul s-a întors cu următorul răspuns: Pe insulă nu se află niciun străin, şi nici nu este aşteptat vreunul. Sala aplaudase râzând, apoi a devenit gravă, s-a ridicat în picioare şi a început să scandeze fără niciun motiv aparent:

Cine-sunt-eu? Cine-sunt-eu?… Aceasta s-a întâmplat cam la două zile după ce David stârnise pentru prima oară halucinantă întrebare,

devenită acum un fel de obsesie a celor ce participau la colocviul de antropologie.

„Nu este însă cazul, mi-am zis, ca la această masă cu cafele şi copii, la care fusesem cooptat pe neaşteptate şi într-un chip atât de graţios, să-l antrenez pe noul meu prieten în conversaţii care nu le puteau interesa nici pe copile şi nici pe guvernanta lor". M-am mulţumit să aflu marginal că străbunicul lui David fusese irlandez şi că se căsătorise cu o frumoasă Hawaiană din Honolulu, în timpul unor manevre militare, stabilindu-se acolo şi întemeindu-şi o numeroasă familie. Ascendenţii lui Robert Stevenson, deşi cu o vechime de peste două sute de ani în

America, unde primii lor strămoşi emigraseră în condiţii câinoase, izbutiseră să se menţină irlandezi pursânge, prin căsătorii intraetnice, contractate cu grijă şi cu preţul multor nefericiri. El fusese întâiul dezertor de la integritatea clanului şi avusese surpriza să-şi vadă copiii şi nepoţii aruncaţi, toţi, de partea mamei, ca şi cum legile eredităţii s-ar fi arătat implacabil solidare cu disidenţa lui. David era coborâtor direct pe linie bărbătească şi singurul exemplar prin care strămoşii trădaţi se răzbunau concentric. Răzbunarea însă era pe dinafară.

„Din Irlanda, zicea David, moştenesc numele şi pielea, din Hawaii am ochii şi sufletul".

Bănuiam că tocmai această veşnică tocmeală între ceea ce se simţea el că este şi ceea ce nu părea să fie îl făcea nefericit şi-i cumpănea fiinţa pe pârghiile a doua lumi atât de diferite. La rândul lui, firește, se căsătorise tot cu o Hawaiancă, mama celor două copile, despre care însă el a vorbit foarte puţin şi numai în treacăt, atunci şi mai târziu. Discreţia lui însă nu trăda o durere ascunsă, cum se întâmplă de obicei, ci mai degrabă grijă de a nu atinge un „tabu", un obiect sau un nume sacru.

Am renunţat, aşadar, la gândul de a-i pune întrebări provocatoare şi-l ascultam doar cu condescendenţă, în timp ce-o fericeam pe micuţa Kaena cu rotocoalele mele de fum. Kuaana vorbea rar şi numai cu fetiţele, mai mult cu cea mare, de când Kaena scăpase la larg, pe genunchii mei.

David m-a poftit să petrecem după-amiaza împreună, pe plajă, şi nu m-am lăsat rugat. Fiinţele acestea, mă gândeam, nu pot trăi fără soare.

Valeriu Anania apă şi nisip. Le-am luat pe fetiţe în tovărăşia mea, în timp ce tatăl lor citea un maldăr de jurnale, iar Kuaana se retrăgea cu lucrul de mână la umbra unor oleandri. Cu acel prilej mi-am dat seama că micuţele surori aveau temperamente atât de deosebite, încât cu greu le-ai fi bănuit sângele comun. Kaena era copilul clasic, cu trupul dolofan şi obrajii bucălaţi, şi nu se supăra când taică-său o poreclea, în glumă.

„Bufleica". Avea ochi dulci şi veşnic miraţi, parcă atunci treziţi dintre perniţele pleoapelor, ale căror priviri înfloreau în zâmbet de îndată ce te descopereau. Lipicioasă şi felină, se răsfăţa sub alintare şi te răsplătea cu o ploaie de pupături mărunte, măcar că de la un moment dat începea probabil să simtă că e femeie şi încerca să se sfiască. Acolo, pe plajă, sub soarele fierbinte, grămădea nisip pe mine şi mă îngropa până la gât, având grijă să-mi imobilizeze braţele, după care îmi mânca nasul şi urechile, ştiind bine că puterea mea de uriaş nu va răbda ocara până la sfârşit, ci o va purta pe fetiţă până-n inima apelor şi o va ucide şi învia de câteva ori, între două talaze. Pe soră-sa însă nu a fost chip s-o amestec în astfel de jocuri, cu toate că-mi stătea în preajmă, preferând să nu-şi petreacă timpul cu guvernanta. Subţiratică şi osoasă, cu faţa mai degrabă prelungă şi severă, părea un pui de sălbăticiune rătăcit în afara pădurii, printre case şi oameni. Avea ochi mari şi frumoşi, de un negru puternic, şi-i folosea să cerceteze lumea cu o anume curiozitate controlată. Gura îi era adunată mai bogat către mijloc, iar colţurile i se pierdeau în linii atât de subţiri, încât uşor puteai să ghiceşti în ele culcuşul unui sarcasm în devenire. Când Kaena se juca cu mine în nisip.

Unauna ne urmărea pe furiş de după trunchiul unui copac şi nu puteam să-mi dau seama dacă era vorba de gelozie pe fericirea noastră sau ciudă pe propria ei natură. Nu puteam citi în ea prezenţa acelui sentiment timpuriu care pe unele fetiţe le face să devină mamele fraţilor lor mai mici. Din conversaţiile de la masă înţelesesem că Unauna îşi iubea surioara cu o dragoste posesivă care, nesatisfăcută, izbucnea în violenţă. O încăiera pe cea mică şi nu o dată Kuaana de-abia izbutise să le despartă. În acea după-amiază californiană am încercat în fel şi chip s-o atrag pe Unauna în jocuri pe care le bănuiam potrivite cu firea ei, de-a arcul şi săgeata, de-a suliţa şi scutul, de-a răpirea sabinelor.

N-am izbutit să-i devin nici duşman, nici aliat.

Trecea prin apropiere, leneşă, o splendidă pisică de Angora, probabil a acelei case în stil spaniol, de la marginea plajei. Se ştie cât de neprietenoase sunt acest soi de pisici şi cu câtă cruzime îi rănesc pe străinii care cutează să le atingă. Păşea agale, ferindu-şi labele şi blana lânoasă de impurităţile nisipului, ca o marchiză de-abia coborâtă din corabia unor piraţi. Kaena s-a oprit din joc, fascinată. Nu mai puţin

Străinii din Kipukua fascinată părea şi Unauna, pe locul ei de lângă copac, al cărui trunchi îl îmbrăţişa ori de câte ori încercările mele de joacă eşuau.

Evident, fetiţele nu mai văzuseră o astfel de pisică şi o urmăreau cu ochii încremeniţi, mustind de plăcere şi neîmplinire.

„Popoki!", a exclamat Kaena.

Nu ştiam ce înseamnă cuvântul, dar am început să mă apropii uşor de pisică şi s-o chem: Popoki! Popoki! îndulcind pe cât puteam consoanele şi convertind vocalele muzical.

„Popoki! Popoki!"

Frumosul animal s-a oprit şi m-a măsurat lung cu ochii aceia de un albastru metalic, apoi şi-a ridicat coada stufoasă, ca un fum alburiu dintr-o pipă a păcii, şi şi-a lipit blana de gleznele mele, făcându-mi opturi printre tălpi. Kaena s-a apropiat de mine, palidă de emoţie. Am ridicat pisica şi i-am pus-o în braţe. În câteva secunde, erau fericite amândouă.

„S-o mângâi în lungul blănii, i-am spus, şi niciodată în răspăr".

Pisica închidea ochii sub alintările fetiţei şi i se întindea moale pe braţul stâng. Unauna s-a desprins de copac şi a venit lângă noi. Învinsă de dorinţă, nu îndrăznea totuşi să întindă mâna. Mă gândeam să-i pun în braţe animalul pe care-l supusesem cu atâta uşurinţă (o, fusesem atât de sigur de mine!), dar eram convins că, de îndată ce va simţi atingerea acestui copil neobişnuit, pisica se va zbârli şi-i va zgâria pielea cu ghearele şi cu dinţii ei veninoşi. Am rămas cu gestul la jumătate, împietrit de nehotărâre. Unauna a luat act de ezitarea mea şi, cu o mişcare hotărâtă, care m-a speriat, a luat pisica din braţele

Kaenei. „Ah, mă gândeam, cum voi răspunde în faţa lui David şi a guvernantei pentru sângele care urma să curgă pe gâtul şi braţele copilei? Cu ce inimă voi şti că ea trebuie să îndure, neapărat, injecţiile antirabice?" Eram gata pentru un gest tot atât de hotărât, şi anume să-i smulg pisica din braţe şi, de va fi cazul, să mă lupt cu ea, să mă las zgâriat, s-o gâtuiesc. Ceea ce însă vedeam în faţa mea era de-a dreptul

incredibil: Unauna ţinea pisică pe braţul stâng, iar cu mâna dreaptă o mângâia în răspăr, adică exact cum nu trebuia şi împotriva sfatului meu, în timp ce fioroasa felină nu numai că nu reacţiona violent, ca de regulă, ci se răsfăţa cu ochii închişi şi prindea a toarce catifelat, ca într-un vis extatic. Copila îşi prelungea mişcările, ca într-o demonstraţie care avea menirea să convingă. Micuţă cum era, mă privea totuşi de sus. Aşa cel puţin simţeam eu. Şi tot atunci mi-am dat seama că din colţurile subţiri ale gurii ei se desprindea acel sarcasm pe care i-l bănuisem de la început. Când a crezut că efectul demonstraţiei e zdrobitor, a aşezat pisică pe nisip, i-a poruncit cu mâna să plece, iar ea s-a înapoiat la copac, îmbrăţişându-l din cealaltă parte şi urmărindu-mă.

O

Valeriu Anania chipurile, pe furiş, cu o jumătate de privire. M-am străduit din toate puterile să mă stăpânesc, să-i arăt că demonstraţia ei nu mă impresionase.

Socoteam normal că o sălbăticiune să se simtă mult mai la largul ei în braţele unei alte sălbăticiuni decât în acelea ale fiinţelor normale…

Totuşi, nu aceasta a fost întâmplarea prin care amintirea Unaunei avea să mă urmărească peste ani. Îndată după aceea mi-am reluat jocul cu Kaena, şi anume de-a v-aţi-ascunselea, pitindu-ne şi urmărindu-ne unul pe altul printre boschetele din marginea plajei. Pe Unauna o pierdusem din ochi, n-o mai vedeam lângă copac şi gândeam că se plimba pe undeva prin preajmă. Poate că nici nu mă mai gândeam la ea, nu mai voiam să mă gândesc. La un moment dat, căutând-o pe

Kaena, mă strecuram tiptil tocmai pe sub coroana acelui copac şi deodată m-am pomenit cu grumazul zgâlţâit de un corp în cădere. Ca-n filmele cu Tarzan, Unauna mă pândise de pe o creangă şi-mi sărise în cârcă, încolăcindu-mi gâtul cu picioarele şi vârându-şi gleznele în subsuorile mele. Cu mulţi copii mă jucasem de-a calul şi călăreţul, dar niciodată nu mi se întâmplase o asemenea impertinenţă, nici măcar din partea băieţilor celor mai neastâmpăraţi, necum de la o fetiţă de patru anişori şi, după toate aparenţele, bine crescută. M-a năpădit totuşi o imensă bucurie, „în sfârşit, mi-am zis, iată jocul care-i place. Nici că se putea mai potrivit pentru temperamentul ei. I-l voi oferi cu pasiune”.

„I-ho-ho!”, am prins a necheza şi galopam pe nisipul fierbinte, prinzându-mă cu seriozitate în neaşteptata aventură.

„I-haa!”, a strigat ea prinzându-mă cu mâinile de păr şi ţinându-se zdravăn.

Cred că era pentru prima oară când îmi „vorbea”, când mi se adresă direct. Aveam pe atunci un păr mult mai bogat, aproape o coamă, şi simţeam mânuţele copilei înfipte în el, şi nu mă durea nicicum.

„I-ho-ho!”, nechezam ca un cal cu adevărat nărăvaş, încă nedeprins cu căpăstrul, şi scuturam grumazul într-o parte şi în alta şi-i făceam călăreţei minciună înainte şi înapoi, pândind momentul când se va prăvăli pe nisip şi o voi mânca de vie. Dar ea se ţinea bine încleştată cu mâinile şi cu picioarele şi se părea că are de gând să mă obosească, îmi dădea pinteni şi mă îndemna la fugă, slobozind chiote şi hohote de plăcere. Mă alergă astfel pe toată partea aceea de plajă, din ce în ce mai dârză, mai neînduplecată. După vreo zece sau cincisprezece minute mi s-a întâmplat ceva cu totul neobişnuit. Încă alergând sub dulcea povară, grumazul a început să mă doară grozav, strâns ca într-un cleşte şi sugrumat în aşa măsură, încât mi se tăia răsuflarea. Simţeam că duc în cârcă un copac pe care de-abia îl scosesem din ţarină şi ale cărui rădăcini mă încolăceau cu disperare, ca pe un pământ în derută. De necrezut atâta putere la un copil atât de fraged, şi totuşi aşa era, ania

Străinii din Kipukua

— A: e alergam tot mai greu, tot mai cocoşat, tot mai împuns în coaste, tot mai a se stăpânit de sălbăticia micuţei amazoane. Încă mai eram în stare să în gândesc şi am pus fenomenul pe seama dificultăţii de a alerga prin nisipul afânat. M-am refugiat în livada de la marginea plajei, pe gazonul inej mărunt şi apoi pe pământul bătătorit de jocurile copiilor, dar n-am simţit nicio uşurare. Dimpotrivă, acum mă dureau şi tălpile, mi se

L ne muiau genunchii, mă făcusem lac de sudoare şi sudoarea mi se scurgea a o pe gene şi-mi trecea ochii prin pânze de păianjen.

1 „I-ha, i-ha!”, striga micuţa şi continua să-mi dea pinteni.

2 ja la un moment dat mi s-au împleticit picioarele, m-am poticnit şi pe m-am prăbuşit în iarbă. Fetiţa sărise alături, nevătămată, şi se uita la atg, mine. Râdea, şi era pentru prima oară când o vedeam râzând. Cred că

eje nici după aceea n-am mai văzut-o râzând. M-am ridicat cu greutate, am

Fca alergat în mare şi m-am lăsat în plută, cu ochii pe cer. Îmi trebuia j-jg linişte. Căutam o explicaţie raţională. Poate că fusesem victima unei aţa emoţii, poate a unei trecătoare dificultăţi de respiraţie, ceva cu inima tea sau cu muşchii motori ai plămânilor. Totul ar fi fost plauzibil, dacă nu

Qrj m-ar fi urmărit ecoul acelui râs triumfător, foarte clar şi mai ales foarte lsa conştient: Unauna încercase o experienţă şi făcuse o descoperire. Ce te-a anume însă descoperise, slăbiciunea calului său puterea călăreţului?

Numai ea ar fi putut să răspundă şi nu aveam niciun chef să-i pun

În întrebări. De altfel, eram convins că n-ar fi făcut-o. Aveam s-o aflu mai târziu. Atunci nu eram măcar sigur dacă ceilalţi văzuseră finalul galopului

— Se meu. David părea tot cufundat în lectura ziarelor, Kuaana în lucrul de mână, Kaena se aşezase lângă un trandafir şi împletea o cununiţă de jga flori. La rându-mi, am crezut de cuviinţă că trebuie să păstrez tăcere, şi o tresărire am avut-o numai a doua zi, când discuţiile colocviului au ridicat întrebarea dacă grupurile etnice americane îşi pot păstra idennstitatea şi cum. Cei mai optimişti erau de părere că această identitate

În colectivă poate fi păstrată, la unii prin cultul religios, la alţii prin va tradiţii, la alţii prin interese economice. Dar argumentul cel mai puternic ltă a fost cultivarea folclorului şi se dădeau destule exemple de festivaluri interetnice, mai ales în marile oraşe, prin care grupurile naţionale îşi

¿g puteau etala cântecele, dansurile şi portul aduse de acasă. Se putea iaj dovedi că noile generaţii îşi pierdeau cu repeziciune limba, nu însă şi gustul pentru ceea ce părinţii şi strămoşii lor adunaseră pe ritmuri. „La

a naiba cu folclorul, a sărit David întrerupându-l pe unul din vorbitori, şi să nu-mi vorbiţi, domnilor, de folclor, atâta vreme cât se constată că el u e şi-a pierdut puterile originare şi a fost redus la un chip agreabil de a-ţi

şi petrece timpul liber, la o formă de entertainment, cum îi spunem noi.

e americanii. La ce bun fluierul grecesc, dacă el nu-mi mai poate îmblânzi a fiarele pădurii? Nu dau doi bani pe hula Hawaienilor, dacă dânsul nu

Valeriu Anania mai este în stare să-mi liniştească valurile mării. Pretind căluşarilor români să-mi taie prin furtună drum către soare. Aştept de la jocul cu suliţe să-mi asigure supunerea vânatului. Folclorul? Nu se mai moşteneşte, ci se învaţă, nu mai e predanie, ci deprindere, nu mai e ritual, ci spectacol. La naiba cu artizanatul! La naiba şi cu arta folclorică, atâta vreme cât nu se simte în ea aripa visului germinai". David şi-a isprăvit intervenţia cu aceste cuvinte şi s-a aşezat pe scaun. Pe acele cuvinte am tresărit, deşi expresia mi se părea cam abstractă. Numai în secundele următoare m-am pomenit că fac legătura între ea şi straniul meu joc cu Unauna. Trebuia aşadar să reflectez mai pe îndelete la cele spuse de

David şi la implicarea în viaţă a rădăcinilor etnice, în acest caz, ele nu puteau fi doar ale sângelui.

Era limpede acum şi de ce David nu o lăsase pe Kuaana să participe ca reprezentantă a Hawaiului în spectacolul folcloric programat de către organizatorii colocviului chiar pentru seara aceea. Kuaana trecea drept o excelentă dansatoare de hulă, ca una ce fusese deseori văzută în parcul hotelului schiţând frânturi de ritmuri Hawaiene, în tovărăşia celor două fetiţe. Ea însăşi nu ascundea că moştenise dansurile sacre într-un halău de pe insula Maui, unul din templele-şcoală în care se perpetua cultul zeiţei Laka. Femeia nu-mi părea mai puţin stranie decât Unauna, cu deosebirea că ea lepădase de mult acel aer de curiozitate controlată şi se comporta degajat, întâmpinând societatea cu gesturi şi atitudini menite să-i confere o familiaritate distantă. Ştia că toţi locatarii hotelului îşi întorc capul după ea când traversă holul imens, cu pasul ei aproape aerian, şi se amuza copios pe seama celor ce o credeau mama fetiţelor. David era încurcat de această confuzie şi căuta prilejuri să se explice, precizând că tânăra femeie nu-i este nici cel puţin ibovnică. „Vezi, îmi spunea el, atâta vreme cât nu e nimic între noi, ea rămâne guvernanta copiilor mei, fapt de care eu sunt prea mulţumit;

dacă însă m-aş fi culcat cu ea o singură dată, ea le-ar fi devenit, într-un anume fel, mamă vitregă, adică exact ceea ce nu doresc să le ofer fetiţelor mele". David îmi vorbise puţin despre ea, dar destul ca să înţeleg că femeia fusese măritată pe insula Maui şi că trăise mai mulţi

ani tristeţea de a şti că bărbatul ei era sterp. „La o vreme, spunea

David, în timp ce se plimba pe ţărmul mării, a găsit un şorţ bărbătesc, s-a încins cu el, a adormit pe nisip şi s-a pomenit însărcinată. Soţul ei s-a arătat dispus să primească pruncul ca pe un fruct al zeilor. Femeia însă a lepădat plodul cu mult înainte de vreme şi, adunându-l pe palme, cu cămaşa lui de sânge cu tot, l-a aruncat în mare şi a prins apoi a dansa pe ţărm, rugând marea să i-l dea viu înapoi. Marea nu i l-a dat, bărbatul a părăsit-o blestemând, ea a părăsit insula şi s-a strămutat pe

Hawaii. Aşa a devenit doica mai întâi a Kaenei şi apoi guvernanta

Străinii din Kipukua ambelor fetiţe, cărora le este foarte devotată. Aceasta n-o împiedică însă că ori de câte ori dă cu ochii de mare să se pomenească dansând, aşa cum se întâmplă şi în parcul hotelului, aşezat pe ţărmul Pacificului.

Este chipul în care Kuaana, probabil toată viaţa, va implora redobândirea copilului avorton". Spunând aceasta, David nu-şi ascundea dezamăgirea pentru eşecul perpetuu al femeii de a reactiva potenţele latente ale dansului ritual, ceea ce explica o dată mai mult împotrivirea lui ca ea să participe la programul folcloric. El însuşi nu a mers la festival, ci s-a încuiat în cameră şi a citit până târziu. Eu însă m-am dus să văd spectacolul. Pe scenă au evoluat mai multe echipe de amatori ale grupurilor etnice din San Diego şi-mi părea rău nu atât că nu era acolo şi

Kuaana să danseze cu fetiţele, cât că nu puteau şi ele să aplaude splendidele cântece la balalaică şi jocurile în rubaşcă ale unor tineri de viţă ucraineană. Acolo am avut bucuria să-l reîntâlnesc, după mulţi ani, pe părintele Mjodrag, preotul sârb din oraş, care venise să-şi încurajeze echipa.

„Ştii unde, totuşi, a dansat aseară Kuaana? a ţinut David să-mi spună a doua zi. Imaginează-ţi, la o petrecere de ţigani. Unde şi cum dracul i-o fi găsit? Aveai vreo idee că sunt ţigani în San Diego? Vreau să fiu bine înţeles, nu e vorba de negri, ci de ţigani-ţigani. Ştiai că există comunităţi de ţigani în foarte multe oraşe ale Americii? Există. Şi cu toate acestea, ele nu figurează ca grupuri etnice constituite, nu sunt înscrise în evidenţele Centrelor Internaţionale, nu sunt invitate să participe la festivaluri folclorice. Ţiganii nu stau adunaţi într-un anume cartier, că chinezii din Los Angeles ori polonezii din Detroit, şi nici atât

de risipiţi încât să nu ştie unii de alţii. Au o limbă a lor, o conştiinţă de grup şi o viaţă a lor. Nimănui nu i-a trecut prin gând să-i poftească la colocviul de antropologie. Fetiţele mele sunt încântate de dansurile ţigăncilor, au legat acolo prietenii repezi şi mi-au făgăduit că mă vor duce şi pe mine în această lume necunoscută care, după toate aparenţele, le-a fascinat".

O altă neobişnuită întâmplare însă a venit în chiar după-amiaza acelei zile şi avea să-i grăbească prietenului meu contactul cu acea lume necunoscută. îi făgăduisem părintelui Mjodrag o vizită şi l-am poftit pe

David să i-o facem împreună. Preotul era numai de vreo doi ani în Sin

Diego şi păstorea o comunitate nu prea numeroasă, dar înstărită, ceea ce putea să se vadă uşor după scumpele mozaicuri ale bisericuţei din deal. Gazda ne-a primit în oficiul parohial, soţia sa ne-a adus prăjituri şi cafele, iar noi ne simţeam din ce în ce mai bine lângă acel bărbat trupeş, cu ceafa sănătoasă şi râsul optimist, care ne vorbea despre enoriaşii lui ca despre propria lui familie. îl simţeam pe David interesat în a-i pune întrebări, mai ales după ce a aflat că preotul se născuse în

Valeriu Anania

Iugoslavia şi emigrase în America de îndată ce-şi isprăvise studiile.

Cunoştea bine ambele lumi.

În toiul conversaţiei s-a auzit soneria şi soţia preotului a introdus în oficiu doi bărbaţi înalţi, bine îmbrăcaţi, cu umerii largi, cu chipurile oacheşe şi foarte asemănătoare.

„Am venit, părinte, să te rugăm pentru o înmormântare, a zis unul din ei. Ştim că nu ne cunoşti. Suntem ţigani".

„Bine, a zis preotul pe ton profesional, punând mâna pe creion spre a-şi nota datele. Cine e mortul?"

„E tatăl nostru, părinte", a răspuns celălalt.

„Chiar tatăl dumneavoastră? Dumnezeu să-l ierte! Cum îl cheamă?"

„Parsley".

Preotul a ciocănit de câteva ori cu coada creionului în hârtie, apoi a întrebat:

„Regele?"

„Da, părinte, regele”, au răspuns ei amândoi odată, vădit cutremuraţi de uşurinţa cu care preotul le identificase tatăl.

„Dumnezeu să-l ierte pe regele ţiganilor, a exclamat preotul. Unde l-aţi depus? La ce casă funerară?”

„E în pădure, părinte”, a răspuns primul dintre ei, acum descumpănit de faptul că se ştia ce e tatăl lui.

Bărbatul avea pe obraz semnul unei tăieturi adânci. Se bătuse cu cineva în cuţite.

„Cum adică în pădure?”, a întrebat preotul.

„Azi a fost găsit spânzurat de un copac. S-a spânzurat, părinte”, a zis tot cel cu semn, făcând o cută neagră între sprâncene.

„L-au omorât duşmanii, părinte”, a replicat frate-său fără să pară prea tulburat.

Preotul s-a uitat lung la ei şi i-a măsurat cu ochii, cumpănindu-se:

„De ce n-aţi anunţat poliţia? Să-l ia de acolo şi să-l ducă mai întâi la morgă”.

„Poliţia, părinte, să-şi vadă de alte treburi. Noi suntem copiii mortului şi n-am făcut nicio plângere la poliţie şi nici la procuror. Noi ne avem judecăţile noastre”, a răspuns cel fără semn.

David era numai ochi şi urechi. Preotul şi-a continuat întrebările:

„De când credeţi că e acolo?”

„De două zile, părinte. Noi îl ştiam plecat la Las Vegas, cu nişte treburi”, a precizat cel cu semn.

Preotul de-abia-şi putea stăpâni un zâmbet, gândindu-se probabil cam ce fel de treburi va fi avut Parsley la Las Vegas.

„Atunci, cum facem? Trebuie totuşi un certificat de deces”.

Străinii din Kipukua

„Nicio grijă, părinte, o să-l avem. îl face Torofoc, cel cu casa funerară de pe Van Dyke. Tot el îl duce la groapă. Dumneata numai de slujbă să te îngrijeşti. Peste un ceas venim să te luăm cu limuzina”, a zis cel fără semn.

„Pot să-i aduc şi pe prietenii mei?”, a întrebat părintele Mjodrag arătându-ne binevoitor.

Ţiganii s-au coclit puţin, s-au uitat pe furiş unul la altul, apoi cel însemnat a răspuns:

„Pe garanţia dumitale, părinte. Noi nici pe dumneata nu te ştim,

noi îl ştim pe răposatul popa Tatomir, fie-i ţărâna uşoară. El ne-a botezat şi pe noi, şi pe copiii noştri. Pe garanţia dumitale!"

După ce au plecat, David s-a uitat recunoscător la mine, eu la părintele

Mjodrag. Acesta ne-a dat şi câteva explicaţii pregătitoare:

„Să vedeţi cum stau lucrurile. Acum câteva luni am primit un telefon de la directoarea unei case de corecţie pentru minori. Pe stradă fusese prinsă vagabondând o ţigancă de vreo paisprezece ani, în tovărăşia unui băietan. A fost arestată şi internată. Direcţia voia să-i determine vârsta exactă, fata nu avea acte, părinţii ei declaraseră că a fost botezată în biserica sârbească. Am căutat în registru la anul respectiv, apoi doi-trei ani înainte şi doi-trei după, nu i-am aflat numele. «Doamnă directoare, am spus, faptul că numele fetei nu se află în registru nu înseamnă că ea nu a fost botezată. Ţiganii îşi botează neapărat copiii, de cum se nasc. După aceea nu-i mai vezi pe la biserică decât la înmormântare.

Nu se fac membri ai parohiei, nu plătesc taxe. Fostul preot, care de altfel i-a şi legat pe ţiganii din San Diego de această biserică, adică mai mult de el, le boteza copiii cum se nimerea, acasă, la florărie, în piaţă, şi deseori nu se ostenea să-i mai treacă şi în registru. Botezul acelei copile însă poate fi certificat prin martori. Trimiteţi la mine pe părinţii fetei, cu încă doi-trei care au fost de faţă la botez, îi duc eu la notariat şi facem declaraţia.» Aşa s-a întâmplat că l-am cunoscut pe Parsley, căci el era unul din martori, mi se pare chiar naşul fetei, da, da, în mod sigur, acum îmi aduc aminte că fata era implicată şi în şarlatanie, adică extorcare de bani prin ghicitul în ghioc, meşteşug pe care-l învăţase chiar de la regină. Regina însăşi avea la poliţie câteva dosare de acest fel. Nu de la Parsley însă am aflat că el e regele ţiganilor, ci prin indiscreţia unuia din martori, cu care am stat de vorbă mai deoparte, în stradă, aşteptându-l pe notar. «E un om mare, părinte», mi-a spus el pe ton confidenţial. Altfel, n-aş fi dat multe parale pe acel ţigan cu ochii jucăuşi, care avea ticul de a clipi des şi a sălta din umeri. I-am reţinut însă numele, pentru că în limba mea maternă Parsley înseamnă unul din zarzavaturile cu care se condimentează ciorbele".

Valeriu Anania

Părintele Mjodrag părea acum încântat de uimirea cu care cele două alteţe îi întâmpinaseră întrebarea: regele? Pe noi însă ne miră

lipsa de interes a preotului faţă de cele două variante asupra morţii lui Parsley:

era oare vorba de o crimă sau de o sinucidere? Şi cum era să se ştie, până la urmă, adevărul? Dacă regele fusese omorât, cine putea fi ucigaşul? Era posibilă o rivalitate între cei doi moştenitori? Ei totuşi veniseră împreună şi niciunul nu contestase prezumţia celuilalt. Ce se putea înţelege deocamdată? Nu ne-am sfiit să punem aceste întrebări între noi, iar preotul ne-a sărit în ajutor:

„Din cele ce am mai aflat eu atunci, când cu martorii, şi din cele ce pot reconstitui acum, un lucru e clar: cei doi fraţi sunt gemeni. Se pare că de-abia acum au ajuns la capătul unei drame sufleteşti. Născuţi la interval de vreo jumătate de ceas, ei nu ştiu nici astăzi care din ei e mai vârstnic şi, prin urmare, moştenitorul tronului. Trebuie să vă spun că regele ţiganilor are o imensă putere asupra supuşilor săi şi că familia regală păstrează cu strictețe principiul monarhiei ereditare. De o rivalitate propriu-zisă între fraţi nu poate fi vorba; cei mai mici nu contestă niciodată drepturile celui mare. Departe de a experia odioasele implicaţii ale unei măşti de fier, cei doi fii ai lui Parsley trăiesc drama incertitudinii, dramă care se pare că e mult mai chinuitoare decât o luptă fratricidă. Regina a pretins întotdeauna că moaşa i-a încurcat copiii la naştere şi că ea însăşi nu ştie care din ei s-a născut întâi. Înainte de a fi dat vreo mărturie, moaşa s-a îmbolnăvit în chip misterios şi a murit.

Două ipoteze sunt posibile: ori că bătrâna nu ştie adevărul, ori că îl ştie, dar a preferat să-şi ţină băieţii într-un «şah» perpetuu. În acest al doilea caz, tot două ipoteze sunt posibile: ori că regină o face din interes, aşteptând din partea fiecăruia o supralicitare asupra celuilalt, adică făgăduinţa unor favoruri mai mari în schimbul puterii, ori că e vorba de un caz patologic, de o femeie care-şi exercită o cruzime rece şi fără margini asupra propriilor ei copii, cazuri nu rar întâlnite la acest neam de oameni. Oricum, feciorii au aşteptat cu răbdare clipa când mama lor avea să se pronunţe, fiecare fiind pregătit să accepte cuvântul ei drept literă de evanghelie. Iată însă că moartea regelui stă acum să se pronunţe".

„Cum adică să se pronunţe?", s-a intrigat David.

„Încă nu ştiu cum, a răspuns preotul, dar e limpede că fraţii s-au înţeles între ei asupra unei anume proceduri. Ţiganii nu sunt atât de naivi încât să nu ştie că, după legea creştină răsăriteană, unui sinucigaş

nu i se acordă asistenţă religioasă. Mortul e îngropat fără preot, fără slujbă şi numai la marginea cimitirului. Aşadar, dacă ei ar fi amândoi convinşi că regele s-a spânzurat, nici n-ar fi venit la mine. În realitate, solicitarea mi-a făcut-o numai cel ce pretinde că regele e victima unui asasinat şi, prin urmare, a unei sinucideri simulate. Prin faptul că a

venit şi celălalt, cel cu obrazul spintecat, înseamnă că el se arată virtual gata să accepte această ipoteză, în cazul că ea s-ar dovedi adevărată".

„Dar ce legătură poate fi, am intervenit eu, între felul cum a murit regele şi dreptul la moştenirea tronului?"

„După toate probabilităţile, răspunsul asupra morţii tatălui e de natură să determine care din cei doi fii va deveni rege. Aş crede că, în lipsa unei alte construcţii, fraţii au recurs la un fel de pariu: unul a adoptat ipoteza sinuciderii, celălalt pe a asasinatului. Cel ce va cădea pe adevăr va deveni rege".

„Foarte interesant, a mormăit David, foarte interesant. Ciudat e însă faptul că din toată această afacere este exclusă autoritatea de stat, singura care poate determina în mod legal cauza morţii".

Preotul s-a scărpinat cu unghia între mustăţi:

e „Ţiganii sunt certaţi cu legea. Nu se au bine nici cu poliţia, nici cu justiţia şi nu au încredere în niciuna. Cazurile grave şi le judecă ei între ei, iar atunci când justiţia ajunge să intervină şi ea, de obicei confirmă rezultatele primei judecăţi. Aceasta le dă ţiganilor un aer de superioritate şi-i îndreptăţeşte – cred ei – să-i înjure de mamă pe cioclii societăţii".

David fremăta de curiozitate, şi nu mai puţin eu. După un ceas aveam să constatăm cu uimire că mai toate spusele preotului se confirmau că adevărate, în chiar timpul drumului nostru către locul cu pricina.

Limuzina era un Cadillac enorm şi elegant, condus de domnul Torofoc, directorul casei de pompe funebre, un ins tot atât de oacheş ca şi alteţele regale şi, pe deasupra, ciupit de vărsat. Era grav, purta costum negru şi mănuşi albe. Noi şedeam toţi trei pe banca din spate, în timp ce feciorii mortului ocupau strapontinele pliante din faţa noastră, aşa că puteam vorbi fără să întoarcem capetele.

„Mama e o scroafă râioasă, a conchis cel cu semn la obraz. Mai bine ne mânca de vii, când eram mici. Pe vorbă ei nu mai punem niciun

preț.

N-am omorât-o până acum, numai pentru că e regină. Dacă ne era doar

P* mamă, de mult i-am fi sucit gâtul. Nu e important să știm cine va deveni astăzi rege, important e să ne limpezim sufletele. Să scăpăm de îndoieli. Să știm odată care cine este".

lu' Celălalt îl aprobă din cap.

Ie Așa ne-am pomenit, pe nesimțite, în una din acele uriașe păduri californiene, cu arborii învălătuciți în văzduh și lumina ciobită printre ră rădăcini scheletice. Un drum de pământ ne-a purtat până în inima desișului și s-a poticnit într-o vale. Acolo zăceau parcate câteva sute de automobile, cele mai multe vechi, hârbuite, cu vopseaua cojită și murdară.

U1 Feciorii mortului ne-au condus apoi prin niște hățișuri cu ierburi înalte a și ferigi arborescente, până ce am dat cu ochii de un luminiș, nu prea

Valeriu Anania mare, în care foiau o mare mulțime de țigani, bărbați și femei. Chiar dacă n-am fi știut unde anume mergem, tot mi-aș fi dat seama că sunt țigani, mai ales după portul femeilor, foarte pestriț și colorat. Cele mai tinere purtau salbe de scoici în jurul gâtului și bani de argint împletiți în cozi. Nu a fost nevoie să ne apropiem prea mult pentru ca să-l vedem și pe regele Parsley atârnând de o creangă. După toate aparențele, locul funiei îl ținea cureaua pantalonilor, ceea ce făcuse că pantalonii să i se lase mult pe vine, și parcă greutatea lor făcuse ca și gâtul să i se lungească enorm, într-un mare efort de a-și părăsi capul. Apoi am zărit-o și pe regină, în fața femeilor, înconjurată de câteva slujnice. Era paralitică și ședea pe un scaun cu roți. Purta pe cap un bariș negru cu flori roșii. Atât am putut vedea. Nu am fost în stare să ne apropiem prea mult, căci de cum femeile l-au zărit pe preot, au scos un vaier până la cer și apoi au prins a cânta ritmic și sacadat, pe două note, asemenea copiilor când se joacă:

Uite hoțul, uite hoțul.

Vine hoțul să te ia!

Ne-am oprit locului, s-a oprit și părintele Mjodrag, surprins, neștiind ce să facă. Țiganul însemnat la obraz l-a prins ușor de mână:

„Nu te grăbi, părinte, mortul o să-ți spună îndată dacă trebuie să-i faci slujbă sau ba. Dacă n-o să-i faci, plătim cinstit și te ducem înapoi".

Pricepeam aşadar că nu serviciul religios era important în planul celor doi fraţi. Prezenţa „hoţului" era necesară pentru împlinirea unui ritual ce ni se revela năprasnic şi ne izbea auzul cu violenţă crescândă:

Uite hoţul, uite hoţul.

Vine hoţul să te ia!

Ţigăncile se rosteau cu voci din ce în ce mai puternice, răguşite, purtându-şi privirile când la mort, când la preot. Unele se aşezaseră pe vine şi se băteau cu palmele pe genunchi, ca pe nişte tobe, în ritmul rostirii, altele îşi despletiseră părul şi scriau în aer largi evantaiuri negre, altele se ridicau pe vârfurile picioarelor şi-şi împreunau palmele deasupra capului, ca nişte amfore mişcătoare:

Uite hoţul, uite hoţul.

Vine hoţul să te ia!

Regina şedea nemişcată. Bărbaţii se uitau ţintă la mort. Acesta continuă să spânzure, imobil, de creanga copacului. Se uitau ţintă şi pândeau o anume clipă şi clipa întârzia să se arate şi ochii se făceau tot mai mari, mai halucinaţi. Văzduhul era liniştit, nu tremura nicio frunză, câteva păsări tropicale ţipau speriate, afundându-se în hăţişuri.

Străinii din Kipukua

Preotul, la început confuz şi jenat, a prins a se obişnui şi cercetă priveliştea cu privire critică, întocmai ca şi noi, încercând să priceapă.

La un moment dat s-a aplecat spre mine şi spre David şi ne-a şoptit arătându-ne cu degetul doi bărbaţi în civil, cu pielea albă, care ocupaseră cu discreţie un loc de margine: „Îi vedeţi? Unul e şeriful, cel din dreapta, celălalt e procurorul. Eram sigur că vor fi aici".

N-a apucat să termine ultimele cuvinte şi mulţimea a slobozit un strigăt gâtuit, ca pe stadioanele sportive în urma unei încercări ratate.

Mortul se răsucise puţin spre stânga şi revenise la poziţia iniţială, fără ca inerţia să-l fi împins cât de cât şi în partea cealaltă. A rămas tot nemişcat, în timp ce ţigăncile sacadau cu tot mai multă sălbăticie:

Uite hoţul, uite hoţul.

Vine hoţul să te ia!

Unele se lungiseră acum cu pieptul la pământ şi băteau ţarina cu palmele, altele îngenunchează şi-şi loveau cu pumnii umerii goi.

„Nu vrea să se coboare", a mormăit fratele fără semn.

Ţigăncile răguşiseră de tot, osteniseră, sudoarea le curgea

şiroaie pe chipuri, unele păreau cu totul sfârşite şi zăceau la pământ, umilite de neputinţă.

„S-o fi spânzurat, mă! a zis tot cel fără semn către frate-său. Dacă nu vrea să se dea jos, înseamnă că singur s-a şi urcat. Dac-o fi aşa, pe el să-l ia dracul, iar ţie să-ţi fie cu baftă!”

Celălalt era trist. O tristeţe de moarte se abătuse şi peste mulţimea ţiganilor. Femeile mai puteau doar să suspine.

Atunci s-a petrecut ceea ce astăzi s-ar putea numi finalitatea acelei întâmplări. Din acel decor vegetal, cu lumina risipită în ţăndări, s-au ivit, ca pe o scenă elizabetană, Kuaana şi cele două copile ale lui David, ea înainte şi fetiţele în urmă-i, cântând şi mişcându-se în paşi de dans.

Au ajuns astfel în faţa mortului, Kuaana şi-a trecut-o pe Kaena înainte, tot cu faţa către mort, şi i-a prins palmele în ale ei, şi dansau amândouă ceea ce bănuiam că trebuie să fie ancestralul hula, melodiind pe numai două silabe: se, se! şi legănându-şi umerii şi şoldurile în mişcări atât de şerpuitoare, încât cu greu se putea crede că şerpuirile crengilor nu-şi vor ieşi din încremenire şi nu li se vor alătura. Pădurea rămânea totuşi nemişcată, şi tot aşa rămăsese şi gloata ţiganilor.

O-e, se!

Melodia era dulce, curgătoare, nu avea în ea nicio stridenţă, nimic violent, silabele se legau între ele şi laolaltă cu dânsul, în ceea ce părea să exprime o continuă rugăminte, o persistentă implorare. Să fi durat aceasta câteva minute. La un moment dat, trupul spânzuratului a

Valeriu Anania început a se răsuci uşor către dreapta, apoi mai mult, tot mai mult, cam un sfert de rotaţie. Şi s-a oprit aşa, fără să-şi revină. Kuaana şi Kaena continuau să danseze cântând, cu trupurile vânturate şi tălpile de-abia mângâind iarba. Dar stârvul nu se mai mişca. David mă prinsese de braţ şi urmărea scena cu mare încordare. Respira greu şi intermitent, îi auzeam inima zvâcnind. Atunci Unauna a înaintat uşor până sub picioarele mortului şi, legându-şi ritmul de acela al Kuaanei, a prins a se roti, tot de la stânga la dreapta, cu braţele arcuite pe lângă cap. După numai câteva secunde, mortul s-a urnit uşor, la început şovăind, apoi se răsucea după mişcările fetiţei, în rotaţie completă, o dată, de două, de mai multe ori… Grozav mă temeam de o cădere dezagreabilă. Dar

Kuaana şi Kaena au lunecat într-o latură şi se legănau din umeri

şi acum mortul nu numai că se răsucea, ci se şi legăna înainte şi înapoi, asemenea copiilor când se dau huţa. În cele din urmă cureaua a plesnit şi Parsley a căzut pe spate şi a rămas aşa, cum se cuvine unui mort.

Un chiot de triumf s-a ridicat din mulţime. Ţigăncile se uitau la cele trei dansatoare ca la nişte zeiţe, dar mai înainte ca ele să fi arătat vreun semn de adorare, David şi-a luat copilele pe braţe şi a pierit cu ele în pădure, urmat de Kuaana.

Aşa a avut parte regele Parsley de înmormântare creştinească, cu certificat de moarte violentă, eliberat de firma Torofoc, şi aşa au cunoscut ţiganii pe noul lor suveran, în persoana celui fără semn la obraz, pe care atunci aflam că-l chema Rapaport. Anchetă nu s-a mai făcut, căci poliţia îl arestase deja pe asasin, un prieten al regelui, cu care acesta jucase cărţi într-un tripou din Las Vegas şi pe care-l scuturase bine de parale.

Toate acestea însă nu mă mai interesau. Eram atât de tulburat de tot ceea ce văzusem, încât nu m-a mai interesat nici colocviul de antropologie, isprăvit a doua zi fără niciun fel de concluzie. David era atât de furios pe eşecul adunării, încât şi-a făcut repede bagajele şi a plecat.

De-abia am prins de veste şi de-abia a apucat să-mi dea acea fotografie cu dedicaţie şi cu adresa lui din Honolulu, care peste numai un an avea să-mi dispară tainic în micul orăşel din nordul Minnesotei. Eu gândeam însă că David era furios şi pe altceva: că nu o lăsase pe Kuaana să danseze cu fetiţele la festivalul folcloric.

Capitolul V

t

Pe domnul Martin nu-l întrebasem dacă a auzit de un oarecare David

Stevenson. Mă obişnuisem să iscodesc pe oricine bănuiam că ar fi fost

2 în stare să-mi dea o indicaţie cât de neînsemnată, dar întâlnirea cu acest om mă uluise în aşa măsură, încât uitasem, pentru moment, de propriile mele căutări. A doua zi, în aşteptarea ceasului la care aveam

— Să-l reîntâlnesc, îmi ziceam că nu mare lucru puteam nădăjdui de la un

t ins atât de singuratic. Cu toate acestea, aveam să încerc.

Nu-i vorbă, şi domnul Gorgas părea un ins singuratic, şi totuşi

— A cunoştea atât de multe taine omeneşti. Avea să mi-o dovedească, o dată

e mai mult, chiar acum, în această amiază calmă, când îl zării la locul lui din grădină, rezemat de acelaşi palmier, dereticându-şi imperturbabil pipa.

— Trebuie să fi fost interesantă întâlnirea de ieri, mă întâmpină el at fără să-şi ridice pălăria de pe ochi. E adevărat că a rămas puţin cam at într-o parte?

— Nu nebunia mă surprinde, răspunsei eu înnodându-mi gândurile, ea ci tocmai luciditatea lui, faptul că-şi contemplă tragedia printr-o oglindă convexă, care-i reduce dimensiunile şi i-o face accesibilă.

a – Dar frenezia cu care se leapădă de sine?

— Mă întreb dacă mai poate fi vorba de o sine a lui. Şi dacă da, care este cea adevărată? Are încă matematicianul din el o personalitate latentă care se neagă pe ea însăşi? Sau aceasta a fost total înăbuşită de o alta, prin care ea transpare doar din când în când, ca o vagă amintire?

— Nu ţi-a povestit viaţa?

— Ba da. Şi chiar cu oarecare amănunte.

— Până unde?

Valeriu Anania

— Până la căsătorie.

— Deci, ţi-a vorbit de accident.

— Doamne, ce întâmplare nenorocită!

— Ţi-a precizat, cred, că nu a fost o întâmplare nenorocită.

— Spunea că accidentul încorporează un destin.

— Exact.

— Şi sunt dispus să-l accept ca atare, de îndată ce i-a schimbat radical existenţa. Mă gândesc, bineînţeles, la neputinţa domnului Martin de a mai opera cu cifre.

— Fii serios, zâmbi domnul Gorgas.

Mă aşternui alături pe iarbă. El se hotărî, în sfârşit, să-şi umple pipa, îndesă bine tutunul şi plimbă tacticos flacăra chibritului pe deasupra, pufăind fără voluptate.

— Cum adică? mă interesai eu.

— Simplu, răspunse el. Nu accidentul l-a făcut incapabil de a mai opera cu cifre.

— De fapt, trebuie să recunosc – şi-mi aduc bine aminte – că el

nu mi-a făcut o asemenea afirmaţie. Mi-a spus doar că, în urma accidentului, cei de la Forţele Navale l-au declarat incapabil de muncă.

— Ceea ce e cu totul altceva.

— Fireşte.

— Dacă accidentul ar fi fost pricina, domnul Martin putea cel mult să se lamenteze, să blesteme clipa nenorocită sau, dacă vrei, să-şi blesteme destinul. Pe de altă parte, e peste putinţă de crezut că accidentul, oricât ar fi fost el de neobişnuit, i-a eradicat victimei orice capacitate de a opera cu cifre, chiar o elementară adunare sau scădere.

Domnul Martin nu-şi neagă capacitatea de a opera cu cifre, ci legătura cu ele.

— Ai dreptate. Ca şi cum această legătură ar avea în ea ceva vinovat.

O mică şopârlă albă se strecură prin iarba ţepoasă. O observai numai când domnul Gorgas o împinse cu palmă mai încolo, ca să nu scuture cenuşa peste ea.

— Bănuiam că de proces nu-ţi va vorbi, zise el după ce-şi aţâţă focul în pipă.

— Nu, nu mi-a vorbit de niciun proces, zisei eu adunându-mă mai aproape. A avut un proces?

Proprietarul părea pus pe vorbă.

— În realitate, nu accidentul, ci procesul e cheia destinului său, zise el. Păcat că nu e prea cunoscut, că ar rămâne celebru.

— Proces cu cine?

— Cu persoană care-l accidentase.

— Spunea că ar fi fost o femeie.

Străinii din Kipukua

— Exact. Asta s-a întâmplat la mai multe luni după accident. În acest timp a făcut cunoştinţă cu o experienţă nouă.

— Ştiu, mizeria.

— Exact, însă nu orice fel de mizerie, ci aceea a omului neajutorat, care în viaţa lui n-a mai învăţat să facă nimic altceva decât ceea ce nu mai poate face acum. Banii şi-i cheltuise prin spitale. Rude, prieteni nu avea. Pe de altă parte, în acest Honolulu nenorocit, americanizat până la dezgust, nu te poţi angaja nici gunoier, dacă pe fişa ta scrie că suferi de debilitate cerebrală. Circumstanţele însă, deşi reale, nu sunt importante. Importantă e poziţia omului neajutorat, faţă-n faţă cu mizeria.

E mai mult decât un impas, e o treaptă spre dezumanizare. Iată, îmi vine în minte o scenă grozavă, pe care am surprins-o în India. Pe străzile Bombayului văzusem nu numai miile de cerşetori întinzând mâna pe trotuare sau dormind lihniţi pe marginea podurilor, ci şi vacile sacre, numai piele şi os, rătăcind libere pe străzi, printre cotigi şi automobile. Nimeni nu le făcea niciun rău, dar nimeni nu le hrănea şi mă întrebam cum vor fi supravieţuind acele zeităţi costelive pe care niciodată nu le văzusem rumegând. Într-o noapte, întorcându-mă târziu la hotel pe o stradă lăturalnică, la lumina palidă a unui bec îndepărtat am descoperit misterul. O vacă sfântă se ospăta dintr-o ladă de gunoi.

Dar nu era singură. De partea cealaltă, un copil se înfrupta şi el din aceeaşi ladă, scormonind-o şi scoţând la suprafaţă coji băloase de pepene şi banane împuţite. Copilul era tot atât de gol şi tot atât de scheletic ca şi vaca. M-am imaginat în locul lui şi deodată am avut cutremurătoarea senzaţie că mă prăbuşesc în gol. Printr-un astfel de cutremur sufletesc trebuie să fi trecut domnul Martin în acele luni de agonie.

— Şi la proces cum a ajuns? mă scuturai eu de scena indiană.

— Cineva l-a sfătuit s-o cheme în judecată pe persoană care-l accidentase şi să ceară despăgubiri.

— Dar el nu ştia cine e persoana. Cum a ajuns la ea?

— Simplu. Prin numărul maşinii.

— Aşadar, l-a notat, l-a memorat, mă răsucii eu.

— Aici voiam să ajung. Nici nu l-a notat, nici nu l-a memorat.

Accidentul părea minor, numărul maşinii nu-l interesa. Dar, uitându-se să vadă dacă nu cumva bara din faţă fusese ciocănită, în raza lui vizuală a intrat, fatalmente, şi placă cu numărul de circulaţie. Număr de Hawaii, cu cifre albe pe fond roşu-închis. Nu a depus niciun efort să-l reţină.

Nici nu i-a trecut prin minte. Psihologic vorbind, nu l-a văzut. Nici după aceea nu s-a gândit la el. Numai în clipa când s-a pus problema ca persoană care-l accidentase să fie identificată, numărul maşinii i-a răsărit deodată în minte, întreg şi exact, ca o placă fotografică developată instantaneu. Ceea ce înseamnă… acum pricepi.

Valeriu Anania

— Ceea ce înseamnă că accidentul în sine nu i-a distrus legătura cu cifrele. Deformaţia lui profesională, aceea de a reţine, chiar

involuntar, numere, i-a rămas intactă.

— Exact.

— Şi procesul?

— Avocatul domnului Martin, un japonez foarte versat în asemenea cazuri, a aflat că persoana care provocase accidentul era o femeie foarte bogată, proprietara, mi se pare, a unor plantaţii de ananas în insula

Lanai. Pe de altă parte, avocatul acelei femei a făcut în aşa fel, prin invocarea nu ştiu cărei proceduri, ca procesul să se judece fără prezenţa fizică a împricinaţilor, ci doar prin împuterniciţii lor legali. Procedura i-a convenit şi domnului Martin, aceasta scutindu-l de întrebări şi răspunsuri penibile. Avocatul său a depus o artă impecabilă în a prezenta personalitatea fostului savant şi, depunând pe masă toate diplomele ruinate ale acestuia, a cerut drept despăgubire o sumă fabuloasă, care i-a speriat şi pe judecători. În orice caz, la plata unei asemenea sume nu s-ar fi angajat nicio societate de asigurări.

— Şi?

— Întâia surpriză: prin avocatul ei, femeia a răspuns că va plăti suma cerută; mai precis, acea sumă va fi depusă la o bancă, într-un cont pe numele beneficiarului. A doua surp±iză: contul îi va rămâne deschis în mod condiţionat. Eşti curios, desigur, să afli acum condiţia.

Condiţia: întrucât incapacitatea savantului de a-şi mai exercita profesia e pusă pe seama accidentului, contul rămâne deschis numai atâta vreme cât beneficiarul îşi interzice orice fel de contact cu fosta lui profesie. În momentul în care va fi dovedit că ţine asupra lui o singură carte de matematici sau că-şi permite un singur calcul aritmetic, contul i se închide, el având obligaţia de a restitui sumele folosite, precum şi dobânzile lor legale, cu premisa de a fi dat în judecată pentru înşelăciune.

— Condiţia e de-a dreptul monstruoasă.

— De acord.

— Şi ilogică. Era vorba de o incapacitate profesională, aceea adică de a câştiga bani de pe urma cifrelor, nu de plăcerea lui intimă şi gratuită de a opera cu ele.

— De acord.

— Şi el?

— A acceptat-o.

— Dar e monstruos, am sărit eu în picioare, agitându-mă. E de-a dreptul monstruos. Acum îmi explic totul. Totul se explică…

— Oricum, conchise domnul Gorgas scuturându-şi cenuşa din pipă, o întâmplare ca aceasta trebuie pusă pe seama fie a zeilor, fie a

Străinii din Kipukua aean f»

are le infra-oamenilor. Poate că nu degeaba se duce domnul Martin atât de des în golful Hanauma.

Plecai de lângă proprietar mai tulburat decât venisem. Trecuse de amiază, era cald. Simţeam o mare nevoie să mă agit şi nu ştiam cum.

Nu aveam cu cine să mă cert, la cine să ţip, pe cine să bat. Aş fi insultat cu uşurinţă pe primul întâlnit, dacă aş fi avut siguranţa că m-aş alege cu două perechi de palme. Îmi adusei aminte de vremea când, în ţara mea natală, trăisem o stare asemănătoare. Călătoream cu un autocamion de mărfuri, oprit pe drum la întâmplare, lângă un şofer taciturn, care nu-şi lua ochii şi nici mintea de pe firul drumului. Era în prag de iarnă şi camionul gonea în mare viteză. Dinspre munte se prăvălea un vânt puternic şi rece. Grăunţi de zăpadă îngheţată izbeau cu putere parbrizul şi vâjâiau pe de lături. Am ieşit din cabină şi m-am aşezat pe scară, ţinându-mă bine de marginea uşii. Şoferul parcă nici nu m-a băgat în seamă şi mâna cu aceeaşi putere împotriva viscolului. Şi eu goneam, fără nicio apărare, împotriva urgiei şi luam vântul pe frunte şi pe obraji şi pe gât şi mă biciuiam cu voluptate în acea ploaie de ace care-mi înţepa ochii şi urechile şi mâinile şi sufletul. Am mers aşa până am simţit că îngheţ, apoi am reintrat în cabină şi am început să cânt. Şi acum aş fi făcut cu plăcere o asemenea nebunie, dar, vai, nu mă întâmpina decât briza blândă a oceanului, împotriva căreia mergeam agale.

Câţiva vânzători de ziare alergau pe stradă şi vesteau zgomotos o ediţie specială. Trecătorii cumpărau ziarul, citeau în grabă şi se îndreptau, mai toţi, într-o anume direcţie. De ce se îndreptau în aceeaşi direcţie?

Cumpărai şi eu un ziar şi citii din mers. Toată dimineaţa nu ieşisem din colibă şi de-abia acum aflam cât de străin eram într-o lume pe care totuşi voiam s-o cunosc. Ceea ce însă mi se părea mai ciudat era faptul că, după toate aparenţele, nici domnul Gorgas nu aflase încă despre evenimentul relatat în ziar. În timpul nopţii se petrecuse un fapt senzaţional. Eroul principal era uriaşul banyan de la marginea parcului, la umbra căruia mă odihnisem şi eu alaltăieri, privind jocul

copiilor cu ochii oblici. Admirasem de atâtea ori frumosul arbore, mare cum nu mai văzusem până acum, a cărui coroană avea un diametru de peste o sută de metri, şi rătăcisem îndelung printre rădăcinile lui aeriene. Ei bine, consiliul orăşenesc pusese la cale o adevărată conspiraţie împotriva acelui copac, hotărând să-l doboare de dragul unei noi autostrăzi ce avea să treacă, potrivit planurilor de sistematizare, exact prin locul acela. Hotărârea nu fusese dată publicităţii şi locuitorii din preajma parcului s-au pomenit că seara târziu, către miezul nopţii, ferăstraiele mecanice şi macaralele primăriei se îndreptau spre banyan şi începeau să-l atace de jur-împrejur, hărţuindu-l, cum fac hienele cu o pradă puternică. S-a dat alarmă din casă-n casă şi în mai puţin de un ceas

Valeriu Anania s-a adunat atât popor în jurul copacului şi mulţimea a prins a protesta cu atâta tărie, încât a trebuit să intervină poliţia. Atunci bărbaţii s-au urcat pe crengile arborelui, iar femeile s-au aşternut cu pruncii sub coroana lui, declarând toţi că nu se vor mişca de acolo până nu vor pleca ferăstraiele şi până ce primăria nu-şi va anula hotărârea. Hotărârea a fost anulată spre ziuă, într-o şedinţă urgentă, şi dată imediat publicităţii, dar spiritele nu s-au liniştit. În timpul nopţii se produseseră unele busculade şi un tânăr Hawaian căzuse victimă, încă nu se ştia dacă a poliţiei sau a confuziei generale. Era evident deci că lumea aleargă spre parc, dar eu nu simţii niciun chef să mă alătur. Aveam nevoie să mă agit eu însumi, nu să fiu martor la agitaţia altora. Evenimentul nu mă implica în niciun fel şi, cu toate că simpatizam din toată inima cu populaţia oraşului, n-aş fi fost mai mult decât un intrus. Nu simţii măcar nevoia să isprăvesc lectura reportajului. Aruncai ziarul într-un coş de hârtii şi-mi continuai drumul.

Ajunsei pe plajă de lângă ăla Moaña. Nu era aproape nimeni. Ochii îmbrăţişară cu nesaţ imensitatea oceanului, ale cărui ape de un verde puternic se îngânau undeva cu albastrul cerului. Un dig de piatră pătrundea până în larg, mărginind o limbă de pământ din care se ridicau, profilaţi pe zare, câţiva palmieri. De lângă el se arcuiau spre dreapta recifele de corali, ca o centură stâncoasă a cărei coamă supravieţuia fluxului. Recifele închideau o largă arie de apă, între ele şi plajă, ca pe un bazin cu unde domoale, preferat mai cu seamă de înotătorii timizi. Dincolo de centură văzui valurile oceanului zbătându-se puternic, parcă întru întâmpinarea propriilor mele

zbateri. „Ah, îmi zisei, am să înot până la centura coralilor, am s-o escaladez şi am să mă arunc în sălbăticia oceanului şi am să mă lupt cu valurile şi am să le iau în piept şi am să le împung în coastă şi le voi călări cu voinicie şi le voi călca în picioare şi nu mă voi lăsa zdrobit, nu, nu mă voi lăsa zdrobit…”

Mă aruncai în apă, mă răsucii pe spate şi-mi făcui braţele morişcă, înaintând vertiginos, cu tot mai multă frenezie. Cât să fi mers? Nu ştiu.

Cerul deasupră-mi era larg, foarte larg, senin, foarte senin, şi nu aveam niciun punct de reper şi nu-mi puteam lua ochii de pe acel albastru extatic şi nu-mi venea să mă răsucesc cu faţa-n jos. Poate că parcursesem o jumătate de milă, poate mai mult. Deodată mă oprii, lăsându-mă legănat în plută. Nu eram obosit, eram doar fascinat. Cerul deasupră-mi era înalt, foarte înalt, şi deodată îmi răsfrânse gândul către adâncul de sub mine, al oceanului adânc, foarte adânc. Pluteam între două imensităţi, nemărginitul de deasupra şi prăpastia de dedesubt, şi mă simţii strivit, îmi fu frică. Zvâcnii din braţe şi din picioare şi-mi dădui seama că mişcările mele sunt dezordonate. Sentimentul abisalului mă ameţise.

Intrăm într-o panică din care nu puteam ieşi. Aş fi strigat şi-mi era

Valeriu Anania pe palme o cutie de metal şi nu-mi fu greu să recunosc o urnă funerară.

Pastorul avea chipul grav, şi nu mai puţin grave erau chipurile celor ce-l urmau, bărbaţi în bluze colorate, femei cu leie de orhidee în jurul grumajilor, turişti cu ochelari de soare şi aparate de fotografiat, curioşi de toată mâna, amestecaţi cu băştinaşii. Pastorul înaintă în mare până la coapse, apoi se urcă într-o şalupă acostată, între timp, de un bărbat cu beretă albă. Motorul zbârnâi şi o împinse către capătul lanţului de corali, acolo unde bazinul se deschidea spre larg. În picioare, Waiola ridică urna deasupra capului şi vântură cenuşa pe valuri. Dincoace, lângă ţărm, femeile îşi scoaseră leiele şi deodată marea înflori violent sub îmbrăţişarea miresmelor. Totul se petrecu liniştit, în tăcere, fără accente dramatice. Nu auzii niciun plânset, niciun suspin.

Apoi mulţimea se întoarse cu spatele către mare şi prinse a se risipi, tot atât de tăcută precum venise. Eu rămăsesem culcat în poala valului şi trăiam o umilinţă de moarte. Plutisem între două abisuri şi

mă lăsasem strivit nu de ele, ci de propriile mele spaime. Poate că cerul nici nu era chiar atât de înalt, şi nici marea atât de adâncă. Ei, şi dacă ar fi fost? Mă ştiam un înotător bun. Un bun înotător nu duce lipsă de sprijin. Are nevoie doar de apă şi de aer. Pe amândouă i le dau marea şi cerul. Eu însă golisem şi marea, şi cerul de conţinutul lor şi le prefăcusem în genuni şi nu mai credeam în sprijinul lor şi-mi descumpănisem mişcările şi mă lăsam risipit în spaime şi căutam ca un bezmetic un punct de sprijin şi mă pomenisem căţărându-mă pe peretele scheletic al coralilor. Acolo fusese de ajuns să-mi văd câteva zgârieturi pe trup pentru ca să renunţ într-o clipă la lupta mea cu valurile şi la voluptatea de a le birui. Şi tot de ajuns fusese să văd câteva pete roşii în undă albastră pentru ca să mă cuprindă spaima de rechini. Ce tâmpenie!

Poate că nici nu erau rechini prin părţile acestea. Şi dacă ar fi fost, ei nu puteau fi decât în larg, iar între largul mării şi bazinul de lângă plajă se interpuneau, ca un zid, recifele. Eram, desigur, un degenerat, eu cel ce trăisem cândva în împărăţia apelor şi umblasem liber printre rechinii lui Kamoho. Ce decadenţă, Dumnezeule, ce decadenţă!

Waiola se întorsese la ţărm şi îmbrăca o robă stacojie. Mulţimea continua să se risipească.

În acea risipire de lume zării un bărbat care tocmai ieşea din mare, printre ultimii, cu apa şiroind prin burlanele pantalonilor. Era înalt, blond. Mă ridicai pe genunchi şi aşteptai câteva clipe să-i prind profilul.

El era! Alergai prin apă, împleticindu-mă.

— David!

Omul mă recunoscu de îndată. Nu părea surprins că mă vede şi nici nu-mi întinse mâna, de îndată ce observă că eu ezitam să i-o întind pe a mea, care era udă.

Străinii din Kipukua

— Ce faci, David? zisei gâfâind de emoţie. Te caut de atâta vreme!

Am întrebat în dreapta şi-n stânga, am răscolit întregul Honolulu. N-a fost chip să-ţi dau de urmă.

— Nu aveai cum să afli, răspunse el scoţându-şi sandalele şi scuturându-le de apă. Nu mai locuiesc de mult în Honolulu. Acum mă aflu întâmplător, numai în trecere.

— Dar unde locuieşti?

— În Kipukua. Ai auzit de Kipukua?

— N-am auzit. Nici pe hartă nu-mi amintesc să fi citit un asemenea nume.

— Pe care hartă? zâmbi el.

Ridicai din umeri.

— Oricum, am puricat cu degetul harta arhipelagului, a fiecărei insule.

— Insula cea mare o cunoşti? Ai fost la Kelauea?

— Am zburat pe deasupra craterului, la câţiva metri. Ce emoţii!

— Kipukua e un orăşel aşezat la poala vulcanului.

— Dar craterul e încă în fierbere, sării eu. I-am văzut clocotul incandescent şi i-am simţit mirosul iute de pucioasă arsă.

— Ei, şi?

Răspunsul mă dezarma. Eu fugisem din drumul unor rechini imaginari, iar omul acesta trăia la poalele unui vulcan încă activ şi foarte real. Mă uitam la el cu admiraţie, aşa cum îl privisem la început pe domnul

Martin, când îmi vorbea de scufundările lui în golful Hanauma.

— Şi de când eşti acolo? întrebai eu cu gândul la adresa pierdută.

— De aproape doi ani. Sunt primarul orăşelului, adăugă el punându-şi din nou sandalele.

— Aproape doi ani, da. Şi de ce tocmai la Kipukua?

— De fapt, eu am mai trăit acolo, cu mulţi ani în urmă. Fetele mele s-au născut la Kipukua.

— Pe vremea când ne-am cunoscut, după câte îmi amintesc, ambiţionai să devii primar în Honolulu.

— Dă-l dracului de Honolulu! exclamă el flegmatic. Honolulu e oraş Hawaian? L-ai văzut? îl cunoşti? în orice caz, nu se potriveşte cu ideile mele. Sau, mai precis, în el nu-mi pot face politica pe care mi-am propus-o. În fond, îşi merită soarta. Ce, liderii lui ştiu să facă politică?

Dacă ar şti, bietul Niniko n-ar fi murit.

Şi se uită lung spre locul unde Waiola risipise cenuşa mortului.

— Niniko? tresării eu.

— L-ai cunoscut?

— M-a învăţat să fac opaiţe în nisip.

— E bine să te îmbraci, mă îndemnă David cercetându-mi cu

privirea zgârieturile de pe trup. Soarele e puternic şi ar putea să-ţi umfle pielea.

Te-ai rătăcit printre corali, surâse el ca un cunoscător.

Valeriu Anania

Mă simţii ruşinat şi mă abţinui de la explicaţii. Pielea nu mai sângera deloc, simţeam doar o usturime caldă şi o uşoară strânsoare în mişcări, ca şi cum aş fi fost cusut cu aţă. Îmi trăsei pantalonii şi bluză, îmi pusei sandalele.

— Săracul Niniko! zisei. Dacă l-ar fi îngropat în pământ, prietenii lui i-ar fi aprins la căpătâi opaiţele făcute de el. Ştia să facă opaiţe foarte frumoase, cu vinişoare translucide. Acum un sfert de ceas mă pregăteam să escaladez coralii şi să înot în valurile mari. Dacă m-aş fi întâmplat acolo când pastorul Waiola vântura cenuşa, spumele mării m-ar fi învăluit şi cu pulberea lui Niniko. Oare cum o fi când te îmbraci cu un mort?… N-am mai fost de faţă la un asemenea ritual din vremea când preotul Waimalu de pe Insula cea Mare arunca în ocean cenuşa voievodului de Kailua.

— Numai eroilor li se face această cinste, zise David.

— Niniko e un erou?

— A murit azi-noapte în îmbulzeala de sub banyan. Se zice că a pierit apărând Hawaiul de barbariile civilizaţiei. Waiola a ţinut o predică extraordinară, în stilul lui cunoscut. Dar ukulelele din spate au avut de data aceasta un efect formidabil. Vechiul şi dulcele cântec Hawaian suna ca o mustrare violentă asupra ucigaşilor. Apoi se enervă: Păstorul i-a atacat pe consilierii comunali. Pe bună dreptate i-a atacat. Ştiu ăştia să facă politică? Nu ştiu. Dacă ar şti, puteau doborî copacul fără să facă eroi.

Mă uitai la el oarecum uluit:

— De ce neapărat să-l doboare?

El păru puţin încurcat:

— Mă rog, asta e treaba lor. Dacă edilii oraşului au găsit că banyanul trebuie sacrificat, să-l sacrifice. Politica însă se face cu capul, nu cu picioarele.

— Dar inima? insinuai eu.

— Inima n-are ce căuta în politică, mi-o reteză el. Adică, are ce căuta numai în înţelesul că în tot ceea ce faci trebuie să pui şi inimă. Aceasta însă nu înseamnă sentimentalism.

— David, nu ţi se pare că eşti puţin dezumanizat?

— Dimpotrivă, se grăbi el să răspundă. Apoi adăugă râzând: Cel puţin de când cunoaştem că omul este un animal politic.

Râsei şi eu.

— Ce-ţi fac domnişoarele?

— Să vii la Kipukua să le vezi, răspunse el. N-o să le mai cunoşti.

Cât a trecut de atunci?

— Paisprezece ani.

— Paisprezece ani e ceva. N-ai zis rău, sunt domnişoare în toată puterea cuvântului şi se bucură de vacanţa de vară. Vor fi bucuroase să te revadă, îşi amintesc de tine cu plăcere.

Străinii din Kipukua

— Îşi mai amintesc de mine?

— Oho!

Acum simţii că e momentul să deschid vorba.

— Dar tu, David, ţi-ai mai amintit de mine?

— De ce nu?

Ezitai câteva clipe, apoi îmi luai îndrăzneala:

— David, fiindcă veni vorba, e cazul să te întreb dacă ai primit înapoi fotografia aceea, cu adresa ta din Honolulu.

— Am primit-o, confirmă el cu liniște. Venea de undeva din nord, pare-se că din Minnesota.

— Exact. Adresa nu o aveam copiată pe o altă hârtie, aşa încât mi-a fost imposibil să-ţi scriu. Şi cât aş fi vrut, David, să-ţi scriu!

— Îmi face plăcere s-aud.

— Dar tu de ce nu mi-ai scris?

— Eu, ţie?

— Da.

David ridică sprâncenele:

— Cum o să-ţi scriu, dacă erai mort?

— De unde ai ştiut că sunt mort?

— Dintr-o notă a şefului poliţiei. Fotografia fusese găsită în buzunarul defunctului, adică al tău.

Simţii că sufletul mi se înăspreşte.

— David, fotografia nu a fost găsită în buzunarul meu.

Şi-i povestit, pe scurt, întâmplarea cu moartea lui Paciorek.

— Atunci, cum îţi explici dispariţia fotografiei sau, mai precis, strămutarea ei din vestonul tău în buzunarul acelui străin?

— Tocmai asta nu-mi explic, răspunsei cu o lucire de nădejde

care, desigur, lui David nu putea să-i scape. N-am găsit absolut nicio explicaţie.

— În cazul acesta, zise el fără să se tulbure, nu există decât una singură: aceea că n-ai pierdut fotografia, că nu ţi-a fost sustrasă, că ea nu s-a strămutat în chip misterios în buzunarul acelui Paciorek, ci a fost tot timpul în buzunarul tău.

— Cu alte cuvinte, eu am fost mortul.

— E clar.

Mă strâmbai într-un zâmbet idiot.

— Dar presa a anunţat că eu aş fi sărit din coşciug, că am luat-o la fugă, că deci am rămas viu.

— Nici în cazul acesta nu-ţi puteam scrie, se scuză David. Dacă morţilor nu li se scrie, înviaţii nu au adresă.

— Eu am avut una.

— Nu înţelegi, se scutură el. Orice adresă a unui înviat din morţi e falsă.

Valeria Anania

Gândii că nu mai am nimic de spus. Pe plajă nu mai rămăsese nimeni din cei ce veniseră în procesiune. Câţiva turişti, probabil nou-veniţi, îşi prelungeau voluptatea nisipului. Soarele se lăsa pe spate, rezemat pe

văzduhul mării şi privea pe sub gene cununa munţilor dinspre Ulupau.

Mă uitai la ceas.

— Şi eu plec, zise David. Trebuie să mă pregătesc pentru o vizită, iar hotelul meu nu este prea aproape.

— Pentru o vizită mă gătesc şi eu.

David mă luă de braţ şi pornirăm spre prima răscruce de străzi.

— Când vii la Kipukua?

— Când crezi?

— Eu plec mâine de dimineaţă spre Kauai, cu nişte treburi pe care sper să le isprăvesc în două zile. Oricum, duminică voi fi acasă. Trebuie neapărat să fiu acasă. Ce să le spun fetelor?

— Spune-le că mi-e dor de ele.

La despărţire, David îmi puse mâna pe umăr şi mă privi drept:

— Te rog, vino la Kipukua. Cred că am mare nevoie de tine.

Capitolul VI

Era cinci fără un sfert când domnul Martin veni să mă ia cu

maşina.

Nici nu avusesem timp să-mi adun bine gândurile asupra întâlnirii mele cu David, aşa încât mi le continuai cu glas tare şi în felul acesta află domnul Martin că-mi regăsisem un vechi prieten, pe care de altfel îl căutam sistematic şi pe care întâmplarea mi l-a adus pe neaşteptate.

— Eşti sigur că întâmplarea? mă întrebă mişcând uşor volanul.

— Nu văd nicio legătură între dorinţa mea de a mă lupta cu marea şi ritualul funebru al unui erou, răspunsei eu căznindu-mă să asociez evenimentele şi evitând să pomenesc ceva despre frica mea de rechini.

— Niniko nu e un erou! exclamă domnul Martin cu un surâs abia perceptibil.

— Cel puţin aşa am înţeles eu şi se pare că aşa au înţeles toţi, deşi ziarul nu-i dă numele şi nici nu dezvăluie chipul în care a murit.

— Niniko lucra în serviciul primăriei, preciză domnul Martin. Una din macarale îl cobora de sus, cu cablul, către coroana banyanului. Avea cu el un ferăstrău mecanic. Înainte de a atinge coroana, cârligul de la centură i-a cedat şi el s-a prăbuşit în crengi şi apoi printre ele, până la pământ, unde şi-a frânt gâtul. Ferăstrăul îi scăpase din mână şi s-a agăţat probabil în vreo crăcană. Cei mai mulţi au crezut că mortul e unul din protestatarii ce se urcaseră în copac şi vociferau pe întuneric, aşa încât l-au declarat pe loc drept erou social. E de mirare că pastorul

Waiola s-a lăsat convins atât de repede, dar la urma urmei pastorul

Waiola îşi face şi el politica lui şi e dispus să uite că o răscoală nu naşte eroi, ci doar victime.

Doamne, mă gândeam, trăiesc o viaţă în care toate adevărurile mi se răstoarnă. Niciunul nu stă în picioare. Ce lume pidosnică!

Valeri Anania

— Şi crezi că opinia publică va afla adevărul? întrebai.

— Cum să nu-l afle? Soţia mortului a şi depus plângere împotriva apoteozării. Ea e interesată să capete o pensie. Dacă bărbatul e erou social, societatea – adică gloata – nu-i va da nimic decât, cel mult, o pomană adunată pe talger de pastorul Waiola; dacă însă el e victima unui accident de muncă, ea are dreptul la despăgubiri legale.

Începusem să mă îndoiesc şi de stabilitatea acestor adevăruri şi

mă întrebam dacă nu cumva era vorba de o manevră politică a primăriei, cu scopul de a distruge aureola unui erou popular. Dar nu era timp de gândit mai mult, căci ajunseserăm.

Locuinţa soţilor Martin era o casă superbă, aşezată cam la mijlocul colinei Kewalo, cu o faţă către ocean şi o alta spre munte. O terasă largă, toată numai cristal şi brâie de verdeaţă, deschidea priveliştea spre Vârful de Diamant şi Valea Curcubeielor şi se arcuia apoi către port şi craterul Punch-bowl. Pe unicul perete se răsfăţau câteva stampe japoneze, sub care ne aşteptau fotolii confortabile de nuiele împletite şi o masă joasă, de lemn lustruit. Domnul Martin mă introdusese direct pe terasă, după ce parcursesem frumoasa alee de oleandri ce legau poarta de scară.

— Ia loc, te rog, zise el, soţia mea va fi îndată cu noi. I-am vorbit de dumneata şi a confirmat cu bucurie invitaţia. Soţia mea, am uitat să-ţi spun, e Hawaiancă pursânge şi deci crescută în spiritul aloha. Apropo, ştii ce-nseamnă aloha: bine-ai venit, te primim cu dragoste. E cea mai frumoasă salutare din lume.

De alături se auzi foşnetul mătăsos şi se iviră culorile violete ale unui kimono. Mă ridicai. Amfitrioana surâdea în prag. Rămăsei încremenit, în faţă o aveam pe Diana.

— Te bucuri s-o revezi pe Niaulani? zise ea întinzându-mi mâna.

— Desigur, răspunsei, dar nu bănuiam că atât de curând.

— Ce mică-i lumea, domnule! se miră domnul Martin ocupându-şi locul.

— Când oamenii sunt mari, completai eu curtenitor şi mă oprii aici.

Eram încurcat şi mă uitam când la unul, când la celălalt, căutând o punte de legătură între ei. Cât se cunoşteau soţii aceştia unul pe altul? Cât de mult ştia el despre viaţa ei? Şi cât putea ea să cunoască din tainele lui? Mai straniu însă mi se părea faptul că eu însumi mă aflam acum împreună cu ei, după ce doar cu mai puţin de două zile înainte îi întâlnisem separat şi fără să fac vreo legătură între unul şi celălalt. Nu cu prea multă fantezie aş fi crezut că e vorba de o conspiraţie. Evident, Diana mă recunoscuse pe Calea Ilikai şi mă acostase apoi pe plajă de la Makanoe. Pe de altă parte, oamenii de pe muntele Pali îmi vorbiseră cu atâta insistenţă despre domnul Martin.

Străinii din Kipukua încât mă hotărâsem să-l cunosc, iar el se prezentase prompt la întâlnire. Mai mult, în loc să vină pe plajă de

lângă ăla Moaña, aşa cum îi trimisesem vorbă, el răsărise de-a dreptul în faţa colibei mele, unde domnul Gorgas mă împinsese să verific dacă am tras bine uşa. De unde ştia domnul Martin că locuiesc în acea colibă? Nu l-am întrebat, şi nici acum nu-mi venea să-l întreb. Dimpotrivă, îmi propusei să fiu extrem de precaut şi să le las gazdelor iniţiativa conversaţiei, deşi m-aş fi jurat bucuros să nu plec de acolo până ce nu voi dezlega ceva din misterul lor.

Nu aveam să dezleg misterul, ci, dimpotrivă, să intru mai în adâncul lui.

Amfitrioana aduse ceaiul şi îl turnă cu eleganţă în splendidele porţelanuri chinezeşti, în timp ce conversaţia se cheltuia banal, pe seama mersului vremii. În final, domnul Martin făcu observaţia că Hawaiul are cele mai aproximative prognoze meteorologice, datorită faptului că imensitatea Pacificului poate aduce cele mai neaşteptate surprize asupra acestor negi de pământ.

— Totuşi, zisei eu, dacă diferenţa între vară şi iarnă este de numai patru grade, se cheamă că, practic, Hawaiul are o temperatură constantă.

— Asta da, admise domnul Martin, în medie, şaptezeci de grade.

— Ce ciudat, mă mirai eu, cu câtă repeziciune am uitat măsurile de acasă. Dacă mă puteţi crede, de când gândesc temperatura pe termometrul Fahrenheit nu mai sunt în stare s-o convertesc pe scara Celsius.

Ştiu că e o socoteală simplă, dar, iată, nu mi-o mai pot aduce aminte.

Diana rămase o clipă cu ceaşca în aer şi-şi învălui soţul într-o privire ocrotitoare. Domnul Martin ridică din umeri:

— Ce importanţă au scările termometrelor? Pe Celsius sau pe Fahrenheit, soarele încălzeşte la fel.

În gura Dianei, aroma ceaiului se topi într-un surâs subţire. Soţul ei se mişcă în fotoliu şi-şi întinse picioarele pe un scăunel moale, căptuşit cu iarbă-de-mare. Pe chip îi citeam parcă mustrarea delicată că provocarea mea fusese destul ieftină, stângace, poate chiar lipsită de gust. Oricum, lipsită de intelectualitate. Ar fi trebuit s-o iau mai de departe, ocolişurile de rigoare, ca la o anchetă penală, şi cu cârligul subtil al întrebării care, în momentul când a fost pusă, a agăţat răspunsul. Presupusa mea pradă nici nu-şi dădu osteneala să râdă pe de lături, ci, dimpotrivă, păru că mă ia serios.

— A fost o vreme, zise domnul Martin, când purtam la mine două ceasornice, în cele două buzunare ale vestei, şi niciunul nu mergea bine. Unu o luă înainte cu două minute şi jumătate la douăzeci şi patru de ore, altul rămânea în urmă cu optzeci şi şase de secunde. Când voiam să ştiu cât e ora exactă, scoteam cele două ceasornice, le puneam alături şi niciodată nu mă înşelam. Ani de-a rândul m-am amuzat cu jocul

Valeriu Anania acesta. I-am amuzat şi pe alţii, ba chiar i-am uimit, ca un prestidigitator la un circ de lux. Azi mă uit înapoi şi-mi vine să râd. Auzi, ce stupiditate, să ai curiozitatea de a şti cât e ora exactă. Ca şi cum ar exista o oră exactă.

Slobozi un râs uşor, domolit, care i se scurgea pe piept, pe pântec, pe picioare şi se poticnea în scăunel. Diana îl ascultase cu aparentă indiferenţă, dar cu ochii la pândă printre genele mari.

— În cazul acesta, încercai eu să fiu glumeţ, e preferabil să întrebi pe altul cât e ora. Ai toate şansele aproximaţiei.

— Nu-mi place să-mi aprind ţigara decât cu chibritul meu, răspunse domnul Martin.

— În fond, sunt de aceeaşi părere. În ce mă priveşte, posed un exemplar fără cusur.

Şi-mi arătai ceasul de la mână:

— Omega.

Domnul Martin se înveseli din nou.

— Ce idee! exclamă el uşor flegmatic. Omega? Nu există un timp

Omega. Există numai un timp Alfa. Omega e doar cenuşa timpului.

Acum îmi dădeam seama că nici Diana şi nici soţul ei nu purtau ceasornice de niciun fel. Cercetai peretele, stâlpii, etajerele, măsuţele ornamentale.

— Te uiţi degeaba, îmi zise Diana. Domnul Martin nu ţine în casă niciun ceasornic.

— Niciunul? mă mirai.

— Absolut niciunul. De niciun fel.

— Totuşi, am avut până acum două întâlniri cu soţul dumitale şi de fiecare dată a venit la timpul potrivit.

— Asta-i cu totul altceva, râse domnul Martin.

— Cum adică altceva?

— Dacă-ţi spun, o să mă crezi un excentric. Ei bine, mi-am

încorporat măsura timpului cu atâta desăvârşire, încât sunt în stare oricând să-ţi spun ora exactă, ha, ha, ora exactă, chiar şi dacă mă trezeşti noaptea din somn.

— Posezi adică un reflex al timpului.

— Nu ştiam că-i zice aşa.

— Aşa i se zice. Şi-l au de obicei puşcăriaşii de lungă durată.

Râsul interlocutorului meu se opri brusc. Nu, nu făcusem o gafă, rostisem fraza cu cea mai lucidă intenţie. Diana se foi în scaun, stânjenită.

— Ce-ai mai făcut? mă întrebă ea fără curiozitate.

Domnul Martin se reînsufleţi şi mi-o luă înainte:

— Închipuieşte-ţi, azi a contemplat înecarea cenuşii lui Niniko.

Străinii din Kipukua

— Foarte impresionant, zisei eu convenţional.

— Impresionant prin ce? întrebă ea.

— Mă interesează mai puţin dacă Niniko este sau nu un erou. Impresionant e ritualul în sine. El e cu totul altceva decât acela practicat de marinari, care pun cadavrul într-un sac, leagă de el o greutate şi-l aruncă în apă, să-l mănânce peştii. Ceea ce am văzut astăzi are ceva din măreţia reintegrării omului în cosmos.

Domnul Martin îşi trase deodată picioarele de pe scăunel şi-şi prinse palmele de aripile jilţului.

— Care cosmos? întrebă el cu pupilele mărite.

— Pentru mine, mă justificai eu, marea e un simbol al cosmosului.

— Marea e apatridă, interveni el sec. Şi cosmosul e apatrid. Am oroare de zonele neutre. Infinitului cosmic îi prefer o patrie mică.

— Patrie?

— Cea pe care nu ţi-o schimbi niciodată, cea pe care nu poţi s-o schimbi vreodată, căci e legată de steaua sub care te-ai născut. Legată de timpul Alfa.

Se ridică şi începu să se plimbe cu paşi din ce în ce mai agitaţi înviorat de propriile-i gânduri.

— Uneori mă întreb, continuă el, deseori mă întreb ce caut eu prin această parte a pământului. Cine m-a vânturat şi m-a risipit? Războiul?

Destinul? Nu ştiu. Dar mă prinde frigul când mă gândesc că rămăşiţele trupului meu ar putea să zacă în pământ străin.

Reintegrare? Nu există decât o singură reintegrare, în pământul patriei care te-a dat lumii.

Se opri din peroraţie şi-şi scăzu glasul:

— Cenuşă aruncată în mare? E un nonsens… îmi văd cenuşa într-o urnă de mare înălţime. Ştii ce-ar fi o urnă de mare înălţime? Purtată într-un avion pe deasupra unei furtuni în plină dezlănţuire. De acolo, de sus, de foarte sus, cenuşa e aruncată pe o întărâtare de fulgere.

Supuse unei temperaturi foarte înalte, moleculele ei de azot s-ar dizolva în vaporii de apă. O parte din ele ar cădea odată cu ploaia, o parte ar rămâne în norii supravieţuitori. Cât poate supravieţui un nor? Pe ce distanţe poate el să se păstreze ca atare? Ar exista o posibilitate ca o stramă să fie dusă de vânturi dintr-un răsărit în altul, până deasupra patriei mele însetate de ploaie şi să-i restituie pământului ceva din fiinţa fiului rătăcitor, ceva din trudită lui cenuşă… Aşa-i că nu te-ai gândit niciodată la un asemenea ritual funebru? Dar crezi c-ar mai fi funebru? Ar avea ceva din măreţia Venirii de Apoi, pe onoarea mea.

— A Revenirii de Apoi, sclipii eu.

Domnul Martin se entuziasmă:

— Exact! A Revenirii de Apoi! Cum se arată fulgerul de la răsărit până la apus. Să cad odată cu ploaia şi nimeni să nu ştie că m-am

Valeriu Anania întors, fără numai pământul, cu iarba şi pădurile lui. Şi mi-ar fi cald, cald…

Rămase în extaz, cu ochii prin cristal. Urmară mai multe clipe de tăcere.

— Soţul meu rămâne un visător, zise în cele din urmă Diana cu evidentă resemnare.

— Ce visător, dragă, ce visător? se răsuci el. Descoperi o stea înainte de a o fi văzut. Se cheamă aceasta visare?

— Nu, răspunse ea, nu se cheamă visare.

— Nu sunt matematician, se irită el deodată, ca şi cum cineva l-ar fi apăsat pe un punct nevralgic, tu ştii bine că nu sunt matematician.

Şi el ştie că nu mă pricep la matematici. Nu sunt în stare să fac o adunare sau o înmulţire sau o regulă de trei simplă, nu ştiu să convertesc gradele Fahrenheit pe scara Celsius. Nu ştiu-ma-te-ma-tici, nu ştiu-ma-tematici!…

Îşi scanda tăgada pe paşi de defilare, ca un apucat. Apoi se

scutură:

— Mă iertaţi că o să vă las puţin singuri. Simt nevoia să mă plimb.

Coborî treptele de piatră şi se pierdu în grădină, o grădină cu terase largi şi viţe de thumbergia boltite pe alei.

— Încă o ceaşcă? mă îmbie Diana.

— Te rog.

— E irecuperabil, zise ea turnându-şi şi ei. Ştii ce face el acum? Se plimbă înşelându-se. Operează mintal, frenetic, dar nu cu formule matematice, ci chimice, nu cu cifre abstracte, ci cu molecule de azot.

— Crezi că trişează pe cineva?

— Nu, ci se înşală pe sine. Dar se înşală cu bună ştiinţă, deliberat, făcându-se a nu fi învăţat niciodată ce e în realitate o formulă chimică.

El crede – vrea să creadă – că schimbarea de limbaj înseamnă şi o schimbare de structură.

Acum eram foarte aproape de subiectul pe care-l doream şi nu-mi trebuia un prea mare efort spre a-l concretiza.

— Totuşi, zisei cu încetineală, gândul acela al descompunerii în apa norilor şi al recompunerii în pământul patriei e emoţionant.

— Gândul acela e numai un pretext, răspunse ea rece.

— Aşadar, crezi că e încă obsedat de lumea în sine a cifrelor?

— Nu numai în stare de trezie, ci şi în somn. Efortul lui de a se înşela pe sine i-a pătruns atât de adânc în subconştient, încât îl surprind noaptea rostind cu glas tare simboluri chimice, disparate, asociate simplu sau în formule ciclice. Din spatele lor însă pândeşte calculul matematic. Şi asta o să-l distrugă.

Mă rezemai leneş în fotoliu:

— Nu văd cum.

Străinii din Kipukua

Ea mi se uită ţintă în ochi:

— Simplu.

Mă aplecai spre ea:

— Aşadar, procesul acela e un fapt adevărat?

— Da, totul e adevărat, îmi răspunse ea cu linişte.

— Incredibil.

— Tocmai de aceea e adevărat.

— Voiam să spun, incredibil de inuman.

— Dimpotrivă, zise ea întinzându-mi scrumieră. Sumă era, într-adevăr, fabuloasă şi putea ispiti pe oricine, chiar şi pe un om care nu ar fi fost pradă mizeriei. Dar numai banii nu l-ar fi făcut pe domnul Martin fericit. Femeia care-l accidentase o ştia mai bine decât el.

— Cum putea s-o ştie, când nici nu-l cunoştea? Procesul s-a judecat fără prezenţa părţilor şi fără ca împricinaţii să se fi cunoscut între ei.

— S-au cunoscut, cum să nu. În momentul accidentului.

— După câte ştiu, domnul Martin nu a văzut chipul persoanei care-l accidentase. Şi-a dat seama doar că era o femeie.

— Aici e toată cheia întâmplării, zise Diana cu o oarecare crispare.

El s-a dat jos din automobil şi ochii i-au căzut pe un număr. Auzi, pe un număr. Pe femeie n-a văzut-o, nu i-a reţinut chipul. Interesant, nu?

E tot ce i-a rămas lui din acea întâmplare: un număr.

— Pe femeie n-a văzut-o, fiindcă soarele bătea pieziş în parbriz.

— Da' de unde! Accidentul s-a întâmplat la răscrucea de sub dealul

Kalihi, acolo unde la ora şase soarele e deja dus.

— Trebuie cumva să-l pun la îndoială?

— Nu, nicidecum. În fapt, el a văzut-o pe acea femeie, dar din chipul ei nu i-a rămas nimic în amintire, absolut nimic, ca şi cum nu ar fi văzut-o. În subconştient i-a rămas, involuntar, un număr. E ceea ce o femeie nu poate ierta.

Simţii că mă aflu pe o lamă de cuţit şi nu îndrăznii să pun întrebarea ce-mi răsări ca un fulger în minte. Ea însă nu-mi dădu răgaz:

— Domnul Martin era sclavul cifrelor. Trebuia eliberat din acea robie.

Merita să fie redat – sau, dacă vrei, dăruit – vieţii.

— Totuşi, continuai eu să ocolesc întrebarea decisivă, e vorba de o răzbunare, de o foarte crudă răzbunare. Era fatal ca femeia să lovească în însăşi pasiunea care o rănise.

— Dimpotrivă, zâmbi Diana, nu-ţi imaginezi cât de recunoscătoare s-a simţit ea faţă de să-i zicem, deformaţia lui profesională. În momentul accidentului, ea a reacţionat tocmai invers de cum făcuse el, adică s-a uitat la chipul bărbatului care coborâse, dar

nici prin minte nu i-a trecut să arunce o uitătură şi pe numărul maşinii lui.

Valeriu Anania

— De v 3 a îl lovise, nu ea era cea interesată să reţină acel număr.

— În ordinea accidentului, nu era, firește. Dar în ordinea a ceea ce ea a putut simţi când a dat cu ochii de domnul Martin, lucrurile se schimbă. După ce el s-a urcat în maşină, ea a mai încercat să-i vadă chipul, măcar o clipă, prin oglinda lui retrovizoare. Apoi l-a pierdut în trafic şi n-a avut de unde să-l mai ia. Când accidentezi pe cineva, citaţia la tribunal o aştepţi cu teamă. În cazul acelei femei, teamă era numai că citaţia nu va veni niciodată. Când, după luni şi luni de aşteptare, citaţia a venit, ea a ştiut că accidentul fusese rostirea unui destin.

În acel moment mi se păru că de pe colina Kewalo aud toate valurile

Pacificului adunate. În sfârşit, mă hotărâi:

— Dumneata ai fost?

— Da, zise ea, eu am fost aceea.

Urmară câteva clipe grele de tăcere. Ar fi trebuit cumva să pretextez că am o oarecare treabă şi să plec. Totuşi mai rupsei o întrebare:

— El ştie?

— Nu ştie, răspunse ea în şoaptă.

— Cum de n-a aflat?

— În proces s-a judecat cu Diana Kowalski. Soţia lui este Niaulani

Namakana.

— Aha!

— El ştie un singur lucru: că la capătul peregrinărilor lui prin infinitatea numerelor a ajuns, în sfârşit, la cifra Unu. Aceea care nu se poate împărţi.

— Într-adevăr, confirmai eu cu gândul în altă parte, nu se poate împărţi.

Diana se ridică, făcu câţiva paşi şi se opri cu faţa spre grădină.

— Dar eu ştiu ceva mai mult, zise ea cu privirea prin cristal, da, ştiu ceva mai mult: că cifra Unu se poate sparge.

Dinspre munte veni o ploaie repede, tropicală, din acelea care nu durează mai mult de câteva minute, şi împânzi văzduhul cu

mireasmă tare. Acesta era şi semnul că domnul Martin trebuia să revină.

— Diana, zisei eu cu oarecare grabă, el stă totuşi sub o interdicţie formală care e izvorul tuturor răzvrătirilor lumii. Ce se va întâmpla dacă într-o bună zi va rupe zăgazul şi va năvăli pe albia vechii lui pasiuni? Din câte pot să observ, zăgazul a şi început să se clatine.

— Ştiu, zise ea cu o imensă tristeţe. De ce crezi că mă duc eu în fiecare seară până lângă insula Niihau şi dau târcoale ţărmului şi implor miracolul întoarcerii la rădăcini? E singura cale posibilă. Cifră

Unu a căsniciei noastre nu se poate nici împărţi, nici despărţi, ci doar sfărâma. Un atom de cenuşă va ajunge poate, prin văzduh, în pământul patriei lui şi se va adăuga strămoşilor, întoarsă de la pian la ukulele.

Străinii din Kipukua
a
L
e
IU
lă le
Ia ui în
Şi
Ta

— ar tul le, eu mă voi aşterne, sper, adâncului ancestral şi-mi voi răscumpăra înstrăinarea, regăsindu-mă.

Domnul Martin urcă scările în fugă.

— Dragă, îi zise el nevesti-sii în timp ce-şi schimbă repede bluză, cineva a intrat pe portiţă. Un domn.

În acea clipă se auzi soneria.

— El e, sări Diana să deschidă.

Se uită la mine:

— Am vrut să-ţi fac o surpriză. Ţi-am spus că-l cunosc pe Moemoe.

Ei bine, l-am invitat pe Moemoe, să-l întâlneşti aici.

Peste câteva secunde reveni cu David.

— Primarul din Kipukua, îl prezentă ea domnului Martin, cel mai iscusit primar al arhipelagului.

Cei doi îşi deteră mâna, apoi David veni la mine şi mă îmbrăţişat cu efuziune, ca şi cum atunci m-ar fi revăzut întâi. „Aha, mă gândeam,

aceasta este vizită pentru care se pregătea David, fără ca nici el şi nici eu să ştim că vom merge în acelaşi loc". Nici domnul Martin nu ştiuse.

Pe David însă îl chema Moemoe. Ce naiba puteam să înţeleg din toate acestea? Oare David Stevenson să-şi fi operat o schimbare de nume?

Şi dacă da, când a operat-o, înainte de a părăsi Honolulu, sau după ce s-a mutat în Kipukua?

Încă de la început atenţia lui se concentră asupra domnului Martin, al cărui nume, rostit la prezentare, îl făcuse să tresară.

— Dragă, îi zise el Dianei în timp ce agita ceaiul cu linguriţa, ştiam că eşti măritată, dar nu mi-ai spus că soţul dumitale este celebrul

Martin.

Apoi se întoarse către acesta:

— Cred că nu fac o confuzie. Nu dumneata ai lucrat pentru Forţele

Navale?

Domnul Martin făcu un gest ambiguu, ca şi cum n-ar fi fost sigur de sine: parcă da, parcă nu.

— Exact omul care-mi trebuie! exclamă David radios, adresându-mi-se.

Îţi voi rămâne recunoscător pe viaţă. Datorită dumitale aflu un specialist pe care-l caut cu disperare de mai multă vreme. Şi nu mai puţin recunoscător îţi voi fi şi dumitale, adăugă el către Diana.

— Mă rog, specialist în ce? întrebă domnul Martin cu un evident ton de dezarmare.

— Întâi să vă explic despre ce e vorba, zise David cu însufleţire. Sunt un primar ambiţios, foarte ambiţios, pus pe nemaipomenite înfăptuiri.

Ştiţi ce e Kipukua? Exact ceea ce-i spune numele: o insulă de pământ verde în mijlocul unui câmp de lavă. Localitatea e aşezată la poala de sud-est a vulcanului Kelauea, iar câmpul de lavă porneşte de sub buza craterului, înconjoară Kipukua pe ambele lături şi se adună apoi către

Valeriu Anania ţărmul oceanului, ca o limbă neagră între Kalapana şi Kumukahi. Ei bine, imaginaţi-vă ce fascinantă atracţie turistică poate îi un crater încă în fierbere, care în momentul de faţă nu poate fi văzut decât din avionetele companiei Aloha. Pe uscat nu e accesibil decât celor ce au cutezanţa să se aventureze într-un jeep cu

dublă tracţiune, fără să aibă totuşi siguranţa că nu se vor împotmoli undeva. Pe de altă parte, jos, la ţărm, în punctul numit Kaimu, lava s-a răcit îndeajuns pentru ca să se fi putut înfiripa acolo un sat de pescari. Kaimu poate deveni port, nu prea mare, dar poate fi un port. Ei bine, am imaginat o şosea sau, dacă vreţi, o autostradă prin câmpul de lavă, care să lege portul Kaimu de buza craterului. Fantastic, nu? Imaginaţi-vă senzaţionalul noutăţii, imaginaţi-vă afluenţa de turişti, imaginaţi-vă viitorul orăşelului Kipukua…

Ploaia stătuse tot atât de repede precum venise şi două curcubeie paralele se arcuiseră peste Valea Manoa. Un al treilea se înfiripa în latura dinspre munte.

— Bine, îi zise domnul Martin, dar pentru aceasta dumitale îţi trebuie un inginer de drumuri.

— ÎI am, răspunse David. Mi-a făcut şi un proiect.

— Atunci?

— Nu-mi e de ajuns. Lucrarea are un caracter cu totul special. E

vorba de o şosea pe un câmp de lavă mişcătoare, îmi trebuie un specialist care să calculeze mişcarea stratului de lavă în raport cu gradul ei de răcire la diferite nivele ale pantei. Treaba aceasta n-o poate face un inginer obişnuit.

Domnul Martin se tulbură înăuntru-i şi exclamă:

— Ah, înţeleg. Apoi adăugă repede: Dar nu eu sunt omul pe care-l cauţi, îmi pare rău, dar nu sunt.

— De ce? se miră David.

Domnul Martin deveni violent:

— Fiindcă eu nu calculez, domnule! Nu am capacitatea de a calcula.

Ceea ce-ai auzit dumneata despre mine e o simplă legendă. Marină, chiar când e militară, îşi făureşte şi ea legendele ei, care nu sunt prea departe de acelea ale corsarilor. Eu nu sunt matematician, nu sunt matematician, nu sunt inginer, nu ştiu să fac o regulă de trei simplă.

Uită-te în casa mea, îţi dau voie s-o inspectezi, nu vei găsi în ea nicio carte de aritmetică, niciun caiet, niciun ceasornic.

Diana îl urmărise cu ochii ţintă şi înflori într-un surâs. Dar el îşi îndreptă spre ea un reproş moale, catifelat:

— De ce l-ai adus aici? E un primar fantezist.

David se reculese:

— Nu e o fantezie, domnule Martin, e doar un plan îndrăzneţ. Vreau să urc un drum de beton până la sălaşul zeiţei Pele.

a

Străinii din Kipukua

Cuvântul avu un efect magic asupra domnului Martin. Ochii i se măriră enorm, buzele se strânseră într-un tremur nervos, mâinile i se crispară pe farfuria de porţelan. David simţea că acum îl stăpâneşte şi nu-i dădu pace.

— De la nobila Kapiolani, continuă el, nimeni n-a mai cutezat să escaladeze buza craterului şi să arunce bolovani în iezerul de foc.

Formal, tabuul s-a ridicat de mult, dar în fapt craterul continuă să rămână un tabu. Pele stăpâneşte Kelauea, iar jerbele ei de flăcări nu sunt altceva decât tifle batjocoritoare la adresa fricoşilor.

David se opri şi aşteptă efectul. Chipul domnului Martin se brăzdă şi mai adânc, aproape desfigurându-l. Apoi începu să-şi lingă buzele ca şi cum ar fi anticipat, ameninţător, devorarea unei ciozvârte fierbinţi.

Se ridică de pe scaun şi mâinile îi păreau lungi, ca de urangutan.

— Afară cu târfa! şuieră el.

Se înroşise de furie. Se agită şi striga răguşit:

— Afară cu destrăbălată! Să plece căţeaua din templul focului!…

Afară cu spurcată!… Apoi se apropie de David, către urechea lui, ca într-o conspiraţie: O izgonim, primarule? Ne căţărăm? Ridicăm un drum puternic prin lava coborâtoare? Până sus, sus de tot, la sălaşul căţelei. O izgonim, primarule? Cât o să mai stea ea acolo, primarule?

Izbucni într-un râs nefiresc şi-şi bătea genunchii cu palmele. Diana, care începuse să tremure, făcu o sforţare de a se stăpâni şi-l tăie cu ochii:

— Şi ce-ţi pasă ţie?

El redeveni violent:

— Ştiaţi că Pele s-a tăvălit cu un porc? Cu un peşte s-a drăgostit, cu un porc şi-a făcut mendrele. Auziţi, cu un porc! Cum ce-mi pasă?

Apoi se potoli, bău cu sete un pahar cu apă, îşi şterse gura cu dosul palmei.

— Când începem?

— Te aştept la Kipukua, răspunse David repede şi rece, ca şi cum ar fi fost la capătul unei tranzacţii.

Diana se făcu palidă. Veni aproape de soţul ei şi-i spuse cu

jumătate de glas:

— Şi sentinţa?

El păru nedumerit:

— Sentinţa?

— Clauza. Ştii ce se poate întâmpla.

El răspunse ea de pe altă lume:

— Întotdeauna m-am întrebat prin ce mijloace şi-a asigurat doamnă

Kowalski controlul. Sentinţa a omis această prevedere.

Diana împietri şi nu scoase o vorbă. În clipa aceea, dintr-o încăpere alăturată se auzi telefonul. Ea se repezi să răspundă şi reveni:

Valeriu Anania

— E pentru tine.

Domnul Martin, puţin mirat de o chemare pe care nu o aştepta, ne părăsi. David, cu mâinile la spate, contempla cerul care-şi lărgea limpezimile. Diana îşi puse pe umeri şalul albastru.

— Mă iertaţi, zise ea, e vremea rugii mele de seară.

David se întoarse.

— Pleci?

Ea surâse din prag:

— Domnul Martin îmi spune deseori că trăim într-un paradis care se arată întotdeauna a fi de partea şarpelui.

Plecă. O urmărirăm amândoi, cu frunţile lipite de cristalul terasei, cum coboară colina spre plajă de la Makanoe. Bănuiam o luntre purtându-şi catargul spre Niihau.

Domnul Martin se întoarse vesel, frecându-şi mâinile.

— Ştiţi cine mi-a telefonat? Kaiolani, micuţa mea Kaiolani. În sfârşit, bătrânul Riholo i-a dăruit un pui de iepure şi ea i-a pus numele Corky şi urecheatul e foarte deştept şi face tumbe prin odaie.

Capitolul VII

Pierdusem de mult tovărăşia zeilor şi mă pomenisem în istorie, cam pe negândite şi cam străin, aşa cum în vremile mai de dincoace ieşeam din câmpul de grâu şi mă lăsam înghiţit de pădure, cu potecă cu tot.

Ce căuta sufletul meu pe insula cea mare a Hawaiului, printre oameni şi dobitoace, nici acum nu ştiu şi nu voi şti niciodată. Totul se strecoară prin amintire ca o poveste a copilăriei, cu adevărurile ei neasuprite, şi doar mult mai târziu aveam să-mi dau seama că în

Europa calendarul de-abia deschisese anul 1778, la vremea când noi nu ştiam că pe lume venise un Iisus Hristos şi că numărătoarea vârstelor se face prin pogorârea veşniciei asupra bietului timp.

De altfel, şi la noi începuse anul cel nou şi pe toată insula se desfăşura praznicul cel mare al Belşugului, care avea să mai dureze până ce luna plină se mai arăta de încă trei ori. Pământul era darnic, agonisita fusese bogată, norodul se îndestula cu de toate şi se dezlănţuia într-o veselie a cântecului şi jocului, deseori topită în risipirile de noapte ale dragostei.

Atunci se zămisleau copiii cei mai frumoşi, iar mamele îi mulţumeau zeului Lono pentru toate revărsările lui. Că de la el veneau rodul pământului şi saţul cărnii, şi lui i se cuveneau toată slava şi cinstirea în veci de veci.

Veselia fusese uşor umbrită de moartea voievodului de Kailua, una din căpeteniile ţinute în mare preţuire de către norodul ţărmului nostru apusean. Voievodul era înaintat în vârstă şi murise de moarte bună, lăsând în urmă-i un neam de peste patruzeci de odrasle, şi se despărţise de ele împăcat, cu simţul datoriei împlinite. Trupul îi fusese ars după rânduiala domnească, iar preotul cel mare, Waimalu, urmat de mulţime, se îndrepta acum cu urna spre ţărmul oceanului. El se urcă într-o canoe, înălţă urnă şi vântură cenuşa voievodului pe valuri.

Valeriu Anania pentru ca marea cea sfântă şi puternică să o legene de-a pururea la sânul ei.

Înşirat pe mal, norodul se bucura de rânduială, îşi flutura mâinile-n văzduh şi se pregătea să uite şi să se întoarcă la cele ale praznicului.

Atunci preotul Waimalu dădu un strigăt şi făcu un semn spre larg.

Mulţimea se ridică pe vârfuri, palmele se făcură streşini, câţiva zdrahoni se căţărară ca mâţele pe trunchiurile palmierilor. Se făcu tăcere mare şi un fior ascuţit trecu prin tot omul. Pe ape se iviseră două păduri plutitoare, ca două insule dezgărdinate de uragan şi prefăcute în plavii rătăcitoare. Se clătinau pe valuri ca nişte strigoi ai uscatului, lunecau dinspre răsărit înspre apus şi nu păreau a se apropia de ţărm.

Waimalu îşi împinse luntrea la mal şi le porunci celor din palmieri să stea acolo, călare pe frunze, şi să urmărească neobişnuita vedenie a mării. Voievozii trimiseră ştafete de-a lungul ţărmului şi

repeziră altele pe înălţimile munţilor, cu vorbă ca pretutindeni să stea oameni de veghe şi să vestească orice noutate. Niciodată nu se întâmplase ca tocmai acum, la vremea celui mai senin şi mai vesel dintre zei, darnicul şi paşnicul Lono, oamenii să fie tulburaţi de asemenea năluciri.

Acestea se petreceau când restul lumii nu ştia de fiinţa a şapte petice de pământ aşternute la faţa Pacificului şi tivite cu horbote albe. Pe ele vieţuia un popor al evului de piatră, fericit în tihnă şi îndeletnicirile lui simple, cârmuit de atleţii triburilor brune şi de preoţii idolilor cu dinţi;

un ev al pietrei însorite, triumfătoare pe veşnicia codrilor de hiacint şi a nisipului alungit la ţărm, printre trupuri îndestulate, neodihnit în dulcea lui îmbrăţişare cu talazul.

Oamenii vieţuiau aci de vreo mie de ani, poposiţi la întâmplare pe un pământ nelocuit în mijlocul apelor pustii. Cine ştie ce spaime sau doruri de ducă îi izgoniseră din leagănul ţărmurilor de la miazăzi şi-i mânaseră în larguri. Canoele lor lungi, statornice pe aripi plutitoare, puteau duce cu uşurinţă, pe mai multe săptămâni, o încărcătură din care nu lipseau fructele şi seminţele lor, porcul, câinele şi, mai ales, apa dulce, păstrată cu scumpătate în trestii de bambus. Năierii aceia nu cunoşteau deprinderea de a se călăuzi după mersul stelelor, ci aveau o altă ştiinţă, aceea a mişcării valurilor, şi e de mirare cum vor fi ajuns ei să-şi citească drumurile statornice în stihia a tot ce pare mai nehotărât în lume. Ei urmăreau coamele oceanului schimbătoare, adulmecându-şi destinul că fiarele prada, şi ghiceau apropierea uscatului cu mult mai înainte ca păsările mării să se fi arătat în văzduh. Plutind în răspăr cu bătaia vântului, canoele lor prindeau deodată să se legene şi altfel decât în lung şi acesta era semn că undeva, înainte, va să fie o insulă. Valurile de dincolo de acea insulă băteau adică pieptiş în ţărm, se răsfrângeau pe de margini şi ajungeau dincoace încrucişate, laolaltă

Străinii din Kipukua cu cele din gura văzduhului. Culcaţi pe fundul vasului, năierii simţeau cum anume se mişca apa dedesubt şi-şi potriveau cârma cu atâta adevăr, încât chiar şi după două zile de mers puteau să vadă, de departe şi fără greş, smocul norilor albi, odihniţi deasupra uscatului. Oamenii de pe

Hawaii aveau despre strămoşii lor o amintire tulbure, dar ştiau că luntrile acestora fuseseră însoţite de turmele delfinilor albi, ale

căror trupuri se jucau şi ele de-a valul, fragede-n lumină. Aşa vor fi călătorit, desigur, şi zeii lor, duhuri migratoare din ţărm în ţărm, puteri în neodihnă, aripi fără cuib. Doar Pele se aciuase în craterul Kelauea şi şi-o ţinea pe Hiiaka alături, cu o întreagă curte de flăcări, pentru jocurile ei nebuneşti.

Trimişii voievozilor alergară de-a lungul coastei. Focuri se aprinseră pe înălţimi. Toată insula se mută pe margini şi se făcu roată veghetoare. Nălucile cu arbori pluteau liniştite, nici prea aproape şi nici prea departe de ţărm, urmărind buza uscatului şi înaintând în latura ei. Dacă amurgul le înghiţea la Keaukaha, zorile le descopereau la

Upolu şi amiaza le prindea la Keawaiki. Aşa se învârtiră vreme de câteva săptămâni, ocolind insula de mai multe ori, sub privirile tot mai nedumerite ale oamenilor. Localnicii nu pomeniseră alte plutiri pe zarea Hawaiului, în afara prietenilor de pe celelalte insule, care veneau şi plecau de-a dreptul, în canoele ori sampanele lor atât de cunoscute.

Într-o bună zi, plăviile ajunseră pentru a nu ştiu câta oară în dreptul limanului Kealakekua şi, în loc să se îndrepte, ca de obicei, către Hookena, făcură un ocol mic, se apropiară de gura adăpostului şi se opriră. Apropiindu-se, ele luaseră tot mai mult înfăţişarea unor corăbii uriaşe, aşa cum nu se mai văzuseră pe aici. Pe puntea lor se desluşiră lujere omeneşti.

Un strigăt de mirare se ridică pe întinderea ţărmului. La un semn, voinicii se dădură jos din palmieri, se aruncară în luntri şi lopătară până-n preajma corăbiilor, de unde se întoarseră cu vestea că pe ele sunt oameni, oameni în toată firea omenească, dar cu pielea albă ca fulgii de sub aripa pescăruşului. Ei erau cârmuiţi de un voievod atât de mândru, cum numai un zeu din cei mari poate fi. Trimişii le strigaseră aloha, îi îmbiaseră să vină pe uscat şi aveau toate semnele că cei de pe corăbii se găteau să coboare.

Preotul Waimalu se ridică atunci în faţa norodului şi-i aduse aminte că ei se găseau în plină sărbătoare a lui Lono, zeul vieţii celei văzute, cel ce-a îmbrăcat pământul cu verdeaţă şi i-a pus mantie de nori şi le-a poruncit izvoarelor drumuri prin piatră. Lono părăsise insula în vremile cele de demult, dar făgăduise că se va întoarce cândva, purtând pe ape cocotieri cu nuci mustoase, porci din soiul cel mai bun şi câini cu deprinderea ascultării. Şi iată acum pe valuri trunchiurile acelea înalte.

Valeriu Anania cu smocuri la vârf, de sub care trimişii voievozilor auziseră lătrături vesele şi guiţuri fierbinţi.

Câteva luntri se desprinseră de corăbii şi veniră la mal. Ele aduseră un bărbat înalt, spătos, cu privirea ageră, care şedea drept în picioare pe legănarea mării, crescut parcă din statornicia adâncului.

Aloha! Bine-ai venit, dumnezeire albă, aşteptată-n poveştile noastre ca-n ierburile nopţii craiul de rouă! Bine-ai venit, puternice Lono, zeu al vieţii celei văzute, cel ce-ai îmbrăcat pământul cu verdeaţă şi i-ai pus mantie de nori şi le-ai poruncit izvoarelor drumuri prin piatră! Dragostea noastră îţi iese întru întâmpinare, aloha! Lasă-ţi corăbiile pe seama ancorelor şi rămâi pe pământul nostru, aşa cum te-ai făgăduit strămoşilor noştri, aloha! Iată, voievozii noştri şi-au înfipt lăncile-n ţarină şi şi-au ridicat braţul drept în semn de pace, aloha! Iată, ale tale dintru ale tale! înfruptă-te din agonisita pământului şi hrăneşte-ţi veşnicia cu carne friptă şi cu miez dulce de guava, în timp ce noi îţi vom cânta din ukulele şi fecioarele îţi vor râvni bărbăţia şi nevestele se vor gândi la tine zămislindu-şi pruncii. Ferice de omul peste care trece umbra ta, binecuvântat fie ceasul ce te aduse, aloha!

Norodul se desfăcu în două laturi. Prin mijloc se iviră jucătorii templului, legânându-şi trupurile goale pe tamtam-urile tobelor. Ei îl împresurară pe oaspete şi-l cuprinseră în cercul sfânt, de a cărui cinste se bucurau doar căpeteniile cele mari ale triburilor de pe Oahu şi Kauai.

Waimalu îi întinse o cupă de cocos şi-i dădu să bea o licoare alburie şi răcoroasă, descântată pe genunchii unei fecioare cu sufletul de trei ori plecat din trup şi de trei ori întors din genune.

Zeul se aşeză pe iarbă şi se supuse rânduielilor. În timp ce el sorbea din cupă, pământenilor li se păru că în jurul capului său văd soarele făcând vârtejuri.

Numai lui Kahaneli i se păru altfel. Acest Kahaneli era o namilă de om, puternic de spărgea pietrele cu pumnul şi petrecea casa cu udul, vestit mai cu seamă prin apucăturile lui de pehlivan. În rândul jucătorilor se aşeza întotdeauna la coadă şi făcea tot felul de fiţăraie, cu mâinile şi cu fundul, că abia se ţineau muierile să nu le vadă preoţii pufnind.

Acum se aşezase pe vine şi se veselea de moarte văzând cum străinul acela se căznea să intre în piele dumnezeiască şi se păzea de orice mişcare, în timp ce o muscă, apucată de evlavie, îi dă târcoale şi-i

bâzâia pe la nas, fără să-i pese că voievodul de Mauna Loa îi ţinea oaspetelui o cuvântare grozavă, ca un cutremur de oase sub gâtlej.

Musafirul, cu tălpile încrucişate sub răsuflătoare, asculta că un idol şi nu se îndura să-şi iasă din pepeni şi să-i ardă acelei muşte obraznice o aşa scatoalcă, încât să-i ţâşnească viermele din zgău şi să împroaşte cerul cu puiţă. De câte ori musca se făcea că-i pupă pielea albă, zeul cârnea din rădăcina nasului şi o gonea cu o umflătură din falcă.

Străinii din Kipukua

— Ăsta nu poate fi Lono, şoptea Kahaneli în urechea vecinilor. Vedeţi, îl mănâncă-n fund şi se scarpină cu călcâiul.

Dar cine îl luă în seamă pe Kahaneli?

Preoţii îl duseră pe zeu în templul cel mai apropiat şi-i aşternură pat între pereţii de bambus şi-i coapseră carne în ţest, răpusă de dogoarea pietrelor arse, şi i-o îmbiară pe împletitură de frunză de cocotier. Bucătarii, încinşi cu fote proaspete, se arătară bucuroşi să-l vadă pe zeu înfulecând cu mare poftă din hălcile rumene şi uitându-se cu stăruinţă la cuptorul săpat în pământ, în care se frăgezeau altele. Li se păru că luminăţia-sa întreabă cum se cheamă lucrul acela.

— Imu, răspunseră ei, fericiţi de voroavă.

Lui Kahaneli nu-i scăpă amănuntul că zeul învăţase un cuvânt muritor şi-şi puse în minte să-l mai înveţe şi altele. Până una-alta, el se zborşi către bucătari:

— Neisprăviţilor, tăntălăilor, pucioşilor, n-aţi priceput că luminăţia-sa nu întreabă de cuptor, ci de petrecerile praznicului nostru?

— Makahiki, makahiki, strigară bucătarii şi învârtiră frigările în gura cuptoarelor.

— Makahiki, makahiki, repetară mulţimile până departe de tot.

Kahaneli se aplecă atunci la urechea zeului şi spuse ceva. Acesta se făcu că înţelege, se ridică pe un butuc şi rosti un cuvânt. Mulţimea încremeni la început, apoi bărbaţii rânjiră, muierile se puseră pe chicotit şi se încinseră cu toţii la petrecere şi se dedulciră din toate celea.

Însoţitorii zeului, nemuritori şi ei, se amestecară cu pământenii, se îndestulară cu prospătură, iar mai spre seară, când se trăgeau la corăbii, nu mai pridideau cu îmbierile. Zeul se dovedise a fi izvorul şi domnul rodniciilor de tot felul şi era o mare cinste să li te aşterni în

cale, lui şi semenilor lui.

Cădeau multe din opreliştile voievozilor. Dar preoţii, cam nedumeriţi la început, între timp puseră totul pe seama minunii. La urma urmelor.

Lono se arătase din largul mării, al sfintelor ape fără de sfârşit, şi orice venea dintr-acolo era curat, puternic şi vrednic de ascultare.

Pe insulă se ştiau acum tot mai multe lucruri nemaipomenite. Femeile care-şi petrecuseră nopţile pe corăbii spuneau că Lono călătorise în două palate de mărgean. El trecuse şi prin alte uscaturi sterpe, pe care le semănase cu verdeaţă şi le pusese pe rod. Zeul avea puteri asupra văzduhului, citea stelele cu crăcana şi măsura timpul cu o chichiţă însufleţită, pe care o ţinea sub straşnică pază. Muierile nu minţeau, desigur, şi dovada spuselor lor se făcu atunci când zeul aduse de pe corabie nişte ocheane şi ceru îngăduinţa să şi le aşeze sus, pe vârful templului său. Oamenii se arătară bucuroşi să-i ridice scări puternice, iar noaptea pândeau din iarbă să-l vadă cum iscodeşte cerul şi vorbeşte

Valeriu Anania cu înălţimile într-o limbă cunoscută numai de el şi de stele. Nu mai încăpea nicio îndoială, insula se fericise cu puterea zeului celui viu.

— Nu fiţi proşti, şuiera Kahaneli din când în când, pe ici şi pe colo.

Ce-aţi văzut voi pe corăbii nu sunt cocotieri cum nu sunt eu voievod.

Porcii lor sunt aidoma celor de pe Niihau, cu despicătură la urechea dreaptă. Cât despre câini…

Oamenilor le era drag pehlivanul, dar acum se uitau la el cu un fel de spaimă şi mai-mai că s-ar fi îndemnat să-l ocolească.

— Taci, Kahaneli, că te-aude sufletul pământului şi vă să ne prăpădească pe toţi.

— Bine, zise el, haideţi cu mine, tu, şi tu, şi tu…

Îi luă într-o luntre şi o apropie de una din corăbii. Câţiva dulăi şedeau lungiţi pe punte, la umbră. Când îi simţiră pe străini, se repeziră la pălimare şi începură a lătra, întărâtându-se unii pe alţii. Kahaneli aşteptă câteva clipe, apoi îndoi un deget în gură, şuieră o dată şi strigă:

— Kaomi!

Unul din câini tăcu şi ciuli urechile.

— Kaomi!

Dulăul se aruncă în mare şi înotă până la luntre. Ajuns la picioarele lui Kahaneli, prinse a scheuna şi a se tăvăli, apoi sări pe pieptul pehlivanului şi-i linse obrazul.

— Vedeţi că mă cunoaşte? rânji Kahaneli mângâind ceafa câinelui.

Pe Kaomi l-am dat eu unui văr al meu de pe Niihau, acum vreo doi ani.

L-am cunoscut de departe, după lătrat.

Kahaneli îşi aduse câinele pe ţărm. Dar năierii lui Lono veniră cu plângere la preoţi, iar aceştia îl siliră pe pehlivan să-l dea îndărăt. Din ceasul acela Kahaneli nu mai auzi lătratul lui Kaomi şi inima îi fu cuprinsă de întunecare.

Pe Kahaneli îl ştiau toţi că se ţine de drăcovenii, dar altfel trecea de om cinstit, neînstare să-i facă cuiva vreun rău. Întâmplarea fu uitată chiar a doua zi, când se dădu vestea că însuşi regele insulei va să se arate la vedere, ceea ce se petrecea destul de rar.

Regele veni în înfăţişare de războinic, cu chivără de pene colorate, mantie aruncată pe umeri şi lance cu vârful de piatră. Norodul îl văzu astfel numai de departe, căci, de îndată ce tălpile lui desculţe atinseră un anume prag al acelei laturi, supuşii căzură cu faţa la pământ şi nimeni nu mai îndrăzni să-şi ridice capul până ce preotul Waimalu le făcu semn că au îngăduinţa să se uite subţire, pe sub sprâncene şi nu prea stăruitor. Pe toţi îi mirase înfăţişarea regelui, căci ei se aflau în plină sărbătoare a lui Lono şi numai la sfârşitul ei începea aceea a lui

Ku, zeul războiului, când bărbaţii îşi iau armele şi se dedau la întreceri sângeroase, răcnind ca apucaţii şi puşi pe harţă din te miri ce.

Străinii din Kipukua

Binecuvântat fie cel ce vine întru numele zeilor! Al lui e pământul, lui i se cuvin marea şi uscatul. A lui e stăpânirea peste zi şi peste noapte, pentru el se nasc răstimpurile, pentru el răsare luna şi cresc cele şapte stele. Pentru el e viu tot ce pluteşte de-a lungul ţărmului, păsările zburătoare la mal, broaştele cu ţeasta puternică şi chiţii uriaşi.

Lui i se închină crugul vremii, Uhu al mării cel de peste an. În veci trăiască domnul, ne fie domn de-a pururi!

Curtenii fluturară steagurile, cornul trezi marea din dormitare,

norodul cercă pământul cu fruntea şi-l simţi statornic pe temeliile lui. Dar norodul ştia că acum, în ceasul acesta, regele insulei şi zeul din larguri aveau să se înfăţişeze unul altuia şi acum era să se arate dacă dreptatea fusese de partea preoţilor sau a trăncănelilor lui Kahaneli. Drept aceea, mulţimile îşi ţinură suflarea când perdeaua templului se dădu la o parte şi în uşă se arătă Lono însuşi, cu alba piele a trupului îmbrăcată în alb, cu părul în inele albe sub chivără cu trei conuri, cu ochii mai albaştri ca marea dimineaţa, cu cingătoare verde ca marea la amiază. El înaintă câţiva paşi şi-şi plecă uşor fruntea în faţa regelui, fără să spună nimic.

Atunci regele îşi mută suliţa în mâna stângă şi întinse braţul drept:

— Aloha! Binecuvântat eşti tu, cel ce vii în numele zeilor! Al tău e pământul, ţie se cuvin marea şi uscatul. A ta e stăpânirea peste zi şi peste noapte, pentru tine se nasc răstimpurile, pentru tine răsare luna şi cresc cele şapte stele. Pentru tine e viu tot ce pluteşte de-a lungul ţărmului, păsările zburătoare la mal, broaştele cu ţeasta puternică şi chiţii uriaşi. Ţie ţi se închină crugul vremii, Uhu al mării cel de peste an. În veci domnească Lono, ne fie domn de-a pururi!

Însuşi Kahaneli se cutremură de fiorul sfânt al acelei clipe. Regele era puntea dintre cer şi pământ, chezăşia vieţii şi a adevărului. Cât trăia el, norodul se ştia ocrotit de zei. Când murea el, cerul se prăpăstuia în genuni şi nu se aşeza iarăşi pe înălţimile lui decât în clipa când noul rege se făcea ştiut pretutindeni, închinarea lui de acum nu mai lăsa nicio îndoială că străinul era Lono însuşi, venit a doua oară şi pe totdeauna în insula Hawaii, pe care şi-o făcuse locuinţă veşnică.

De acum praznicul se desfăşura şi mai abitir, peştii se rostogoleau în frigări, şoldurile de porc musteau fierbinte în ţesturi, femeile se băteau cu flori şi apoi le aruncau, seara, în luntrile corăbierilor. Aşternuturile zeului se primeniră cu miresme tari. Muritorii se întreceau în a-i ghici din ochi dorinţele şi se mâhniră când el începu să pară că nu mai are niciuna. El primea a-şi petrece zilele pe vas şi numai nopţile în templu, sus, în vârf, tot mai cufundat în ocheanele lui. Nici nu dormea şi nici nu mânca atât cât ar fi trebuit, nici se îndulcea îndeajuns din atâtea dărnicii.

Tot mai dese erau drumurile alor lui între uscat şi corăbii. Luntrile cărau de pe ţărm tot felul de flori, ramuri, frunze şi rădăcini, pietre.

Valeriu Anania scoici şi pene. Mai pe urmă, poame şi apă dulce. Măcar că aveau de toate pe insulă, năierii le cerură localnicilor porci vii, bine îngrăşaţi, pe care-i legau de picioare şi-i duceau pe corăbii. Oamenii dădură bucuroşi la început, apoi se cam codiră. Praznicul era pe istovite, carnea cursese din belşug, dobitoacele se împuţinaseră. Pentru burţile zeilor era destul, pentru ale corăbiilor nu.

În seara aceea ieşiră mulţi dintre ai noştri la pescuit. Pescuitul la facle era cel mai frumos din toate, jiar şi cel mai greu. Omul ţinea torţa în stânga şi lancea de lemn, despicată, în dreapta. Flacăra juca la faţa apei şi chemă peştii la lumină, mânaţi în jocul şi culorile lor. Ochiul alegea pe cel mai potrivit, lancea se repezea cu măiestrie şi prindea vânatul fără greş. De aici înainte însă nimeni nu putea să jure că peştele, zbătându-se, nu va sări din ţeapă şi va pieri în adânc. Cam aşa se întâmpla şi la pescuitul cu undiţa, dimineaţa, niciun os la sfoară nu se dovedise atât de tare, încât să rămână nebiruit de voinicia peştelui.

Lucrurile începeau întotdeauna bine, dar deseori se sfârşeau prost. Cu toate acestea, foloasele pescuitului la torţă nu preţuiau cât priveliştea în sine, a flăcărilor jucăuşe pe aşternutul mării, de care mult se minunară dumnezeieştii năieri.

A doua zi însă aveau să-i minuneze şi ei pe ai noştri şi încă mai presus de orice închipuire. Undiţele lor se arcuiră pe apă şi în numai câteva clipe traseră-n lumină peşti din cei mari de tot, ale căror trupuri se zbăteau în soare ca nişte demoni apucaţi de fulger şi se rostogoleau apoi pe mal, departe, unde pescarii le scoteau din guşă cârligele întregi, gata pentru un alt vierme şi pentru o nouă pradă. Oamenii se adunară grămadă, cu gâturile întinse, şi cunoscură acel fel de cârlige cum nu mai văzuseră. Ele nu erau nici de os, nici de lemn, nici de vreo altă materie ştiută de ei. Kahaneli ceru unul şi-l pipăie cu degetele lui de cremene.

— Pasă de-l rupe, îl zădărî careva.

Încercă şi nu izbuti.

— Pasă de-l îndreaptă, îl ispiti altul.

Oamenii clătinară din cap.

— Kahaneli, vezi tu că ăştia sunt zei?

— Aş vrea să-l văd pe el în stare să-l îndrepte, mormăi Mivanul zvârlind cârligul în mâna celui ce i-l dăduse.

Acesta desprinse cârligul din undiţă, îl aruncă pe cărbunii aprinşi şi aduse un cleşte negru. Cleştele negru prinse cârligul, care se

făcuse roşu, şi-l puse pe o piatră. Cu o altă piatră, străinul îl ciocăni de câteva ori şi-l făcu drept, apoi îl sfârâi în apă şi i-l întinse lui Kahaneli să-l îndoaie. Kahaneli se căzni şi nu izbuti. Cuiul merse iar în foc şi iar pe piatră şi se făcu cârlig şi iar sfârâi în apă şi din nou Kahaneli nu putu să-l îndoaie. I se îngădui să-l pună în undiţa lui. îi puse viermele şi-l

Străinii din Kipukua ei e t a a a d a a ja ră îi.

*

ea ră îai un iau ară n-ai îne ne.

aruncă în mare. O namilă de peşte se prinse în el şi se prăbuşi pe nisip.

Oamenii căzură în genunchi şi se rugară din ochi.

Înţelegerea se făcu repede: un porc îngrăşat pentru un cui. Kahaneli fu cel dintâi care veni cu râmătorul legat de picior. El deprinse repede şi meşteşugul fierăriei. Pământenii se întreceau acum de mama focului să-şi culeagă grăsunii de prin ţarcuri şi să intre în stăpânirea cuiului făcător de minuni. Numai un lucru nu le intră lor în cap: ce aveau să facă zeii cu atâţia porci buni de cuţit? De tăiat se vedea bine că nu-i tăiau, de mâncat aveau ce mânca pe insulă şi, oricum, nu vădeau poftă de căpcăuni. De la o vreme, Lono prânzea mai mult pe corabie şi se şoptea că avea mare plăcere să-şi gătească singur bucăţele, dar nici el nu fusese văzut îndopându-se ca un găman. Kahaneli, de pildă, mânca de zece ori mai mult. Dar, de gătit, se gătea pe corăbii şi mai toate lemnele uscate din preajma ţărmului luaseră şi ele drum fără întoarcere.

De aci, de la lemnele de foc, porni o altă tulburare a oamenilor.

Văzând într-o zi că nu are destule la îndemână, Lono se mânie cumplit, luă un topor şi culcă la pământ gardul propriului său templu. Trestia uscată fu făcută maldăre şi dusă cu luntrile.

— Fraţilor, zise Kahaneli, când s-a ridicat acest templu şi i-a fost închinat slăvitului Lono, viaţă omenească s-a jertfit la temelia lui. Voi vă aduceţi aminte că tocmai unchiul mea Pahapaha s-a întâmplat să se afle atunci în pădurea cu arbori trăsniţi şi pe el au căzut sorţii să fie omorât şi prefăcut în cenuşă. M-am uitat acum la acea corabie şi am văzut fum ridicându-se de la cuhne şi am simţit în nări mirosul lui

Pahapaha când se mistuia pe rug şi mi s-a părut că unchiul meu este ars acum pentru a doua oară.

— Nu mai trăncăni, tu, Kahaneli, zise un altul, şi eu am văzut fumul şi mi-a venit la nas mirosul porcului meu care se frigea la foc de

bambus.

Vezi tu, un zeu nu-şi poate găti dumicaţii decât la lemn sfânt şi să nu ne mire dacă şi templul însuşi va lua drumul gardului.

Preotul Waimalu părea şi el îngrijorat şi puse paznici de taină prin preajma templelor. El avu grijă totodată să îndestuleze ţărmul cu lemne din pădure, groase şi uscate, şi se bucură să vadă că cei de pe corăbii nu le ocolesc.

Întâmplarea cu gardul strecură destule îndoieli, dar ea nu fu în stare să întunece dorinţa norodului de a avea cuie de fier, din care Kahaneli putea face cu uşurinţă cârlige de pescuit. Necazul era acum că tot mai mulţi voiau să aibă şi tot mai puţine puteau să capete. Străinii nu mai dădeau un cui decât pentru un porc foarte mare şi foarte gras, adus cu targa la punte. Se părea că-şi făcuseră suma. Dacă se mai uitau după ceva, erau câţiva cocoşi din soiul cel mai fălos, cu creasta ţeapănă şi gogonelele cât aluna. Ajunseseră oamenii să se roage de-a binelea, că

Valeriu Anania nu mai puteau scâncetele copiilor care se visau noaptea călărind pe peşti mari, cu cârligul zăbală şi undiţa hăţ. Începuse chiar să meargă vorba că zeilor le-ar trebui aduse jertfe, nu se ştia bine ce fel de jertfe, dar oricum ei trebuiau înduplecaţi după datină, cu rugăciuni şi prinoase.

Poate că ei fuseseră supăraţi cu ceva de cineva. Cele mai multe bănuieli cădeau tot pe Kahaneli, flecarul acesta neruşinat, al cărui ochi ascuţit scobeşte până şi prin crăpăturile cerului. Că mai-marele vaselor era

Lono însuşi şi că slujitorii săi erau zei adevăraţi nu mai era de pus pe de marginea gândului. Pământenilor le trebuiau cârlige de pescuit şi nu le puteau căpăta decât prin credinţă şi supunere. Şi, dacă ar fi vorba de o jertfă omenească, bărbatul cel mai frumos şi mai puternic era

Kahaneli. Ar fi de presupus că, dacă cenuşa lui Pahapaha i-a plăcut lui

Lono, nasul zeului nu s-ar strâmba de mirosul nepotului.

Pehlivanului îi pătrunseră şoaptele în urechi şi ţânţarii sub piele, îşi puse pază la gură şi era acum de părere că lui Lono şi nemuritorilor lui le-ar trebui ridicat un templu anume, mai mare şi mai frumos, cu prispă la poale şi foişor la vârf, pe măsura şi trebuinţele celui ce – se vedea cât de colo – era mult mai dumnezeiesc decât idolul acela de lemn.

Lui Waimalu îi plăcu vorba, o purtă pe la voievozi şi se gândea s-o înfăţişeze chiar la curtea regelui. Tocmai atunci însă se mai întâmplă ceva cu totul neaşteptat. Unul din slujitorii teului se îmbolnăvi, zăcu câteva zile şi apoi se făcu că moare. Ai lui îl scoaseră de pe corabie, îl aduseră la ţărm într-o cutie de lemn, şoptiră ce şoptiră şi făcură ce făcură, la urmă îl îngropară omeneşte, cu ladă cu tot, şi puseră pământ pe el. Un fior cenuşiu trecu prin toată mulţimea, inimile se strânseră.

Preoţii nu mai dovedeau acum să spună că zeul acela e tot viu şi că, asemenea lui Moe-Moe, umblă pe sub pământ, pe la rădăcinile ierburilor şi copacilor, insuflându-le suflare de viaţă mai nouă şi mai îmbelşugată.

Şi poate că lumea s-ar fi liniştit, bucuroasă să vadă cum se frăgezesc pădurile de chia şi câmpurile de ţaro, dacă viermele de Kahaneli n-ar fi tresărit iarăşi. Întâi şi întâi el prinse a întreba prin preajmă că, dacă zeul trebuia să umble pe sub pământ, de ce a fost nevoie să-l ferece ai lui într-o ladă? apoi le aduse aminte oamenilor că numele zeului subpământean nu aducea câtuşi de puţin cu acelea din neamul zeiesc al

Hawaiului. Înainte de a-l îngropa, Lono vorbise despre el şi-i spusese, de mai multe ori, William Watman sau cam aşa ceva. În cele din urmă, după ce aşteptă câteva zile, Kahaneli chemă într-o noapte câţiva oameni de încredere şi merse cu ei la movilă de ţărână. Sapa lui de piatră deschise repede groapă şi desfăcu lada. Zeul era acolo şi se împuţea.

Zvonul se răspândi ca fulgerul şi puse norodul pe gânduri. Dar tot ca fulgerul se zvoni că vasele se gătesc să părăsească insula. De ce se găteau să părăsească insula? Waimalu era încredinţat că Lono mai are de mers şi pe alte pământuri, cu totul neştiute sau poate încă nefăcute.

Străinii din Kipukua pe care să le îmbrace cu verdeaţă, să le pună mantie de nori şi să le poruncească izvoarelor drumuri prin piatră. Zeul însă se va întoarce negreşit, în cea de-a treia venire, pentru care norodul va să privegheze cu mare trezvie. Acum praznicul se mistuia la focul zilelor din urmă şi poate că era în firea lucrurilor că veselia de pe pământ să nu fie veşnică.

Semnele plecării adumbriră insula cu simţăminte ciudate. Dincolo de tot ce se întâmplase, oamenilor le părea rău. Se adunară la

Kealakekua cu creţuri pe suflet şi priviră lung la navigatorii ce-şi strângeau funiile şi încercau pânzele la prăjină.

Din vârful templului, Lono mai cercetaşe o dată zărea, îndelung şi cu luare-aminte, îşi însemnase ceva – spusele cerului, pe care numai el le putea pricepe –, îşi adunase ocheanele şi chichiţa de măsurat timpul şi le strămutase pe corabie. Acum era gata de ducă. Făcu schimb de daruri cu voievozii şi cu preoţii cei mari. Însuşi regele veni la ţărm, cu toată curtea lui, să-i poftească zeului drum curat şi să se îndulcească de binecuvântare.

Corăbiile se urniră spre larg şi femeile lăcrimară. Te vom aştepta, dumnezeire albă, noi şi copiii copiilor noştri, ca iarăşi să te întrupezi din îmbrăţişarea mării cu cerul şi să-ţi faci pârtie pe ape şi popas pe ţărmurile noastre, aloha! De vor fi pământuri altele şi de nu vor fi, adu-ţi aminte de inima oceanului, aloha! Fericite fie-ţi intrările şi ieşirile, ducerile şi întoarcerile, aloha!…

Pământenii rămaseră multă vreme pe mal şi nu plecară nici după ce corăbiile se făcură mici şi pieriră în adâncul luminii. Priviri umede se aşternură pe ape ca dorul pe oftat şi nu mai cutezau să se adune sub pleoape. Ceasuri veniră şi altele trecură, se făcu noapte şi se făcu dimineaţă şi încă trei zile se mai duseră şi ochii încă mai stăruiau pe zare. Bărbaţii prinseră a se întărâta şi-şi ocăriră nevestele şi ibovnicele.

Ele însă nu-i luară în seamă. Ştiau că ei intraseră de acum sub zodia sângerosului Ku şi că nimeni nu le mai poate fi pe voie.

Dar după acele trei zile, iată, o, zei atotputernici, că şi cerul de la miazăzi părea bântuit de duhul lui Ku. Zărea se înnegrise, tăria îşi lăsase pe mare o sprânceană zbârlită, harapnice de foc se încolăceau pe neguri. Nu mai era nicio îndoială că acolo, departe, unde se topiseră corăbiile, stihiile erau zguduite de furtună. Se şi vedeau valurile cât munţii şi răscolul lor ajungea până la ţărm, înfiorându-l.

De acolo, din înfruntarea puterilor celor înfricoşate, se iviră cele două vase. Ele creşteau de năprasnă, fugărite de fulgere, şi se opriră, clătinându-se, în gura limanului. Înfăţişarea lor era jalnică, asemenea scăpaţilor de la înec. Pânzele erau sfâşiate şi se zbăteau pe cioatele catargelor ca nişte uriaşe aripi rănite. Ierburile mării năvăliseră pe punte şi spânzurau în zdrenţe pe pălimare şi pereţi. Călătorii păreau

Valeriu Anania istoviţi şi făceau semne deznădăjduite. Prin inima noastră bătu un vânt rece amestecat cu pulberi aspre.

Atunci răsări şi Kahaneli şi râse cu gura pân' la urechi:

— Luminăţia-sa a învăţat prea multe din ale pământului şi a dat în orbul găinilor. Nu s-a mai putut înţelege cu cerul şi a crezut că-i vreme cu priinţă acolo unde mocnea vântul turbat. Atâta lucru puteam să-l ştim şi noi, mocofanii, de ne-am fi sumes nările la ţiitoare.

Râseră şi oamenii. Cam cu frică, dar râseră. Bărbaţii îşi alungară femeile pe la colibe şi rămaseră adunaţi pe mal, să vadă. ce se mai întâmplă. De pe la templele lui Ku veniră şi tinerii, biciuiţi de furiile zeului şi ascuţişul armelor. Câţiva bărbaţi lunecară într-o canoe şi lopătară mai întâi pe potcoava limanului, apoi se apropiară de corăbii, în burta uneia din ele era o spărtură largă, iar sub spărtură năierii priponiseră o luntre cu câteva unelte, pesemne cu gândul de a drege stricăciunea. Jalnice scheunături înfundate se auzeau prin spărtură şi lui Kahaneli i se păru a cunoaşte una.

— Kaomi!

Capul câinelui se ivi din pântecul vasului. Animalul ciuli urechile şi se repezi în afară. Dar lănţugul cu care acum era legat rămase ţeapăn pe buza spărturii şi-l făcu spânzurat, la numai trei-patru palme deasupra luntrii. Kahaneli puse mâna pe lopată şi-şi opinti canoea spre corabie.

De pe punte se auzi o detunătură scurtă. Lui Kahaneli îi zbură lopata din mână, lăsându-i în oase nişte râuri de spaimă. Năucit, omul se uită neputincios cum câinele murea sub ochii lui. Cineva de pe pălimar întinse o custură lungă şi-i tăie zgarda. Kaomi căzu în luntre şi acolo rămase.

În noaptea aceea, luntrea navigatorilor pieri de lângă corabie.

De cum se ridică soarele, zeul trimise solie la ţărm şi ceru să i se dea îndărăt bunul furat. Furtuna se potolise pe mare şi se strămutase pe uscat, vuind negru prin suflete omeneşti. Ochii scânteiau a mânie amestecată cu spaimă. Zeul se arăta neînduplecat. Nimeni însă nu îndrăznea să destăinuie că luntrea era acum la fierăria lui Kahaneli, desfăcută în bucăţi. Acesta-şi îngropase câinele plângând şi se năpustise apoi cu pumnii pe doagele de lemn, prăpădindu-le de cuie, cu deznădejdea copilului ce-şi sfărâma tocmai jucăria care l-a uimit mai mult. De data aceasta Kahaneli era cu adevărat uimit. Trăsnetul acela de pe punte şi lopata zburată din mână îl făcuseră să bănuie că străinul era cu adevărat zeu, în a cărui palmă stau fulgere la pândă, înfruntarea deci nu mai putea fi o joacă, era viaţă sau moarte. Însuşi

preotul Waimalu socotea că furtuna nu se întâmplase orbeşte, ci fusese câmpul de bătaie a doua puteri dumnezeieşti, aprige-n văzduhul lumii. „Desigur, spunea preotul.

Ku se mâniase pe Lono din pricină că acesta întârziase pe insulă două zile peste sorocul praznicului său, încălcând astfel timpul de stăpânire al altuia. Ku răscolise marea împotriva corăbiilor, iar Lono slobozise

Străinii din Kipukua asupră-i puterile cele cumplite ale cerului, cărora se vedea bine că le poruncea. Tocmai de aceea Lono nu mai coborâse pe insulă, aceasta fiind acum sub semnul lui Ku. El va pleca, de bună seamă, după ce-şi va drege corăbiile. Se va întoarce, desigur, la anul, dacă nu cumva luntrea prăpădită îl va fi supărat pe totdeauna".

Norodul se gândea la Kahaneli mai mult cu spaimă decât cu milă şi ar fi fost gata să-l cheme la judecată obştească, de nu s-ar fi auzit că zeul doreşte să stea de vorbă cu însuşi regele. Acesta se şi arătă la ţărm, de astă dată fără tobe şi flamuri, ci numai cu lancea de piatră. El voi să-l vadă mai întâi pe Kahaneli şi-i luă uneltele de dres corabia, pe care acesta le aflase în luntrea cu pricina. Fără doar şi poate, gândea norodul, regele va să-l înduplece pe zeu măcar cu atâta, că mai mult nu se putea.

Câţiva de la corăbii veniră la mal şi-l duseră pe rege la zeul Lono, a cărui statură se vedea la pălimar, albă, înaltă, subţire, zveltă, strecurată prin rarişteа văzduhului. Aproape toată insula se îngrămădise la sprânceana limanului, cu toţi preoţii, voievozii, războinicii şi nevolnicii ei.

Până şi muierile, furnicate de diavoli, ieşiră de prin colibe şi se căţărară pe colina din spate, numai ochi şi urechi.

Regele se urcă pe punte, schimbă câteva plecăciuni cu zeul şi amândoi se făcură apoi nevăzuţi. Corabia se legăna pe neliniştea mării, sufletele de pe ţărm încremeniseră de istov.

Să fi trecut ca la o jumătate de ceas. Doi soli zeieşti vâsliră până la mijlocul limanului şi făcură semn că voiesc solie din partea ceastălaltă.

Ştiindu-se împricinat şi gata fiind să se dea pe sine jertfă ispăşitoare.

Kahaneli se şi aruncă într-o canoe, împreună cu un altul, şi se duse la înfăţişare. Dar el se întoarse la mal cu o veste pe care de-abia putu s-o rostească, într-atât era de năucit: zeul îl luase pe rege zălog şi

se jura că nu-l va slobozi până ce luntrea furată nu i se va da îndărăt.

— Fraţilor, se căina Kahaneli, tăiaţi-mă, sfârtecaţi-mă, ardeţi-mă, n-am de unde s-o mai dau.

Un rege pentru o luntre? Se clătinară stihiile lumii şi sufletul norodului se făcu tulbure ca puhoaiele la vremea ploilor. Urlete cutremurară văzduhul. Suliţe se ridicară-n lumină. Războinicii se boiră cu semnele lui Ku şi năvăliră în apă, cu valurile pe genunchi. Canoea lui Kahaneli se umplu de trupuri arse şi alunecă spre gura limanului, unde se aflau corăbiile. Dar o bubuitură grozavă se sparse de undeva şi o făcu ţăndări, amestecându-i zoburile cu picioare şi capete omeneşti.

Bubuitura ţâşnise cu flacără dintr-un fel de gură de balaur, pe care muritorii o văzuseră de la început pe puntea zeului, fără să bănuie cam ce-ar putea să fie. Acum ea se vădise de năprasnă. Odată cu bucăţile canoei, ea bubuise şi minţile oamenilor. Toată suflarea se aruncă în mare şi se porni asupra corăbiilor. Din partea cealaltă însă îi întâmpinau mai multe luntri sprintene. Străinii din ele duseră la ochi un fel de

Valeriu Anania trestii lucitoare şi scuipară din ele foc şi moarte, îmbălând marea cu sânge. Se făcu o vânzoleală ca de sfârşit de lume. Zeul se arătă la pălimar, cu obrazul ca ceară, puse şi el mâna pe o asemenea trestie fulgerătoare, se aruncă într-o luntre, apoi sări din ea şi pătrunse, cu picioarele prin apă, până în vecinătatea ţărmului. Ţinea patul trestiei ridicat şi nu se ştia dacă vrea pace sau alte vieţi omeneşti, că nimic nu se mai auzea în acea sălbatică viermuială.

Înfăţişarea zeului însă era mândră şi vijelioasă, pogorâtă din lumile de sus. Aşa îl văzu Kahaneli în clipa când se pomeni cu el faţă-n faţă, în acea şerpărie de sânge. Zdrahonul nu se aşteptase la o asemenea întâlnire. Avea braţul încordat, cu pumnalul în văzduh. Ochii celor doi se pătrunseră repede. Kahaneli era gata să-şi lase braţul, copleşit de puterea ce-l înfrunta, când i se păru că în privirea zeului tremură o pâlpâire de spaimă. Atât. Simţi că i se năruie ceva în coşul pieptului şi repezi pumnalul drept în inima zeului. Acesta se rostogoli în apă, horcăind, şi înroşi buza oceanului.

Şi se făcu linişte mare pe tot pământul.

Norodul şi navigatorii se uitau acum înmărmuriţi la trupul cel mai frumos din câte se văzuseră pe lume, înţepenit pe nisipul fierbinte, însuşi regele îşi plecase fruntea şi se uita lung, în timp ce unul din vlăstarele coroanei, tânărul Kamehameha, încă nu-şi lua ochii de pe

acea gură de balaur ce cutremurase tăriile mării. „Acolo, gândea el, trebuie că s-a sălăşluit o putere grozavă, căţeaua trăsnetului, ţinută în lanţ şi asmuţită la poruncă”.

Poate că la aceasta şi la multe altele se vor fi gândit şi preoţii cei mari când îşi dădură cu părerea că, la urma tuturor, străinul nu putuse fi decât zeu adevărat al cerului celui adevărat. Ei îşi aduseră aminte de sfintele datini, îşi ascuţiră cuţitele de piatră, se aplecară deasupra trupului zeiesc şi-i desfăcură carnea de pe oase, halcă cu halcă. Apoi chemară voievozii şi le împărţiră ciolanele, fiecăruia câte unul, după vârstă şi treaptă, să le ducă la sălaşurile lor şi să le aibă de-a pururi, din neam în neam, spre pază şi putere. Kahaneli nu era voievod, dar preotul Waimalu îşi îngădui să-i dea osul călcâiului drept. Kahaneli se duse la covăcie şi îngropă moaştele zeului alături de ale câinelui Kaomi.

Iar năierii, văzând că numai voievozii pot să capete câte o asemenea rămăşiţă, cu lacrimi se rugară să li se dea şi lor ceva. Ei duseră astfel la corăbii câteva coaste şi jumătate din furca pieptului, precum şi carnea sângerândă, pe care, după ce spuseră nişte murmure şi şoapte, o pogorâră în mare. Apoi îşi ridicară pânzele şi pieriră în larg.

Târziu de tot aveam să aflu că aci, pe acest ţărm, fusese primit ca un zeu şi apoi ucis ca un păianjen căpitanul James Cook, descoperitorul Hawaiului.

Capitolul VIII

Nu-i precizasem lui David când anume voi sosi la Kipukua, dar nici nu mă lăsai aşteptat. Era duminică după-amiază când, în sfârşit, poposeam în golful Kaimu şi lunecam printre colibele pescarilor cu sentimentul că supravieţuiesc unui cataclism ocult. Sătucul era pustiu, nici câini nu se auzeau prin preajmă şi de-abia găsii un flăcăiaş de vreo şaisprezece ani care-mi spuse că drum de-a dreptul la Kipukua încă nu există, şi nici mijloace de transport, dar că pot merge pe jos, în direcţia aceasta, iac-aşa, orăşelul nu-i departe, e mult până daţi de verdeaţă şi de potecă bătută. Nu intrasem bine în sat şi mă găseam deja la marginea lui, lângă o lizieră de ferigi arborescente şi smocuri de iarbă, dincolo de care se întindea un mare câmp negru, brăzdat, ca o arătură proaspătă. Încă de pe mare urmărisem profilul vulcanului şi mai ales craterul uşor fumegând peste imensele întinderi de catran pustiu. Acum îl aveam în faţă, trebuia să merg drept spre el, şi parcă din acel

Hawaii al tuturor frumuseţilor lumii pătrundeam într-un vast univers al tenebrelor solare.

— Unde sunt oamenii? întrebai. Azi e duminică.

— Sunt la Kipukua, domnule.

— Toţi?

— În afară de mine.

— Cum te cheamă?

— Panaewa.

— E târg la Kipukua?

— Nu, domnule, oamenii sunt la paradă. E ziua lui Kamehameha.

— Aha, mă făcui eu că mă dezmeticesc şi în fapt mă dezmeticeam de-a binelea amintindu-mi că era. În iunie.

— Ar trebui să vă grăbiţi, domnule, zise băiatul chiorându-se la soare.

Ar fi păcat să pierdeţi parada.

Valeriu Anania

— Şi tu de ce nu te-ai dus?

— M-au lăsat de pază.

— Ce să le păzeşti? Sărăcia?

Băiatul ridică din umeri.

— Aşa e rânduiala, să nu rămână satul pustiu.

— Şi de ce te-au ales tocmai pe tine?

Panaewa şovăi o clipă, uitându-se într-o parte.

— M-au pedepsit.

— Ce-ai făcut de te-au pedepsit? Ai furat ceva?

— Nu, domnule, se apără el, n-am furat nimic.

— Atunci?

Se uită în pământ, ca sub o povară:

— Am fript pe jăratic şi am mâncat un humu-humu.

— Ce e aia humu-humu?

— Peştele humu-humu, domnule.

— Şi? Nu era voie?

— Humu-humu e tabu, domnule.

— Ei, asta-i! mă amuzai eu.

El îşi ridică ochii din pământ şi mă privi cu seriozitate.

— Humu-humu e tabu, domnule.

— Tabu pe seama cui?

— A Ei.

Şi zicând Ei, flăcăul arătă cu capul spre crater.

— Şi de ce tocmai peştele humu-humu?

— Sub acest chip a scăpat Kamapua de urgia zeiţei. Voia Pele să-l ardă, să-l nimicească. Numai astfel prefăcându-se şi aruncându-se în mare a putut el scăpa cu viaţă.

— Fusese duşmanul zeiţei.

— Nu, domnule, fusese ibovnicul ei. Au dus-o bine amândoi, multă vreme.

— Şi când s-au certat?

— Când zeiţa a aflat că ibovnicul ei nu era om, ci porc.

— Porc?

— Da, domnule, porc.

Bănuisem deja că e vorba de dragostea scandaloasă a cărei amintire îl înfuriase pe domnul Martin şi-l făcuse să devină receptiv, dintr-odată, la solicitarea lui David. Voiam acum să aflu unele amănunte în legătură cu această poveste, dar fără ca Panaewa să aibă impresia că-l iscodesc mai mult decât trebuie şi, mai ales, fără să pierd parada. Eram puţin supărat pe David că nu-mi amintise de această paradă. Mai mult, ar fi putut să mă invite. Spusese doar că duminică trebuie să fie neapărat la Kipukua. Acum era de la sine înţeles că acel neapărat se referea la

Străinii din Kipukua comemorarea lui Kamehameha cel Mare, unificatorul Hawaienilor şi, alături de Damian Leprosul, singurul lor erou naţional, a cărui statuie, în replică de bronz aurit, o văzusem de atâtea ori în Honolulu, peste drum de palatul Iolani. Era de presupus că Kipukua nu va fi având încă o asemenea statuie, şi poate că nici măcar un bust, dar parada trebuia să fie cu atât mai interesantă.

Îmi lăsasem bagajul în colibă şi luasem cu mine doar o taşcă de piele, cu cele strict necesare pentru o călătorie de câteva zile. Taşca o purtăm cu uşurinţă atârnată de umăr, dar în momentul de faţă îmi trebuia neapărat un ajutor.

— Nu până departe, îi zisei lui Panaewa, în orice caz, atât cât să te poţi uita din când în când înapoi şi să nu pierzi colibele din vedere, înţeleg că paza dumitale e mai mult o formalitate şi că nu ai de cine să te temi. Şalupa care m-a adus de la Napoopoo a plecat imediat spre

Hilo şi te asigur că nu se va întoarce. Dumneata însă te vei întoarce cu zece dolari în buzunarul acestor pantaloni pe care raţele ţi i-au ciugulit de ajuns. E timpul să-ţi cumperi alţii, că altfel te fac fetele

de ruşine.

Flăcăul râse şiret şi-mi înşfăcă taşca de pe umăr. De cum porniräm, îmi dădui seama că mai repede şi cu mai puţină osteneală aş fi mers pe traversele unei căi ferate decât prin acel câmp de lavă răcită, ale cărui zbârcituri încremeniseră sub formele cele mai neregulate, în albii şerpuitoare şi muchii ascuţite, ca o mare de smoală îngheţată sub vânt.

Păşeam din zgrunţ în zgrunţ şi mă gândeam ce se va alege de biata mea încălţăminte, în timp ce tălpile goale ale lui Panaewa înfruntau cu nepăsare urgia adormită.

— Vasăzică, acel Kamapua era un porc.

— Da, domnule, porc era.

— Şi ea nu ştiuse?

Băiatul cumpăni puţin întrebarea şi încă puţin răspunsul, apoi îşi dădu drumul:

— Eu cred că ştiuse, domnule. Nu se putea să nu fi ştiut. Ea a ştiut chiar din prima clipă, din seara când l-a văzut întâi pe Kamapua. În seara aceea ea îşi chemase pe soră-sa Hiiaka şi câteva prietene să-şi petreacă, aşa cum îi era obiceiul când nu voia să se simtă singură, acolo, în iezerul de foc. Îşi puseseră pe ele nişte rochii de neguri albastre şi se jucau de-a întrecerea.

— Cum adică de-a întrecerea?

— Iac-aşa. Fiecare din ele culegea din iezer câte o panglică mare de foc şi o ridica în văzduh, purtând-o încoace şi încolo, în şerpuiri şi rotocoale, căutând să le prindă pe celelalte într-un inel de videşug. Pele ieşea mai întotdeauna biruitoare şi atunci bucuria i se revărsa ca nişte nori de scântei peste genunile dimprejur, într-o uriaşă hohotire de

Valeriu Anania flăcări. Ele se jucau şi de-a săritura. De cum atingeau oglinda fierbinte a lacului, tălpile lor desculţe lăsau în urmă-le o fierbere de spume roşii, până ce iezerul se trezea iarăşi la neodihnă şi se umplea de valuri aprinse. Atunci, în timp ce se jucau, una din prietenele zeiţei şi-a ridicat privirea pe coama craterului. „Ia uitaţi-vă, a strigat ea, e acolo un străin care se uită la noi. Are o straşnică înfăţişare omenească, pieptul lui e drept ca o prăpastie, faţa lui arată ca o stâncă tânără. Voinicul acela ar putea să devină bărbatul uneia din noi". S-au uitat toate într-acolo şi au văzut o mândreţe de voinic jucând pe coama craterului, la tam-tamul unor tobe care nu se ştia de unde băteau. Scrisă pe tărie, făptura acelui om avea ceva din fala muntelui

viu. Dar năbădăioasa zeiţă şi-a bătut joc de ele şi le-a spus că acela nu este un om, ci un porc.

— Interesant! exclamai eu.

— Interesant, nu? mă confirmă flăcăul, bucuros că auzea pentru prima oară un cuvânt şi că-l folosea imediat, fără poticnire. Dar ea nu s-a mulţumit să-şi bată joc doar de prietenele ei, ci a prins a-l zădărî şi pe cel ce nu contenea să joace în văzul ei. „Deschide-ţi râtul, străine, zicea, şi grohăie-ţi numele. Spune-ne nouă din ce puturoase mocirle ţi-a ieşit rapănul şi al câtelea godac te numeri în puita scroafei care te-a ţâştit.

Hai, vorbeşte, copită despicată, coadă-mbârligată, ceafă cu ţepuşe, pe-a cui bâtă încăpuşi?" Şi altele d-al d-astea, că era slobodă la gură împieliţata.

— Şi el? I-a răspuns ceva? Mai precis, a grohăit?

— Chipul omului s-a aprins de mânie, răspândind împrejur un vifor stacojiu. De zis nu i-a zis nimic. Ea s-a pornit pe râs şi a vrut să-l sperie, aruncând peste deal o trâmbă de pucioasă clocotită şi un gârbaci de lavă fierbinte. Spre mirarea ei însă străinul a murmurat câteva vorbe, a întins o mână şi într-o clipă a măturat văzduhul, făcându-l iarăşi limpede. Aşa a fost începutul dragostei lor. S-au iubit cu mare foc, păcătoşii, toată lumea ştie.

— Dar ziceai că ea a aflat pe urmă că el era porc.

— Să vedeţi cum a fost, continuă flăcăul, însufleţit de interesul meu.

Într-o bună zi s-au ivit prin părţile acestea nişte porcari de pe insulă

Oahu, care ziceau că-şi caută stăpânul. Stăpânul lor, ziceau ei, voievodul

Kamapua. Îl pierduseră. Cum îl pierduseră? Voievodul, ziceau ei, le poruncise să prindă din ciurdă porcul cel mai frumos şi să-l trimită la

Kelauea, spre a-i fi jertfit zeiţei Pele.

— Cum anume să-i fie jertfit? Şi de ce ca un porc?

— Cea mai mare plăcere a zeiţei era să-i fie jertfit un porc. Râmătorul era urcat până la buza craterului şi aruncat de viu în iezerul de foc.

Aşadar, ciurdarii au ales porcul care li s-a părut lor a fi fost vrednic de mulţumirea zeiţei şi se căzneau să-l prindă, dar el, ager

nevoie mare, nu se lăsa. Când s-a văzut împresurat de arcane, a sărit năprasnic

Străinii din Kipukua

să

— A

e a, it

L

a

L

peste ţarc şi s-a aruncat în mare, făcându-se nevăzut. Ştiind că porcul înoată, l-au aşteptat să iasă la ţărm, dar au aşteptat zadarnic. Atunci i-a cuprins spaima la gândul că în loc să-l fi jertfit zeiţei Pele, aşa cum le era porunca, ei îl jertfiseră fără voie zeiţei Naumaka, duşmanca ei cea veşnică şi neîmpăcată. Au întins un năvod puternic şi au început a strecura oceanul dinspre larg înspre ţărm. Când au ajuns la mal şi se opinteau pe odgoane, au văzut că năvodul nu prinsese nimic altceva decât un peşte voinic, cu pielea aspră şi câţiva ţepi pe spate. Oamenii nu mai văzuseră niciodată un asemenea peşte şi se străduiau mai cu sârg să înnoade bine năvodul şi să-l tragă pe uscat. Peştele se zvârcolea puternic ca să scape, iar porcarilor li s-a părut că-l aud grohăind. Atunci s-au bucurat, gândind că sub înfăţişarea acelui peşte se ascundea chiar porcul pe care îl scăpaseră. Nu mai încăpea nicio îndoială, dihania mării grohăia. Când au întins mâinile să-l prindă, au rămas încremeniţi.

Din ochiurile năvodului se desfăcea aievea însuşi stăpânul lor, voievodul

Kamapua. El i-a lăudat pentru vrednicie şi le-a poruncit să aibă grijă de turme până ce el se va întoarce. Şi în timp ce le grăia, a scos de sub cingătoare o scoică, şi-a pus-o sub braţ şi scoica a prins a-i creşte în subsuoară până ce s-a făcut luntre. El a aşternut-o pe apă şi a pierit în larg. Şi aşa, după multă aşteptare, văzând că stăpânul lor nu se mai întoarce, au pornit ei să-l caute şi i-au luat urma pe lângă ţărmurile

Molokaiului şi Lanaiului şi dincoace de Maui, până au ajuns prin părţile acestea şi au aflat că el se încurcase cu Pele. Că erau încurcaţi bine, ce mai încoace şi încolo, toată lumea vorbea. Şi de îndată ce toată lumea a aflat că acel Kamapua era porc, Pele s-a pornit împotrivă-i şi a ridicat război de foc asupră-i şi el de-abia a scăpat, aşa cum v-am spus, aruncându-se în mare. De atunci se crede că, dacă zeiţei nu i se poate

jertfi un porc, ea e bucuroasă şi de peştele humu-humu.

Povestind, Panaewa se uita din când înapoi, spre colibele care rămâneau tot mai la vale. Dinspre munte se desprindea fâşia de verdeaţă către care mergeam, străjuită de palmieri foarte înalţi şi uşor aplecaţi de vânt. Kipukua se contura ca un platou lunguleţ, coborât din poală vulcanului şi desfăşurat spre mare, ca o viitură de alge pe sfărâmăturile unei corăbii. Mă oprii, cu gândul să-mi slobozesc însoţitorul.

— Şi e bun la gust? îl întrebai râzând.

— Ca tot ce e oprit, domnule, răspunse el făcând cu ochiul.

— Şi grohăie când îl prinzi?

— Grohăie ca un porc.

— Are şi ţepi pe spinare?

— Ca de mistreţ.

— Şi nu ţi-a fost frică să mănânci?

— Ispită a fost mai mare.

Valeriu Anania

— Ştiai că e tabu.

— Ştiam, dar nu prea ştiam de ce. Mai târziu am aflat istoria. Am aflat-o de la fata primarului, care o ştia de mult sau o născocea pe loc.

Dacă până atunci îmi pică la mână un humu-humu, făceam şi eu ca ceilalţi: scuipam alături şi-i dădeam drumul să se ducă.

— Şi cum ţi-a venit gândul să mănânci?

— Gândul a venit pe-ncetul, domnule. După o vreme mi-am zis că dacă fata primarului poate să mănânce humu-humu şi nu i se întâmplă nimic, de ce mi s-ar întâmpla mie?

— Cine ai zis? tresării eu, ca şi cum n-aş fi auzit că el mai pomenise o dată de fata primarului.

— Fata primarului.

— Care primar?

Băiatul clipi din ochi şi prinse a se codi.

— Am mers destul, domnule, trebuie să mă întorc.

Scosei o hârtie de douăzeci şi cinci de dolari, nouă, şi o ţinui la vedere.

— Care primar? stăruii eu modelându-mi vocea în aşa fel încât el să priceapă că poate avea încredere.

— Fata primarului din Kipukua.

— Din Kipukua? Care din ele?

— Vasăzică îl cunoaşteţi şi ştiţi că are două, se sperie el sau se făcu că se sperie.

— Te asigur că, dacă e taină, rămâne taină, băiatule. Ce Dumnezeu, suntem între noi.

— Cea mai mare, domnule. Unauna.

— Se înfruptă dintr-un tabu?

— Nu ştiu dacă se înfruptă, căci n-am văzut-o mâncând. Dar multă vreme am prins humu-humu numai pentru ea. Bineînţeles, pe furiş. Ei nu i s-a întâmplat nimic. Dar mie, vedeţi, mi s-a întâmplat de îndată ce m-am hotărât să mănânc.

— Crezi că te-a blestemat peştele?

— M-au prins după miros, domnule, când îl frigeam, zise el risipindu-mi dintr-odată îndoiala. Humu-humu miroase altfel decât oricare alt peşte.

— Aha, confirmai eu, încercând să râd. Şi te plătea bine faţa?

— Nu, domnule, nu mi-a plătit niciodată nimic, se scutură el. O făceam, aşa, cum s-ar spune…

— De dragul ei.

— De dragul ei şi, cum s-ar spune… mă simţeam dator.

— Dator pentru ce, iubitule? mă încordai eu.

— Pentru ce? He-he, rânji el cu gura până la urechi. Pentru ce? He-heel… Ea m-a învăţat la dragoste. He-hee!…

Sângele îmi năvăli în creier, fierbinte, şi ridicai pumnul.

Străinii din Kipukua

— Marş de-aici, porcule! scrâşnii şi mugii.

El îmi smulse hârtia din pumn, aruncă taşca de pe umăr şi o luă la fugă. Mă uitai lung în urmă-i, spumegând de furie şi neputinţă, până ce-l pierdui în profilul colibelor. Cu greu îmi luai taşca şi-mi continuai drumul.

Derbedeul acela, care vasăzică, îşi bătuse joc de mine. Mă luase drept un străin naiv şi-mi împuiase capul cu o poveste făcută mai dinainte sau, cine ştie? născocită pe loc. Indivizii aceştia nu duc lipsă de imaginaţie. Povestea în sine însă nu era lipsită de farmec şi nu putea fi scornită de un asemenea golan, mai ales că, după câte pricepusem, o cunoştea şi domnul Martin. Se părea că nici lui David nu-i era străină, iar Diana nu reacţionase ca în faţa a ceva neaşteptat. Ceea ce inventase golanul era legătura dintre acea poveste şi faptul că el se afla acum singur în sătucul de pescari, pedepsit, cum zicea el, pentru că mâncase

un peşte tabu. Dar el, la rându-i, pretindea că la aceasta îl încurajase…

legătura lui cu fata cea mare a primarului din Kipukua. Era pentru prima oară când, după paisprezece ani, mă întâlneam cu numele Unaunei, şi-mi era dat să nu-l întâlnesc la modul obişnuit. Aşadar, fetiţa aceea stranie de pe plajă de la San Diego şi din pădurea ţiganilor îmi întâmpina şi acum sufletul cu aceleaşi provocări brutale. Nădăjduiam în nişte limpeziri şi iată că ea mă tulbura chiar înainte de a o fi regăsit. Dacă legătura ei cu Panaewa era adevărată, acesta i-ar putea fi chiar un fel de mesager, aşa cum unii înaintemergători gătesc calea profeţilor într-o arie nouă, sensibilizând conştiinţele. Dar, dacă nu era nimic adevărat, derbedeul va trebui pedepsit, ca unul ce şi-a permis să debiteze insinuări necuviincioase la adresa unei fete de bună condiţie socială. Oricum însă, nerăbdarea de a o revedea pe Unauna îmi era acum umbrită de îndoielile pe care mi le semănase în suflet acel păcătos de pescar.

Cu o astfel de tulburare străbătui rămăşiţa câmpului de lavă şi ajunsei în Kipukua. Trecerea din pustiul negru la oază de verdeaţă mi se păru tot atât de năprasnică precum atingerea unui ţărm după ce te-au bântuit singurătăţile mării. Văzut de pe dâmbul din margine, oraşul nu era deloc mare şi de fapt nici nu era un oraş, ci mai degrabă un sat cu vreo două mii de case de lemn, cele mai multe vopsite în verde, semănate pe versanţii unei şei de pământ. În contrast cu împrejurimile, vegetaţia era explozivă şi umplea văzduhul cu miresme dulci, poate prea dulci pentru severitatea cu care le stăpânea, ameninţător, vulcanul de deasupra. Ai fi zis că pomii, florile şi ierburile de aici trăiesc în permanenţă acel simţământ al dezastrului iminent, pe care oamenii îl consumă în pragul războaielor, dăruindu-se cu disperare vieţii, în toate chipurile şi fără nicio măsură. Dacă trebuia să compar din nou câmpul de lavă cu un ocean negru, Kipukua părea un Hawaii în miniatură, un paradis sustras blestemului biblic, supravieţuitor în duşmănia

Valeriu Anania pământului. Străzile erau foarte neregulate, croite parcă la întâmplare, şi de-abia le puteam ghici printre livezile bogate, ale căror ramuri îşi revărsau umbra pe acoperişuri. Doar strada principală era ceva mai dreaptă şi tăia oraşul în lung, întreruptă de pieţe cu prăvălii. Nu prea multă lume era la vedere şi curând trebuii să înţeleg că la paradă din

Kipukua nu luau parte, ca de obicei, doar anumite categorii de

cetăţeni care să defileze pe stradă în aplauzele altora de pe margini, ci întreg oraşul se încolona activ, lăsând aplauzele pe seama doar a autorităţilor din tribună, a bătrânilor şi slăbănogilor de pe trotuare. De din deal răzbăteau tobe răpăind, pe care nu le auzisem de departe. Parada de-abia începuse deci şi mă grăbii către centru.

David mă zări din tribună şi trimise pe cineva să mă poftească sus.

Urcai scara cu oarecare sfială, sub privirile curioase ale consilierilor comunali, aliniaţi pe scaunele din spate. Alături de primar şedea domnul

Martin. Aşadar, venise între timp şi-l găseam deja introdus printre demnitarii oraşului. Ne strânserăm mâinile. Mi se aduse un scaun şi mă aşezai de partea cealaltă a lui David.

— De ce nu mi-ai spus că e paradă? îl întrebai.

— Trebuia să ştii, răspunse el. Nu eşti şi tu parte din Hawaii?

— Da, dar nu şi din istoria lui.

— Fii serios, mormăi el. Istoria e făcută numai pentru a-şi confirma propriile-i prefigurări. Totul se săvârşeşte ca să se plinească cele ce s-au zis.

Nu avurăm timp să vorbim mai mult. Parada năvălea ca un râu al corăbiilor de hârtie colorată, cu flamuri la catarge. O deschideau toboşarii, desculţi şi aproape goi, cu degetele apucate de streche pe darabane şi tiugi. îi urmau cavalerii, tot desculţi, ai vechilor gărzi regale, cu coifuri de pene roşii şi pelerine stacojii, ale căror braţe au mânuit întotdeauna lancea şi niciodată scutul. Erau mulţi, foarte mulţi tineri printre ei, dar şi destui vârstnici cu trupurile încă puternice, cu mersul pe călcâie, dur sub şorţurile galbene. Din urmă-le se revărsa mulţimea femeilor, înecată în flori, tinere dansatoare de hulă, neveste grăsălane, bătrâne vesele şi ştirbe, copii de şcoală împiedicaţi în ghirlande. Toată acea revărsare multicoloră şi zgomotoasă era dominată de regină paradei, călare pe un cal alb, o femeie zveltă, cu părul pieptănat strâns sub cununa de hibiscus, cu trupul înfăşurat în mantia pau, peste care se arcuia, lăsată din umeri, o imensă leie de ghimbir şi feriguţă.

Escortată de cavaleri cu torţe, ea se apropie de tribună şi ridică mâna în semn de salut. Atunci de-abia băgai de seamă că salutul se îndrepta nu spre noi, cei din tribună, ci spre lancea din faţa noastră, înfiptă simbolic în pământ, cu vârful în sus, de braţul ospitalier al

regelui

Kamehameha. O fată se desprinse din cortegiu şi, cu o mişcare graţioasă, aruncă o leie peste vârful suliţei. Tribuna se ridică în picioare, mulţimea

Străinii din Kipukua slobozi urale. Ritualul era simplu şi nu avea în el nimic artificial, făcut de acasă, cum lesne se observă în cele mai multe parade de acest fel.

Acea desfăşurare de Hawaieni, aşa cum se petrecea ea acolo, în mijlocul acelor întinderi de catran, sub fumegarea ostenită a vulcanului, avea şi o faţă magică, a unui popor care învia din morminte, se mişca sub pământul rarefiat şi-l luă apoi pe umeri, cu toate florile şi cu tot soarele lui, purtându-l triumfător de-a lungul unei lumi îmbătrânite. De îndată ce trecea de tribună, coloana se despica în două şi lumea se oprea pe marginile străzii, privind la cei ce veneau din urmă.

— Să nu te tulburi, îmi şopti David, dacă vei vedea şi o demonstraţie de stradă.

— Vrei să spui, un protest?

— Da.

— Un protest împotriva cui?

— A mea, răspunse el calm. O să-ţi explic mai târziu.

Într-adevăr, de tribună se apropia un grup destul de numeros, cu pancarte pe prăjini, ale căror inscripţii nu zăboviră să se lase descifrate:

viu este ulu şi sfânt. salvaţi crângul de lehua. topoarele să stea acasă.

ulu e al rădăcinilor lui. Şi altele asemenea. Grupul se apropia încet, într-o tăcere solemnă. Niciun glas, niciun strigăt. Protestul se rostea doar prin slovele mari de pe pancarte, scrise cu negru şi cu foarte mult roşu, şi cădea cu atât mai greu cu cât se sprijinea pe muţenia organizată a manifestanţilor. David tresări deodată şi mă apucă de braţ.

— Ce e? întrebai…

— Priveşte!

Priveam, desigur, nu era nevoie să mă îndemne el, dar ochii mi se opriră pe direcţia discretă a degetului său. În marginea de dincoace a coloanei păşea o tânără îmbrăcată într-un muumuu violet, care purta o pancartă cu inscripţia: crângul de lehua e sufletul meu. Fata avea

părul negru, foarte negru, cu câteva bucle revărsate pe tâmple, faţa îi era mai degrabă rotundă, cu obrajii bucălaţi şi sprâncene puternice. În acea clipă ea făcu două-trei salturi uşoare şi se aşeză în fruntea coloanei, strângând bine prăjina în amândoi pumnii şi întorcându-şi capul către tribună, mai mult, direct către primar. Lumea de pe margini începuse să aplaude, în semn de solidaritate cu manifestanţii, dar în acel moment era greu de ştiut dacă era aplaudată demonstraţia că atare sau gestul acelei fete de a o conduce. Avui senzaţia că se petrece ceva cu totul straniu când, în acelaşi timp, consilierii comunali se ridicară de pe scaune şi prinseră a bate din palme. Evident, David trecea printr-o criză şi mă mirai de stăpânirea cu care se căznea să o depăşească. Mâna lui nu-mi strângea braţul mai puternic decât la început, nici nu trăda vreun tremur, continua doar să mă ţină aproape. Fata trecea drept prin

Valeri Anania faţa noastră, în chipul ei nu recunoşteam nimic din ceea ce mi-ar fi putut aminti o fiinţă cunoscută, dar ceea ce se petrecea îmi fu de ajuns pentru ca să întreb exclamativ:

— Kaena?

— Da, şopti David cu răsuflarea sugrumată.

Evident, primarul ştiuse de organizarea demonstraţiei, poate o şi autorizase, n-ar fi avut încotro, dar prezenţa propriei lui fiice printre protestatari, şi chiar în fruntea lor, îi era o surpriză mai mult decât penibilă.

— E acolo şi Unauna? întrebai.

— N-am văzut-o astăzi.

Grupul înainta printre aripile poporului, întâmpinat cu aplauze, şi se risipi undeva. David se reculese şi se ridică. Mai mulţi consilieri şoptiră ceva între ei, apoi unul veni la el.

— Consiliul doreşte o şedinţă urgentă. Chiar acum.

— Peste o jumătate de oră, răspunse primarul după ce se uită la ceas.

Consilierul schimbă o privire cu ceilalţi.

— Acum, se rosti unul mai în vârstă, cu obrazul sever.

David merse aproape de ei.

— Domnilor, încercă el să scape, vedeţi că mai am un oaspete, un vechi prieten, îi conduc pe amândoi acasă şi mă întorc imediat.

— Consiliul se va ţine acum, zise bătrânul. Cu sau fără primar.

David se uită la noi dezolat, dar domnul Martin îi sări în ajutor:

— Nu-ţi face probleme, primarule. Fac eu pe gazda şi-l conduc pe dumnealui acasă. Avem destulă vreme, până la cină mai sunt două ceasuri. Şi apoi, acasă le vom găsi, desigur, pe fete. Nimic mai simplu.

David îi puse mâna pe umăr, în semn de mulţumire. Pornirăm pe prima stradă laterală, care începea din Piaţa Primăriei, despărţindu-ne astfel de mulţimea ce se risipea.

— Când ai venit? îl întrebai pe domnul Martin.

— Alaltăieri. Dar treaba nu e deloc simplă.

— Tehnic?

— Nu. Tehnic vorbind, greutăţile n-ar fi de netrecut. Planul primarului e mai mult decât îndrăzneţ, e grandios. E de-a dreptul incredibil, şi tocmai în aceasta constă măreţia. Am văzut planul şoselei, am verificat sondajele în straturile de lavă, mai ales în cele adânci, care-şi păstrează un anumit grad de vâscozitate, alunecând încet şi inegal pe sol şi provocând încreţiri ale straturilor de suprafaţă. A determina raportul cât mai exact al acestor forţe e de-a dreptul fascinant.

Ah, domnul Martin se simţea iarăşi la el acasă şi bănuiam c-abia se stăpâneşte să nu-şi frece mâinile de mulţumire.

— Bani au? întrebai. Construcţia trebuie să fie foarte costisitoare.

— Stevenson e un primar descurcăreţ. Sigur că o asemenea construcţie costă enorm. Se pare că el a apelat cu succes la mijloacele locale inv

uni asta pa fh

DA t)

k e a

Străinii din Kipukua şi are – mai precis, avea – premisele unui împrumut public. Guvernul din Honolulu i-a refuzat orice subvenţie, socotind că e mai rentabil să investească bani în hoteluri americane decât într-un orăşel de la poalele unui vulcan. împotriva erupţiilor vulcanice nu există asigurări.

— Şi n-are dreptate?

— Primarul zice că nu are. El pretinde că Kipukua nu a fost niciodată afectată de o erupţie. Memoria generaţiilor nu păstrează imaginea unui asemenea cataclism. Ploaia de foc, spun băştinaşii, cade numai până pe la jumătatea muntelui şi nu a atins niciodată acest punct. Pe de altă parte, lava curgătoare ocoleşte întotdeauna Kipukua,

aşa cum apa unui fluviu ocoleşte o insulă, fenomen care a dat şi numele acestui podiş, ceva mai înalt, precum vezi, decât vecinătăţile.

— Ce n-aş da să fiu martorul unei asemenea erupţii! exclamai.

— E sentimentul pe care contează primarul. Sentimentul miilor de turişti care ar pândi şansa de a contempla spectacolul. Bătrânii acestui loc spun că atunci când vulcanul erupe nimeni nu se înspăimântă, nimeni nu fuge spre mare. Dimpotrivă, oamenii ies de prin case, mai ales noaptea, să contemple teribila panoramă a cerului în flăcări.

— Bănuiesc, deci, completai eu, că, dacă totuşi poate fi vorba de o spaimă, aceasta nu e o frică a morţii, mai degrabă teroarea sacră pe care trebuie să fi avut-o Moise pe muntele Sinai.

— Teroarea sublimului, întări domnul Martin.

— Nu te-ar ispiti o asemenea şansă? îl iscodii eu.

— Nu ştiu, răspunse el cu umor. N-am văzut niciodată o erupţie de din afara ei.

Şi râse nefiresc, ceea ce mă făcu să întorn discuţia pe un teren mai sigur.

— Dacă sunt bani şi dacă dificultăţile tehnice pot fi rezolvate, nu văd în ce constă complicaţia de care vorbeai.

— Hm! exclamă el, n-ai văzut demonstraţia?

— Are vreo legătură cu construirea şoselei?

— Sigur.

— Din inscripţiile protestatarilor n-am înţeles aceasta.

Domnul Martin întoarse capul spre mine:

— Nici din moartea lui Niniko n-ai înţeles nimic?

Mă bătui cu palma peste frunte:

— Doamne-Dumnezeule, ce vrea David să facă?

— Exact ce voia şi primăria din Honolulu.

— Să sacrifice adică, după cât reţin, un crâng de lehua şi un arbore ulu.

— Exact. Arborele de Pâine, desigur, cel mai bătrân copac al acestui pământ, se află în mijlocul crângului. Crângul se află la marginea dinspre sud-vest a oraşului, la punctul unde un cot al mării intră adânc în uscat şi-o apropie de Kipukua. Potrivit planului, şoseaua porneşte

Valeriu Anania din viitorul port Kaimu, taie câmpul de lavă pe direcţia sud – nord, retează locul unde se află acum crângul şi, după o

opintire de două sau trei mile, se angajează în serpentine până sus în buza craterului.

— Bine, observai eu, dar, în cazul unei erupţii, cel puţin partea superioară a şoselei ar fi distrusă.

— Nu încape nicio îndoială, admise domnul Martin. Calculul însă nu e lipsit de realism. Exploatarea şoselei între două posibile erupţii aduce un profit mult mai mare decât pierderea din intervalul celor câţiva ani de inutilitate. Între o erupţie şi o alta poate să treacă foarte mult timp, chiar zeci de ani. Primarul intenţionează o sursă sigură de venituri pentru viitoarea dezvoltare a oraşului.

— Într-adevăr, mă îndoii eu, faţă de grandoarea unei asemenea realizări, ce contează un arbore sau o pădure? Istoria civilizaţiei cunoaşte multe jertfe de acest fel.

Domnul Martin nu zise nimic. Mi se ţinea alături, pe uliţele strâmte de sub coroanele cocotierilor înalţi. Casele scunde, de lemn aveau temeliile ridicate pe butuci, cam două palme deasupra pământului.

— Ce ciudat, observai eu, oamenii aceştia nu se tem de vulcanul de deasupra, dar îşi iau măsuri de izolare împotriva termitelor.

— Nici eu nu mă tem decât de gângănii, răspunse el sec. Cu cerul mă lupt deschis.

Rostise aceste vorbe cu o voce atât de schimbată, încât pentru moment avui impresia că stau de vorbă cu un alt om. De aceea mă grăbii să remarc:

— Nu mi-au plăcut mutrele consilierilor.

— Nici mie, se grăbi şi domnul Martin, oarecum înviorat că discuţia revenea acasă. Şedinţa de ieri se încheiase bine, foarte bine, aproape excelent. Până şi cei mai conservatori dintre consilieri se încredinţaseră că planul e nu numai necesar, ci şi posibil.

— Ai fost de faţă?

— Primarul m-a luat cu el, ca argument suveran împotriva îndoielilor de ordin tehnic. S-a discutat frumos, limpede, numai din vârful creionului, ceea ce nu se întâmplase până atunci. În momentul de faţă însă primarul trece printr-un moment dificil.

— Protestul de stradă?

— Sigur. Şi, mai ales, implicarea propriei fiice. El ştia de acasă că fetele lui, amândouă, i se împotrivesc, dar nu se aştepta la un spectacol public.

— Duşmanii tăi, căsnicii tăi.

— Da, dar e greu de ştiut chiar acum dacă e vorba de un conflict familial, între tată şi fiice, sau de unul între primar şi două cetăţene care se întâmplă să fie şi fiicele lui. Încă nu-mi dau seama.

Străinii din Kipukua

— Şi, la urma urmelor, mă scuturai eu, nu s-ar putea renunţa la sacrificarea crângului? Kipukua nu e prea mare pentru ca să-ţi permiţi cu uşurinţă asemenea ciuntiri.

— Primarul ţine neapărat la planul lui actual şi nu e dispus să cedeze.

— De ce nu propui o curbă mai largă a şoselei, care să ocolească crângul?

— Se zice că la apus de crâng terenul ar fi foarte instabil, fapt încă neverificat. În plus, acolo ar fi o mare depresiune a solului, ceea ce a permis o imensă acumulare de lavă. Pe de altă parte, susţine primarul, aria crângului e singurul punct de contact al şoselei cu oraşul. În principiu, el are dreptate. Nu poţi aşeza hoteluri, magazine şi locuri de parcare în câmpul de lavă.

Domnul Martin încetini pasul în dreptul unei case cu pridvor albastru şi scări de piatră neagră.

— Aici stau eu, zise el. E, ca să-i zicem aşa, casa de oaspeţi a primăriei, de altfel foarte aproape de locuinţa primarului. Dumitale însă ţi s-a rezervat o cameră în casa lui Stevenson. Iat-o, casa aceea de colo.

În acel moment auzirăm din urmă o fugă de paşi uşori, ca un trap de antilopă. Era Kaena. Ne ajunse din câteva salturi. Se îmbujorase la chip, mărgelele i se veseleau în ritmul respiraţiei.

— Domnule Martin, îi zise ea îmbrăţişându-mă, se poate să mi-l răpeşti aşa? Când, domnilor, v-aţi făcut nevăzuţi? A trebuit să întreb încoace şi încolo: pe unde-au apucat-o cei doi străini?… Până v-am luat urma.

Domnul Martin se scuză perfid:

— Înadins am ales un drum mai ocolit, ca să le dau gazdelor timp să fie acasă.

— Să ne fie ruşine! se scutură fata. Halal de aşa gazde. Acesta nu e spiritul aloha.

— În cazul acesta, zise domnul Martin, ţi-l las pe seamă. Eu voi intra la mine, aş avea ceva de scris. Ne vedem la masă.

Îmi continuai drumul, însoţit de Kaena.

— Te-ai făcut mare, Bufleico! Şi frumoasă.

Ea râse cu toţi dinţii:

— Da? Ţi-o mai aduci aminte pe Bufleica? apoi se bosumflă că un copil: Tata nu-mi mai zice de mult aşa.

N-aş fi vrut ca tata să intre în discuţie încă de pe acum, deşi eram sigur că nu va întârzia. Ea îmi pricepu gândul şi mă prinse de braţ.

— Ştiam că vei veni astăzi. Ţi-am pregătit şi odaia, la etajul de sus.

Dar să ştii că nu m-am bucurat să te văd în tribună. Oricum, erai în partea cealaltă.

Mă apărai stângaci:

— Nu e vina mea. De unde ai ştiut însă că voi sosi astăzi? Lui David nu i-am precizat nimic. Puteam veni mâine, poimâine, peste o săptămână.

Valeri Anania

— Încă nu-i cunoşti pe Hawaieni, stimabile. Nu ştii că noi suntem înzestraţi cu mâna? Ce e mâna? O anume putere spirituală, a noastră şi numai a noastră. E adevărat, n-o putem folosi când vrem, dar lucrează când trebuie. Azi a lucrat.

Respiraţia i se potolise. Deşi cu trupul împlinit, Kaena îşi păstra aceeaşi faţă de copil, aceeaşi dulceaţă a ochilor, a surâsului, a gesturilor.

Mergea cu pasul rar, ca într-o plimbare de după-amiază, cu sandalele de-abia simţite pe caldarâmul aspru.

— Altfel, ce faci? întrerupsei eu tăcerea. Cum îţi petreci vacanţa?

Ea îşi scutură părul pe spate.

— Vacanţă e un fel de a spune. Nu mai suntem în vacanţă. Sau, dacă vrei, suntem într-o vacanţă perpetuă. Şi eu, şi soră-mea ne-am retras de la şcoală. Am plecat din Hilo şi nu ne mai întoarcem.

— Nu era o şcoală bună?

— Liceu american. Preşedinţii Statelor Unite, bogăţiile naturale din

Texas şi Alaska, flota yankee din Pearl Harbour, bombardarea Hiroşimei, un japonez reprezintă Hawaiul în Washington etc. etc. Nu e pentru noi.

Şi apoi, Unauna, cu problemele ei, mă rog, nu s-a putut adapta.

Noi ne certăm zilnic, ne şi batem, dar nu trăim una fără altă.

— Ce fel de probleme? întrebai, cu gândul la golanul din Kaimu.

Bineînţeles, dacă pot să întreb.

— Tata nu ţi-a spus nimic?

— N-am avut timp să vorbim.

— Nu ţi-a spus de transformările Unaunei?

— N-am avut timp să vorbim.

— Nici de hidrofobia ei?

— Nu, dragă, de nimic. Ce hidrofobie? Am impresia că eşti rea cu soră-ta.

— Ştiu, zâmbi ea, te gândeşti la câinii turbaţi. La căţelele turbate care fug de apă cu limba scoasă. În felul ei, Unauna e o turbată, iartă-mă că vorbesc aşa, dar hidrofobia ei e o realitate. O particularitate a ei şi numai a ei.

— Vrei să spui că nu poate suferi apa? zisei parcă îndoindu-mă de înţelesul exact al cuvântului „hidrofobie".

— Ceea ce numeşte ea apă agresivă. Valurile mării, râul, cascada – oh, cascada – şi chiar duşul, adică orice apă ce pare a se îndrepta împotrivă-i. Suportă cu plăcere lacul mic şi cada de baie. Când plouă – oh, când plouă – devine furioasă, se închide în odaie şi trage obloanele.

O asemenea slăbiciune nu poate rămâne multă vreme ascunsă. Închipuieşte-ţi acum cât de vulnerabilă devenise ea faţă-n faţă cu colegele ce voiau să-i paralizeze arţagurile. Că de arţăgoasă, ce să mai vorbesc, e mai rău decât o ştii.

Străinii din Kipukua

— E teribil ce-mi spui. Şi cum se explică?

— Nicio explicaţie.

— De mult?

— De cum a împlinit doisprezece ani. Tot atunci i s-a schimbat şi culoarea părului: într-o singură noapte, în vremea unui somn letargic.

Oho, n-ai s-o mai recunoşti.

Apoi se alintă:

— Pe mine m-ai recunoscut?

— Nu te-ai schimbat prea mult.

— Zău? Mi-ai spus că m-am făcut frumoasă. Ceea ce înseamnă că atunci când m-ai cunoscut, mică, nu eram frumoasă.

— Ba erai, dar ca un copil. Nu mi-ai spus totuşi cum îţi petreci… vacanţa.

Fata începu să-şi legene braţele înainte şi înapoi.

— În afară de demonstraţii de stradă… Clipi şiret… în afară de demonstraţii de stradă, fac sport, foarte mult sport, în special surf. Îţi place surful?

— Numai să-l privesc, răspunsei zâmbind.

— Păcat.

— Nu cred că aş fi fost vreodată capabil, chiar în tinereţe, să mă ţin în picioare pe tălpica de lemn. Pentru aşa ceva trebuie să ai vocaţie de acrobat.

Kaena râse cu superioritate.

— Nu cred că ai fi în stare nici să dansezi hula.

— Bineînţeles.

— Dar n-ai avea nici căderea.

— Bineînţeles că n-aş avea-o. După câte ştiu, dansurile hula au un caracter sacru şi sunt practicate numai de iniţiaţi. Nu mă refer, desigur, la cele pe care le-am văzut în Honolulu.

Fata redeveni serioasă şi-mi apucă din nou braţul.

— Ei bine, fiindcă m-ai întrebat cum îmi petrec timpul liber – şi pentru că mă vei întreba probabil şi ce am de gând să fac după ce am părăsit şcoala – am să-ţi spun o taină. Mă iniţiez în dansurile sacre.

— Da? mă mirai eu. Tu eşti o iniţiată din pruncie, adăugai, aducându-mi aminte de pădurea ţiganilor şi de cadavrul regelui Parsley.

— Atunci eram o maimuţică, se veseli ea. Puterea era a Kuaanei. Tot a ei e şi acum.

— Kuaana? tresării. Ce face guvernanta voastră?

— Pustnica noastră.

— De ce pustnică?

— Fiindcă s-a pustnicit. Nu mai stă de mult cu noi, de peste zece ani.

Şi-a făcut o colibă în crângul de lehua şi trăieşte acolo, singuratică. Pe la noi vine rar, destul de rar. Astăzi însă ai s-o vezi, căci s-a oferit să

Valeriu Anania ne pregătească cina. De ce s-a oferit? vei întreba. Cred că a avut o socoteală. N-a vrut nici să fie cu noi la manifestaţie, dar nici să se afle, la ora aceea, în terenul disputat. N-a spus-o nimănui, dar eu m-am deprins să-i citesc gândurile.

— Ea te iniţiază în dansurile sacre?

— Ea.

— Şi de ce e o taină?

— Fiindcă tata se opune.

— Ce vede el rău în asta?

— E o treabă mai complicată, în Kipukua nu există un halău.

— Ce e acela un halău?

— Templu-şcoală pentru dansurile hula. Singura iniţiată e Kuaana.

E singura care poate să facă pereche cu Stânca Dansatoare.

— N-am auzit de Stânca Dansatoare.

— Pe unde ai venit?

— Prin Kaimu.

— Dacă veneai prin cotul mării, ai fi văzut pe ţărm Stânca Dansatoare.

Poate fi văzută de departe, căci are statura unui om. De fapt, a şi fost făptură omenească. Acum e ca un ou uriaş, în picioare, pe un podiş de piatră. Când vântul bate mai cu putere, ea se leagănă graţios într-o parte şi în alta, fără ca vreodată să-şi piardă cumpăna.

— De ce spuneai că a fost făptură omenească?

— Pe vremea când era vie, ea se chema Hopoe şi era prietena cea mai bună a Hiiakăi. Amândouă îşi desfătau ceasurile în frumuseţea crângului de lehua. Aici vieţuia Hopoe, cam unde stă acum Pustnica noastră. Când Pele s-a certat cu soră-sa, răzbunarea ei a fost atât de cumplită, încât a izbit-o în ceea ce avea Hiiaka mai scump. Crângul de lehua a fost mistuit de revărsarea craterului, iar Hopoe, vrând să fugă spre mare, a fost prinsă de lavă chiar pe ţărm şi prefăcută în ceea ce se vede astăzi. Am uitat să-ţi spun că prietena Hiiakăi era o iniţiată în dansurile sacre.

— Ca şi Kuaana.

— Kuaana e ca Hopoe, mă corectă faţă. Şi mai mult ca ea. Ţi-am spus că e singură în stare să-i facă pereche.

— Adică să danseze împreună cu Stânca.

— Numai atât ar fi uşor, oftă Kaena. Aş putea-o face şi eu, şi chiar am făcut-o. Asta înseamnă să te supui mişcărilor Stâncii, să păstrezi ritmurile ei. Dar să faci Stânca să nu mai asculte de vânt, ci de tine, să ai puterea de a conduce tu dansul, s-o îndupleci pe Hopoe să-ţi împrumute ritmurile, iată ce învăţ eu de la Kuaana… Şi iată că am ajuns.

Mă aflam în faţa casei lui David, larg împresurată de cactuşi şi bauhinii.

Capitolul IX

— Aloha! Ce faci, dom'le? Nu te-am văzut de o mie de ani.

Unauna intrase zveltă pe portiţa din spate a grădinii şi se apropia cu pas apăsat, bălăbănind o traistă pe umărul stâng.

— Nu mă îmbrăţişezi? zise ea lăsându-se cuprinsă de mâinile unui automat cu arcuri incerte. Te văd cam holbat, parcă nu m-ai cunoaşte.

Ţi-aduci aminte cum te-am călărit?

Râse ca o peşteră în care se prăvălesc ţurţuri. Kaena îmi observă jena şi începu un atac frontal asupra soră-sii:

— De ce ai lipsit de la manifestaţie? Unde mi-ai umblat?

— Mă priveşte, răspunse Unauna scuturându-şi capul.

— Ce e cu smoală asta pe tălpi?… Ai fost pe munte.

— Am fost.

— Eşti nebună.

— Ca întotdeauna.

— Trădătoareo!

— Dacă nu-ţi ţii gura, te pocnesc.

— Marş la baltă şi te spală! Cum o să-mi intri-n casă în halul ăsta?

— Cum am mai intrat.

Kaena se îndreptă spre găleata cu apă de lângă scară.

— În cazul acesta, alteţă, grăi ea între batjocură şi mânie, cu smerenie mă ofer să-ţi spăl eu copitele.

Şi ridică găleata. Unauna se făcu lividă şi strânse pumnii.

— Pune-o la loc!

— N-o pun.

— Pune-o la loc! zbieră Unauna şi bătu din picior, şi mi se păru că duduie pământul.

Kaena puse găleata la loc şi-mi făcu cu ochiul, îmi oferise deci o demonstraţie pe viu, pentru cazul că m-aş fi îndoit de spusele ei. Eu

Valeriu Anania însă cu greu îmi luam ochii de pe strania făptură a Unaunei. Era înaltă, aproape o lungană, cu faţa tot prelungă şi osoasă, cu ochii negri ca smoala şi privirea clocotitoare. Purta o bluză stacojie

şi o fustă înflorată-n galben, lungă până la glezne, strânsă pe talie cu o cingătoare albă şi foarte lată. De-a dreptul izbitor însă era părul ei, un păr roşu, foarte roşu, de un roşu desăvârşit, acel roşu aprins al cerului Hawaian de după apusul soarelui său, fără exces de imaginaţie, roşul incandescent, potopitor, al erupţiilor vulcanice. Şuviţele bogate i se revărsau pe umeri ca nişte flăcări demente. În jurul capului stăruia lumina jucăuşă a unei hore de foc, de o incredibilă materialitate.

— Aşa-i că sunt interesantă? îmi zise ea înhăţându-mă de mână şi conducându-mă în cerdacul de la intrare, larg, cu stâlpii îmbrăcaţi în vrejuri de floare. Ai mai văzut un exemplar de Hawaian cu părul roşu?

N-ai mai văzut. Am devenit şi eu o ehu, da, da, o ehu. Exemplarele ehu sunt rarisime, rarisime, dom'le, pe onoarea mea.

— Eşti de-a dreptul fascinantă, Unauna, zisei cu sinceritate. Nu numai dumneata, ci şi fenomenul în sine. Dacă nu aflăm că el s-a produs la o vârstă oarecare…

— La doisprezece ani, mă completă Kaena.

— …aş crede că e vorba de o ciudată ereditate.

— Nu-i niciun fel de ereditate, mă contrazise Unauna scuturându-şi capul.

— Atunci, cum se explică?

— Pur şi simplu: nu se explică.

— Medicii, savanţii ce zic?

— Sunt toţi nişte rahaţi.

Şi scoase din buze un sunet aspru, care mă făcu să roşesc. Kaena schiţă o strâmbătură de neplăcere. Unauna îi răcni:

— Spune-i Kuaanei să isprăvească ce are de isprăvit, că bucătăria îmi trebuie mie. Repede!

— De ce atât de repede?

— D-aia! i-o reteză ea scurt.

Kaena se bosumflă şi dispăru în casă.

— Ia loc, îmi zise fata îmbiindu-mi un scaun de nuiele.

Se aşeză şi ea, picior peste picior, şi împrumută un ton confidenţial, însoţit de o privire aruncată peste traistă:

— În cinstea dumitale voi pregăti un desert de zile mari.

— Încântat, mă înclinai.

— Repet, continuă ea, în cinstea dumitale. Că se va înfrupta şi domnul Martin, e o simplă întâmplare.

— Domnul Martin, îndrăznii eu, e un om foarte cumsecade.

— E un nesuferit.

— Fiindcă e… aliatul tatii? încercai eu.

Străinii din Kipukua

— Nu l-am putut suferi de cum l-am văzut.

Îşi scutură părul şi mă plesni cu o întrebare:

— Mai bei tutun?

— Da, răspunsei încurcat, sunt fumător. Aşa am cucerit-o pe micuţa

Kaena şi aşa v-am cunoscut pe voi. Îţi aminteşti?

— Dă-mi o papiroasă!

Scosei repede pachetul. Ea luă două ţigări, îşi potrivi o foiţă, destul de mare, dintr-un ziar, sparse ţigările şi vărsă tutunul în ea. O răsuci apoi tacticos şi cu îndemânare, îndesând tutunul cu ambele arătătoare, o trecu peste limbă şi ceru un foc. Uimit de cele ce vedeam, uitasem să-i ofer şi bricheta. Ea aprinse şi trase adânc şi stăruitor, atât de adânc şi de stăruitor, încât hârtia făcea flacără şi flacăra se încovoia înăuntru şi pătrundea în ţigara groasă şi se lăsa înghiţită de gura fetei, o gură ce reţinea flacăra şi slobozea, la răstimpuri, doar fumul, ca şi cum ar fi vrut să-şi alimenteze un lăuntric depozit de foc. Faţă-n faţă cu o asemenea fumătoare, eu trăgeam din ţigară ca un şcolar.

— Domnul Martin e un cap pătrat, zise ea între două flăcări. N-o să facă nicio brânză. Nici tata, cu sau fără domnul Martin, n-o să facă vreo brânză.

— Proiectul mi se pare, totuşi, interesant, o provocai eu.

— Ţi s-o fi părând, dar nu ţine.

— Te rosteşti, Unauna, ca o sentinţă. De ce nu ţine?

— Tot d-aia, îmi aruncă ea vorba. Ne opunem noi.

După felul cum fusese spus, nu mă dumiream dacă acel „noi" era un plural gramatical sau pluralul majestăţii, pe care-l folosesc suveranii şi prelaţii. Sau putea fi şi una, şi alta.

Fata mai înghiţi o flacără.

— Peste noi nu se trece.

— Nu te-am văzut la manifestaţie.

Ea scuipă printre dinţi, tastând.

— Manifestaţie!… David Stevenson nu se teme de copiii naturii, ci de natura însăşi.

Scutură cenuşa ţigării în palmă, apoi o răsturnă în scrumieră.

— Nu vom permite profanarea, adăugă ea cu un calm apăsător.

— Profanare? Nu văd în ce-ar consta. Sau te gândeşti poate la automobile, autobuze, zgomot, poluare… Toate acestea fac parte din răul necesar al civilizaţiei.

Ea se ridică şi făcu câţiva paşi.

— Mă gândesc la golanii pământului care vor ajunge în limuzine pe buza craterului şi vor contempla iezerul de foc descheindu-se la pantaloni şi ţuruindu-se de sus.

Mai trase o dată din ţigară, apoi o aruncă drept în găleata de lângă scară.

Valeriu Anania

— Ca să vadă dacă sfârâie, adăugă ea cu un râs care semăna a rânjet.

— Mi se pare totuşi că punctul nevralgic ar fi sacrificarea crângului de lehua, căutai eu să îndulcesc discuţia.

— Asta e nevralgia Kaenei, răspunse ea peste umăr. Pe mine mă doare-n fund.

Ca şi cum numele Kaenei i-ar fi adus aminte de ceva, îşi împinse capul înăuntrul casei şi strigă:

— Ce dracu' faceţi acolo?

— Gata, se ivi Kaena cu două ceşti de cafea pe o tavă. Ai trăncănit destul.

— Acum te las pe tine, vorbi Unauna numai din colţul gurii. A plecat

Pustnica?

— A ieşit prin spate. Revine la ora mesei, se scuză ea, explicându-mi astfel de ce nu o pot vedea acum pe Kuaana.

Soră-sa îşi scoase traista de pe umăr şi se îndreptă spre bucătărie.

Eu mă ridicasem şi de-abia acum băgai de seamă că locuinţa lui David se afla pe o mică înălţime şi că din cerdac se vedea o bună parte a oraşului dinspre sud-vest.

— Acela e crângul de lehua? arătai cu mâna peste oraş.

— Ai ghicit, răspunse Kaena radioasă, aruncând o ochire în timp ce aşeza tava pe masă. Nu poate fi pe lume un loc mai frumos.

Din marginea cealaltă a oraşului răsărea pădurea de lehua, copacii aceia înalţi, cu trupul subţire, ale căror coroane se înnegurau fantastic în sahara câmpurilor de lavă. Între ei, bogat în ramuri şi vecin cu cerul, arborele ulu părea un rege bătrân binecuvântându-şi norodul.

— Ah, un pahar cu apă! observă Kaena şi fugi în bucătărie.

O auzii pe Unauna urlând:

— Ce cauţi aici? Marş afară! Şi altă dată să nu mă mai spionezi!

Se trânti o uşă, o cheie scrâşni în broască. Fata se întoarse dezolată, aducând o cană cu apă de la un robinet oarecare.

— Iartă-mă, iartă-ne, zise ea aşezându-se şi punându-şi mâinile în poală. Aceştia suntem noi şi altcum nu suntem.

— Ce se întâmplă la voi? întrebai după un răstimp. Totul parcă e făcut să nu înţeleg.

Ea îşi pierduse veselia copilărească şi deveni gravă, gânditoare, de-abia ascunzându-şi frământul lăuntric.

— Nu înţelegem nimic atâta vreme cât rămânem la suprafaţa lucrurilor.

Mai ales voi, europenii.

— Eu sunt un est-european, încercai să mă apăr, iar noi pretindem că păstrăm o legătură mai strânsă şi mai nealterată cu dimensiunea ascunsă a lucrurilor, că adică suntem mai receptivi la înţelesurile lor subterane. Evident, nu dispunem de mână, dar suntem mult mai aproape de rădăcini decât occidentalii.

Străinii din Kipukua

— Şi domnul Martin e un est-european.

— Şi?

— Şi din toată povestea aceasta domnul Martin înţelege doar atât:

pentru a construi un drum, primarul din Kipukua vrea să sacrifice un arbore şi un crâng, dar fiicele lui i se împotrivesc. Lupta e deschisă şi se dă pe faţă. Cine va învinge?

— Şi cu ce greşeşte domnul Martin?

— Cu ceea ce spuneam: că rămâne la suprafaţa lucrurilor. Se uită lung printre stâlpii pridvorului, apoi adăugă: Adevărata luptă nu e între tată şi noi.

— Între el şi consilieri?

— Mai puţin.

— Între el şi populaţie?

— Nici atât.

— Atunci?

Kaena tăcu. Apoi se ridică brusc, merse la marginea pridvorului şi-şi rezemă capul de un stâlp, cuprinzându-l cu braţul şi privind lung

spre crângul de lehua. Câteva frunze de akala, ale viţei ce înfăşură stâlpul, i se lipiră de tâmplă şi-i foşneau în ureche. După un timp se desprinse şi reveni pe scaun.

— Judele Moemoe era un străin al acestor locuri.

Tresării:

— Moemoe?

— Aşa se chema pe vremea aceea un primar, jude, şi nu era ales de popor, ca acum, după legi care nu sunt ale noastre. El se alegea pe sine dintre semenii lui, prin legea celui mai virtuos dintre virtuoşi. Devenea jude cel care-i întrecea pe toţi ceilalţi în înţelepciune, în bărbăţie, în mânuirea suliţei, la vânat, la pescuit, la întrecerile jocurilor. Venit, după cum se auzise, din insula Oahu, Moemoe nu avea la început mai niciuna din aceste virtuţi şi trecea drept un pripăşit pe care nu-l băga nimeni în seamă, şi cu atât mai puţin trufaşul Kou, judele din Kipukua al acelei vremi.

— Iartă-mă, o întrerupsei eu, Kou nu era zeul războiului?

— Numele zeului se scrie K-u, îmi explică ea, pe când al acelui jude se scrie K-o-u. Nu e totuna.

— Mulţumesc.

— Nu s-a făcut vâlvă nici când acel venetic Moemoe s-a însurat cu

Haumeea, o văduvă ce trăia singuratică la marginea tribului. Un cămin ca oricare, dăruit şi cu două fetiţe, una după alta, în primii doi ani.

— Iartă-mă că iar te întrerup, zisei, dar numele Haumeei îmi aminteşte de muma pământului, născătoarea tuturor lucrurilor statornice.

— Ai memorie bună.

Valeri Anania

— Lucrul acesta îl ştia şi micuţa Kaiolani de pe muntele Pali.

— Tot ce se poate, nu mă contrazise ea.

— Mai mult, Haumeea fusese nevasta lui Wakea şi din ei s-a născut

Pele.

— Exact.

— Ceea ce vreau acum să ştiu este dacă şi numele celor două femei se scriu diferit.

— Nu se scriu diferit.

— Mulţumesc.

— Mai vrei cafea?

— Nu, mulţumesc. De altfel, nici n-ai putea s-o aduci, adăugai zâmbind.

— Oamenii au luat aminte la acel străin numai după ce el a început să-i întreacă în toate acele virtuţi care fac dintr-un om de rând un om peste oameni. Numai atunci şi-au adus ei aminte că el nu-şi are rădăcinile aici şi s-au întrebat dacă vor trebui sau nu să i se supună.

Duşmanul cel mai înverşunat îi era, firește, judele Kou, a cărui putere se vedea zilnic ameninţată de izbânzile pripăşitului. Ceasul hotărâtor l-au adus întrecerile de nalu – aşa se chema sportul surfului în vechea limbă a Hawaiului –, când Moemoe a fost primit la ţărm cu urale şi cunoscut de toţi ca jude peste Kipukua. Pe valul cât dealul, el se ţinuse drept pe tălpică, stăpânind marea cum numai regii cei de demult, în toată măreţia lor, o putuseră stăpâni. Era ca şi cum ar fi călărit, de-a-n picioarelea şi fără frâu, un armăsar sălbatic. Venise din larg ca o nălucă şi atinsese ţărmul pe spargerea valului, în timp ce toţi ceilalţi de-abia se culegeau din apă. O asemenea izbândă nu putea fi iertată de

Kou. Nicio răzbunare nu e mai cumplită decât aceea a trufaşului umilit.

Kou nu a uitat niciodată că biruitorul era un străin. Iar ura lui era cu atât mai clocotitoare cu cât nu putea înţelege de ce bărbatul acelei biete văduve, el, care la început nu se deosebise prin nimic şi care nici nu fusese văzut că s-ar fi încercat pe sine în vreun fel, năvălea acum năprasnic din biruinţă în biruinţă, stăpân pe sine şi stăpânitor împrejuru-i.

— Să-ţi spun drept, Kaena, şi eu mi-aş pune întrebarea aceasta, mă răsucii eu în scaun. Fără numai dacă Haumeea ar fi fost însăşi

Haumeea.

— De ce să nu fi fost?

— …Şi că ea i-ar fi împrumutat lui ceva din puterile ei.

— Nu ceva, ci pe toate.

— Nefericită căsnicie! exclamai eu.

— De ce neapărat nefericită?

— Pentru că, în mod obişnuit, bărbatul e făcut să fie ocrotitorul femeii, cel ce o dăruieşte cu încredere în viaţa şi în izbânzile ei. Femeia ştie asta, o intuieşte, se simte bine, mai mult, solicită şi acceptă

ocrotirea

Străinii din Kipukua
It ei mL
ut lăâă.
Îre cor le-a
Şi
05.
«lt, rit.
ca
Îţi i de ilit.
I cu
ete

Fese mic bărbatului. Această ocrotire devine, până la urmă, o strămutare de putere sau, ca să folosesc un limbaj mai pretenţios, un transfer de energie. Femeia împrumută ceva din energiile bărbatului şi le cheltuieşte ca pe ale sale dintru ale sale, în chip firesc, fără poticniri şi drame. Nu tot aşa se întâmplă într-o situaţie răsturnată. Fie că femeia nu se poate stăpâni să-i arate bărbatului că el îi datorează totul, fie că el simte – şi trebuie să simtă – că e stăpânit de puterea femeii – discret sau violent, n-are importanţă – şi se va răzvrăti, va căuta să restabilească ordinea sau, într-un caz şi mai rău, va accepta naufragiul.

Kaena schiţă un zâmbet care mă umili:

— Ei bine, căsnicia lui Moemoe cu Haumeea era fericită.

Îmi aprinsei o nouă ţigară:

— Unde greşesc şi cum?

— Vorbind de ordinea naturală a lucrurilor.

— În cazul acesta, sunt obligat să mă întorc şi să presupun că nevasta judelui era într-adevăr Haumeea.

— Şi ce te costă să presupui?

— Bine, cedai eu. De dragul istorisirii voi accepta presupunerea. Şi voi căuta să urmăresc simbolurile.

— Te străduieşti degeaba. Nu a fost pentru prima oară când o nemuritoare s-a îndrăgostit de un pământean şi a făcut din el un semizeu.

Adevărata iubire are puteri magice, iar Haumeea l-a iubit pe Moemoe cu adevărat. De dragul lui şi-a strămutat în el harurile năprasnice şi a rămas să trăiască în umbra lui, umilă şi fericită. Aceasta explică şi de ce, în cele ce urmează, ea piere – pentru o bună bucată de

vreme – din viaţa lui, sau – ca să mă ţin mai bine de firul povestirii – el dispare din viaţa ei.

— Mă hotărâsem să nu te mai întrerup, dar nu-mi pot stăpâni o întrebare. Ştia el cine e femeia lui?

— Văduva frumoasă din Kipukua, devenită mama celor două fetiţe.

Ea îi gătea mâncare, îi primenea aşternutul şi-l aştepta duioasă în pragul colibei.

— De fapt, nu te supăra, întrebarea mea voia să ducă la o alta. Ştia el de unde-i veniseră acele haruri năprasnice? Şi, dacă nu, cum îşi explică el trecerea de la omul obişnuit, nebăgat în seamă, de dinainte de căsătorie, la omul excepţional de după aceea? îmi place să cred că schimbarea însemna o revelaţie nu numai pentru trib, ci şi pentru el.

Nicio tresărire? Niciun semn de întrebare? Nicio iscodire dincolo de hotarul somnului? Nicio uimire dinlăuntrul unei asemenea explozii de energie?

Kaena se gândi şovăitor câteva clipe, apoi se hotărî:

— O cunoşti pe Niaulani.

Valeri Anania

— Desigur, tresării. De unde ştii şi asta?

— Deocamdată mă priveşte, se răsfăţă ea dezarmându-mă. Niaulani trăieşte o experienţă extraordinară. După lungi şi neizbutite încercări de a învăţa să cânte la pian şi după o tot atât de lungă şi istovitoare boală, se trezeşte înzestrată cu darul muzicii, studiază cu succes şi devine o pianistă celebră. A crezut ea cumva că năprasnica înzestrare îi venise din afara ei?

— Nu, trebuii să recunosc, cel puţin o vreme. Nici nu trebuia neapărat să creadă. Există oameni care numai pe la patruzeci-cincizeci de ani se pomenesc că au talent şi scriu dintr-odată, să zicem, o carte genială.

Fenomenul nu e pus neapărat pe seama unor forţe exterioare. Sunt în noi puteri latente, care izbucnesc când nu ne aşteptăm. La un moment dat însă Diana şi-a dat seama de adevăr, descoperindu-l.

— De ce-i spui Diana?

— Pardon, Niaulani, mă corectai repede pentru a nu pierde şirul ideilor. Atunci a început drama. Ea nu mi-a explicat niciodată de ce, după ce a descoperit manuscrisul maestrului ei şi dedicaţia de pe el, s-a hotărât brusc să-şi încheie cariera muzicală şi să cerşească

îndurarea de a fi reprimită pe insula Niihau. Eu însă mi-am explicat. Atâta vreme cât ea a crezut sau a bănuit că neaşteptatul ei talent e doar trezirea unei forţe native, dar latente, sau, dacă vrei, atâta vreme cât nu şi-a pus o astfel de întrebare, ea s-a socotit izvorul şi stăpâna harurilor ei, pe care le cheltuia ca pe ale sale dintru ale sale. În momentul însă când a descoperit că ea era doar receptacul şi beneficiară a unor energii pe care i le cedase, prin sacrificiul de sine, maestrul îndrăgostit, ea s-a simţit deodată străină sau, dacă vrei, înstrăinată de ea însăşi, de propriile ei izvoare, de propria ei identitate. De aici, abandonarea pianului şi dorul întoarcerii la ukulele.

— Perfect, zise Kaena satisfăcută, în cazul acesta, îţi este uşor să înţelegi de ce, pe de o parte, Haumeea nu i-a destăinuit niciodată lui

Moemoe taina virtuţilor lui şi, pe de altă parte, de ce el nu a văzut în ele neapărat o taină.

— Probabil că n-a avut nici prilejul s-o descopere.

— De ce anticipezi?

— Spuneai că el dispare, pentru o vreme, din viaţa soţiei lui.

— Într-o bună zi, continuă ea, judele plecă în căutarea unui loc mai bun pentru întrecerile de surf. Se urcă în canoe, ridică pânzele şi se adânci destul de mult către larg, cercetând cu luare-aminte puterea şi mişcarea valurilor, unde anume se naşte cel mai înalt şi cu ce repeziciune aleargă spre ţărm. Că tuturor Hawaienilor, surful îi era sportul favorit.

Stătea în picioare la catarg şi-i făcea bine să se închipuie, cum ţi-am mai spus, călărind acele valuri pe uşoară, fulguitoarea, aproape imaterială

Străinii din Kipukua tălpică de lemn, o plutire care nu mai e condiţionată nici de vânt, nici de lopeţi, nici de cârmă, singura care-i dă omului senzaţia că poate înainta statornic pe nestatornicia apelor. Pentru o asemenea senzaţie nu e nevoie de puteri suprafireşti. Dar, dacă omul poate stăpâni valurile mării, nu întotdeauna le poate stăpâni pe acelea ale sângelui. Moemoe nu şi-ar fi dat seama niciodată de acest adevăr, dacă, la un moment dat, n-ar fi zărit o femeie înotând gingaş printre talaze.

— Înotând? La o asemenea depărtare? mă amuzai eu.

— Vezi că eşti încă un străin? mă repezi ea. Nimic mai natural pentru un Hawaian de baştină – bărbat sau femeie – decât să stea în mare ore şi ore întregi şi să îndrăznească până departe. Judele se ştia

râvnit de femei, multe îi făcuseră ochi dulci şi pe multe le aruncase pe după umăr, dar la o asemenea întâlnire nu se aşteptase. Până să se dezmeticească, femeia îi sări în canoe şi i se îmbie cu întreaga ei tremurătoare frumuseţe. Asemenea năprasnice întâmplări se petrec fără cuvinte. Pânzele căzură de pe catarg şi cei doi se iubiră fierbinte şi îndelung, până ce bărbatul rămase sleit pe podea şi adormi adânc, împrejuru-le nu era decât puştiul mării. Nicio luntre nu-şi lăsa urmă pe apă. Femeia ridică pânzele şi puse mâna pe cârmă. Într-un târziu

Moemoe se trezi, mirat, într-o peşteră vastă de pe insula Molokai, căptuşită cu rugina soarelui şi aşternută cu ierburi de mare. Ai înţeles, desigur, că acolo era sălaşul acelei femei.

— E vorba deci de o răpire.

— Şi mai mult decât atât, de o vrajă. Pentru ca să poţi să-ţi dai seama de farmecul desăvârşit al acelui trup zeiesc, e de ajuns să-ţi spun că patima lui deveni în timp atât de puternică şi mreaja se strânse atât de tare împrejuru-i, încât cu greu şi doar ca prin vis îşi mai amintea, când şi când, că avusese o nevastă şi că o lăsase cu o pruncă la sân. De amintire se scutura repede şi se arunca din nou în prăpastia sângelui, cu acea voluptate nimicitoare a celor ce se simt irezistibil atraşi de genuni. Trăia pentru ea şi numai pentru ea. Nopţile lor de dragoste aveau măreţia cutremurului de pământ, când stihiile se zguduie, munţii se răstoarnă, apele se învolbură şi adâncurile năvălesc în lumină ca o răscoală de lanţuri.

— Imaginea mi se pare extraordinară! exclamai eu. Sunt sigur că mă porţi spre un nou simbol.

— Nu simbol, ci realitate, întări Kaena cu convingere şi fără să noteze mirarea cu care ascultasem o imagine atât de îndrăzneaţă din gura unei feţe atât de tinere. Femeia avea grijă să se păstreze mereu proaspătă şi niciodată nu uita să-l aştepte goală ori de câte ori el îşi vestea de departe, printr-un şuier, întoarcerea din obişnuitele plimbări.

Această până când el se duse într-o bună zi pe ţărm să vadă nişte întreceri de surf şi cunoscu acolo pe un oarecare Hinole, cu care se

Valeriu Anania împrieteni repede. Acesta auzise de dispariţia misterioasă a judelui

Moemoe de pe insula Hawaii şi nu-i fu greu să-l recunoască în străinul acesta blond, care, după cât adulmecase el, trăia învăluit în

taina peşterii. „Tu ştii că eşti însurat şi că ai o nevastă?”, îl întrebă el după mai multe înfăşurări de vorbe. „Da, răspunse Moemoe cu ochii aiurea, uneori îmi aduc aminte de dragostea lăbărţată a unei slujnice supuse”.

„Dar ştii tu cine e fiinţa cu care trăieşti acum?” în ochii ibovnicului explodară două stele negre: „Femeia. Femeia singulară, femeia unică, femeia prin excelenţă”. Hinole deveni subţire la grai şi-i vorbi în ureche:

„E adevărat că întotdeauna şuieri când te apropii de peşteră?”. „Da, şuier”. „Şi de ce, mă rog?” „E o înţelegere între noi”. „Şi ce-ar fi dacă o dată, o singură dată, n-ai şuiera, ci te-ai apropia tiptil?” „De ce-aş face-o?”, întrebă mirat Moemoe. Hinole apăsă pe vorbe: „Pe femeie n-o poţi cu adevărat cunoaşte decât în pielea ei”. Ibovnicul râse: „Tocmai de-aceea şuier”. Hinole nu se dădu bătut: „Ce-ar fi dacă astăzi, de pildă, ai afla-o îmbrăcată? Ţi-ai putea îngădui plăcerea de a-i atinge straiele, unul câte unul, în acea dulce înşelare care-ţi dă impresia că eşti agresiv şi cuceritor. Femeii nu-i displace niciodată agresivitatea”. Moemoe rămase pe gânduri.

— Bănuiesc că a prins-o cu altul, ghicii eu deznodământul unei asemenea poveşti de dragoste.

— Nu, răspunse Kaena. Întorcându-se tiptil la peşteră, în aşternutul patimii lui el găsi, dormitând, o şopârlă.

— Ei, asta-i!

— Asta-i! O şopârlă.

— O aligatoare, Kaena, o aligatoare, mă foii eu pe scaun. Şopârlă trebuie că era uriaşă, cel puţin de mărimea femeii, în pielea ei.

— Exact, în pielea ei. Când ea îl simţi, se umplu de mânie şi-l certă cumplit. Zbârlindu-şi solzii din jurul gâtului, îl ameninţă că o să-i mănânce ochii.

— De ce neapărat ameninţare? Aceasta putea fi o nouă declaraţie de dragoste, intervenii eu, din nou amuzat.

Kaena se menţinu gravă şi candidă.

— Aşa a primit-o şi el, drept o nouă declaraţie de dragoste. Acum ştia că o are în faţă pe Kiha-Wahina, Femeia-şopârlă, mumă a cutremurului şi născătoarea tuturor lucrurilor nestatornice.

— Am spus că mă duci la un nou simbol? exclamai dezolat. Opoziţia dintre Haumeea şi Kiha-Wahina e evidentă, simetria e perfectă.

— Da, dar nu pentru că aşa ar fi fost întocmită istoria, ci pentru că aşa s-au petrecut faptele. Când zeii intervin în viaţa oamenilor, nimic nu se petrece la întâmplare.

— Hai să nu teoretizăm, mă calmai eu. Ce-a făcut Femeia-şopârlă?

I-a mâncat ochii?

Străinii din Kipukua

— Nu, ci el i-a mâncat pe ai ei.

— Într-adevăr?

— Moemoe nu era omul care să-şi piardă cumpătul în faţa unei asemenea cumplite descoperiri. La început fu prins de o toropeală dulce, ca o îmbiere la somn, apoi îşi reveni, o îmbrăţişă pe fioroasa Kiha-Wahina şi o iubi acolo, în aşternutul lor de ierburi de mare, o iubi aşa cum n-o mai iubise până atunci, bărbăteşte, sălbatic, în duşmănie, sărutându-i guşa galbenă şi limbile jucăuşe, înfiorându-i solzii verzi cu mâinile lui puternice, frământându-i trupul bălos şi încălzindu-l cu dogoarea unei patimi ce se dezlănţuia cu disperare. Când totul se isprăvi, el se uită cu scârbă la splendidul şi istovitul trup de alături care, în ultimele lui spasme, redevenise femeie.

Nu ştiam ce să admir mai întâi, puterea tabloului sau desăvârşita inocenţă cu care fata îl zugrăvea în cuvinte.

— Fantastic! exclamai sărind de pe scaun. De aici înainte totul e posibil.

— Ai priceput, continuă Kaena făcându-mi semn să mă reaşez, ai priceput că de acum încolo singurul gând al judelui era să scape de sub tirania Kiha-Wahinei. Nu era nici simplu şi nici lipsit de riscuri. Şopârla trăise o experienţă erotică extraordinară şi se legase mai cumplit de bărbatul acesta atât de neobişnuit. El însă îşi dădea seama – de fapt, o ştiuse din clipa când a făcut descoperirea – că de acum el este cel ce o stăpâneşte, că ea îi este lăuntric supusă şi, ca atare, gata să-i împlinească toate voile. Într-o bună zi el pretinse a avea în piept un năduf care-i făcea răsuflarea grea şi îi ceru Kiha-Wahinei să meargă la Mauna Kea, muntele cel acoperit cu zăpadă de pe insula Hawaii, şi să-i aducă un urcior cu apă rece din izvorul Poliahu. Era o apă anume, amestecată cu grunji de gheaţă, cu care el s-ar fi deprins, încă din tinereţe, să se lecuiască de acel năduf. Mai înainte însă el avu grijă să facă o gaură în fundul urciorului, nu prea mare, pe care ea, bineînţeles, nu o băgă de seamă. Aici trebuie să admit că şiretlicul judelui era cam

simplist…

— La măsura unui creier de şopârlă, observai eu. La urma urmelor.

Kiha-Wahina nu era mai naivă decât troienii.

— Mulţumesc, zâmbi Kaena. Se urcară astfel în canoe şi ajunseră la

Mauna Kea. Femeia luă urcuşul în piept, către izvor, iar el rămase gâfâind la poala muntelui, chipurile s-o aştepte. Punându-şi planul în mişcare, Moemoe alergă la vulcanul Kelauea spre a cere ajutor de la

Pele. Când el apăru pe buza craterului, strigăte de mirare izbucniră din piepturile sirenelor roşii. După ce-l ascultă, Pele îl ascunse într-o scorbură de piatră şi se hotărî să-l redea Haumeei. Pricepi?

— Pricep, confirmai eu urmărind înţelesurile.

Valeri Anania

— E uşor se închipui furia ce o cuprinse pe Kiha-Wahina când pricepu şiretlicul, văzând că urciorul prindea apă fără să se umple. Ea alergă pe urmele lui Moemoe, dar nu izbuti să-l ajungă. împotrivirea

Roşcatei de a-i slobozi ibovnicul dezlănţui atunci una din cele mai puternice lupte stihiale din câte s-au întâmplat vreodată pe aceste locuri. Kiha-Wahina scoase un şuier de se cutremurară zările. La semnul ei, toate şopârlele şi toţi dragonii de pe Molokai, Lanai, Maui şi Kahoolawe prinseră a mişuna prin apele oceanului şi văile Hawaiului. Târâtoarele se adunară, jur-împrejur, pe buza craterului şi-şi vărsau balele în flăcările încă domoale ale iezerului. Pele răspunse pe loc şi cumplit.

Vulcanul se opinti din adâncuri şi începu să verse foc pe gură, potopind reptilele cu topitură de pucioasă şi fier. Kiha-Waliina se puse cu spinarea la pământ şi-şi scutură puternic grumazul. Un cutremur de pământ deschise mii de cotloane în munte. Reptilele se ascunseră repede în ele.

Pele însă întărâtă cuptorul şi le năpădi cu lavă fierbinte, nimicindu-le cu totul. Urlând de deznădejde, Kiha-Wahina se aruncă de pe o stâncă şi scăpă cu viaţă în Loko-Aka, apa ce se mai cheamă şi Lacul Umbrelor, de unde fugi în peştera ei de pe Molokai. O duşmănie de moarte stăruie de atunci între Pele şi neamul şopârlelor.

Kaena se opri să soarbă o gură de apă. Profitai de întrerupere:

— Ca un european cinstit ce mă aflu, nu rezist ispitei de a umbla la simboluri. Care vasăzică, o erupţie este mai întotdeauna precedată sau însoţită de cutremur. Bine, pe asta am înţeles-o. Ceea ce însă nu înţeleg este relaţia dintre Pele şi Haumeea, cum adică o putere distructivă, anarhică e înrudită cu aceea a statorniciei, a echilibrului.

— Nu uita că Pele este fiica Haumeei, din căsătoria acesteia cu

Wakea, mai înainte de a se fi luat cu Moemoe.

— N-am uitat, dar în cazul acesta trebuie să admit că, spre deosebire de cutremur, putere eminamente distructivă, erupţia vulcanică are o funcţie creatoare.

— De ce nu? zâmbi fata.

Îmi veni în minte scufundarea în golful Hanauma şi-l văzui pe domnul

Martin-Uriaşul zidindu-se pe sine la faţa mării şi auzii ecoul adâncurilor:

Ailaau! Ailaau!

— Ai dreptate, zisei, Hawaiul e o mărturie în acest sens.

— Aş putea să-ţi povestesc, reluă Kaena fără să se sinchisească prea mult de reflecţiile mele, aş putea să-ţi povestesc despre soarta bietului

Hinole, cel care-i deconspirase lui Moemoe adevărata identitate a frumoasei lui ibovnice.

— M-ar interesa mai mult soarta bietului Moemoe. Oricum, cred că nici lui Hinole nu i-a fost uşor.

— Nu i-a fost. Urmărit de furia Femeii-şopârlă, el s-a aruncat în mare şi s-a prefăcut în peştele hinalea.

Străinii din Kipukua

Râsei cu poftă:

— Am mai auzit eu de un ibovnic care a scăpat prefăcându-se în peşte.

— Te gândeşti la Kamapua?

— Mă gândesc la humu-humu. Apropo, scăzui eu vocea, la voi în casă se mănâncă humu-humu?

— Cum o să se mănânce? se miră fata. Humu-humu e tabu.

Închisei ochii pe jumătate:

— Chiar şi pentru Unauna?

— A-ha, se veseli fata, ştiu acum, te-ai cunoscut cu Panaewa. Nu, dragă prietene, Unauna nu mănâncă humu-humu. Ea numai se joacă cu

el.

— Se joacă? mă holbai eu.

— Nu ţi-am spus că soră-mea e plină de ciudăţenii?

— Am şi observat.

— Ei bine, aceasta e una din ciudăţeniile ei, să zicem chiar că e una din marile ei plăceri. Panaewa îi prinde peştele viu şi i-l aduce într-o găleată. Unauna îl toarnă într-o puţină cu apă şi acolo se joacă cu el.

Peştele trebuie să fie întotdeauna un mascul, iar această ipostază a apei este singura care nu o sperie pe soră-mea.

— Şi cum se joacă cu peştele? mă distrai eu. îl pupă-n bot?

— Asta mai puţin. De obicei îl joacă pe palme, îl mână încoace şi încolo, îl strecoară printre degete, îl plesneşte pe solzi. Jocul acesta poate dura ore întregi. Peştele se arată a fi extrem de sensibil la atingerile palmelor, le aşteaptă, le pândeşte, le întâmpină, grohăie ca un porc, apoi le bate cu coadă până ce-şi lasă lapţii şi tulbură apa.

Această apă va fi folosită de Unauna în cada ei de baie.

— Fantastic, mă cutremurai eu între uimire şi dezgust.

Kaena îmi observă tulburarea şi se simţi obligată să revină la subiect.

— Aşa încât bietul Hinole…

— Iartă-mă, o întrerupsei, aş vrea să ştiu ce se întâmplă în final cu peştele humu-humu. Ce face Unauna cu el? îl lasă să moară? îl dă la pisici? îl îngroapă sub coteţul de porci?

Fata ridică din umeri:

— În privinţa aceasta nici eu nu sunt prea lămurită. Fiind un tabu al zeiţei Pele, humu-humu i se jertfeşte de obicei acesteia. E adevărat că soră-mea se urcă uneori pe munte, cum a făcut-o, de pildă, şi astăzi, dar nu am urmărit-o niciodată şi nu ştiu până unde ajunge şi ce face.

Cât îl priveşte pe Hinole, ţi-am spus că a încercat să scape sub chipul peştelui hinalea. Kiha-Wahina însă l-a urmărit în apă, a folosit felurite şiretlicuri şi în cele din urmă a izbutit să-l prindă într-un coş împletit din nuiele de inalua.

Valeriu Anania

— Şi? L-a mâncat?

— L-a lăsat cu viaţă numai după ce acesta s-a legat că nu-şi va

părăsi niciodată înfăţişarea de peşte.

— Cu alte cuvinte, reflectai eu, condamnat să existe şi să se perpetueze sub o identitate care nu era a lui.

Şi iar mă pomenii năpăstuit de amintirea domnului Martin.

— Exact, confirmă Kaena, spre deosebire de humu-humu, despre care se presupune că în anumite împrejurări ar putea să-şi recapete înfăţişarea de om.

— Sau de porc, adăugai eu gândindu-mă deodată la golanul de Panaewa, dar neîndrăznind să merg mai departe cu vorba.

Bănuiam că şi Kaena, la rândul ei, se întreba cât ştiu eu sau nu ştiu de o altfel de legătură între Unauna şi tânărul pescar din Kaimu, aşa încât se făcu a nu mă fi auzit.

— Sau, continuă ea, spre deosebire de Moemoe, care în timpul captivităţii lui de pe Molokai se zbătuse între două identităţi. El avea să şi-o recapete, firește, pe cea adevărată, după ce Pele l-a ajutat să scape de urgia Kiha-Wahinei.

— Deocamdată, zisei eu, l-am lăsat în ascunzătoare. Să spun drept, în omul ghemuit sub stânci şi scuipat de şopârle îmi e greu să recunosc pe stăpânul de odinioară al mării, drept pe valuri şi încrezător în puterile lui. Se pare că omul e măreţ doar atâta vreme cât nu-şi face de lucru cu zeii. Aş vrea să-l ştiu acum acasă, lângă soţia şi fetiţele lui, dar încă mi-e frică de ceea ce s-ar putea să aflu. Şi, fiindcă veni vorba, cum se face că un om ca el, înzestrat cu puteri nefireşti, nu s-a folosit de ele? Am înţeles că Haumeea îi cedase puterile şi se mulţumea ca, de dragul lui, să ducă viaţa unei femei obişnuite. Aşa se explică, desigur, de ce dispariţia soţului rămâne pentru ea un mister, de ce ea nu intervine nicicum în odisseea erotică a lui Moemoe. Mă întreb însă de ce el, devenit posesorul unor astfel de puteri, el, asemenea unui zeu, se lasă răpit ca un bleg de o femeie-şopârlă, îi întreţine căldurile ca un mascul de sămânţă, îi află identitatea şi descoperă şiretlicuri de la un viitor peşte, scapă cu fugă şi-şi vâră capul sub fustele – fie ele şi de flacără – ale năbădăioasei Pele. Am fost gata să presupun că Kiha-Wahina era o divinitate. Haumeea însă nu făcuse din el un zeu?

Kaena zâmbi îngăduitor:

— Ea era divinitate prin natură, dar el era numai prin har.

— Şi vrei să spui că, din momentul întâlnirii lui Moemoe cu Femeia

— Şopârlă, harul lui a încetat să mai existe?

— Nu, a încetat doar să mai lucreze.

— Continuă deci să existe în stare latentă.

— Exact. După ce Moemoe a scăpat din captivitate şi a revenit lângă

Haumeea, vechile lui puteri au început din nou să lucreze.

Străinii din Kipukua

— A revenit deci. Şi? Câinele l-a recunoscut? Nevasta avea peţitori?

— E cu totul altceva, răspunse fata mustrându-mă din ochi şi împrumutând glasului o gravitate deosebită. Femeia îi rămăsese credincioasă şi continua să-şi alăpteze fetiţa cea mică, el se întorcea viu dintr-o experienţă în care stihiile se înfruntaseră pentru un om. Aşa ceva nu i se întâmplă oricui. Era un erou. Dar, vezi, asemenea întâmplări nu sunt niciodată simple. Părăsind sălaşul de foc al zeiţei Pele, aceasta nu-l petrecuse ca pe un prieten, ci mai degrabă îl alungase ca pe o pacoste. Apărându-l pe el şi bătându-se cu Kiha-Wahina, ea îşi sacrificase unul din cele mai scumpe tabuuri. Râurile de lavă nimiciseră nu numai şopârlele şi dragonii, ci şi murele de chelo.

— N-am auzit de ele.

— Cresc numai aci, pe muntele acesta, şi de atunci au rămas foarte puţine şi numai acolo unde lava nu le-a ajuns sau unde a început să se răcească. Nu-s bune de mâncat, dar se zice că devin extraordinar de gustoase atunci când sunt preparate ca un fel de prăjitură sau cremă.

Secretul acestui preparat însă îl are numai Pele şi numai ea are dreptul de a le culege. Murele de chelo sunt şi acum sfinte, nimeni nu le atinge, îţi închipui mâhnirea lui Moemoe când şi-a dat seama că, solicitând cuiva un bine şi dobândindu-l, a devenit pricină de mâhnire pentru propriul său binefăcător. E totuşi o gingăşie de suflet, care-i stă bine unui bărbat croit din asprimi.

— Trebuie să bănuiesc o nouă intervenţie a Roşcatei?

— Cel puţin deocamdată, nu. Întors la casa lui şi dezmeticit, Moemoe prinse a se bucura iarăşi de fericirea căsniciei, de admiraţia poporului şi, de ce nu? de invidia duşmanilor.

— Mai ales!

— De îndată ce s-a aflat că judele Moemoe pierise pe mare,

temutul

Kou i-a şi luat locul şi cârmuia norodul ca un adevărat tiran, înmulţind tabuurile şi chiar jertfind oameni în cuptoarele zeilor. Moemoe nu mai avea acum ambiţii de conducător, dar aceasta nu-l împiedica să exceleze, ca şi odinioară, în viaţa publică. Vechile lui haruri se treziseră din dormitare şi-l făceau să strălucească. Se ştie însă că omul mediocru vede întotdeauna în cel virtuos un adversar potenţial. Era şi cazul mărunţeilor din Kipukua, care însă nu-i puteau aduce altă învinuire decât aceea că e un venetic pe pământul acesta, că nu crescuse din sângele şi sufletul acestui popor, că era mai degrabă un impostor flămând de putere şi glorie. Kou ţinea fără încetare un ochi pe el, dar ştia că nu-l poate înfrunta de-a dreptul, ci numai pieziş. Prilejul s-a ivit. Într-o zi

Haumeea se duse, ca de obicei, la pescuit. Purta pe ea o fustă pe care şi-o împletise dintr-o nuia de akala, subţire şi bogată-n frunze. Copilele rămăseseră în grija Kuaanei. În acest timp Moemoe făcu o plimbare pe dealul cu panini, se îndestulă cu banane şi adormi la umbra unui cactus.

Valeriu Anania

Aşa-l aflară oamenii lui Kou, care-l legară burduf, îi puseră căluş în gură şi-l duseră la jude. Acesta se grăbi să-l poarte, legat, în crângul de lehua, acolo, şi-l execută pe loc, spânzurându-l cu mâna lui de o creangă a acelui arbore ulu, după care porunci oamenilor lui să se împrăştie. De pe ţărmul unde pescuia, Haumeea auzise tobele, îndată după aceea simţi cum în fiinţa ei se întoarce puterea de odinioară.

Alergă la arborele ulu şi-şi găsi bărbatul legănându-se sub creangă. Sudori grase îi curgeau de pe trup şi câinii le lingeau din iarbă. Reîndumnezeită, transfigurată de durere, Haumeea îşi descinse împletitura de akala, lăsând-o să cadă la pământ, şi rămase în splendoarea aproape imaterială a frumuseţii ei trupeşti, îşi întinse braţele spre copac şi înaintă încet.

Trunchiul acestuia se deschise ca o uşă de templu şi se închise în urmă-i ca o piatră de mormânt. Un cutremur uşor scutură arborele din toate crengile. Nodul funiei prinse a se scurge pe lângă coajă, trupul spânzuratului căzu în iarbă. Moemoe se trezi sub răsuflarea câinilor. Se uită nedumerit împrejur şi nu văzu nimic altceva decât cum o viţă de akala, cu rădăcina prinsă alături, îmbrăţişa trupul arborelui. Lui Moemoe i se păru că în tremurul frunzelor ei recunoaşte foşnetul

mătăsos şi cald care-i îndulcise viaţa de câţiva ani, de un veac, de o veşnicie…

— Splendid! exclamai eu cu sinceritate. Splendidă legendă! Finalul, îndeosebi, e plin de poezie.

Kaena se ridică de pe scaun şi mă privi sever:

— Poezia de atunci e drama de acum. Încă n-ai priceput?

Furat de istorisire, pierdusem din vedere că faţă începuse prin a-mi făgădui înţelesul ascuns al conflictului dintre tată şi cele două fiice.

Acum însă nu eram deloc pregătit să cred în altceva decât în frumuseţea unei legende, ţesută pe o încrengătură de simboluri. De aceea, desigur, continuă să mă pironească cu ochii ei mari şi tăioşi:

— Nici acum n-ai priceput, domnule?

Îngheţai.

— Vrei să spui că…

— Da, am vrut să-ţi descopăr cum a murit mama şi de ce taică-meu ţine cu orice preţ să doboare arbore ulu. Şoseaua e numai un pretext.

— Într-adevăr, zisei reculegându-mă, David nu mi-a vorbit niciodată despre soţia lui, nici măcar în treacăt.

— Şi nici nu-ţi va vorbi, zise Kaena cu ochii năpădiţi de umbre. Cât despre David, ah, David, domnul David Stevenson, acesta-i un nume bun pentru parlamentarii din Honolulu, pentru congresiştii din Sin

Diego, pentru dumneata şi pentru alţii ca dumneata. Adevăratul său nume e Moemoe.

Ameţit de emoţie, nu mai ştiam cu ce ochi trebuie să mă uit la prietenul meu care tocmai se întorcea de la primărie şi deschidea poarta grădinii. Dar nu era el, ci domnul Martin.

Capitolul X

Domnul Martin însă nu venise singur. De îndată ce izbuti să deschidă portiţa, din spatele lui se ivi o femeie în care o recunoscui, nu fără uimire, pe Diana. O văzusem pentru ultima oară acolo, pe Kewalo, din pridvorul casei Martin, coborând către plajă de la Makanoe, şi mi-o imaginasem apoi în fine, pe insula Niihau, la capătul unor peregrinări care făcuseră din ea o străină. Şi acum iat-o aici, la Kipukua, alături de soţul ei, care nu-mi suflase o vorbă că ea s-ar afla în localitate sau că ar trebui să vină. Neaşteptata ei apariţie mă umplu nu numai de uimire, ci

şi de o neliniște vagă, acea neliniște instinctivă pe care unele animale o simt înainte de cutremur – şi-mi aminteam de câinele din golful Hanauma –, neliniște care, în cazul meu, nicicum nu putea fi pusă pe seama întrebărilor ce nu-şi găseau răspuns. Între timp, mă gândisem deseori la Diana, mai ales din momentul în care aflasem că ea e nevasta domnului Martin şi că-i devenise tovarăşă de viaţă într-un chip atât de ocolit şi de ciudat. O cunoşteam de când era elevă de liceu şi totuşi nu ştiam mai nimic din viaţa acestei femei cu o biografie atât de complicată şi – de ce nu? – incertă. Un capitol cu desăvârşire alb îmi rămăsese legătura dintre ea şi David. Reîntâlnindu-l pe acesta în casa ei din Honolulu, mă încredinţasem repede că cei doi se cunoşteau bine şi că se cunoşteau de multă vreme. Între ei nu surprinsesem acel firesc schimb de întrebări al oamenilor care nu s-au mai văzut de mult: cum te simţi, ce-ai mai făcut între timp, de ce n-ai mai scris?

Dar nici despre David nu avusesem timpul să aflu prea mult, ce anume făcuse el, pe unde umblase, cum îşi dusese viaţa în cei paisprezece ani de când ne despărţiserăm la San Diego. Cu toate acestea, îmi dădeam seama că nu acest noian de întrebări şi nu acest gol de răspunsuri

Valeriu Anania îmi stârneau acea neliniște defensivă, acum, când o vedeam pe Diana în casa lui David, întâmpinată de fiica acestuia.

— Ah, ştiam că vei veni, îi zise Kaena surâzând. Mana a lucrat şi de data aceasta fără greş. Acum o jumătate de ceas îţi pomeneam numele într-o conversaţie cu vechiul meu prieten.

— Da? se miră Diana. De unde până unde?

Mă mirai la rându-mi:

— Mai degrabă eu m-aş întreba: de unde până unde?…

— Îţi închipui, dragă, interveni domnul Martin, îţi închipui surpriza pe care am avut-o când, intrând în casă, am zărit-o pe dumneaei aşteptându-mă. Mă aştepta într-un fotoliu, liniştită, citind o carte, ca şi cum ar fi fost în căminul de pe Kewalo. Venise cu câteva ceasuri mai înainte şi slujnica nu numai că i-a deschis bucuroasă, ci a şi ospătat-o în cel mai perfect stil aloha.

— Nu mă aşteptam la o asemenea întâlnire, zisei eu către Diana lăsându-mă într-adins învăluit de primele umbre ale amurgului. Mi te imaginăm la ceasul rugii de seară.

— Nu m-au primit, zise ea mai mult în şoaptă. Un trimis al celor

de pe insulă şi-a împins luntrea până lângă mine şi mi-a spus: celui ce ne-a întors o dată spatele nu vom mai putea niciodată să-i vedem faţa.

Am înţeles şi am plecat plângând. Dar casa de pe Kewalo am găsit-o goală. Ca un mormânt din care zburase trupul.

Kaena nu ne lăsă prea mult răgaz de vorbă şi ne pofti în sufragerie.

— Tata trebuie să vină dintr-un moment în altul. Până atunci, voi încerca să vă stimulez pofta de mâncare. Să ştiţi că noi suntem o familie de sportivi şi că în casa noastră se bea foarte puţin, aproape deloc. Nu mă prea pricep la băuturi, dar am să vă ofer totuşi ceva foarte original, care nu cere neapărat şi cuburi de gheaţă. Aşa ceva nu avem.

Băutura era bună la gust, nu prea tare şi uşor amăruie, ceva între gin şi cherry, dar nu un amestec. Se chema okolehao şi ne îndemnarăm s-o gustăm din paharele mici, de culoare verzuie, pe care mai întâi le ciocnirăm în semn de prietenie. Kaena nu bău, dar puse un pahar alături, pentru tatăl ei. Rămaserăm în picioare, cu ochii pe obiectele din jur. Sufrageria Stevensonilor părea menită să răspundă mai degrabă nevoilor practice decât vreunui oarecare gust pentru frumos. Mobilierul era simplu, dar de stiluri destul de întâmplătoare şi nu te puteai dumiri care din ele era mai străin faţă de celelalte: jilţul din capul mesei, cu spătar în mătase japoneză, sau scaunele dimprejur, făcute din nuiele de alun pălite la flacără şi descojite, şi ele destul de inegale ca mărime şi desen. Stranie era vecinătatea preşului de iută cu covorul de Bukhara şi nu mai puţin aceea a draperiei de catifea verde cu galeria de alamă.

Draperia însă mărginea o fereastră foarte largă, aproape cât peretele, ia 1 Străinii din Kipukua 163

a cu geam imens, ca de vitrină comercială, prin care adia uşor înserarea.

Îmi plăcu mult fereastra aceea şi aş fi vrut să mă ştiu aşezat la masă ie cu faţa către ea. O notă cu totul aparte o făcea masa de lângă perete.

Ie cu şuruburi şi resorturi, ca acelea pe care le folosesc arhitecţii şi proiectanţii. Pe masă se afla o planşetă, uşor înclinată prin două arcuri reglabile, iar pe aceasta se odihnea, prins cu ace la colţuri, planul şoselei, tras în tuş negru. O altă mână decât aceea a desenatorului trăsese o seamă de spirale şi cercuri concentrice, ce

păreau a aproxima za cotele câmpului de lavă. De ce se afla planşeta aici? Probabil că nu avea

— I loc în altă parte.

ltt. Eram în criză de conversaţie. Apariţia Dianei mă inhibase, nu ştiam

: e ce subiect aş putea să abordez fără să rănesc sensibilităţile. Pe masa din mijloc fuseseră aşezate cinci tacâmuri şi Kaena nu se hotăra să-l pună pe al şaselea. Nu eram în stare să-mi dau seama dacă al cincilea r. a scaun era al Kuaanei sau dacă, pur şi simplu, mana lucrase atât de te precis asupra Kaenei, încât ea îi pregătise Dianei un tacâm încă înainte ca aceasta să fi sosit. Domnul Martin tăcea şi el, iar eu îi le urmăream curiozitatea cu care cerceta, desigur că nu pentru prima ce f oară, numeroasele trofee sportive din vitrina bufetului. Era în sufra

ţa gerie şi un bufet de stejar masiv, în stil florentin, şi el destul de

[ţ-o I străin prin acele locuri şi în acea încăpere, populat mai puţin cu obişnuitele porţelanuri sau cristaluri şi mai mult cu plăcuţe şi scuturi de. de metal, cu numeroase statuete de atleţi ce mânuiau racheta de tenis, voi suliţa, prăjina, discul, tălpica de surf. Savantul le arăta un interes Ilie deosebit, ca şi cum ar fi avut în faţă un acvariu cu fosile vii, şi nu se

Nu mulţumea doar să le privească, prin ochelari şi fără ochelari, ci întindea ia! degetele şi mişca statuetele încoace şi încolo, răsucindu-le în osebite feluri, ca un fotograf de studio. Era uşor să bănuiesc că acele trofee

tre' fuseseră câştigate la întreceri de către David Stevenson şi, probabil.

„Am I de fiicele lui.

a le într-adevăr, e o familie de sportivi, zisei eu nu numai pentru a întrer.ar rupe tăcerea, ci şi ca o încercare de a pătrunde în gândurile domnului Martin, din El însă nu răspunse. Era concentrat asupra unui trofeu care îmi abă atrase şi mie atenţia în mod izbitor. Statueta înfăţişa un atlet aşternut erul I cu burta pe o săniuţă.

miri I – Asta-i bună, zisei amuzat. Un sport al săniuţei, în Hawaii?

cu îndată însă mă bătui cu palma peste frunte:

e de I în definitiv, de ce nu? Vârful Mauna Kea e deseori acoperit de le şi I zăpadă. De acolo aduna Kiha-Wahina apă cu gheaţă pentru năduful iară judelui Moemoe.

una. Domnul Martin se răsuci brusc către mine şi-şi smulse ochelarii de tele, pe nas.

Valeriu Anania

— De unde o cunoşti dumneata pe Kiha-Wahina? mă întrebă el cu glasul tăios.

Vrui mai întâi să mă lepăd de o astfel de cunoştinţă şi să mărturisesc adevărul, că adică aflasem o legendă de la Kaena. Aceasta însă se uita împietrită la mine, cu respiraţia tăiată şi cu ochii mari, ca şi cum ar fi aşteptat o catastrofă. La rândul ei, Diana o fixase pe tânăra fată şi-i pândea orice reacţie posibilă. Cred însă că nu acesta fu motivul pentru care mă pomenii jucându-mă cu propria mea imaginaţie şi – de ce nu? – cu seriozitatea savantului.

— O cunosc de mult, domnule Martin, cu mult înaintea dumitale.

Dacă mă gândesc bine, cred că o ştiu din vremea când era elevă de liceu.

El surâse larg, dându-mi a înţelege că are destul simţ al umorului spre a fi primit glumă că atare. Kaena respiră adânc şi zise:

— Vai, în curând va trebui să ne aşezăm la masă şi Kuaana încă nu s-a întors. Ce-o fi cu ea? Iertaţi-mă, am să vă las puţin singuri.

O zbughi pe uşa din spate. Diana se duse la fereastră şi părea că o urmăreşte cu privirea. Era închisă în sine ca ochiul unui melc împresurat de vedenii. Domnul Martin îşi puse ochelarii la loc şi se întoarse la obiectul ultimei lui atenţii.

— Aceasta nu e o săniuţă pentru zăpadă, îmi explică el cu bunăvoinţă.

Ea alunecă – mai precis, aluneca – pe dealuri cu iarbă uscată. Replica aceasta e foarte bine făcută, vreau să spun – foarte bine proporţională în raport cu mărimea naturală. Uită-te la tălpile săniuţei. Erau făcute din kauila, un lemn de culoare închisă şi de esenţă foarte tare, care se putea lustrui ca o sticlă şi devenea extrem de alunecos pe ceara ierburilor ţepoase. Lungimea săniuţei depăşea statura omului, dar distanţa dintre tălpi nu era mai mare de cincisprezece – şaisprezece centimetri. Rama, legată de tălpi prin două rânduri de fuse, nu era acoperită cu nimic, fără numai câteva traverse, pentru mâini şi picioare, şi o bucată de piele pentru sprijinirea pieptului. Atletul se

întindea cu burta pe sanie, aşa cum îl vezi şi pe acesta în miniatură, îşi dădea drumul din vârful dealului şi cobora cu viteză crescândă. Îţi imaginezi că o săniuţă atât de îngustă era foarte greu de ţinut în echilibru, ca să nu mai vorbim de cârmă, şi putea cu uşurinţă să frângă gâtul oricărui neîndemânatec.

E motivul pentru care cei ce luau parte la o astfel de întrecere erau foarte puţini şi numai după un antrenament îndelungat.

Domnul Martin puse jucăria la locul ei şi-şi ridică ochelarii.

— Acum, continuă el, nu mă pot dumiri asupra unui lucru. Holua – căci aşa se cheamă – e un sport Hawaian care a dispărut de mult şi nu se mai practică astăzi. Ca şi surful, el aparţinea cu precădere regilor, şefilor de trib şi juzilor locali. Surful însă a supravieţuit acelor vremi, ba chiar se practică pe o scară din ce în ce mai largă – a ajuns în

Străinii din Kipukua

America şi a pătruns în Europa –, pe când de holua nu mai ştie aproape nimeni. Cu toate acestea, David e posesorul acestui trofeu care, fără doar şi poate, îl atestă drept învingător în întrecerile de holua. De unde până unde? Mai este cumva sportul acesta practicat şi astăzi? Dacă da înseamnă că practicarea lui are un caracter secret, rezervată doar iniţiaţilor şi, ca atare, e inaccesibilă marelui public. Şi mă întreb de ce?

— Adevăratele dansuri hula sunt secrete şi astăzi, zisei eu într-o doară, ştiind bine că nu acesta era răspunsul aşteptat de domnul Martin.

De altfel, întrebarea şi-o pusese sieşi şi era falsă. Nu aci voia să ajungă, gândul lui nu încerca să iscodească timpul prezent. Cu toate acestea, el rămase aci, probabil neîndrăznind să rostească cu voce tare întrebarea cea adevărată.

— Dansurile hula au fost sfinte de la bun început, zise el mai mult ca să nu rămână dator. Sfinte au fost atunci, sfinte sunt şi acum. Pe de altă parte, secretă e doar transmiterea lor iniţiatică, exerciţiile din halău, şi nicidecum desfăşurarea publică. Să existe oare un halău şi pentru holua? Şi, dacă da, există în acelaşi timp şi un club sacru al întrecerilor, în care profanii nu au acces?

— De ce nu-l întrebi pe David? ridicai eu din umeri.

El îşi supse buzele:

— Şi, dacă-l întreb, crezi că-mi spune?

Diana se desprinse de fereastră şi se apropie de noi.

— De ce nu-l întrebi pe dumnealui? zise ea către bărbatu-său, pe un ton şi cu o atitudine care mă provocau direct. Dumnealui ştie atât de multe lucruri! Ştie atât de multe, încât ar fi în stare să afirme şi să facă dovadă că David Stevenson trăia – şi era încă tânăr – pe vremea sportului holua şi că deţine acest trofeu de la însuşi Kamehameha cel Mare.

Aşadar, neliniştea instinctivă ce mă cuprinsese încă de la început, de cum o zărisem pe Diana, nu se arăta lipsită de temei. Simţii nevoia să mă apăr printr-o contraofensivă.

— Nu cred că domnul Martin are nevoie să mă întrebe pe mine, stimată doamnă. Convingerile domniei-sale precedă orice demonstraţie pe care i-aş putea-o face eu.

Diana mă sfida:

— Poţi spune acelaşi lucru şi despre tribunalul din Honolulu?

Nedumerit, mă uitai întrebător la domnul Martin. Acesta se precipită către nevastă-sa.

— Stai, dragă, să-l punem mai întâi în temă. Poate că omul n-are nicio vină, niciun amestec. De ce să căşunezi aşa pe capul lui?

— Bine, pune-l în temă, zise ea rece.

Domnul Martin se străduia să fie afabil. În fond, era destul de degajat, bine dispus şi nu-şi ascundea chiar o oarecare nuanţă de amuzament pe seama întâmplării.

Valeriu Anania

— Să vezi, dragă, îmi zise el, ce s-a petrecut acum câteva zile. Înţelegând că am plecat la Kipukua spre a-l asista pe primar la realizarea proiectului, nevastă-mea a hotărât să se răzbune pe infidelitatea mea de savant imbecilizat. Şi-a chemat avocatul şi l-a trimis la tribunal spre a face caz de clauza prin care eu, de îndată ce voi fi dovedit că m-am întors la vechea mea îndeletnicire de matematician, urmează să pierd contul din bancă şi să restitui, cu dobândă, sumele încasate. Dar, spre surpriza ei, tribunalul i-a comunicat următoarele: întrucât se constată că Diana Kowalski, deţinătoarea clauzei, este una şi aceeaşi persoană cu Niaulani Namakana, soţia beneficiarului, clauza nu mai poate fi invocată sub nicio formă, deoarece ea este şi rămâne inoperantă între soţi. Ha, ha, auzi, domnule, este şi rămâne inoperantă între soţi…

Domnul Martin se arăta mai mult decât amuzat.

— Şi ce amestec mi se poate băgui în treaba asta? zisei tulburat.

— Nevastă-mea s-a întrebat: de unde a ştiut tribunalul că Diana Kowalski este una şi aceeaşi persoană cu Niaulani Namakana? Niaulani pretinde că, atunci când ai fost la noi şi în timp ce eu mă plimbam prin grădină, ea ţi-a dezvăluit acest secret.

— Ceea ce e foarte adevărat, întării eu. Dar nu văd legătura dintre mine şi tribunal. Chiar dacă ar fi fost, simpla mărturie verbală – să-i zicem chiar confidenţă – a soţiei dumitale nu putea constitui o dovadă legală. Ea putea fi luată drept o fantezie a unei femei romantice.

— Dar ea mai pretinde că dumneata eşti singurul prin aceste părţi care o cunoaşte de multă vreme, şi anume cu mult mai înaintea mea, din vremea când ea era elevă de liceu.

Domnul Martin rostise aceste cuvinte cu o rezonanţă stranie, de ecou geologic.

— N-ai afirmat dumneata lucrul acesta? mă întrebă Diana privindu-mă cu nişte ochi foarte rotunzi şi reci. N-ai afirmat?

— Da, dar nu la tribunal, răspunsei din strânsoarea acelui ecou ce încă mai răbufnea din cuvintele domnului Martin şi mă învăluia în cercuri curgătoare, ca spasmele unui pântec în facere.

Ea îşi micşoră deodată ochii şi izbucni într-un hohot de râs care mă pălmuia şi mă strivea ca o ploaie cu gheaţă.

— Desigur că nu la tribunal, strigă ea printre sughiţuri, desigur că nu la tribunal…

Apoi dispăru din sufragerie şi peste câteva clipe îi auzii glasul pe treptele grădinii:

— Kaena! Unde eşti, Kaena?

Domnul Martin ridică sticla cu gâtul lung, foarte lung, şi turnă în cele două pahare. Sorbirăm amândoi deodată, cu o voluptate complice.

Mă pomenii întrebând:

Străinii din Kipukua

— Şi acum, ce crezi că urmează, domnule Martin? Divorţul?

— Fii serios, zise el, cum o să divorţez? Femeia aceasta mi-a întins o capcană şi a căzut în ea. Am eu vreun interes să-i dau drumul?

— Bine, dar aceasta nu se mai cheamă căsnicie.

— Crezi că a fost vreodată?

— E groaznic, totuşi, să te simţi străin faţă de propria ta soţie.

— Da’ de unde? pufni domnul Martin. E mult mai puţin groaznic decât a te simţi străin faţă de propria ta viaţă. Ştii ce înseamnă să fii

străin de propria ta viaţă? adăugă el lăsând paharul pe masă şi înfundându-şi mâinile în buzunarele pantalonilor.

— Nu cred că am încercat de prea multe ori sentimentul acesta, răspunsei fără convingere.

El începu să se plimbe încet de-a lungul încăperii.

— Eu ştiu.

Se opri brusc, ca şi cum i-ar fi venit o idee nouă.

— Să nu crezi că sunt un om meschin, zise el cu un fel de disperare în glas. La aceasta te-ai gândit, desigur, când ţi-am spus că nu am de gând să divorţez. La suprafaţă, sunt beneficiarul unui cont de bancă de pe urma căruia aş putea să trăiesc bine, chiar foarte bine, excelent, tot restul vieţii. Şi aceasta, notează, fără niciun fel de clauză, fără obligaţia monstruoasă de a nu mai opera cu cifre. Dar aş vrea să te fac să înţelegi că nu acesta e mobilul real. Nu dau doi bani pe viaţa mea. N-am dat niciodată. M-am născut cu sentimentul morţii iminente şi sentimentul acesta m-a terorizat încă din copilărie – dacă am avut vreodată o copilărie –, când mă uitam uneori în oglindă şi vedeam cum creşte un băieţel firav şi cam deşirat, bolnav de plămâni şi scuturat de friguri. Am supravieţuit fiecărui răsărit de soare şi m-am pomenit adolescent şi apoi bărbat în toată firea, fără să ştiu vreodată cărui miracol îi datorez încă o zi de viaţă. Am avut de mic pasiunea studiului, dar nicicând n-am văzut în el ceea ce se cheamă pregătirea pentru o profesie. A te pregăti înseamnă a aştepta ceea ce va să vină, dar eu nu aveam sentimentul viitorului. Când eram în şcoala primară, exista, pe la începutul lui mai, o zi naţională a sădirii pomilor. Am sădit şi eu un măr, dar nici prin minte nu mi-a trecut că am să ajung vreodată să mănânc roade din el.

Peste câţiva ani, student fiind, m-am pomenit în faţa acelui măr, ale cărui roade se îmbujorau sub soarele toamnei. Nu te gândi cumva că mi-am înfipt dinţii tineri în miezul dulce. Ştii ce-am făcut? Am îngenuncheat la tulpina pomului şi i-am cerut iertare pentru vina de a fi cutezat să trăiesc atât. Da, da, mă simţeam vinovat de propria-mi existenţă, o existenţă atât de fragilă, încât nu îndrăznea să se rupă.

Evident, cu o asemenea psihologie nu-ţi faci niciodată planuri pe termen lung, ci cel mult de pe o zi pe alta. Aşa se explică de ce am studiat atât.

Valeriu Anania

Ziua de azi credea că nu e nevoie să-i lase loc şi celei de mâine.

Aşa se explică de ce nu m-am însurat la vârsta când toţi oamenii se însoară, aşa se explică de ce n-am avut simţul economiilor, de ce nu mi-am pus bani deoparte, de ce accidentul şi concedierea de la Forţele Navale m-au surprins fără nicio avere şi expus mizeriei – ah, nu morţii, ci mizeriei.

Şi astăzi sunt cuprins de mirare ori de câte ori îmi dau seama că totuşi exist. Doamne-Dumnezeule, cum de-am trăit atât? E incredibil. Şi totuşi, sunt, ceea ce înseamnă că am şi fost, că am în urma mea o viaţă care mă obligă să cred în ceea ce mi se pare incredibil.

Domnul Martin îşi scoase batistă şi-şi tampona fruntea.

— Şi atunci, continuă el, faptul de a fi beneficiarul unui cont în bancă nu înseamnă pentru mine absolut nimic, înţelegi? Absolut nimic. Să nu crezi că sunt un meschin.

— N-am crezut aşa ceva. De ce te aperi cu atâta înverşunare?

— Nu mă apăr. Simt nevoia să mă legitimez.

— Faţă de mine?

— Nu, faţă de mine.

— Şi te legitimezi în felul acesta?

— N-o pot face decât cu preţul propriilor mele îndoieli.

Înserarea se lăsase de-a binelea şi ochii mi se obişnuiseră atât de mult cu întunericul, încât puteam urmări nu numai fiecare gest al interlocutorului meu, ci şi fiecare cută de pe chipul lui aspru.

— Ai putea fi totuşi mai optimist, zisei reculegându-mă.

El îşi înfundă mai adânc mâinile în buzunare.

— Ascultă, domnule, dacă de prezent tremur, de viitor nu sunt sigur, iar în eternitate nu cred, ce-mi mai rămâne?

Zisese acestea cu trupul aplecat mult spre mine, apoi îşi reluă plimbarea, se opri lângă fereastră şi se uită lung în noapte. În cele din urmă se răsuci pe un picior.

— Ai zis că o cunoşti de pe când era elevă de liceu.

Neliniştea mea crescu.

— Într-adevăr, am zis.

Mă aşteptam ca interogatoriul să continue, dar el se întoarse iarăşi cu faţa către negrul ferestrei.

— Şi dacă am zis? îl provocai eu. Am impresia că Diana a venit aici nu pentru a-ţi cere dumitale divorţul, ci mie socoteală.

— Fii serios, mormăi el. Dumneata n-ai nicio importanţă.

— Atunci, de ce-a venit?

El ridică din umeri:

— Nu ştiu. În seara aceasta însă se va întâmpla ceva şi nu ştiu ce.

Să-ţi povestesc o amintire. Începutul războiului m-a prins în Germania, la studii, şi tot acolo m-au prins fronturile care-i strângeau pe nemţi în ultimul cleşte. Din iadul acela m-am refugiat pe un munte din apropiere

Străinii din Kipukua şi am urcat lung şi greu pe o coamă, până ce am ajuns în vârf. Muntele era foarte înalt şi avea forma unei piramide cu trei muchii, despărţite între ele prin prăpăstii grozave, aşa încât de pe o muchie pe alta nu puteai să treci decât atingând vârful. Iar eu tocmai asta voiam să fac, să urc pe muchia dinspre răsărit şi să cobor pe una dinspre apus. Pe atunci aveam motive foarte puternice să fac aşa ceva. Dar înainte de a atinge vârful m-am pomenit învăluit de nori. O săptămână am aşteptat sus ca negurile să se risipească şi ele nu s-au risipit. Acolo, sus de tot, unde muchiile se unesc şi se confundă într-un punct, mi-a fost imposibil să mai ştiu care era cea pe care venisem şi care ar putea fi cea pe care trebuia să cobor. Răzbit de foame şi frig, m-am decis în cele din urmă pentru soluţia disperării, o soluţie care, în fond, era aceea a destinului.

Fie ce-o fi. Am ales una la întâmplare, fără să am nici cea mai mică idee spre care punct cardinal mă duce sau cum se va fi schimbat între timp poziţia fronturilor. Datorită acelui pas incert de pe un punct indiferent am ajuns unde sunt acum. Dar ştii ce înseamnă să pleci de pe un punct indiferent şi să ştii că nu tu eşti cel care face pasul?… Cam aşa sunt eu în seara aceasta. Pricepi?

Nu pricepeam nimic. Nici nu avusesem timp să mai întreb ceva ori să mă gândesc, căci casa se umplu deodată de zgomot. David se întâlnise la poartă cu cele trei femei şi intrau toţi scuturându-şi sandalele şi vorbind laolaltă.

— De ce staţi pe întuneric? zise David răsucind comutatorul.

— A sta voluntar în întuneric înseamnă a crede în propria-ţi lumină, răspunse domnul Martin în contrast flagrant cu tot ceea ce spusese până atunci.

— Cred şi eu, surâse David cu ochii la paharele goale, înşfăcă sticla şi-şi turnă şi lui.

— De obicei nu beau, zise el ciocnind. Dar în cinstea oaspeţilor voi închina şi eu un păhărel de… ce e asta? A, da, un păhărel de okolehao.

O revedeam pe Kuaana tot după paisprezece ani. Nu se schimbase aproape deloc, era tot atât de zveltă, de tăcută şi se strecură printre oameni ca o umbră transparentă, încă nescuturată de culori. Ne salutase înclinându-se uşor, cu palmele împreunate, ca japonezele, şi pierise pe coridorul dinspre bucătărie. Avea faţa uscăţivă, de „pustnică", iar nelipsita floare de hibiscus, înfiptă în părul negru, adunat la spate cu un pieptene de bambus, purta ceva din magia unei stele prinse la catarg.

Kaena îşi pierduse răbdarea. O auzii strigând:

— Ce naiba tot face Roşcata noastră în bucătărie?

Unor pumni în uşă le răspunse glasul Unaunei:

— Ce, ai înnebunit? Spune-le ălora să mai aştepte, că nu crapă. Voi treceţi dincolo şi faceţi salata.

Valeriu Anania

David păru stingherit şi ciocni paharul.

— Va trebui, mi se adresă el numai mie, să te obişnuieşti cu felul de a fi al Unaunei.

— Iartă-mă, o găsesc cam vulgară, mormăii eu în gura paharului.

El clătină din cap:

— Asta n-ar fi nimic.

— Spune drept, îi ştii de frică?

— De ce-aş minţi?

— Se zice că, totuşi, ar avea şi ea un călcâi al lui Ahile, insinuai eu.

David râse prelung, mai mult ca să acopere un răspuns pe care n-ar fi voit să-l dea. De altfel, nici nu avu răgaz, căci cheia bucătăriei scrâşni în broască, uşa se deschise furtunos şi Unauna apăru în sufragerie, cu faţa tot atât de roşie ca şi părul ei incendiar.

— La treabă! se răsti ea către femeile din odaia de lângă bucătărie.

Eram curios să surprind momentul în care Unauna se va întâlni cu

Diana.

Era de bănuit că se văd pentru prima oară şi că reacţia uneia faţă de cealaltă nu va fi dintre cele mai obişnuite. Uşile însă erau deschise, femeile se văzuseră între ele şi niciuna nu dăduse vreun semn că ar fi remarcat prezenţa celeilalte, ca şi cum s-ar fi cunoscut de

când lumea ori s-ar fi ignorat reciproc. Curând aveam să constat că între soţii

Martin şi familia Stevenson se instală o atmosferă de amabilitate rece, convenţională şi abil dirijată, ca atunci când întâlneşti pe stradă o persoană pe care ai cunoscut-o cândva doar în treacăt sau foarte demult şi ea îţi vorbeşte afabil şi te întreabă ce mai faci şi tu nu mai ştii cine este şi nici nu-ţi permiţi s-o întrebi şi, cu cât nu izbuteşti să ţi-o aduci aminte, cu atât te sileşti să fii mai politicos şi mai îndatoritor. De data aceasta, efortul părea că se face din ambele părţi.

— Domnilor, ni se adresă Unauna, v-aţi beţivănit destul. La masă!

Ochii îi căzură pe pahare, apoi pe sticla cu gâtul lung şi se răsuci spre soră-sa gâlgâind a veselie:

— Altceva n-ai mai găsit să le dai decât cur-de-fier?

Şi plecă spre bucătărie cu un hohot care acum devenise batjocură. Eu şi domnul Martin ne uitarăm nedumeriţi la pahare, apoi la David.

— E una din glumele ei de prost gust, zise el din nou stingherit.

— Bine, dar de unde până unde? întrebă domnul Martin.

— Să vedeţi de unde, ne lămuri gazdă. Băutura aceasta a fost inventată de vechii navigatori europeni poposiţi în Hawaii, prin distilarea rădăcinilor de ţi într-un căzănel de fier. Jos, aproape de fund, căzănelul avea un cep, un fel de canea prin care se scurgea licoarea. Băştinaşii descopereau ceva nou şi au avut destulă imaginaţie ca să facă repede legătura între cep şi fundul căzănelului, aşa încât au botezat nouă băutură

Străinii din Kipukua cu acest nume ciudat. Într-adevăr, „okolehao” înseamnă fund-de-fier, dar fiică-mea e destul de neruşinată ca să-i spună şi altfel.

Şi, pentru a întări cele spuse, David mai turnă o dată şi dădurăm paharele pe gât cu o instantanee şi nestăpânită voie bună.

În timpul mesei nu se vorbi prea mult, fiecare părând mai degrabă bucuros să se înfrupte din minunata friptură de porc, înăbuşită în miresme tari şi servită cu piure de ţaro, ca şi din salată de lauaiia, stropită cu lămâie şi unt de alune. David şedea în capul mesei, avându-le în dreapta, spre fereastră, pe Diana şi Kaena, iar în stânga pe mine şi pe domnul Martin. Eram aşezat aşa cum îmi dorisem, cu faţa spre acea imensă fereastră cât peretele, prin care lumina se lăsa

sorbită de propria ei tăgadă. Unauna şedea în celălalt capăt al mesei şi înfuleca cu poftă, băieţeşte, lăudând-o din când în când pe Kuaana, care servea discret, aproape fără să se simtă, aerian, şi lunecă din sufragerie de îndată ce gândea că prezenţa ei e de prisos. Dar nici acum nu mă puteam dumiri dacă tacâmul Dianei era într-adevăr al ei sau îl ocupa prin eliminarea fostei guvernante. Se mânca mai mult în tăcere şi cu destulă poftă şi nimeni nu se întreba ce căutam laolaltă şi tocmai acolo, pe acel petic de pământ verde înconjurat de puştiul lavei şi pe acea insulă împresurată de imensitatea apelor. Ne-am fi aşteptat ca David să deschidă el vorba şi să ne spună ce se întâmplase la primărie, de ce consiliul comunal fusese convocat într-o şedinţă urgentă şi de ce el fusese aproape somat să ia parte la acea şedinţă. Dar el nu deschidea vorba şi noi aşteptam, iar domnul Martin părea că nu se aşteaptă la aşa ceva, ci din când în când mesteca mai îndelung şi contemplă, răsucit în scaun, trofeele sportive din vitrina bufetului. Nu bănuiam ce interes putea el să le arate tocmai atunci, în timpul mesei, şi de aceea, desigur, David îşi pierdu răbdarea şi-l întrebă:

— Ce vezi dumneata că ar fi atât de interesant în vitrina bufetului?

„Ah, mă gândeam, acum a sosit momentul ca domnul Martin să-l întrebe dacă sportul holua se mai practică şi astăzi. Sau poate că de-abia acum va rosti el adevărata întrebare, dacă deţinătorul acestui trofeu luase parte la întrecerile din vremea aceea”. Domnul Martin însă se pomeni întrebând cu totul altceva:

— Se întâmplă şi pe aici cutremure de pământ?

— Sigur, răspunse David. De obicei, erupţiile vulcanului sunt precedate de cutremure. Dar de ce întrebi? Ce legătură poate fi între un cutremur şi trofeele din vitrină?

— Niciuna, zâmbi domnul Martin. O simplă asociere de idei. În una din locuinţele mele de odinioară aveam un bufet asemănător cu acesta, tot în stil florentin, în a cărui vitrină păstram un splendid serviciu de coniac, şi anume douăsprezece cristale de Cehoslovacia pe care, de altfel.

Valeriu Anania nu le folosisem niciodată. Le primisem în dar la una din aniversările zilei mele de naştere, într-o seară s-a întâmplat un groaznic cutremur de pământ, care a zgâlţâit oraşul din toate încheieturile şi în toate chipurile, pe verticală şi pe orizontală, în cruce şi-n vârtej. În mai puţin de un minut, zeci de blocuri au devenit cimitire

apocaliptice, iar restul oraşului a rămas dogit pentru multă vreme. Cataclismul m-a surprins în vizită la nişte prieteni. Când m-am întors, am găsit toată casa prăbuşită, în afară de peretele lângă care rămăsese, în picioare şi uşor răsucit, bufetul de stejar. M-am căţărat pe mormanele de moloz şi am cercetat vitrină. Cristalele erau intacte, nu se spărsese niciunul, şedeau întregi pe picioarele lor. Se răzniseră doar din alinierea ordonată în care le aşezasem şi se învălmăşiseră anarhic, într-o îngrămădeală de reflexe luminoase, ca o galaxie trăsnită. Şi m-a cuprins deodată o imensă părere de rău că nu fusesem acasă în minutul cutremurului şi că pierdusem astfel prilejul unic de a fi ascultat muzica fantastică a acelor cristale ce se ciocneau unul de altul şi se chemau unul pe altul şi fugeau unul de altul, dansând după ritmul unei baghete cosmice. Trebuie să fi fost o muzică a sferelor în derută.

Ochii domnului Martin erau ficşi şi luminoşi, ca într-un extaz.

— Vă imaginaţi, continuă el, ce prilej unic am pierdut? Nici azi nu pot să-mi iert vina de a nu fi fost atunci acasă. Poate că de aceea mi-am descoperit afinităţi intime cu matricea cutremurului.

Domnul Martin se răsuci iar în scaun şi privi îndelung trofeele.

Trecură câteva clipe de tăcere, după care David întrebă surâzând:

— N-aţi simţit cutremurul de astăzi?

Ne uitarăm lung la el, cu ochii întrebători.

— Da, da, întări el, a fost azi un cutremur. Slab, de-abia perceptibil, dar a fost. S-a întâmplat în timpul parăzii. Eu l-am simţit. Nu mă mir că pentru alţii, ca şi pentru voi, el a trecut neobservat. Voi faceţi parte din opinia publică, întocmai ca toţi ceilalţi.

— Nu trebuie să dispreţuieşti opinia publică, zisei eu cu nădejdea că discuţia nu se va înăspri. Dacă ea nu simte cutremurele, le poate provoca.

— Opinia publică are un mare cusur, răspunse el calm, suferă de infantilism perpetuu. Poporul e un copil mare pe i care trebuie să ştii cum să-l iei spre a-i ocoli capriciile.

— Te gândeşti la moartea lui Niniko?

— Şi la ea mă gândesc.

— Eu am rămas la convingerea că primăria luase o hotărâre nesăbuită.

Banyanul acela era nu numai un impresionant monument al naturii, ci şi simbolul oraşului însuşi, sub ale cărui ramuri se

încoronaseră regii

Oahului şi se povestiseră vechile legende.

Kaena mă privea atentă, cu ochi însufleţiţi şi complicitari.

Străinii din Kipukua

— Era ceva mai mult, interveni ea zâmbind subţire. Copacul acela este un tabu.

— Nu era neapărat nevoie să fi fost un tabu, încercai eu s-o potolesc.

La urma urmelor, orice vestigiu istoric, orice piesă de arheologie sau orice document sufletesc e un tabu, devine intangibil prin încărcătura spirituală.

— Copacul acela este un tabu, repetă Kaena apăsând pe cuvinte.

Regele Kaihikapu a vrut pe vremuri să-l doboare, pentru că din lemnul lui să facă un templu. Şi-a trimis oamenii cu topoarele. La fiecare izbitură însă copacul îşi azvârlea aşchiile drept în trupurile tăietorilor, rănindu-le până la sânge. Mai multe cete s-au schimbat şi au păţit la fel. Regele le-a poruncit atunci oamenilor să-şi ungă trupurile cu ulei de nucă de cocos. De data aceasta aşchiile le săreau drept în frunte, omorându-i pe loc. Sunt absolut convinsă că, dacă poporul de acum din

Honolulu nu s-ar fi dus să apere copacul, primăria, cu toate ferăstraiele ei mecanice, tot n-ar fi putut să-l doboare. Ceva s-ar fi întâmplat, nu ştiu anume ce, o nenorocire sau un şir de nenorociri, dar copacul ar fi rămas întreg.

Peste chipul lui David trecu o umbră.

— Te gândeşti la moartea lui Niniko? îl întrebai.

— Şi la ea mă gândesc.

Kaena vorbise calm, cu convingere, fără emfază. Toţi o ascultaseră în tăcere, mâncând sau făcându-se că mănâncă, în afară de Unauna.

Aceasta se oprise şi, în timp ce asculta, se uita la taică-său cu nişte ochi atât de insistenţi şi cu un surâs atât de obraznic, încât părea că solicită, neapărat, două perechi de palme. David izbuti să-şi menţină calmul, cel puţin aparent. Apoi, după ce-mi răspunse mie şi adună din taler ultimele resturi de salată, se rezemă de spătarul scaunului şi zise că într-o doară:

— O să iasă termitele.

În clipa aceea Unauna se schimbă la faţă de parcă ar fi izbit-o

cineva în moalele capului, deveni galbenă şi prinse a tremura uşor.

— Trageţi perdelele! zise ea fără să se mişte de pe scaun.

Domnul Martin se uita fix în fereastră. Diana devenise nervoasă şi-şi rodea o unghie, bătând uşor podeaua cu tocul sandalei. Îşi rodea unghia însă mai mult să-şi acopere gâtul, dar nu gâtul superb dintotdeauna, ci o guşă lăţită spre clavicule, ce palpita spasmodic, odată cu respiraţia.

— Trageţi perdelele! zise din nou Unauna.

Pe geamul imens al ferestrei apăruseră câteva zeci de şopârle Hawaiene, albe şi nu mai lungi că degetul cel mic, aşa cum se iveau uneori şi pe fereastra colibei mele din grădina domnului Gorgas. Nu-mi fu greu aşadar să înţeleg ce voia să spună David, dar refuzăm să pricep reacţia neaşteptată a Unaunei.

Valeriu Anania

— Trageţi perdelele! repetă ea văzând că nimeni nu se mişcă. Trageţi perdelele, că altfel torn benzină pe casă şi-i dau foc…

Şedea tot ţeapănă pe scaun, mâna prinsese mânerul cuţitului şi-l strângea cu putere. David se duse la fereastră şi trase perdelele, încet, foarte încet, cu acea jumătate de zâmbet a triumfului secret. De cum auzi mânerul de lemn al şnurului atingând podeaua, fata se linişti tot atât de repede precum se tulburase şi, cu intenţia vădită de a risipi atmosfera de stinghereală şi nedumerire, îi spuse Kuaanei:

— Ce faci, dragă, nu aduci prăjitura?

Femeia aduse tava, iar Unauna împărţi, cu mâna ei, fiecăruia câte o porţie.

— Ah, surpriza serii, zisei cu ochii la prăjitura roşiatică şi păstoasă, care aducea oarecum a cremă bavareză.

Kaena gustă cu precauţie, apoi mormăi:

— În orice caz, e de fructe.

Luă o bucăţică pe vârful cuţitului şi o întinse Kuaanei, care-i şedea alături, în picioare. Aceasta o prinse pe vârful limbii şi mestecă îndelung, ca o cunoscătoare. Înainte însă de a înghiţi se retrase discret şi dispăru în bucătărie.

— E excepţională, exclamai eu după prima înghiţitură. E a doua delicatesă care-mi place în Hawaii, după genial de guava.

Diana şi domnul Martin consumau în tăcere. Femeia îşi recompusese linia gâtului şi părea că participă la un ospăţ al statuilor. David stărui lung cu limba în cerul gurii, întoarse pe nări aroma dulce

şi se adresă Unaunei:

— Tu ai făcut-o?

Fata confirmă din cap şi din buza de jos. Taică-său o întrebă cu neprefăcută admiraţie:

— De când te pricepi tu la d'al d-astea?

Unauna râse cu satisfacţie.

— Am pregătit-o nu numai în cinstea oaspeţilor, ci şi pentru tine. Ca să te corup.

— Mi se spune „primarul incoruptibil", se răţoi el.

— Ştiu, dar mie nu-mi vei rezista, îl înfruntă fiică-sa.

— Dacă voi rezista opiniei publice, de care vorbea prietenul nostru, fii sigură că-ţi voi rezista şi ţie. Eşti parte din opinia publică.

Unauna îşi rupse buzele:

— Binee!

Mie mi se păru că în acest „binee!" gâlgâie un alt ecou geologic.

David se arătă mai degrabă amuzat şi întinse farfurioara:

— Nu opinia publică mă îngrijorează, zise el ca şi cum ar fi continuat o conversaţie lăuntrică, ci altceva. Un element nou s-a ivit în chip neaşteptat pe masa consiliului comunal.

Străinii din Kipukua

„În sfârşit!", exclamai în sine-mi, gândind că tot aşa vor fi exclamând şi ceilalţi.

— Ei bine, continuă primarul să ne informeze, ştiţi de ce s-a ţinut o şedinţă atât de urgentă? Pe masa consiliului comunal a picat un document care atestă că terenul în discuţie, adică aria crângului de lehua, nu este proprietatea obştii din Kipukua, aşa cum s-a crezut până acum, ci o kuleana, adică un străvechi domeniu particular. Auziţi? Un domeniu particular.

Mesenii ridicară capetele.

— Formidabil! Şi cine e proprietarul? mă grăbii eu să întreb.

— Prinţul Lohiau.

— Cine e prinţul Lohiau?

— O să afli de îndată. Adevărul este că nu putem întreprinde nimic pe acest domeniu decât dacă primăria cumpără proprietatea sau obţine învoirea prinţului.

— Prinţul există într-adevăr? îndrăznii eu să mă îndoiesc.

— Sigur că există.

— Unde?

— Pe insula Kauai.

— Tocmai pe Kauai? mă mirai eu. Şi de unde până unde o proprietate în Kipukua?

— Am văzut documentul care atestă că prinţul Lohiau este coborâtor direct şi deci moştenitor legal al voievodului Kahavari.

— Şi voievodul Kahavari cine a fost?

David îşi rezemă coatele pe masă şi-şi împreună degetele, ca pentru o povestire domoală.

— Voievodul Kahavari stăpânea pe vremuri ţinutul Pună, pe insula aceasta a Hawaiului, şi a fost contemporan cu regele Kahoukapu. Numele lui Kahavari însă e legat de o legendă care s-a născut pe marginea unei erupţii vulcanice. Ca să înţelegi mai bine ceea ce am să spun, trebuie să-ţi amintesc că într-o erupţie lava îşi face drum nu numai prin craterul principal, ci şi prin galerii subterane, mai înguste, dar mult mai lungi.

Ea pătrunde în aceste galerii chiar înainte de a ajunge în craterul propriu-zis şi erupe unde nu te aştepţi. Vulcanul pare liniştit şi de-abia fumegă, de pildă că acum, şi tocmai la Nanawale, lângă ţărmul mării, te pomeneşti cu pământul crăpând năprasnic şi pustiind lumea cu foc.

Acestea sunt erupţiile cu adevărat primejdioase, căci oamenii sunt luaţi prin surprindere şi nu au timp să se pună la adăpost. Ei bine, acest

Kahavari, ca voievod de Pună, stăpânea şi aria ce se întinde între capul

Kumukahi şi locul unde este acum orăşelul Glenwood, pe drumul spre

Hilo. Când vei trece pe acolo, ai să vezi nu numai coline verzi cu văi înflorite şi câmpuri de miresme, ci şi panoramă unor stâlpi de lavă.

Valeriu Anania semănaţi din loc în loc ca nişte drepte pietre de hotar ale ipostazelor naturii. Cum au luat naştere aceşti stâlpi? Iată cum: când lava fierbinte se scurge de sus, ea năpădeşte şi pădurile şi se lăţeşte ca o pânză vâscoasă din care copacii răsar cu flăcări pe trupuri. Dacă lava dă de un arbore cu scorburi sau crăpături, ea se împinge în ele şi-mprejur, sus şi tot mai sus, arzându-l pe dinlăuntru şi răcindu-se pe dinafară, până ce se preface într-un stâlp de piatră cu inima de cărbune. Deşi stâlpii ating uneori o înălţime de patru şi cinci metri, localnicii le atribuie obârşii omeneşti şi-i venerează ca pe nişte

morminte sacre. Cultul acesta îşi are izvorul în dezastrul ce s-a întâmplat pe vremea tânărului şi înzestratului nobil Kahavari, strămoşul acestui prinţ Lohiau cu care urmează să avem noi de-a face.

— Am avut impresia că ne făgăduieşti o legendă, zisei eu puţin impacientat de această lungă introducere.

David îşi păstră ritmul.

— Am vrut mai întâi să-ţi dau câteva explicaţii şi mă tem că o să-ţi mai dau câteva. Dacă-ţi voi spune că nobilul Kahavari era un mare virtuos al întrecerilor de holua, de la care i s-a tras şi nenorocirea, cu siguranţă că ai să mă întrebi ce fel de sport era acesta.

— Cu siguranţă că n-am să te întreb, zisei trăgând cu coada ochiului spre vecinul meu. Domnul Martin a fost destul de amabil să mă pună la curent.

— Daa? se miră David.

— Ceea ce nu a fost în stare să-mi spună este dacă holua se mai practică sau nu şi astăzi.

— Nu se mai practică, răspunse David repede.

— Nici pe faţă, nici în ascuns?

— Nici, nici.

Apoi îşi luă seama:

— Dar de ce o asemenea întrebare?

Stătui puţin pe gânduri.

— Aşa, de curiozitate.

Domnul Martin se îndoise că David va destăinui ceva în legătură cu statueta din vitrina bufetului. Cu riscul unei devieri de la subiectul povestirii, cutezai să adaug:

— De fapt, discuţia mea cu domnul Martin a pornit de la trofeul holua pe care, după toate probabilităţile, îl deţii.

Făcui un gest către bufetul de stejar. Domnul Martin se răsuci în scaun şi privi lung în aceeaşi direcţie. Fiicele lui David se uitau fix la tatăl lor. Diana nu renunţase la ipostaza ei de participantă la un ospăţ al statuilor. David însă nu păru deloc tulburat de insinuarea mea şi-şi reluă tonul de la început.

Străinii din Kipukua

— Aşadar, fiind un sport nu numai spectaculos, ci şi foarte riscant, holua atrăgea puzderie de lume care să-l urmărească, mai ales la marile sărbători, când întrecerile erau precedate de prânzuri la iarbă verde, de tobe, flaute, ukulele şi dansuri de coapse.

— Iartă-mă că te întrerup. Vorbeai de aspectul primejdios al întrecerilor de holua şi de atracţia mulţimilor. E de bănuit că chiar şi aici, pe liniştitul, ospitalierul şi fermecătorul Hawaii, omul a fost întotdeauna poftitor de senzaţii tari. Nu puţini vor fi fost aceia care să fi dorit o tragedie întâmplându-se sub ochii lor.

— Cred că ai dreptate. Tragedia s-a şi întâmplat.

— Aşadar, Kahavari şi-a frânt gâtul.

— Asta n-ar fi fost nimic, zise David cu un fel de tristeţe. Dacă şi-ar fi frânt gâtul, noi n-am mai avea acum probleme cu crângul de lehua.

La una din marile sărbători a venit Kahavari pe colinele de lângă

Kapoho să se întreacă în holua cu singurul său rival şi prieten, tânărul

Ahua, ale cărui virtuţi sportive se mai înfruntaseră şi altă dată cu ale voievodului. Câteva sute de bărbaţi, femei şi copii se adunaseră la poala pârtiei încă înainte de amiază. Risipiţi în pâlcuri sub ocrotirea palmierilor, ei se îndestulaseră cu ciozvârte de purcel şi miez dulce de ţaro, fără să dispreţuiască nici cupele cu pokiwai, mai răcoroase decât umbră şi mai dulci decât apa izvoarelor. Îşi adorau voievodul şi îl primiră cu urale. Kahavari şi Ahua îşi luară săniuţele sub braţ şi prinseră a urca dealul. Când ajunseră în vârf, de după un tufiş răsări o bătrânică uşor adusă de şale, care, nici mai mult, nici mai puţin, îi ceru lui Ahua să-i împrumute săniuţa spre a se lua la întrecere cu voievodul. Kahavari o măsură cu ochii, râse ca de o glumă proastă şi vru să-şi caute de treabă, dar bătrânică nu se lăsă. „Nu eşti în toate minţile, babo?", o repezi el uşor enervat. „Dacă eu nu-s în toate minţile înseamnă că nici tu nu eşti în toate puterile, îi răspunse ea înţepată, altfel nu te-ai codi să primeşti lupta cu mine. Credeam că eşti bărbat". „Tocmai de aceea, râse el, că sunt bărbat şi nu vreau să mă fac de râs întrecându-mă eu o femeie, şi încă ştirbă". Bătrâna râse din gingii. „E mai mare ruşine să fugi de luptă decât să suferi o înfrângere". „Eu, înfrângere?", îşi pierdu el cumpătul şi-i făcu semn lui Ahua să-i dea femeii săniuţa. Se aruncară pe pârtie, săniuţele zburau săgeată pe iarba arsă. Pe la mijlocul pantei femeia nu mai putu stăpâni săniuţa şi se rostogoli prin ţărână, lăsând şi câteva urme de sânge. Kahavari atinse ţinta nevătămat. Când el ajunse din nou în vârf, ca după o aventură fără glorie şi gata să înceapă cu prietenul său adevărata întrecere, femeia îl opri. „Norodul ne-a răsplătit pe amândoi, zise ea, pe tine cu urale, pe

mine cu râsete.

Norodul însă nu ştie că săniuţa aceasta nu e bună. Hai să le schimbăm, şi-ţi voi arăta ce pot". Voievodul ştia desigur că bunul unui nobil era

Valeriu Anania proprietate sacră şi că nu putea fi folosit de un muritor de rând, aşa încât îi aruncă femeii în obraz: „Ce, nu cumva îmi eşti nevastă?". Şi, făcându-i semn să-l urmeze, se aruncă iarăşi pe sanie şi prinse a zbura pe pârtie. Când ajunse jos, se uită îndărăt s-o vadă pe femeie adunându-se de prin mărăcini. N-o mai văzu pe bătrână, ci văzu altceva, care-l umplu de spaimă. Pământul plesnise pe coamă şi azvârlea clocote de lavă asupra învingătorului, rostogolindu-se pe albia dealului. Torentul de foc se lăţea cu repeziciune, iar deasupra lui şedea însăşi femeia ultragiată, zeiţa Pele în adevăratul ei chip, cu trăsnetul la picior şi fulgeru-n cosiţă. Kahavari îşi înhăţă suliţa şi se refugie pe un gorgan, unde îl întâlni pe Ahua. De acolo se uită iarăşi în urmă şi se cutremură;

supuşii lui, care cu puţin înainte îl urmăreau cu urale şi fluturări de mâini, erau acum cuprinşi de spaimele morţii, se îmbulzeau unii în alţii şi piereau unul după altul, înghiţiţi de lavă. El pricepu că zeiţa vrea să-l nimicească şi că singura lui scăpare este marea. îi făcu semn prietenului său şi amândoi prinseră a alerga spre ţărm, cu repeziciunea unor atleţi încercaţi. Ajunseră într-un loc unde trebuiau să treacă de-a curmezişul unei râpi. Pele însă îi văzuse de sus şi aruncase pe râpă un şuvoi fierbinte, tăindu-le calea. Kahavari se rezemă în coada suliţei şi se aruncă peste râpă. Apoi îşi trase prietenul după sine. Atinseră ţărmul şi se aruncară într-o luntre. Luntrea însă nu avea lopeţi, aşa încât fugarii se depărtau folosind suliţa. Lavă izbea acum buza ţărmului şi se rostogolea sfârâind în valuri, înnebunită de furie. Pele mai bătu odată cu piciorul în pământ şi acesta scuipă câteva stânci fierbinţi care zburară prin aer ca nişte ghiulele şi căzură în mare, împroşcând cerul cu spume. Luntrea lui Kahavari însă se îngâna acum cu zarea şi se tot depărta. Luată de curenţi, ea îl duse spre Maui, trecu pe lângă Oahu şi, după mai multe zile, îşi propti vârful în nisipurile de pe Kauai. Acolo se zice că a rămas, întemeindu-şi o nouă familie, nefericitul strămoş al celui ce astăzi se cheamă prinţul Lohiau.

David păru a-şi fi isprăvit povestirea. Mi-ar fi trebuit acum o mare linişte sau ar fi trebuit un zumzet de coarde, s-o pună iarăşi pe mele, pe acele stihuri ondulate din care se născuse. Cel puţin aşa cerea

sufletul meu şi aşa mi se părea că cere sufletul Kaenei. Ea ascultase cu ochii pierduţi în tavan şi cu aerul că-i face plăcere să mai audă o povestire pe care o ştia de mult. La Unauna însă băgasem de seamă mişcări sufleteşti pe care, evident, încerca fără izbutire să şi le stăpânească. îi ghiceam nişte tresăriri lăuntrice, revelatoare, ca atunci când o întâmplare neobişnuită se căzneşte să scoată la suprafaţa conştiinţei un vis profetic pe care l-ai uitat de mult şi pe care ai vrea acum să-l pui martor. Soţii

Martin continuau să stea nemişcaţi.

— Şi proprietatea? mă făcui eu vinovat cu o întrebare.

Străinii din Kipukua

— După dezastrul de la Kapoho, regele i-a dăruit lui Kahavari, drept consolare, fâşia de pământ unde e astăzi crângul de lehua şi pe care vrem noi să construim drumul. Se credea că voievodul va părăsi Kauaiul şi-şi va întemeia aci o nouă aşezare. Kahavari însă nu s-a mai întors, dar stăpânirea şi-a păstrat-o, sieşi şi urmaşilor lui.

— Dar de ce i-a dat-o tocmai aici?

— Ţi-am spus că locul acesta, fiind mai înalt, e ferit de revărsările lavei.

Domnul Martin tresări ca dintr-o somnolenţă.

— Să ştii, grăi el către David, că terenul crângului nu e cel mai înalt din Kipukua. Am verificat.

Se ridică de la masă şi merse la planşeta pe care era întins planul şoselei.

— Iată, continuă el, am marcat cotele diferitelor nivele, atât pe cele de adâncime ale câmpului de lavă, cât şi pe cele de înălţime ale terenului verde. Crângul de lehua e mai jos chiar decât locul pe care stăm noi acum.

— Şi ce vrei să spui cu asta? întrebă David înfigându-şi linguriţa în prăjitura ce-i rămăsese, din cauza povestirii, neisprăvită.

Domnul Martin vru să răspundă, dar se opri. Diana îl paralizase cu o privire de gheaţă.

— Nu vreau să spun nimic, mormăi el. A fost doar o precizare.

David nu-l crezu, din care pricină toţi furăm cuprinşi de stinghereală.

Ca să ieşim din impas, socotii de cuviinţă să-i pun lui David o întrebare mai practică.

— Şi crezi că prinţul o să fie de acord cu târgul?

— Mai mult ca sigur, răspunse el lăsându-se uşor pe spătarul scaunului, ca un om de afaceri care şi-a pornit bine socotelile. Nu se poate că ideea unui drum la craterul zeiţei Pele să nu-i placă unui om al cărui strămoş a fost victima Roşcatei. Pricepi cum se pune problema?

Domnul Martin râse larg. David conchise:

— Facem târgul, nu se poate să nu-l facem.

— Ba se poate! răcni deodată Unauna sărind în picioare şi bătând atât de puternic cu pumnul în masă, încât câteva pahare se ciocniră de farfurii.

Domnul Martin păru fascinat.

— Sst! zise el, s-auzim! Păcat că nu-s de cristal. S-auzim! Sst! mai bate o dată, domnişoară, mai bate o dată! Sst!

Fata era toată numai văpaie şi arunca fulgere din ochi. Săriserăm şi noi de pe scaune, de parcă ar fi trecut prin ele un curent electric. Lui

David îi scăpase farfurioara din mână, iar prăjitura, câtă mai era, se întinse pe faţa de masă. El se trezi deodată din uimire şi se lăsă cuprins de spaimă. O privea pe Unauna cu ochi halucinaţi.

— Ai fost pe munte? o întrebă el în şoaptă. Ai fost pe munte? Cine eşti tu?

Valeriu Anania întreba fără să aştepte răspuns. Pe vârful degetului ţinea, culeasă din pasta misterioasei prăjituri, o mură de chelo, înfricoşătorul tabu al zeiţei Pele.

Uitându-se ţintă la singura boabă scăpată zdrobirii, fata îngălbeni şi începu să tremure, îşi muşca buzele, de-abia stăpânindu-şi un plâns nervos. Domnul Martin se crezu dator să intervină liniştitor în atmosfera tensionată a acelei ciudate sufragerii.

— Dragă, zise el către David, ce înseamnă asta?… Ce înseamnă asta, frate dragă?… Zău, nu fiţi copii!… Lăsaţi fleacurile, frate dragă! Ce e cu mutrele astea? Parcă am juca drama unor crize de identitate, ha, ha, auzi ce dramă stupidă! Hai mai bine să ne distrăm puţin, să ne destindem nervii. A, am o idee: un joc de societate. Niaulani, hai să-i învăţăm un joc de societate. Teribil de amuzant. Niaulani, adu piesele din vitrină. Da, da, un joc de societate cum n-aţi mai văzut. Scoate piesele, Niaulani!

Cu mişcări febrile, soţii Martin scoaseră din vitrina bufetului mai multe statuete de sportivi, cu suliţa, cu arcul, cu tălpica de surf, cu

prăjina. Nu lipsea atletul de pe săniuţa de holua. Le aliniară pe planşetă, lângă marginea de sus, sub buza craterului, ca la un start de skiori, apăsându-le postamentele metalice pe luciul hârtiei de calc.

— Veţi vedea o întrecere sportivă, zise domnul Martin însufleţit. O

Întrecere de toată frumuseţea. Atleţii vor porni de lângă crater şi vor trebui să ajungă jos, la ţărmul mării. Terenul însă e accidentat. Mlaştini de lavă, mameloane răcite, coline de uscat, în sfârşit, crângul de lehua şi ţărmul mării cu Stânca Dansatoare. Atleţii vor alerga pe postamentele lor de metal şi vor întâlni obstacole, tot felul de obstacole, pe care se vor strădui să le depăşească. Să presupunem vulcanul în erupţie… Nu, nu e în erupţie. Mai bine prevestitor de erupţie, frica e mai mare. De ce frică? întrecerea trebuie să aibă un mobil, bineînţeles că trebuie să aibă unul. Aşadar, începem!

Îi făcu Dianei un semn. Aceasta îşi vârî mâinile sub masă şi începu să bată planşeta cu pumnii pe dedesubt, făcând-o să se cutremure.

Figurinele prinseră a luneca la vale. Femeia bătea darabana din ce în ce mai puternic, dar nu anarhic, cum crezui la început, ci în ritmul anume al unor tobe tribale. Domnul Martin prinsese planşeta de marginea de sus şi o slăbea din arcuri, mărindu-i înclinaţia. Pe hârtie însă se petrecea ceva cu totul neobişnuit. Ajunse la semnele ce marcau accidentele terenului, statuetele se poticneau de-a binelea, se învârteau pe loc, îşi căutau un drum, făceau ocoluri largi de-a lungul spiralelor, străpungeau cercurile, săreau peste linii, îşi pierdeau ordinea şi se amestecau unele cu altele, se grupau şi se desprindeau în toate direcţiile, continuându-şi lunecarea-n jos pe măsură ce scăpau de obstacole. Femeia a

Străinii din Kipukua i = a t ali şi ins era ta! e la.

esă-i ele aţe bătea mai amarnic cu pumnii, duduia planşeta şi duduia podeaua şi duduia încăperea şi parcă duduia toată casa, iar domnul Martin ridica tot mai mult marginea de sus şi făcea figurinele să se prăvălească mai abitir spre Kipukua, spre crângul cu ulu, spre Stânca Dansatoare.

Prăbuşirea pe podea era iminentă, o aşteptam din clipă-n clipă, totul era să ştim cine se va prăbuşi mai întâi, cel cu suliţa sau cel cu arcul sau cel cu prăjina sau cel cu tălpica de surf sau cel cu săniuţa de holua sau cel pe care nu-l mai cunoşteam nicicum, căci toţi se

învălmăşiseră şi semănau unul cu altul pe măsură ce treceau unul pe lângă altul şi prăbuşirea era iminentă. În clipa aceea auzii un foşnet alături şi o văzui pe Kuaana desprinzându-se dintr-un ungher, în paşi de dans, aşa cum o văzusem sub copacul de care era spânzurat regele Parsley. Dansa în ritmul pumnilor Dianei, dansa pe lângă planşetă şi-şi unduia braţele pe deasupra figurinelor şi le făcea să şovăie în lunecare şi degeaba înclina domnul Martin planşeta până la prăpastie şi degeaba cutremura Diana văzduhul cu pumnii, că figurinele şovăiau în cădere şi se învârteau pe loc şi parcă voiau să ia calea întoarsă şi nu mai voiau să cadă.

— Să isprăvim cu neghiobia asta, zise domnul Martin trântind planşeta pe rama mesei, să isprăvim odată!

Şi-o aduse pe Diana alături şi se îndreptară amândoi spre uşă.

— Doamnelor şi domnilor, zise el din prag, e vremea marilor strămutări. Vă mulţumim frumos pentru masă. Şi dacă veţi trece vreodată prin Kauai, nu uitaţi că popasul cel mai interesant e la conacul domnului

MacBrown. Are o colecţie de Hawaieni naturali, în ostrovul Kaulakahi.

Plecară grăbiţi, paşii li se pierdură repede pe scară şi dincolo de poartă. Rămaserăm învăluiţi într-o tăcere suspectă. De-abia atunci băgarăm de seamă că Unauna dispăruse între timp.

O găsirăm în grădină, sub un arbore de lahala, întinsă pe un pat de ferigi. Părea sfârşită, ca într-o agonie. Pleoapele i se lăsară grele. Slobozi un oftat, ca dintr-o peşteră cu o mie de bolţi. Apoi respiraţia i se linişti şi deveni adâncă.

— Să chemăm un doctor, mă crezui eu mai lucid decât ceilalţi.

David îşi duse degetul pe buze.

Era lună ca ziua şi văzduhul foia de termite.

— Duceţi-vă, zise Kaena. E somnul ei de taină.

Capitolul XI

Nu mă mirai că nu pot adormi. Mă zvârcoleam în cearşaf şi-n gânduri. Aşadar, în numai câteva ceasuri se petrecuseră cu mine nişte lucruri care-mi întorceau lumea pe dos. Pe Stevensoni îi cunoscusem înainte foarte puţin, dar aceasta nu-i împiedica acum să mă primească în casă ca pe un vechi prieten, îmi istoriseau întâmplări din viaţa lor, îmi făceau confidenţe. Mai mult, mă trezeam părtaş şi arbitru în neînţelegerile dintre ei, ca un adevărat membru al familiei. Cu toate

acestea, în loc să-i cunosc mai bine, cum ar fi fost normal, îi pricepeam din ce în ce mai puţin, întocmai, de altfel, ca şi pe soţii Martin. Care vasăzică, confruntarea din timpul cinei fusese pe cât de raţională în obiect, pe atât de absurdă în argumente. David voise s-o demobilizeze pe Unauna, iar pentru aceasta trebuia s-o atace în unul din călcâiele ei ahiliene. Nu avusese nevoie decât de o simplă observaţie: „o să iasă termitele", ca şi cum ar fi spus: „şi mâine o să fie cald". Evident, el viza o anume fobie a feţei faţă de şopârle. Dar era el sigur că fata are această fobie şi că va reacţiona? Se pare că nu. El doar aruncase o plasă într-o apă tulbure, explora un teren pe jumătate cunoscut şi pe jumătate bănuit. Nimerise exact unde trebuia şi, mulţumit, se hotărâse să istorisească povestea aceea cu voievodul Kahavari, aducând-o astfel în scenă pe zeiţa Pele.

Prin urmare, fobiile Unaunei aveau trimiteri precise, dincolo de planul obişnuit al omului. La rândul ei, fata îşi demobilizase tatăl făcându-l să descopere în prăjitură o mură de chelo, fructul tabu al regiunii, presupus a nu fi atins de muritorul de rând fără ca acesta să-şi atragă nenorociri asupră-i. Ea însă călca tabuurile, cunoştea secretul de a prepara murele de chelo şi, mai mult, uitase în prăjitură o boabă nezdrobită, care s-a întâmplat să cadă, servită de ea, tocmai în farfuria lui David. Cu toate acestea, reacţia ei la descoperirea lui taică-său nu fusese aceea a unei

Valeriu Anania fiinţe triumfătoare, aşa cum reacţionase David descoperind fobia ei faţă de şopârle. Reacţia ei fusese mai degrabă surpriza unei fiinţe confuze, în parte mulţumită şi în parte speriată, ca aceea a unui savant care nu bănuise efectele colosale ale noii lui invenţii. Fără doar şi poate, făcându-şi tatăl să-i descopere o nouă putere, Unauna se descoperea, o dată mai mult, pe sine. Pe de altă parte, identitatea lui David era pândită şi de bănuielile domnului Martin. În seara aceasta, savantul păruse mai puţin preocupat de proiectul şoselei şi mult mai mult de un trofeu sportiv al cărui câştigător se insinua într-un timp care nu era al lui. Oare nu tot în acest chip o pândea domnul Martin şi pe propria lui soţie? Şi nu în acelaşi chip se pândea pe sine? Nu-mi mărturisise el că se simte străin până şi de propria lui viaţă? îmi rememoram toate fazele întâlnirilor din sufragerie, gesturile, dialogurile, privirile, tăcerile şi descopeream că mesenii se jucau de-a v-aţi-ascunselea ca nişte veveriţe în jurul unui stejar bătrân.

Mă ridicai din pat şi începui să mă plimb. Nu era nevoie să aprind lumina. Camera era la etaj şi luna pătrundea puternic prin sitele celor două ferestre. Îmi aruncai privirea în grădină. Unauna dormea pe patul de ferigi, iar soră-sa o veghea alături, adiindu-i trupul cu un evantai de pene colorate. Aşadar, toate erau adevărate. De ce însă a trebuit ca toate aceste lucruri să se petreacă în prezenţa mea? Mai mult, deveneam nu numai martorul acestor întâmplări, ci şi eroul lor involuntar.

Aveam impresia că nu dintr-o simplă curiozitate, nu prin hazard şi nu numai de dorul lui David mă aflam acum în casa lui. Dar nu avea şi

Diana aceeaşi impresie? Doamne-Dumnezeule, auzi ce insinuare, că eu aş fi fost autorul unui denunţ la tribunalul din Honolulu!

Aş fi vrut să citesc un psalm şi nu aveam o Biblie cu mine. Mi-ar fi trebuit o băutură tare.

Auzii paşi pe scară, apoi câteva ciocănituri discrete în uşă.

— Nici eu nu pot dormi, zise David intrând cu o sticlă de whisky şi două pahare.

— Iartă-mă, îl întâmpinai eu speriat, n-am ştiut că odaia aceasta e tocmai deasupra dormitorului tău.

— Este, într-adevăr, dar nu m-ai deranjat. Observă, te rog, că nici nu mă dezbrăcasem pentru culcare. Mi-a venit un gând şi nu pot scăpa de el. Ia loc!

Ne aşezarăm pe două fotolii, de-o parte şi de alta a unei măsuţe joase. David turnă şi băui cu poftă.

— Iată despre ce e vorba, începu el cu acelaşi aer al unui om de afaceri, am de gând să-ţi încredinţez o misiune.

Rămăsei uluit.

— O misiune? Mie?

Străinii din Kipukua

— O misiune. Ţie.

Vorbea ca şi cum ar fi fost sigur că nu am să-l refuz.

— Şi anume, continuă el, o misiune pe lângă prinţul Lohiau. Pleci mâine dimineaţă spre insula Kauai. Până poimâine seară, adică marţi, ai tot timpul să-ţi îndeplineşti misiunea şi să te întorci. îi faci o vizită prinţului Lohiau şi-i vorbeşti de problema noastră.

David zicea „problema noastră”, ca şi cum ar fi fost şi a mea.

— De ce nu te duci tu, David? Sau de ce nu trimiţi pe altcineva? De ce neapărat tocmai pe mine?

— Chestiunea e foarte urgentă, dragul meu, zise el apropiindu-şi ochii de ai mei. Pe altcineva? N-aş putea trimite un consilier comunal.

Dar nu mi-ai văzut consilierii? O aplaudau pe fiică-mea, care manifesta împotrivă-mi. Ce încredere pot să-mi pun în ei?

— Repet, de ce nu te duci tu?

— Eu trebuie să rămân aici.

Nu mai întrebai deocamdată nimic, dar tocmai aceasta îl făcu pe prietenul meu să se explice.

— Nu ştiu cât va dura somnul Unaunei. Uneori ea doarme câteva săptămâni, alteori se trezeşte în câteva ore. Trezirea ei însă aduce întotdeauna ceva nou şi neaşteptat, iar eu vreau să rezolv problema cu prinţul Lohiau înainte de a mă pomeni cu cine ştie ce surpriză. Du-te la el, ca trimis al meu, şi convinge-l să ne vândă terenul sau să ne dea învoirea de a-l folosi. Iei cu tine şi o copie după proiect. Prinţul trebuie neapărat să ştie că vrem să construim un drum care se va vărsa în craterul zeiţei Pele, cea care l-a alungat pe strămoşul lui din insula

Hawaii. Obţine deocamdată o înţelegere de principiu. Hârtiile le vom face pe urmă. Te rog. Îţi voi fi recunoscător.

Aşadar, presupunerile nu mă înşelaseră. Devenisem, eram parte a unor evenimente care mă depăşeau şi care – ceea ce mi se părea mai grav – îmi depăşeau înţelegerea. Ciudat însă. În loc de a mă demobiliza, situaţia stârnea în mine un imbold suveran. Un navigator întâmpinat de sloiuri se lăsa dus printre ele, şi de ele, spre ţărmuri necunoscute.

Mai băui un pahar cu aceeaşi poftă şi mă uitai mai bine la omul care-mi stă în faţă, aplecat în fotoliu. Nu aprinsesem lumina, nici el n-o aprinsese, şi faţa lui, bătută de lumina lunii ce se filtra prin site, părea neverosimil de brăzdată, cu muchii fosforescente şi adâncituri de umbră, ca un munte mâncat de dinamită. Aştepta un răspuns. Încercai, fără prea multă convingere, o scăpare:

— Dacă află Unauna?

— Ţi-e frică de ea? rânji el.

— A, nu, mă apărai eu, nu e vorba de frică.

— Cum să nu fie? mi-o întoarse el.

Valeriu Anania

Şi aruncă asupră-mi o privire tulbure:

— Îţi aminteşti cum te-a călărit?

Tresării. Care vasăzică, atunci, pe plajă de la San Diego, David se prefăcea că citeşte ziarul, în realitate, el urmărise tot jocul meu cu fetiţa şi mă văzuse poticnit sub ochii ei batjocoritori. Acum îmi aducea aminte de acel moment nu numai spre a-mi trezi o spaimă veche, ci şi spre a mă face să-mi dau seama că am de plătit o poliţă. Se pare că izbuti, de vreme ce mă simţii dator să rezist de pe o întrebare mai şubredă.

— Bine, dragă David, dar pentru acest prinţ Lohiau eu sunt un străin, un om de pe alt continent, de altă rasă. Cum o să creadă el în mesajul meu?

— Simplu, răspunse David cu un zâmbet care-i mişcă toate umbrele de pe chip. Îi dai asta.

Hârtiuţa pe care mi-o puse în palmă nu era cine ştie ce talisman magic, ci o carte de vizită.

— Aşadar, te cunoşti cu prinţul?

— Nu ne-am văzut niciodată, dar dă-i asta şi mă va cunoaşte.

Într-atât mi se păru că David mă împinge pe pragul unei taine, încât aruncai de îndată ochii pe cartea de vizită şi citii cu stupoare: Moemoe

Laanui, Meia ka Kipukua. Sării din fotoliu şi mersei lângă perete, unde luna bătea mai puternic. Desluşeam bine, nu era nicio înşelare.

— Omule, îi zisei, care e numele tău adevărat?

— Ştiu şi eu? ridică el din umeri. Strămoşii după tată mi l-au lăsat, cu acte în regulă, pe acela de Stevenson. Dar când eram mic de tot, îmi povestea maică-mea, primul cuvânt pe care l-am grăit a fost numele lui

Moemoe. Prin gura pruncului se rosteau începuturile, gângureau izvoarele, zvâcneau rădăcinile. Îmi povestea maică-mea că l-am rostit trezindu-mă din somn şi că de îndată am adormit iarăşi, prăbuşindu-mă în propriul meu nume ca într-o iarbă hrănită cu sufletul pământului. Numele după tată l-am purtat greu, ca pe o povară. El m-a făcut şi mai străin prin locurile acestea. Şi n-ar fi numai atât. Povara lui apasă şi pe viaţa copilelor mele. Ştiai că numele pe care-l poartă un om face parte din însuşi destinul lui? Numele de Stevenson mi-a ridicat stavile enorme şi în cariera mea politică, stavile pe care cu greu am izbutit să le birui.

Crezi tu că aceşti consilieri comunali din Kipukua suportă cu uşurinţă gândul că primarul lor este un Stevenson?

David râse cu amărăciune. Eu însă aşteptam de mult prilejul unei asemenea cotituri a conversaţiei şi mă grăbii să nu-l pierd.

— Crezi că l-ar prefera pe Kou?

Primarul nu tresări şi nu mă întrebă de unde şi ce ştiu eu despre marele său adversar care, în cele din urmă, îi devenise călău şi-l spânzurase cu mâna lui de o creangă a arborelui ulu.

— Kou nu mai există de mult, răspunse el ca din somn.

— A murit?

— A fost ucis.

De fapt, Kaena îşi isprăvise povestirea ca pe un poem, cu acel splendid final în care Haumeea, soţia ultragiată, i se încorporase arborelui ulu şi-şi eliberase bărbatul din moarte. Un asemenea final nu mai lăsa loc şi pentru un epilog, aşa încât ea nu mai apucase să-mi spună ce s-a întâmplat după aceea cu duşmanul lui Moemoe. Acum era momentul să confrunt legenda – sau, cel puţin, ceea ce credeam eu că este o legendă – cu propriul ei erou, şi procedai provocator.

— Kou a fost ucis? într-o luptă politică? Pentru Dumnezeu, David, sper că nu ţi-ai restaurat primariatul pe o crimă.

— Fii liniştit, răspunse el. Kou a fost sugrumat de propriul său câine.

— De propriul său câine? mă îndoii eu. N-am auzit că un câine să-şi fi omorât vreodată stăpânul.

David zâmbi cu o melancolie suverană.

— Şi ce dacă n-ai mai auzit? Ce ne-am face dacă nu ne-am hrăni zilnic văzul cu nemaivăzutul şi auzul cu nemaiauzitul? Kou spânzurase un nevinovat de creanga unui copac şi cadavrul a rămas acolo până ce, bătut de soare, a prins a se descompune. I se scurgea grăsimea de sub piele şi câinii o lingeau de pe iarbă. Unul din acei câini era al lui Kou.

După ce a lins cât a lins, el s-a aşternut pe fugă drept acasă şi şi-a înfipt colţii în beregată stăpânului.

— Cine fusese mortul? mersei eu drept la ţintă.

El privi într-o parte.

— Un oarecare, un trecător învinuit pe nedrept. E mult de atunci.

— Ar fi interesant de ştiut, stăruii eu.

— De ce să fie interesant? încercă el să mă alunge.

— Identitatea mortului ar putea să explice, cel puţin într-o

măsură oarecare, crima săvârşită de un câine asupra stăpânului său. Dacă animalul i-ar fi aparţinut mortului, ar fi lesne de înţeles că şi-a răzbunat stăpânul. Dar de vreme ce el îi aparţinea ucigaşului, înseamnă că victima – sau, să presupunem, spiritul ei – a avut puterea specială de a se răzbuna năprasnic, împingând câinele să-şi ucidă propriul stăpân.

Or, un om de rând nu putea să aibă o asemenea putere. Nu te-ai gândit?

— E N-ai întreprins o anchetă?

— Ce fel de anchetă? se apără David. Câinele nu putea fi întrebat, şi cu atât mai puţin spiritul mortului. De altfel, eu am aflat de acea stranie întâmplare mult mai târziu, după ce am băgat de seamă că fostul primar nu se mai arată în public. La urma urmelor, conchise el, cazurile nerezolvabile nu se anchetează.

Valeriu Anania

Desigur, David observase că eu eram cel ce întreprinsese o anchetă şi voia să-mi astupe gura. El evită, în continuare, să pomenească ceva de soţia lui, iar eu tocmai acolo voiam să ajung, la ceea ce pretindea

Kaena că ar fi adevărata pricină a conflictului dintre primar şi fiicele lui. La rându-mi, observam că nu era chip să-l prind urmărindu-l pas cu pas şi mă hotărâi să-i sar, pe nepregătite, în cale. Tăcurăm câteva secunde.

— Ascultă, David, aş vrea să-ţi pun o întrebare. O întrebare intimă, ca între bărbaţi. Ai făcut vreodată dragoste cu o şopârlă?

Primarul şedea cu spatele spre fereastră şi nu putui să-mi dau seama dacă se face roşu sau galben.

— Da, se grăbi el să răspundă, am făcut dragoste cu o şopârlă. Şi cu o broască-ţestoasă. Şi cu o scorpie. Şi cu o caracatiţă. Sunt un sodomit consumat. Am o experienţă grozavă. Acum ştii? E bine?

Răspunsul mă descumpănise. El continuă în linişte:

— Kaena ţi-a împuiat capul cu o legendă şi bănuiesc cam ce poate fi în sufletul tău. Iată însă care este adevărul. Eram însurat – le aveam şi pe fetiţe – când guvernatorul m-a invitat să iau parte la o croazieră de câteva săptămâni pe vaporul Fiji, închiriat de el spre a-şi sărbători victoria în alegeri. Dacă ai călătorit vreodată pe un asemenea vas, îţi poţi imagina bogăţia de lumină, muzică, băuturi, dans, spectacole, jocuri de noroc şi mai ales de ochi. Cum guvernatorul

dispunea de vaste relaţii internaţionale, în saloanele vaporului se vorbeau o sumedenie de limbi, iar acestea erau ciripite în special de femei, multele, frumoasele şi elegantele femei ce-şi foşneau mătăsurile pe sub candelabre de Murano şi-şi fluturau evantaiele printre oglinzi de Veneţia. Printre acele multe femei am cunoscut-o pe tânăra şi frumoasa Anahola, despre care se spunea că ar fi sora ambasadorului samoanez în Tahiti. Se mai spunea că era – sau fusese – şi o celebritate în lumea, mi se pare, a artelor. Mai mult nu ştiam despre ea, şi nici de ceea ce auzisem nu eram sigur, căci nicăieri nu funcţionează impostura mai la largul ei decât în puşcărie şi în exil. Am cunoscut-o deci într-o seară şi, ca să fiu scurt, am făcut pentru ea o pasiune. I-am inspirat-o, a răspuns. Am vorbit puţin, am dansat mult. După miezul nopţii m-a luat de mână şi m-am trezit în cabina ei – un apartament îmbrăcat în catifele verzi – unde ne-am iubit.

Cu atâta uitare ne-am iubit, atunci şi după aceea, încât restul lumii rămăsese undeva departe, dincolo de amintire, aşa cum rămâne viaţa pentru morţii condamnaţi la întuneric. Eram amândoi o văpaie de carne, în societate ieşeam din ce în ce mai rar, lumea de pe vapor băgase de seamă, dar nouă nu ne păsa de nimeni şi de nimic. Urcam pe punte doar din când în când, noaptea târziu, ţinându-ne de mână, priveam marea şi cerul şi ni se părea că valurile sorb toate stelele de deasupra şi, cu

Străinii din Kipukua ele cu tot, ni se aruncă în vine. Atunci pieream din nou în cabină şi ne lăsam înghiţiţi de strămoşi…

David sorbi o gură de whisky şi continuă:

— Eram hotărât s-o iau de nevastă, deşi ea nu-mi ceruse şi nu făcuse nicio aluzie în acest sens. Te gândeşti poate că-mi făcusem socoteli practice, că mi se năzăriseră scopuri meschine, că prin presupusul ei frate, dacă îmi devenea cumnat, aş fi putut ajunge diplomat într-o ţară cu renume. Ei bine, nimic din toate acestea. Nicio previziune, niciun calcul. Trăiam într-un prezent continuu, fiindcă, să ştii de la mine, când prinzi a te înstrăina de trecut începi a uita şi viitorul. Ei bine, într-o noapte vaporul ancorase undeva într-un port prin Filipine. Era linişte pe coridoare în dimineaţa aceea, pasagerii coborâseră pesemne să vadă oraşul, dar nouă nu ne era mintea de lume. Continuăm una din acele nopţi neisprăvite, flămânzi unul de altul şi pururea nesătui. Într-un răstimp am auzit dangătul unui clopot venind de pe uscat. O fi fost zi de duminică. Venea clopotul de departe

şi răzbea prin perdele şi prin pereţi şi prin întuneric şi prin obloanele memoriei şi bătea şi nu se oprea. Arama părea că o întărâtă pe femeie. Mă aţâţa şi pe mine. Şi, repezit din nou în flăcările dragostei, simţii cum strâng în braţe o şopârlă uriaşă şi dezgustătoare, pe care prinsei a o iubi cum nu mai iubisem până atunci, bărbăteşte, sălbatic, în duşmănie, sărutându-i guşa galbenă şi limbile jucăuşe, înflorându-i solzii verzi cu degetele mele febrile, frământându-i trupul râios şi încălzindu-l cu dogoarea lanţurilor mele arse. Clopotul bătea întruna şi tot mai limpede auzeam în el clopotul de la cununia mea şi frământam bestia cu înverşunare şi o iubeam cum nu mai iubisem până atunci. Pricepi acum? Se petrecea acolo nu numai cutremurul unei patimi, ci şi cutremurul unei conştiinţe.

Mă făcusem vrednic de osânda veşnică, iar pedeapsa mea începea de acolo, din patul acela căptuşit cu catifele verzi, ca o prefigurare a viitoarelor mele chinuri, a obligaţiei de a face dragoste, silnic şi la nesfârşit, cu un monstru. O iubeam pedepsindu-mă. Voluptatea ei îmi biciuia sufletul. Bărbăţia mi se îndârjea mai cu putere când labele ei reci şi băloase îmi cuprindeau, tremurând, grumazul şi şoldurile. Când totul s-a isprăvit, mă simţeam purificat şi priveam cu scârbă la trupul de alături, splendid şi istovit, care, în ultimele lui spasme, redevenise femeie. Am fugit de pe vas şi, ţinându-mă de urma acelui clopot, am venit acasă.

Luna trecuse de miezul nopţii şi bătea pieziş prin fereastra dinspre grădină. Odaia se lungise ca o vale a răniţilor, semănată cu viitoare umbre, începusem o conversaţie de inchizitor abil şi mă vedeam acum cu armele la pământ. Eram stingherit, nu mai doream să pun nicio

Valeriu Anania întrebare, a it să rămân singur. David băgă de seamă şi-mi veni în ajutor. Mă prinse de umeri, prietenește.

— Cât despre ce s-a întâmplat după ce-am ajuns acasă, nu mă întreba acum. Amână totul până ce te vei întoarce din această misiune. Şi-ţi doresc să te întorci cu succes. Atunci vei putea să mă întrebi, dacă va mai fi nevoie. Acum caută de te odihnește. Mai sunt doar câteva ceasuri până la ziuă. Ca să-ţi vină somnul, mai ia un păhărel. Noapte bună!

Plecă, lăsându-mi sticla pe masă. îi urmai sfatul, băui două păhărele de whisky şi mă dădui somnului.

Capitolul XII

Nu-mi pusesem prea multe nădejdi în amabilitatea domnului MacBrown, dar eram bucuros că acceptase să mă primească.

— Aşadar, conchise el sorbindu-şi ultima picătură de ceai, nu e neapărat nevoie să mergi pe insula Kaulakahi. În perimetrul arhipelagului există încă destule arii neatinse de binefacerile civilizaţiei albe, unde băştinaşii, fără a fi înţărcuiţi în rezervaţii, ca indienii de pe continent, îşi duc nestingheriţi bătrânul lor fel de viaţă. De pildă, poţi merge la Hanaleia, nu departe de aici. Mi se pare că ai şi un prilej bun.

— M-ar fi interesat totuşi oamenii de pe Kaulakahi, stăruii eu. Credeţi că prezenţa mea i-ar tulbura prea mult?

Domnul MacBrown râse lung, din tot gâtlejul, şi râsul lui se izbea de toate colţurile încăperii şi se rostogolea amestecat cu propriile lui ecouri. Ecourile însă mi se păreau nefireşti, căci ne aflam în bibliotecă, iar pereţii acesteia, înalţi, erau căptuşiţi cu cărţi din podea până-n tavan. Pe covorul mătăsos se odihneau fotolii de piele. Dintr-o ochire ghicisem că aceasta era cea mai vastă încăpere din reşedinţa domnului

MacBrown, un conac splendid, în stil colonial, îngropat într-o junglă de flori, la care se ajungea pe un drum de ţară, boltit cu liane. Aflasem că stăpânul se număra printre oamenii bogaţi ai Kauaiului, proprietar al unor întinse câmpuri de trestie de zahăr, cărora li se adăugau nişte culturi de ananas pe insula Lanai. Fiind atât de bogat şi imitând-o pe doamna Sinclair, el cumpărase insula Kaulakahi, mult mai mică decât

Niihau, şi o declarase „interzisă" accesului public, rezervând-o acelor băştinaşi de sânge pur Hawaian, care au preferat să rămână pe ea, nesupăraţi de nimeni. Nu ştiam nimic mai mult despre el şi eram destul de confuz chiar şi acum, când îi şedeam în faţă. Însăşi prezenţa lui era derutantă, începând cu ceea ce este esenţial pentru determinarea unui

Valeriu Anania individ: chipul. Nu am văzut un om cu o fizionomie atât de imprecisă ca aceea a domnului MacBrown. Toate trăsăturile feţei erau făcute din linii simple şi estompate, în interiorul unui oval elementar. Domnul

MacBrown părea mai degrabă o existenţă embrionară, un fetus scăpat din matrice şi evoluat doar în dimensiuni, păstrând intactă aproximaţia formelor. Dacă ar fi fost foarte bătrân, presupuneam uşor

că atinsese acea vârstă a interferenţei sexelor când un bărbat începe să semene a femeie şi invers. Dar nu era prea bătrân, deşi nu-i puteam ghici vârsta.

Oricum, era trecut de cincizeci de ani. Tot costumul pe care-l purta era un halat alb, lung până-n pământ, ca al eremiţilor tibetani, iar pe cap purta o bonetă erasmică, de catifea neagră, care-i ascundea o chelie probabil congenitală. Nu avea nici gene. Ochii i-ar fi fost ca de peşte, dacă prin ei nu s-ar fi filtrat ceea ce putem numi sentimente. Dar şi aceste filtre lucrau de-a-ndoaselea, se luminau adică de câte ori purtătorul lor vorbea despre lucruri grave şi se bântuiau de umbre când conversaţia ar fi vrut să fie amuzantă. În faţa unui astfel de om nu mă mai mirăm că-l aflasem cum îl aflasem. David îmi încredinţase misiunea pe lângă prinţul Lohiau, dar fără să-mi dea vreo indicaţie asupra adresei, ca şi cum misiunea mea ar fi fost nu numai să negociez o afacere cu descendentul voievodului Kahavari, ci şi să întreprind o expediţie pentru aflarea lui. Navigăm aşadar de-a lungul coastei de vest a insulei Kauai, mai mult la întâmplare, şi deodată mi-am adus aminte numele domnului

MacBrown, un nume ce fusese aruncat – ştiu eu de ce? – de domnul

Martin în timp ce părăsea casa Stevensonilor. „Dacă veţi trece vreodată prin Kauai – strigase el nu uitaţi că popasul cel mai interesant e la conacul domnului MacBrown. Are o colecţie de Hawaieni naturali în ostrovul Kaulakahi". Şi e neîndoielnic că nu mi-aş fi adus aminte de numele domnului MacBrown, dacă cei ce se aflau cu mine în şalupă n-ar fi vorbit între ei, arătând-o cu degetul, despre insula Kaulakahi, o potcoavă de verdeaţă cu pecingini, ieşită năprasnic din mare, cum trebuie să fi fost golful Hanauma văzut dinspre larg. Numai aşa îmi amintisem de numele domnului MacBrown. Altfel, el ar fi rămas pe multă vreme îngropat în uitare, căci în momentul când fusese rostit de domnul Martin eu mă aflam încă sub uluirea acelei nebuneşti întreceri de trofee sportive, fals numită, joc de societate". Am cerut deci să fiu debarcat chiar acolo, în vecinătatea ostrovului. Nu mică mi-a fost însă mirarea când, întrebându-i despre domnul MacBrown, pescarii de pe mal ridicau din umeri şi se uitau unul la altul şi nu ştiau ce să-mi răspundă sau se codeau să-mi răspundă. Unii credeau că a murit de mult, alţii bănuiau că ar fi plecat undeva, pe altă insulă sau mai departe, şi nu s-a mai întors. Trebuia să înţeleg că domnul MacBrown

stă mai mult închis în domeniul său rural şi că se arată foarte rar la vedere.

Străinii din Kipukua cine ştie la câţi ani o dată, când oamenii au început să-i piardă amintirea. În cele din urmă, pescarii mi-au arătat drumul de ţară ce ducea la căldăria de palmieri şi cactuşi, în spatele cărora se pitea conacul. Pe fruntea porţii masive, de lemn ferecat, era scris cu litere mari: Domeniul

MacBROWN. Aşa ajunsesem în casa acestui om incolor şi aproape inform, pe care-l iscodeam cu întrebări nepricepute şi la al cărui râs bolnav, ca un gâlgâit găunos, participa toată încăperea.

— Crezi că prezenţa dumitale i-ar tulbura pe oamenii aceia? zise el în cele din urmă. Nu noi îi tulburăm pe ei, domnule, ci ei sunt cei ce ne tulbură pe noi. De aceea îi căutăm. Sunt convins că pentru asta ai şi venit până aici şi-i cauţi cu atâta stăruinţă. Dumneata ştii dinainte că o întâlnire cu ei te va tulbura şi umbli după ea cu pofta cu care un alpinist vicios aşteaptă ameţelile prăpastiei. Cred că omul modern e posedat de o asemenea perversiune.

— Perversiunea vacii, murmurai eu printre gânduri.

— A cui? se interesă el.

— A vacii, domnule MacBrown. Să mă explic. Mi-am petrecut copilăria într-o gospodărie de ţară. Părinţii mei aveau o vacă şi de la un timp au băgat de seamă că, deşi bine hrănită, dădea din ce în ce mai puţin lapte.

Au chemat veterinarul, vacă era sănătoasă. Au adus şi o vrăjitoare să alunge strigoii ce iau mana vacilor, dar nu s-a cunoscut nimic. Maică-mea însă se mirase de faptul că vaca, de îndată ce era adusă de la păşune, uita de viţel şi se grăbea spre grajd. Să ştii că o suge… a bănuit ea.

Taică-meu a desfăcut podina grajdului şi a găsit şarpele acolo, mare, cu capul ca de miel. L-a omorât pe loc. Asta n-ar fi. fost nimic. Ştiţi însă ce s-a întâmplat după aceea? Vaca mugea lung, a jale, cu ochii spre culcuşul şarpelui, şi multă vreme nu s-a mângâiat de pierdere. Aşadar, cred că şi în ordinea spiritului se întâmplă cam acelaşi lucru cu mulţi dintre noi. În ce priveşte…

— Un moment, mă întrerupse gazda mutându-şi boneta de pe o tâmplă pe cealaltă. Istorisirea dumitale e cât se poate de interesantă.

Le-ar plăcea mult Hawaienilor şi te îndemn să le-o spui. Ei sunt mari iubitori ai poveştilor cu şerpi, măcar că, precum ştii, pe aici nu au

existat niciodată şerpi. Sau poate că au existat, dar din paradisul acesta a fost alungat şarpele şi în el a rămas omul. Poate că tocmai de aceea inelele Hawaienilor sunt pline de balauri şi şopârle uriaşe, ca un ecou al dragonilor şi crocodililor ce-i vor fi îngrozit pe strămoşii lor în Tahiti sau de pe unde au venit. Nu crezi oare că tocmai această abundenţă de monştri care le populează imaginaţia are ceva în comun cu voluptatea perversă a vacii ce se lasă mulsă de şarpe? Mai mult, idolii acestor oameni frumoşi erau de o urâţenie hidoasă şi totuşi îi „mulgeau" pe adoratori de hrana lor cea mai bună şi chiar de vieţi omeneşti.

Domnul MacBrown se uită la sprâncenele mele întrebătoare şi adăugă:

— Da, da, de vieţi omeneşti.

O întrebare de felul acesta îmi stăruia de mult în minte şi nu avusesem niciodată prilejul s-o pun cuiva. Pe Kaena nu voisem s-o întrerup din povestire atunci când îmi pomenea, în treacăt, de jertfele sângeroase ale judelui Kou. Acum, când căzusem de acord cu domnul MacBrown că perversiunea vacii îi este proprie nu numai omului modern, ci şi celui primitiv, socotii că aş putea să întorc discuţia spre ceea ce mă interesa.

— Este oare sigur că aceşti Hawaieni, ai spiritului aloha, au practicat cândva sacrificiul uman?

— Sigur, răspunse domnul MacBrown fără să clipească.

— Există cumva şi probe materiale? Observ că sunteţi un om foarte citit.

— O, degeaba te uiţi la cărţi, râse el cu acelaşi hohot care se rostogolea prin rafturi, Cartea nu e o probă materială.

= – Şi cu atât mai puţin legendele din ea, convenii eu.

— Cu atât mai puțin, fu el de acord.

Se ridică din fotoliu. Mă ridicai şi eu.

— M-ar fi interesat, totuşi, probele materiale, domnule MacBrown.

Ochii lui, acum într-adevăr de peşte, mă priviră rece.

— Ţii cu tot dinadinsul?

— Dacă nu vă cer prea mult.

— Bine, zise el, vino cu mine în grădină.

Deschise o uşă capitonată şi în clipa aceea mă năpădi o muzică ciudată şi nemaiauzită, poate a undelor concentrice născute din

căderea unei pietre şi ciocnite de alte pietre cu piciorul în apă. Pătrunsesem într-o altă vastă încăpere, pe care o şi numii de îndată sala orologiilor.

Pereţii erau căptuşiţi nu eu tomuri, ei cu o sumedenie de ceaiuri eu pendul, să fi fost vreo cincizeci sau şaizeci, de toate mărimile şi stilurile, şi toate mergeau şi toate se mişcau şi toate sunau şi toate mă ameţiseră, ea e simfonie a timpului decapitat. Domnul Maelrown străbătuse sala şi ajunsese la uşa dinspre grădină, dar eu rămăsesem locului şi nu = mi ieşeam din uimire, eu ochii la acel fantastic univers al ritmurilor dez =

mâţate, căei toate pendulele eseilau eu regularitate, dar mei unul nu părea să arate aceeaşi eră eu un altul sau eu celelalte. Fiecare însă vestea muzical sferturile, jumătăţile şi orele întregi, din care pricini un anumit timp era vestit, de fapt, încontinuu, preluat de la cel ce fusese înainte şi transmis celui ee4 urma, dar totuşi pretinzând că este acelaşi.

Undele sonore curgeau unele din altele şi le izbeau unele de altele, căei nu se sfârşeau bine ecourile uneia când începeau acordurile alteia. Totul însă curgea într-o mare varietate de tonalităţi şi ritmuri, după dimensiuni, marea di fabricaţie şi cutia de rezonanţă, pe fondul unui mozaie de

Străinii din Kipukua tic-tacuri surde, străpunse uneori de intervenţii gălăgioase, căci sala nu ducea lipsă nici de câteva ceasuri cu cuc. Domnul MacBrown se simţi dator să mă lămurească.

— E colecţia mea, zise el cu mândrie. Îţi imaginezi că mă costă o avere. Am exemplare din toată lumea şi mi-ar trebui câteva zile ca să ţi le prezint.

Continuăm să mă uit de jur-împrejur la acea superbă anarhie a cadranelor.

— Şi care din ele merge bine? mă pomenii întrebând stupid.

Gazda surâse:

— Niciunul.

— A, mă ruşinai eu, înţeleg, le ţineţi doar că piese de colecţie.

— Nu, mă contrazise domnul MacBrown, le ţin şi cu un scop utilitar.

— Adică?

— Ce poate face un orologiu decât să măsoare timpul?

Aveam impresia că, în împrejurarea dată, gazda îmi oferea un

răspuns mult mai stupid decât fusese întrebarea mea. Nu ştiam dacă trebuie să continui, aşa încât el ţinu să mă salveze.

— Am în colecţie cincizeci şi şapte de orologii. Niciunul nu e corect, dar pe fiecare în parte îl ştiu cu cât o ia înainte sau înapoi în douăzeci şi patru de ore. În funcţie de aceste date, calculez mintal ora exactă într-o singură secundă şi niciodată nu mă înşel.

— Formidabil! exclamai. Aceasta înseamnă însă că, ori de câte ori vreţi să ştiţi ora exactă, trebuie să veniţi în sala orologiilor.

— Nu e nevoie, răspunse el. Îmi cunosc orologiile după muzică, aşa cum un vânător îşi cunoaşte câinii după lătrat. Nu fac nicio confuzie, le pot identifica din orice încăpere a conacului, inclusiv dormitorul.

— Din bibliotecă nu se aud, îndrăznii eu să observ.

= Eu le aud, surâse eu bunăvoinţă domnul MacBrown luându-mă de braţ şi conducându-mă pe seara ce cobora printre tufe de oleandru.

Ajunserăm tăcând în fundul grădinii. Acolo, la marginea gardului de piatră, era o movilă de bolovani negri, pe vârful căreia se ridica o lespede cioplită. De alături se înălţa un cocotier înalt şi drept, ea o făclie a învierii celei de apoi, eu mari ciorchini de fruete la subsuoara frunzelor.

Mă uitai lung la movilă şi apoi întrebător la demnul MacBrown.

— Acesta e un mormânt Hawaian, zise el eu voce scăzută. În el se odihnesc osemintele prinţului Kahele.

— Kahele, repetai eu în sforţarea unor aduceri-aminte.

— Li bine, şi taică = său erau proprietarii de pe timpuri ai acestui pământ pl care acum îl stăpânesc eu. La vremea când am cumpărat moşia şi am reparat eonaeul, nu ştiam nimic despre existenţa acestui mormânt. L = au descoperit lucrătorii care au făcut gardul şi au doborât

Valeriu Anania ferigile. Vegetaţia ascundea, cine ştie de când, acest morman de pietre.

Numai atunci mi-am dat seama de ce proprietara de dinaintea mea – căci era o femeie – mă rugase aproape în genunchi să-i cumpăr locul, şi încă pe un preţ de nimic, pretextând că are nişte datorii care o strângeau de gât.

— Aş bănui deci că ea ştia de existenţa mormântului şi-i era frică de el.

— Nu sunt sigur că ştia. Nu prea cred să fi ştiut. Dar, de frică, îi era frică. De altfel, nici n-a ţinut mult proprietatea. Înainte de a o folosi, s-a grăbit să scape de ea.

— Istoria mormântului, aşadar, n-o cunoaşteţi de la fosta proprietară.

— Nu, nu de la ea, încuviinţă el.

— De la niscaiva băştinaşi? Poate chiar lucrătorii care au descoperit pietrele?

— Nici de la ei. Ce puteau ei să ştie?

Ne aşezarăm pe trunchiul unui arbore răsturnat la marginea cărării, în umbra unor heliconii. După-amiaza era limpede şi cerul se odihnea pe văzduhul moale şi cald, al soarelui în declin. Din capătul celălalt al grădinii răzbătea un zvon de arginturi alintate, pişcat din când în când de strigătul caraghios al unui cuc ce-şi căuta zadarnic numele.

— Cât cunoşti din insula Hawaii? mă întrebă domnul MacBrown.

— Nu prea mult, mă scuzai eu. Chiar destul de puţin.

— Ai văzut ruinele templului Wahaula?

Tăgăduii din cap.

— Ar fi bine să le vezi, continuă el. Nu pentru cine ştie ce interes artistic. În templele Hawaiului să nu cauţi arta. Wahaula e o îngrămădire de pietre vulcanice, a căror goală sobrietate se împleteşte macabru cu hidoşenia zeilor de pe soclu. Nimic din rafinamentul templelor indiene nu ajunsese până în Samoa, de unde venise aici, în vremuri străvechi, preotul Paao, întemeietorul unei puternice dinastii sacerdotale ce avea să dăinuiască câteva secole, până ce ultimul lor descendent.

Hewahewa, s-a convertit la creştinism. Templul Hawaian era mai degrabă un cenotaf al jertfelor crude, pe al cărui altar sângele omenesc se amesteca deseori cu acela al porcului. Templul Wahaula era cu deosebire temut prin puternicul său tabu, care-i ţinea pe muritorii de rând la mare depărtare. Se ştia că înăuntrul misterioaselor ziduri preoţii mânuiau nu numai rugăciunea, ci şi cuţitul de bambus. Dacă omul de rând nu putea atinge umbra regelui fără a fi pedepsit, în niciun caz el nu putea fi atins de fumul templului Wahaula fără a fi prins cu arcanul şi înjunghiat pe altar. Din această pricină, locuitorii acelui ţinut urmăreau cu mare grijă mişcările

vântului şi fugeau spăimiţi ori de câte ori stâlpul de fum al adăpostului zeiesc părea a se încovoia spre ei. Îţi închipui că

Străinii din Kipukua viaţa lor trebuie să fi fost tot atât de neîndurată ca şi aceea a păsăruicilor de pădure, care ciugulesc o dată şi veghează de două ori. Oare ce fel de somn vor fi. avut colibele de trestie în care fumul templului putea pătrunde prin mii de rosturi, urmărit de setea de sânge a pândarilor de la altar? Ce vreau să spun cu această lungă introducere? Că oamenii acelor locuri le ştiau bine pe toate acestea, nu însă şi rătăcitorul prinţ Kahele.

Domnul MacBrown îşi adună halatul pe genunchi şi continuă:

— Nu voi încerca să-ţi fac o descriere a prinţului Kahele şi a felului său de viaţă, îţi vei alcătui o imagine exactă după ce vei ajunge la

Hanaleia, despre care ţi-am spus că nu e departe de aici.

— Iertaţi-mă, îl întrerupsei, de unde ştiţi că vreau să ajung la Hanaleia?

— Te-am sfătuit eu să mergi, mă corectă el. Vei găsi acolo oamenii care te interesează, aidoma cu cei din ostrovul Kaulakahi. Acolo îl vei cunoaşte, desigur, pe prinţul Lohiau, una din ultimele mărturii ale vieţii Hawaiene de odinioară. Copacul e acum în grădină, dar ramura lui cea mai lungă a rămas în pădure şi adăposteşte deliciul sălbăticiunilor.

Eram din nou uluit. Cum de cade omul acesta, cu atâta exactitate, pe drumul pasului meu? Dacă cu o jumătate de ceas în urmă mi-ar fi venit în minte să-l întreb cum şi unde l-aş putea afla pe prinţul Lohiau, pariam că insul acesta singuratic, despre care vecinii aveau o amintire foarte vagă, insul acesta incert, claustrat printre cărţile şi orologiile lui, ar fi ridicat din umeri şi s-ar fi scuzat politicos că nu-mi poate fi de niciun ajutor. Iar acum, fără niciun fel de provocare, îmi pomenea de prinţul Lohiau, mă îndemna să-l cunosc şi chiar mă încuraja cu precizarea că Hanaleia nu e prea departe de conac. Cu greu izbuteam să-mi ascund neliniştea.

— Nu te aştepta la cine ştie ce nobil, continuă el. Vei întâlni un bărbat tânăr ca aceia pe care-i vezi de-a lungul plajei Waikiki, un zdrahon cu ochi negri şi buzele cărnoase, cu trupul împletit din odgoane, aproape gol în bătaia soarelui, pe care ochii femeilor cad ca nişte păsări de pradă. De la strămoşii lui a moştenit nu numai sângele, ci şi acea supremă îndemânare a oricărui prinţ Hawaian, sportul.

Stăpân pe obştea lui din Hanaleia, care, de altfel, îl adoră, el îşi petrece mai toată vremea mânuind suliţa, discul, arcul sau călărind valurile pe tălpica de surf. La lungile lui şezători de seară vin rapsozi de pe toate insulele, şi el însuşi îşi plimbă cu mare măiestrie degetele pe strune, rostind balade din bătrâni. Aşa îl vei cunoaşte pe Lohiau şi aşa trebuie să-ţi închipui că era şi prinţul Kahele la vremea când şi-a hotărât o călătorie de-a curmezişul insulelor, spre a se cunoaşte şi a se întrece cu nobilii de vârsta lui. Se zice că mergea din victorie în victorie, peste tot îşi câştiga prieteni şi admiratori, crescând în ochii oamenilor drept un viitor mare

Valeriu Anania şef. Aşa a ajuns şi pe Marea Insulă. Dar, vezi, destinul uman devine sublim numai prin măreţia eroului. Mulţi calici se vor fi apropiat de templul Wahaula şi-şi vor fi pierdut viaţa pe fiorosul altar, dar numai apropierea lui Kahele, deşi liniştită şi nepăsătoare, zguduia nevăzut adâncurile şi-i împrumuta cerului paloarea unui obraz din care sângele se trage îndărăt.

— Iertaţi-mă, mă hotărâi eu să-l întrerup, am o mică nedumerire. Aţi dorit să-mi fac o imagine cât mai exactă asupra eroului acestei povestiri şi mi-aţi trimis amintirea la tinerii atletici de pe plaja Waikiki. L-aţi adăugat însă de îndată pe prinţul Lohiau. De ce? Credeţi că imaginea tinerilor de pe Waikiki nu mi-ar fi fost de ajuns? Ce putea un Lohiau să-i adauge unei astfel de prefigurări a prinţului Kahele, în afară, bineînţeles, de originea lui nobilă?

Întrebarea mea ar fi putut să-l rănească pe domnul MacBrown, dar el mă asculta liniştit şi răspunse tulburător:

— Sentimentul tragicului.

Şi rămase cu privirea pierdută în grămada de pietre.

Răspunsul era tulburător pentru că răscolea în mine noi nedumeriri.

Ce putea fi tragic în viaţa prinţului Lohiau? Kahele, nici vorbă, avea să fie eroul unei nenorociri. Ca toţi eroii de acest fel, care se întâmplă să ignore sau să uite tocmai ceea ce nu e de ignorat sau de uitat, el înainta spre templul Wahaula fără să-şi mai aducă aminte de ceea ce auzise de pe la alţii, adică tocmai de groaznicul tabu al acelui templu.

Inima lui era curată, iar el se apropia de zidurile sacre aşa cum făcuse şi în alte locuri asemănătoare, spre a se închina zeilor şi a le depune o ofrandă pe altar. Kahele era un credincios perpetuu şi un

ignorant ocazional. Aşa s-a făcut că de îndată ce prima pală de fum, răsucită de vânt, i-a atins trupul, slujitorii templului, care pândeau prin tufişuri, l-au prins cu arcanul şi, târându-l înăuntru, l-au înjunghiat. Apoi i-au desfăcut carnea de pe oase şi au ars-o pe altar, sub nările umflate de plăcere ale hidoşilor zei. Adevărata tragedie a prinţului însă începea de-abia de acum înainte, iar domnul MacBrown avea să mi-o povestească în amănunt, fără să mai pomenească nimic de Lohiau. Dar eu mă gândeam mai mult la nobilul primitiv pe care urma să-l întâlnesc şi pe lângă care aveam o misiune specială. Gazda mea de acum mi-l înfăţişase ca pe un om fericit, fără griji, un hedonist care-şi cheltuia mai toată vremea în sporturi, şezători şi petreceri, bucurându-se de tot ceea ce viaţa tribului său putea să-i ofere. Ce sentiment al tragicului putea el să inspire, în afară de presupunerea că domnul MacBrown se referise nu la el, ci la Kahavari, strămoşul său, cel fugărit cândva de fulgerele zeiţei Pele? Presupunerea însă nu avea temei, din moment ce nimic din drama străbunului nu părea a dăinui în viaţa urmaşului. Ţinând seama

Străinii din Kipukua de toate acestea, ca şi de tonul neobişnuit cu care domnul MacBrown îşi rostise răspunsul, îmi venea să cred că acesta fusese mai degrabă

O premoniţie. Aşadar, îmi ziceam, înseamnă că în curând voi cunoaşte nu numai un om, ci şi un destin. Şi numai Dumnezeu ştie dacă răspunsul pe care i-l voi duce lui David va fi fructul abilităţii mele diplomatice sau al cine ştie cărei fatalităţi.

Ziua se tulbura spre asfinţit cu acea linişte cu care gândurile obosite

I se îngăduie somnului. Un fluture îmbrăţişase o floare de hibiscus şi rămăsese aşa, cu aripile întinse peste petale, toropit în frumuseţe. Cerul era senin, iar lumina mării, răsfrântă-n el de departe, se scutura de valuri şi se limpezea într-un roşu de purpură regală. Era greu de crezut că într-un univers atât de pur se puteau petrece întâmplări odioase, ca aceea pe care o ascultăm acum din gura domnului MacBrown.

— Tragedia prinţului Kahele, urmă el, începea de-abia odată cu moartea lui. După ce carnea i s-a făcut cenuşă pe altar, preoţii i-au adunat oasele într-o pânzătură şi le-au ascuns într-o firidă dintr-un colţ îndepărtat al templului, pe care au astupat-o cu o piatră. Ele trebuiau să stea acolo până ce zgârieturile vor fi putrezit de istov. Apoi

osemintele aveau să fie supuse unor descântece speciale, vreme îndelungată, la sfârşitul cărora un nou suflet trebuia să se sălăşluiască în ele şi să devină unealta prin care preoţii puteau împlini anumite vrăji asupra altor persoane. Vrăjile de acest fel însă erau blestemate, căci ele aveau menirea de a abate nenorociri pe capul oamenilor. Adevărul acesta era ştiut nu numai de preoţii Wahaulei, ci şi de sufletul celui de-abia sacrificat, care plutea prin văzduhul templului şi urmărea, nefericit, cele ce se întâmplau cu trupul său. El vru mai întâi să-i înspăimânte pe nelegiuiţii preoţi, făcând tot ce poate face pentru aceasta un spirit descărnat. Stinse câteva torţe, răsturnă o masă şi două scaune, mişcă de la locul lui un dulap şi-l împinse în peretele dimpotrivă, suflă pe vatră şi-şi împroşcă cenuşa în ochii slujitorilor. Dar aceştia râseră a batjocură şi-şi văzură de treburi. Drama omului viu se petrecuse repede, aproape fără ca el să-şi fi dat seama, dar aceea a sufletului se făgăduia de mare durată, poate chiar de o veşnicie. Izgonit din trup prin moarte, dar legat de el prin nemurire, acesta contemplă cu anticipaţie momentul când un alt suflet va pune stăpânire pe oseminte, iar el va fi condamnat să rătăcească pururea, al nimănui, din pustiu în pustiu, şi niciodată să-şi poată găsi odihna în împărăţia de pe Celălalt Tărâm, acolo unde sufletele morţilor trăiesc laolaltă. El nu-şi va afla pacea până ce osemintele lui nu vor fi fost sustrase nelegiuirii şi dăruite pământului. Aşa se face că se hotărî să părăsească templul şi zbură pe insula Kauai.

Pătrunse în visul părintelui său şi-l imploră să-i afle osemintele şi să le îngroape după cuviinţă. Tatăl porni atunci la drum lung, din insulă

Valeri Anania în insulă, amirosind ca un câine urmele fiului său. Aşa ajunse la Wahaula, se strecură noaptea în templu şi izbuti să fure legătura cu oseminte. El le aduse şi le îngropă aici, în grădina casei lui, sub mormanul acesta de pietre pe care vezi cum umbra copacului începe să se rărească.

Într-adevăr, pogorâşul serii subţia materialitatea lucrurilor şi le dădea o înfăţişare atât de ireală, încât până şi trunchiul cocotierului, culcat cu umbră peste mormânt, se topea în ochii mei, sorbit de ţarină.

Şi tot aşa i se topea coroana în văzduh, risipită-n răsfrângerile luminii.

— Domnule MacBrown, zisei eu după un timp, aş putea spune că istoria lui Kahele o cunoaşteţi de mult.

— Exact, confirmă el. O cunosc din povestirile bătrâne şi din unele colecţii de folclor.

— Dau aceste istorisiri vreo indicaţie asupra locului unde s-ar fi aflat mormântul prinţului?

— Niciuna.

— Aşadar, când aţi cumpărat această proprietate nu ştiaţi că în hotarul ei se află mormântul lui Kahele.

— Bineînţeles că nu ştiam. Şi încă multă vreme după aceea.

— În cazul acesta, cum l-aţi identificat? Observ că nu există nicio inscripţie1.

— Vrei să spui, nicio probă materială, râse gazda.

— Exact.

— Şi ţii neapărat să-ţi spun de la cine am aflat eu că acesta e mormântul prinţului Kahele?

— V-aş fi recunoscător.

— Ei bine, simplu, surâse domnul MacBrown. De la însuşi prinţul

Kahele.

Încercai să nu mă tulbur.

— Şi cum a avut el acces la dumneavoastră?

y

— Exact cum a avut acces la taică-său.

— Şi v-a convins, domnule MacBrown?

— La început, nu. M-am îndoit, m-am luat în bătaie joc, am pus totul pe seama acelor farse atât de izbutite pe care ni le joacă uneori măduva spinării. Dar eroul a stăruit şi, până la urmă, a păşit şi în tărâmul cestălalt.

— Cu viu grai?

— Nu, de vorbit îmi vorbise numai înainte. Vizitele de dincoace erau doar de natură să mă încredinţeze că nu fusesem pradă unor capricii ale visului. Ceea ce vedeam era adeverirea a ceea ce auzisem.

Domnul MacBrown se opri şi aşteptă. Eram pus pe întrebări, iar el mi se dovedea mai mult decât binevoitor, aşa cum nu mă aşteptasem la începutul vizitei.

Străinii din Kipukua

— Dragă domnule MacBrown, îmi mai stau pe limbă două întrebări…

— Dragul meu, mă întâmpină el, fatalmente va trebui să începi

numai cu una. Las-o la urmă pe cea mai importantă.

— Vă mulţumesc şi vă voi urma sfatul. Ce scop sau – dacă vreţi – ce interes a avut prinţul Kahele să vă înştiinţeze că osemintele lui zac în grădina dumneavoastră?

— Simplu. Experţii cred că aria aceasta ar fi excelentă pentru plantarea unei livezi de bananieri. O convinseseră pe fosta proprietară – aşa cum au stăruit şi pe lângă mine – să cureţe terenul şi să sape gropile în care să fie plantaţi pomii. E uşor de înţeles că, dacă măsurătoarea ar fi marcat locul unei astfel de gropi chiar aici, pe grămada de pietre, oasele ar fi fost zvârlite, odată cu pământul, cine ştie unde, aşa cum se întâmplă în mii şi mii de cazuri. Bănuiesc că prinţul a vizitat-o şi pe fosta proprietară, dar aceasta, mai slabă de înger, s-a crezut terorizată de stafii, şi aşa se explică de ce s-a grăbit să vândă locul pe care-l socotea blestemat, chiar pe un preţ de nimic. Pe mine însă prinţul m-a convins.

Eu îi respect mormântul, iar el mă vizitează ca pe un prieten. La urma urmelor, de ce ne-am căuta numai de suflet? E foarte frumos din partea prinţului că se îngrijeşte de rămăşiţele lui pământeşti. Toţi oamenii ar trebui să facă la fel.

Domnul MacBrown îşi adună din nou halatul pe genunchi.

— Şi acum, sunt gata să-ţi răspund la cea de-a doua întrebare.

— De fapt, este aceea pe care v-am pus-o la începutul conversaţiei şi pe care aş repeta-o în lumina celor auzite acum. Credeţi că toate acestea pot constitui o probă materială?

— O probă pentru ce?

— Pentru existenţa sacrificiilor umane.

— Cum să nu? Dar, firește, indirect. Ceea ce numim legendă mi-a fost confirmat de prinţul Kahele însuşi. El este cel ce mi-a povestit sacrificarea lui în templul Wahaula.

— Iertaţi-mă, zisei eu, dar pentru ca proba indirectă să poată rezista, e nevoie ca cea directă să aibă suficientă consistenţă.

— Şi crezi că nu are? mă întrebă el liniştit.

— Pentru simţurile dumneavoastră, da, răspunsei eu fără să ascund insinuarea.

Mă aşteptam la o reacţie neplăcută, dar domnul MacBrown rămase neclintit, fără să spună nimic, cu ochii pierduţi pe grămada de pietre.

Din sala orologiilor se zvonea o încăierare de armonii. Îmi dusei

braţul stâng spre ochi, să-mi apropii ceasul.

— E nouă fără un minut, zise domnul MacBrown, tot fără să se mişte.

Ceasul meu Omega arăta exact nouă fără un minut. Era linişte mare-mprejur şi vântul se culcase în seara aceea mai devreme. Fluturele

O

Valeriu Anania adormise şi el, sau poate murise fericit, un evantai în extaz. La ce se gândea domnul MacBrown? Ce replică ar fi fost el în stare să-i dea insinuării mele? Mă pregăteam să înjgheb câteva cuvinte de scuză, când deodată auzii un foşnet deasupră-mi şi apoi un vuiet uşor, ca o suflare de zbor înalt. Îmi ridicai ochii. Frunzele cocotierului începuseră a fremăta mărunt şi păreau stârnite de un tremur al trunchiului, care venea de jos şi se risipea în degetele enorme ale coroanei, bătând aerul cu lopeţile. Dacă scena s-ar fi petrecut în apă, aş fi crezut că văd un banc de peşti la vremea împerecherii.

Dar totul se petrecea în văzduh şi numai frunzele acelui arbore tremurau şi nimic nu se mai mişca împrejur, nici palmierii de alături, nici tufele de oleandru, nici firul ierbii înalte. Eram foarte lucid şi căutam explicaţia în vreo oarecare vână de aer ce s-ar fi întâmplat să treacă chiar prin coroană cocotierului. În acelaşi timp însă îmi dădeam seama că, din orice direcţie ar fi venit ea, era peste putinţă să nu atingă şi vecinătăţile. Nu isprăvii gândul, când întreaga coroană prinse a se balansa într-o parte şi în alta, mai mult şi tot mai mult. Copacul părea un uriaş pendul răsturnat, sau mai degrabă un leagăn în care frunzele se dădeau de-a huţa, împinse spornic de o mână formidabilă. Ele continuau să tremure şi-mi adusei aminte de turla unei mănăstiri din ţara mea, unde clopotele mărunte joacă hora în jurul celui bătrân, mişcându-se laolaltă cu el şi flecare în parte. Aşa se mişcau frunzele acelea. Trunchiul cocotierului gemea din rădăcină şi-mi era evident că nicio furtună posibilă în natură nu l-ar fi putut îndoi atât de mult. Nu mai gândii nimic, mulţumindu-mă doar să privesc şi să constat. O clipă îmi trecu totuşi prin minte ca fructele acelea mari şi grele ar putea să-mi cadă în cap şi să mă omoare pentru necredinţa mea. Dar nu se petrecu nimic de acest fel, nu se desprinse nici măcar un dinte. Deodată copacul se destinse brusc, că scăpat dintr-o strânsoare, se mai legănă în voie de câteva ori şi se întoarse la neclintirea dintru început.

În sala orologiilor, timpul se zdrobea printre arginturi. Din nou îmi apropiai de ochi încheietura mâinii.

— E nouă şi un minut şi douăzeci şi două de secunde, zise vecinul, cu privirea tot în grămada de pietre.

Omega confirma nouă şi un minut şi douăzeci şi două de secunde.

— Mulţumesc, mă căznii să fiu ironic.

Domnul MacBrown avea pe buze un zâmbet aproape imperceptibil, al unui om care parcă ştiuse dinainte ce avea să se întâmple şi care aştepta acum un semn de umilinţă din partea scepticului. La rându-mi, mă simţii obligat să nu-i dau satisfacţie.

— Bine, întrerupsei eu tăcerea, sunt lucid şi nu mă îndoiesc de propriile mele simţuri. Dar ce ne facem cu identitatea?

Străinii din Kipukua

Vecinul întoarse către mine chipul său atât de incert şi privi cu nişte ochi albi şi pufoşi, ca şi cum şi-ar fi înfundat orbitele cu bumbac.

— Asta mă interesează, continuai eu repede, identitatea musafirului.

Dacă i s-a substituit altcineva şi-i joacă rolul? Cum mă pot feri de impostură? Cine-mi garantează sau, mai precis, cine-mi dovedeşte că acesta a fost într-adevăr prinţul Kahele?

Zâmbetul gazdei se subţiase acum atât de mult, încât venea de-a dreptul înfiorător.

— Bine, zise el ridicându-se. Dacă nu vei avea prilejul să pleci în seara aceasta la Hanaleia, te poftesc să rămâi la mine peste noapte. Nu vei fi singurul meu musafir. De asta te asigur.

— Despre ce prilej ar putea fi vorba? zisei ridicându-mă.

— O bună prietenă a mea se află în vizită la prinţul Lohiau şi încă nu ştiu dacă se va întoarce astă-seară la conac. S-ar putea întoarce mâine, ori peste trei zile, ori s-ar putea să nu mai vină deloc. Dacă însă va veni acum, ai ocazia să călătoreşti la Hanaleia însoţit de argatul prinţului, pe calul rămas disponibil. El trebuie să meargă înapoi oricum.

Ipu e un om admirabil, bun la suflet şi de gură şi se pricepe să-ţi ţină noaptea de urât.

Nu ştiu ce ar fi trebuit să-mi doresc mai mult, să mă grăbesc a-l întâlni pe prinţul Lohiau sau să mă confrunt cu identitatea lui Kahele.

Totuşi, nu eu aveam să hotărăsc, de vreme ce plecarea sau

rămânerea mea erau în funcţie de un dacă ce nu depindea de mine.

Părăsirăm locul, îndreptându-ne spre casă. Pe la mijlocul aleii auzii cum din partea cealaltă a conacului, dinspre poartă, răbufneau strănuturi de cai.

Un bărbat scurt şi grăsălan păşea fără grabă pe o alee lăturalnică, îndreptându-se spre locul de unde plecaserăm noi.

— Înseamnă că au venit, zise domnul MacBrown mai mult pentru sine şi nu fără o nuanţă de satisfacţie răutăcioasă.

Una din ferestre se lumină deodată şi văzui o femeie aprinzând lampa de petrol. Părea atât de agitată, încât mâna îi tremura pe rotiţa fitilului. Flacăra devenea când foarte mare, când foarte mică, făcând-o pe femeie când foarte reală, când foarte improbabilă. După ce izbuti să liniştească lumina, merse cu paşi repezi dintr-un colţ în altul al salonului, i se păru că măsuţa îi stă în cale, smulse vază de pe ea şi o făcu ţăndări de perete, apoi răsturnă măsuţa cu piciorul şi o zvârli cu atâta putere, încât o oglindă mare se desprinse din cui şi se risipi pe podea. Mă oprii locului, neştiind dacă mai e cazul să intru în casă ori să merg de-a dreptul la poartă, unde bănuiam că se află argatul prinţului.

— Poftim, zise domnul MacBrown luându-mă de braţ, şi nu lua în seamă ceea ce vezi. Îmi e prea bună prietenă spre a nu-i tolera şi astfel

O

Valeriu Anania de hachiţe. La urma urmelor, unei femei ultragiate trebuie să-i ierţi totul.

Mă lăsai purtat pe scară, apoi prin sala timpului în derută, apoi pe o uşă ce se închise repede îndărăt, şi mă trezii astfel în faţa acelei femei care, văzându-mă, se opri din frământarea ei fără noimă şi prinse a mă măsura cu nişte priviri care mă făcură să îngheţ. Avea ochii verzi şi era îmbrăcată în verde, de sus până jos, într-o bluză cu multe volănaşe şi o fustă lungă până-n pământ, bogată către şolduri şi gâtuită în dreptul gleznelor, ceea ce, desigur, îi făcea mersul repede şi mărunt. Ar fi fost o femeie frumoasă, dacă n-ar fi vădit ceva foarte dezgustător: poate sub reflexele îmbrăcăminţii, poate sub acelea ale mâniei pielea feţei şi a mâinilor părea tot verde. Mai mult, părul însuşi, strâns bine peste cap cu pieptenele şi lins cu peria, nu era departe de verdele umed al ierbii de baltă. Femeia mirosea a sudoare de cal. Totul în ea era straniu, inclusiv faptul că se întorcea furioasă dintr-o vizită la Hanaleia. Ce s-o fi întâmplat acolo? De ce pomenise domnul MacBrown

de o femeie ultragiată?

Acesta mă prezentă monosilabic, femeia îmi întinse mâna şi simţii în palmă nişte degete reci şi vâscoase, de care căutai să scap cât mai repede şi mai politicos.

— Prietena mea Kiha-Wahina, completă el prezentările cu o uşoară reverenţă.

Gluma mi se păru de prost-gust şi mă simţii obligat să fiu curtenitor.

— Încântat de cunoştinţă, doamnă. Aveţi o înfăţişare extrem de originală. Bănuiesc că vă întoarceţi de la un carnaval şi trebuie să observ că acest costum se potriveşte de minune cu numele pe care l-aţi împrumutat.

Femeia râse scurt şi răguşit, cu nişte dinţi galbeni şi ascuţiţi.

— De unde ştii dumneata că e un nume de împrumut?

— Mă rog, o simplă presupunere.

— Mă rog, îmi întoarse ea, dacă eşti pus pe presupuneri, care crezi că e numele meu adevărat?

Nu stătui mult pe gânduri.

— Anahola, răspunsei aproape automat.

Femeia se uită lung la mine. Gulerul de volănaşe i se mişca ritmic şi sub el bănuiam o guşă pulsatilă. Mă aşteptam la o izbucnire furioasă, dar ea se stăpâni.

— Aha, înseamnă că te cunoşti cu David Stevenson.

— Suntem prieteni.

— Ţi-a pălăvrăgit aşadar şi dumitale despre aventura lui amoroasă de pe vasul Fiji. David e un porc, dragă domnule, David e un mare porc.

Şi Lohiau e un porc. Toţi bărbaţii pământului sunt nişte porcovani.

Străinii din Kipukua inclusiv dumneata, iubite MacBrown, care ai crezut că prinţul din

Hanaleia poate fi un nobil.

I se mişcau toate volănaşele de pe trup şi ea însăşi prinse a se agita încoace şi încolo, târând în urmă-i – acum o vedeam – o trenă lungă.

— Am să-i mănânc ochii!

Se întoarse iarăşi spre mine:

— Şi lui David am să-i mănânc ochii!… Numele meu adevărat e

Kiha-Wahina, domnule, şi se traduce Femeia-şopârlă. L-am avut pe

David în peştera de pe Molokai şi i-am făcut nopţile fericite. Şi el, ca un porc, a fugit. Unde-a fugit? Sub poalele scroafei de Pele. Auzi? Sub fustele scroafei a fugit. Şi unde-a fugit? între ploştile unei neveste lehuze a fugit. Şi dac a fugit? Ce s-a ales de el? Un văduvoi nenorocit, care crede că-şi înnobilează conştiinţa scornind poveşti de dragoste pe vapoare care n-au existat niciodată. Dar de uitat nu mă uită, asta e sigur. Nici Lohiau nu mă va uita. Ce? Că nu i-am trecut prin aşternut?

Mă va ţine minte, ehei, mă va ţine minte, şi încă bine de tot… Ce, parcă n-am ibovnic? Am să mă iubesc cu strigoii. Cu strigoii am să mă iubesc, în noaptea asta am să mă iubesc. Cu cornul vântului, cu ţăruşul pământului, cu vâna iadului…

Acum nu mai vorbea, ci striga, urlă ca o disperată şi toate volănaşele îi tremurau pe trup şi parcă tremura toată odaia şi toată casa şi pământul de sub podele. Mi-l imaginam pe bietul David în braţele acelei dihănii şi eram tot mai convins că el trăise o experienţă mistică. Dar nu aveam timp să mă gândesc prea mult la aceasta, căci mergeam din uimire în uimire. Domnul MacBrown profită de o pauză şi-i şuieră femeii:

— De fapt, erai aşteptată.

— A dat semn? îl întrebă ea.

El confirmă din cap. Din umbra salonului se desprinse un bărbat foarte voinic, cu umerii goi şi pieptul păros, tip de atlet sau mascul de rasă, care înainta încet. Purta un şorţ roşu peste coapsă şi sandale de lemn. Trebuie să fie Ipu, mă gândeam, şi dacă e el, profit de ocazie şi-mi iau rămas-bun. Dar repede băgai de seamă că bărbatul mergea pe o direcţie precisă, apropiindu-se de spatele femeii, şi sandalele lui călcau grele pe cioburile oglinzii şi acestea nu se spărgeau. Se scurseră astfel câteva secunde de tăcere. El o apucă pe femeie de umeri, şi ea nu tresări, nu dădu semne de surpriză sau de spaimă. Dimpotrivă, se întoarse spre el şi se lăsă purtată cu voluptate spre odaia de alături, a cărei uşă se deschidea în întuneric. Mai trecură câteva clipe. Domnul

MacBrown se uita la mine şi, evident, aştepta să-i pun vreo întrebare.

Dar nu i-o pusei.

— Grozav bărbat! exclamai cu admiraţie.

Valeriu Anania

El râse găur? s.

— Credeam că te gândeşti la vaca perversă, domnule.

Un fulger de înţelegere îmi brăzdă creierul, dar numai atât cât să-mi fie teamă de presupuneri blestemate.

— Grozav bărbat, repetai eu admirativ. Teribilă musculatură.

Domnul MacBrown însă ştia de acum că uneori acesta e felul meu de a pune întrebări şi-mi răspunse tot pe dinlăuntru:

— Teribilă, într-adevăr. Îţi explici acum de ce cocotierul se legăna cu atâta vigoare.

Puterile mele nu mai erau multe. îi mulţumii gazdei şi-i cerui îngăduinţa de a fi condus la Ipu. Acesta aştepta la poartă, cu caii de căpăstru.

Domnul MacBrown îl rugă cu amabilitate să mă ducă la prinţul Lohiau şi-mi ură drum bun.

Încălecarăm. Când cotirăm pe potecă, de-a lungul gardului, o fereastră se deschise zgomotos din zidul conacului şi în ea apăru, despletită.

Kiha-Wahina.

— Şi spune-i prietenului dumitale, îmi strigă ea, spune-i să-şi ţină fata acasă I

Apoi gemu ca într-o prăbuşire.

Capitolul XIII

Nu di multe ori călătorisem noaptea prin insulele Hawaiului şi niciodată pe cal, Drumul mi se părea fantastic pe sub luna aceea plină şi clară, a cărei invazii era atât de puternică, încât crângurile de platani, risipite pe dealuri, îşi desfăcuseră umbrelele, ea pentru a-şi ocroti pământul de sub ele. Văzduhul plutea în miresme. Ipu alesese o cărare de-a lungul ţărmului, aşa încât dinspre stânga eram însoţiţi de murmurul valurilor şi de siluetele palmierilor înşiraţi pe nisipuri. Departe, deasupra oceanului, încă mai stăruia o dungă roşie şi subţire, ca o amintire întârziată, Până la Hanaleia aveam de mers vreo două ceasuri bune şi caii înaintau în trap liniştit. Numai când aveau de trecut porţiuni prea nisipoase se lăsau la pas şi nimeni nu-i grăbea.

Eu însumi nu eram grăbit. Aveam nivoii de timp spre a-mi aduna gândurile, spre a pune în ele oarecare ordine. Neştiind dacă sunt un om vorbăreţ sau tăcut, Ipu se apucase să cânte, fluierând încet din buzele cărnoase. Era un bărbat pe la patruzeci de ani, cam gras pentru vârsta lui, cu faţa rotundă şi jovială. Purta pantaloni scurţi, cafenii, şi

cămaşă cu flori galbini, pl cari o ţinia descheiată. De sub pieptul puternic se revărsa o burtă geniroasă, de care mă miram cum poate să încapă în şa. Pe cap avea o pălărie de paie, eu pană de flamingo. O purta pe sprâneiană şi asta-i dădea un aer caraghios. Părea obişnuit eu munea de călăuză, o împlinia eu plăeire şi pesemne eft faptul de a nu-mi da pnă multă aţintii sau di a nu mă iscodi eu întrebări făeia parte din pelitiţia lui, Cu atât mai bini, îl lăsai şi în paei, sfâşi vadă di cântee, în timp ei = mi vidiam şi în de ale mele.

— A fost pitrieiri mari la Hanaleia, zişii în într-un târziu, întri.

rupându = mi gândurile.

11 părea atât aştiptaşi, Deveni fără veste vorbăreţ.

O

Valeriu Anania

— A, domnule, păcat că n-ai fost acolo. Dacă veneai cu o zi mai devreme, ai fi văzut ce n-ai mai văzut. Pricep că eşti străin de locurile noastre şi că nu ştii prea multe. Ai fi văzut, domnule, ce n-ai mai văzut.

— Ce era să văd? Sportul suliţei, întreceri de surf, ospeţe la focuri, porc la cuptor, ukulele şi, probabil, femei frumoase.

— Şi femei, domnule, femei frumoase cum nu s-a mai pomenit.

— Am auzit eu ceva, că prinţul…

— E prinţ, domnule, prinţ adevărat. Li se scurg ochii după el că ai florilor după soare. Eu am fost marinar, domnule, şi pot să spun că nici marinarii ancoraţi în porturi nu dau atâta năvală la dragoste cum dau femeile la ochii stăpânului meu.

— Ochi negri, desigur.

— Negri, domnule, şi scumpi la vedere.

— Scumpi la vedere?

— O, să nu crezi cumva, domnule, că prinţul meu ar fi un destrăbălat.

Nu, domnule. Dacă şi-ar pune el minţea cu muieretul… Tocmai de aceea, domnule, femeile sunt fericite dacă au de la el numai o privire. Trăiesc cu ea câteva luni.

— Trebuie să fie un om interesant, prinţul dumitale. De-abia aştept să-l cunosc.

Ipu îşi trecu poala cămăşii peste gură şi zise cu glas scăzut:

— Dacă numai pentru asta ai venit, s-ar putea să nu te primească.

— De ce? mă mirai. Nu primeşte marţea?

— Nu de asta-i vorba, domnule. Nu-i plac turiştii, nu dă interviuri, nu se lasă fotografiat. E bucuros de musafiri la ospeţele de obşte, dar curioşilor le închide uşa-n nas. Să nu te superi.

— Desigur că n-o să mă supăr. Numai că eu nu sunt turist. Merg la prinţul Lohiau cu un oarecare interes.

— Afaceri?

— Cam aşa ceva.

Ipu îşi mută pălăria pe sprânceana cealaltă şi se chiorî la lună.

— Asta e cu totul altceva. Dar cred, domnule, că şi în cazul acesta va trebui să aştepţi. Cel puţin o vreme.

— Cam cât?

— Ştiu eu?

Întoarse capul către mine şi-mi făcu cu ochiul. Avui bănuiala că Ipu deţine şi funcţia de secretar particular al prinţului şi că accesul meu la acesta depindea de bunăvoinţa lui. Eventual, de un cadou frumos. Poate că aş fi făcut o greşeală, dacă el nu şi-ar fi continuat vorba.

— Prinţul e mire, domnule. Pricepi că e ocupat.

— Nu mai spune, mă veselii eu. S-a însurat? Când?

— De câteva ceasuri. Astăzi, care vasăzică.

Străinii din Kipukua

Ipu u Ia

aţe

— Nu mai spune! Ei, minunăţie! Care vasăzică, s-a însurat.

Ipu râse cu toţi dinţii lui albi şi sănătoşi.

— O-he, păi de ce crezi că era muierea aceea atât de furioasă?

— Aha, mă mirai eu, a fost vorba aşadar de o competiţie?

— Îhî! Şi ce mai!

— Între cine şi cine?

— Între frumoasa Anahola şi Frumoasa Necunoscută.

Strunii hăţul fără să vreau şi întorsei capul.

— Anahola ai zis?

Ipu râse lăbărţat.

— Păi n-ai avut onoarea s-o cunoşti?

— Da, dar s-a prezentat drept Kiha-Wahina.

— Aşa glumeşte ea uneori. Muiere a dracului.

— Vreau să spun că domnul MacBrown mi-a prezentat-o astfel.

— Şi el e omul dracului.

— Dar dumneata de unde ştii că o cheamă Anahola?

— Cum să nu ştiu? Eu o cunosc de mult, domnule. Pe o femeie ca asta n-o poţi uita, chiar dacă ai văzut-o cât zăreşti o pasăre în zbor.

— Unde ai cunoscut-o?

— Ţi-am spus, domnule, că eu am fost marinar. Vreau să spun că am fost şi marinar. Acum câţiva ani lucram pe vasul Fiji. Vasul fusese închiriat de guvernator pentru nişte sindrofii pe mare. Şi cine n-o ştia atunci pe frumoasa Anahola? Până şi fochiştii îşi lungeau ochii pe scări, s-o vadă măcar din mers. Era frumoasă de prăpădea sufletul. Dar mai vârtos i l-a prăpădit pe al unuia care era pe acolo şi despre care se spunea că ar fi judele Moemoe, de prin ţinutul Pună. A avut ea atunci dragoste mare cu acel jude.

— Moemoe? mă prefăcui eu că-mi amintesc. Nu cumva îl chema David? David Stevenson?

— S-o fi iubit ea, domnule, cu mai mulţi Stevensoni. Dar dragostea ei cu acel jude a fost năprasnică şi de istov. Când se iubeau ei, se tulbura marea şi se ridicau valurile până-n cer.

— Şi cum s-a isprăvit, dacă s-a isprăvit?

— Să vezi cum s-a isprăvit. Vasul ancorase noaptea în portul Singapur.

Era un vas de lux, numai pentru croaziere, şi se închiria cu luna. A doua zi, toată lumea a ieşit pe uscat, să petreacă. Au ieşit şi marinarii, şi cameristele, şi spălătoresele, şi fochiştii. Eu, mai deştept decât alţii, devenisem pe atunci un fel de aghiotant al căpitanului de vas şi l-am însoţit la banchetul pe care guvernatorul îl dădea invitaţilor lui, în restaurantul cazinoului. Relaţii, domnule, cum e în lumea mare. Aşa se face şi se desface politica. Cei doi îndrăgostiţi nu se arătaseră la vedere şi nimeni nu se miră. Rămăseseră pe vas, treaba lor, toată lumea o ştia.

Valeri Anania

Era veselie mare la cazinou, şampania curgea gârlă, cei mai bine dispuşi vânau dopurile de prin aer, cu zecile, printre detunături spumoase. Era şi muzică, mesenii cântau legănându-şi paharele în aer şi le goleau apoi cu sorbituri subţiri. Deodată, s-a simţit o zguduitură la temelia clădirii, s-a auzit un vuiet, au scrâşnit câteva dulapuri, iar candelabrele au prins a se clătina, clipocind din ciucurii de cristal. Nu mai încăpea vorbă, era un cutremur de pământ. Ei bine, crezi dumneata, domnule, că s-a speriat cineva? Nu, domnule, nu s-a speriat nimeni. S-au uitat unii la alţii, de parcă se întâlniseră într-un singur

gând, şi pe acel gând au început să râdă ca nişte isterici. „Teribil trebuie să fie!", strigau cucoanele. „Să dăm peste ei!", răcneau bărbaţii. Şi-au luat paharele în mână şi s-au repezit de-a valma în port – că nu era departe – urlând ca nebunii, şi nu s-au oprit decât la cabina frumoasei Anahola. Cabina era goală, cu patul răvăşit de flăcări. Au alergat la cabina lui. Era tot goală. Când au ieşit pe punte, au zărit în apă spinarea unei şopârle mari cum luneca pe lângă mal şi se pierdea spre junglă…

Ipu rămase puţin pe gânduri, adâncit în şa, apoi adăugă:

— De el însă nu s-a mai ştiut nimic.

Deşi noapte, era încă destul de cald. O briză uşoară sufla din când în când, apoi se dădea odihnei. Luna se scălda în mare şi avea trupul de culoarea galbenului regal al florii de ilima. Crânguri de mirt abureau miresme spre stelele sudului.

— Şi crezi dumneata, Ipule, că femeia de pe vasul Fiji este una şi aceeaşi persoană cu aceea care a râvnit astăzi la mâna prinţului?

— Cum să nu fie, domnule? confirmă Ipu. Mie-mi spui?

— Totuşi, continuai eu să mă îndoiesc, se pare că de atunci au trecut câţiva anişori.

— Făpturile acestea nu au vârstă, domnule.

Tăcurăm un timp, ca într-un impas. Ipu îşi dădea seama că nu gândeam la fel şi nu încerca să mă silească. Era un om cu experienţă, umblase prin lumea ceastălaltă fără să se fi desprins de a lui şi fără să-şi fi pierdut respectul pentru cei ce gândesc altfel. Aş fi vrut să ştiu mai multe despre el şi eram sigur că mi-ar fi povestit bucuros, dar socotii că e bine să mă ţin aproape de firul conversaţiei.

— Ascultă, Ipule, ai auzit-o pe femeia aceea strigându-mi de la fereastră.

— Am auzit, domnule.

— Şi?

— Ştiu eu cine-o fi prietenul dumitale?

— Asta e mai puţin important. Ziceai însă că inima prinţului a fost cucerită nu de prietena domnului MacBrown, ci de o necunoscută.

— Frumoasa Necunoscută, mă completă el.

— Este ea, într-adevăr, o necunoscută?

Străinii din Kipukua

— Acum nu mai e, domnule. Acum e nevasta prinţului Lohiau.

— Dar cu câteva ceasuri în urmă?

— Atunci era, într-adevăr, o necunoscută.

— Ai avut dreptate spunându-mi că nu ştiu prea mult despre obiceiurile voastre. Tocmai de aceea mă întreb, cum a putut o străină să se strecoare în obște până sub ochii prinţului şi să rămână totuşi o necunoscută? Nu s-a întrebat nimeni cine este? Şi nimeni n-a întrebat-o?

Ipu se scărpină încet după ureche şi-i dădu pălăriei un bobârnac către tâmpla cealaltă.

— Se pare, domnule, că povestea e ceva mai lungă şi nu tocmai limpede. Cel puţin mie nu-mi este prea limpede. Trebuie să-ţi spun mai întâi că ceea ce s-a petrecut astăzi la Hanaleia nu a fost o petrecere obişnuită, ci sărbătoarea unui început. Stăpânul meu şi întreaga lui obște o aşteptau de mult. E vorba de o nouă ceată de hulă, care a jucat astăzi pentru prima oară în faţa lumii. Nu trebuie să-ţi închipui cine ştie ce, căci la noi la Hanaleia dansurile hula sunt cu totul altceva decât ceea ce ai fi văzut dumneata la Honolulu. Aici sunt cum erau înainte de amurgul Hawaiului.

— Ştiu, sfinte.

— Exact, sfinte. Prinţul doreşte să le ţină astfel şi de aceea a încurajat întemeierea unui halău, ştii dumneata, o şcoală…

— Care, de fapt, e şi templu.

— Exact, e şi templu. Atât de mult a încurajat prinţul întemeierea acestui halău, încât s-a băgat el însuşi în rândurile celor ce au cioplit stâlpii, au încheiat grinzile, au împletit pereţii şi au ţesut stuful acoperişului. Nu s-a dat în lături de la nicio treabă. A muncit ca oricare altul până în clipa când înăuntru s-a ridicat altarul, s-a sfinţit locul şi a devenit tabu. De atunci nici el nu s-a mai atins de templu, aşteptând ziua cea mare când dascălul îşi va fi desăvârşit învăţăceii şi-i va scoate la lumină. Ei bine, ziua aceea a fost astăzi.

— Şi cum s-a ivit necunoscută?

— Aici e întrebarea, domnule, aici e. Cum s-a ivit? în fapt, ea se ivise cu mult înainte, dar prinţul nu avea cum să ştie.

— Ea nu a fost adică în rândul celor ce priveau?

— Nu, ci în rândul celor ce cântau. Or, în timpul şcolii, atât cei ce cântă, cât şi cei ce dansează stau închişi în halău şi nimeni nu-i vede.

Ţi-am spus că nici prinţul nu s-a apropiat de templu.

— Elevii, deci, stau acolo cu desăvârşire închişi?

— Ca la cazarmă, domnule, şi mai rău ca la cazarmă. Acolo e

cătănie, nu glumă. Bărbaţii de o parte, femeile de alta, ceas de culcare, ceas de sculare, muncă la cataramă, rugăciuni şi jertfe, oprelişti de tot felul.

— Şi cam cât durează şcoala?

Valeriu Anania

— Câteva luni, chiar şi un an. Aceasta de acum, dacă-mi aduc bine aminte, a durat vreo opt luni.

— S-ar presupune deci că necunoscută a fost acolo de la bun început.

— Aşa s-ar presupune. Kumu – adică dascălul – o cunoştea fără doar şi poate, fiindcă acolo nu pătrunde nimeni fără numai dacă ştie să spună la poartă o anume rostire, o parolă, cum i se zice la armată, un cântec-cheie, scurt, cu anumite vorbe pe care nu le ştiu decât cei din halău. Regula e atât de strânsă, încât însuşi kumu i se supune ori de câte ori se întoarce de undeva. O străină aşadar nu putea să pătrundă în halău cu una, cu două, şi aşa, pe nepusă masă. Şi totuşi, fata aceasta nu-i de pe la noi, n-a mai văzut-o nimeni înainte.

Gândul meu urmărea firul încâlcit al unei presupuneri, dar, de câte ori nădăjduiam să-i dau de capăt, îmi scăpa. Faptul că necunoscută ar fi trebuit să fie de cel puţin câteva luni membră a cetei sacre mă derutase şi căutam acum o nouă portiţă.

— Dumneata, Ipule, ai văzut-o, desigur. Cum arată ea la înfăţişare?

— Am văzut-o, domnule, de cum a ieşit din halău. Noi, mulţimea, aşteptam de câteva ceasuri pe pajişte şi însuşi prinţul venise mai devreme, nerăbdător. Era însoţit de curteni şi de frumoasa Anahola, pe care, chipurile, o poftise să vadă dansurile. Zic chipurile, fiindcă ştiu eu că de fapt ea se poftise, şi nu numai să vadă dansurile. Era prinţul mai frumos ca oricând, iar şorţul său roşu, încins peste coapse, părea flacăra unui trup de piatră dogorită. Ochii mulţimii nu ştiau ce să pândească mai întâi, un zâmbet al prinţului sau porţile templului ce urmau să se deschidă. Vezi dumneata, pe la noi poposesc multe cete de hulă, de prin alte părţi, şi fiecare arată ce ştie şi ce poate. Dar aceasta era a noastră şi era ctitoria prinţului şi numai noi ştim cu cât suflet o aşteptam, în sfârşit, întâi s-a arătat kumu şi a bătut în tobă, apoi s-au deschis porţile şi ceata s-a ivit în toată strălucirea ei de tinereţe şi floare. Tălpile băieţilor tropoteau mărunt, fetele de-abia atingeau pământul. Atunci am băgat şi eu de seamă că printre ele era şi o

necunoscută, o fată de o frumuseţe rară, cu părul ca noaptea şi ochii… ce mai ochi, domnule, cum e cărbunele când sufli în el şi-şi deschide flacăra. Ştii dumneata, femeile noastre sunt cam scundace şi cu picioarele cam groase, dar ea era înaltă şi subţire şi mlădioasă ca trestia. Pe şolduri purta o fustă de tapa galbenă, cu flori roşii şi ciucuri verzi, ţesută din cea mai gingaşă scoarţă de mamaki. În jurul gâtului avea o strălucitoare salbă de dinţi de balenă, iar gleznele îi erau împodobite cu brăţări de scoici. Atât de subţiri erau scoicile şi atât de măiestru îmbinate, încât mersul fetei părea el însuşi un dans al mării. De cum le-am văzut, mi-am adus aminte de un cântec uitat de mult, pe care îl ştiusem bine cândva, fiindcă în tinereţea mea, don-nule, am fost şi eu jucător de hulă, numai că n-am avut destul har şi nu m-a ţinut mult. Ce se întâmplă? Când

Străinii din Kipukua jucătorii se îmbracă pentru dans în marele halău, ei îşi însoţesc fiece veşmânt şi fiece podoabă cu câte un cântec anume. Cântecul gleznelor îl uitasem, domnule, îl uitasem de mulţi ani şi nici nu mă mai gândeam la el, dar, privind-o pe fata aceea, mi l-am adus aminte într-o clipă şi fără nicio sminteală. Auzi, fără nicio sminteală. Ascultă numai:

I

Miresme prin iarba slăvitului Kane.

e Tu glezna ţi-o-ncinge, încinge-o, a încinge-o cu degete surde ca vântul a Ce-aduce răcoare-n văzduhul Haenei.

Lehua păleşte privindu-ţi cununa, e Iubita mea dulce.

Cununa de muguri, pe care ţi-aş smulge-o a De n-ai fi tu însăţi o floare.

Ipu cânta frumos, cu acea dulce tărăgănare a sudicilor, gândindu-se la anii lui tineri, iar eu nu-mi dădeam seama dacă el cântă spre a-mi face mie plăcere sau spre a se încredinţa, o dată mai mult, de miracolul aducerii aminte. Îmi făcea într-adevăr plăcere şi numai aşa mă putui stăpâni să nu-l întrerup şi să-i cer ca mai degrabă să-şi continue povestirea.

Aşadar, fata era o cunoscătoare a cântecelor hula, avea părul negru şi avea ochi negri, dar acel negru al cărbunelui care-şi deschide flacăra sub suflare. îl lăsai pe Ipu să-şi reia povestirea.

— Era frumoasă, domnule, şi cred că nu numai ochii mei au desprins-o repede de celelalte. Ea se ţinea laolaltă cu ceata, îşi avea locul ei printre cântăreţe. Când acestea s-au aşezat în genunchi pe

marginea pajiştii şi viersul lor a prins a mişca trupurile jucătorilor, ea-şi plimba mâna pe ukulele cu atâta graţie şi cu atâta dulceaţă îşi purta glasul pe deasupra, încât până şi vântul se aşternuse-n iarbă şi asculta pe gânduri. Au fost, domnule, cele mai frumoase dansuri hulă pe care le-am văzut în viaţa mea. Binecuvântată fie zeiţa Laka şi veşnic fragede fie-i pădurile, pădurile ce fremătau în acele dansuri. Şi nu numai pădurile fremătau, ci şi valurile mării şi norii văzduhului şi luceafărul de seară.

Nu se poate, domnule, nu se poate ca în acele trupuri minunate să nu se fi sălăşluit zeii. Nu se poate ca ei să nu fi pogorât în fiecare ins al cetei, atunci când ruga de-nceput i-a chemat fierbinte:

Adună-mi-se gazdele zeieşti.

O, vino, Kane, vino, Kanaloa.

Veniţi frunzişuri de le-le şi chia.

Pătrundeţi-mi lăuntrul şi altarul.

Zic, nu se poate, că prea dumnezeieşti erau acele revărsări de graţie şi-nţelesuri. Păcat, domnule, că n-ai fost acolo; ai fi văzut ceva extraordinar.

Valeri Anania o serbare la care priveau nu numai viii, ci şi duhurile morţilor. Prinţul era fericit. După ce s-au isprăvit dansurile, au început întrecerile de suliţă, apoi cele de aruncare cu piatra. Toţi se minunau de virtuţile prinţului. Cele mai frumoase au fost întrecerile cu tălpica. Peste douăzeci de tineri au intrat în mare, şi-au urcat pe tălpică şi s-au împins, înotând, până departe. Apoi, prinzând coama unui val, s-au ridicat pe plutite şi au prins a zbura spre ţărm ca nişte năluci. Vălul era uriaş şi se zbârlea în coamă ca un armăsar sălbatic. Unul câte unul cădeau tinerii în apă şi de-abia se adunau de prin talaze. Numai prinţul s-a ţinut drept şi a atins ţărmul în uralele mulţimii.

Caii mergeau de voie, la pas, şi nimeni nu-i îndemna la mai mult.

Îmi era chiar teamă că vom ajunge înainte ca Ipu să-şi fi isprăvit povestirea. El ştia, desigur, că-i vorbeşte unui străin, neiniţiat în felul de viaţă al tribului din Hanaleia, şi de aceea făcea ocoluri largi, cu descrieri şi explicaţii, spre a mă călăuzi la înţelegerea de care aveam nevoie şi de care el însuşi, după cum mărturisise, ducea oarecare lipsă.

El se poticni câteva clipe, năpădit de niscaiva umbre lăuntrice, apoi tuşi sec de câteva ori şi-şi reluă istorisirea.

— De atunci a început ceasul cumplit. Frumoasa Necunoscută s-a ridicat, adiind strunele. S-a făcut tăcere. Prinţul îşi luase locul său

de cinste, pe rogojină galbenă. Fata îşi îndreptase chipul spre el, cum fac rapsozii când vor să-i înalţe mai-marelui un cântec de laudă. Un cântec de laudă a început Frumoasa Necunoscută, un cântec vechi, foarte vechi, care de-abia se mai ţinea, în cioburi, prin amintirea bătrânilor, unul din acele cântece care pier odată cu războaiele şi molimele. Un cântec de slavă pentru cel ce călăreşte marea pe tălpica de surf. Am să ţi-l spun, domnule, că merită. Şi să vezi de unde a pornit întâmplarea pe care am să ţi-o povestesc.

Nu băgasem de seamă că Ipu avea o taşcă la oblânc, în partea cealaltă. Din ea scoase acel instrument pe care-l ştiam acum atât de bine, ukulele, şi începu să cânte acompaniindu-se:

Gigantic e valul ce urcă din Kona
Şi şorţ i-mpleteşte stăpânului meu.
Talaz mi-este şorţul şi flutură-n vânt.
Adună-i suflarea şi-o pune pe şolduri.
A şorţului val, cingătoare regească.
Fă-ţi coapsele coardă şi şorţul ţi-l strânge.
Plutiţei Halepo fă-i soarele cârmă
Măcar pân' Halepo talazul îl urcă.
Străinii din Kipukua
Ea urcă talazul rotit din Kahiki.
Rotit peste veacuri din vârsta Wakeii în spumă ce creasta bogat i-o-mpăună.
Pe ea drept aleargă plutaşul năprasnic
Spre insula-horă de valuri călări.
O horbotă albă de valuri cât munţii.
Se biciuie-n spume altarul din Hiki.
Pe valuri călare el vine-n amiază.
Departe de ţărmuri rămas-au coralii.
Privim la plutirea lui Ka-kuhi-hewa…
Dar pluta se-nfige şi tremură-n prund, în ţăndări se crapă-n amiazi Maui.
Cuprins ca de friguri în măi se topeşte.
Ci vai, cum luceşte-a plutaşului piele.
Neudă e pielea plutaşului mândru.
Aripile mării l-adie-n lumină.
Văzut-aţi plutirea lui Pună din Hilo.

— Foarte frumos, Ipule! exclamai cu admiraţie.

El însă isprăvise cuvintele şi continua să cânte din strune, ca şi cum ar fi voit să repare ceva din impresia că sărăcia vocii lui nu mi-a oferit nici pe departe imaginea a ceea ce fusese pe ţărmul de la Hanaleia.

— Foarte frumos, repetai eu după ce ultimele acorduri se stinseră de istov. Şi mă gândesc, Ipule, că, dacă eu, ca străin ce mă aflu, sunt atât de mişcat de frumuseţea cântecului, cât de înaltă trebuie să fi fost răpirea celor ce-şi redescopereau o veche comoară prin glasul acelei necunoscute.

Unele cântece pier, aşa cum ai spus dumneata, odată cu războaiele, molimele, dar ele rămân undeva în adâncul sângelui şi nu aşteaptă decât un semn spre a se trezi tot atât de năprasnic precum au murit.

— E adevărat, domnule, răspunse Ipu vârându-şi instrumentul în taşcă, dar răpirea aceea de care vorbeşti dumneata nu a ţinut până la urmă.

— Vrei să spui, până la urma cântecului?

— Îhî.

— Bine, dar tocmai finalul mi se pare cel mai mişcător. E apoteoza eroului.

— În cântecele noastre-e o regulă, domnule, şi mai ales în cântecele de acest fel, ca în ele să nu se strecoare niciun cuvânt-cobe.

— Ce-nţelegi prin cuvinte-cobe?

Valeriu Anania

— Totul a mers bine, domnule, totul a mers minunat până la stihurile:

Dar pluta se-nfige şi tremură-n prund, în ţăndări se crapă-n amiazi Maui.

Cuprins ca de friguri în mâl se topeşte.

Când Frumoasa Necunoscută a ajuns aici, mulţimea a fremătat deodată, frunţile s-au mohorât, inimile s-au scuturat de groază. Toţi ochii au fugit către prinţ, ca şi cum ar fi vrut să-i facă un gard ocrotitor. Dar el nu se clintea, ci continuă să asculte tot atât de fermecat ca şi până atunci. S-a mulţumit doar să-i facă norodului un semn cu degetul, să stea liniştit. În afară de el însă, nimeni nu mai era liniştit. Puterea cuvântului-cobe e mare, domnule, e atât de mare, încât ea e în stare să abată mari nenorociri pe capul unui om, chiar şi moartea. Dacă nenorocirea nu-l loveşte pe cel lăudat, ea îl va izbi sigur pe cel ce laudă

şi de aceea lumea se uită încremenită când la prinţul cel iubit, când la Frumoasă

Necunoscută, căci niciunul din ei nu ar fi meritat o astfel de soartă.

De aceea, sfârşitul cântecului a fost întâmpinat cu o tăcere de piatră.

Numai prinţul Lohiau zâmbea fericit. El s-a ridicat de pe rogojină galbenă, a prins mâna feţei în mâna lui şi le-a ridicat pe amândouă în văzduh şi toţi au ştiut atunci că în clipa aceea Necunoscută îi devenise soţie.

Ipu tăcu, înecat în gânduri. Nu-l lăsai prea mult.

— Eu cred, Ipule, că prinţul a avut dreptate să nu se sperie. Ceea ce numeşti dumneata cuvânt-cobe nu e altceva decât un meşteşug al făcătorilor de stihuri şi se vede că cel ce a alcătuit cântecul acela nu ducea lipsă de o asemenea pricepere. Când vrea să cânte un erou, poetul îi pune înadins în cale o piedică sau mai multe, pentru că biruinţa lui de la urmă să capete cât mai multă strălucire. Care vasăzică, plutaşul vine călare pe valuri, mândru şi drept, la un moment dat tălpica i se poticneşte de prund, şi cu atâta putere, încât insula Maui se cutremură şi se dizolvă. Accidentul e de proporţii cosmice. Cu toate acestea, plutaşul iese din mare fără ca apa să-l fi atins. Doar spumele îl adie aerian, ca nişte evantaie. Lauda mi se pare superbă şi că prinţul ştie ce e acela meşteşug poetic.

— Aşa a gândit şi el, domnule, tot aşa a gândit. Când marele preot

Lunalilo s-a apropiat de el şi i-a şoptit că vorbele-cobe nu aveau ce căuta în ţesătura cântecului, prinţul nici nu s-a uitat la el, ci a zis către fată:

„Nicio soţie nu şi-a preamărit vreodată bărbatul aşa cum ai făcut-o astăzi”. Şi a purtat-o de mână în casa lui.

— Ar fi totuşi o întrebare, mă răsucii eu în şa privind pe Ipu cu mai mult interes. Cântecul fusese el astfel moştenit din bătrâni sau cele trei stihuri erau o născocire a necunoscutei?

u Anania

Străinii din Kipukua fihurile: – Din bătrâni nu puteau fi moştenite, căci bătrânii cunoşteau regula şi o păzeau cu sfinţenie. Cuvinte-cobe că „tremură”, „crapă”, „ţăndări”.

„Friguri” erau ocolite cu grijă în alcătuirea unor astfel de laude.

Dacă totuşi ele se strecurau prin nepriceperea cuiva, kumu-hula avea grijă să le stârpească.

le-o iată, I – Stai, Ipule, s-o luăm mai încet. Care vasăzică, necunoscută s-a ivit

„Au din halău, împreună cu ceata. Acolo, în halău, serbarea a fost, fără doar şi poate, pregătită. Ar fi ştiut dacă a fost pregătit din vreme şi cântecul rană ¿e laudă. Dacă da, puteau cuvintele-cobe să existe în el?

să – Nu puteau. Dascălul nu le-ar fi îngăduit, hiterea – în cazul acesta, trebuie să admitem că stihurile cu pricina sunt să propria ei născocire. Şi trebuie să mai admitem că ea e o poetă cu har.

rocirea – Nu ştiu cât har o fi avut poeta, domnule, dar femeia a avut destul.

aceea – Adică ce vrei să spui?

— Păi, ia gândeşte-te şi dumneata. Născocind acele stihuri şi rostindu-le

— În auzul mulţimii, fata îşi ridică, cu bună ştiinţă, o piedică în calea ei spre mâna prinţului, tocmai pentru că biruinţa ei să capete mai multă

?: – ina măreţie. Şi a nimerit, domnule, drept la ţintă. Când toţi credeau că s-a ouă în isprăvit cu ea şi că va fi alungată ca o cobe, ea a ieşit nevătămată, asemenea eroului din cântec, şi i-a sărit de-a dreptul în culcuş.

— Şi norodul? Ce-a făcut pe urmă?

— Pe asta n-o mai ştiu. Îţi închipui că, îndată după întâmplare, muierea ceastălaltă, care ţi-a strigat dumitale de la fereastră, a prins

„— 5 al J a tremura de furie şi mi-a poruncit să-i aduc calul. Nu-i mersese. N-ai văzut-o cât de furioasă a ajuns la conac? Dumneata mergi acum pe calul pe care a venit ea şi bag eu de seamă cât de fericit se simte animalul că i s-a schimbat călăreţul. Cât despre norod, ce şi cum gândeşte el despre întâmplare vom afla mâine. Dar ce zic eu, mâine?

Astăzi, domnule. A trecut de miezul nopţii şi iată că, fără să simţim curgerea timpului, am şi ajuns.

Sub lumina lunii se deschidea o vale şi din ea curgeau spre ţărm, că parcă unul din altul, acoperişurile de stuf ale Hanaleii. Să fi fost câteva sute. Un munte înalt se ridica în partea stângă, împingând în cer o îngrămădeală de stânci mohorâte, ca nişte turnuri arse. Pe un dâmb,

departe, clipocea un foc. Ici şi colo hămăia câte un câine. Focul şi câinii auta erau singurele semne de viaţă ale unei aşezări omeneşti care, altfel, ar fi părut cu desăvârşire pustie. Mă simţii deodată foarte singur.

Ipu opri la marginea satului şi descălecă. Făcui la fel.

— E târziu, domnule, zise el, şi vei rămâne peste noapte aici. Iată, aceasta e o colibă pentru drumeţi. Nu-i nimeni în ea, ai loc destul. Dacă crezi cumva că ţi-ar fi urât înăuntru, afară e un hamac în care te poţi odihni bine…

Valeriu Anaia

— Îţi mulţumesc, Ipule, îi zisei fără să mai cer şi alte lămuriri, îţi mulţumesc că m-ai adus şi că mi-ai fost un bun tovarăş de drum. Cred că voi dormi afară. Simt nevoia de aer, de spaţiu. Am avut o zi fantastică.

Crede-mă, pentru nervii unui european nu e puţin ca el să se întreţină cu un om ca domnul MacBrown, să vadă un arbore scuturat de nevânt, să converseze cu o femeie-şopârlă, să urmărească paşii de pâslă ai prinţului Kahele, să asculte întâmplări ca cele pe care mi le-ai spus. Îmi e ruşine să mărturisesc că m-a încercat frica.

Ipu prinse căpestrele şi se întoarse. Scurt cum era, nu-l mai văzui de dintre coamele cailor. Doar până de flamingo fâlfâia pe deasupra.

— Frică? zise el depărtându-se. Asta i se întâmplă oricui. Dar dumneata, domnule, am văzut eu, eşti un om brav. Frica mea era mult mai mare pe vremea când eram viu.

Capitolul XIV

Mă treziră sunetele grave ale unei tobe. Veneau de departe şi-mi izbeau nu numai timpanele, ci şi visul, sfărâmându-l în cioburi de oglindă. Eu purtam sandale grele şi călcam pe cioburile visului meu şi ele nu se spărgeau, ci doar se mişcau în urma călcăturii şi-mi trimiteau îndărăt frânturi schiloade ale propriului meu chip şi imaginile acelea schiloade se întretăiau între ele, descompunându-se şi realcătuindu-se, ca într-o apă tulbure. În cele din urmă, deschisei ochii. Erau sunetele reale şi grave ale unei tobe, care se amestecau cu vaiere lungi, tremurătoare, omeneşti. Eram în marginea Hanaleii şi zării lume multă alergând forfota pe uliţi, în aceeaşi direcţie. Bărbaţi aproape goi, femei despletite şi copii buimaci stârneau praful cu tălpile lor desculţe, se poticneau în suspine şi se ridicau în gemete ascuţite. Sării din hamac şi mă pomenii alergând cu ei şi printre ei, fără să pricep ce se întâmplă şi

fără să apuc a întreba pe nimeni. Aş fi crezut că e vorba de un incendiu, dar nicăieri nu se zărea fum şi nimeni nu purta vreun vas cu apă. Trecui în goană pe lângă plajă şi văzui femei îngenuncheate, cu faţa spre mare, bătând nisipul cu pletele, când ritmic şi când în dezordine, ca într-un ritual improvizat. Ţipau şi păsările ţărmului, speriate.

În mijlocul satului aflai mulţime mare adunată. Suspinau până şi bărbaţii şi toate privirile erau îndreptate spre o casă de bambus, cea mai răsărită din toate, cu temelia pe stâlpi şi cu pridvor pe două laturi.

O veste se murmura din gură-n gură şi ajungea până-n urechile întârziaţilor. În zorii zilei, prinţul Lohiau fusese găsit mort în odaia de nuntă; tainica lui mireasă pierise fără urmă.

Soarele se ridica fierbinte încă de dimineaţă şi dogora pământul nisipos pe care trupurile acelor fiinţe omeneşti se aşterneau a deznădejde. Câţiva bătrâni îşi puseseră frunţile în ţărână şi nu le mai ridicau.

Valeriu Anania ca la trecerea unui rege. Poate că însăşi moartea era acum marele suveran spre care ei nu cutezau să-şi ridice ochii. Durerea lor avea ceva din misterul liturgic şi nu îndrăzneam s-o tulbur cu vreo întrebare.

Trebuia totuşi să mă lămuresc asupra celor întâmplate şi simţeam mai ales o nevoie dureroasă să-mi explic, cât de cât, ce căutam eu acolo, într-o asemenea neobişnuită împrejurare. Singurul meu cunoscut ar fi fost Ipu. Îl căutam cu ochii prin mulţime şi nu-l aflam. Poate că era înăuntru, ca unul dintre oamenii apropiaţi ai mortului. De ce folos însă putea să-mi fie Ipu? Nu ştia cine sunt, nu ştia de unde vin şi nu ştia cel puţin scopul precis cu care venisem la Hanaleia. În timpul drumului îmi înşirase poveşti, iar la urmă crezuse chiar că mă poate speria, cum fac mulţi dintre şugubeţii acelor societăţi închise, care deţin mistere inaccesibile profanilor. Dar eu nu-i luasem în seamă gluma cu care se făcuse nevăzut între coamele cailor şi adormisem buştean în hamacul de dintre palmieri. Nu mă trezise decât toba aceea îndepărtată şi gravă, mai suna încă şi acum, de alături, ca un bocet ancestral. O bătea un bărbat înalt şi slăbănog, probabil un preot, căci purta pe creştet o coroană de frunze de le-le, lungi şi ţepoase, cu câteva flori palide la mijloc.

Mă gândeam că prezenţa mea i-ar putea stingheri sau chiar supăra pe oamenii aceia, deşi trebuia să-i dau dreptate şi domnului MacBrown, în sensul că ei erau cei ce mă tulburau pe mine. Durerea

lor, deşi publică, se consuma în intimitatea tribului şi nimic nu e mai supărător decât gândul că lacrima ta şi suspinul tău devin spectacol pentru amatorii de curiozităţi. Poate că ar fi fost bine să mă strecor prin mulţime şi să renunţ la o misiune care, şi aşa, nu mai avea obiect. Dar nu era mai puţin adevărat că prezenţa unui străin într-o împrejurare ca aceea putea să pară suspectă. În niciun caz nu-mi era îngăduit să dau înapoi şi să creez astfel impresia că mă sustrag. Dacă Ipu se afla într-adevăr înăuntrul casei de trestie, aşa cum presupuneam, el ar fi putut să-mi fie cât de cât martor. Lunecai deci prin gloată şi ajunsei în faţa casei de trestie, a cărei uşă era păzită de doi străjeri cu suliţe şi coifuri, asemenea cavalerilor pe care îi admirasem în paradă din Kipukua. Ei nu făcură niciun semn că ar vrea să mă oprească. Dimpotrivă, bărbatul mărunţel care se ivi în prag îmi făcu o plecăciune plină de respect şi bunăvoinţă, ca şi cum m-ar fi cunoscut de mult, şi mă pofti să intru.

— În numai câteva clipe, zise el, marele preot Lunalilo va fi al dumitale.

Rămas lângă uşă, asistai la un nou spectacol tulburător. Într-un colţ al primei încăperi, mai mulţi bărbaţi şedeau pe scaune în jurul unui vas cu apă caldă, din care ieşeau aburi. Chipul unuia din ei era împodobit cu o barbă albă şi bogată şi nu-mi fu greu să ghicesc în el pe marele preot. În timp ce corul acelor bărbaţi se lamenta gutural, în incantaţii monosilabice, cineva se apropie de Lunalilo, îi udă cu apă caldă o

Străinii din Kipukua jumătate din barbă, apoi scoase un brici şi, dintr-o singură trăsătură, o desprinse de pe obraz şi o păstră în palma stângă. Apoi făcu acelaşi lucru cu jumătatea opusă a capului, după care ridică palma în aer, murmură ceva şi aruncă pe podină ghemotocul năclăit în apă şi unsori.

Pricepui că era vorba de un ritual de doliu şi mă uitam cu tot respectul la bărbatul care în numai câteva secunde îşi schimbase înfăţişarea într-un chip atât de caraghios, încât cu greu izbutea să-şi menţină o impunătoare gravitate.

Lunalilo mă întâmpină cu aceeaşi bunăvoinţă cu care mă primise mărunţelul de la uşă. Deşi el nu mă luă la întrebări, mă simţii obligat să-i înmânez cartea de vizită pe care o purtam asupră-mi şi să-i spun pe scurt că aveam misiune pe lângă prinţul Lohiau, dar că, aflând acum vestea, sunt tot atât de mâhnit ca şi supuşii acestuia. El aruncă o

privire pe cartonaş şi se întoarse spre ceilalţi dregători.

— Moemoe Laanui, Meia ka Kipukua.

Cuvintele avură asupra acestora un efect magic. Ei îmi făcură o plecăciune adâncă şi avui impresia că din clipa aceea eram socotit oaspetele şi prietenul virtual al prinţului Lohiau. Ipu însă nu se afla printre ei.

Lunalilo era un bătrân slab şi deşirat, cu picioarele atât de ciolănoase, încât genunchii, ca două ghiulele de zgârci, păreau străini de alcătuirea trupului. Coastele i se puteau număra cu uşurinţă. Ochii îi erau adânciţi în găvane, iar sub jumătatea sacrificată a bărbii se ivise un obraz plin de şanţuri întretăiate, ca un pergament scăpat din mototolire. Deşi fără dinţi, vorbea limpede şi avea în glas o demnitate care impunea respect.

El dădu în lături o perdea de rogoz şi mă pofti în odaia alăturată.

Acolo, întins pe o rogojină galbenă, zăcea prinţul Lohiau.

Nu-mi fu greu ca în mortul de pe podină să-l recunosc pe atletul descris de domnul MacBrown. Şi în timp ce, îngenuncheat, murmuram în legea mea o rugăciune, mă întrebam dacă straniul proprietar al conacului va fi ştiut mai dinainte ceva despre soarta tragică a acestui om, de îndată ce îl asociase cu nefericitul prinţ Kahele. El motivase asocierea tocmai prin intenţia de a sublinia o comunitate de destin tragic. Dar ce fel de tragedie i se întâmplase prinţului Lohiau? Avea ea ceva din grozăvia celei consumate pe templul lui Wahaula?

Mortul era, într-adevăr, de o puternică frumuseţe bărbătească şi avea chipul înflorit de un zâmbet extatic, ca şi cum ar fi fost ucis de sărutarea unui vânt de primăvară. Din părul bogat i se revărsa pe sprânceană o şuviţă şerpuitoare, ca umbra unei ferigi pe stânca ţărmului neagră. O puternică adâncitură în bărbie îi adăuga chipului acel farmec pe care o aluniţă bine plasată îl împrumută unui obraz de femeie. Îmi închipuiam vigoarea cu care acest trup, acum înţepenit, stăpânea ieri valurile pe tălpică şi suliţa negreşelnică. Era încins cu şorţ roşu, aşa

Valeriu Anaia cum mi-l descrisese Ipu, iar de lângă marginea stângă a şorţului îi răsărea pe pulpă o măslină ceva mai întunecată decât pielea. Lohiau era unul din exemplarele perfecte ale Hawaiului şi se vedea bine că descendenţa lui din prinţul Kahavari nu suferise nicio împuţinare.

Lunalilo îmi dădu primele informaţii asupra tristului eveniment.

Cadavrul fusese descoperit în zorii zilei, la vremea când de obicei servitorii îi aduceau prinţului mâncarea de dimineaţă. Dregătorii începuseră de îndată cercetările şi nici acum, după două ceasuri, nu se puteau dumiri cum s-a întâmplat o asemenea moarte. Fără îndoială, Lohiau fusese ucis. Dar cum? Şi de cine? Pe trup nu avea nicio rană, nicio vânătaie, niciun semn că s-ar fi luptat cu cineva, că ar fi încercat să se apere împotriva unui act de violenţă. În sânge nu i se găsise nicio urmă de otravă, în odaie nu se aflau mâncăruri, în afară de câteva fructe, iar cele două cupe de avva, destinate mirilor pentru noaptea nunţii lor, erau neatinse. După toate semnele, moartea prinţului se petrecuse mai înainte ca mireasa să fi sorbit din dragostea lui. Nu se putea presupune deci că femeia, potrivit cine ştie cărui obicei străin, şi-ar fi asasinat mirele îndată după împerechere, aşa cum se întâmplă la unele neamuri de cărăbuşi. Bărbatul murise fericit, ca într-o răpire, iar pe buze îi flutura nu numai acel zâmbet fraged al făgăduinţelor adânci, ci şi mireasma unei atingeri suave.

— Şi totuşi, femeia nu poate fi în afara bănuielii, zise Lunalilo după ce revenirăm în odaia din faţă şi ne aşezarăm pe butuci, ca la un divan.

Că prinţul a fost omorât nu încape îndoială, măcar că pe trupul său nu există semne. Dacă nu ea l-a ucis, de ce a fugit de lângă el?

— Poate că a fost răpită de însuşi ucigaşul, fu de părere unul cu faţa fălcoasă şi mâinile foarte lungi.

— Cum, adică, de însuşi ucigaşul? întrebă marele preot.

— De unde ştim că în spatele femeii nu era un alt bărbat care-i râvnea frumuseţea?

Dregătorii clătinară din capete.

— E greu de presupus, zise Lunalilo. Femeia s-a arătat a fi singură.

Poate că prietenul nostru cel nou ne va ajuta să desluşim, cât de cât, drumul firului.

Capetele tuturor se întoarseră spre mine. Aşadar, eram socotit că unul dintre ai lor şi mi se acorda chiar voinţa de a mi se cere părerea într-o chestiune ce se vădea de la început spinoasă.

— Ar trebui ca mai întâi să ştim cine era femeia, pornii eu metodic.

Având o idee despre ea, ne-am putea da seama dacă a avut un oarecare interes, ori dacă a fost în stare să făptuiască un lucru atât de

cumplit.

Ochii se îndreptară către kumu-hula. Acesta era un bărbat pe la vreo patruzeci de ani, chipeş şi bine legat, care se presupunea că-şi cunoaşte bine şcolăriţele. Părea destul de stingherit, gândindu-se, desigur, că el

Străinii din Kipukua 223

poartă o mare parte din vină, de vreme ce prin ceata lui de dansatori pătrunsese necunoscută până sub ochii prinţului.

— Fraţii mei, începu el cu vocea uşor tremurată, ceea ce vă voi spune e una din cele mai neobişnuite întâmplări cu care m-am întâlnit în viaţa mea. Să vedeţi cum a fost. Precum ştiţi, cu o zi înainte de ieşirea la lume, şcolarii trebuie să reînnoiască altarul zeiţei, împodobindu-l cu ramuri proaspete. Ziua aceasta e mare nu numai pentru sfinţenia ei, ci şi pentru că, după luni de muncă şi strâmtoare, şcolarii părăsesc pentru prima oară halăul şi pot alerga în voie prin crânguri. Aşadar, alaltăieri seară, după ce a răsărit luna, le-am dat drumul şi ei s-au risipit prin pădure ca nişte capre tinere, amirosind văzduhul şi îndulcindu-se de miresmele lui.

— Era şi fata aceea printre ei? îl întrerupse Lunalilo.

— Nici pomeneală, fraţii mei.

— Vrei să spui că pe ea nu o aveai în şcoală? întrebă un altul în care recunoscui pe mărunţelul ce mă poftise înăuntru.

Kumurhula se făcu galben.

— N-o aveam. După ce le-am dat drumul şcolarilor, m-am luat şi eu după ei, mai mult tiptil, să urmăresc dacă, în timp ce desprind ramuri şi frunze de pe trupul zeiţei, ei îi rostesc cum se cuvine imnele de laudă.

Deşi puteau să se mişte în voie, ei împlineau totuşi o slujbă, iar aceasta trebuia împlinită fără greş. Toate slujbele de acest fel se cer îndeaproape apă I vegheate, căci nu e uşor să dezveleşti o zeiţă fără ca ea să se supere, şi nici să-i strămuţi fără greşeală veşmintele pe trupul sacru din halău.

t. Eram bucuros să văd că totul mergea de minune. Băieţii culegeau ramuri de hala-pepe, frunze de chia şi lehua, mănunchiuri de feriguţă, iar fetele împleteau cununi de mirt şi ilima, făcând pădurea să răsune de cântece. Din mijlocul acestor cântece însă s-a ridicat deodată un glas neobişnuit de frumos, acoperindu-le, slăbindu-le, făcându-le apoi să tacă.

e – Era un glas de femeie, limpede şi puternic, îndrăzneţ şi cuceritor, cântând binecunoscutul imn al zeiţei:

Departe-n pădurile-adânci

Stă Laka pe-a munţilor creste.

Sălaş al izvoarelor ceţii…

Ascultam, înmărmurit de uimire. Mă uimea, desigur, frumuseţea acelui glas, dar mai cu seamă faptul că el putuse sta atâta vreme ascuns cunoştinţei mele, că nu eu fusesem în stare să-l descopăr, ci el era cel ce mi se descoperea şi încă într-un chip atât de neaşteptat. Să vă spun drept, până atunci nu avusesem o desăvârşită încredere în harurile muzicale ale cetei mele de hulă. Dansatori aveam buni, dar nu mă puteam lăuda prea mult cu vocile celor ce cântau, din care pricină

te aşteptam ieşirea la lume cu oarecare teamă. De îndată însă ce mi-am el dat seama că în ceata mea se află o asemenea voce, toată teama mi s-a ră ăt.

ca

53.

are

Ut.

O

Valeriu Anatiia risipit şi mă gândeam cu bucurie la desăvârşita mulţumire a prinţului şi a norodului său. Aşadar, după ce şcolarii s-au întors în halău şi au împodobit după cuviinţă trupul zeiţei, i-am întrebat: „Care din voi, fetelor, are un glas atât de frumos şi nu l-a vădit până acum?”. Spre şi mai marea uimire, ele au prins a se uita una la alta şi a se întreba. Cum fuseseră împrăştiate prin desişurile pădurii şi nu se vedeau între ele, fiecare crezuse că una dintre celelalte este cea care îşi vădeşte pentru întâia oară o voce cum nu se mai auzise în halău. Unele puneau aceasta pe seama unei inspiraţii divine, că adică Laka, plăcut mişcată de modul delicat în care era dezvelită, se pogorâse în una din fete şi o înzestrase năprasnic cu un asemenea har. Mai mult, fiecare cântase ce i s-a părut mai potrivit din multele şi feluritele imne ale zeiţei, dar niciuna – cel puţin aşa au mărturisit ele – niciuna nu cântase imnul acela…

Kumu-hula se opri câteva clipe şi-şi şterse cu dosul palmei broboanele de sudoare ce-i năpădiseră fruntea. Lunalilo însă nu-i lăsă mult.

— Aşa, şi?

— Îndată după aceea, continuă dascălul, le-am dat drumul şcolarilor să împlinească rânduiala curăţirii în mare. Au plecat în două şiruri, unul câte unul, băieţii pe o potecă şi fetele pe alta, şi tot aşa s-au întors după ce-şi scăldaseră trupurile în apă cea sfântă a oceanului şi-şi lăsaseră în ea toată necurăţia sufletului. Atunci şcolăriţele mi-au spus că văzuseră o fată cum se scălda în mare, ceva mai departe de ceata lor, o fată al cărei trup părea când firesc şi când nefiresc, sub lumina lunii.

Deodată mă simţii nerăbdător să intervin cu o întrebare.

— Cinstite kumu, erau şcolăriţele dumitale sigure că fata aceea străină se scălda în mare?

Dascălul se gândi puţin.

— Dacă iau bine seama la ceea ce mi s-a spus, străina nu se scălda în deschiderea mării, ci în ochiul de apă dintre ţărm şi potcoava de corali.

— Adică acolo unde apa nu e agresivă.

— Ce înţelegi dumneata prin apă agresivă? întrebă Lunalilo.

— Apa care nu face valuri.

— Într-adevăr, întări dascălul, acolo nu sunt valuri, apa e pururea liniştită, şi nu ştiu dacă amănuntul acesta are vreun preţ pentru ceea ce vrem noi să desluşim.

— Am întrebat numai aşa, de curiozitate, zisei eu repede, simţind cum ochii dregătorilor mă privesc cu mai multă luare-aminte. Şi adăugai:

Vreau să spun că dacă străina s-ar fi arătat printre valuri, jocul acestora în luminile şi umbrele lunii puteau mult mai lesne să înşele ochii şcolăriţelor, făcându-le să creadă că văd o fiinţă aievea în locul unei oarecare năzăriri.

— Nu, nu cred că li s-a năzărit, zise kumu-hula ştergându-şi al doilea rând de sudoare.

— Au vorbit cu ea? întrebă Lunalilo. I-au strigat? Ea a răspuns?

— Trebuie să vă amintesc că în vremea îmbăierii nu le este îngăduit şcolarilor să vorbească cu nimeni, şi nici ei între ei. Numai rugăciunile le sunt îngăduite.

nâr – Aşa, şi? îl îndemnă marele preot.

ce – Când au isprăvit, fetele s-au aşezat din nou în rând una câte una şi au purces spre halău, păzind porunca de a nu se uita îndărăt, aşa că pe fata aceea n-au mai văzut-o. Dar eu, primindu-le la prag şi

stropindu-le cu apă sfinţită, le-am citit în ochi un fel de nedumerire amestecată cu spaimă şi le-am întrebat după aceea dacă nu cumva le speriase vreo coamă de rechin. Atunci mi-au spus ce văzuseră şi se întrebau dacă străina ce se scălda în mare era aceeaşi cu cea care cântase în pădure.

— Şi, până la urmă, cum s-a ivit? întrebă fălcosul.

ele – Ceva mai târziu în seară eram aşezaţi cu toţii în jurul vetrei şi ne pregăteam a ne împărtăşi din jertfă. Fusese o zi grea pentru fiecare, eram peste măsură de osteniţi, o toropeală dulce ne îngreuia pleoapele.

jos în ce mă priveşte, eram de-a dreptul sleit şi mă sforţam din toate r puterile să nu par. Rugăciunile jertfei fuseseră foarte lungi, duraseră

} TS mai bine de un ceas, şi mâinile ajunseseră să ne tremure pe trupul godacului negru, care, şi el, de-abia suflă, aproape înăbuşit. Eram bucuros că nu murise înainte de a fi pus în cuptor. Pe când îi scoteam la măruntaiele fierbinţi şi mă găteam să le împart, am auzit bătăi în poarta templului, apoi o voce de femeie cântând. Am recunoscut-o, era vocea din pădure, frumoasă, înaltă, limpede, puternică. Nu s-a mai mişcat nimeni. Cu toate că halăul e tabu, poarta lui stă totdeauna bine legată. După câteva clipe am încremenit. Cântecul fetei de la poartă era tocmai cântecul-cheie de intrare în halău, cântecul pe care numai noi îl ştiam, noi cei de acolo şi nimeni altcineva. Era cântecul-cheie al templului nostru, cuvânt de cuvânt şi sunet de sunet, fără nicio sminteală.

L-am ascultat cu auzul ascuţit, ca să-mi dau seama dacă nu cumva este la mijloc o înşelăciune, dacă nu cumva străina cunoaşte doar câteva frânturi şi nu întregul cântec. Era cântecul-cheie al templului nostru, a în cel mai mic amănunt. Şi, ca să cunoaşteţi că mărturia mea este adevărată, iată cântecul-cheie:

a.
Tânjind după voi rătăcit-am
Prin vântul turbat Kohola
Din codrul pustiu Kapapala.
O, daţi-mi, vă rog, daţi-mi drumul
Nainte de-a-mi spune că nu mă cunoaşteţi.
Drumeţ ostenit al laudei nopţii.
O voce sunt eu.

Atât doar, un glas omenesc.

Valeriu Anaia

Atâta durere mă bântuie-aici.

E ploaie, şi vânt e, şi frig, şi furtună.

Surori preaiubite, iubiţii mei fraţi.

Deschideţi, vă rog, daţi-mi drumul.

Atunci m-am uitat la şcolari şi i-am întrebat: „Care din voi şi-a călcat jurământul şi a destăinuit cuiva cântecul-cheie?". Ei şi-au plecat frunţile la pământ, în semn că niciunul nu făcuse vreo destăinuire.

Atunci le-am făcut semn să se ridice, ne-am apropiat de poartă şi am răsucit cântecul-cheie:

Ce dragoste sfântă colibei sărace

De-ndată ce urcă un munte de rugă!

Poftimu-te dar.

Poftimu-te, intră, fii binevenită!

Pământul nu doare decât când e rece.

Dascălul tăcu. Câţiva bărbaţi, purtând vase cu apă şi snopi de ramuri verzi, străbătură încăperea, pătrunseră în cea de alături şi prinseră a spăla trupul mortului şi a-l înfăşura în frunze de tapa, după obiceiul pământului – murmurând rugăciuni. îi puteam urmări prin perdeaua despărţitoare, de trestii subţiri, părând astfel mai puţin atent la cele ce se spuneau în divan şi făcându-mi iluzia că mă simt mai la largul meu.

Kumu-hula îşi reluase firul povestirii şi mărturisea cum a deschis el poartă templului şi a primit-o pe fată străină care, deşi întâia oară acolo, se purta ca şi cum ar fi fost de când lumea.

— Avea ochii prietenoşi şi păşea drept, purtând deasupra capului un arc împletit din ramuri de maile pe care şi l-a desprins din păr cu amândouă mâinile şi l-a aşezat pe altarul zeiţei. Simţind că ne stingherise din slujba sfântului ospăţ, s-a aşezat pe rogojină şi ne-a făcut semn că putem continua. Am continuat.

— Şi n-a spus cine e? întrebă Lunalilo.

— Nu ne-a spus.

— Nici n-aţi întrebat-o?

— Venise tocmai la vremea când, după rânduială, puteam întreba.

— De ce nu i-aţi dat drumul ceva mai târziu, adică după ce veţi fi isprăvit ospăţul?

— E peste putinţă să nu-i deschizi îndată cuiva care a rostit la poartă cântecul-cheie, răspunse dascălul invocând, după cât se vedea, o lege a templului. De îndată ce i s-a deschis, ea era ca una dintre noi. Se şi purta ca atare.

— Dar de mâncat a mâncat? întrebai eu continuând să mă uit prin perdea.

— A primit bucăţica, dar – acum îmi amintesc bine – nu a mâncat-o, ci numai a supt-o. Apoi a început să cânte, cu glasul ei fermecător, şi

Străinii din Kipukua a cântat până ce noi am isprăvit ospăţul. De altfel, nu ştiu bine cum şi când l-am isprăvit, căci eram toţi, aşa cum v-am spus, sleiţi de oboseală şi ne-am dat somnului, unul câte unul.

— Nici a doua zi n-ai întrebat-o cine este? nu-l slăbi marele preot.

— Nu, n-am întrebat-o, răspunse kumu-hula cu vinovăţie.

— Bine, dar ivirea ei nu ţi-a trezit nicio bănuială? Tu erai dascălul şcolii şi preot al templului, tu trebuia să ai o idee cât de cât asupra unei persoane necunoscute care vine noaptea şi se face parte a cetei tale cu numai câteva ceasuri înainte de proba hotărâtoare.

— Fraţii mei, se apără dascălul, acum, în lumina celor întâmplate, e uşor de crezut că eu ar fi trebuit să deschid ochi mari şi bănuitori asupra acelei fete. Noi însă, în obştea noastră, nu trăim sub semnul bănuielii, căci semnul bănuielii nu face casă bună cu duhul aloha. Noi pornim de la credinţa că fiecare om ne este prieten, aşa cum ne socotim şi noi faţă de el. Numai societăţile civilizate văd în fiecare ins un posibil călcător de lege, iar acesta, la rândul lui, trebuie să facă veşnic dovada că nu este ceea ce se crede despre el. La noi, aşa ceva nu se întâmplă.

Eu nu am avut nicio îndoială că fata aceea atât de înzestrată venea dintr-un alt halău şi că avea o şcoală mult mai bună decât a noastră.

Asta se vedea cât de colo. Dacă până atunci, aşa cum v-am spus, tremuram la gândul că nu voi mulţumi norodul şi nici nu-l voi ferici pe prinţ, după ce a venit ea n-am mai avut nicio grijă. În timpul ospăţului, ea a cântat tot ceea ce era plănuit pentru a doua zi, ca la o repetiţie desăvârşită, şi cu o atât de înaltă măiestrie, încât…

— Încât vi s-a îmblânzit somnul, interveni răutăcios fălcosul.

Toţi cei de faţă, subit solidari cu dascălul, îl copleşiră pe fălcos

cu nişte priviri ţepoase. Intervenţia acestuia ar fi putut să pună discuţia într-un impas pe care eu nu-l doream, şi de aceea mă simţii dator să iau apărarea fălcosului.

— Eu cred că fratele nostru nu a vrut să supere pe nimeni. Eu l-am cunoscut pe unul care cânta atât de frumos, încât îmblânzea fiarele. îl chema Orfeu. Vreau să spun că, îmblânzindu-le, el adormea sălbăticia din ele şi le făcea să se simtă ca ale lui, cu un alt cuvânt, le înomenea.

Spunând acestea, nu eram sigur că-i fac fălcosului un serviciu. Kumu-hula se lumină la chip, ca şi cum ar fi primit un ajutor neaşteptat, şi zise:

— Se poate, domnule, se prea poate ca omul acela al dumitale să fi făcut fiarele a se simţi ca ale lui. Eu aş crede însă că mai degrabă fiarele l-au simţit pe el ca fiind al lor. Cântecul lui nu le mai era străin, nu era al unui străin. Este ceea ce s-a întâmplat la noi în halău. Nu ştiu cât va mai fi cântat necunoscută după ce noi am adormit, ştiu că dimineaţa, când ne-am trezit, ea nu mai era pentru noi o străină şi nimănui nu-i mai trecea prin cap s-o întrebe cine este şi de unde vine.

Valeriu Anaia

Dregătorii nu mai ziseră nimic. Argumentaţia dascălui părea să-i fi convins, deşi ea nu lămurea în niciun fel întrebarea de la care pornise acea discuţie şi pe care, de fapt, eu o provocasem. În odaia de alături oamenii continuau să înfăşoare în frunze trupul mortului, mădular cu mădular, legându-l cruciş cu viţe de alamandă. Chipurile dregătorilor se întristară adânc, dascălului îi dădură câteva lacrimi. Toba încă mai răsuna, rar şi grav, ca un ecou dintr-o altă lume peste mulţimea care cu numai o noapte înainte fremăta de mândrie. La un moment dat, marele preot se ridică de pe butuc şi se uită drept în ochii dascălului.

— Ascultă, kumu-hula, zise el cu aerul că pune o întrebare crucială, cântecul acela de laudă cu care necunoscută a cucerit inima prinţului, a fost el mai dinainte pregătit sau nu?

— A fost, răspunse îndată dascălul înghiţindu-şi lacrimile, a fost pregătit, dar nu şi acele cuvinte-cobe care ne-au cutremurat pe toţi.

Fălcosul se ridică şi el:

— Aşadar, asupra acelor stihuri trebuie să presupunem două lucruri:

ori că faţă le ştia mai dinainte şi vi le-a ascuns, încărcându-le cu

puterea unei nenorociri, ori că de-abia a doua zi, cântând în faţa prinţului, a amirosit că o nenorocire venea asupra lui şi le-a scornit pe loc, prevestind-o. Dacă mergem pe întâia presupunere, putem crede că fata este cea care l-a ucis pe prinţ şi apoi a pierit. Dacă mergem pe a doua, prinţul trebuie să fi fost ucis de altcineva, un altcineva care, după ce

I-a omorât, i-a răpit mireasa.

Lunalilo făcu câţiva paşi de-a latul încăperii, apoi îşi roti privirea peste dregători.

— Dacă mergem pe a doua, zise el, avem de ales între alte două presupuneri: ori că ucigaşul a fost un peţitor al fetei, care şi-a răpit iubita omorându-şi potrivnicul, ori că prinţul a fost ucis de o peţitoare a lui, care şi-a răzbunat astfel mândria rănită şi a răpit-o pe…

Aici marele preot se poticni. Ceilalţi îi veniră în ajutor cu observaţia că, în cazul din urmă, răpirea fetei nu putea fi pe deplin înţeleasă. Ce interes ar fi avut o femeie să răpească o altă femeie? Mai degrabă ar fi lăsat-o pe loc, să se frângă de durere deasupra mortului. Fata pierise fără să lase nicio urmă. Dar nici fapta ucigaşului nu lăsase vreuna.

Pentru cea de-a doua presupunere, care o lăsa deoparte pe frumoasa necunoscută, dregătorii se gândeau la o singură fiinţă, femeia-musafir, despre care nu aveau nicio îndoială că venise la serbare cu gândul de a cuceri mâna prinţului şi pe care, spre marea mea uimire, ei o numeau

Kiha-Wahina, Femeia-şopârlă.

— Sunteţi siguri că femeia aceea era o şopârlă? întrebai eu în cele din urmă.

Îmi răspunse Lunalilo:

a

Străinii din Kipukua

— Nu mi-am dat seama decât când pleca furioasă şi prindea a se face verde. Mânia ei era atât de puternică încât scotea la lumină chipul cel adevărat. Atunci am avut o presimţire aspră.

Nu mai aveam multe motive de prudenţă şi mă simţii liber să intru mai adânc în sfat.

— Dacă într-adevăr e vorba de o femeie-şopârlă, numai o asemenea fiinţă putea să-l ucidă pe prinţ în chip atât de misterios, adică fără să lase nicio urmă.

La început Lunalilo nu păru a da ascultare vorbelor mele. Apoi se gândi puţin, îşi adună în pumn jumătatea de barbă şi stărui cu ochii asupră-mi.

— Vrei să spui, zise el, că o crimă neobişnuită nu poate fi săvârşită decât de o fiinţă neobişnuită.

— Cred că asta am vrut să spun, întării eu.

— Atunci, dacă am presupune că omorul a fost săvârşit nu de Kiha-Wahina, ci de Frumoasa Necunoscută, înseamnă că şi aceasta trebuie să fie tot o fiinţă neobişnuită.

— După dreapta judecată, aşa ar trebui să fie. Numai că în cazul Femeii-şopârlă porniţi de la o fiinţă pe care o cunoaşteţi, în timp ce despre fata aceea străină nu se ştie încă aproape nimic.

— Şi n-ai vrea să ne ajuţi? mă împunse el cu privirea.

— Cum să vă ajut, zisei descumpănit, de vreme ce eu însumi nu ştiu despre ea mai mult decât ceea ce am auzit aici.

— Eşti foarte încredinţat de asta? stărui el.

Ştia oare bătrânul că mințeam? îmi luai seama repede:

— Vreau să spun că prin cuvântul „aici" înţeleg această arie a insulei Kauai, largă, în care am intrat. Despre necunoscută de ieri aflasem câte ceva pe drum. Dar nu mai mult decât cunoaşteţi şi voi.

— Ce anume?

— Cum a apărut ea în faţa mulţimii printre cântăreţe, cum a ridicat acea neobişnuită laudă a prinţului, cum l-a cucerit pe acesta şi a devenit mireasa lui. Numai până aici. Pe toate acestea le-am aflat din gura unui martor ocular, adică a unui om care a fost ieri la serbare.

— Cine este acel om?

— Ipu.

Lunalilo se uită la mine cu atâta neîncredere, încât inima începu să-mi bată cu putere. Hotărât, omul acesta credea că eu mințeam şi acum. Tot aşa credeau şi nobilii ceilalţi, care se uitau la mine cu zâmbete atât de subţiri, încât văzui în ele pe acelea ale vechilor mei anchetatori.

— Care Ipu? mă întrebă marele preot sfredelindu-mă.

— Ipu, slujitorul prinţului, despre care încă mă mir că nu-l văd printre voi.

— Printre noi?

— Vreau să spun, prin preajmă. Ştiu că el nu este un nobil.

— Cum şi când l-ai cunoscut?

— El m-a călăuzit azi-noapte de la conacul domnului MacBrown până aici. O adusese acolo pe acea femeie căreia voi îi spuneţi Kiha-Wahir.

Nobilii schimbară între ei priviri pline de înţeles, apoi Lunalilo îşi continuă interogatoriul.

— Când ai ajuns la Hanaleia?

— Cred că puţin după miezul nopţii.

— Şi unde ai mas?

— Am dormit într-un hamac, la marginea dinspre ţărm.

— Cine mai era cu dumneata?

— Nu mai era nimeni. Ipu s-a făcut nevăzut de îndată ce am ajuns acolo.

— Aşadar, ai dormit singur, la marginea Hanaleii.

— Exact.

— Şi când ai pătruns în sat pentru prima oară?

Acum avui certitudinea că sunt pus sub acuzare şi, de fapt, de la bun început devenisem obiectul unei anchete. Aşa se explicau deci politeţea cu care mărunţelul mă poftise înăuntru, ca şi familiaritatea cu care nobilii mă învăluiseră, într-o conversaţie ce părea că nu are nimic de-a face cu mine. Dumnezeule, voiau să ştie când am pătruns eu în sat prima oară, cu alte cuvinte, când anume m-am strecurat în timpul nopţii până la coliba prinţului şi…

Îmi simţii spinarea scăldată în sudoare rece. Mâinile îmi erau cuprinse de un tremur nervos şi-mi era ciudă că nu le pot stăpâni. „Calm, calm, îmi ziceam, ai mai trecut prin asemenea situaţii, foloseşte-ţi experienţa şi nu te pierde ca un slab de înger”. Mă revăzui în morga de la Bloomfield, să mă recunosc în cadavrul bietului Paciorek. Şeful insinuase că aş putea fi implicat într-o crimă. Şi ce se întâmplase atunci? îmi slăbise îngerul? îmi era groază de o crimă pe care nu o săvârşisem – şi ştiam bine că nu o săvârşisem? De ce am sfârşit atunci prin a recunoaşte că sunt mortul? Nu cumva şi aceşti Hawaieni primitivi au în minte acelaşi gând? Nu, nu se poate. Ce interes ar avea? Dar ce interes au avut şeful poliţiei şi Diana şi tânărul pletos şi Phil ca eu să asist la propria mea înmormântare?

— Onoraţi nobili, zisei cu ceva mai multă stăpânire, doresc să vă fie limpede că eu nu am nimic de-a face cu această întâmplare

nefericită.

V-am spus că Ipu m-a părăsit îndată ce mi-a arătat unde am să dorm.

A prins caii de căpestre şi s-a pierdut în noapte. Eu încă sunt mirat că nu-l văd printre oamenii prinţului, vreau să spun, printre slujitori.

Credeam chiar că el este unul dintre secretarii acestuia.

— Ce te-a făcut să crezi că el ar fi secretar?

— A fost o simplă bănuială, de o clipă.

Un gând mă fulgeră deodată, îmi amintii de felul în care eleva Diana

Kowalski îmi spusese că ea niciodată nu se va mai întoarce la tatăl ei.

Străinii din Kipukua

Ceva mai târziu aveam să-mi dau seama că, după toate probabilităţile, la ceasul când ea făcea această afirmaţie, tatăl ei zăcea mort în garajul meu. Aşadar, cuvintele ei nu exprimau un refuz, ci mai degrabă o imposibilitate, o stare de fapt, ca şi cum ea ar fi ştiut în acel moment că bietul Paciorek nu mai era viu.

— Onoraţi nobili, zisei oarecum însufleţit, cred că aş putea într-adevăr vă ajut. Am gândit că Ipu trebuie să fie secretar al prinţului în îi. omentul când el încerca să mă convingă că acesta s-ar putea să nu mă primească.

— De ce credea el că prinţul nu te poate primi? interveni fălcosul.

— Pe motivul că prinţul e… ocupat, că adică s-a însurat de curând, în lumina celor întâmplate însă s-ar putea ca în spatele acelui motiv să fi fost altceva. Nu cumva Ipu ştia că prinţul nu mă mai poate primi?

Voi aveţi putere asupră-i. Chemaţi-l şi vă va spune. În ce mă priveşte, sunt gata pentru o confruntare.

Dregătorii îşi lărgiră surâsul. „Doamne, mă întrebam, nu cumva Ipu va spune altceva? Nu cumva ei ştiu mai dinainte că Ipu va spune altceva? Şi dacă el mă va dezminţi, ce apărare mai pot avea?” Totuşi, în morga din Bloomfield cerusem o confruntare cu Diana şi tot aşa, ca şi acum, mă prinsese teama că ea mă va infirma. Ea însă nu m-a infirmat, ci a mărturisit corect că la vremea prânzului eu nu plecasem acasă, ci stătusem de vorbă cu ea, acolo, la şcoală. Ei, şi dacă nu m-a infirmat? A

folosit la ceva? Confruntarea tot acolo avea să ducă, la momentul când am recunoscut că eu sunt mortul, înotam urmărit de rechini şi-mi ordonam mişcările cu acea putere pe care numai deznădejdea ţi-o poate da. Lunalilo nu rânjise, ci îşi păstra zâmbetul acela subţire şi tăios cu care mă stăpânea de la o vreme. Ochii i se făcură de sticlă.

— Ipu nu e servitorul prinţului, zise el ca şi cum ar fi rostit o sentinţă de condamnare. Ipu a fost servitorul domnului MacBrown şi a murit înecat pe când slujea pe vasul Fiji.

În clipa acea cunoscui din nou sentimentul abisului, atunci când înotam în plută pe lângă recifele de la ăla Moala. Adâncurile mă ameninţau şi de sus, şi de jos, şi sufletul mi se mişca în dezordine şi nu aveam nici măcar nădejdea că o stâncă de coral îmi va sângera pielea şi mă va face ţintă rechinilor. Pe de o parte, simţii o imensă uşurare aflând că nu există în realitate. Confruntarea cerută de mine nu era posibilă. Când nu există cineva sau ceva care să te contrazică, trebuie să fii crezut pe cuvânt, cel puţin până la proba contrarie. De fapt, atunci când cerusem confruntarea cu Ipu şi am prins a avea îndoieli asupra onestităţii lui, mi-am pus şi întrebarea dacă el există sau nu există într-adevăr şi undeva, în straturile adânci ale conştiinţei mele, aş fi vrut ca el să nu existe. Pe de altă parte, aflând acum că există, avui sentimentul unei totale lipse de reazim, acel

Valeri Anaia sentiment pe care ţi-l dă vecinătatea cu neantul. Când te îndoieşti de identitatea oamenilor cu care comunici, nu mai eşti sigur nici de propria ta identitate, ceea ce înseamnă un început de dizolvare a propriei tale existenţe. Lucrul acesta mă înspăimânta incomparabil mai mult decât proba unei vini criminale. Acum doream din toată inima ca Ipu să existe, chiar dacă el mi-ar fi ruinat spusele şi, mai mult, chiar dacă m-ar fi denunţat drept ucigaş al lui Lohiau. Căutai să mă agăţ de ceva.

— Despre Ipu, zisei, că el este slujitor al prinţului am aflat din gura domnului MacBrown.

Lunalilo mă întâmpină cu tonul de dinainte, neschimbat:

— Domnul MacBrown nu are de unde să ştie cine şi ce este Ipu.

Domnul MacBrown e proprietarul domeniului de numai douăzeci şi patru de ore, poate ceva mai mult, în orice caz, de duminică noaptea, adică din vremea când Femeia Necunoscută a pătruns în halău. E un bun strateg domnul MacBrown, îşi ocupă poziţiile la timp, dar aceasta nu înseamnă că el poate da certificate de naştere sau

deces.

— Onoraţi nobili, zisei scuturându-mă dintr-o nouă uluire, de unde ştiţi voi că domnul MacBrown e proprietar acolo de numai douăzeci şi patru de ore?

— De la Kiha-Wahina. N-a fost ea ieri aici? Şi nu venea de la domnul

MacBrown?

— Ei bine, fraţii mei, când eu am debarcat în dreptul ostrovului

Kaulakahi şi i-am întrebat pe nişte pescari de domnul MacBrown, nu am avut impresia că numele acesta e nou pentru ei. Dimpotrivă, părea atât de vechi, încât ei cu greu şi-l mai aduceau aminte.

— Aceasta nu dovedeşte nimic, zise Lunalilo. Toţi proprietarii domeniului MacBrown se numesc MacBrown.

— Nu pricep.

— Simplu. Din momentul în care cineva cumpără domeniul MacBrown, el devine automat domnul MacBrown. Acest domn MacBrown cu care ai vorbit dumneata a devenit MacBrown de numai douăzeci şi patru de ore sau ceva mai mult.

— Dar el pretinde că a cumpărat domeniul de la o femeie.

— Da, de la doamna MacBrown, care, la rându-i, îl cumpărase de la un oarecare domn Gorgas, fost domnul MacBrown.

— Şi se poate şti cum l-a chemat înainte pe noul MacBrown?

— Orice MacBrown redevine ce a fost numai după ce nu mai este

MacBrown.

— Acest MacBrown mi-a spus cu gura lui că Ipu este slujitorul prinţului Lohiau.

— Domnul MacBrown e o veche gazdă de strigoi, zise sec Lunalilo.

— Atunci, ce tot aveţi cu mine? răcnii ca ieşit din fire. Ce tot aveţi cu mine? Despre moartea prinţului întrebaţi-i pe cei morţi, nu pe cei vi:

Valeriu Anaia sentiment pe care ţi-l dă vecinătatea cu neantul. Când te îndoieşti de identitatea oamenilor cu care comunici, nu mai eşti sigur nici de propria ta identitate, ceea ce înseamnă un început de dizolvare a propriei tale existenţe. Lucrul acesta mă înspăimânta incomparabil mai mult decât proba unei vini criminale. Acum doream

din toată inima ca Ipu să existe, chiar dacă el mi-ar fi ruinat spusele şi, mai mult, chiar dacă m-ar fi denunţat drept ucigaş al lui Lohiau. Căutai să mă agăţ de ceva.

— Despre Ipu, zisei, că el este slujitor al prinţului am aflat din gura domnului MacBrown.

Lunalilo mă întâmpină cu tonul de dinainte, neschimbat:

— Domnul MacBrown nu are de unde să ştie cine şi ce este Ipu.

Domnul MacBrown e proprietarul domeniului de numai douăzeci şi patru de ore, poate ceva mai mult, în orice caz, de duminică noaptea, adică din vremea când Femeia Necunoscută a pătruns în halău. E un bun strateg domnul MacBrown, îşi ocupă poziţiile la timp, dar aceasta nu înseamnă că el poate da certificate de naştere sau deces.

— Onoraţi nobili, zisei scuturându-mă dintr-o nouă uluire, de unde ştiţi voi că domnul MacBrown e proprietar acolo de numai douăzeci şi patru de ore?

— De la Kiha-Wahina. N-a fost ea ieri aici? Şi nu venea de la domnul

MacBrown?

— Ei bine, fraţii mei, când eu am debarcat în dreptul ostrovului

Kaulakahi şi i-am întrebat pe nişte pescari de domnul MacBrown, nu am avut impresia că numele acesta e nou pentru ei. Dimpotrivă, părea atât de vechi, încât ei cu greu şi-l mai aduceau aminte.

— Aceasta nu dovedeşte nimic, zise Lunalilo. Toţi proprietarii domeniului MacBrown se numesc MacBrown.

— Nu pricep.

— Simplu. Din momentul în care cineva cumpără domeniul MacBrown, el devine automat domnul MacBrown. Acest domn MacBrown cu care ai vorbit dumneata a devenit MacBrown de numai douăzeci şi patru de ore sau ceva mai mult.

— Dar el pretinde că a cumpărat domeniul de la o femeie.

— Da, de la doamna MacBrown, care, la rându-i, îl cumpărase de la un oarecare domn Gorgas, fost domnul MacBrown.

— Şi se poate şti cum l-a chemat înainte pe noul MacBrown?

— Orice MacBrown redevine ce a fost numai după ce nu mai este

MacBrown.

— Acest MacBrown mi-a spus cu gura lui că Ipu este slujitorul prinţului Lohiau.

— Domnul MacBrown e o veche gazdă de strigoi, zise sec Lunalilo.

— Atunci, ce tot aveţi cu mine? răcnii ca ieşit din fire. Ce tot aveţi cu mine? Despre moartea prinţului întrebaţi-i pe cei morţi, nu pe cei vii!

Străinii din Kipukua

— Este exact ceea ce facem, zise marele preot. Deocamdată ştim că dumneata ai pătruns aici ca trimis al lui Moemoe. Mai ştim că Frumoasă

Necunoscută, cântând prinţului, a pomenit, în final, de plutirea biruitoarei Pună din Hilo. Nu vezi nicio legătură?

— Absolut niciuna.

— Pomenirea acelui nume e singura dovadă, cel puţin până acum, că faţă venea de pe insula Hawaii şi că moştenise acel cântec străvechi, aproape uitat, în ţinutul Pună. Or, în ţinutul Pună se află şi Kipukua, cam la treizeci de mile depărtare de Hilo.

— Perfect. Dar nu văd ce legătură ar avea cu mine şi cu mesajul pe care-l port.

Le spusei la repezeală pentru ce anume fusesem trimis la prinţul

Lohiau. Zâmbetele dregătorilor se stinseră în obraze şi făcură loc unor priviri care nu-mi dădeau răgaz să mă reculeg.

— Bun, zise Lunalilo reaşezându-se pe butuc. Care vasăzică, Moemoe îi cere prinţului să vândă sau să dăruiască primăriei crângul de lehua.

— Exact.

El îşi prinse iar în mână jumătatea de barbă şi-şi cumpăni gândul.

— Ţine mult primarul la planul lui?

— Foarte mult.

— Era el încredinţat că prinţul s-ar fi învoit?

— Nădăjduia.

— Pe ce temei nădăjduia?

— Pe vechea duşmănie dintre voievodul Kahavari, strămoşul prinţului, şi zeiţa Pele, stăpâna craterului.

— Şi dacă prinţul nu s-ar fi învoit?

Ridicai din umeri.

— Să-ţi spun eu, continuă el înnodându-şi firele albe printre degete.

Primarul nădăjduia în învoială, dar nu era sigur. În locul unei târguieli fără izbândă era mai de folos o moarte fără târguieli. Cum prinţul nu are fraţi şi nici moştenitori, crângul de lehua rămânea al nimănui şi putea fi cu uşurinţă luat pe seama primăriei, şi încă pe degeaba.

Mă reaşezai şi eu pe butuc. Ceilalţi, în afară de marele preot, rămaseră în picioare. Îmi era cald, sudoarea îmi trecuse prin bluză, gura îmi ardea de sete. Din odaia mortului răzbea mirosul tare al frunzelor de tapa şi acesta era singurul lucru care-mi făcea bine. Toba încetase, de afară se auzea doar murmurul nedesluşit al mulţimii şi, din când în când, ţipătul unor becaţine cu zborul dement.

— Aşadar, zisei eu aproape ameţit, voi credeţi că…

— Încă nu credem nimic, zise Lunalilo. Dumneata însă ai pus câteva întrebări despre Frumoasa Necunoscută.

— Firește, am pus.

— Da, dar în timp ce puneai întrebări despre o necunoscută, dumneata te gândeai la o fiinţă pe care o cunoşti. Nu întrebările dumitale erau

Valeriu Anaia făcute să ne ajute pe noi, ci răspunsurile lui kumu-hula trebuiau să te ajute pe dumneata, să-ţi dai seama adică dacă necunoscută din vorbele lui era cunoscută din mintea dumitale. E limpede?

Tăcui, ca înfrânt. În acelaşi timp însă avui şi sentimentul unei uşurări. Eram sigur că va urma o întrebare, şi ea veni.

— La cine te gândeai?

— La Kiha-Wahina, răspunsei cu un ton cât mai firesc, la Femeia

— Şopârlă. Am cunoscut-o în casa domnului MacBrown. La ea mă gândeam.

— Şi de ce, neapărat, la ea?

— Pentru că ea avea două puternice motive să-l ucidă pe prinţ: actul de răzbunare al unei femei ultragiate şi zădărnicirea unui plan de construcţie la care Moemoe ţine atât de mult.

— A fost vorba că planul nu putea fi zădărnicit în acest fel.

— Ba putea. Kiha-Wanina cunoştea că după moartea prinţului toate bunurile acestuia trec pe seama Marelui Sfat.

Nobilii săriră în picioare. Mă ridicai şi eu.

— De unde ştii dumneata asta? mă întrebă Lunalilo.

— Ştiu destul ca să pot pricepe că acesta e obiceiul pământului. Or.

Marele Sfat n-ar încheia un asemenea târg înainte de a şti cine l-a ucis pe prinţ. De aceea moartea acestuia trebuia să fie misterioasă, pentru ca târgul să se încheie cât mai târziu sau niciodată.

Tăcui. Tăcu şi Lunalilo. Eram convins că el nu crezuse o iotă din ultimul meu argument, dar mi-l punea în faţă ca atare, descompus, pentru ca eu să-mi dau seama că m-am încurcat în propriile mele bâiguieli.

După ce făcu câţiva paşi, se opri drept în faţa mea:

— Prinţul, zise el calm, nu a fost omorât de Kiha-Wahina. Vrei să ştii de ce? Femeia-şopârlă nu-l putea ucide decât cu privirea, cu privirea aceea grozavă, pironită anume în ochii muritorului, care îl îngheaţă în numai câteva clipe. Chipul mortului însă e departe de acela al unui om îngrozit. L-ai văzut, cred că eşti convins. El a murit fericit, cu zâmbetul buze, ca şi cum s-ar fi uitat nu la o şopârlă, ci la o zână. Prinţul a murit nu printr-o uitătură fioroasă, ci printr-o sărutare dulce. A murit cu ochii la faţă din gândul dumitale.

Se apropie mai mult şi-mi puse mâna pe umăr.

— Iată ce, continuă el, eşti oaspetele nostru şi te putem sili să spui ceea ce nu vrei. Du-te la judele Moemoe spune-i ce ai văzut şi ce ai auzit. Spune-i că, într-adevăr, soarta crângului de lehua este acum în mâinile noastre. Spune-i că vom fi gata să stăm de vorbă, dacă dumneata vei veni cât de curând înapoi, dar nu singur.

— Cu el? întrebai uşurat, ca într-o nădejde de salvare.

— Nu, nu cu el, răspunse Lunalilo, ci cu fata din gândul dumitale. Cu

Frumoasa Necunoscută. Atunci vom lămuri şi vom hotărî totul. Eşti liber.

Ima i te de noi aaim tul de

Capitolul XV

Iţe

r.

ru în ru a’s u îi

David era teribil de nervos şi-mi asculta istorisirea plimbându-se prin cameră, răsturnându-se pe fotoliu, negăsindu-şi

locul, întrerupându-mă cu întrebări nerăbdătoare. Era conştient de starea lui şi, în timpul unei paranteze, se motiva pe sine prin aceea că nu dormise toată noaptea, că avusese o şedinţă lungă cu consilierii comunali şi că aceştia îl scoseseră din fire cu alte noi şi noi şovăieli. „Nimic nu te ucide mai mult decât cuvântul pe care nu poţi conta", zicea el făcând o dramă dintr-o banalitate. Firește, la ordinea zilei fusese tot construirea şoselei. Primarul nu le spusese nimic despre tentativa negocierilor lui cu prinţul Lohiau, dar era atât de optimist asupra misiunii mele, încât le-a cerut consilierilor acordul pentru cumpărarea crângului de lehua. Dacă eu mă întorceam cu un eventual dar din partea prinţului, aşadar cu permisiunea ca terenul să fie folosit fără niciun fel de chirie sau despăgubire, David ar fi repurtat şi o mare victorie morală. Discuţiile fuseseră foarte aprinse, el izbutise la un moment dat să-i convingă, dar spre ziuă ei şi-au revenit la vechile opinii şi au hotărât amânarea dezbaterilor.

David se ferea să-mi spună ce anume se petrecuse către ziuă, ce anume îi făcuse pe consilieri să hotărască o nouă amânare exact în momentul când se pregăteau să voteze în favoarea proiectului. Eu însă aflasem de la Kaena, care mă văzuse de departe şi mă întâmpinase la poartă, iar acum nu-mi era greu să fac legătura între un eveniment şi altul. La revărsatul zorilor vulcanul începuse să fumege. îl văzusem şi eu, în timp ce mă apropiam de Kipukua, şi încercasem simţiri ciudate în faţa acelei coloane aeriene care, de altfel, nu inspiră teamă. Craterul fumegase şi până atunci, era un spectacol obişnuit, dar numai atât cât să nu pară că e mort; risipea un abur leneş, ca acela ce se ridică din răcitoarele rafinăriilor de petrol. În zorii aceia însă fumegarea era aspră.

Valeriu Anaia semn că vulcanul se trezea dintr-o lungă dormitare şi nu se putea şti dacă acea respiraţie a muntelui, încă prietenoasă, nu va deveni limbă de balaur. Priveliştea aceea, văzută şi de la ferestrele primăriei, va fi fost îndeajuns de gravă spre a stăvili încrederea consilierilor într-un proiect ce putea fi nimicit încă în faşă. Ei erau cu picioarele mai pe pământ decât primarul lor, iar acesta era acum furios nu numai pe realismul lor, ci şi pe izvoarele care îl alimentau.

Ştiam şi de ce se ferea David să-mi pomenească de trezirea vulcanului.

Greu de spus dacă el bănuia sau nu că eu cunoşteam şi o a doua

legătură, dar eu o ştiam tot de la Kaena, care mi-o istorisise în grabă îndată după sosirea mea. La aceeaşi vreme, adică în revărsatul zorilor, trupul adormit al Unaunei ieşea din înţepenirea cadaverică şi redevenea cald, cu respiraţia adâncă şi uneori întreruptă de oftat. „De ieri după-amiază, îmi spunea Kaena, soră-mea intrase în catalepsie completă. E stadiul în care trupul devine insensibil şi rigid, pare lipsit de viaţă, nu e în stare să simtă durere, îi poţi tăia un deget fără să curgă sânge şi, dacă n-ai şti să faci proba oglinzii aburite, ai crede că ai în faţă un om mort.

Eu însă nu aveam nevoie de această probă, fiindcă o mai vegheasem pe soră-mea şi în alte împrejurări de acest fel. E adevărat că pe atunci eram mai mică şi mă speriam, dar cu vremea m-am deprins şi am ştiut că nu am motive de spaimă. De data aceasta am vegheat-o chiar foarte liniştită, mai mult din afecţiune decât din grijă. Nici măcar termitele nu mai prezentau o ameninţare; după câteva ceasuri au intrat în pământ, văzduhul s-a limpezit, înţepenirea soră-mii a durat aşadar toată noaptea. Spre zori însă ea dormea omeneşte, ca la început, aşa cum doarme şi acum, şi am motive să cred că somnul acesta nu va mai dura mult”.

Fără doar şi poate, David cunoştea toate aceste lucruri, dar se ferea să le introducă, cel puţin deocamdată, în discuţie. E adevărat însă că, tot cel puţin deocamdată, eu eram istorisitorul principal şi că el intervenea doar din când în când, mai mult să-şi explice nervozitatea decât să-mi înfăţişeze întâmplări petrecute în lipsa mea. Poate că eram şi eu de vină. Avusesem timp să mă gândesc la ceea ce aveam să-i spun şi construisem o expunere savantă, cu retrageri şi învăluiri, ca pe un câmp strategic, şi aceasta mai mult de dragul demonstraţiei şi al efectelor pe care le urmăream decât de dragul adevărului în sine. Pe ţărmul de lângă Hanaleia avusesem norocul să dau peste o şalupă care tocmai pleca spre Marea Insulă. Şalupa era pe seama a doi filipinezi cărunţi şi ştirbi. În câteva minute şi pentru câţiva dolari i-am convins să mă ia cu ei şi am călătorit ca de unul singur, căci cei doi vorbeau tot timpul între ei şi într-o limbă pe care nu o înţelegeam. De altfel, filipinezii îmi arătau şi încredere. Deşi îmi dăduseră a înţelege că ei sunt negustori

Străinii din Kipukua de găini, nu era greu de priceput că se îndeletniceau cu contrabandă de cocoşi luptători, ale căror creste, neobişnuit de mari şi focoase, răsăreau printre gratiile cuştilor, în timp

ce dintr-o traistă bălăbănită la parmalâc se trădau pintenii de oţel. Albastrul liniştit al mării îmi făcea bine şi aveam liniştea nu numai de a-mi aduna gândurile, ci şi de a mi le rândui după chipul în care aveam să i le înfăţişez lui David. La Hilo, filipinezii mă dăduseră pe seama poştaşului, care tocmai se gătea să plece spre Kipukua. Erau înţeleşi, poştaşul îi aşteptase, desigur, şi s-a despărţit de ei cu un cocoş strecurat în fânul de la spatele cabrioletei.

E omul lui Dumnezeu, îi spuseseră ei, şi te alegi şi cu o pară în buzunar.

De unde ştiau ei că aş fi omul lui Dumnezeu? Şi nu cumva îi dădeau lui un semn că aş avea bani la mine? Nu se poate, îmi răspundeam, dacă aveau de gând să mă jefuiască, ar fi făcut-o în şalupă şi m-ar fi aruncat, fără urmă, în mare. Poştaşul era un om mai degrabă posomorât, vorbea puţin, numai când era întrebat, şi îndemna calul cu o nuia de alun, numai pe deasupra, fără să-l atingă. Calul îmi aducea aminte de Ipu şi aş fi vrut ca poştaşul să-l croiască o dată şi să aud nuiaua plesnind pe o piele reală. Treceam pe valea despre care îmi povestise David, semănată cu stâlpi de lavă, şi-mi aduceam aminte de voievodul Kahavari şi eu veneam acum de la strănepotul său, pe care-l lăsasem înfăşurat în giulgiu de tapa şi la care trebuia să mă întorc cât de curând, spre a dovedi că nu aveam niciun amestec în uciderea lui.

Stâlpii de lavă se desfăşurau pe ambele laturi ale drumului de ţară şi păreau un cimitir cu morţii ridicaţi în picioare, care mă urmăreau de după măştile lor de catran. Poştaşul continua să tacă, cocoşul adormise pesemne în fân ori se gândea şi el la cine ştie ce şi undeva departe se zăreau nişte ruini negre care nu puteau fi decât acelea ale templului

Wahaula, de unde începuse drama nefericitului prinţ Kahele. Ce om interesant este domnul MacBrown! Se lăsa înserarea şi lumea plutea în nelinişte, ca o pândă de pădure, şi plutea şi nu se mai aşeza. La un moment dat însă calul a început să sloboadă vânturi de sub coadă şi ele bolboroseau şi miroseau atât de vesel şi de real, încât am început şi eu a binecuvânta lucerna şi trifoiul şi grăunţele şi tot ce poate fermenta în burta unui cal pe o asemenea vreme. Argumentul era grotesc, dar îmi ziceam că, la treapta ei cea mai adevărată, realitatea nu poate fi decât vulgară, asemenea miracolului. De aceea, când m-am apropiat de munte şi am dat cu ochii de fumegarea trandafirie ce se îngâna cu amurgul, nu am trăit nici pe departe

revelaţia sublimului şi nici vreo spaimă oarecare, ci acel sentiment de siguranţă pe care cred că-l au paraşutiştii în momentul contactului lor cu pământul. „Acasă" însă nu m-am simţit decât când am văzut-o pe Kaena alergând spre poartă. „Nu aştept niciodată scrisori, mi-a spus ea strângându-mă de braţ, dar de data

Valeriu Anania aceasta era idul la poştaş şi-i pândeam trecerea. Ţi-am spus că noi suntem înzestraţi cu mâna", a adăugat ea râzând şi râsul ei m-a luminat deodată, dar numai pentru câteva clipe, căci umbrele – prea erau multe – aveau să mă năpădească din nou.

— Şi când zici că a murit prinţul? întrebă David desprinzându-se de la fereastră, unde stătuse o vreme pe gânduri.

— Azi-dimineaţă, în zorii zilei.

Primarul râse amar, aproape strâmb.

— Tot în zorii zilei mi-au respins consilierii propunerea. Două lovituri deodată, cam mult… Cam mult al dracului!

— Crezi că te urmăreşte? zisei eu într-o doară.

— Nenorocul da, altcineva nu cred, răspunse el cu ochii pe jumătate închişi.

Zisese nu „altceva", ci „altcineva".

— În orice caz, ce crezi că e de făcut? întrebă el repede cu conştiinţa evidentă că săvârşise o greşeală.

— În ce mă priveşte, nimic altceva decât să mă întorc cât mai degrabă la Hanaleia. Mi-am dat cuvântul de onoare şi trebuie să mi-l ţin. În niciun caz nu pot părăsi arhipelagul ca un pungaş şi cu atât mai puţin ca un criminal sau complice la o crimă. Nu-mi pare rău că m-am vârât acolo unde poate n-ar fi trebuit, dar am făcut o – şi ştii că am făcut-o de dragul tău –, iar din încurcătura aceasta trebuie să ies cel puţin onorabil, dacă nu învingător.

— Crezi totuşi într-o biruinţă?

— Dacă-l conving pe Lunalilo că mireasa prinţului nu a fost aceea pe care eu o aveam în gând, tu ieşi în afara bănuielilor şi nobilii vor fi dispuşi să încheie târgul. Nici nu văd de ce nu l-ar încheia. Depinde numai în ce condiţii.

— Şi pe cine, mă rog, aveai tu în gând? întrebă David după oarecare ezitare.

De prea multă vreme aşteptam întrebarea pentru ca să nu răspund repede şi calm:

— Pe Unauna.

— Şi de ce dracu' tocmai pe ea? se răsti el cuprins iarăşi de nervi.

Dacă neapărat trebuia să te gândeşti la cineva – şi anume la cineva de pe lângă mine –, de ce nu te-ai gândit la Kuaana? Ea e maestră a dansurilor hula.

— Nu m-am gândit la ea.

— De ce nu te-ai gândit la Kaena? Ea cântă frumos.

— Nu m-am gândit la ea.

— De ce neapărat la Unauna? urlă el ca ieşit din fire. Ea are părul roşu, nu cântă, nu joacă, nu ştie poezii, nu-i arde de măritat…

Străinii din Kipukua 239

— Dragul meu, ştiu că toate acestea îmi stau împotrivă, dar totuşi la ea m-am gândit. De ce, nu sunt în stare să-ţi spun. La urma urmelor, acesta nu e singurul lucru care nu poate fi explicat aici. Mai mult, ştiam că o lăsasem pe Unauna dormind. E adevărat, în principiu ea se putea trezi oricând, chiar îndată după plecarea mea, dar aceasta ar fi fost ultima presupunere posibilă. Ei bine, în ciuda tuturor acestor argumente, numai la ea m-am gândit. Am fost şi destul de nepriceput ca să mă trădez în faţa nobililor. Ce să fac? şi ridicai din umeri.

Se înserase de-a binelea şi era destul de târziu. Luna, aproape la jumătate, se ridica din zarişte a pustiului de lavă. Nu mă simţeam obosit, dar aş fi vrut să isprăvesc cât mai repede cu toată povestea aceasta, să plec, să mă culc, să dorm adânc. Îmi dădeam seama de încurcătura lui

David. îl nefericeau nu numai moartea în sine a prinţului, ci şi faptul că cea care trebuia să se înfăţişeze nobililor – adică cea pe care eu o avusesem în gând – era tocmai Unauna, adversară neînduplecată a proiectului. Nu mă mirai deci că încerca rezolvarea pe o cale ocolită.

— Evident, zise el cu calmul unui om de chibzuinţă, cu Unauna nu poţi merge la Hanaleia sau cel puţin nu vei putea merge curând.

— N-am putea s-o trezim?

El se mulţumi mai întâi să-mi răspundă din cap şi din buza de jos.

Apoi adăugă:

— Nici pomeneală. Ar putea fi extrem de primejdios. Mă refer la sănătatea fetei.

Încuviinţai fără dificultate, ca unul ce ştia câte ceva despre accidentele, uneori fatale, ce se pot întâmpla letargicilor sau

somnambulilor, atunci când sunt brusc treziţi de un factor extern. David însă avea altceva în gând şi mă grăbii să-l provoc.

— În cazul acesta, e rândul meu să te întreb: ce e de făcut?

— Singura posibilitate este aceea de a te întoarce acolo însoţit de

Kaena. Unauna va fi vegheată de Kuaana.

— Bine, dar nu la Kaena mă gândeam atunci.

— Ştiu, ştiu, zise el apăsat. Tu vei putea să juri pe adevăr, că adică te gândeai la fata mea cea mare. Kaena însă va depune mărturie, tot sub jurământ, că ea a vegheat-o pe aceea la care te gândeai tu şi că aceasta nu s-a mişcat de aici nici măcar un ceas. Cu alte cuvinte, nu faţă la care te gândeai tu a fost aceea care a cântat în faţa prinţului şi i-a devenit soţie. E singura ieşire şi alta nu văd. În felul acesta, puteţi să plecaţi cât de curând.

Soluţia era atât de logică, încât rămăsei pe gânduri, socotindu-mă când anume aş putea să plec spre Hanaleia. Desigur, cât mai de dimineaţă, de cum se face ziuă. Până atunci aş avea câteva ceasuri bune de dormit.

Odihna mi-ar prinde bine, căci, altfel, ajuns acolo extenuat, nu mi-aş

Valeriu Anaia putea stăpâni nervii şi aş mai face cine ştie ce prostie. Uite-l pe David în ce hal este, mai bine zis în ce hal l-am găsit. Totuşi, omul acesta are o mare stăpânire de sine. Fără îndoială, are stofă de conducător. Se depăşeşte când vrea şi află soluţii când trebuie.

— Ascultă, David, mă pomenii deodată întrebând, crezi că argumentul va fi bun şi pentru nobilii din Hanaleia?

— De ce să nu fie bun? zise el cu apele sufletului tulburi.

Nu aveam nicio explicaţie sau cel puţin nu credeam că o pot avea şi mă mulţumii să-l privesc drept în ochi.

— Crezi că o să ţină?

— De ce să nu ţină? zise el aproape răstit.

Eram sigur că şi el înlătură lăuntric posibilitatea vreunei explicaţii.

— Să mergem în grădină, zise el luându-mă de braţ, voind astfel nu atât să-şi impună punctul de vedere printr-un gest, cât mai ales să evite cine ştie ce întorsătură a conversaţiei.

Nu mai zisei nimic şi mă lăsai împins de mâna lui viguroasă. Avui însă o senzaţie neplăcută. În acel moment îmi amintii de sergentul

care mă purta de la celulă la camera de anchetă, tot aşa, strâns de braţ şi împins, după ce-mi pusese ochelarii de tablă neagră. Mergeam ca un orb călăuzit de un câine-lup în care se trezise sălbăticiunea şi care mă putea duce spre inima pădurii, între ai lui, unde aş fi fost sfâşiat. Nu perspectiva morţii mă înspăimânta, ci întunecimea drumului, necunoscutul spre care înaintam, nesiguranţa dacă acea călăuză era încă un câine sau deja un lup. Mă scuturai tot şi-mi smulsei braţul din mâna lui

David. Coborârăm scara. De cum trecurăm de colţul casei, dădui cu ochii de coroană trandafirie a vulcanului, fantastică în bătaia lunii. Mă oprii s-o privesc mai bine şi gândul îmi sări, năprasnic şi prostesc, de la calul poştaşului la Sinaiul lui Moise.

— S-ar putea să nu ţină mult, zise David aşteptându-mă. Nu totdeauna fumegarea e urmată de o erupţie. – Vrei să spui deci că e vorba de un fenomen oarecum singular? zisei eu fără să mă mişc.

— Adică? întrebă el cu o nestăpânită tremurare în glas.

— Nimic, mă grăbii eu să risipesc vorba. Adică ceva neobişnuit.

Şi ne continuarăm drumul spre fundul grădinii.

Sub arborele de lahala nu aflarăm pe nimeni. Patul de ferigi era gol, iar alături zăcea evantaiul de frunze.

Ne uitarăm unul la altul, tăcând. Tăcea şi limă, ridicându-se uşor spre lumina vulcanului.

— S-a trezit, şopti David.

Nu era nicio bucurie în şoapta lui, ci mai degrabă spaimă. Parcă voind să se dezmeticească, mă apucă iarăşi, de data aceasta nu de braţ.

Străinii din Kipukua ci de mână, şi alergarăm amândoi spre intrarea din spate. Fereastra de la odaia Unaunei era luminată.

David bătu în uşă.

— Poftim! se auzi o voce în care nu recunoscui pe niciuna din fiicele primarului.

Unauna şedea în picioare, înfuleca dintr-un sandviş şi vorbea mestecând, aşa cum vorbeşte cineva care nu are vreme de pierdut. Era îmbrăcată într-un muumuu lung, cu flori albastre, în părul ei roşu ardea o floare de hibiscus.

— Iartă-mă, zise ea către mine – şi se părea că într-adins îl ignoră pe taică-său, ceea ce mă făcu să mă simt prost –, iartă-mă că n-am venit de îndată să te văd. Am vrut ca mai întâi să mă spăl, să mă schimb şi să bag ceva pe sub nas. Am o foame de lup. Altfel, te-aş fi

mâncat fără să ştiu de unde să te încep.

— Unde e Kaena? întrebă David mai mult ca să iasă din situaţie.

Fata ridică din umeri, continuând să înfulece.

David dispăru şi-l auzii bătând nervos în uşa Kaenei, deschizând-o violent cu piciorul, alergând la bucătărie, în baie, în sufragerie. Se întoarse gâfâind.

— Unde e Kaena?

— Nu ştiu, răspunse fiică-sa adunând cu limbă o frunză de salată din colţul gurii. După ce m-am trezit, şi-a socotit misiunea încheiată şi a zbughit-o. O fi având un rendez-vous, ce ştiu eu?

David deveni palid, se izbi cu palma peste frunte trăsnit de o bănuială, înhăţă din mers o cravaşă şi pieri pe poartă, alergând ca un nebun.

Rămăsei împietrit şi putui să îngaim:

— Unde s-a dus?

— Ştiu eu? molfăi fata. L-o fi apucat şi pe el strechea.

Un val de râs i se întâlni cu înghiţitura. Îşi duse palmă la gură şi se întoarse puţin într-o parte.

— Scuză-mă, zisei, te aştept în sufragerie.

— Vrei şi o cafea?

— Dacă aduci două.

Trezirea Unaunei prăbuşea năprasnic planul lui de a o trimite cu mine pe Kaena. Gândul lui fusese construit pe somnul presupusei împricinate şi pe neputinţa ei de a depune mărturie. Acum faţă era trează, iar el fusese atât de tulburat de dispariţia Kaenei, încât nici nu avusese timp să se dezmeticească. Eu însă mă gândeam mai puţin la ce va fi făcând el acolo unde s-a dus şi mai degrabă la chipul în care aş putea s-o conving pe Unauna să meargă cu mine la Hanaleia. Pentru această era nevoie ca mai întâi s-o pregătesc. Eu plecasem la câteva ceasuri după căderea ei în somn şi mă întorsesem ceva mai înainte ca ea să se

Valeriu Anaia fi trezit. Dacă soră-sa, după cum aflasem, a zbughit-o de îndată ce veghea ei luase sfârşit înseamnă că n-a apucat să vorbească nimic cu

Unauna şi că aceasta habar nu are că eu am lipsit în acest timp de acasă. Într-adevăr, numai aşa putea fi înţeles tonul cu care-mi spusese:

Iartă-mă că n-am venit să te văd. Trebuia deci că mai întâi s-o

informez asupra a ceea se întâmplase cu mine şi eram bucuros că o voi face eu, şi nu David. Acesta ar fi complicat într-adins problema, în aşa fel încât – pe cât i-ar fi fost lui cu putinţă – s-o demobilizeze pe fată. La urma urmelor, şi Kaena era o adversară a proiectului şoselei, dar, între două rele, David alesese pe cel mai puţin rău. Era esenţial deci ca eu să simplific problema, reducând-o la câţiva factori esenţiali, care să nu fie străini de sensibilităţile fetei.

Unauna aduse două ceşti cu cafea şi o sticlă cu coniac.

— Preferi câteva picături în cafea? zise ea pe jumătate întrebând şi pe jumătate hotărând.

Încuviinţai din cap.

— Eu nu pun niciodată, adăugă ea aşezându-se pe un fotoliu, dar ştiu că cinci-şase picături de coniac sporesc aroma cafelei, mai ales când e foarte, fierbinte. Să ştii că e turcească veritabilă, iar zahăr i-am pus foarte puţin.

— Într-adevăr, e delicioasă! exclamai eu după prima sorbitură.

Scosei tabachera.

— O papiroasă?

Ea îşi scutură pletele ca nişte flăcări răscolite.

— Nu, mulţumesc. M-am lăsat.

Făcui ochii mari, dar trecui repede peste uimire. Să fie aceasta singură schimbare radicală în urma somnului?

— Şi ce-ai mai făcut? întrebă ea parcă anume voind să mi-o ia înainte şi să evite nişte întrebări pe care, de altfel, nu aveam de gând să i le pun. Sper că nu te-a ţinut tata închis în casă şi nici nu te-a purtat pe la plicticoasele lui şedinţe de la primărie. Ai văzut crângul de lehua?

Aşa e că ţi-a plăcut?

— Nu l-am văzut, răspunsei puţin încurcat.

Într-adevăr, numai acum îmi aminteam că toată discuţia aceea în care intrasem se învârtea în jurul acelui crâng şi că tocmai acolo nu avusesem timp să mă duc. îl văzusem doar de departe, din pridvorul casei lui David, şi aş fi vrut să mă întind la umbra acelui maiestuos ulu şi să zăbovesc cu urechea pe trunchiul lui şi să ascult foşnetele viţei de akala. Aş fi căpătat poate un simţ în plus, pe acela al metaistoriei.

— Păcat, zise fata cu evidentă părere de rău. Te-ai fi îndrăgostit de el. Poate nu chiar atât cât soră-mea, dar te-ai fi îndrăgostit oricum. Ai fi văzut-o şi pe Kuaana la coliba ei şi ar fi dansat pentru dumneata. Ce e azi?

Străinii din Kipukua întrebarea o puse după o uşoară tresărire.

— Dacă nu a trecut de miezul nopţii e încă marţi.

Unauna se gândi puţin şi zise că pentru sine:

— Pustnica trebuie să se fi simţit tare singură, precum ştii…

— De fapt, am fost plecat tot timpul, o întrerupsei eu, temându-mă să nu scap din mână conversaţia înainte de a se întoarce David. De-abia m-am întors.

— Serios? se interesă ea. Unde-ai fost şi ce-ai văzut? Ce te-a impresionat mai mult?

— La întoarcere am trecut pe lângă templul Wahaula.

— Sper că nu ţi-a trăsnit prin cap să-l şi vizitezi.

— Nu. Dar dacă aş fi făcut-o?

— Templul acela e şi acum tabu, aşa cum a fost pentru prinţul Kahele.

— Fiindcă veni vorba, ştii că l-am cunoscut?

— Pe cine?

— Pe prinţul Kahele.

— Ce s-a ales de el?

— A devenit ibovnicul Kiha-Wahinei.

La auzul acestui nume Unauna se zbârli, faţa îi deveni stacojie şi o flacără rebelă i se aprinse în ochi. Din clipă în clipă mă aşteptam să aibă o criză şi mă întrebam dacă drumul ales de mine, deşi se dovedea bun, nu e prea direct. Dar nu aveam vreme de pierdut. Spre surprinderea mea, fata se potoli.

— Săracul, rău a ajuns.

— Rău, într-adevăr.

— Ce folos că şi-a mântuit oasele?…

— Asta n-ar fi nimic. Guşteriţa l-a împins să comită o crimă. Şi el a făcut-o, de dragul ei. A ucis un om.

— Kiha-Wahina nu putea să-l împingă la altceva. Dacă tata nu s-ar fi salvat la timp, de mult ar fi fost şi el un criminal.

— El s-a salvat fiindcă l-a ajutat Pele. Dar pe mine cine mă ajută?

— Ce vrei să spui? tresări ea.

— Cine mă ajută pe mine? Aceasta e problema. M-am întâmplat la locul crimei îndată după ce fusese comisă şi nu m-am putut sustrage bănuielilor.

— Dumneata? se miră ea aproape amuzată de o asemenea enormitate.

— Nu că eu aş fi comis crima, ci că aş fi ştiut cine o comisese. Mai precis, că pe autorul ei îl aveam în gând.

— Şi cum de te-ai gândit la Kahele?

— Asta e nenorocirea, că nu la el mă gândeam. Kiha-Wahina îmi inspirase pe altcineva.

Valeriu Anania

— Şi pe cine anume?

— Pe dumneata.

— Pe mine? se amuză ea din nou. Asta-i bună.

— Unauna, îţi vorbesc foarte serios. Am nevoie de sprijinul dumitale.

Fata se ridică de pe fotoliu cu mişcări foarte nesigure, ca într-un spasm al membrelor.

— Dar de unde până unde te-ai putut gândi că eu aş fi fost în stare să comit o crimă?

— De fapt, gândul meu te implica nu în crimă, ci în împrejurările care au dus la ea.

— Bine, dar de unde până unde?

— Absolut împotriva oricărei logici. Orice argument raţional ar fi stat împotriva unui asemenea gând. Îmi fusese inspirat de o putere neagră.

— Şi de ce să ţi-o fi inspirat?

— Simplu. O veche duşmănie împotriva tatălui dumitale. A prins de veste că-i sunt prieten, că veneam de aici şi că mergeam spre locul cu pricina. Aceasta s-a întâmplat la conacul domnului MacBrown.

— Nu ştiu cine e domnul MacBrown.

— Nici nu are prea mare importanţă.

— Dar de unde ştii dumneata că tocmai Kiha-Wahina este aceea care m-a împins chiar pe mine în gândul dumitale?

— Când părăseam conacul domnului MacBrown, mi-a strigat din fereastră: Spune-i prietenului dumitale să-şi ţină fata acasă!

— Da, dar prietenul dumitale are două fete, se căzni ea să râdă.

— Numai una, una, răspunsei eu şi de îndată băgai de seamă că-i face plăcere. De când erai copilă m-a obsedat numele dumitale şi cred – sunt convins – că avertismentul Guşteriţei a căzut exact pe această obsesie, în acel moment, ca şi ceva mai târziu, nu m-am putut gândi decât la dumneata.

— Eşti foarte drăguţ, zise ea fără accent. Dar eu te pot ajuta eu

în toată treaba aceasta? Dacă eşti sigur că omorul a fost comis prin Kahele, de ce nu le-ai spus nobililor şi nu le-ai făcut proba?

— Pentru crimă comisă de o fiinţă vie se cer materiale, dar crimă comisă de un spirit nu poate fi dovedită decât logic. Pentru ca să ajungi însă la necesitatea logicii pure, trebuie s-o elimini pe aceea a probei materiale, s-o faci de prisos. De aceea le-am făgăduit nobililor că mă voi întoarce – şi foarte curând – cu persoana pe care o aveam eu în gând, spre a le face dovada materială că dumneata nu ai fost niciodată la locul crimei şi cu atât mai puţin atunci când ea a fost comisă. Odată făcută această probă, deci eliminată instrumentarea materială a crimei, îmi va fi uşor să o dovedesc – dacă va fi cazul – pe cealaltă, spirituală. Zic, dacă

Străinii din Kipukua va fi cazul, căci în fond nu mă interesează cine anume a săvârşit crima.

Mă interesează însă ca noi să ieşim de sub bănuială şi să dejucăm astfel stratagema Guşteriţei. De aceea te rog să mergi cu mine, ca martor.

Unauna se rezemase de pervazul uşii şi mă privea cu foarte mult interes. Părea convinsă şi mă felicitam pentru succes sau, mai degrabă, pentru ingeniozitate. Implicarea lui Kahele îmi venise în minte spontan, ca rezultat al unei constrângeri interioare, dar ea mi se părea acum plauzibilă şi mă miram cum de nu mă gândisem la ea mai înainte. Încă nu eram în stare acum să-l leg pe Kahele de instrumentarea crimei, dar o puteam face mai târziu şi, aşa cum afirmasem, numai de va fi nevoie.

Deocamdată nu era neapărat necesar să înţeleg, ci numai să mă descurc.

— Bine, zise Unauna desprinzându-se de pervaz şi făcând câţiva paşi. Să ştii însă că nu va fi – vreau să spun că nu-mi va fi – de ajuns doar să mă scoţi de sub bănuială, ceea ce, de altfel, e uşor. Va trebui să şi dovedeşti că Kiha-Wahina e autoarea morală a crimei. Ai înţeles, cred, că nu de dragul dumitale iau această hotărâre. Unde trebuie să mergem?

— Pe Kauai.

Fată tresări deodată şi se opri locului.

— Pe Kauai? Şi unde anume pe Kauai?

— La Hanaleia. Pe domeniul prinţului Lohiau, îmi ţinui suflarea. Atinsesem momentul de care-mi era frică, dar pe care era imposibil

să-l evit. Oricum, pe orice cale, oricât de savantă mi-ar fi fost construcţia, tot aici trebuia să ajung. Îmi era frică, pentru că văzusem reacţia violentă a fetei atunci când taică-său vorbise despre proprietatea prinţului Lohiau şi despre intenţia sa de a o cumpăra pe seama oraşului, Parcă auzeam şi acum farfuriile zbârnâind sub pumnul

Unaunei, când mă aşteptam să văd masacrăpată în ţăndări. Dar o asemenea reacţie nu avu loc şi acum. Începui a prinde curaj, Dacă am trecut peste acest hop, totul va merge bine; dacă nu, totul se năruie.

Mă uitam la fată eu un fel di disperări, ea la un suprem judecător es trebuie să pronunţi verdictul, Ea se făcuse palidă, buzele îi tremurau uşor şi, ea ameţită sau de = abia atunci trezită din semnul ei adânc, se rezemă eu palma de marginea mesei.

— Nu pot să merg la Hanaleia, zise ea aproape în şoaptă.

— De ce?

= Nu voi putea să jur pentru ciea ce îmi ceri dumneata.

— Şi de ce nu vei putea să juri?

— Fiindcă eu, zise ea uitându-se la mine eu ochii ficşi, eu am fost acolo.

Biciuit de un fulger, sării în picioare şi-i apucai mâinile.

— Dumneata?... Ai fost acolo?

Valeriu Anaia

— Da, zise ea cu un zâmbet extatic înflorit pe gură ca un mugure de lehua sub amintirea soarelui. Am fost.

— Atunci, ştii?

— Ce să ştiu?

— Că prinţul e mort.

Îmi dădusem seama că m-am grăbit, ezitasem cu vorba pe buze, dar ea se uitase la mine cu atâta candidă nedumerire, încât n-am mai avut încotro. Fata îşi desprinse mâinile din ale mele, se trase doi paşi îndărăt, ca pentru a mă vedea mai bine, şi-şi ridică mult sprâncenele, într-un fel de mirare amestecată cu sarcasm.

— Cum o să fie mort, de vreme ce e bărbatul meu?

Nu ştiui dacă trebuie să continui conversaţia sau să-i spun fetei noapte bună, să mă retrag cât mai politicos în cameră, să încui uşa şi să-mi strivesc tâmplele în pumni. Ea însă mă împinse uşor pe scaun, luă ibricul pe care-l lăsase pe măsuţa de lângă uşă şi-mi turnă în ceaşcă.

— Mai vrei o cafea? Sigur că mai vrei. De data aceasta, fără

coniac, căci nu mai e atât de fierbinte. Coniacul îl bei separat.

Îmi turnă în pahar. Se aşeză şi ea pe un scaun, lângă masă, şi mă privi cu bunăvoinţă.

— Cum crezi dumneata că eu pot fi nevasta unui cadavru?

— Nu-mi rămâne să cred decât că eşti nevasta unui spirit, răspunsei eu după ce sorbii adânc din paharul de coniac.

Ea îşi adună palmele între genunchi şi începu a se legăna uşor, ca într-o alintare.

— Un spirit frumos, cu păr bogat şi o şuviţă neagră pe sprânceană, săruta-i-aş măslina de pe şold şi zbenghiul din bărbie!

— Exact! exclamai eu surescitat, înseamnă că, într-adevăr, ai fost acolo.

— Ţi-am spus că am fost.

— Şi şcoala? Şi dansurile? Şi cântecul acela?…

Ochii fetei se tulburară şi căutau parcă ceva prin ceaţă, fără să izbutească a desluşi prea mult.

— Eu nu ştiu despre ce şcoală sau cântec îmi vorbeşti. Ştiu că am fost acolo şi că el este bărbatul meu. El va trebui să afle cine sunt şi de unde sunt şi va veni în sălaşul meu şi vom fi amândoi fericiţi…

Deodată tresări de un gând.

— Cred că e rândul meu să te rog să mă ajuţi. Ai putea să-mi faci acest serviciu? Sigur că poţi. Dumneata trebuie să te întorci acolo oricum. Fii mesagerul meu şi călăuza lui.

— Te rog, zisei eu teribil de încurcat, nu mă pune în asemenea situaţii. Ţi-am propus să mergem. De ce nu mergi cu mine?

Străinii din Kipukua

— Cum o să mergem împreună? Nu observi că noi gândim diferit, că încă vorbim două limbi diferite? Dumneata vrei să mă duci la reconstituirea unei crime, în timp ce eu îmi revendic mortul ca pe bărbatul meu şi-l aştept să mă culc cu el. Cum o să mergem împreună, de vreme ce nu avem acelaşi drum şi aceeaşi ţintă?

— Dar, pentru Dumnezeu, zisei eu scos din fire, i-am văzut cadavrul întins pe podină şi înfăşurat în frunze de tapa, plâns, prohodit… El e mortul de care ţi-am vorbit.

— Atunci, ţi-ai cheltuit vremea degeaba, zise ea.

Îşi pierduse calmul, se întărâta, din când în când îşi făcea mâna gheară şi-şi grebăna genunchiul cu unghiile. Discuţia ajunsese la un punct mort şi nu ştiu cum aş fi urnit-o din loc, dacă în acel moment

n-aş fi auzit portiţa trântită cu putere şi vocea lui David apropiindu-se, mai mult înjurând decât vorbind.

Unauna sări de pe scaun, deschise uşa şi dădui cu ochii de un spectacol înspăimântător. David o târa pe Kaena de păr şi ea de-abia îşi lăsa dus trupul pe jumătate gol, învelit în grabă cu o rochie sfâşiată.

El o târî în sufragerie şi o aruncă grămadă într-un colţ. Gâfâia, era vânăt. Vânătăi erau şi pe trupul fetei, cravaşat cu violenţă.

— Le-am prins! zise el cu glasul tot atât de sfâşiat ca şi îmbrăcămintea Kaenei.

Apoi privi spre Unauna şi zbieră:

— Pe târfa aia să n-o mai prind niciodată pe aici! Iar crângului o să-i dau foc! îi dau foc! Să ardă, cu sodomă cu tot!

Zbiera de se cutremurau pereţii. Kaena se adună mai bine în colţul ei şi ridică nişte ochi care nu mai erau ai ei. Părea o mică sălbăticiune încolţită de o alta mai mare, încercând să se apere cu agresivitatea disperării. Ţinea palmele pe podea şi genunchii uşor ridicaţi, ca la un start de fugă, parcă gata în orice clipă să sară la taică-său. Dar nu sări, ci-l năpădi cu vorbe năprasnice:

— Tu să-i dai foc? Tu, care nu eşti cu nimic mai breaz decât cel din urmă ticălos? Tu, care ai părăsit o zână şi te-ai terfelit cu o şopârlă?

Tu, care trăieşti doar prin moartea mamei mele? Cine m-a făcut orfană?

Cine m-a aruncat la sânul unei doici? Cine m-a aruncat în braţele ei?

Cine? Spune, cine?

Ca şi cum s-ar fi aşteptat că taică-său să o ucidă pe loc, ea prinse a suspina, cu ochii în lacrimi. David rămăsese împietrit. Azvârli cravaşa peste masă şi-i zise Kaenei scurt:

— Du-te şi te-mbracă.

Unauna o ajută să se ridice şi ieşiră amândouă.

David luă sticla de coniac şi bău zdravăn. Apoi se uită în fundul ibricului şi scoase cu degetul toată drojdia cafelei, pe care o mestecă bine, plimbând-o printre dinţi, înainte de a o înghiţi.

Valeriu Anania

— Simt nevoia gustului tare şi amar, zise el mai sorbind o dată din sticlă şi clătindu-şi gura. Acum îţi dai seama ce prăpastie e între mine şi fiicele mele.

— David, sunt obosit, teribil de obosit, şi aş vrea să mă culc, zisei

eu ridicându-mă de pe scaunul pe care rămăsesem înmărmurit.

— Ai aranjat ceva cu Unauna? întrebă el gospodăreşte.

— N-am aranjat nimic.

Şi în câteva cuvinte îi spusei toată povestea.

El rămase pe gânduri, bătând uşor cu degetele în masă. Noutatea nu păruse a-l fi contrariat prea mult şi nu mă miram. Nici pe mine nu mă contrariase. Ceea ce altă dată mi s-ar fi părut o enormitate acum mi se înfăţişa aproape firesc. Vechile mele resorturi lăuntrice reacţionau din ce în ce mai puţin. Intrasem într-o nouă ordine a lucrurilor şi mi-o asimilam eu repeziciune sau, mai precis, mă abandonam ei, Vorbisem cu naturaleţe şi convingere – oare chiar cu convingere? – despre crimă

Femeii-şopârlă şi complicitatea strigoiului Kahele. E adevărat, aveam şi unele rezistenţe, de Vreme ce mă încăpăţânam să-l cred pe Lohiau mort, aşa cum îl văzusem cu ochii mei. Dar siguranţa suverană a

Unaunei mă dezarma. Totuşi, eram gata să mă întorc la Hanaleia din spirit de onoare, ziceam eu, din curiozitatea de a şti care e adevărul, striga demonul din mine. Şi, de una o fi fost, nici cealaltă nu va fi lipsit.

David era mai rezistent decât mine, deşi se luptă mai de mult. Kaena îl demobilizase cu referinţe directe la ipostazele lui legendare, El nu avusese replică. Evitase înfruntarea. Se repliase cu repeziciune. Cine era acest om? Oare el ştia cine este?

Unauna intră în sufragerie şi ne găsi tăcând.

— Am auzit că te măriţi, îi zise el cu buza de jos lungă.

— M-am măritat, îl corectă ea.

= Nu cumva te-ai grăbit?

— Vreau să trăiesc la casa mea.

= Hm! Casa ta? Care § casa ta?

= Ce te priveşte? Tu mi-ai făcut-e?

David înghiţi în sec şi se uită în tavan.

— Şi de ce tocmai acum?

= Acum mi s-a făcut.

— Ţi s-a făcut ţie mai de mult.

— M-am săturat di peşti şi de porci.

David înghiţi iar în see şi = şi mută cehii la fată, Ea se uita la el de sus, ca o regină care-şi contemplă vasalul căzut la picioare.

= Stricate I scrâşni el printre dinţi.

Ia izbucni într-un râs lung, clocotitor, care = mi aminti de acela al domnului Martin, eu ecouri gislegici. Apoi aruncă!

Străinii din Kipukua

— Ai putea să-mi zici: doamnă!

În acel moment auzii paşii Kaenei pe coridor şi prinsei momentul.

— Mă scuzaţi.

Kaena mă prinse de braţ şi mă conduse în salonaşul din faţă, îi ziceau ei salonaş, dar în realitate era camera de lucru a lui David. O

dovedea mai alea biroul pe care zăceau, răvăşite, hârtii, scrisori, plicuri, dosare, schiţe din planurile şoselei. Un ceas cu pendul arăta că mai e un sfert de oră până la miezul nopţii. Fata se îmbrăcase tot într-un muumuu, cu desene geometrice galbene, şi se pieptănase în grabă. Nu mai era fiinţa umilită de adineauri. Gingăşiei cu care mă obişnuise i se adăuga o anume vioiciune, o energie latentă care încerca să se desfacă din strânsori, ca aceea a puiului ce bate cu ciocul în coaja luminii.

— Ce-ai văzut te rog să uiţi, zise ea lăsându-mi braţul şi stându-mi drept în faţă. Nu asta însă voiam să te rog în principal, ci altceva, îmi spuneai că vrei să te întorci pe Kauai.

— Trebuie.

— Când pleci?

— Cât mai curând posibil. Poate chiar la ziuă.

— Ia-mă cu dumneata.

Făcui ochii mari.

— Chiar voiam să te rog…

— Inventează ceva, spune-i tatii că ai vrea să mă plimbi, că trebuie să-mi aerisesc creierul, că… în sfârşit, găseşte… poate găsim împreună…

— Nu-i nevoie să inventez. Tatăl dumitale ştie că sunt martor într-un proces de crimă, în care… n-am timp acum să-ţi spun pe larg, trebuie să dovedesc că Unauna nu a fost la locul crimei, Dumneata vei mărturisi prin jurământ că de duminică seara şi până azi – anume până în seara zilei de marţi – ai vegheat-o pe sora dumitale aici, că ea a dormit tot timpul şi că deci nu s-a mişcat de la locul ei.

Ochii fetei îi umbriră, Dişi continuau să mă privească, luminile lor irau în pământ.

— Alta nu pot, zise ea după un timp de ezitări.

— De ce?

= Fiindcă nu voi putia să jur strâmb.

= Gum adică strâmb?

Vocea îi scăzu, buzili îi diviniră palidi.

— Eu nu am vegheat-o pe goră-mea tot timpul. Au fost câţiva ciasuri când am lăsat-o singură.

— Astă = siară adică.

— Nu, Aceasta a fost a doua oară, după ei ea se trezişi, întâia oară a-a întâmplat azi-noapţi.

Valeriu Anaia

Mă întorsei pe jumătate şi începui să mă uit cu interes la un tablou.

Era un oarecare peisaj marin, o acuarelă ieftină sau poate o litografie, cu stoluri de pânze plutind în arcul unui ţărm.

— În fond, zisei, nu mă interesează unde ai fost.

— De ce nu? Pe dumneata te interesează totul.

— Ai putea să-mi vorbeşti de lucruri mai interesante.

— Şi ce poate fi mai interesant decât să te descoperi pe tine însuţi?

zise ea fără să se mişte.

Mă răsucii şi o privii lung. Chipul i se luminase ca într-o transfigurare.

— Noaptea era atât de frumoasă, continuă ea, şi luna atât de limpede!

Vegheam în tăcere. Tata întârzia la primărie, Unauna se dusese, eu eram atât de singură. Atunci m-a chemat crângul de lehua. Şi m-a chemat cu atâta putere, încât toată fiinţa mi-o simţeam otrăvită de miresmele lui. Vino! Vino! Glasul devenise aproape material. M-am dus ca o nebună, alergând. M-am întors către ziuă. Atunci a ieşit soră-mea din înţepenire şi vulcanul din odihnă.

O ascultăm, firește, dar gândul îmi stăruia întru ale mele. Eram descurajat. Doamne, ce voi face? Ce trebuie fac?…

În clipa aceea se auzi vocea lui David tunând prin perete: Da, ca să-mi distrugi planul, de-aia te-ai măritat cu el. Crezi cumva că o să stau de vorbă cu tine? N-am să stau! Cu el o să stau!…

Înainte ca ultimele vorbe să se fi sfârşit, auzirăm o uşă trântită, apoi

Unauna intră peste noi ca o furtună. Părea nefiresc de înaltă, părul ei făcu lumină lămpii să pălească. Se opri în faţa Kaenei şi i se adresă cu o voce în care surprindeam o împletire ciudată de rugăminte şi autoritate:

— Mergi la Hanaleia şi spune-i prinţului Lohiau că-l aştept, îl aştept aşa cum adâncurile pământului aşteaptă năvala spre lumină. Fii mesagerul meu şi călăuza lui.

Kaena se uită la mine. Unauna îi explică:

— Domnul nu doreşte situaţii delicate.

Kaena deveni palidă.

— De ce îmi ceri tocmai mie această? Pentru că sunt sora ta?

— Asta nu contează. În tine am încredere. Că adică nu te vei atinge de el.

Argumentul avea nuanţa unei ofense tăioase, dar nu de el păru

Kaena tulburată.

— Unauna, îmi e teamă.

— Că o să te atingi de el? clocoti Roşcata.

— Nu, nu de asta.

— Atunci?

Kaena îngăimă aproape tremurând.

— Crângul meu de lehua.

Străinii din Kipukua 251

Nu aveam nicio îndoială că fata era îngrijorată de soarta acelui crâng pe care David îl ameninţase cu numai câteva minute înainte. Dar, spre surprinderea mea, unul din polii dialogului o luă razna.

— Jur că ţi-l voi păzi, zise Unauna.

— Că nu te vei atinge de el, preciză Kaena.

— Că nu mă voi atinge.

— Şi nici de Kuaana?

— Nici de ea.

Kaena suspină uşurată şi-şi prinse sora în braţe. Pendulul suna miezul nopţii.

— Când plecaţi? mă întrebă Unauna.

— De cum se face ziuă. Pândim poştaşul.

las iea ar.

ca poi

Lei cu tte:

ept saige

Lru

Capitolul XVI

Mă trezii leneş, fără să deschid ochii, şi căutai să-mi dau seama unde sunt. Auzii marea gudurându-mi-se la picioare şi înfipsei degetele în nisipul fierbinte. Era mai fierbinte decât aerul, cu toate că soarele mă dogorea drept în faţă. Da, da, desigur că soarele m-a trezit. Mă culcasem la umbra celor doi palmieri, îmbrăţişaţi pe ţărm şi împreunaţi în văzduh, şi acum, iată, umbră se mutase, lăsându-mă pradă căldurii. Se poate însă că m-au trezit şi tobele acelea îndepărtate şi vesele… Da, da, erau vesele tobele acelea. Le auzeam ritmurile săltăreţe, sincopate, debordante, ritmurile ce dezleagă trupuri din tipare omeneşti şi fac din ele ramuri şi valuri şi nori… Deschisei ochii şi îmbrăţişai imensitatea mării. Îmi simţii ceafa asudată pe jacheta făcută vălătuc. Aşadar, dormisem vreo trei ceasuri bune, fără să mă întorc, şi aceasta era o preţioasă răsplată pentru nesomnul de astă-noapte, când nu mai putusem închide ochii până la ziuă. Soarele era spre amiază şi Kaena nu se întorsese. De-abia acum mă întrebam cu adevărat: de ce, totuşi, a plecat pe munte?

Mă ridicai într-un cot şi privii în jur cu o enormă nedumerire. Totul mi se părea neverosimil, verdele mării, albastrul cerului, aurul nisipului, siluetele arborilor, însăşi prezenţa mea fizică acolo; tocmai acolo, sub soarele tropical al Pacificului, îmi era neverosimilă. Nu o puteam regăsi în nicio dorinţă, în niciun vis al trecutului. O dorinţă puternică devine deja o amintire şi te poţi regăsi în ea oricând. În una din închisorile mele mă pomenisem, după câţiva ani, cu o chinuitoare dorinţă de a călători. Îmi aminteam într-o zi de Crăciun şi nimeni în celulă nu vorbea. Eram patru în celulă şi toţi tăceam, tăceam cu ceasurile, cred că am tăcut toată ziua şi tot în tăcere mi-am mâncat porţia de terci vârâtă de gardian prin vizetă. De fapt, nu tăcea nimeni, fiecare se gândea la ai lui şi vorbea cu ai lui şi se ruga cu ei şi disperau împreună.

254 Valeriu Anania I Str

Eu şedeam aşezat pe marginea patului şi mi-am pus pumnii peste ochi pe şi am prins a călători. Călătoream mult, pătimaş, nesătul, mai puţin cu 53

avionul şi foarte mult cu trenul, cu autobuzul, pe jos… Trecusem de mult hotarele patriei, mergeam din oraş în oraş prin Austria, Germania, în

Franţa, Anglia, Scandinavia, dincolo de Cercul Polar, cu autobuzul în pană, purtat încet de sloiuri în derivă, salvat ca prin miracol de un vas pescăresc şi lăsat undeva pe un ţărm verde, de unde aveam să purced spre castelele Spaniei… Am călătorit aşa câteva ceasuri, dureros şi extatic, în trup sau în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie, că la urmă >

de tot, când mă dureau grozav pumnii de atâta încleştare şi i-am luat 1

de pe ochi, miracolul mi s-a părut nu lungă mea drumeţie, ci prezenţa 1

mea fizică în acea celulă rece şi murdară şi mai ales îngustă. Dar nici chiar atunci, în acea zi de Crăciun, nu îndrăznisem să ating mările calde ale Sudului şi cu atât mai puţin insulele Hawaiului, arar şi nostalgic pomenite în câteva romanţe din vremea tinereţii mele. Când, mult mai târziu, mă aflam în faţa Niagarei, îmi ziceam că acolo e un moment solemn al vieţii mele şi mă căzneam să mă pătrund de măreţia spectacolului, dar mă căzneam în zadar şi eram departe de emoţia prezumată, mă căzneam în zadar pentru că, de fapt, eu văzusem Niagara cu mult înainte, nu numai în manualele de geografie, ci şi aievea, în visurile mele treze, ca şi atunci, în dureroasa călătorie din ziua de Crăciun.

Dar apele acestea verzi şi cerul acesta albastru şi ţărmul acesta de aur şi palmierii aceştia îmbrăţişaţi nu-i văzusem niciodată şi de aceea lumea îmi era atât de străină şi eu atât de străin în ea şi mă întrebam ce caut eu acolo şi de ce Kaena plecase pe munte şi mă lăsase singur.

Ea pusese ochii pe acel munte încă de pe mare, de îndată ce şalupa a intrat în orizontul Hanaleii şi înălţimile uscatului au început a prinde contur. Era un munte pe jumătate sălbatic şi pe jumătate împădurit, la picioarele căruia se deschidea valea imperiului lui Lohiau. Câteva stânci negre şi drepte, ca nişte turnuri de cetate părăsită, se desprindeau din pădure şi urcau în cer pe măsură ce noi ne apropiam de ţărm. Câteva peşteri îşi deschideau gurile flămânde de lumină; una din ele arunca în prăpastie o vână de apă albă, care se poticnea în nişte praguri de piatră şi le escalada în năprasnice şi graţioase salturi. Era un spectacol la care făcea să te uiţi, dar Kaena îşi concentrase privirea ceva mai alături de el şi din când în când făcea semne cu mâna, ca şi cum ar fi vrut să fie văzută de cineva. Poate că

chiar schimba salutări cu cineva de pe munte, pe care eu nu eram în stare să-l văd. N-o mai interesa nimic, nu mai vorbea cu nimeni, ea, cea atât de exuberantă până atunci, ci şedea în picioare la prova şi-şi flutura mâna spre acea misterioasă înălţime, ca şi cum pentru aceasta ar fi plecat la drum şi acela ar fi fost locul unde trebuia să ajungă. Aşa se face că, de îndată ce am poposit

Străinii din Kipukua pe ţărm şi filipinezii au pierit cu şalupa în larg, Kaena şi-a strâns sandalele în curele şi a prins a căuta luminişul cel mai potrivit pe care ar putea să ajungă sus, la locul acela. „Avem destulă vreme să ajungem în sat, mi-a zis ea, până isprăvesc eu ce am de împlinit, te poţi odihni".

Şi am lăsat-o să se ducă fără s-o întreb şi fără să mă întreb.

Era vremea când nimic nu mă mai miră la acea mică sălbăticiune, în a cărei fiinţă se trezeau nebănuite latenţe. În tot timpul drumului fusese de o exuberanţă excesivă şi se arătase pornită pe tot felul de năzdrăvănii. Singurul moment liric fusese despărţirea ei de Kuaana. Să trecem prin crângul de lehua, te rog, i-a zis ea poştaşului de îndată ce ne-am urcat în cabrioletă. Drumul poştaşului nu era pe acolo, dar ea îl rugase cu o voce atât de convingătoare, încât acesta a tot cârmit hăţurile către cealaltă parte a oraşului până ce ne-am trezit pe drumeagul îngust, de pământ, al unuia din cele mai încântătoare locuri pe care le-am văzut în viaţa mea de hoinar. Zorile se ridicau magnifice şi-şi filtrau lumina prin frunzişul arborilor de lehua şi chia, ale căror flori de un roşu sângeriu se adânceau extatic în roşul de trandafir al cerului răsăritean. Eram şi norocos să văd crângul la un asemenea ceas al zilei, când văzduhul se leagănă pe glasul miilor de păsări şi sărută iarba cu sărutare de rouă. Printre arborii înalţi se răsfăţau tufe de oleandru şi căldării de ferigă. Cutezătoare viţe de akala şi inalua juraseră dragoste perpetuă crengilor celor mai înalte, păzindu-le într-o perpetuă îmbrăţişare.

Un vânt uşor răscolea miresmele şi ele erau atât de dulci şi de tăioase, încât, cu siguranţă, pătrundeau până şi în inima pământului. Dar nu copacii, nici florile lor, nici cântecul şi nici miresmele dădeau adevăratul farmec al acelui crâng, ci mai degrabă imaterialitatea lor prezumată, o anume putere lăuntrică ce iradia din întreaga lor făptură şi îndatora sufletul omului să nu-şi mai simtă pragurile. Cred că, dacă în acel ceas aş fi murit cu încredinţarea că voi merge de-a dreptul în rai, n-aş fi simţit trecerea. Poate că la sporirea acestui sentiment

contribuia şi faptul că acel crâng se rărea din loc în loc şi-i descoperea vederii imensitatea neagră de dincolo de el, a câmpurilor de lavă de pe care nu crescuse decât pustiu. Contrastul era izbitor, dar mai izbitor era hotarul foarte limpede ce despărţea cele două pământuri, parcă tras de sabia îngerului. Ce fericire să nu fi fost niciodată alungat din Eden şi să te afli încă şi de-a pururi pe tărâmul de dincoace… Deodată Kaena îşi lipi palmele între genunchi şi-şi plecă fruntea peste ele, ca într-o rugăciune.

Treceam pe lângă arborele ulu. Voiam să-l rog pe poştaş să oprească pentru câteva minute, dar fata era adâncită într-un gând atât de personal şi de intim, încât n-am îndrăznit să i-l tulbur. M-aş fi făcut vinovat de profanare. M-am mulţumit astfel să contemplu din mers şi de foarte aproape acel maiestuos şi tainic arbore, de ale cărui crengi fusese cândva

Valeriu Anaia spânzurat judele Moemoe şi prietenul meu David, în al cărui trunchi se odihnea – sau poate nu se odihnea – trupul eteric al Haumeei, soţia lui.

De acolo, de pe iarba aceea măruntă şi grasă, au lins dulăii sudoarea spânzuratului şi de acolo s-a repezit câinele ucigaşului Kou să-şi sugrume stăpânul. Trebuie să mai vin aici, îmi ziceam, şi să zăbovesc îndelung.

Va trebui să vin împreună cu David, cu atât mai mult cu cât el mi-a făgăduit să-mi vorbească de fosta şi unica lui soţie, în amintirea căreia este acum adâncit gândul Kaenei. Trecurăm de arbore fără ca eu să-mi întorc capul să-l mai văd o dată, în timp ce fata se desprindea din meditaţie şi căta cu privirea în lungul drumeagului.

Într-adevăr, din inima acelui crâng, într-un luminiş bogat în miresme, se ivise coliba Kuaanei. Poştaşul a oprit în dreptul ei, Kaena a sărit sprintenă din cabrioletă şi a alergat la uşă, pe care a deschis-o fără să bată. După câteva minute a ieşit împreună cu prietena ei, acea frumoasă pustnică a singurătăţilor îmbelşugate, presupusă şi sancţionată de David că fiind pricină de sminteală în casa lui. După ce Kaena a isprăvit ceea ce pesemne avea de spus, cele două femei au îngenuncheat una în faţa celeilalte, şi-au prins mâinile, apoi braţele, apoi umerii şi, apropiindu-şi frunţile, şi-au frecat nasurile unul de altul, cu mişcări atât de molatice şi graţioase, încât eu, privindu-le, nu am avut nici pe departe acel sentiment al comicului care, fără îndoială, m-ar fi cuprins în orice altă împrejurare de acest fel. Aşteptam să văd

şi lacrimi, acele inevitabile lacrimi de despărţire ale celor ce se iubesc, dar Kaena s-a întors grabnic în cabrioletă, a fluturat de câteva ori cu mâna în urmă-i şi, de îndată ce am ieşit la drumul cel mare şi ne îndreptam în galop spre Hilo, ea a fost cuprinsă pe neaşteptate de o veselie zgomotoasă şi cât se poate de nefirească. Las la o parte faptul că-l sâcâia cu fel de fel de întrebări pe bietul poştaş, care, şi aşa, nu era vorbăreţ, dar la un moment dat i-a zis: „Mână mai tare măgarul ăsta!". Poştaşul a rămas cu nuiaua de alun în aer şi cu ochii holbaţi între hulube, iar eu nu mă miram de el, căci tot aşa îi vedeam şi eu. La capătul hăţurilor era un cap de măgar, legat de restul calului printr-un gât foarte scurt şi cu părul foarte vânăt. Dar, după ce am mai clipit de câteva ori, capul de măgar nu l-am mai văzut, ci pe acela al calului. Calul strănuta cu spume la zăbală şi slobozea vânturi. Fata se amuza teribil pe socoteala noastră, râdea tare, gâlgâit, şi-şi plesnea palmele de atâta plăcere, ca un copil căruia i-a izbutit o păcăleală. Apoi s-a simţit obligată să dea explicaţii nedumeririi mele pe care i-o rostisem doar din ochi şi din umeri. „Pe vremuri am deprins arta iluzionismului, a zis ea, dar n-am mai practicat-o de mult şi văd că merge bine al naibii, bine de tot". Zicea „pe vremuri" ea, o fetişcană de şaptesprezece ani! apoi a adăugat: „Cel puţin pe dumneata te credeam mai deştept. Dacă ai şti să faci deosebirea între un vânt de

Străinii din Kipukua cal şi unul de măgar, ai fi putut să-ţi dai seama că această hodoroagă e trasă de un cal şi n-ai mai fi văzut un cap de măgar". Începusem a-mi zice că fata aceasta atât de gingaşă ar fi putut împrumuta de la soră-sa ceva mai bun decât un limbaj vecin cu vulgaritatea – pe care, de altfel, atunci i-l surprindeam pentru întâia oară, după ce observasem că Unauna şi-l temperase întrucâtva – când şi eu, şi poştaşul ne prinserăm zdravăn de barele de fier ale cabrioletei. Aceasta începuse a hurduca îngrozitor, de parcă ar fi mers pe bolovani. Ne uitarăm în lături şi, Dumnezeule mare! roţile îşi pierduseră obezile şi vehiculul mergea doar pe spiţe, ca pe picioroange, dintr-un salt în altul şi dintr-o cădere în alta. Ne-a trezit repede râsul fetei, acelaşi ca şi mai înainte, şi poştaşul a prins a da bice calului după ce cabrioleta şi-a revenit pe roţile normale. Eu încercam să mă amuz, ca unul ce asistasem la numeroase demonstraţii de hipnotism, prestidigitaţie, iluzionism şi magie, dar el mâna încruntat şi din ce în ce mai nervos, ca şi cum ar fi vrut să ajungă mai repede la Hilo şi să scape de asemenea clienţi. „De ce te sperii, i-am zis eu, n-o cunoşti, nu e ea faţa

primarului?" El a răspuns întâi din cap, cum că o cunoaşte, apoi din umeri, cum că cine ştie cine-o fi. „Cum să nu mă cunoască, a zis Kaena, eu am crescut aici de când eram mică. E adevărat, n-am vorbit niciodată amândoi, că eu nu primesc de la nimeni scrisori, iar tata îşi are adresa poştală la primărie. Cât despre Unauna…" Fata s-a înecat într-un râs şugubăţ, mi-a făcut cu ochiul că adică ştim noi ce ştim, măcar că eu nu ştiam nimic despre corespondenţa Unaunei, apoi i-a zis poştaşului: „Decât te-ai face că nu mă cunoşti, mai bine ai mușca pielea calului cu o lovitură, ca să vezi dacă e sau nu e cal adevărat.

Muşcă!". Ca la o poruncă, omul a plesnit o dată spinarea calului şi nuiaua de alun s-a rupt în două; o jumătate i-a rămas în mână, iar cealaltă a prins a se încolăci pe gâtul calului până ce i s-a înfipt cu dinţii în coamă. Poştaşul a început să tremure şi nu s-a liniştit nici după ce lighioana s-a desprins de coama calului şi a căzut în drum. „Te rog, încetează, i-am zis eu Kaenei, că altfel nu mai ajungem la Hilo şi pierdem legătura cu şalupa". Fata încerca să-şi potolească veselia. Eu am adăugat: „Până una-alta, mai intri şi în conflict cu legea; importul de şerpi e interzis în Hawaii". „N-a fost şarpe, a fost ţipar, a răspuns ea, iar ţiparii sunt perfect legali". „N-am băgat de seamă că a fost ţipar", am zis eu. „Dar calul a ştiut, a răspuns ea, că altfel s-ar fi speriat mult mai rău decât stăpânul şi şi-ar fi luat câmpii".

Aceeaşi purtare năzdrăvană o avusese Kaena şi în restul călătoriei.

Cum poştaşul nu vorbea decât ca să răspundă şi cum filipinezii nu-l întrebaseră nimic despre noi, el ne-a predat fără explicaţii şi, după ce le-a înmânat celor doi un plic destul de umflăţel – vânduse bine cocoşul –, s-a dus întru ale lui. Se vedea cât de colo că filipinezii erau bucuroşi de

Valeriu Anania câştig şi mânau şalupa cu toată puterea, ţinând oarecare depărtare de coastele arhipelagului. Se ispiteau să vorbească doar ei între ei, în limba lor necunoscută, dar Kaena nu s-a lăsat până ce nu i-a făcut şi pe ei să vadă hidre la catarg şi sânge la cârmă. Mai toate jocurile ei erau macabre, iar eu nu încetam să mă mir de veselia pe care i-o stârneau spaimele altora. La un moment dat i-a spus unuia din ei să arunce undiţa din fugă şalupei, că va prinde un peşte cum nu s-a mai văzut. La capătul undiţei însă a apărut o hârcă omenească ţinând cârligul cu dinţii şi împroşcând apa prin găvane. Cel mai spectaculos din jocurile Kaenei a fost acela cu delfinii. Era o turmă

mare, ca de treizeci-patruzeci de delfini, ţâşnind laolaltă din mare şi făcând graţioase arcuri în aer. Înaintau în aceeaşi direcţie cu noi şi nu prea departe. Eu îi priveam emoţionat, căci ei îmi aminteau, ca într-o fulgerare, fantastica mea călătorie prin oceanicul imperiu al lui Kamoho, la vremea când o însoţeam pe nostalgica Pele spre îndepărtatul Niihau. Canoea era escortată de delfini, iar Hiiaka, mică pe atunci, râdea la ei şi bătea din palme.

Ce mică era Hiiaka pe atunci! „Vai, ce câini minunaţi, a zis Kaena, şi îndată – am văzut marea plină de dulăi ce se lungeau din valuri ca nişte ogari la vânătoare şi se ţineau după noi lătrând şi schelălăind. Au trecut multe minute până ce oamenii s-au liniştit, după care fata i-a zis unuia dintre ei: „Marea ca marea, dar păcat de dumneata că te-ai întovărăşit cu un asemenea câine". Celălalt filipinez căpătă, într-adevăr –, vorba vine că într-adevăr –, un cap de zăvod cu colţii galbeni şi ochii roşii. De-abia după ce părerea s-a topit au început şi ei să râdă şi să se uite la fată cu un fel de admiraţie. Kaena însă nu mai râdea. Era rândul ei să fie speriată. S-a tras către mijlocul şalupei şi, aşezându-se pe treapta de sus a scării, şi-a pus bărbia-n pumn şi privirea-n gol.

Schimbarea aceasta s-a petrecut repede, în numai câteva secunde, şi trăda o neobişnuită frământare lăuntrică. „Ce s-a întâmplat?", am întrebat-o. Ea m-a privit cu nişte ochi stranii şi mi-a răspuns aproape în şoaptă: „Ştii ce s-a întâmplat? De data aceasta, şi eu l-am văzut pe omul acela ca pe un câine". „Şi ce ar putea să însemne asta?", am întrebat. Ea mi-a răspuns: „Înseamnă că omul acela este un câine". Aş fi vrut s-o întreb ce altceva mai poate să însemne fenomenul, dar m-am temut de răspunsul ei posibil şi am lăsat-o în pace, chiar şi atunci când ne-am apropiat de Hanaleia şi ea a început a privi muntele negru şi a face cu mâna acele semne ciudate. Unde s-o fi dus acum? Şi cu cine avea să se întâlnească acolo? Şi cât va mai zăbovi?

Mă ridicai şi-mi vârâi picioarele în mare, cu sandale cu tot. Deşi destul de caldă, apă îmi făcea bine şi-mi răcorii faţa şi gâtul şi mă stropii pe piept şi mă trezii de-a binelea. Eram gata să mă mut după umbra palmierilor, când văzui un om apropiindu-se. îl recunoscui. Era

Străinii din Kipukua mărunţelul care mă întâmpinase ieri la uşă şi mă poftise la sfatul nobililor. Veni la mine şi-mi făcu o reverenţă.

— Aloha, îmi zise el cu chipul radios, prinţul te poftеşte să vii.

— Cine? întrebai eu ridicându-mi sprâncenele.

— Domnul şi stăpânul meu, luminatul prinţ Lohiau.

Răspunsul mă ameţi şi mai mult.

— Ce e azi? întrebai coborându-mi sprâncenele.

— Azi e miercuri, domnule.

— Miercuri? Eşti sigur? Nu cumva e marţi?

— Marţi a fost ieri, domnule, când dumneata ai venit întâi. Azi e miercuri.

— Şi cine zici că mă poftește?

— Ţi-am spus.

— Bine, dar…

— Înţeleg. Prinţul însă este viu.

Mărunţelul mă pofti cu un gest atât de curtenitor, încât nu-mi mai rămase decât să-l urmez. Îmi ridicai jacheta de pe nisip şi o aruncai pe umăr.

— Da, dar nu sunt singur, zisei gândindu-mă ce greu mi-ar fi să-i explic acestui om cu cine eram şi de ce nu mai sunt.

— Tovarăşa dumitale e la noi, mă scuti el de orice explicaţie. Ea ne-a spus că eşti aici şi prinţul m-a trimis să te chem.

Avui dintr-odată revelaţia a ceea ce se petrecuse şi din care nu mai trebuia să aflu, îmi ziceam, decât amănuntele. Pornirăm de-a lungul ţărmului şi în curând intrarăm pe gura văii în care se afla tribul. Zării de departe hamacul în care dormisem. Nu mai avusesem timp să mă gândesc la Ipu şi cu atât mai puţin să-mi dau seama dacă el fusese un om aievea. Toate mi se învălmăşeau în minte, toate erau răsturnate, oamenii cu care vorbisem mi se înfăţişau ca morţi de mult şi oameni pe care-i văzusem morţi de-a binelea se pretindeau acum a fi vii. Pe măsură ce ne apropiam de inima satului, tobele se auzeau tot mai puternice şi erau tobe trepidante, aproape paroxistice. Bărbaţi şi femei încă mai alergau pe uliţi, făcându-şi semne, chemându-se unii pe alţii, strigând:

— E viu! E viu!

Pe chipurile lor era bucurie amestecată cu teroare. Unii jucau desculţi, învăluindu-se în praf, alţii se tăvăleau prin ţărână ca nişte apucaţi şi bucuria lor de acum mi se părea mult mai dramatică decât durerea de ieri.

— Totuşi, cum s-a petrecut? zisei eu către mărunţel apucându-l de braţ şi potolindu-i paşii.

— Năprasnic, răspunse el încetinind mersul. Vântul ne pregăteşte pentru furtună, zorile ne pregătesc pentru zi şi amurgul

pentru noapte, sarcina ne pregăteşte pentru naştere şi boala pentru moarte, dar pentru

Valeriu Anaia învierea prinţului nu ne-a pregătit nimeni. Ne-am pomenit cu el în pragul casei, viu.

— În pragul casei? Voi unde eraţi?

— Afară.

— El rămăsese deci în odaia nupţială, acolo unde l-am lăsat eu.

— Exact.

— Dar voi ce căutaţi afară? Nu era nimeni cu el?

— Ba da. Tovarăşa dumitale, care ne spusese că o cheamă Kaiaka.

Avui puterea să-mi stăpânesc tresărirea, că nu cumva să dau iarăşi naştere la cine ştie ce bănuieli. Kaena operase sub un nume fals.

— Dar voi de ce şedeaţi afară?

— Ea ne scosese.

— A avut ea, o străină, puterea să vă scoată afară din casă?

— Oho, zise mărunţelul foarte convins. Mai întâi ea s-a ivit în faţă

noastră şi ne-a spus că doreşte să-l plângă pe prinţ, ca una ce-i datorează atâta fericire… în colţul ochiului stâng purta o lacrimă limpede, grozav de limpede şi lucitoare, şi lacrima şedea acolo şi nu cădea, ca şi cum ar fi fost înadins păstrată pentru trupul mortului.

— A pomenit cumva despre ce fericire era vorba?

— A spus, cum să nu spună. Era vorba de crângul din Kipukua, adică tocmai acel crâng pentru care veniseşi şi dumneata.

— Crângul era fericirea ei.

— Aşa am înţeles.

— Şi v-a rugat să ieşiţi afară, nu? Pesemne că voia să-l plângă pe mort de una singură.

— Da’ de unde? Cum era să ne convingă cu un asemenea argument?

De cum ne-a spus ce doreşte, noi am auzit venind de afară o ceartă grozavă sau mai degrabă glasul foarte gălăgios al unei femei care se certa cu cineva. Ne-am uitat la fată, crezând că are pe cineva în urmă şi că cearta aceea o priveşte sau are o legătură cu ea. Dar fata ne-a privit cu nişte ochi nedumeriţi şi mai ales foarte mari şi ne-a zis:

„Cinstiţi nobili ai prinţului Lohiau, cum de îngăduiţi o asemenea nelegiuire la uşa mortului?”. Atunci noi, ca arşi, am sărit de pe scaune şi am ieşit buluc, să vedem ce se întâmplă. Am rămas încremeniţi. Cam către colţul casei dădusem cu ochii, de cine crezi, domnule? de Kiha-Wahina.

Dumneata ştii cine e Kiha-Wahina?

— Femeia care fusese de faţă la serbarea de luni şi plecase apoi furioasă.

— Guşteriţa!... Aşa e, că ieri, când ai fost la noi, a venit vorba şi de ea. Aşadar, ştii despre cine e vorba. Guşteriţa, domnule! Era mai verde decât atunci când plecase de la noi, mai furioasă, mai sălbatică, îşi ridica ghearele în aer, ţipa cât o ţinea gura şi din gură îi curgeau bale şi ocări.

Străinii din Kipukua

Străjerii şedeau liniştiţi la locurile lor, rezemaţi în suliţe. Se uitau la noi şi păreau a se întreba ce căutam noi acolo, grămadă, cu ochii holbaţi.

Drept să-ţi spun, domnule, am văzut şi eu multe muieri certându-se cu bărbaţii lor şi nici nevastă-mea nu mă scuteşte, când şi când, de ocări, dar ce puteam noi auzi din gura Guşteriţei întrece orice închipuire. Să nu-mi ceri să-ţi spun, că nu spun.

— Nu-ţi cer, desigur. Dar cu cine se certa?

— La început nu ne-am dat seama, că nu vedeam pe nimeni în afară de ea. Ori că omul acela era după colţul casei, ori că nu eram noi în stare să-l vedem. După un timp însă l-am văzut. Ori că el ieşise de după colţ, ori că ochii noştri s-au făcut în stare să-l descopere. Am înţeles că era prinţul Kahele.

— Cum aţi înţeles?

— Ea îl striga aşa, pomenindu-i numele printre înjurări şi ocări, îşi lăbărţa gura până la urechi şi striga lung: Ka-hee-leee!

— Foarte interesant, zisei eu încetinind şi mai mult pasul după ce observasem că ne apropiem de casa prinţului. Dar ce căutau ei acolo?

— Din toate spusele ei, pricepeam că ibovnicul îi fugise din aşternut şi că ea, după multă alergătură şi căutare, dăduse de el aici.

— Dar el ce căuta? De ce venise aici?

— El venise să-şi caute trupul.

— Trupul?

— Osemintele îi fuseseră furate din grădina domnului MacBrown şi aduse aici.

— Foarte interesant. Dar cine le adusese?

— Când cearta era în toi, prinţul Kahele căuta să se dezvinovăţească şi arăta cu degetul către firida de după colţ. Când Guşteriţa a vrut să vadă ce este acolo, un om a sărit din spatele casei şi într-o singură clipă a înşfăcat o boccea din firidă, a sărit gardul, s-a aruncat pe cal şi a pierit. Kahele s-a luat după el, Guşteriţa după Kahele şi deodată s-a făcut linişte. Când ne-am dezmeticit…

— Un moment, te rog, îl întrerupsei eu, aţi recunoscut cumva pe omul care furase osemintele?

— Desigur.

— Era Ipu!

— El era. Numai că noi nu ştim dacă tot el este cel ce furase osemintele din mormântul lor. Ştim doar că el le-a răpit din firidă. Cine anume şi cu ce scop le adusese tocmai aici nu ştim. Dar dumneata cum de ai ghicit că era Ipu?

Făcusem o nouă greşeală grăbindu-mă a rosti un răspuns în locul unei întrebări. Puteam să dau naştere la noi bănuieli, că adică ştiam mult mai mult decât binevoisem să spun, iar aceasta m-ar fi putut face

Valeriu Anaia obiectul unor noi interogatorii. În fapt eu îl văzusem pe Ipu mergând către fundul grădinii, în timp ce domnul MacBrown mă conducea în casă. Dar, atâta vreme cât nu aveam nicio idee despre scopul cu care el ar fi dezgropat oasele, puteam oare să mă aventurez în afirmaţii de felul acesta? Şi apoi se ridică şi întrebarea dacă dezgroparea osemintelor se făcuse cu sau fără ştirea domnului MacBrown. Dacă da, ce amestec putea el să aibă în toată treaba asta? Dacă nu, care i-a fost reacţia când a descoperit – dacă deja va fi descoperit – că mormântul fusese profanat? Mă mulţumii aşadar să răspund într-o doară:

— Am şi eu intuiţiile mele.

— Intuiţii? întrebă omul de lângă mine. Ce sunt acelea intuiţii?

— Simple ghicituri. Uite, izbeşti cu gândul în ceva şi nu ştii de ce. Vezi doar că ai nimerit-o.

— Dumneata, zise mărunţelul trăgându-şi uşor braţul de sub al meu, dumneata, după cum spuneai, ai venit luni seara la Hanaleia, însoţit de Ipu.

— Da, răspunsei eu cu un fior de gheaţă în spinare, aşa este.

Omul râse scurt, ca un nechezat.

— N-ar fi peste putinţă ca dumneata să fi călătorit împreună cu osemintele lui Kahele. Când caii se apropiau de altul, alături, vei fi simţit poate cum din desaga lui Ipu îţi îmboldea genunchiul cine ştie care ciolan.

Imaginea era teribil de dizgraţioasă şi mă scuturai de ea repede.

— N-am simţit nicio îmboldire, absolut nimic care să-mi trezească vreo bănuială. N-am bănuit măcar că omul de lângă mine nu era un om adevărat. Şi tocmai de aici se naşte o nouă nedumerire: oare puteau acele oseminte să fie dezgropate acolo sau răpite aici de un strigoi?

— Cine ţi-a spus că Ipu e strigoi?

— Marele vostru preot, Lunalilo.

— Marele preot nu le ştie nici el pe toate, zise mărunţelul plesnind din limbă. Dacă le-ar şti pe toate, ar fi simţit ce se petrece afară şi n-ar fi aşteptat să ne spună fata aceea, Kaiaka, tovarăşa dumitale. El a fost tot atât de ameţit ca şi noi şi s-a dezmeticit pe urmă tot atât de năprasnic.

— Cum adică năprasnic? întrebai eu, bucuros că discuţia îl părăsea pe Ipu şi se întorcea unde o lăsasem. Ziceai că, după ce împricinaţii au pierit, într-o clipă s-a făcut linişte…

— S-a făcut linişte, continuă el, şi ne uităm unii la alţii cu mare nedumerire.

— Dar fata?

— De fată uitasem de tot. Cine se mai gândea la ea? Când ne-am adus aminte că ea rămăsese înăuntru, singură cu mortul, şi când am

Străinii din Kipukua bănuit că cele ce văzuserăm şi auziserăm ar putea avea o legătură cu acea străină, adică cine ştie ce punere la cale sau vrăjitorie, ne-am îndreptat repede către uşă şi atunci am dat cu ochii de prinţul nostru, care ieşise în prag, el, cu adevărat el, viu şi întreg.

Nu era nevoie ca omul să-mi spună şi ce anume simţiseră ei în clipa aceea. Ajunseserăm în mijlocul satului şi auzeam voci întretăindu-se în toate direcţiile:

— E viu.

— L-ai văzut?

— E viu.

— L-ai pipăit?

— E viu.

— A vorbit?

— E viu.

Răspunsul era acelaşi, scurt, halucinant, şi părea a cuprinde orice explicaţie posibilă şi orice amănunt. Deseori era însoţit de lacrimi sau de un suspin scurt, al acelei bucurii copleşitoare ce devine vecină cu spaimă. Era mai multă tăcere decât freamăt şi chiar schimburile de vorbe se făceau mai mult în şoaptă sau cu jumătate de glas, ca într-o conspiraţie.

— L-ai văzut?

— E viu.

O femeie însărcinată se aşternu la pământ cu un geamăt surd şi lepădă copilul pe palmele femeilor ce o împresuraseră năpristan.

— E viu.

Doar tobele stăpâneau înalt şi ritmurile lor se făceau tot mai puternice, mai obsedante. Veneau din halău.

— Au dus-o la templu şi o cinstesc ca pe o zeiţă, zise omul care acum îmi făcea loc prin mulţime.

Înţelesei că era vorba de Kaena şi nu mă aşteptai s-o văd şi pe ea în momentul când pătrunsei în cameră.

Prinţul Lohiau şedea pe o rogojină galbenă, cu picioarele adunate sub el, înconjurat de dregători, mai puţin kumu-hula, care probabil dănţuia în ritmul tobelor din halău. Trupul său atletic era acoperit de acelaşi şorţ roşu, regal, revărsat între coapse şi odihnit cu poala pe rogojină. Şuviţa i se lăsase mult pe sprânceană şi umbrea ciudat licărirea unor ochi ce păreau obosiţi. Obrazul îi era palid, pe buze îi flutura un surâs incert, în contrast cu acela senin şi limpede pe care eu îl văzusem ieri pe chipul mortului. Avea în faţă un coş mare cu fructe, pe marginea căruia se revărsau cojile câtorva banane. Un miros tare şi crud mă izbise de cum intrasem în odaie; la o margine încă mai zăceau, răvăşite, ca nişte giulgiuri netrebnice, frunzele de tapa şi viţele de alamandă în

Valeriu Anaia care îi fusese înfăşurat trupul. De cum mă văzu, el se înclină uşor, cu mâinile pe genunchi, şi-mi făcu semn să mă aşez. Mă înclinai şi eu cât mai respectuos şi mă lăsai oriental pe una din rogojini, alături de mărunţel.

— Aloha! îmi zise prinţul încercând să-şi limpezească zâmbetul.

Iartă-mă că nu te-am putut primi ieri.

— Clipa de acum e mult mai fericită decât aceea care ar fi putut să fie ieri, răspunsei făcându-i o nouă închinare.

El păru prea încântat de vorbele mele, ceea ce însă nu-l împiedică să ridice goşul cu fructe şi să mă îmbie.

— Poftim, răcoreşte-te. Şi azi e destul de cald şi cred că, dacă nu înviam la timp, aş fi început să putrezesc. M-am ridicat cu foamea morţilor.

Încercă să râdă, în timp ce lua încă o banană şi o curăţa de coajă.

Furat de istorisirea mărunţelului, nici nu apucasem să mă gândesc ce anume aş mai avea eu de discutat cu prinţul în noua lui ipostază.

De data aceasta mă surprindeam fără un obiectiv precis. Nu-l mai aveam nici măcar pe acela de a mă dezvinovăţi în faţa nobililor. Cauza părea pierdută şi nu mă mai putea descurca decât Dumnezeu cu mila.

În principal, eu eram un emisar al primarului din Kipukua, dar prezenţa de acum a Kaenei şi mai ales rolul ei direct în readucerea prinţului la viaţă îmi sleiau orice şansă de câştig. Pe de o parte, aş fi vrut să rămân credincios făgăduinţei pe care i-o făcusem lui David, pe de alta, opoziţia pe care i-aş fi făcut-o Kaenei m-ar fi pus iarăşi în conflict cu oamenii aceştia care, iată, erau dispuşi s-o divinizeze. Tobele îşi schimbaseră ritmul şi mi-o imaginam pe Kaena în templu, cu umerii încărcaţi de leie, cu părul încununat de hibiscus, primind ofranda dansurilor extatice, o ofrandă poate mai fierbinte decât aceea pe care însăşi zeiţa Laka o primise vreodată. Nu-mi rămânea decât să sper că prinţul mă invitase doar din politeţe şi că vizita mea poate să aibă un caracter strict protocolar. Gândul acesta se dovedi repede a fi o înşelare.

— Ştiu pentru ce ai venit, zise prinţul după ce, în ciuda foamei pe care şi-o mărturisise, îmbucă foarte uşor şi delicat din vârful bananei.

De fapt, eu uitasem că am o proprietate la Kipukua şi niciodată nu m-am gândit nici s-o vând, nici s-o păstrez. Aşa se întâmplă uneori cu moştenirile care trec direct din generaţie în generaţie, cum ar fi bunăoară culoarea ochilor sau bogăţia părului; te naşti cu ele şi puţin îţi pasă de la cine le ai sau măcar că le ai.

— Crângul de la Kipukua e o moştenire glorioasă, alteţă. Nu e

puţin lucru ca întâiul lor proprietar să fi fost legendarul voievod Kahavari.

Apăsând deocamdată pe însemnătatea crângului nu făceam un serviciu cauzei lui David, dar cel puţin îmi deschideam un drum mai larg către sensibilităţile prinţului.

Străinii din Kipukua

— Ştii ceva? zise el descoperind o noutate. Mai toate cântecele despre strămoşul meu se opresc la fuga lui din ţinutul Pună. Foarte puţin se pomeneşte de dania pe care i-a făcut-o regele Kahoukapu şi despre ea nu s-ar şti aproape nimic dacă n-ar exista acele documente care, după cum se vede, se află şi în arhiva primăriei din Kipukua. Nici moşul meu şi nici urmaşii lui nu s-au folosit de acea proprietate. Ea a devenit mai mult amintire şi poate nici atât, un simbol al faptului că familia noastră a stăpânit cândva ţinutul Pună.

— Tocmai de aceea spuneam, alteţă, că e o moştenire glorioasă.

— E un fel de a spune.

Prinţul îşi aruncase, de pe dinlăuntru, o umbră pe chip. Mă contrazicea delicat şi nu avui îndrăzneala să-i cer imediat o explicaţie. Rămăsei în aşteptare până ce el se hotărî să continue.

— Mesajul primarului îmi trezeşte sentimentul dureros că adevărata noastră stăpânire, a celor din neamul voievodului Kahavari, a fost acolo, în Pună, pe Insulă Mare, şi că aici, pe pământul Kauaiului, suntem venetici, oameni alungaţi de cine ştie unde şi pripăşiţi pe unde am putut. Misiunea dumitale mă face astăzi, o dată mai mult, să mă simt străin pe lumea aceasta.

Nu-mi scăpase sublinierea lui „o dată mai mult", dar nu aveam timp acum s-o angajez în discuţie.

— Aşadar, zisei eu, crede alteţa voastră că nu ar fi posibilă o înţelegere cu primarul? Firește, el e gata să cumpere proprietatea pe seama oraşului, şi încă la un preţ bun, dar un act de danie ar avea o extraordinară semnificaţie morală. Voievodul Kahavari a trebuit cândva să fugă de urgia zeiţei Pele; prin drumul ce se plănuieşte acum, el se întoarce cu faţa către sălaşul zeiţei, cu acea cutezanţă a Omului care-şi sfidează Destinul. Eu aş vedea chiar pe alteţa voastră tăind panglica inaugurală a şoselei şi urcând cei dintâi către gura vulcanului. Totul ţine numai de alteţa voastră să hotărâţi.

— Să hotărăsc? zise prinţul cu un zâmbet foarte trist. Ceea ce spui dumneata e foarte frumos. Eu însă nu mai pot hotărî nimic.

— Nu înţeleg, alteţă.

— Nu mai pot face astăzi ceea ce aş fi putut face ieri.

— Nici acum nu înţeleg. De ce nu mai puteţi face?…

— Fiindcă ieri eram un om viu, pe când astăzi sunt un om înviat.

— Şi? Nu-i totuna?

— Fireşte că nu. Un om viu îşi cuprinde fiinţa între naştere şi moarte.

El trăieşte cu toate drepturile şi datoriile vieţii. Odată cu moartea însă, ele încetează şi trec pe seama altora. Ce se întâmplă însă cu un înviat?

Care e starea lui civilă?

Mă hotărâi să sparg ceaţa şi să fac loc, cât de cât, unei raze de lumină.

Valeriu Anania

— Alteţă, dar eu sunt convins că, în ceea ce vă priveşte, nu e vorba de o moarte adevărată şi, prin urmare, nici de o înviere.

Prinţul îşi ridică sprâncenele stufoase şi mă privi în ochi.

— Cum, dumneata nu crezi în învierea morţilor? Noi nu suntem creştini, dar misionarii voştri au trecut şi pe aici.

Ultimele cuvinte le spusese cu o uşoară nuanţă de ironie.

— Cum să nu cred, zisei eu ca ars, cred, dar cred într-o înviere de obşte, când toţi ne vom ridica din morminte sub trâmbiţa arhanghelului.

— Aceasta e cu totul altceva, zise prinţul cu nelinişte crescândă. De un oarecare Lazăr ai auzit?

— Desigur.

— Şi de alţii ca el?

— Şi de alţii.

— Şi crezi că au înviat?

— Că au fost înviaţi, îl corectai eu.

— Că au fost, confirmă el. E de la sine înţeles. Până acum încă nu s-a auzit că un om să fi înviat prin însăşi puterea lui. Nici Iisus Hristos.

— El… mă îndoii eu.

— Se spune că Dumnezeu L-a înviat.

— Cunoaşteţi Scriptura mai bine decât mine.

— Ţi-am spus că şi pe la noi au trecut misionari, zâmbi el îngăduitor.

Ei bine, să-L lăsăm la o parte pe Iisus Hristos şi să ne oprim la

ceilalţi.

Dacă despre viaţa lor de dintre naştere şi moarte se ştie câte ceva, despre viaţa lor de după înviere nu se mai ştie nimic. Ce se mai ştie despre

Lazăr după ce Domnul său l-a scos viu din mormânt? Ce s-a ales de el după aceea? Nu ţi se pare că sigură este numai întâia viaţă? Cea de a doua devine atât de incertă, încât adevărul ei păleşte până la dispariţie.

— Nu m-am gândit la aceasta, alteţă, zisei eu cu sentimentul că mint. Dar, dacă e aşa, fenomenul poate avea explicaţie. Viaţa de după înviere e palidă nu pentru că n-ar fi adevărată, ci pentru că adevărul ei e copleşit de celălalt adevăr, incomparabil mai puternic, al învierii…

— Adică mult mai puternic decât acela al morţii, mă completă el cu nerăbdare. Ce zicem noi, puternic? Cutremurător. Moartea se întâmplă în curgerea firească a lucrurilor, pe când învierea e un fapt cu totul excepţional. Vezi că, până la urmă, gândim la fel? Se pare că noi avem o imagine mult mai limpede asupra vieţii de după moarte decât asupra aceleia de după înviere.

— Da, dar nu văd ce legătură poate fi între acest sentiment şi starea alteţei voastre.

— E sentimentul meu de acum, zise prinţul rar, cu voce joasă, lăsându-şi genele. E sentimentul meu de acum. Mă înţelegi? îmi cunosc bine viaţa de până ieri. Când însă ţi-am spus mai adineauri că nu mai pot face astăzi

Străinii din Kipukua ceea ce aş fi putut face ieri, mi s-a părut deodată că acel „ieri” se îndepărta în timp, mai mult şi tot mai mult, ca şi cum l-aş fi trăit cine ştie când, acum un veac, sau două, sau mai multe… Nu ştiu dacă mă înţelegi.

O, cum îl înţelegeam! Cum îl minţisem spunându-i că nu m-am gândit la aceste lucruri! Mă gândisem de mult. În închisoare avusesem un sentiment asemănător. Pe măsură ce treceau anii, viaţa mea de afară devenea o amintire atât de îndepărtată, încât mi se părea că totul se petrecuse nu numai în altă lume, ci şi în alt secol. Se crea un imens şi dureros gol între claritatea aducerii aminte – amintirea era vastă şi profundă, chema la suprafaţă cele mai mici şi mai intime amănunte – şi incertitudinea timpului pe care îl rememora. Oare încarcerarea unui om nu înseamnă moarte? Şi, dacă e aşa, nu cumva eliberarea lui târzie echivalează cu o înviere din morţi? Să fie viaţa de după aceea atât de

incertă, încât…? Tresării în sine-mi. Îmi dădui seama că, încercând să explic acel sentiment prin experienţa mea de închisoare, mă minţeam pe mine însumi. Amintirea închisorii era un refugiu, şi unul din cele mai confortabile. Nici nu eram sigur dacă fusesem vreodată în închisoare. Era mai probabil că într-un orăşel din nordul Minnesotei asistasem la propria mea înmormântare şi că după aceea fugisem din coşciug, lăsând în urmă-mi legenda unei învieri din morţi. Ce devenisem după aceea?

Oare nu-mi spusese David că unui mort nu i se scrie, iar un înviat nu are o adresă?… Mă scuturai ca de o spaimă şi mă căznii să-mi recapăt stăpânirea de sine.

— E sentimentul meu de acum, repetă prinţul văzându-mă că tac.

Ştiu ce am fost, dar nu am siguranţa a ceea ce sunt. Şi a ceea ce va să fiu de acum înainte. Cred că e o mare nefericire să înviezi înainte de vreme. Ce poate fi existenţa unui om fără biografie?

Un slujitor se arătă în prag şi înclină uşor capul către prinţ. Acesta se ridică şi merse în pragul uşii. Pricepui că din când în când trebuia să se arate mulţimii, spre a o încredinţa că este viu. Se întoarse după câteva clipe şi-şi reluă locul pe rogojină.

— Ai auzit ceva? mă întrebă el.

— N-am auzit nimic, răspunsei cu sinceritate.

— Voi aţi auzit ceva? îi întrebă pe nobili.

Aceştia tăgăduiră din capete.

— Înainte, zise prinţul, apariţia mea în faţa mulţimii era întâmpinată cu urale. Acum ea e întâmpinată cu o mare tăcere. Ai auzit ceva?

— Într-adevăr, n-am auzit nimic, alteţă.

Prinţul surâse amar.

— De acum, nimeni nu va mai vorbi despre mine, numai despre învierea mea.

Acum îmi explicam cu desăvârşire tristeţea de pe chipul şi din toată fiinţa prinţului.

Valeriu Anania

— Alteţă l. lupă oarecare cumpănire, nu credeţi totuşi că e vorba de o moarte aparentă, de un somn letargic, o stare cataleptică, aşa cum se întâmplă uneori cu unii oameni? Câteodată somnul seamănă atât de mult cu moartea, încât insul e îngropat şi se trezeşte în mormânt. Nu o

dată au fost găsite schelete întoarse cu faţa în jos şi aceasta e singura explicaţie. Există, alteţă, oameni care au murit aparent, şi nu puţini.

Dacă nu se trezesc singuri, readucerea lor la viaţă, sau, cum se mai spune, reanimarea lor, e o problemă de tehnică.

— Nu, răspunse prinţul cu neaşteptată siguranţă în glas şi în ochi, eu am fost mort şi acum sunt viu.

Mă simţii obligat să nu mă dau bătut.

— Nu vreau, alteţă, să vă pun neapărat la îndoială afirmaţia. Dar asemenea lucruri sunt atât de delicate, încât ele mai cer şi alte mărturii.

Or, după câte am înţeles, în afară de aceea care v-a readus la viaţă – şi care acum nu este aici – n-a mai fost nimeni de faţă în această odaie, atunci când alteţa voastră v-aţi trezit.

— Ba a mai fost, zise el surâzând cu îngăduinţă.

— Cine?

— Eu.

— Bine, dar…

— Cine poate fi martorul cel mai sigur al învierii, dacă nu însuşi cel înviat?

Întrebarea-răspuns fusese rostită cu un ton atât de suveran, încât nu avui replică şi împinsei conversaţia pe un teren mai concret.

— În cazul acesta, e de presupus că alteţa voastră aveţi o amintire foarte clară despre ceea ce s-a petrecut

— Sigur că o am.

— Credeţi, alteţa voastră, că ne-ar putea interesa şi pe noi?

Zisesem „noi", întrucât băgasem de seamă că nobilii, care până aci ascultaseră nu numai interesaţi, ci şi obosiţi, acum tresăreau, se uitau numai la prinţ şi se aşezau mai bine pe rogojini. Era evident că ei nu avuseseră timp să afle atâtea noutăţi câte eram în stare eu, un străin, să capăt din gura stăpânului lor. Ei încă pluteau între bucurie şi spaimă, nu ştiau în care sentiment să creadă mai întâi. Lunalilo era ruşinat de jumătatea lui de barbă, pe care nici măcar nu putea s-o ascundă sub gura cămăşii, într-atât îi era pieptul de gol. Marele preot nu mai avea majestatea de ieri, ci părea mai degrabă stingherit, umilit în neputinţa lui de prevedere şi în aceea de a fi fost depăşit de eveniment. Acum şi el, împreună cu ceilalţi, era numai ochi şi urechi, mai mult urechi decât ochi, ca şi cum s-ar fi încrezut mai degrabă în auz decât în văz. Şi poate că nobilii aveau dreptate, de îndată ce văzul

îţi dă imaginea pe de-a gata şi te îmbie s-o primeşti aşa cum arată, pe când auzul culege doar

Străinii din Kipukua cuvinte şi le împinge înăuntrul fiinţei tale, pentru ca tu, acolo, în adâncuri, cu toate uneltele ce-ţi stau la îndemână, să alcătuieşti imaginea pe care o crezi a fi mai adevărată, împreună cu înţelesurile ei.

Însuşi Lohiau rămăsese pe gânduri. Nu făcuse niciun semn că ar vrea să-mi respingă propunerea, dar nici nu se grăbea să înceapă. Se vedea cât de colo că nici el nu avusese timp să se gândească la „viaţa".

lui din ultimele treizeci de ore şi că se străduia să-şi limpezească amintirea, iar lucrul acesta părea a-i fi tot atât de greu pe cât îi era să se limpezească pe sine însuşi, propria lui existenţă, ceasul lui de acum.

Avusesem norocul să cad pe un asemenea moment, căci mai târziu amintirea ar fi devenit nu numai limpede, ci şi o proprietate personală, bine definită şi deci mult mai greu de dăruit sau împrumutat. El întoarse capul spre frunzele de tapa şi-şi umflă nările cu mireasma lor tare, apoi privi în pământ.

— Ce ciudat, zise mai mult ca pentru sine. Caut începutul şi nu sunt în stare să dau de el. Căci, oricum, o înviere începe cu o moarte. Dar are moartea un început? Dacă viaţa se naşte dintr-o altă viaţă, care e obârşia morţii? Din ce se naşte ea? Şi când? Oricum, îmi e limpede că şedeam într-o temniţă, şi anume între obloanele acelei flori de awapuhi, în gura peşterii de pe munte. Sufeream grozav de întuneric, cu toate că venisem din iad, şi sufeream de singurătate. Cât să fi durat acea suferinţă? Şi ce deget de lumină a bătut, la un moment dat, în obloane?

Să fi fost soarele de amiază sau mâna ei fluturând de departe, din talazurile mării? Floarea s-a deschis şi eu eram ca o picătură de rouă şi vântul ala-hou mă îndemna din gura peşterii: Vino cu mine, să te risipesc în văzduh, în libertatea cea fără de margini! Aşteaptă-mă, îmi zicea mâna cea de peste mare, aşteaptă-mă şi-ţi voi da libertatea cea fără de spaime! Nu l-am ascultat pe ala-hou, căci din el venisem şi de el îmi era teamă, că nu cumva iar să mă risipesc şi să nu mă mai pot aduna. Cine poate să ştie dacă bobul de rouă, topit în soare, se mai întoarce, fie şi altunde, în sine însuşi? Ah, nu libertatea are preţul cel mare, ci încredinţarea că în ea rămâi tu însuţi, că nemarginile ei nu te risipesc în nefiinţă. Eu încă eram o fiinţă şi eram un cuget şi doream să rămân aşa şi nu ascultam de vântul ala-hou, ci ascultam de mâna de

peste mare şi am aşteptat până ce ea a venit şi s-a aşternut la rădăcina florii de awapuhi şi a aplecat floarea ca pe o cupă şi m-a turnat în ochiul ei cel stâng ca pe o lacrimă pe care n-o avea şi cu care ar fi voit să mă plângă. Şi, iată, stau acum şi mă întreb dacă nu cumva lacrimile cu care ne plângem morţii vin dinlăuntrul nostru sau ei, morţii, ni le aduc în ochi din umezelile văzduhului, dacă nu cumva lacrimile cu care ne plângem morţii sunt ei înşişi, morţii care se plâng pe ei prin ochii celor vii. Dar nu, nici aşa nu poate să fie, căci umezelile sunt

Valeriu Anania risipire, iar morţii adevăraţi nu sunt risipire. Când eşti risipire – şi eu am fost, o vreme, risipire –, încetezi de a mai fi tu însuţi şi pluteşti aşa, între fiinţă şi nefiinţă, purtat de vântul ala-hou, şi nu ştii dacă te mai poţi aduna şi spaimă mare te cuprinde şi nimic nu e mai chinuitor decât spaima în nemarginile libertăţii, căci ea nu se izbeşte de nimic, nu se sfărâmă de nimic şi nu lasă sfărâmături de care să te agăţi şi, chiar dacă te-ai agăţa, ele nu te duc nicăieri şi spaima nu are sfârşit. Dar aşa, purtat ca o lacrimă în ochiul ei cel stâng, am coborât muntele şi am ajuns acasă şi mi-am văzut curtenii şi norodul sub semnele durerii şi mi-am văzut trupul înfăşurat în frunze de tapa şi legat în viţe de alamandă şi mi-a plăcut zâmbetul de pe buzele mele, căci el îmi amintea de clipa când murisem şi mă făcea în stare să-mi plâng trupul şi aş fi căzut fierbinte pe buzele acelea surâzătoare şi nu cutezam să cad, că-mi era frică de risipire, şi rămâneam acolo, în colţul ochiului ei, şi-mi era milă de trupul meu şi de spaimele mele. Mâinile ei însă dezlegau cu grăbire viţele de alamandă şi înlăturau frunzele de tapa şi-mi dezveleau trupul meu şi-mi era milă de trupul meu şi tot nu voiam să cad pe el.

Atunci ea s-a aşternut la piciorul lui cel stâng şi l-a prins de călcâi şi i-a ridicat talpă şi şi-a aplecat faţa peste ea şi şi-a strivit genele şi m-a silit să cad în scobitura tălpii şi m-a prins acolo cu palma şi a apăsat până ce m-a silit să pătrund în labă piciorului şi deodată am simţit că mă înăbuş în carnea rece şi m-a prins dorul de libertate şi tânjeam după vântul ala-hou şi voiam să scap şi ea nu mă lăsa. Ea a prins a-mi bate piciorul cu palmele şi m-a împins către genunchi şi către coapsă şi-n şolduri şi-n piciorul cel drept şi eu voiam să scap de acolo şi ea nu mă lăsa, ci mă pălmuia de jos în sus şi murmură cuvintele acestea:

Om nesfânt
Om la pământ

Om din ţărână
Omul l-îngână
Cu moartea, de mână.
Fulgerele lui Kane
Scapă din obloane
Fug din noapte
Aleargă-n dimineaţă
Cu ceaţa pe faţă
Treaptă de treaptă
Lumea mi-o deşteaptă.
Ala-e pe creştete
Ala-e trezeşte-te.
Cerul ochii şi-a deschis.
Străinii din Kipukua
Marea s-a trezit din vis
Şi pământul din abis.
Ala-e pe creştete.
Ala-e trezeşte-te!

Aşa murmurau buzele ei şi palmele ei nu încetau să-mi cadă cu repeziciune pe pântec şi pe piept şi eu mă simţeam aproape de inimă şi acum nu-mi mai era milă de trupul meu, ci-mi era silă de el şi doream să scap la libertate şi tânjeam după vântul ala-hou şi voiam să fug şi ea nu mă lăsa, ci-mi pălmuia vinele gâtului şi mă aducea către gură:

Ala-e pe creştete
Ala-e trezeşte-te
Că-mi trece pe la răstoacă
Hiiaka prooroacă
Şi cerşeşte pe la porţi
Apă vie pentru morţi
Apă vie, apă vie
Na şi ţie, na şi ţie.
Ala-e, ala-e
Moarte-n tine nu mai e
Ala-e, ala-e…

şi-şi desprinsese plosca de la cingătoare şi de acum nu mă mai lovea cu palmele, ci cu picături de apă şi eu ajunsesem la gură şi-mi năpădeam inima şi creierul şi deodată am deschis ochii şi am văzut chipul ei surâzând printre sudori şi ea m-a luat de mână şi m-a ridicat

şi mie încă nu-mi părea bine că sunt iarăşi viu şi m-am uitat pe fereastră şi l-am văzut pe Lunalilo cu barba rasă pe jumătate şi atunci nu mi-a mai fost milă de mine, ci mi-a fost milă de norodul meu şi m-am gândit la bucuria lui şi am ieşit în prag.

Prinţul se opri aici, continuând să se uite în podea. Apoi, la semnul slujbaşului, se ridică şi ieşi din nou în pervazul unde fu întâmpinat de cutremurul mut al norodului. Se întoarse şi, înainte de a se reaşeza pe rogojină, zăbovi lângă frunzele de tapa şi prinse a le răscoli cu piciorul, aci voind parcă să se încredinţeze de realitatea lor, aci părând că vrea să risipească o amintire.

Îşi spusese povestea că pe un poem, mai mult monoton, cu uşoare incantaţii de accent, iar eu îl ascultasem, fermecat la început, cu zâmbet subţire mai pe urmă, spre deosebire de nobili, care erau de-a dreptul răpiţi. Zâmbetul nu-mi pierise nici acum şi nu-mi putui stăpâni o anume brutalitate în tonul cu care întâmpinat istorisirea.

— Dar, alteţă, intervenţia fetei are toate semnele unei tehnici primitive de reanimare.

Valeriu Anania

Lohiau se uită la mine cu un aer de compătimire. Nobilii dădură semne de enervare.

— Tehnica e pe dinafară, răspunse el, dar învierea e pe dinlăuntru.

Eu le-am fost amândurora martor.

— Unui caz asemănător i-am fost şi eu martor, alteţă. Nu chiar asemănător, dar, oricum, aproape. E vorba de o femeie pe care spiritul a părăsit-o şi în care s-a întors după câteva zile. În acest timp el s-a deplasat într-un loc destul de îndepărtat şi a jucat rolul perfect al unei fiinţe întregi, aparent reală şi chiar deosebită fizic de aceea pe care o părăsise. Revenirea femeii la viaţă nu a fost socotită drept înviere.

Lunalilo se uită la prinţ, ca pentru a cere încuviinţare să vorbească, dar, văzând că acesta continuă să se uite în pământ, mi se adresă de-a dreptul:

— E vorba cumva de femeia cu care trebuia să vii?

— Da, răspunsei eu fără să dau semne de ezitare.

Prinţul închise ochii o clipă, apoi se uită la marele preot.

— Măria-ta, zise acesta, domnul a venit ieri cu o treabă, dar astăzi trebuia să vină cu o alta. Ieri te-a căutat pe măria-ta, azi trebuia să ne caute pe noi. Avem o nedumerire de lămurit şi te rog să ne

îngădui să stăm şi noi de vorbă cu oaspetele măriei-tale şi poate că vom vorbi într-un chip deosebit.

În semn de încuviinţare, Lohiau îşi înclină capul şi închise ochii, dar rămase cu ei aşa.

— Aşadar, continuă Lunalilo părăsind smerenia curteanului şi reluându-şi autoritatea judecătorului, femeia despre care vorbeşti este aceea cu care trebuia să vii astăzi.

— Nu neapărat astăzi, îl corectai eu, ci cât mai curând.

— Bine, admise el. Aceasta însă ar însemna că femeia cu care ai venit astăzi s-ar putea să nu fie aceea la care te gândeai ieri şi cu care ai fi putut să vii, de pildă, mâine.

— Într-adevăr, nu este ea.

— Slavă zeilor! zise marele preot, uşurat, şi odată cu el respirară, uşuraţi, şi ceilalţi nobili.

— Nu este ea, întării eu, convins că le sunt pe plac.

Lunalilo îşi reveni.

— Pe aceasta de ce ai adus-o? întrebă el.

— Ca să fiu foarte corect, mai degrabă ea m-a adus pe mine.

— O cunoşti de mult? Vreau să spun, ştii cine este?

— Până azi-dimineaţă ştiam, răspunsei eu cu mare sinceritate. Acum nu mai ştiu.

Nobilii surâseră subţire.

— Nici nu e nevoie, zise marele preot, e destul că ştim noi.

Străinii din Kipukua 273

— Poate că nici ea nu mai ştie cine este, zisei eu mai mult ca pentru mine.

Dar ei nu-mi băgară în seamă cuvintele şi Lunalilo se gătea să-şi continue întrebările care, evident, mergeau mai mult după gândul lui decât după răspunsurile mele. Deocamdată el trase o primă concluzie:

— Eram sigur că femeia care l-a înviat pe prinţ nu poate fi cea care

I-a ucis.

Lohiau tresări uşor, deschise ochii şi începu a urmări conversaţia uitându-se când la mine, când la marele preot. Părea pe jumătate interesat şi pe jumătate străin şi aveam impresia că încerca să-şi desfunde amintirea şi că numai părţi din dialogul meu cu Lunalilo izbuteau să se ciocnească cu ceea ce îi răsărea lui din uitare. Conştient de cele ce i se petreceau în adâncurile cugetului, el încerca în acelaşi

timp să simuleze procese de suprafaţă şi se ajuta cu singurele mişcări ce-i stăteau atunci la îndemână: curăţa încă o banană şi-i molfăia cu încetineală miezul aromat, ca într-o prelungă şi delicioasă degustare.

— Totuşi, mă întrebă Lunalilo, când socoteşti că ai putea s-o aduci pe aceea?

— Credeţi că mai e nevoie? replicai eu.

— De ce nu?

— Prinţul, iată, e viu.

— Învierea nimiceşte moartea, nu însă şi crimă, răspunse el.

Eram din nou aşezat pe banca acuzării şi mă înfiorai la gândul că iarăşi trebuie să mă apăr.

— Cel puţin în momentul de faţă nu sunt deloc convins că a fost o crimă, zisei eu încercând să mă scutur de umbre.

— Nu eşti, pentru că nu vrei să fii, zise Lunalilo aplecându-se spre mine. E uşor de priceput de ce te îndărătniceşti să nu admiţi evidenţa învierii. Dacă nu e înviere, nu a fost moarte; dacă nu a fost moarte, nu a fost nici crimă. Dar noi cunoaştem acum că stăpânul nostru a fost înviat din moarte şi că în fapt el nu a murit, ci a fost omorât. Iar cel ce l-a omorât se cheamă că este un ucigaş. De aceea te-am chemat să vii cu femeia la care te gândeai ieri, ca să vedem dacă ea este una şi aceeaşi persoană cu cea care a săvârşit crima şi dacă, deci, dumneata ai sau nu ai vreun amestec în săvârşirea crimei.

Lunalilo făcuse această demonstraţie cu repetări de vorbe incriminatorii, atât pentru urechile mele, cât şi spre a-l informa pe prinţ asupra cercetărilor pe care ei, nobilii, le începuseră îndată după moartea lui.

Era probabil că ei să nu fi avut timp să-i spună totul. Sigur însă era că Lunalilo voia să mă pună în situaţia de a accepta premisa învierii, pentru ca în chip necesar să admit realitatea crimei. El însă scăpase din vedere că săvârşirea crimei mai putea să aibă o alternativă. Hotărâi pe

Valeriu Anania loc să mă folosesc de această scăpare, chiar admiţând premisa lui, spre a-i pune pe ei în situaţia de a răspunde întrebărilor mele. Mă prefăcui puţin încurcat, apoi îmi luai curajul.

— Care vasăzică, dumneata îmi faci un proces de intenţie?

— Desigur, răspunse el, de îndată ce nu vrei să admiţi evidenţa.

— E vorba de evidenţa învierii?

— Fără îndoială.

— O evidenţă care mi se face prin însăşi mărturisirea prinţului?

— Desigur.

— Bine, admit.

Lunalilo se trase de barba câtă îi mai rămăsese şi se grăbi să mă împingă cu vorba:

— În cazul acesta, trebuie să admiţi moartea şi crima.

— Bine, le-am admis.

— Atunci? întrebă el cu un aer de triumf.

— Atunci, de unde ştii dumneata că omorul a fost neapărat săvârşit de acea frumoasă necunoscută? Se pare că pentru dumneata nu mai există nicio altă bănuială.

— Până la noi dovezi, nu.

— Şi de unde socoteşti că ar putea să-ţi vină acele dovezi?

Marele preot stătu puţin înlemnit şi ridică din umeri. Ceilalţi păreau tot atât de încurcaţi ca şi el. Dar eu nu le lăsai mult timp de gândire şi continuai:

— Să vă spun eu. Dacă alteţa sa prinţul e singură şi suprema mărturie a învierii sale din moarte, tot numai măria-sa poate fi mărturie şi asupra chipului cum a murit. Dacă fost ucis, alteţa sa trebuie să ştie cine l-a ucis, fie că acea persoană a fost un om viu, fie că a fost un duh.

Şi-mi îndreptai ochii spre Lohiau:

— Alteţă?

El lăsase de mult restul de banană pe talger şi ascultase din ce în ce mai cu luare-aminte, căznindu-se să-şi ascundă nişte convulsii lăuntrice care mie nu-mi scăpau. Nu părea hotărât să vorbească şi trebuii să insist:

— Alteţă?

El îşi adună palmele între genunchi şi prinse a-şi legăna moale trupul voinic.

— Sărutarea! zise el respirând cu oarecare greutate. A fost o sărutare.

Una singură. Ea nu se voia sărutată. Şi nu pricepeam de ce. Venise de bunăvoie. O iubeam. Era soţia mea. Eram în odaia noastră de nuntă.

Am vrut s-o sărut. Şi ea nu voia. Ca orice femeie, mi-am zis, se vrea cucerită. Aşteaptă să-i răscumpăr umilinţa de a-mi fi ieşit înainte. Şi nu se voia sărutată. Mai târziu, zicea. Acum, ziceam eu. Am strâns-o

Străinii din Kipukua puternic cu braţul. I-am luat capul în palma stângă. I-am adus gura către a mea. Am sărutat-o. Şi am căzut ca de trăsnet. Mă topeam în văzduh. Ea se topea în pământ…

Prinţul rămase aşa, cu palmele între genunchi şi cu privirea în podea, fără să-şi mai legene trupul, ca şi când încă o mai căuta pe aceea care se topise în pământ. Urmară câteva clipe de tăcere, după care Lunalilo îşi ridică fruntea şi se îndreptă spre mine săltându-şi sprâncenele.

— Ei?

Rostise întrebarea ca şi cum ar fi spus: ce mai ai de zis? întocmai ca şeful de poliţie din nordul îngheţat al Minnesotei, în momentul când se părea că identificarea numelui meu în cadavrul bietului Paciorek nu mai putea fi tăgăduită.

— Ei? făcură şi ceilalţi.

— Ei, şi? îi îngânai eu nu fără o oarecare impertinenţă.

Îmi recăpătasem siguranţa de sine şi mă mişcam în terenul meu.

Impertinenţa avu efect, căci nobilii se dădură puţin înapoi, cuibărindu-se mai bine pe rogojini. Continuai cu grabă:

— Mărturia e limpede. Potrivit celor auzite, moartea alteţei sale a fost pricinuită de o sărutare. Aşa este?

— Aşa, răspunseră nobilii, toţi într-un glas.

— Se mai înţelege că nu femeia l-a sărutat pe prinţ, ci prinţul pe femeie. Este?

— Este, răspunse numai Lunalilo.

— Aşadar, iniţiativa sărutării nu a avut-o femeia. Este?

— Este.

— Mai mult, femeia s-a împotrivit. În cele din urmă, ea a fost forţată să primească sărutarea prinţului. E aşa sau nu e aşa?

— Aşa, răspunse tot Lunalilo.

Dar el îşi recăpătase cumpătul şi răspundea mai mult ca să-mi facă mie pe plac decât să-şi rostească o convingere.

— Atunci, continuai eu, de ce trebuie neapărat să credem că femeia e vinovată de omor? Dacă, bunăoară, ea ar fi ţinut în pumn un cuţit şi prinţul ar fi prins pumnul ei în pumnul lui şi şi-ar fi înfipt cuţitul în piept ar însemna oare că a săvârşit o crimă?

Lunalilo zâmbea cu şi mai multă siguranţă şi răspunse cu un calm care mă descumpăni.

— Dacă ai lua-o niţel mai de dinainte, ai vedea că Frumoasa

Necunoscută nu fusese chemată la serbare, ci a venit ea singură şi încă într-un chip foarte tainic. Mai mult, ea şi-a folosit tot meşteşugul muieresc pentru a cuceri inima prinţului şi a se face nevasta lui. Ea ştiuse mai dinainte nenorocirea ce avea să se întâmple, iar noi am cunoscut această prin acele stihuri întunecate din cântecul ei. De îndată ce i-a devenit mireasă

Valeriu Anania legiuită, ea l-a pus pe prinţ în situaţia de a o săruta, căci aceasta e datoria oricărui mire de pe lumea aceasta, să-şi sărute mireasa. Buzele ei s-au dovedit a fi fost fulger otrăvit. Că prinţul nostru e viu e adevărat. Dar îţi mai spun încă o dată că învierea nimiceşte moartea, nu însă şi crima.

— În afară de un singur caz, intervenii eu după ce căutasem disperat o scăpare.

Lunalilo îşi ridică din nou sprâncenele.

— Care ar putea fi acela?

— În cazul că cel ucis îşi iartă ucigaşul.

— Eu am vorbit de înviere, nu de cel ucis.

— De înviere vorbesc şi eu. Dacă cel ce a fost ucis rămâne mort şi e îngropat şi putrezeşte, nicio iertare din parte-i nu e cu putinţă, învierea însă îl înzestrează nu numai cu viaţă, ci şi cu putinţa de a ierta.

Capetele nobililor se întoarseră spre Lohiau. Acesta continuă să asculte şi să tacă, dar băgai de seamă că ochii lui negri şi frumoşi se umeziră de lumină lăuntrică. Fălcosul nu se mai putu stăpâni şi strigă cu intenţia vădită de a-şi împiedica stăpânul să rostească ceva nepotrivit.

— Să ierte o asemenea otravă?

Ceilalţi i se asociară prin gesturi tot atât de hotărâte.

— Otrava unei sărutări poate să însemne moarte, replicai eu, dar ea poate însemna şi dragoste. Şi, dacă e dragoste, nu se poate să nu fie şi iertare. Iar acolo unde e iertare, nu mai e crimă.

Ochii se pironiră din nou asupra prinţului, de data aceasta aşteptând o sentinţă de osândire sau de achitare. Eu însumi aveam respiraţia tăiată şi mă întrebam dacă răspunsul lui va pune odată capăt acestui capitol care începea să devină coşmar. El închise ochii pentru câteva clipe, respiră adânc, ca un oftat, apoi se uită lung la mine.

— Dumneata o cunoşti?

— O cunosc, alteţă.

— Cine e?

— Fiica primarului din Kipukua şi sora celei ce te-a înviat.

La auzul ultimelor cuvinte, prinţul se ridică încet de tot, ca într-o dezmorţire.

— E sora ei? întrebă el la jumătatea măsurii dintre bucurie şi teroare.

— Da, alteţă.

Deşi m-ar fi interesat grozav, din întrebare nu putusem pricepe care anume dintre cele două fețe era sora şi care anume era ei. Aş fi vrut să ştiu dacă nu cumva gândirea prinţului inversase subiecţii, fiindcă nu aveam nicio îndoială că despre Kaena el ştia tot atât de puţin cât despre Unauna.

Nu avui însă timp să inventez ceva spre a-l iscodi, căci în clipa aceea tobele care răbufneau dinlăuntrul templului începură a se auzi de afară.

Străinii din Kipukua

Nobilii se ridicară şi ei odată cu prinţul şi acum ne uitam toţi prin fereastră la alaiul dansatorilor de hulă, care străbătea mulţimea şi se îndrepta spre casa prinţului. În fruntea alaiului, adiată de unde omeneşti.

Kaena păşea delicat, purtând pe cap o cunună de mirt, cu flori de ilima, iar în jurul grumazului o fascinantă leie de hibiscus. N-o văzusem niciodată împodobită astfel şi mă emoţiona majestatea cu care o fată desculţă era în stare să poarte o asemenea coroană. Cel mai uimit însă era Lunalilo. El se apropie mai mult de fereastră, privi ascuţit la convoiul ce se apropia şi se întoarse spre noi cu nişte ochi cutremuraţi.

— Ea poartă cununa de pe altarul zeiţei!

Făcui în aşa fel să-i atrag privirea şi-l întrebai din ochi: ce poate să însemne aceasta?

— Făptură omenească încă n-a purtat cunună de zeu, zise el cu glas răguşit de emoţie. Nimeni, în afară de un singur om, iar acela a murit.

Înţelesei repede că se gândea la căpitanul James Cook.

— În afară de el, nimeni, continuă Lunalilo. Dacă aceasta e doar un om, va muri; iar dacă va trăi, e mai mult decât un om.

În clipa următoare Kaena intră în casă, însoţită de kumu-hula.

Acesta îngenunche în faţa prinţului şi-şi aşternu fruntea la pământ.

— Măria-ta, suntem gazdele cerului.

Kaena era palidă şi grozav de tristă. Podoabă de pe frunte şi-o purta cu greu, ca pe o cunună de spini prea devreme convertită în nimb. Ochii îi erau mai mari şi mai puţin luminoşi decât de obicei şi privea în jur cu un fel de uimire, ca şi cum abia atunci ar fi descoperit lumea. Nu mai păstra aproape nimic din zburdălnicia de azi-dimineaţă, ci mai degrabă părea speriată de cele ce se întâmplaseră şi de cele ce se petreceau acum. Vocile de afară, îngânate de tobe şi ukulele, unduiau o cântare dulce, la ale cărei cuvinte îmi aţintii întregul auz.

O, zei, în Kaual, ţara voastră, veniţi

O, vino, Halawa cu ochii ca perla.

O, Kona, străjer al tăriilor noastre.

La noi Hiiaha popas ştia făcut.

Opreşte-te, soare, în răul din Bea.

Luminii odihnă pe ape să-i faci.

Pe cuvintele „La noi Hiiaka popas şi-a făcut", ochii Kainii se umeziră şi eu greu îşi opriră lacrimile, Fata făcea eforturi să se stăpânească şi probabil că de aceea, căutând o scăpare, se uită la mine şi-mi zise:

— Ştiam că eşti aici, Plecăm de îndată.

Emoţia ei mă cuprinse şi pe mine şi voiam să mă desfac cât mai repede dintre pereţii şi oamenii aceia, să mă ascund undeva, să-mi limpezesc mintea, Pierdusem noţiunea timpului, aveam senzaţia că totul

Valeriu Anania se petrecuse vijelios şi-mi pusese în gânduri o imensă dezordine, aşa cum vântul rostogoleşte o minge de ciulini pe un câmp de ciulini, făcând-o mai mare şi mai încâlcită.

Prinţul îi făcu semn lui kumu-hula să se ridice, apoi veni la Kaena şi-i prinse amândouă mâinile în ale lui.

— Încă nu ştiu dacă trebuie să-ţi mulţumesc, îi zise el cu glas scăzut.

Mă simt singur, atât de singur, atât de străin! De acum toţi vor vorbi numai de înviere, iar pe mine mă vor uita. Nu cumva de-abia prin înviere am murit?

Nu era mustrare în glasul lui, ci un sfâşietor semn de întrebare, al unei imense incertitudini. Ea nu-i răspunse, ci doar continuă să-şi ţină mâinile în ale lui. El sfârşi prin a o întreba aproape în şoaptă:

— Pe ea de ce n-ai adus-o?

De-abia acum întrebarea avea nuanţa unei mustrări. Nobilii tresăriră, apoi îşi plecară capetele. Aflaseră răspunsul la întrebarea pe care o pusesem eu, dacă prinţul va ierta pe cea care l-a ucis.

— Te aşteaptă, răspunse Kaena tot în şoaptă. De aceea am venit.

Plecarea prinţului se petrecu repede. Un semn de binecuvântare asupra nobililor, un altul asupra norodului. O prinse pe Kaena cu un braţ şi pe mine cu un altul… apoi ţărmul, marea… în urmă-ne, o tăcere de moarte.

De-abia acolo, pe calma legănare a valurilor, ghemuit în fundul şalupei, cu capul între pumni, încercam să mă bucur, nu de vreun răspuns, care se îndărătnicea să nu se arate, ci de faptul că iarăşi deveneam în stare să-mi pun întrebări. Ce erau fiinţele cu care călătoream? Şi eram surprins că renunţasem la a mă mai întreba cine sunt fiinţele de lângă mine, ci ce sunt ele. Aceasta era drama lor. Dacă mă gândeam bine, prinţul nu se îndoise de identitatea lui ca persoană, ci de identitatea lui ca natură. Aceeaşi îndoială se cuibărise în făptura Kaenei, de unde şi inefabilă ei tristeţe. Cât despre Unauna, ştia ea oare ce este? Probabil că era singură sau cea dintâi care ştiuse. Ciudat! într-o anchetă atât de ascuţită şi minuţioasă, nimeni nu se întrebase – sau cel puţin nu întrebase – ce scop va fi avut mireasa să-şi ucidă mirele? Ce anume a îndemnat-o? Ce anume a urmărit? Ah, îmi ziceam, n-aş putea bănui altceva decât că, prin moartea şi învierea mirelui, mireasa a vrut ca mai întâi să-l aducă la măsura naturii ei.

Capitolul XVII

După-amiaza era calmă la Kipukua, dar de un calm apăsător, ca şi cum lumina s-ar fi îngreuiat de propria-i putere şi s-ar fi aşternut, dospită, pe acoperişuri, pe copaci, pe ierburi şi poteci. Până şi miresmele pluteau mai mult la faţa pământului, spânzurate de crengi. Străbătut de-a latul, orăşelul mi se păruse pustiu. Câte cineva se ivea pe uliţă şi fugea repede în casă, ruşinat de sine însuşi, ca într-o colonie de leproşi.

Un miros de pucioasă, iute şi subţire, bântuia văzduhul din când în când şi era de bănuit că privirile tuturor se ridicau repede spre Kelauea, a cărui coloană de abur gros se lăsa jefuită de vântul înalt. Pe cer stăruiau reflexele pustiului negru dimprejur, ca într-o oglindă bolnavă.

Şi-mi părea rău că întoarcerea mea de la Hanaleia, la numai câteva ceasuri după ce plecasem, nu prevestea nimic bun.

Pe David îl găsisem în grădină, la masa de lemn, răscolit de singurătate şi neastâmpăr. Se plângea mai ales de singurătatea acelei zile. Kaena plecase cam peste capul lui, iar el îmi amintea aceasta cu mâhnire şi nu fără o adiere de reproş. Cât despre Unauna, îl părăsise fără să-i spună o vorbă şi nu se mai arătase toată ziua. „Nu sunt în stare să-ţi ofer cel puţin o cafea", se scuzase el ca un neajutorat ce era. Cunoşteam că David nu se pricepe la nimic în ale menajului, nu ştia să-şi fiarbă un ou şi de cele mai multe ori îşi potolea foamea la bufetul primăriei sau la întâiul birt întâlnit în drum. „Nu face nimic, i-am răspuns, la prinţul Lohiau am mâncat banane, la tine mă voi înfrupta din aceste frumoase fructe de mahoe, a căror carne îmi incită dinţii la o aventură purpurie. Nu am decât să întind o mână spre a le culege, proaspete, din crengi. La aşa ceva te-ai pricepe şi tu, nepriceputule".

Veştile de la Hanaleia îl înmărmuriseră. îi povestisem tot, cu de-amănuntul, de data aceasta fără ocolişuri tactice şi fără să urmăresc anumite

Valeriu Anaia efecte. Profitam de faptul că la casa lui ajunsesem singur şi că el nu se grăbise să-mi dea detalii despre rămânerea lui Lohiau în crângul de lehua. David se arătase cu deosebire interesat de revenirea prinţului la viaţă şi nu înceta să mă descoasă pe toate feţele, atât în ceea ce fusesem eu martor ocular, cât şi în ceea ce aflasem de-a dreptul din gura fostului cadavru. Pe măsură ce-şi rotunjea anumite certitudini nemărturisite, intra într-un fel de panică lăuntrică şi nu-şi putea opri sângele să-i fugă obraji.

— De fapt, mă aşteptam la aşa ceva, zise el într-un târziu şi cu semnele evidente că încearcă o necumpănire. E adevărat că tu îmi vorbiseşi cu maximă siguranţă de un om mort, dar cu aceeaşi maximă siguranţă vorbea şi Unauna de mirele ei viu. Ea în niciun caz nu putea să se înşele.

— Nici eu nu mă puteam înşela, îl zădărâi eu. Cu atât mai mult cu cât, la ceasul când Unauna îi cerea Kaenei să meargă la Hanaleia şi să-i călăuzească mirele, acesta era încă mort.

— Ce importanţă are asta? zâmbi el cu amărăciune.

— Adevărat, încuviinţai eu, ce importanţă are?

Îl îmbiai cu o rodie de mahoe. El muşcă fără poftă din miezul alb şi nu păru că se bucură de dumnezeiască lui aromă.

— În fond, de ce a venit prinţul aici? zise el aruncând în iarbă jumătatea cealaltă. Şi cât are de gând să stea? Normal ar fi să-şi ia

nevasta şi să şi-o ducă acasă.

— Nu prea cred, clătinai eu din cap.

— De ce?

— Mai întâi, adu-ţi aminte de vorbele Unaunei. Voinţa ei – şi tu ştii ce înseamnă voinţa ei – a fost ca el să vină aici şi să se aşeze în casa ei.

— Îmi amintesc, zise el iritat. Dar care e casa ei?

Îl privii lung, ca pe un şcolar care voia să scape cu o minciună.

— David, te faci că nu ştii?

El lăsă capul în jos, se uită în pământ şi nu îndrăzni să se mai uite în altă parte.

— În al doilea rând, continuai eu, se pare că şi prinţul doreşte să se stabilească aici. Aceasta independent de căsătoria lui eu Unauna, Mesajul tău i-a adus aminte că viţa lui purcede din ţinutul Pună şi că el era un străin la Hanaleia, în timp ce poseda aici o proprietate personală, moştenită din strămoşi.

= Stai puţin, tresări David, Ai zis independent de căsătoria lui eu Unauna, Eşti sigur de asta?

= De ce n-aş fi?

— Nu cred că-i aşa, se însufleţi el. Sunt convins că, dacă mesajul meu i-ar fi ajuns înainte de căsătorie, prinţul ne-ar fi cedat terenul său, mă rog, nu ni l-ar fi cedat, dar în niciun caz nu se putea gândi să-şi

Străinii din Kipukua părăsească poporul. O căsătorie cu Unauna însă trebuia să-l treacă, neapărat, prin moarte. Moartea avea să-l ducă la înviere, învierea avea să-i aducă sentimentul înstrăinării. Sentimentul înstrăinării avea să-i trezească dorul de ducă. Şi, când te simţi străin între ai tăi, unde să te duci? în cer nu se poate, în pământ, pământul nu te-a primit. Nu-ţi rămâne decât să rătăceşti din loc în loc, ca un cerşetor, ca un vagabond, ca un copil al nimănui. Iată de ce mesajul meu i-a deschis nădejdea unei mântuiri: înstrăinatul îşi descoperea o patrie. Înţelegi? îşi descoperea o patrie. Ştii tu ce înseamnă asta pentru un om? Ştii?…

David se ridicase şi vorbea pătimaş, suspect de pătimaş, ca şi cum nu numai despre prinţul Lohiau ar fi fost vorba. Mi-l amintii cum perora în congresul de antropologie din San Diego şi-i stârnea pe imigranţi să scandeze întrebări demente. Se crispase, gesticula anarhic, privirea îi era tulbure, sufla greu.

Îl lăsai să se potolească singur.

— Vezi, continuă el cu glasul scăzut, de aceea planul Unaunei a fost bine ticluit. Bine al dracului. Şi la timp. Îndată ce a aflat cum stă treaba cu proprietatea prinţului, a şi pus la cale o căsătorie cu el. Prompt.

David scoase o batistă mare, albă, o despături nervos, îşi şterse bine sudoarea de pe faţă, de pe gât, se frecă pe tâmple, o puse la loc mototolită.

— Acum, vorbi el între timp, problema se pune aşa: odată venit aici, ne cedează prinţul proprietatea sau ba? Aţi vorbit ceva pe drum?

— N-am vorbit nimic.

— N-ai încercat?

— Eu am stat mai mult singur. El şedea alături de Kaena şi cu ochii mai mult pe câine.

— Care câine? se miră David.

— Filipinezul cu şalupa.

— Câine? se holbă el.

— Când mergeam spre Hanaleia, Kaena a descoperit că unul din cei doi filipinezi e eline. L-am văzut eu eu cap câine, şi ea îl văzuse eu cap de eline. La întoarcere, celălalt nu mai era, Câinele îl jefuise de bani =

făceau contrabandă de cocoşi luptători = şi l = a aruncat în mare, De aceea îşi ţinea prinţul cehii pe el şi de aceea eu n-am încercat să-i vorbesc prinţului, ia să revin la întrebarea ta, lucrurile sunt mult mai complicaţi azi decât au fost ieri, Pe de-o parte, trebuie să ţinem seama de faptul = şi acum el este un fapt – că între Lohiau şi Unauna există o legătură matrimonială, că, adică, în ceea ce priveşte dreptul de proprietate asupra terenului, are şi ea un cuvânt de spus.

— Totuşi, interveni David, încă nu e vorba de o căsătorie civilă în sens legal.

Valeriu Anania

— Ba este. Adevărat, ea nu a fost contractată la primărie, pe bază de acte, şi încă nu e pronunţată ca atare da către un ofiţer de stare civilă.

— Tocmai asta voiam să spun.

— Ea s-a făcut în conformitate cu legile nescrise ale tribului din

Hanaleia, iar realitatea acestor legi nu poate fi contestată. În momentul când Lohiau a luat mâna fetei într-a lui şi le-a ridicat pe amândouă în văzul mulţimii, nimeni nu s-a îndoit că din acea clipă faţa

devenise soţia lui legitimă. Actul avea la bază sentimentul dragostei sau, în cel mai rău caz, liberul consimţământ al părţilor, întărirea lui de către un ofiţer de stare civilă e o simplă formalitate. Iată de ce cred eu că, de acum înainte, cedarea crângului trebuie negociată nu numai cu prinţul, ci şi cu Unauna.

— Drăcia dracului, scrâşni David.

— De altfel, nu e greu de priceput – acum şi de-abia acum – că acesta a fost principalul scop pentru care fata a intervenit în viaţa prinţului, şi încă – după cum singur ai observat – atât de prompt.

David culese o rodie şi începu să se joace cu ea de parcă ar fi fost o minge. Încerca inutil să-şi ascundă nervozitatea.

— Aşa, şi?

— Acum, ar rămâne de văzut opţiunea lui Lohiau pentru – să-i zicem – domiciliul său stabil. Unauna s-a pronunţat că şi-l vrea în sălaşul ei. Îşi va convinge ea soţul s-o urmeze? Până acum, e clar, l-a convins. Acel sentiment al înstrăinării, de care vorbeai, l-a desprins uşor de Hanaleia şi l-a adus până în crângul din Kipukua. Dacă el va accepta să se stabilească în sălaşul Unaunei, terenul rămâne disponibil

Şi, deci, încă negociabil.

— Cum o să se stabilească acolo? sări David. Un om ca el?

— Tocmai asta trebuie să înţelegi, un om ca el. Ceea ce ieri nu era posibil astăzi este.

— Aşa, şi?

— Dacă însă el va prefera să-şi dureze căminul pe proprietatea lui, nu mai văd nicio şansă.

Ochii lui David luciră straniu.

— Ea nu va accepta, în ruptul capului, nu va accepta.

— S-ar putea totuşi că ei să ajungă la un compromis. Adică să se considere „acasă la ei” şi colo, şi colo.

— Ar fi grozav, se lumină David.

— De ce ar fi grozav?

— Socotindu-se şi colo, şi colo, prinţul nu va fi nici acolo, nici colo.

Trebuia să urmeze o nouă întrebare din parte-mi, dar, când să o pun mă cuprinse o spaimă grozavă, o spaimă ale cărei rădăcini se adânciseră de mult în propria mea conştiinţă şi mai ales dincolo de ea şi se agitau acum în dezordine, ca într-un tremur al pământului pe dedesubt. Îmi

Străinii din Kipukua era frică de un adevăr pe care îl ştiam şi de care aş fi vrut să mă lepăd, îmi plăcea chiar să cred că mă lepădasem, dar el se ţinea de mine şi nu mă lăsa şi mă urmărea până şi aici, mai ales aici, în această insulă cu dublu hotar, unde umbra tuturor lucrurilor e mai puternică şi mai stăruitoare. Dar mai era ceva. Din tot ceea ce observasem, aveam toate motivele să cred că şi David era bântuit de aceeaşi spaimă nemărturisită şi că evenimentele ce aveau să urmeze îmi vor scoate la suprafaţă o sinistră certitudine. Cu toate acestea, eram gata să pun întrebarea şi să mai aud o dată că un înviat din morţi nu are niciodată o adresă, când auzii din depărtări şi de pe deasupra o zvoană din văzduh, un ecou surd şi dezlânat care-mi aduse aminte de adâncimile golfului Hanauma.

— Ailaau! Ailaau!

Mă uitai întrebător la David.

— Într-adevăr, zise el, domnul Martin a revenit la Kipukua, împreună cu soţia lui. Au tras tot la casa de oaspeţi a primăriei şi mi s-au anunţat în vizită.

— Ailaau! Ailaau! scâncea văzduhul ca un acoperiş putred apucat de vântul ala-hou.

Într-adevăr, în grădină îşi făcea apariţia domnul MacBrown, urmat, la doi paşi, de Kiha-Wahina. Habar nu aveam de unde şi de când se cunoşteau ei cu David. Sau poate că ştiam, dar îmi era frică să ştiu. Îmi fu de ajuns să-i văd că se apropie de noi, mai întâi unul după altul, apoi alături, ferind cu mâna crengile răzleţe. El era îmbrăcat cu acelaşi halat lung şi parcă-l vedeam cum şi-l strânge din când în când între genunchi, iar boneta erasmică îi ascundea o chelie pe care şi acum o bănuiam congenitală. Cât despre Kiha-Wahina, între timp îşi pierduse trena cea lungă şi foşnitoare, cu care, desigur, nu mai avea rost să măture pământul, iar aceasta o făcea să pară mai înaltă în rochia verde şi bogată, sugrumată la glezne şi slobozită apoi pe sandale, ale cărei volănaşe fremătau fără încetare, ca frunza plopului. Părul îi era pieptănat atât de strâns şi probabil uns cu o alifie atât de vâscoasă, încât capul părea mai degrabă acoperit cu o crustă de alge.

David îi pofti să ia loc în jilţurile de trestie. Înainte de a se aşeza, domnul Martin se uită lung la craterul vulcanului care fumega cu hărnicie.

— Crezi că va erupe curând? întrebă el.

— Depinde, răspunse David. Până în momentul de faţă, încă nu

ne putem da seama. Depinde de cum evoluează lucrurile.

Musafirul se lăsă greoi în jilţ.

— Am vrut să-i facem o vizită în crâng.

— Da? se interesă David.

Valeriu Anania

— Da, dr <. În putut să-l vedem. Se odihnea în coliba Pustnicei, păzit pe dinafară de Kaena.

— Şi Kuaana?

— Nu e acasă.

— Ştii c-ar fi o idee? zisei uitându-mă la David.

— Ce anume?

— Printre alte implicaţii ale crângului, este şi aceea că Pustnica voastră şi-a durat un sălaş pe proprietatea prinţului. Aceasta, bineînţeles, la vremea când se credea că frumosul crâng e un bun obştesc. Se naşte întrebarea: îi va îngădui oare prinţul să-şi menţină coliba pe proprietatea lui?

— Aceasta e în funcţie de ceea ce discutam adineauri, zise David.

— Da, dar ar trebui ţinut seama de acest element nou. În favoarea

Kuaanei va interveni, sigur, Kaena. îi va rezista prinţul tocmai celei ce

I-a readus la viaţă?

— Depinde, se întunecă David, depinde cât de recunoscător poate fi cineva pentru un asemenea miracol.

Ideea mea trebuia deocamdată oprită aici.

— Mă iertaţi, le zisei nou-veniţilor, că v-am întrerupt. Nu voiam însă, cum mi se întâmplă de multe ori, să pierd un gând care ar putea fi de folos. Vă rog să mă scuzaţi.

— Nu face nimic, răspunse politicos domnul MacBrown. Şi noi, mai ales eu, gândim ceva asemănător. Şi anume, va trebui să facem din

Kaena aliata noastră.

— În niciun caz asociată cu Kuaana, interveni David cu glasul aspru.

Diana chicoti cu neruşinare şi râsul ei avu darul să-l irite şi mai mult pe David.

— Nu ai dreptate, încercai eu să-l potolesc. Să ştii că ai bătut-o degeaba. Nu merita. Era nevinovată.

— A fost şi noaptea la ea, se întărâtă el.

— Nu a fost, A stat tot timpul eu Unauna, veghind-o.

= A văzut-e paznicul ducându-se acolo noaptea. A părăsit-o pe adormită şi a fugit în crâng.

= Da, dar şi acolo era tot eu Unauna, zisei eu fără să-mi pot stăpâni un anume tremur al glasului.

David îşi cercetă bine lăuntrul şi mă privi lung.

= De unde ştii tu asta?

— De la însăşi Unauna, Tu erai prea furios pentru ca ea să ţi-o poată spune atunci, Poate că nici nu se limpezise bine după somnul ei năzdrăvan, Dar eu am întrebat-o, iar ea mi-a afirmat eu toată tăria că chiar şi acolo, în crâng, Kaena tot împreună eu ea fusese, Nu a părăsit-o nicio clipă, Ceea ce osândeai tu, eu cravaşa în mână, era dragostea nevinovată dintre două surori.

Străinii din Kipukua

Moemoe rămase cu gura căscată, căutând anume înţelesuri şi consecinţele lor.

— Atunci, de ce-ai chicotit? răbufni el, nitam-nisam, către Diana.

Drept răspuns, aceasta mai chicoti o dată, ceea ce pe mine mă nemulţumi profund, deoarece atitudinea ei putea fi interpretată ca o infirmare a spuselor mele. David izbuti şi de data aceasta să se depăşească şi reluă discuţia pe un ton aproape firesc.

— Totuşi, intervenţia Kaenei în viaţa mortului de la Hanaleia ne-a adus într-un mare impas.

— Da, dar ştii cine e adevărata vinovată? întrebă deodată domnul

Martin. Dumneaei.

Şi arătă cu capul spre femeia de alături. Ea foşni din toate volănaşele.

— Planul meu, continuă el, fusese bine întocmit şi trebuia oricum să ducă la un rezultat bun. De aceasta cred că şi-a dat seama şi dumnealui, chiar dacă în timpul vizitei sale la conac nu a înţeles mare lucru.

— Vrei să spui că…? mă neliniştii eu.

— Într-adevăr, vreau să spun că ai călătorit la Hanaleia însoţit nu numai de Ipu, ci şi de osemintele prinţului Kahele.

Simţii că trebuie să izbucnesc într-un fel, mai mult spre a-mi ascunde spaima decât pentru nevoia de a da o replică.

— Bine, domnule Martin, dar pe dumneata te-a angajat primarul să faci calcule matematice, nu să umbli după potcoave de cai morţi.

— Da, dar matematicile operează şi cu infinitul, răspunse el calm, încercând să surâdă cu nişte dinţi ce nu se deosebeau din gingii. Ipu avusese grijă să dezgroape oasele la repezeală, în timp ce proprietarul lor, după ce părăsise cocotierul, a venit în conac, atras de graţiile dumneaei.

— Şi ce e rău în asta? interveni Anahola.

— Ce te-a apucat să-i cânţi la pian? o mustră el.

— Eram sigură că-i face plăcere, şuieră ea.

— Şi de ce tocmai fragmentul acela?

— Era din compoziţia lui. Mi-o dedicase pe manuscris. Cum era să cred că nu-i face plăcere?

— Ce-ai căutat după el? o judecă domnul Martin. Ce-ai căutat după el?

— E multă vreme de când nu mai sufăr să-mi fugă ibovnicul din aşternut, zise ea cu o privire oblică spre David.

Acesta îi trase privirea în ochii lui şi o înfruntă cu un rânjet.

— Tot târfă ai rămas.

Ea îşi prinse labele de braţele jilţului şi trestia trosni ca o sfărâmare de falange.

— Ei bine, zise ea către David, niciodată n-am să-ţi iert fuga de pe

Molokai.

Valeriu Anaia

— Adică de pe vasul Fiji, replică el flegmatic.

— Fiji? Aşa se chema Molokaiul când a prins a se cutremura sub noi? râse ea din toate volănaşele.

Avui senzaţia că-mi ies din fire.

— Diana, pentru Dumnezeu!

— Care Diana?

— Niaulani!

— Care Niaulani?

— Anahola!

— Care Anahola?

— Kiha-Wahina!

— Care Kiha-Wahina? continuă ea să se mire.

Apoi se ridică, privi lung la crater şi întrebă pe nimeni:

— Crezi că va erupe curând?

Şi se depărtă prin belşugul crengilor de mahoe, fără ca cineva dintre noi să încerce sau măcar să arate că ar vrea să ştie unde se duce străina şi de ce. Se pierdu printre ramuri, iar noi rămaserăm în jilţuri, uitându-ne unul la altul şi apoi toţi, deodată, la craterul ce continua să fumege, liniştit şi ameninţător, prin lenea norilor albi.

— Crezi că va erupe curând? întrebă domnul Martin.

— Depinde, repetă David răspunsul.

Domnul MacBrown se suci în jilţ şi se lăsă pe spătar. Sub ochi avea cearcăne mari, ca nişte pungi pleoştite.

— Sunt un om ostenit! exclamă el. Vreau acasă.

— Care casă? întrebă David.

Musafirul nu păru interesat de întrebare, îşi aplecă trupul înainte şi, cu gestul lui obişnuit, îşi strânse halatul între genunchi.

— Am atins, zise el, am atins certitudinea că, la temperatura unei erupţii vulcanice, cenuşa trupului meu poate degaja molecule de azot.

Aruncate în aer, acestea se pot dizolva în vapori de apă…

— Erupţie? îl întrerupsei eu contrariat. Altă dată vorbeai de o urnă de mare înălţime, al cărei conţinut să fie aruncat dintr-un avion, pe o întărâtare de fulgere. Era foarte frumos.

— Frumos, dar nerealist, se strâmbă el. Şi, oricum, prea mult spectacol.

O treabă pe care n-o poţi face singur. Am renunţat la modalitate. Nu însă şi la idee. De ce crezi am venit aici? De dragul acestui primar? Şi de dragul lui, desigur. Dar o vreau pe căţea alungată din sălaşul pe care am fost odinioară stăpân. Vreau acasă! înţelegeţi? Vreau acasă. Şi, odată acasă, îmi pot permite luxul dispersării în molecule de azot. Ar exista şansa ca o stramă de nor, astfel împovărată, să fie dusă de vânturi, dintr-un răsărit în altul, până deasupra patriei mele însetate de ploaie şi să-i restituie pământului ceva din fiinţa fiului rătăcitor, tâv mr m

P»

Străinii din Kipukua ceva din trudită lui cenuşă. Să cad odată cu ploaia şi nimeni să nu ştie că m-am întors, nimeni să nu mă poată întreba: tu eşti acela? nimeni să nu ştie că m-am întors, fără numai pământul, cu iarba şi pădurile lui. Şi mi-ar fi cald, cald…

Încercă să surâdă şi zâmbetul i se schimonosi ca un vis prin care

se tăvălesc arici. Apoi se răsuci spre David:

— Crezi că o să plece căţeaua?

— Deocamdată nu avem interes, răspunse acesta stânjenit.

— Ştiu, îl linişti domnul Martin. Prinţul trebuie trimis în sălaşul miresei.

— Tocmai în aceasta constă dilema, că nici acolo nu trebuie să meargă.

— Şi atunci?

— Încă nu am o soluţie.

— Să ţi-o dau eu?

— Ţi-aş fi recunoscător. Dar nu văd cum.

— Simplu, zise Ailaau cu aerul că pune la cale o afacere. Prinţul a părăsit Hanaleia pentru că începuse să se simtă străin acolo.

— Văd că eşti la curent.

— Şi se simţea străin pentru că înviase din moarte.

— Exact.

— Ei bine, el trebuie făcut să se simtă străin şi în ţinutul Pună.

— E vechea lui patrie.

— N-are importanţă. El va trebui să devină şi aici un străin.

David se holbă:

— Vrei să spui că…?

— Da, zâmbi cinic domnul MacBrown. Să mai învieze o dată.

Eu şi David săririm în picioare. Domnul Martin se rezemă de spătar şi continuă:

— De ce spuneam eu că va trebui să ne-o aliem pe Kaena?

Acum avui o nouă sinistră revelaţie. Eram atât de indignat, încât nu mă mai putui stăpâni:

— Ceea ce gândeşti dumneata e de-a dreptul monstruos, domnule

MacBrown!

El se ridică şi mă privi nedumerit:

— Care MacBrown?

— Domnule Martin!

— Care Martin?

— Ailaau!

— Care Ailaau?

Îşi strânse cordonul halatului şi se depărtă prin lumina peticită a grădinii, murmurând că pentru sine:

— Care Ailaau? Ailaau?

Numele însă i se amplifica incredibil de repede şi de puternic, ca un corn de vânătoare în urechile sălbăticiunilor, şi desigur că el nu o ocoli pe Unauna, de îndată ce aceasta se ivi ca o furtună pe portiţa din spate.

Purta o rochie lungă, de un roşu tot atât de aprins ca şi al părului, ceea ce făcea din ea o flacără zveltă, cu zimţi urzicători. Era desculţă, dar se vedea că umblase cu tălpile prin smoală, iar aceasta îi pătrunsese printre degete şi se zvântase deasupra, ca nişte ciucuri negri. Se opri în faţa noastră, îşi întoarse o clipă faţa spre locul unde pierise Ailaau şi-i zise lui David:

— Ţi-am spus de la început că tipul îmi displace. O să-l fac şi pe ăsta să chiţăie în lacul Loko-Aka.

Apoi mă măsură de sus până jos şi, fără să stea pe gânduri, prinse a mă lua la rost.

— De ce eşti singur?

— E dreptul meu să fiu cum doresc, răspunsei ţeapăn.

— De ce eşti singur? stărui ea dreaptă pe călcâie.

— Nu eu am avut sarcina de a-i fi călăuză.

— Da, mă cită ea ironic, te rog, nu mă pune în situaţii d-astea!

— Şi atunci?

— Da, dar aţi venit împreună. V-am văzut.

David se răsuci spre ea:

— Iar ai fost pe munte, nebuno.

— Am fost, răspunse ea cu o schimă de neruşinare. Să-mi pun rochia de nuntă.

— Îi faci şi o prăjitură de chelo? râse el.

— Îi fac o prăjitură de rahat, se zbârli Unauna. Şi ei îi fac o prăjitură de rahat. Să se sature.

— De ce vorbeşti ca pe maidan? o mustrai.

— De ce să nu vorbesc?

— Ea ţi l-a înviat.

— Da, dar s-a atins de el, scrâşni ea ca şi cum ar fi rostit o condamnare la moarte. A făgăduit că nu se va atinge de el. I-am făgăduit, în schimb, că nu mă voi atinge de crâng.

Revăzui fulgerător scena din Hanaleia, când prinţul ţinuse mâinile

Kaenei într-ale lui, neştiind dacă trebuia sau nu să-i mulţumească pentru înviere. Să fi văzut oare şi Unauna scena aceea?

— Nu vorbesc de ce e-n gândul dumitale, îmi zise ea tăios, ci de ceea ce s-a petrecut pe şalupă.

— Dumnezeule, tresării eu, numai de sus, de pe buza craterului s-ar fi putut zări şalupa în momentul de care vorbeşti.

— De acolo v-am văzut, întări ea. Am ochi buni.

— Dacă ai ochi atât de buni, atunci ştii că nu s-a petrecut nimic vrednic de osândă.

Unauna bătu din picior:

— L-a sărutat ori nu l-a sărutat?

— Nici pomeneală, fato, încercai eu să mă destind.

— Dar s-a aplecat asupra lui.

— Sigur că s-a aplecat. Ca să-i panseze rana.

— Rana inimii? rânji ea.

— Rana de la tâmplă, pe care i-o făcuse câinele.

— Care câine?

— Câinele se gătea să ne jefuiască, dar prinţul nu-l scăpa din ochi.

Când ne-a ameninţat cu cuţitul, prinţul s-a repezit asupră-i şi i l-a rr.se smuls. I l-a smuls după o scurtă încăierare, din care Lohiau s-a ales cu o rană la tâmplă. Pe câine l-a aruncat în mare, aşa cum şi acela făcuse cu tovarăşul lui. Aşa se face că noi nu am mai debarcat la Hilo şi nici la Kaimu, ci am intrat în cotul mării şi am coborât lângă Stânca Hopoe, care dansa uşor în ritmurile vântului. Am legat şalupa de ţărm şi ne-am căţărat pe muchiile de piatră şi am ieşit deasupra.

— Ca să fiţi mai aproape de crâng, conchise ea fără să fi crezut nimic din ceea ce îi spusesem.

— Într-adevăr, convenii eu, trebuia să trecem prin crâng. Era drumul cel mai drept.

— Şi, ca atare, cel mai lung, mă completă ea jucându-şi ochii într-o chiar lumină sălbatică.

Îl furai cu privirea pe David. Acesta îşi reluase jocul de-a mingea, dar jocul nu mai era menit să-i mascheze iritarea, ci-i trăda o anume ură relaxare a strânsorilor lăuntrice. Evident, explozia de gelozie a Unaunei spărgea în chipul cel mai neaşteptat şi mai oportun alianţa dintre cele două surori şi-i deschidea primarului şansa de a o atrage pe

Kaena de partea lui. Doream însă din toată inima şi din tot cugetul ca David să nu devină părtaş al domnului MacBrown în punerea la cale a unei noi

nerime. Doamne, ce puteam eu face pentru a o înlătura?

u: t.

— Şi? continuă Unauna. De acolo nu v-am mai văzut.

— Ce să spun, dragă? mă scuturai eu ca de o pacoste. Nimic altceva loc decât că prinţul a dorit să se oprească în crângul de lehua.

scă – Cred şi eu, se crispă ea. Seara e aproape, miresmele sunt tari.

Eram gata să spun că nimic nu era mai natural decât ca Lohiau să n-a fi dorit să savureze întoarcerea „acasă", să contemple o proprietate pe care acum o vedea pentru întâia oară, dar îmi dădui seama că expli

— Ar căţiile mele nu erau deloc pe placul lui David şi că el mă privea din ce în ce mai bănuitor şi chiar iritat. Aşa încât mă stăpânii, în timp ce el se hotărî să mormăie perfid, ca pentru sine:

Valeriu Anania

— Cine ai vrea să-l vegheze, aceea care l-a ucis ori aceea care l-a înviat?

Obrajii fetei păliră, apoi izbucniră într-un roşu violent, apoi deveniră iarăşi palizi. Nu ştiui dacă în ochii ei trebuie să citesc ură sau spaimă sau să le citesc pe amândouă, amestecate într-o lumină tulbure. Oricum, spaima se dovedi precumpănitoare, cel puţin deocamdată. Unauna se aşează pe iarbă, într-o rână, şi se uită lung la David. El se lăsă în jilţ.

— Ascultă-mă, îi zise ea cu stăpânire, de ce te tăgăduieşti într-atât?

— Nu într-atât încât să nu mă regăsesc în propria-mi tăgadă, răspunse el cu glasul parcă anume pregătit pentru o înfruntare.

— Alta-i nenorocirea, oftă ea, că nu te regăseşti. Dacă ar fi aşa cum pretinzi, nu te-ai găsi acum faţă-n faţă cu primitivul din Hanaleia, cu nespălatul ăsta care-şi spune prinţ şi căruia eşti gata să-i cerşeşti o bucăţică de pământ. Ce ruşine!

— E bărbatul tău, o sfidă el.

— Lasă asta, îl repezi fata. Deocamdată e urmaşul voievodului Kahavari.

David tresări şi chipul i se înviora ca de o nădejde.

— Acum descoperi asta?

— Nu, răspunse ea, dar de ce n-ai spus istoria cum se cade?

— R-Care istorie?

— A lui Kahavari. De ce n-ai dus-o până la capăt?

— Nu are capăt, răspunse el sec.

— Nu are capăt! îl îngână ea. Dar trofeul de holua? De unde-l ai?

— L-am moştenit.

— Aha, zise ea cu glasul gâlgâind a batjocură, l-ai moştenit de la strămoşii tăi Stevensoni, pe care i-ai inventat pentru ca să-ţi explici părul bălan şi să faci carieră politică în Honolulu?

— Am documente de familie, se apără el.

— Documente? râse ea. Eu ştiu pe cineva care avea act de deces în regulă şi nu voia în ruptul capului să se recunoască mort. Aşa e, domnule?

De zece ori intrai în pământ şi de zece ori mă risipii prin ierburi.

— Documente? continuă ea, apoi se încordă spre el cu toată fiinţa:

De ce nu reintri în propria ta istorie?

— E falsă! răcni el.

— E o moolelo! strigă ea.

Tăcură amândoi. Eu încercam să mă adun din risipire şi să înţeleg nevoia dureroasă a acestor oameni de a se recunoaşte într-o istorie

care-i prefigurase. Ca să se împlinească cele ce s-au zis.

Târându-se pe iarbă, Unauna se apropie mai mult de taică-său.

— De ce a trebuit să ajungem aici? îl imploră ea. De ce trebuie să te umileşti faţă de golanul ăsta din Hanaleia, când îţi stă în putere să-l alungi ca pe un netrebnic? Tu ţii în palmă crângul de lehua, dar preferi

Străinii din Kipukua să ţi-l fărâmiţezi printre degete. Crezi că nu am înţeles de la început?

Ai născocit o poveste complicată şi stupidă despre nişte ambiţii de primar, o şosea prin lavă, un traseu savant, un crâng sacrificat, numai pentru ca să poţi pune nişte ferăstraie legitime pe arborele ulu. E dorul tău şi neliniştea ta şi obsesia ta şi nesomnul tău, sărmane David

Stevenson. Tu ştii că eşti proprietarul de drept şi de fapt al arborelui ulu. Acolo, de arborele ulu, a fost spânzurat judele

Ahua-Moemoe. De sub arborele ulu îi lingeau câinii grăsimea scursă pe iarbă şi de sub creanga lui a alergat câinele ucigaşului Kou să-şi sugrume stăpânul. În arborele ulu a intrat divina Haumeea şi din el, scuturându-l gingaş, şi-a izbăvit bărbatul. În arborele ulu sălăşluieşte soţia ta, trup al trupului tău, suflet al sufletului tău, şi niciun hrisov de pe lume nu-ţi poate tăgădui stăpânirea pe propriul tău mormânt. Pe rădăcinile arborelui ulu se sprijină crângul de lehua, la umbra arborelui ulu înfloreşte crângul de lehua, peste arborele ulu luceşte piatra din inelul Haumeei.

Spune-i lui Lohiau ce-ţi este ţie arborele ulu şi toţi vor înţelege că Pele nu-ţi va mai sta împotrivă.

— Nu pot, răspunse David că din pământ.

Fata îşi văzu vorbele irosite în zadar şi deodată sări în picioare, cu tot lujerul ei de flacără aprigă.

— Aşadar, pe viaţă şi pe moarte? scrâşni ea.

— Nu neapărat.

— Minţi! îl descoperi ea. Ştiu că eşti gata să comiţi o nelegiuire. În preajma arborelui ulu ţi-ai pus oameni la pândă, cu securi. Ei bine, securile tale nu-l vor atinge. Ţi-o jur că nu-l vor atinge.

El rămase ca paralizat, cu gura încleştată în efortul de a rosti o vorbă. Fata se aplecă spre el şi-i şuieră în ureche:

— Ai uitat că sunt nevasta prinţului Lohiau? Ai uitat? Trebuie să-ţi aduc aminte? Trebuie ca el să-ţi aducă aminte? Ha?

Şi prinse a râde lăbărţat, în timp ce-şi aruncă privirea lacomă spre poarta dinspre uliţă. Ştia de ce râde. În grădină, se ivise prinţul, călăuzit de Kaena. În clipa aceea simţii că aş putea face ceva ca să evit o ciocnire între cele două surori. Sării întru întâmpinarea nou-veniţilor şi-i zisei prinţului, în aşa fel ca să fiu auzit de Unauna:

— Iat-o, aceea pe care am avut-o în gândul meu, aceea despre care însăşi Hiiaka a mărturisit că te aşteaptă.

Unauna se îndreptase din şale şi părea mai înaltă şi mai stătătoare de sine, ca o castelană a jarurilor crepusculare. El se opri locului, o privi lung, o mai măsură de câteva ori, apoi clătină din cap şi zise eu voce pierită:

— Nu e ea.

Împietrirăm. Obrajii miresei se stinseră. Kaena îşi duse mâna la gură, spre a-şi stăpâni un vaier. Clipa apăsa asupră-ne ca un cer de plumb.

Valeriu Anaia încercai o nouă încredinţare:

— Alteţă, îţi jur că pe aceasta am avut-o în gând.

El surâse amar:

— Da, dar nu e ea.

Şi nu-şi luă ochii de pe fata cu părul roşu. Numai după câtăva vreme începu să-i plimbe pe alături şi să-i rotească împrejur, ca într-o căutare.

Apoi se auzi de undeva un foşnet de frunze şi prinţul cătă într-acolo şi deodată se lumină:

— Iat-o, ea este!

Printre pomii grădinii luneca uşoară, îndreptându-se spre poartă, cu pasul ei aerian, Kuaana. El întinse braţele. Ea se opri o clipă, se uită la el ca o ciută speriată şi o luă apoi la goană printre crengi şi pieri în josul uliţei. El se repezi după ea.

Unauna mugi înăbuşit şi mugetul ei desfundă nişte ecouri stihiale ce ne tulburară atât de mult, încât, când deschiserăm ochii, n-o mai văzurăm lângă noi. Şi Kaena se făcuse nevăzută. Fără doar şi poate, se apropia ceasul unui dezastru final şi mă agăţai cu disperare de Moemoe:

— Pentru Dumnezeu, de ce nu vrei să-ţi recunoşti soţia în arborele ulu?

— Nu pot, răspunse el aproape sfârşit.

— De ce? stăruii eu. Depinde numai de propria ta voinţă.

El se făcuse livid şi gemu:

— Ar fi să admit că şi eu sunt un înviat din morţi.

Apoi îmi vârî în ochi două piroane de oţel:

— Ştii tu ce înseamnă asta?…

Şi se scutură ca un cer de puzderia stelelor lui, ca să rămână numai cu zodiile.

Mugetul se strămutase în pământ, iar ecourile lui răbufneau acum pe gura craterului, odată cu o imensă năpustire de scântei.

— Erupţie! exclamai fascinat.

— Nu, zise David că un cunoscător. Securile mele atacă.

Străzile dimprejur prinseră a foi. Oamenii ieşeau de prin case. Erau tăcuţi, liniştiţi şi se chemau unii pe alţii prin semne. Nu se vădeau cuprinşi de niciun fel de spaimă, panica le era străină. Se îndreptau în josul uliţelor, ca spre un loc unde ar fi aflat că s-a întâmplat ceva interesant. Ieşirăm şi noi în stradă şi ne amestecarăm cu mulţimea.

Coloana vulcanului se poticnea la poarta cerului, lăţindu-se pe margini.

Peste Kipukua ningea cu cenuşă. Era o cenuşă subţire şi albă, ca a lemnului de mesteacăn, uşoară şi străvezie, şi se cernea liniştit şi stăruitor, atât de liniştit şi de stăruitor, încât oamenii nici n-o mai băgau în seamă, ci umblau prin ea ca locuitorii din preajma unei fabrici de ciment. Pulberea se aşternea pe acoperişuri, pe crengi şi ierburi, pe străzi şi pridvoare, sorbind culorile şi rotunjind asprimile. Răznit în

Străinii din Kipukua chindie, soarele se topea într-o spumă prăfoasă şi însuşi vulcanul se ascunsese în spatele propriilor sale geneze. Ne mişcăm printr-o ceaţă uscată şi lipicioasă şi lumea se subţia ca o alcătuire de abur.

Aşa ajunserăm în cealaltă parte a oraşului, unde găsirăm destul popor privind la un spectacol cu totul neobişnuit. De din deal de crâng, de sub o râpă neagră, pământul căscase o gură de foc şi un torent de lavă incandescentă îşi făcuse albie prin crângul de lehua, prăpădindu-i frumuseţile. De cealaltă parte a şuvoiului încă se mai zărea Kuaana fugind spre cotul mării, în timp ce prinţul Lohiau, surprins dincoace, rămăsese cu braţele întinse, într-o neputincioasă implorare. Dar nu aceasta era priveliştea sublimă. Lavă ajunsese la arborele ulu, îl înconjurase din toate părţile, ca şanţurile cu apă din preajma unui castel, şi i se căţăra pe trunchi, umplându-i cu repeziciune scorburile şi crăpăturile şi pregătindu-l astfel să devină, după ce va fi stins coroana, un stâlp negru, funerar, asemenea celor semănaţi de-a lungul drumului spre

Hilo. Copacul ardea ca un rug nemistuitor.

La sosire îi văzusem acolo pe domnul Martin şi pe Diana şi pe Kaena, nu departe de prinţul Lohiau. Pe urmă însă începui să nu-i mai deslușesc.

Cenuşa văzduhului astupa şanţurile obrazelor, albea părul, prăfuia genele, împăienjenea ochii, punea pe chipuri o coajă indiferentă. Mă trezeam într-o omenire embrionară ce se mişca fantomatic într-un univers cenuşiu, îmi căutam prietenii. Nici ei nu se mai deslușeau între ei. Nici pe David nu-l mai deosebii. Şi mă simţii deodată singur şi străin şi o spaimă mare mă cuprinse. Alergai în susul râului de lavă, ocolii râpa neagră şi ajunsei, gâfâind, la cotul mării. Cu mare repeziciune coborâi pe treptele de piatră şi, dezlegând şalupa câinelui, o împinsei cu putere.

De acolo o zării pe Kuaana dansând cu Stânca Hopoe. Pe ritmuri numai de ea ştiute, îşi unduia trupul şi braţele şi capul, iar Stânca se purta pe sine după mişcările femeii, până ce amândouă, îmbrăţişate şi răsucindu-se pe călcâie, se prăvăliră în mare.

Nu ştiam să umblu nici cu motorul, nici cu pânzele. Lopeţi nu aveam.

Un curent mă desprinse din vecinătatea ţărmului şi mă duse în larg şi mă lăsai aşa purtat în derivă şi o tristeţe de moarte mă cuprinse, că petrecusem atâtea întâmplări şi întâlnisem atâţia oameni şi nimeni nu mă întrebase cine sunt şi cum mă cheamă.

Detroit – Brighton – Bucureşti august 1975 – noiembrie 1977

Referinţe critice

„Cartea urmează ritmul «poveştilor care se coc pe îndelete», ca rod nu al spiritului «cărturar», ci al unui substrat emoţional, care îşi revendică dreptul la «visul germinai». Scrierea ar putea fi comentată ca «roman exotic», formulă justificată de peisajul ei Hawaian, dar ea este mai mult decât atât, pentru că păstrează o latură care se sustrage definirii în termenii consacraţi. Cadrul exotic este numai scena, admirabil sugerată, a unor desfăşurări epice insolite şi tulburătoare, implicând o comunitate care şi-a conservat intacte puterile ancestrale, capacitatea de a comunica cu propriile rădăcini şi de a reactiva permanent partea obscură a fiinţei sale. Forţe necunoscute se înfruntă şi se transformă, se opun şi se conjugă într-o interferenţă a planurilor. Metafora timpului pulverizat şi recompus, intuit din armoniile celor 57 de orologii, «din care niciunul nu e corect», care formează colecţia domnului MacBrown, se extinde asupra întregului roman.

Timpul şi «netimpul», cotidianul şi existenţa milenară, ca regimuri diferenţiate, constituie coordonatele esenţiale ale romanului. Misterioasele latenţe ancestrale se execută în întâmplări miraculoase, ale căror semnificaţii, bănuite numai, se întreţes întregindu-se reciproc, într-o atmosferă de stranie, dar autentică poezie. Misterul nu are nuanţa senzaţionalului, ci fiorul comunicării cu un teritoriu al forţelor primare care se sustrag descifrării. În această interferenţă şi uneori suprapunere a regimurilor existenţiale real şi legendar, identitatea personajelor devine ambiguă. Povestitorul însuşi traversează experienţa unei neelucidate «învieri» despre care se poate bănui însă că poate fi şi un transfer de identitate. «Cine sunt eu», iată obsesia cărţii, pasajul derutei generale la congresul de etnografie.

Identitatea pură, nealterată se află la nivelul rădăcinilor ancestrale şi clarificarea ei deschide accesul la miraculoasele latenţe. Romanul este de la un punct «drama unor crize de identitate», a uneia, mai exact, aceea a povestitorului. Pentru că restul personajelor posedă cifrul identităţii lor, dar refuză să-l deconspire şi să-l explice într-un regim al cumulului de identităţi (…).

Referinţe critice

Romanul lui Valeriu Anania este o ficţiune încântătoare, proiectând într-un spaţiu fabulos simbolurile unei problematici existenţiale concentrate în ideea identităţii, drapate în somptuos veşmânt exotic. Poezia cărţii se naşte însă nu atât din exotismul vizual, cât din substanţa mitică, din sentimentul forţei ancestrale, revelată ca miracol. Şi cu aceasta autorul îşi descoperă propria identitate, abia acum deplin revelată".

(Sultana Crăia, „Visul germinai", Luceafărul, anul XXII, nr. 32, 11 august 1979)

* * *

„Miturile, în Străinii din Kipukua, tulbură aşadar existenţa cotidiană a indivizilor, exercitând asupra eroilor cărţii un fel de presiune neliniştitoare.

Personajele, împrumutate de data asta folclorului Hawaian, dau dovadă unei agresivităţi permanente, ele se infiltrează nu numai printre oameni, ci şi în oameni. Aşa se explică faptul că unii dintre eroii cărţii au un fel de existenţă dublă. Astfel, în spatele numelui David Stevenson, primarul din Kipukua, se ascunde un vechi zeu Hawaian, Moemoe, a cărui spectaculoasă istorie este povestită cu lux de amănunte. Un astfel de personaj dublu este şi Diana Kowalski, având aceeaşi identitate cu un personaj misterios şi ambiguu: Niaulani Namakana…

Şi totuşi, Valeriu Anania, cu toate zeităţile antropomorfice care îi mişună prin carte, nu scrie un roman în care anxiosul, înspăimântătorul constituie trăsătura dominantă. Cele două lumi, cea reală şi cea a mitului, nu se suprapun şi nici nu se combină în asemenea măsură încât să desfigureze, ca să spunem aşa, faţa lumii. Puterea «străinilor» din Kipukua e mai mult iluzorie. Ceea ce îl interesează mai ales pe scriitor este punctul de contact dintre existenţa reală şi cea mitologică, precum şi semnificaţiile unui astfel de impact. Sau, altfel spus, prozatorul se arată a fi fascinat cu precădere

de întâlnirea dintre intelectualul european – cu permanentul său apetit pentru speculaţia teoretică – şi fabuloasa lume a străvechilor credinţe. Căci, în spatele eresurilor de tot felul, ceea ce caută în primul rând atât prozatorul, cât şi protagonistul cărţii este un simbol sau o semnificaţie. Între mit şi omul modern, cultura pune un fel de obstacol datorită căruia contactul în direct cu mitul devine destul de greu credibil.

Ceea ce îi lipseşte prozatorului este o anumită putere de a trăi imaginarul – pe care o găsim, de pildă, la unii scriitori sud-americani, la marele recreator de mituri care este John Cowper Powys sau, în cu totul alt sens, la Kafka – capacitatea de a-i dă acestuia verosimilitatea şi concreteţea până la halucinatoriu a realului…

Dar, dacă romanul lui Valeriu Anania nu reuşeşte întotdeauna să ne neliniştească – sau să ne «sperie» –, în ciuda demonilor care îl bântuie, el ne produce, în schimb, o reală încântare. Frumuseţea străvechilor mituri Hawaiene dă o reală densitate poetică textului. Iar spre sfârşitul romanului accentele exotice încep să dispară, romanul amintindu-ne tot mai mult de vechea noastră legendă despre apă cea vie şi pururea fără margini a iubirii fetei de împărat care îl trezeşte pe Făt-Frumos din morţi…

Referinţe critice

Valeriu Anania îşi plimbă eroii pe mapamond cu o remarcabilă dezinvoltură, acţiunea romanului se petrece în bună parte la Honolulu, deci la celălalt capăt al lumii. Străinii din Kipukua ne-a amintit frumoasa carte de tinereţe a lui Mircea Eliade, Maytrei: ni se deschide o uşă spre o lume miraculoasă şi exotică la care nu ne rămâne decât să privim fascinaţi".

(Sorin Titel, „O lume imaginară şi exotică", România literară, anul XXIII, nr. 7, 14 februarie 1980, p. 11)

* * *

„E cumva de mirare că această scriere a fost foarte puţin comentată. Tinerii critici atât de avizi, în general, de insolit, de criptic, de anagogie îşi puteau exercita pe ea, din plin, iscusinţele hermeneutice. Pe cei atraşi în chip special de structurile formale, cartea îi putea ademeni prin compoziţia singulară.

Deosebit de complicată, de rafinat labirintică, împletitura epică a romanului e plină de înţelesuri şi subînţelesuri, pe cât de insistent subliniate, pe atât de derutant camuflate, istorisirile (amalgam de fabulos şi real) compunând o adevărată algebră a fantasticului. A unui

fantastic de sursă mitologică în stratul substanţial, combinat însă cu fantasticul emanat din miraculosul pur

(naratorul se vede constrâns de a recunoaşte că a murit, află apoi din ziar că ar fi evadat din sicriu; alte personaje mor şi învie, apar sub înfăţişări diferite, inclusiv zoomorfe, circulă ca strigoi), cu fantasticul propriu romanului de mistere (apariţii şi dispariţii inexplicabile etc.), cu elemente (semifantastice)

de roman exotic, roman senzaţional, roman de groază, roman de aventuri, roman poliţist, cu fabulosul feeric. Puţine cărţi oferă exegezei pluridirecţionale atât de vaste posibilităţi. (…)

Laitmotivul «ideologic» (dacă poate fi numit astfel) al cărţii este criza de identitate. Aproape toate personajele suferă de a fi altceva decât ceea ce ar dori să fie, decât ceea ce chiar sunt, de fapt, fără s-o ştie sau neavând puterea sufletească de a-şi asuma identitatea reală. «Atâţia oameni de pe glob – spune cineva, o fostă elevă a naratorului – năvălesc în America, câştigă bani şi-şi pierd identitatea. În cele din urmă o caută şi se trezesc că nu au strâns atâţia bani ca să şi-o redobândească. Şi se mulţumesc cu una ieftină, luată cu chirie.»

Identitatea de împrumut devine, cu timpul, o povară insuportabilă. Soluţia, reflectează naratorul, nu poate fi decât reîntoarcerea la «rădăcini». Reflecţie pe care interlocutoarea o completează: «Dacă rădăcinile ne mai primesc. Sau dacă mai avem tăria reîntoarcerii». Acesta fiind nodul problematic, impacienţa

(împinsă în anumite momente până la deznădejde) cu care mulţi se întreabă

«cine sunt» (unii şi «ce sunt») se explică. Întrebarea «cine sunt eu?» poate declanşa şi chiar declanşează stări paroxistice. (…)

Indiferent dacă o declară sau nu, oamenii din romanul lui Valeriu Anania consideră calitatea de «american» drept «o cetăţenie orgolioasă a unei identităţi incerte». De aici plăcerea lor de a povesti şi de-a asculta povestindu-se vechi legende şi mituri. E un mod al regresiunii către origini, al coborârii spre

«rădăcini». Perpetuând poveştile, descendenţii Hawaienilor de baştină se caută

Referinţe critice în acestea pe ei înşişi şi se găsesc. Mai mult decât atât, actele lor capitale reproduc situaţii din «vremea aceea». Biografiile unora dintre ei le reeditează pe acelea ale strămoşilor mitici. Câte un personaj este sau pare a fi dirijat de către un genius loa.

Insul istoric se integrează în arhetip. Asta vor, fără îndoială, să simbolizeze morţile şi resuscitările. Cele mai multe personaje mor într-un fel sau altul şi învie. Suferă, adică, moartea iniţiatică şi revin la existenţă modificate, transsubstanţiate.

Personajele din Străinii din Kipukua gândesc mitic (şi magic). Pe măsură ce se autodescoperă (parţial chiar şi înainte de a fi ajuns la cunoaşterea de sine), ele dobândesc, prin luarea în posesie a naturii proprii, «puteri», se instalează în sacralitate. În făpturile lor perisabile se deşteaptă arhetipurile veşnice. (…)

Realul şi fabulosul, mitologicul, nu se suprapun, în Străinii din Kipukua, perfect. De altfel, utilizând aceste vocabule, am adoptat un limbaj convenţional.

Graniţele dintre real şi ireal sunt, în roman, fluide. Posibilul şi miraculosul se întretaie şi se întrepătrund permanent. Totul se petrece ca în vis. Ca într-un vis în care, din timp în timp, visătorul visează că visează, însă, oricum, există situaţii cvasi-identice care se petrec în dublu plan, în timpuri şi climate ontologic diferite, şi situaţii derulate într-un singur plan: fie «sacru», fie «profan». Unor personaje li se pot găsi modele mitice, altora nu. (…)

Considerată în sine, existenţa sau inexistenţa analogiilor în sfere ontologice diferite nu are, evident, nicio însemnătate. E rezonabil însă şi chiar obligatoriu, a ne întreba ce funcţie îndeplinesc, în context, personajele şi comportamentele lor, de ce unor personaje le este atribuită o natură divină şi altora nu, cum este motivată investirea cu «har» numai a unora, în fine, care e semnificaţia în roman a variatelor tipuri de personaje şi a derulării acţiunilor fiecăruia. Un paralelism constant între planul mitic şi cel aşa-zis «real» ar fi prăbuşit romanul în didacticism. Dar şi revărsarea talazurilor epice cu mult dincolo de zăgazurile viziunii integratoare îl dezavantajează. Se produce însă, într-adevăr, în Străinii din Kipukua, o asemenea revărsare? Poate că da, pe alocuri, împletite în trama narativă cu deosebită ingeniozitate, numeroase situaţii, admirabil compuse ca atare, nu-şi găsesc o reală motivaţie, nu aderă la nucleul problematic. Unele dintre ele au fost introduse, vădit, cu intenţia de a dezorienta cititorul, a-l împinge pe piste false. Jocul, gratuitatea au, în roman, o pondere deloc neglijabilă.

Fabulosul, fantasticul, bizarul, enigmaticul proliferează pe spaţii mari, fără a îndeplini vreo funcţie în serviciul temei, inundă romanul asemenea unei luxuriante vegetaţii tropicale.

În pofida însă a stufozităţii şi a compoziţiei labirintice, sensul fundamental se detaşează totuşi limpede. Drama crizei de identitate poate fi depăşită prin întoarcerea la «rădădină»".

(Dumitru Micu, „Valenţe ale fantasticului", Luceafărul, anul XXIII, nr. 10, 8 martie 1980, p. 6; nr. 11, 15 martie 1980, p. 6, reprodus în Scurtă istorie a literaturii române, vol. III, Ed. Iriana, Bucureşti, 1996, pp. 275 – 280)

Referinţe critice

* * *

„... un roman exotic, Străinii din Kipukua (1979)".

(Al. Piru, Istoria literaturii române de la începuturi până azi, Ed. Univers, Bucureşti, 1981)

* * *

„Poemul dramatic Du-te vreme, vino vreme! este pus în paralelă, după părerea mea, cu romanul Străinii din Kipukua scris de Valeriu Anania între

1975 şi 1977. În acest roman materia epică îmbracă o haină exotică: întâmplări care debutează la un congres de antropologie în California şi se înnoadă într-un orăşel din statul Minnesota, desfăşurându-se apoi în insulele Hawaii, se transpun aici într-un dublu plan, al realităţii şi al mitologiei locale (autorul a scris primele capitole ale romanului în timpul şederii sale în S.U.A., după o perioadă petrecută în insula Oahu). Romanul, în cele din urmă, reprezintă un fel de

«amurg al zeilor»; personagiile au identităţi ambigue, fie ca ipostaze terestre ale unor zeităţi, ale unor forţe cosmice mitizate, fie ca muritori însoţiţi cu asemenea făpturi; pentru a accede la atari nupţii, aceşti muritori au trebuit să treacă prin moarte spre a învia; distincţia ontologică dintre «nemuritori» şi

«Înviaţi» este foarte netă: «învierea», obţinută, cu asistenţa nemuritorilor, prin anumite practici magice, creează un statut totuşi precar, mai mult sau mai puţin inavuabil, un soi de clandestinitate, de fapt o pierdere a identităţii propriu-zise, de unde şi o melancolie irezistibilă, aproape funebră, iar la unii şi o irascibilitate acută. Statutul acesta incert, de făpturi rătăcitoare, fără adresă stabilă, le dă nostalgia condiţiei muritoare. Unul dintre aceştia, un prinţ Hawaian, îi spune naratorului, european de confesiune creştină (de altminteri el însuşi un fel de «înviat»), întrebarea: «Ce se mai ştie despre Lazăr după ce

Domnul l-a scos viu din mormânt? Ce s-a ales de el după aceea? Nu ţi se pare că sigură este numai întâia viaţă?»... «Să lăsăm la o parte pe Iisus

Hristos», mai zice cu dreptate prinţul Hawaian înviat; evident, în cazul lui

Iisus, care, deşi întrupat, e fiinţă divină, chestiunea învierii nu se pune în acelaşi fel. Să remarcăm că nu e vorba aici de «moarte şi înviere» simbolică, nu e vorba de «a doua naştere» în sens iniţiatic. E vorba pur şi simplu de pofta umană de vieţuire, de viscerala inacceptare a morţii, de irepresibila dorinţă de a o eluda. E vorba de himera «tinereţii fără bătrâneţe şi vieţii fără de moarte».

E de dorit aceasta? Nu! răspunde, cum am văzut, prinţul Hawaian; la fel răspund în chip subînţeles şi ceilalţi înviaţi din roman. E clar că la fel răspunde şi autorul".

(Al. Paleologu, „Comentariu la poemul dramatic".
Du-te vreme, vino vreme F, în Valeriu Anania.
Greul pământului, Ed. Eminescu, Bucureşti.
1982, vol. II, p. 10)
Referinţe critice
* * *

„Romanul de apăsată tuşă exotică Străinul din Kipukua (1979), localizat într-o insulă din Hawaii, nu ocoleşte senzaţionalul şi pitorescul etnografic:

obiceiuri stranii, femei misterioase, fascinante, natură impetuoasă, care produc asupra europeanului aflat în vizită o profundă impresie".

(Anton Cosma, Romanul românesc contemporan.
1945 – 1985, II. Metarealismul, Presa Universitară Clujeană.
Cluj-Napoca, 1998, p. 222)
* * *

„Romanul Străinii din Kipukua (1979) este o parabolă despre echilibrul dintre viaţa socială şi cea individuală, dintre căutarea obstinată a identităţii originare şi sentimentul înstrăinării, în sfârşit, dintre destinul (istoric) de împrumut şi sensul ultim al existenţei. Întrebările cărţii sugerează halucinanta imagine a unor posibile lumi fără adevăruri, în care fiinţa se poate totuşi regăsi în marea experienţă a suferinţei, a dragostei şi a morţii. Peripeţiile descoperirii unui prieten (David Stevenson) sunt de domeniul fantasticului.

Dar acest tărâm şi această geografie, în care arborii se mişcă fără vânt şi în care umbrele sunt mai reale decât lucrurile înseşi, întruchipează credinţa în universalul identic cu sine, indiferent de formele manifestării sale. O identitate ontologică, într-un univers lipsit de biografie individuală. Ambiguitatea aproape totală, zoomorfismul terifiant şi suprarealitatea de natură poematică transformă naraţiunea într-un simplu instrument al fantasticului mitologic. În inefabilul ei, copilăria perpetuă e deopotrivă un adevăr al vieţii şi al morţii. O umanitate embrionară invadează stihial ultimele pagini ale romanului. Metafora timpului e amplificată tulburător prin cea a genezei şi a spectacolului cosmic, într-o simbioză neobişnuită de sublim al viziunii şi de forţa simbolică a limbajului".

(Aurel Sasu, „Te iată iarăşi singur", Steaua, anul XXX, nr. 5, mai 1980, p. 38, reprodus cu modificări în Mircea Zaciu, Marian Papahagi.
Aurel Sasu (coord.), Dicţionarul esenţial al scriitorilor români.
Ed. Albatros, Bucureşti, 2000, pp. 26 – 28)

Cuprins

Cine sunt eu? (Aurel Sasu) 5
Cronologie (Ştefan Iloaie) 9
Străinii din Kipukua 17
Referinţe critice 295

f în seria de autor „Valeriu Anania".
au apărut:
Amintirile peregrinului apter
Rotonda plopilor aprinşi De dincolo de ape
Străinii din Kipukua în pregătire:
Poeme
Scrieri teologice t

www.polirom.ro
Redactor: Bogdan Piftor
Coperta: Carmen Parii
Tehnoredactor: Daniel Scurtu
Bun de tipar: martie 2010. Apărut: 2010
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: officepolirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, el. 7, ap. 33.

O.P. 37 P.O. Box 1 – 728, 030174
Ţel.: (021) 313.89.78; E-mail: office. bucureştipolirom.ro
Tiparul executat la Tipografia LIDANA, Suceava
Ţel. 0230/517.518, 206147; Fax: 0230/206.268
Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR UNIREA